RMK I.
528

RMK I·528.

VILAG KEZDETITŐL FOGVA, IOSAGOS, ES GONOSZ czelekedeteknek példáinak Summái.

SZENT IRASNAK, O, ES UY TESTAMENTOMABOL: SZENT ATYAKNAK, ES Pogán Bölczeknek Iráſibol.

MINDENEK, VALAMIK MEG VADnak irattatva, az mi tanuſagunkra vadnak irattatva, hogy bekeſeg ſſenvedés által, es irâſoknak vigaſztalâſabol reménſegünk légyen.

Rom. 15. verſ. 7.

MEGIS TEKINTSÜK, SODOMANAK GOMORrhanak, es közelvalo Varoſinak, parazna êleteknek, teſtek utan valo jaraſok miat, mint példák lőttenek Az örök tüznek kinnya ſſenvedéſebe.

Iudæ Apoſt. verſ. 7.

MAROSVASARHELYI GERGELY által, ſordittattak es irattattak.

Nyomtattak Caſsan.
A. D. 1623.

AD ADMODVM REVERENDVM.

D. D. Gregorium de Maros-Vaſarhely. Præpoſitum Quinq; eccleſienſem, &c. patronum ſuum Singularem.

QUis Maro deſcribat verſu, mortalia caſu
Quo currant ? homines quàm mala multa premant.
Cœperat has Feſtus prælo committere dotes,
Sed mors conatus ſupprimit ecce bonos.
Inſuper exemplar, quod ſit magis usq; dolendum,
De perijt, peſſum quo ſine res abijt.
Quid tibi nunc animi, Præſul venerande, labores
Truncatos cernis, dum ſupereſſe tuos?
Iure dolere quidem poteras, ſed ſiſte dolorem,
Pars operis major prodijt ecce tui.
Virtutes tractas, virtutum exempla recenſes,
Virtus truncari caſibus ipſa nequit.
Virtutem & vitium concurrere turpe duello
Feciſti, & virtus inclyta vicit ovans.
Ergo tibi gaude, patriam qui talibus ipſam
Ornas ingenij dotibus, arte, fide.
Te patriæ cives, Maryſus dum curret in Iſtrum,
Dicent unanimes carmine, laude, lyra.

A. M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA

Paulus Forro de Haporthon Aulæ principalis familiaris ſcribebat.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
1912 ev 202.

TEKINTETES NAGYSAGOS, ES NEMZETES, VRAKNAK.

Fő embereknek, Egyhazi rendeknek, Tiſztviſelőknek, Polgaroknak, kőz rendekkel, kik Magyarorſzagban es Erdelyben laknak, Maros Vaſarheli

Gergely alazátos ſzolgalattyat ayanlya.

TVDOM Nagyſagos, es bőcsűletes Vraim, kőnyvek iraſinak vege hozza nincsen kiváltképpen, oly nemzetek kőzőt, kik bőlcseſęgnek tudomanyaban győnyőrkődnek, kőnyvnyomtatok is bőven talaltathak, de mi haſſonnal, es lelki vigaztalaſsal, az kereztyen olvaſo kőnyen meg itilheti, ſokaknak iraſi fertelmes es undok, atkokkal, ſzitkokkal, karomlaſokkal, ragalmazaſokkal ektelenűl meg elegyetettenek, gyűlőſęgre, haragra, viſzſza vonaſra es vér ontaſra nagy okot adtanak, Vraknak, Fejedelmeknek, es felebaratyoknak, gyalazattyara, ſem eleit ſem utollyat nem tekintvén, mi kővetkőzik nyughatatlan es fel fualkodot elmejek mutogataſabol főkeppen az mi nemzetűnk kőzőt. Az mi nézne az Iſtennek nagyob dűcsőſegere, es egyűgjű kőſſęg lelki epűletire, azt hatra hadgyak. Peldat adot volna ſokaknak elmejek gyakorlaſara, Bodog emlekezetű Telegdi Mik-

di Miklos, Peczi Püſpök, Coloczai Erſek, Lepes Balint Vram, kí negy embernek utolſo dolgainak elmelkedeſeről, imadſagos könyvetſket nagy haſonnal irt. Eſtergomi Erſek Uram is Calauzzal eggyűt, felette ſűkſęges imádſagos könyvet irt, Magyar nemzetnek vigaſztaláſara. S: Ferencz ſerzeti közzűl is, egy nehányan irtanak. Ferenczfi Lőrinçz Urami is ſok foglalatoſſagi közőt ajtatos könyvetsket irt. Azt nem mondom, hogy az tevelygeſt meg nem kel mutatni, avagy emberek közőt valo vétkek még ne fedeſſenek, hogy nema ebeknek, kik ugatni ne merjenek farkaſok jelen letékbe, ne nevezteſſenek: hanem az iras inteſe ſerint, *Omnia veſtra in charitate fiant, nulli malum pro malo reddentes, ut non uituperetur miniſterium noſtrum.* Az Szent Iſten oltalmazzon kiczin ſikrabol, nagy olthatatlan tűz ſokot tamadni. Az en itiletem kiczid, tudomanyommal eggyűt, az mire erkezhetnem, azon igyekeznem, hogy az Anyaſzentegyhaznak, ne romlaſara, hanem epűletire, és fundamentomara, ha a ranyat, ezűſtöt, draga kövekkél [mint ſok eles elmek hordanak, akar csak valami ſalmas pozdorjat viheſſek.

Eſa. 56. v. 10

1. Cor. 16. Rom. 12. v. 17 2. Cor. 6. verſ. 3.

1. Cor. 3 v. 12. 15.

Kezdettem vala Nagyſ. es bőcsűletes Uraim, ez elől tizenhat eſtendővel, Czehorſágba letembe, ſok teſti nyavalyaim közőt, forditani egy kis könyvecsket Magyar nyelyvre kit deakul. Exempla virtutum & vitiorumnak nevezet, Gulielmus pelardus Püſpök, ket ſaz eſtendő elől, kit ſent irasbol ſedegetet, mellyet ſokyő, es tudos ember nagy haſonnal olvaſot, magok es egyebek epűletire, kit hogy világosban, es kedvesben olvashatna az kereztyen olvaſo, minden tituluſt reſekre oſztottam, reſeinek reſeit uyab diſtinctiokkal elegitettem, hogy könyeben, Caputok ſerint, az mit olvaſni akarna fel talalhatna.

Itelem annak felette, minden ſęle rendeknek ſűkſęgesb olvaſaſokra, ſent iras utan, Regi ſent Atyaknak, es Poganyoknak peldajokkal ugyan azon peldakat erősiteni, hogy világ kezdetitől fogva, ez jelen valo oraigh, ſent iras ſerint micsoda időkre iutottanak, azok kik Iſtentelenſęgben, kegyetlenſęgben, vér-ontasban, fertelmes eletekben, reſegſęgekben, es egyeb undokſagnak ſeprejenek, vetkeben éltenek: eſekben vehetnek azok is, kik joſagos cselekedetben, tiſzta es jambor életet viſeltenek: Qui potuerűt facere mala & non fecerunt, teſteket vétkekkel megh feſitven, ſőt még életeket is megh utáltak, teſtek ſorongataſaval, ſagataſaval, hogy tiſzta, jozan es fegyhetetlen életet követhetnenek. Tudván az iras bizonſagh teteli ſerint, ha teſt ſerint élnek megh halnak: azt is jol eſek. ben tartvan, hogy ſem az teſt, ſem az vér Iſten orſagat nem veſi. Azt is elmeiekben hordozvan, Chriſtus tanitaſa ſerint, mely ſoros legyen az Meny Orſagnak uta, es mely keveſen talallyak meg ázt. Sokfor gondolkottanak, Salamon Király eſebe vőt ſok hiaban valo munkaéről. Vidi cuncta quæ fiunt ſub Sole, & ecce univerſa vanitas, & afflictio ſpiritus. Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Elő is ſamlallya, mibe teſtet elmejevel gyönyörkőttete, igy ſolván. Cum me convertiſſem ad univerſa opera, quæ feceſant manus meæ ad labores, inquibus fruſtra ſudaveram, vidi in omnibus vanitatem, & afflictionem animi, & nihil permanere ſub ſole. Eccl. 2. v. 11.

Eccl. 31. v. 10. Gal. 5. v. 24.

Heb. 11. v. 37

Rom. 8. v. 13 1. Cor. 15.

Matt. 7. v. 14

Eccl. 1. v. 2.

Ezen könyben meg talallya a kereztyen olvaſo,

egy nehany Martyroknak kereztyeni hűtőkért főrnyű fenvedeseket: Sz. Atyaknak es Pogany bőlcseknek jeles tanito mondasokat. Magam fejem talalmanyabol, semmit nem akartam irasom kőziben elegiteni, hanem, sok regi Historiakat, hires Bibliothecaban olvastam, avagy sok bizonsagh által, egyebektől ertettem, avagy nemely dolgot szemeimmel láttam, kinek élő bizonsagi most-is jelen vadnak.

Tudom Nagysagos es bőcsűletes Uraim, hogy sokak talaltatnak, kik nagyob es éleseb elmevel bőlcsebben, akar mit akarnanak irni irhatnanak, senki irasa visgaloja nem akarok lenni, csak azt mondom, ki mit épit hűti fundamentomara aval veheti megh Menyorszagot Christus erdeme által. Egy könyvet sem nyomtattattam, kinek irigy ellensége nem talalatot, noha mindeniket szent engedelem Regulaia szerint, meg olvastak, és revidealtak, ezt-is ez előt hat esztendővel, azon censura ala adtam.

Negyedik esztendőbe fordúlt, hogy Cassan kezdetem vala nyomtattatni, harmad fel szaz forintot is fizettem, kőlcsőn kerven jo akaroimtol, kivel ez oraig-is ados vagyok.

Az nyomtatasban felette sok fogyatkozasok estenek, mivel hogy az kikre biztam vala Correctioiat, meg ölettettenek catholica religioert. Az nyomtato Mester-is, haza nepevel eggyűt Pestisbe megh holt, nem is gegezte el, egynehany arcus heaval vagyon, az magam irt exemplart fel nem talalhattak. De az mi leg nagob nehességemre eset gondviseletlensége miat Masodik könyvet az elsővel őssve elegitette, mig az az első könyvnek, harom szaz, es nyolczvan öt levelen igaz samat el vetette, ki miat igaz regiztromot nem irhatok, az mint akarnam, es szűksegh kivánna. Ha az jo Istennek sz. akarattyabol, annyi időm engedtetnek, csendes állapatban, es job bőtűket találhatnek, magam jelen leteben azon ügyekeznem hogy uyonnan fogyatkozasnelkűl ki nyomtattatnam.

Ez könyvnek irasaba, nem akartam sem szitkot sem átkot, sem karomlast, elegiteni, sem hitről valo vetelkedest, inditani, ki miat az olvasonak kedvetlensége inditathatnek. Nem tekintettem semmi szele rendeknek allapattyokat, hanem az mint Historoiakbol olvastam, igazan meg irtam, mind Isten felőknek, es josagos cselekedetekben ki multaknak peldajokat: mind gonoz, es feslet erkőlcsűeknek szőrnyű vesedelmeket. Ennek az könyvnek pelda olvasasabol, az szent Urnak mondasa szerint, mind az élet, mind az halal előnkbe adatik. Ha kinek, Menyorszagra valo igaz igyekezeti vagyon, declinet à malo & faciat bonum tartsa megh az parancsolatot: faciat iudicium & justitiam: quod sibi nőlit fieri, ne faciat alteri. Csak az Domine, domine kiáltasunkal, be nem bocsatnak Menyorszagban, jozan életre, es szűntelen imadsagra vigyazassal intetűnk Urunktol. Az szent Isten, mindeneket akar üdvezíteni, es az igassagh ismeretire igazitani, ha kik ez akarat ellen akadalt szereznek, magok magoknak vesedelmet szereznek. Felelemmel tanittatunk sz. Pal Apostoltol, hogy idvősségűnket keressük, mert neq; adulteri, neq; molles, neq; masculorum concubitores, neq; fures, neq; avari neq; ebrioſi, neq; maledici, neq; rapaces regnum Dei possidebunt. Adgya az szent Isten, hogy szentek peldaja követ-

Eccl 15 v.18 Psal. 3.v.27.

Matt.19.v.17

1. Tessal. 6. vers.17: 1. Tim. 22, vers. 4. Phil.2.v.2;

1.Cor.5.v.11

követve, arra az bodogſagra iuthaſſunk, mely megh igirtetet, CHRISTVS érdeme által azoknak, kik az ördögöt, es ez vilagot teſti kivánſagokkal megh gyöztek.

Nagyſagtoknak es kegyelmeteknek beteges Caplana.
Maros Vaſarheli Gergely.

ELSŐ RESZE.

AZ TESTI ZENVEDESNEK IOZAGA ES IVTALMA.

Az Teſti ſenvedeſt Iſten parancsolya.

PARANCZOLA AZ ISTEN ADAMnak Paradiczomnak minden fajaból egyel, az ionak kedighlen, és govoznak tudojanak fayaból ne egyel: mert valamely nap aból eſzel, halallal halz meg. Geneſ. 2. verſ. 16.

A huſt, vérel ne egyéte. Gen. 9. verſ. 4.

Paranczola Iſten Moyſes által Izrael fiainak, ſok fele allatoknak huſaitól és véreinek ételitól, hogy magokat meg tartoztatnak. Levit. 11.

Az Apoſtoli gyülekezet, Hieruſalembe végeze hogy az balvanyoknak aldoztatot huſtól magokat meg tartoztatnak, vér italtól, és foytot allattól. Actor. 15. verſ. 29.

Az teſti ſenvedeſnek jutalma vagyon.

MOyſes, minek vtánna negyven napig böytölt vólna, az Sinai hegyen, Iſten uyaival irt törvént véve. Exod. 24. & 34.

Negyven napi böytölese vtán, imadſága által Illies Propheta az egheknek Czatornait meg nittia. Bal Prophetait le vagattya. Palaſtyavel Iordan vizet két fele valaztya, es tüzes zekerbe az eghbe fel vitetik. 3. Reg. 17

Dani. 2. verſ. 29. cap. 9 Luc. 2

Daniel Prophetanak testi ſenvedeſi után, a czudalatos álmoknak magyarazati jelentetnek, Chriſtus testbe jövetele mutattatik, és az vtólſo itiletnek elöl járo jelei, Fejedelemſégeknek változaſi.

Sz. Anna aſſſony mivel hogy az Vrnak ſölgal vala imadſágokha és böytöleſekbe, Chriſtus felöl prophetala.

Az kik Iſtennek ſölgalnak testi ſenvedeſre kötelesek.

Num. 6.

A Kar ferſiu, akar aſſſonyallat, mikor fogadaſt téſznek hogy megh ſentelteſſenek, és az Vrnak ſentelik magokat, bortol magokat meg tartoztaſſak, és mindenektül à melyek meg reſegithetik az embert.

Ierem. 35 verſ. 19.

Ennek peldazattyara diczirtetnek Iſtentól à Rechabitak, kik attyoktól vót teſtamentomot meg tartak, hogy ſoha örócke bort ne innanak.

Matt. 3. Marc. 1. Matth. 11. verſ. 18. Luc. 10.

Kereſtelö Sz. Ianos à puztaba, erdei mezei és ſaskaval él vala, minek elötte Chriſtus Vrunk el jövetelinek utat kezitene. Kiról Chriſtus az Sidoknak monda, el jöt Ianos nem évén és nem iván, és mondgyak hogy ördöge vagyon.

El boczatvan az Vr Tanitvanyit ez világra prædikallani, monda nékik. Egyétek és igyátok à mi azokval vagyon. Az az, meg elegedgyetek azzal à mit tunéktek adnak.

Az Iſten ſölgainak kéveſel kél meg elegedni.

3. Reg. 14.

IEroboam feleſége, Achias Prophetanak mézet és kenyeret vizen.

Daniel. 14.

Abacuc Prophetatól küld Iſten Danielnek az Orozlánok vermebe, pepet és kenyeret.

Iohan. 6. Marci. 6.

Valamenisser Chriſtus, az népet meg elégitette etellel az puztaba, halat, és kenyeret adot.

Exod. 15.

A teſti népnek, Izrael fiainak az puztaba, mikor az Manna felet huſért kialtananak, huſt ada haragyaba, de ſokak ételekbe meg fuladanak.

Az teſti ſenvedes gyözödelemnek ezközi.

Iudic. 13.

AZ Angyal Manue feleſéget minek elötte mehebe fogadna Samſont, böytoleſenek és maga viſeleſenek modgyára tanitya.

Iudic. 7.

Három ſáz embernek merte kletes italaval meg ſabadita Iſten Gedeon által, Izrael fiait, Madianitak rabſágitól.

2. Par. 20 verſ. 3.

Ioſaphat Király, miért hogy böytele és egyebeknékis böytöleſt hirdetete, gyözedelmes lön ellenſégin.

Iudith 13.

A tiſta Iudith özvegy aſſſonynak böyteleſe és cilicium hordozaſa Holofernesnek feyet véve.

Iudic. 20.

Izrael fiai ketzer Benjamintól meg gyözetetven, böyteleſek által nyerének gyözedelmet.

1. Reg. 7.

Izrael fiai böyöleſek által lönek gyözedelmeſek az Philiſthæuſokon.

Matt. 4.

Minek elötte üdvözitönk az Sathanal megh ütköznek negyven eyel, és napal böytele.

Az teſti ſenvedes imadſágnak ereje.

Tobiæ 12. 1. Eſd. 8. verſ. 21.

MOnda Raphael Angyal Thobiasnak, io az imadſágh az böytöleſel. Mond Eſdræ, böytöleſt hirdetek, hogy magunkat ſenvedteſsük az Vr elöt, és ö tüle kériünk igaz vtat nékünk, és az mi fiainknak, és az mi joſaginknak.

verſ. 23

Könyörgenk ugy mond Eſdræs az mi Iſtenünknek, és böytölenk azért, és jól eſék minékünk.

Eſter. 4.

Ennek példazattyába, Eſter Királyne aſſſony böytöleſe után, ſóla Aſſuerus Királlyal.

Az teſti ſenvedes, bünnek még boczanattyara ezköz.

3. Reg. 21. verſ. 27. 29.

AChab minek vtánna megh fenyegettetet völna Illies Propheta által az Vrtól, megh alázvan magat, böytöle, és hammuba üle, kiért az Iſten meg engeſzteltetek.

Ionæ 3.

Ninive varoſnak el sülyeztesenek még változtataſa, az Vrtól böytöles által nyerettetik.

Az teſti ſenvedes, ſok példak által erösitetik.

EGyebeknek példájara, felette haſznos az maga meg tartoztatas, mint David czelekedek, kinek mikor nagy veſzedelem alat, á Bethlehembeli

2. Reg. 23. verſ. 16. *kutból kivánta vizet el hoztak volna az vitézek, nem akará meg inny a, hanem az Vrnak áldoza.*

2. Maca 6. *Eleázar inkáb akara megh öletetni, hogy ſem mint ſokak botrankozaſára életének meg tartaſával, tiſtkon dizno huſt ennek.*

2. Maca. 7. *Amaz hét Mathabæus attyaſiabanyockal együt, inkáb akaranak zörnyü halalockal meg öletetni, hogy ſem mint egyebek gonoz példájara, dizno huſt enni, az Vr parantzolattya ellen.*

Actor. 10. *Noha ſent Peter eheznek, és latnáſába ſok tiztatalan éledellel kinnaltatnek az Vrtől, nem akara mindazáltal enni.*

Acl. lib. 3. *Romaiaknak és Lacedæmoniaknak törvények vala, hogy ſenkinek ne volna ſabad vacsoralni á mint akarna, ſem az mikor kivánna: ez által tartoztattyak vala á népet tobzodaſtól, és mertekletes életre tanityak vala.*

Spartiatabeli Liſandernek, mikor Iöniaba menne, ſok ajandekok közöt hozanak egy ökrötis egy nagy pogatsaval. Nézven á nagy pogaczat, kérde, mire való volna az á nialanság, monda az á ki hozta vala, hogy mézből, saytból, és egyeb ſzerzamokból kézitetet volna. Monda Liſander: annak adgyátok á ki effele czemegevel ſokot élni, mert ez az étel, nem illet io maga viſeló embert. az ökret meg nyuzata hazája ſokaſa ſzerént, meg fózete es kedveſen meg éve.

Nagyobik Ciruſtól mikor gazdája kérdene mit kellene kéziteni, monda: csak kenyeret, mert ugy mond remenlem hogy folyo viz mellet vacsoralom. Cœlius lib. 9. cap. 13. Antiquit.

AEgyptusbeli Papok felette keves ételüek valának, hort nem ittanak, és huſt nem éttenek, igen ritkan éttenek kenyeretis hogy gyomrokat ne terhelnek, csak paret olayal ſoktanak vala enni, tikmonyal, és teyel élnek vala hus helyen, és harmad napig ſemmit nem eſznek vala.

Perſiabeli Maguſok, ſemmit nem ſoktanak vala enni liztnel, és parenal egyebet.

Indiabeli Gymnoſophiſtak, almát és liztet éſznek vala.

Licurgus, Lacedæmonbeliseknek ily törvent ſaba, hogy kiczinſégeitól fogva oly mértekletes életre tanitatnanak, és oly éledeleckel taplaltatnanak, ki nem háſat töltene és teryeztene, hanem vaſtag, és keſkeny derekat nevelne magaſſagra. Xenophon in laconicis.

Indiabeli Phraotes Királt, kérde Apollonius mi eledellel ſokot volna elni? monda, annit hort iſsom, menyt ſoktam aldozni á napnak. Egyebek

vadazaſokba fogot állatockal ſoktanak élni, énnekem aba magam grakorlaſa elég, eledelem pare, és palma gyümölcznek á beli és gyümölczök. Cœlius lib. 5. cap. 6.

Epaminondas mikor az egéz város nagy vigaſágba volna, réſſegſégbe, és minden bujaſágnak követeſébe, csak egyedul ſomoru abrazattal vala nagy gondólkodusba. Azonba baratı közül egy eleibe találkozek és kérde Mi dologh volna az, hogy csak ó egyedül ily ſomoru gondolatba volna? hogy ugy mond, tü tunyak és réſſegeſek lehéſſetek. Fejedelembez mélto feleſet, hogy az io Fejedelemnek leg inkáb akkor kellene vigyázni mikor, az koz nei io lakaſnak elégyedet.

Athenasbeli fejedelmet Thimotheuſt vacsorara hiva Plato, el hagyvan Fejedelmi kulomb kulomb étkeknek nagy kezüleit, academia ſokaſa ſerint kézitetet mértekletes és kéves ételre nagy orömeſt mene. ki étele után hazahoz teruen, mond baratinak: ha ki Platonál vacsoralik, annak, maſod napis iól vagyon dólga.

Leontichidaſtól kérde egy ember miért az Spartiabeliek oly kéveſet innanak? mond, hogy ne más tanáczkozzek ertünk, hanem mi magunk.

Zeno Philoſophus csak nyers állatockal él vala, igen vékony kontósbe járvan, bor helyebe vizet iſsik vala, hogy tanitvanit maga példája által mértekletes életre tanitana.

Antonius Baſsianus Caracalla, mikor attya halala után Czáſsari méltoſagra koronaztatot volna, mindenkor magat vitézi közöt ſokta vala gyakorlani, mero fegyverbe öltözven gyalog jár vala, és önnen maga nagy ſokaig á zaszlot hordozza vala. Még mikor megh faradvan ſatoraba kellet menni, gyönyörüſéges ételtól ugy magat megh tartoztatta, hogy tób vitézivel együt azon kenyeret enne, kit ómaga sütet vala, hamu álat, ſa pohárból iſsik vala, igy tartia vala meg io égeſſégét, és vitézivel közéletet viſelven mindenektól ſzeretetik vala.

Darius Király mikor futaſaba zavaros vizet á meg hólt teſtek koröt jüt volna, mond: ſoha gyönyörüſegesb italt nem ittam ennel, mert az élöt ſomjuſág nélkül ſokot vala inya.

Ptolomæus AEgyptusbeli Király, mikor orſságat járna, és egyzer nem érkeztenek volna el az éledeleckel, egy házba, egy darab kenyeret véven, ſemmi étel annál gyönyörüſegesbnek nem lattatot.

Iſtvan Király Lengyel orſagba nagy puzta helyeken menven hadával

Muzka Czaßar ellen, helye ßállasának nem leven, avagy tabora jártatasanak, köz vitézis látvan hogy ennenek, ehségebe kenyeret ker vala tölök, és elöttök nagy édesdeden meg éßi vala.

Carus Narbonensis Czaßar, Persiabeli Király ellen nagy hadal indulvan, mikor Persiaba erkezet volna, népet à pasiton le telepite, mondvan, hogy mindaiajan vigan laknanak, mert ez vtán semmi fogjatkozasok nem lenne, kezevel mutatvan ellensége földen való böséget, magaü pasitra le ülven vetemenj magból ßalonaval keßitetet fazakat elö hozattia, és aból nagy gyönörüségel éßik.

Adrianus Czaßar, hogy vitézinek gyenge ßokasokat el ronthatna, nagy mélegségnek el tavoztatasaért agakbol czinált haylekokat el rontata és foldból czinált hazaczkakatu el tórete, minden fele nyavaliaknak ßenvedesere magat ada példaiúl, vitézi közöt járvan gyalog huz ezer lepesni foldon: sator nélkül kün éßik vala ßalonnat és saytot, etzetel elégitetet itala vala, avagy czügör, maslas.

Azoknak példai, kik sok idejg étel nélkül élhettenek.

Exod. 24. 34 vers. 28. 3. Reg. 19. Matth. 4.

MOYses Propheta az Syna hegyen negyven napig sem évék sem ivék, az vtán meg anni napig.

Illyes Propheta járvan Oreb hegyeig, kit Isten hegyenek nevez az iras, negyven napig nem ét.

IESVS üdvözitönk negyven napi böytölesebe nem ét.

Sz. Agoston iria Calusanunak egy ember felöl, ki ö idejebe negyven napigh étel nélkül vólt. Hasonlot ir Petracha Velenczebe lako emberrol. Fulgosius.

Egy tizenket eßtendös leányzoról irja Sigebertus in Cronicis An. D. 823. hogy Husveti Communio vtán elößör, étel nélkül tiz hólnapig vólt, annak vtánna minden étel ital nélkul, ezenközbe az Vrnak ß. testet gyakran hoza véßi vala.

Sz. Lyduina ßüz, harmintz egéz eßtendeig anni éledelt nem ét, mely harmad napig egesseges embernek elég löt volna. Surius ex Brugmanno.

Coloniaba, Frideric Czáßar idejebe vólt egy aßßonyállat, ki gyakorca étel ital nélkül vólt, neha huz napigh, neha harmintzig. Alb. de animalibus.

Ezen Magnus Albertus iria, egy Melancholicus ember felöl, hogy hét egéz hetig étel nelkül volt, csak masod nap ivot keves vizeczket, kit ö maga látot.

Hispaniaba egy leányzoról iriák, hogy semmit nem ét, csak vizi ital lal élt, hußonket eßtendös koraig. Cœl. lib. 13. cap. 24.

Perusiumba, Palumba nevü ßüz huz eßtendös semmit egyebet nem ét, az Vrnak ß. testenel hét eztendeig. Fulg. lib. 1. cap 2.

Negyedik Eugenius Papa idejebe, egy Gallus Iacab, iro deák, Romaból Hierusalembe való zarandok járasába, nagy esküvesel mondotta, hogy semmit nem iüt. Idem.

Anno 1460. Nicolaus Helvetius öt gyermek attia leven, annak vtánna felesegetul külön lakvan, tizen öt eztendeig sem ét, sem iüt: Istennek ßól gálvan eyel es nappal imadságaba, kinek Isten nagy sok jövendö dólgocka meg jelente. Fulg. lib. 1. cap. 3

Aristoteles iria in lib. de ebrietate, egy Andro nevü emberról, hogy tellyes életebe soha nem ivot.

Iulius viator, Romai Nemes ember, vénségebe semmit nem ivot.

Neapoliba Cælius iria hogy az Tomacel nemzetsegból senki nem ivot. lib. 13. cap. 24.

Lás töb példat in tit: Böytöleseknek és sanyaru életnek példairól.

ZEno Cittiæus, Oraculumtól kerde, életet mint rendelhetne leg jobban Mond az Isten εἰ συγχρωτίζοιτο τοῖς νεκροῖς ha az halottakhoz hasonlo ßint viselz.

Diogenes Cinicus ßokta vala mondani, hogy az Isteneknek tulaydonságok legyen, semminelkül nem zükölkodni, azokis kik Istenekhoz hasonlatosok akarnak lenni nem zükölkodnek. Laertius.

MASODIK RESZE.

AZ AIANDEKNAK KIVANSAGA VEZEDELMES.

A ßabad életnek ßabadſagat el veßi.

Gene 14. *ABraham nem akará el venni Sodomabeli Király ajándekit, kit nyert vala ellenſegitól, hogy ne lattatnek el adni ßolgalattiat.*

Daniel 5 *Daniel Propheta minek vtána Bóldiſar Királynak megh magyarazta vólna, az czudálatos falan való iráſt, ſok aiándekot akara adni, de nem vevetel, mondvan: à te aiándekid legyenek tied, es az te hazadnak aiándekit máſnak adgyad.*

Az Ajándek az igaz itiletet el fordittya.

Num. 23. *BAlám Propheta el veven Balach Király aiándekat, megh akaria vala atkozni az Izrael népet, noha az elöt intetet vala az Angyal által, hogy átkozáſra el ne indúlna.*

2. Reg. 16. verſ. 4. *Siba aiándek hozaſa oka lön David genoz itiletinek Miphibeſeth felöl, hogy ioßágat neki ada.*

2. Mac. 4. verſ. 34. 47. *Menelaus arany edenyeket adván Androniuſnak Onias Papot megh öleti, es az pénzért mellyet Ptolomæuſnak igirt vala, meg öleti vadoloit.*

Matth. 28. *Chriſtus Koporſoia örizö vitézek nagy ſummat vönek à Papi feiedelmektöl, és Chriſtus teſtenek eyel való el lopaſát hirdetek à városba.*

Actor. 24 *Felix tiztarto tartia vala ß. Pált fogſágba, remelven ßabadulaſáért való fizetoſét.*

Az Ajándek veßedelemnek tüzet fel geryezti.

Iudic. 3. verſ. 17. *AOD aiándek hozáſa Movab Királyanak Eglonnak, meg ölete Eglont.*

Iudic. 16. *Dalila Philiſtæuſok aiándekaért el arula Samſont, meg fogata, és ßemeit kü tolyáta.*

3. Reg. 15. *Aſa Iudának Királya aiándekẽ kert meg ßegete Benadab Királyal Siriabelivel, Izrael Királya ellen az ſriget, Izraelnek nagy romlaſára.*

1. Mach. 12 *Triphon aiándeki miat meg czálatek Ionatas Papi feiedelem, vißßa küldven vitezit, ezer emberrel menven csak Triphonnál Ptolomaidaba, hólot be teven à Kaput, mind le vágatanak, és meg fogak Ionatást.*

2. Mach. 4. *Menelaus Iaſontól el veven à pénzt, meg csala, és tißtiból le vete.*

A ki Iſten ajandekat pénzen adattya az Simoniat czelekedik.

SAmuel Propheta fiainac vétkei valánac è fele Simoniac. 1. Reg. 8.

Gezi Eliſæus Propheta ßólgaia, Naman vtán menven Propheta hire nélkül ſok ruhat. és pénzt vön magánac, meg gyogyulaſaért, kiért bel pokloſſágal véretec meg. 4. Reg. 5.

Iaſon Onias attiafia Papi fejedelemſégért Hieruſalembe, nagy ſumma pénzt igire Antiochus Királynac, kit megü nyere, de végre haſonlo Simonia által, Menelauſtól zanki vettetic. 2. Mach. 4

Oerdöngös Simon az ßent Lélek ajandekit pénzen akaria vala megh venni az Apoſtoloktól, kinec ß. Péter mond, à te pénzed te véled legyen néked veßedelmedre. Actor. 8.

Haßnos neha az ajandek, gyülöſégnek meg enyhiteſére, es alamiſna gyanant adni ßegényeknek avagy Iſten ßolgainak.

IAcob Patriarcha ajandekot külde Battyanac Eſaunac, hogy haragiat engeßtelne. Gen. 33.

Az Vr tißteſſegére ſok ajandekokat adanac, Izrael fiai à puztaba, az békeſég ßekr[illegible]ekeſſegére. Exod. 36.

Sababeli Kiralyne Aßßony nagy ajandekot ada Salamon Kiralynac. 3. Reg. 10.

Aman meg öletéſe vtan ki Izrael fiainac halalos ellenſége vala, ſok ajandekot oztanac Izrael fiai az ßegény népnek. Eſter. 9.

Nagy ajandeknac böczüle Chriſtus az özvegy Aßßonyallatnac két fillyeret, kit maga kereſetiból Templum epületire erezte à peſſelibe, kinel tób életere való pénze nem vala. Mar. 12. v. 43

Teſtorides ßallaſára be fogada Homeruſt nagy hizelkedéſel, hogy verſeit tö'e el lophatna.

Macedoniabeli Phülöp Kira'ynac nagy ajandeki es hizelkedeſi megh vévec Görög Orßagbeli hatalmas Varoſoknac ßabadſagit, ki miat ily pe'da beßéd kele, Görögh Orßagba. Auro Philippi everſam Græciam. pont. de Liberalitate.

Q. Coponius egy hordo bort ada annac à ki altal tiztet kivan vala maganac, kiért meg ſententiaztatéc Romai Tanacztól Alex ab Alex. lib.

5. cap. 11. *Didius Iulianus Mediolanensis, megh öleteſe vtan à vitezektol, Pertinax Czaſári birodalomra ajandekoc altal mené. Sulpitianus és Iulianus, egy mas közöt ajandekockal az birodalom felet veſekedének, ugy hogy mindenic viteznek két két ſaz aranyat igirnének, haótet valaſztanac à Czaſárságra, és igy à vitezek eggyikhezis mennek vala, maſikhozis, jelentvén mennyivel igért volna többet eggyik az maſiknal, mondvan: Iulianus nekünc ennyit igér, te pedigien mennyit igérz. Iulianus nem apronként kezde fel verni fejedelemſégre valo kivanſágat mint Sulpitianus, hanem egyſſer s-mind ötven aranyal többet igire nekic, kiket megh fizetvén Iulianus à vitezektöl mindgyart Czaſárſagra emeltetek. Xiphilinus in Iuliano.*

Egy Gallus nemes ember, tizen egyedic Laios Kiralynac egy Lovat ajandekoza, nagy ajandekot varvan érte Kiralytól, kinek Kiraly egy repat ada ajandekon.

Palamedesnek, mikor az Görögek nagy ſok velek valo jo tetemenyeért adot ſednének, hogy neki ajandekon adnac, nem akara el venni, mondvan: Nem veſem, mert tüis ennekem engedetlenek vadtoc, ſegényeke akariatoc tenni magatokat. Philoſtratus.

Pittacusnac, ki egy vala az hét Görög Orſzagi bölczek közzül, mikor Mitylenaiak ſok ezer ſanto földet adnanac ajandekon, monda: Ne adgyatoc ennekem annyit, kiért ſoc irigim legyenek, hanem czak ſazat, kiez vtan jelencze à tü en hozzam valo akaratotokat, és [illegible] tü hozzatoc valo igaſſágomat.

Vgyan ezen Pittacus Creſustól nem akara el venni nagy ſumma pénzt, kit nekik küldöt vala. Laertius.

Cimon Miltiadis, mikor latna mindeneket, hogy minden ember csak maga jovainac halazoi volna, Ariſtides es Ephialetes kivül, ö egyedül magat minden ektelen kereſtöl megh tartoztata, es mindeneket fizetés nelkül egéz életébe ſöla és czelekedek. Egy Gazdag Barbarus fö ember Kiralyatol el futvan es Athenasba iüvén, mikor nagy Gazdagſagaért ſok hizelkedectöl ſorgalmaztatnec: Cimonhoz menuen ket viragos Pohárt megh tölte. egyiket Darius pénzevel, maſikat aranyal, hogy ajandekon néki adna; kit mikor Cimmon latot volna, moſolyodek, kérdven az embertól? Mint akarna Cimonal élni, mint bárattia vale, avagy mint bereſevel? Monda Ræaſaces mint baratomal. Monda Cimon vid el tehát ezt, mikor ſükségh leſſen mint bárátomeval azkor élek ezeckel. Plutarch: in Cimone.

Diotarus Galatak Királya elemedet ember leven hivata hozza kiſſebic Marcus Catot, mikor Aſiaba menne: hogy néki ajanlana gyermekit és hazat. kinec minec vránna ſok külömb külömb ajandekokat elö hozatot vólna hogy néki adna, feletre igen kérven hogy tule el venne, vgy megh haborita, nagy ſok kereſeuel, hogy mikoron eſtve hazahoz be ſállot vólna, io regel három orakor el mene. De mikor egy napi járo földet el ment volna, Király levelevel eggyüt ſockal tob ajandekot találá ſallaſan, kérven az Király levelebe hogy ne utalna megh ajandekit. avagy akar csak barátinac engedne hogy el vennec, de még igy ſem veve el ajándekit. Plutarchus in vita Cruc. Strabo lib. 12.

Liſander Lacedamoniai Király leánianac mikor Dioniſius Siciliabeli Tyrannus nagy drága öltözö ruhakat küldöt vólna, nem veve el, mond ván. ne talamtan ezekmiat az én leánim rutabaknac láttattanac. Cœl. lib. 6. cap. 9. vide plurá fol. 262.

HARMADIK RESZE.

AZ TVNYASAGNAK VESZEDELMES VOLTAROL.

AZ reſtek és tunyak méltan feddetettetnek Attioktól, Vroktöl, és Meſterekröl. Gen. 42

Mint Iacob Patriarcha megh fedde reſtſégekért fiait, miért ugymond el halgattiatoc à buza vetelt.

2. Par. 24 verſ. 6

Ioas Király Hieruſalembe megh feddi az Papokat tunyaſágokat, az Vr templomara való gondviſeletlenſégekért.

Az hivolkodokat megh feddi Chriſtus az czeledes ember példaiaba, kik nem munkalkodnac vala.

Ionæ 1:

Ionas Propheta, nagy veſedelembe aluſsic vala batran à barkaba, kit megh fedven az barkas meſter, fel kélt vigyazaſra és imadſágra

Matt 26 verſ. 40

Megh dorgalia IESVS Petert à töb tanitványockal, hogy egy oraig nem vigyázhatanac vele.

Az hivolkodas ſok gonoſſágnak oka.

Num. 11. IZrael fiai munka nélkül élven Angyaloknac kenyereuel, morgolodanac az Vr ellen, AEgyptusbeli hitvan éleſégeket kivánvan, kiért ſörnyen meg büntettetenek Iſtentöl.

2. Reg. 11 David Király hazaba való hivólkodaſaba, paraznaſágba, és gilkoſſágba eſék, kibe nem éſet vólna, ha hadaval együt mezei vigyázasba lót vólna.

1. Reg. 26. Reſten őrzi vala Saul Királyt az ö hadnagya Abner, kiért Davidtól, (ki Vrat, ſőlgaia gondviſeletlenſége miat meg ölhette vólna,) még feddettetik.

Iudic. 16: Samſon aluva fogattatot meg Dalila ólebe.

2. Reg. 4 Iudic. 4 Iſboſeth Saul Király fia alúa agyaba oletetik meg. Siſara be fedezue veretic által egy Aſſonyállatol.

Az tunyaſág és gondviſeletlenſég büntetteſt erdemel.

Num. 11 TÜzes Kigyockal büntettetenec meg Izrael fiai à puztaba, reſtſégekbe való morgaſokert Iſten ellen, hogy teſti kivánſágokat nem tolthetnec.

Matt. 25 Az el ſuvadot ſüzek kiknec lampaſoc el aluſsic vala, ki rekeztetnek az vö legény menyegzőitol.

Matth. 25 Meg fedde az Vr áz haſontalan ſolgat, megis büntete, ki tunyaſága miat Vra penzet nem ſaporitotta vala.

Apoc. 3 verſ. 15 Az Iſteni ſőlgalatba való reſt egyházi embert, ki ſem hidegh, ſem meleg nem vala, meg feddi az Vr, és fenyegeti hogy ſáiából ki okadgya.

Nagyob veſedelmes dogh nem talaltatic ez világhon, embereknec romlaſokra az hivólkódasnál minden féle rendec közót. Hólot ennek ugy mint kútfejeből ſármaznac hazájaknac arulaſi, alattomba ellenſégek közot való tanáczkozaſoc, és minden fertelmes életnek vndoc ſepreie. Ezokon nagy ezeſſégel az Lacedæmoniajak minden tized nap múlva, egybelire hivattiac vala az iffiuſágot mezitelen vetkeztetven, hogy magokat gyakorlánac tuſakodaſokba: kik közül ha kik gyengelnec látatnac vala avagy lágy termeſetuekrec, meg veretetnek, és törvenybe idéztetetnec vala Sab.

Florentinuſoknak ez vala ſokaſoc, hogy ha valakic közulöc hivólkodasba találtatnánac, okat kerdven tuniaſágoknac, és nem adhatvan elegedendot, feje vetelre ſententiazac vala avagy városokból ki üzic vala. Sabellicus lib. 6. cap. 1.

Athenasbeliek nem külömben büntetic vala az hivólkodo embereket mint ha nagy vétkeket czelekedtenec vólna. Val. Max.

Cleomeneſtol kérdven mi okért az Argiuſokat mikor Lacedæmoniakal hadat viſelnenec le nem vágtac, hólot le vághattac vólna öket, monda: Ingyen ſe kivániuc hogy azoc eltörleſſenek, hogy legyen az mi iffiainknac gyakorloi. Ertven az eſſes hadnagy, az iffiuſágnac nagy romlaſának következeſet, hogy ha hivólkodura adnac magokat.

Apius Claudius ugyan azont mondotta az Romabeliekről, hogy iob vólna munkalodnioc hogy ſem mint henielnyek, hólot hadakozaſokba gyakorlatatnánac joſagos czelekedetekre, békeſéghe pediglen gyonyoruſeges életre hailanánac és bujaſágra, ki miat egéz népnek romlaſa következnec. Val. Max.

Anabathæuſoknac törvéniek vala, hogy à ki közülöc tuniának és reſtnek találtator, és à ki attiatól marat joſagat meg emeztette vólna, megh büntetetnek. Alex ab Alex.

Sardoai törvény vólt, az hivólkodoc, tuniac és reſtek ellen, hogy minden munkalodaſokról és életekről ſamot adnanac. Act. 4

Az Romabeliekvel pediglen ha ki ſanto földet, ſőlöiet, avagy gyümölczözöfait tuniaſága miat el hadgya vala, à Cenſorokról megh büntetetnenec.

Socrates azokat nevezi vala hivólkodoknac kic kotzkát játzodnac vala, lakaſokat gyakorlánac, és teſti buja életet követnec vala. Xenoph. 1. memo. & in 2.

Macarius Apatur hogy puztaba laktaba hivólkodasba ne eſnec, egic rókaból maſikra hordgia vala à ſövenet.

Diogenes Cynicuſis az ö lako hordoiat álas-felforgatta, mikor egyeb dólga nem vólt. Laert.

Solon ki adot törvénye által, az Areopagitaknac meg paranczólta vala, hogy meg látnac ki ki mint munkalkodnec, és az hivólkodokat megh büntetnek. Plutar.

Antonius Pius Czaßar fizeteſeket el vonßa vala az hivolkodoknac, mondvan, hogy ſemmi nehézeb és kegyetlemb dologh nem találtatnec azoknál, kic az kez iot megh emeztenec, ſemmit helyebe nem munkalkodvan.

Dorotheus Thebasbeli barát, napal à tengerböl követ ßéd vala, hazaczkat czinálvan belöle, kibe az jövevenieket be fogadhatna, kic hazaczkat magoknac nem epithetnec vala. Eyel pedighlen Palma fa levélböl köteleczket tekert, es azokból koſarokat kötet, el advan azokat eledelt kéßit vala maganac annac az arraval. Ez ſoha nem lattatot magatol nyugodni. Zozom. lib. 6. cap. 29.

Democritustól, mikor kérdenec mi külömbſégh volna az hivolkodo, és munkalkodo közöt, monda: mint az kegyes közöt, és Iſtentelen közöt.

Diogeneſt mikor intene egy ember, hogy immar ßünnek megh munkaitol, holot igen vén ember volna, monda: Ha à pallia futasba volnéc, az czelhoz közel, vallyons, futaſomba megh kelleneé laſſudnom? avagy inkab erölkodnom hogy hamareb el ériem? Laert: lib. 6.

Scipio Naſicanac mikor mondanac, hogy immar az Romai dologh felette jol volna, holot Carthagot el rontottac, és az Görögeket ßolgalattyoc ala haytottac, monda: Söt inkab felette félelmes dologhba forogh ugyé mikor ſemmi ellenſége nem lattatic lenni az következendö hivolkodásért, ſok gonoſſágoknac kutfeleért. Lás töb peldat fol. 264.

Hildelricus Francziai Kiralt reſtſégeért, es tunnyaſágaért le vetec Kirali meltoſighból, és Kalaſtoromba kuldéc. Ranulphus lib. 5. cap. 25. Polycronici.

Edovardus Angliai Kiralt, tunnyaſagaért Feleſége megh fogattya az Angliai Vrackal, és tömlöczbe be vetteti, holot megu öletic. Polid. lib. 13.

Maſodic Frideric Czaßar, Frideric Bécz Orßaghi Fejedelmet, Becz Orßaga Kirallya valaßta, ki minec vtanna, Kirali meltoſághoz meltatlan dolgokat czelekednec, Kiralyſagátol megh foßtatic.

NEGYE-

NEGYEDIK RESZE.

AZ ISTENI IGAZ TISZTEletröl.

ISTENT imadni kel es tißtelni igaz ajandekockal. Cain és Abel aldozánac az Vrnac az foldnec gyümölczéból. Iſten Abel aldozattyára tekinte, nem Cainera, mert legh jobat nyala közül aldoza Iſtennec, Cáin pediglen nem. Gen. 4.

Noe Oltart czinalvan, tizta barmot, és eghi madarat aldoza Iſtennec, kinec kedveſen veve Iſten illattyat. Gen. 8.

Abraham eggyetlen egyfiat, kez vala megh aldozni az Vr paranczolattyára. Gen. 22.

Salamon Király hußon két ezer barmot áldoza Iſtennec az Templom ßenteléſekor, kire az Vrnac düczöſége le ßálla, es ßáz hußon két ezer juhot. 3. Reg. 8.

Az Maguſoc be menvén az házba, imádac az gyermeket, és ajándékot adánac neki. Matt. 2.

Imadſaggal kel tißtelni az Vrat.

ENOS vólt elsö, Adam fiai közül, ki ſegitſégül hita Iſtent könyörgéſe által. Gen. 4.

Salamon Király kezet ki terieztvén földre le térdepelvén imadgya vala à Templomba az Vrat. 3. Reg. 8. v. 54.

Izrael fiai minec vtanna fogſágból megh ßabadultánac volna, negyßer éiel, náppalis annyißer imádkoznac vala. Nehem. 9.

Az bel poklos imadá IESVST, mondván: Vram ha akarz meg gyogithacz engemet. Matt: 8:

Zebedeus fiainac Annya, iöve Ieſushoz imádvan, és kérvén valamit töle.

Anna

1. Reg. 1. *Anna Samuel Propheta anyia, keſerves ſivel imadgya vala az Vrat.*

Iohan. 9. Az vakon ſu'etet ember térdre eſvén imáda IESVST.

Matth. 28. Az Tanitványoc ſol tamadáſa után, imádac IESVST.

Az Iſten tiſzteltetik Templom epületeckel, és Oltarockal.

Gen: 8. NOE *Oltart czinálvan kedves áldozattal áldozéc Iſtennec.*

3. Reg. 8. *Salamon Király Templomot epitvén az Vrnac Oltárockal egyetembe, minden könyörgeſébe meg ha'gáttatéc az Vrtól, az Templom megh ſenteleſének napian.*

Az Vrnac epitetet ház, Imadſágnac haza.

1 Reg. 1. *Elcana bizonyos napokba fel megyen vala, Siloba az Vrnac bé'keſé'g ſekrenienec helyére, és imádkozic va'a.*

Act. 9. v. 10. *Soc helyen Sidoſagba gyülekezetnec (holot minden Innep nap Iſten*
Act. 17. v. 2. *akarattyanac tudakozaſara egybe gyulnec va'a) epitetic vala.*

Luc 7. v. 5. *Szazados Pogaryis az Sidoknac gyülekezetekre Sinagogat epitetet vala, kinec tekintetire keric vala IESVST hogy könyörgéſet meg halgatva.*

Act. 3. v. 1. *Sz. Peter és ſzent Ianos kilencz Orara mennec va'a fel Templomba imadkozni.*

3. Reg. 18. verſ. 11. *Illyes Propheta tizen két követ hozara, Izrael fiainac tizen két nemzetinec emlekezetire, és abol czinala Oltart, és azon aldozéc Iſtennec.*

Iſtent kel imadni békeſég ſenvedésnek kegyelmeért, és megh ſabadulaſért.

Exod. 4. HA'van Izrae'fiai, hogy megh tekintette Iſten az ö kemény rabſagokat, az czul le borulvan imadak.

Exod. 12. *Minekutanna e'o ſamlalta volna az Iſten Moyſesnec az Huſveti baranynac etelit, es annac Innepe napianac megh ſenteleſét, es mikeppen ö ſeretnec Ægyptusba, minden e'ſö ſulöttet megh öletet volna, megh haitvan magát az nép imada az Vrat.*

1. Reg. 7. *Mikor Samuel Propheta aldoznec, megh ſabadita Izraelfiait Iſten az Philiſtæusoktól.*

Tob. 12. *Tobias mikor hallotta volna Raphael Angyalnac beſédit, miért probaltatot volna Iſtentől va'ſágal, jo czelekedeti mellet, foldre le borulvan, nagy hála adáſſa! harom oraig diczirek az Vrat.*

Iob. 1. v. 21. *Sz. Iob halván ſornyu romlaſit veſſedelmivel eggyüt joſaginac és fiainac, monda: Mezitelen jöttem ki Annyam mehébol, vizontag mezitelen oda megyek.*

Az Vrnak egyedül adatik az ſzüvöl valo Imadſag és Iſteni ſolgalat.

Deu. 6. v. 13. Iudic. 13. AZ te Vradat Iſtenedet imadgyad és czak néki ſolga'y.

Manue aldózatot akarvan tenni az Angyalnac. Mond az Angial: Ha aldozatot akarz czelekedni, adgyad azt az Vrnac.

Mikor Izrael fiai aranyból öntetet boriaknac imadaſára mennec vala, Thobias ackor Hieruſalem Templomába megyen vala imádkozni.

Thob. 1. Dan. 3. *Noha Nabuchodonozor Királytól megh vala tiltva hogy ſenki egyéb Iſtentöl ne kérne, hanem czak tole, és hogy az balvanyt, melyet ö fel emeltetet vala, imadnac, eros Paranczolat alat megh hadta vala: mind az altal inkab akara halalt valaztani Daniel két tarſaival, hogy ſem mint balvant imadni.*

Dan. 6. v. 10 *Darius birodalma alat meg vala hagyva mindeneknec, hogy harmintz napig ſenkitöl, ſemmit ne kérnenec, hanem czak Királytól. Kit Daniel meg nem tarta, haromſor napiaba imadkozic vala térden alúa Hieruſalem fele Iſtenhez.*

Act. 14. *Sz. Pál és ſ. Barnabas meg tiltac a népet, hogy nekic ne tennénec aldozatot, ſe ne imádnac öket.*

Apoc. 22. *Az Angyal ſ. Ianos Evangeliſtat megh tilta, hogy ne imádna ötet hanem az Iſtent.*

Az Sidoknal oly böczületbe vólt az ſzent Vrnac neve, hogy azt ſoha nem mernec nagy meltoſágaért emliteni, hanem a Tetragrammaton neu helyen, Elohimot, avagy Adonait mondanánac.

Romabeli Poganyoc varoſok oltalmara, avagy egyeb varoſoknac megh ſallaſára, Romaiáktól tiszteltetet Iſteneket ſokranac vala ki hini.

Cambises Perſiai Király mikor Cyrus gyermec koraba iob Attiahoz menne Mediaba Aſtiages Királyhoz, azt ada neki paranczolatba mint Xenophon iria. En tölem tanuld megſiam, hogy ſe közönſéges helyen, ſe magadnal egyéb dologhoz ne kezdgy, hanem elöſor, aldozátot tégy, és az jövendö mondóc által erczed az Iſtenec akarattiat. Mert az emberi nemzetrakva tevelygéſſel. De az Iſtenek kic mindenkoron voltanac, és mivel hogy mindeneket jól tudnac ielen valot, el multakat, és jövendoket ſegitſégül hivatatvan, jelen vadnac tanaczokha az embereknec, kiknec kegyeſſégekért kegyelmeſec: Ielec által megu jelentic mit kellyen czelekedni, és mitöl kellyen magokat tartoztatni. Xenoph. lib. 1. Pædiæ Cyri.

Licurgus Lacedæmoniac törvény rendeloie, nem akará irt törvényet elöſör ki adni az köſſég közi, minec elötte, fö fö embereckel Delphuba nem menne, hogy Iſtentöl meg értené, ha job es haſznosb volnaë Spartabelieknec, az ö törvény irása ſerént valo életet avagy nem. Kit mikor meg értet volna hogy jobb volna azzal à törvényel valo eletec. Vgy hirdetete ki törvenyt, ezokaért hamisnac, és Iſtentelennec itile lenni, ha ki az Pithium oraculum által meg erösitetet törvénynec nem engedne. Xenoph. in Laconum Repub. Plutarch. in eius vita, Strabo lib. 6. Val. Max. lib. 1. cap. 3.

Nagy haboruſágocba Romabeliec ſoktac vala kérdeni, az jövendö mondókat, es az oraculumokat, mizoda Iſtenec által ſabadithatatnánac megh ez jelen valo nyavalyaktól, avagy következendöktöl. Es mikoron az jövendö mondoc, mondottac volna idegen Iſteneknec Romaba valo hozaſával, nagy ſorgalmatoſſággal megh czelekedic vala. Igy Hannibal gyözedelmére és Romai birodalomnac ki teriezteſére, az Iſteneknec nagy Annya, hozatatec Romába Phrigiabol, és nagy Templomal meg tiszteltetec. Arnob. lib. 7. contra gentes.

Vgyan azon Romabeliek ütközetekner elein, az Iſteneket keric vala, aldozatoc által, minden hadac népe az utközeten aluan à napot imadgyac vala.

Az vy házáſoc özue nem adatnac vala, minek elötte Iſtenekhez valo titatoſſágokat meg nem mutatnac, és Futinus Iſtennek ölébe valameny ideig nem ült volna. Alex. ab Alex. lib. 1. cap. 24. hogy az leanyzo menyegzöeinek io aldáſat tüle meg nyerhetne.

P. Scipio Africanus ſoha közönſeges dologra magat nem adgya vala minek elötte Iupiter Cellaiaba nem ulne, holot az Iſten akarattiát érti és veſſi vala iria lib. 6. Livius Dec. 3. Plutarchus in eius vita. Val. Maxim. lib. 1. cap. 3.

Siracuſabeli Dion, Plato tanaczából inditatéc varoſának megh ſabaditáſára Dioniſius Tyrannus kezéből, mindeneknec elötte aldozatot tevén Apollonac, az vtan hadat indita, kit meg gyözvén Speuſipus ſegitſégevel à varba fel ſorita onnát ki vévén ſanki vete. Plut. in Dione.

Marcus Czelius Balbinus es M. Clodius Pupienus, Maximinuſoc kegyetlenſéghe ellen feiedelemme valaztatánac Romai tanacztol, kik egyeb keßuletec közöt az Iſteneknec Hecatombet fogadanac, hazatoc ſabadulaſáért, az az, ſaz Oltar epiteſt, kiben ſaz fo oktalan állátokat aldoznac vala, ugy mint Orozlányokat, Saſokat, kit hiven beis tellyeſitenek. Fulgentius lib. 1. cap 1.

Sotherus Antiochus Siriabeli Király, mikor Hieruſalem varoſat meg ſallotta volna, az udöbe mikor Satoros Innepet illenyec kel vala az Sidoknac: Heted napig valo friget kérenec tüle az Hieruſalembeliek az Innepnek megh illeſeért, kit nem czak megh nem engede nekic, harem egy aranyus ſarvu bikatis küldé az varos kapuiára, ſoc arany edeyeckel az Papoknak, kérvén és paranczolvan nekic, hogy aztis Iſtennec aldoznac. Fulgoſius lib. 1. cap. 1.

Alexander Seuerus Pogan fejedelem elöt, mikor az kereſtiénec közöt és az Pogavoc kozot vetekedes tamadot volna egy helyrol, holot à kereſztiének Iſten tiſteletire Templomot epitettenek vala, az elot pedighlen korczoma haz volt volna, ily valaſt ada mand à két feinek: Hogy job, azon à helyen Iſtent tiſtelni hogy ſem mint Korczoma hazat epiteni. Idem ibidem.

ÖTÖDIK RESZE.

AZ HIZELKEDESNEK VESZEDELMIRÖL.

HATODIK RESZE.

AZ TISZTESSEG KIVANASBA SOK FELE VESZEDELMEK VADNAK.

Num. 12. *AZ tißtesseg kivanas ragalmazasnac tüze, magat egyebeknel jobnac alittia: Mint Aaron es Maria Moyses Nenye, ßolanac Moyses ellen, mint ha Isten nékic ßolot vólna, kiért Maria mindgyart Istentul, bel poklosága l veretéc meg.*

Num. 16. *Chore, Dathan, es Abiron Izrael népe kôzôt feiedelemséget kivánvan, Moysest az nép elot ragalmazac, kiért ßörnyü romlasal el veßenek.*

2. Reg. 15. *Absolon attia birodalmat kivanvan, gondviseletlenségéröl vadolya vala Izrael fiai elót, kiért nagy gyalazatal meg hala.*

2. Mac. 14. & Cap. 15. *Alcimus Izrael aruloia, magánac kiuanvan az feiedelemséget, Iudast gyalaza, és soc vérontasnac oka lön, ugy hogy, egy nap Iudással Demeter Király népébe harmincz öt ezert Nicanoral egiut had viseló feiedelmével, le vagattata.*

Az tißtességh kivanásból gyakorta artatlan vérontatatik.

Iudic. 9. *ABIMELECH barati által Vrra emeltetvén, hetven attyafiait meg ólete.*

3. Reg. 12. *Ieroboam ßolgaból Királlya emeltetek, ki Isten ellen sokat vete, és soc gonozt czelekedéc, kiért ßornyen maradekiual eggyüt Istentül megh bünteteték.*

4. Reg. 11. *Atalia özvegy Kiralyne aßßony, hogy egyedül vralkodhatnéc minden Király magot megh ole, de végre ö is ßornyü halállal megh oletek.*

1. Mach. 16. *Ptolomæus hogy vralkodhatnéc, fó Papi feiedelmet fiaival együt meg óle.*

Zacharias Király ellen arultatast tôn Sellum, Vrat megh ólvén, egy hólnapig lon Király, es megh oletik.

3. Reg. 16. 3. Reg. 10. *Zamon hasonlo keppen Vrat megh ólvén, hét nap vralkodék.*

Az tißtesség kivanok magok hanyok vetők.

ADONIas David fia, minek elötte attya megh halna, monda: En vralkodom attyam helyen, kit annac utanna megh ólete Salamon Király. 3. Reg. 1.

Nabugodonozor gondolattiába mondgya vala, hogy az egéz földet birodalma ala vetne, de gondolattia egy özvégy aßßonyallattól megh kissebedek. Iudith. 1.

Halla Seron hogy Iudas az hiveknec gyülekézetit özve gyüitótte, s-monda: Nevet ßerzek magamnac, és megh düczöitetem az orßagba, és megh gyózóm Iudast, de ez kerkedség veßedelmére esek. Iudith. 13. 1. Mach. 3.

Az Vrasag kivanok keves ideig vralkodnak.

ZAmbri meg ólvén Vrat, hét napig vralkodic. 3. Reg. 16.

Ptolomæus, Alexander orßagat birni akarvan, minek vtanna Alexandert meg gyózte és orßágaból ki üzte volna, czak harmad napigh éle. 1. Mach. 11.

Iason kivánnia vala az fö Papi feiedelemséget kiért igire Antiochus Királynac harom ßaz hatvan talentum ezüstót, és soc egyebet: kit megh nyervén à Kiralytol, róvid vrasága lön, mert Menelaus magánac tob summa igiret által tulaidonita az feiedelemséghet, kit vizontagh Lisimachus attiafia ki vete fejedelemségébol. 2. Mach. 4.

Callipedes Gorógh Poeta mikor tudomanyáual maganal felette bóczületésnek tetzenek. Agesilaus Király eleibe mene, nagy kérkedségghel, kößönte maga mutogatással, itilvén magába, hogy Királtól nagy tißtességgel bóczültetnek, de mikor Király nagy dolgokba volna foglalatos, es Callipidest nem láthatna: Monda Callipedes: Király, nem lattatol engem ismerni, sem ki legyek nem hallottad? Monda nevetve Agesilaus, nem de nem te vagyé amaz czuf Callipedes; Ravis.

Appion Grammaticus Alexandriai oly maga hanio vetó volt, hogy annac halhatatlansagot igirne, à ki az ö tudomaniat kóvetne.

Marſius Trombitas anny mago hanyo veto volt, hogy Apollot Trombita fuuáſra merte hini.

Seſſoſtris Ægyptusbeli Király oly kevélyſégre jutot vala, hogy megh gyózetet Királyokat zekerbe fogna, és ugy triumphalna

Varus Pergeus anyt hit vala az bizelkedöc ſauanak, hogy magaval el hitetne, hogy ó mindeneknel ſeb volna, meſterſéggel, és ereiével mindeneket fellyül haladna, ſőt még à Muſac ſem énekleneknek ünalanal gyónyorüſégesben.

Polydamas bai viuo oly bator ſüu volt, hogy mégh az közal el hanyot'aſától ſem retteget, itilvén magába, hogy aztis megh tarthátna hatáual, azonba rea omoluan, megh nyomattatik.

Heraclides Philoſophus ſarkant tartot házával, kit hólta után megh hagyot vala, hogy koporſoiába tetetnek, jelentuén, hogy az által Iſtenek közibe ment volna.

Hanno Carthagobeli mádarakat fog vala, és arra tanitia vala, hogy azt mondanak, Iſten az Hanno ideſtoua boczatuan öket.

Iulius Czáſar oly maga tizteſség kiuanoua'a hogy valamit ü mondana töruény helyet lenne.

Domiciánus hánnya ua'a à Romai tánáczba, hogy ü adta legyen Atiának és Báttiának az birodálmat: és Vri neuenek örül vala, ſot Iſtennekis. Euſebius iria, hogy elsó volt üki Vrnac és Iſtennec neueztette magát.

Nero méghaz hólnapokrac neueketis megh àkara ualtoztatni, maga tiſztеſſége kivanáſáért. Aprilliſt Neronak neuezuen, Romat Neropolisnak. Suetonius.

Maximinus Czáſaris oly maga düczöſége kiuáno volt, hogy azt akarta, hogy kezet és labat meg czokolna az Romai tanacz.

Actius Poeta Camenak Templomaba nagy magos Statuat czináltata magának, noha ö maga kiczin termetü volna.

Neſtorius Eretnek mihelt Conſtantinapoli Patriarcha lön, nagy kevélyſégébe maſod nap az egéz köſség hallatara, mindennek maga hanyaſſal veteſel igiri vala menyorſagot.

Manes Eretnek hirdeti uala, hogy ö ſüztül ſületet, és Iſteni tiztеletet kiuan uala magának.

Paulus

Paulus Samoſatenus Eretnek ſegény emberbul gazdagſágra menven, ſenvedhetetlen kevélyſégre nevekedéc, utzakon jaruan tudomanyat hannya veti vala, és iro Deakival valamit közönſéges helyen mond vala, fel iratta vala: Hæc Raviſius.

Hermocrates Philoſophuſtól kérduén Macedoniai Philep Király Katonaia, mint lehetne hires ez világon, monda à Philoſophus hogy ha vala ki azt az embert megöli, à ki nagy jeles dolgokat czelekedet; mert mikor arról emlekezet vagyon az fő emberrol, arrolis leſſen emlekezet, à ki megh olte. Halvan ezt az Katona meg óle az Királt. Diod. lib. 16. Val. Max lib. 8. cap 15.

Herodias Agrippa Király Huga'atuan Agrippanac Caligu'a Czaſárnal mindenekbe elómenetit, az ö Vránac pedighlen Herodesnek czak két feiedelemſégébe valo vraſágat, indita Herodeſt arra, hogy ö is Romaba menne Caligulához, hamis vadolásokal, kit megh értvén Agrippa követet külde Caiushoz, és arulaſáról kit czelekedet vala, Atrabanus Medus Királlyal vadola, kiért ſanki vettetéc orſaghából Herodes mind Herodiáſſal együt. Adde plura fol. 257.

Ioſephus in antiquitatib

HETEDIK RESZE.

MINT KELLYEN AZ IO BARATSAGOT EGY MAS KÖZÖT MEG TARTANI.

AZ igaz baraſagh és atiaſiuſagh közönſéghes jonac vigaztaloia mind lelki mind teſti dolgokba.

Laban ozue hiuan baratit Iacob Patriarchának ada leányat nagy örömmel. Gen. 29.

Ionathas ſereti vala Davidot mint az ölelkét, és ruháiat le vetvén, néki ada. 1. Reg 18.

Ennek példazattiára dicziri az VR, az hamis ſafart, hogy az alnokſágnac kereſetibul magának barátokat ſerzet volna. Luc. 16.

Luc. 11. *Hasonlo képpen az ßükölkodó barátról, ki eyfelikor barattiához menuén kenyeret kér, mezünet jot baráttia ßükségere.*

Baratságoson valo beßélgetéssel,

Exod. 33. *MInden titoc tanaczoknac meg jelentesével. Mint Isten ßol vala Moyseßel ßinról ßinre, mint ember barattiával.*

Esther, 5. *Aman özue hivan barátit, jelentuén nékic minden gazdagságát, fiainac seregit, jo és gonoz ßerenczeiét.*

Iob. 2. *Halvan Iobnac barati harman, minden gonozt, mellyek tőrtintenek vala néki, latogatni és vigaßtalni menének.*

Ioan. 13. Ioan. 15. *Christus Vrunk baratinac neuezi tanituánÿt, mindeneket meghis jelent nékic, menyorßágnac titkos dolgaival, és attia végezéséuel együt.*

Az igaz baratsag alhatatosságot kivan.

Ruth. 1. *RVTH monda Neominac valahoua mégy, oda megyek, valahol megh allaz, ott allok meg.*

1. Reg. 31. *Saul aprodgya, auagy fegyuer hordozoia, Sáulal együt hólt megh, fegyuerel által véruen magat.*

2. Reg. 3. *Tégy baratsághot velem, monda Abner Davidnac, és en veled leßek.*

2. Reg. 17. *Chusa Arachites Dauid barattia, Dauid ellen valo gonoz tanaczat elfordittia, kit Dauid veßedelmére adot vala Absolonnak Achitophel.*

Az Istenteleneknek barátsagat el kel tavoztatni.

2. Para. 19. *MOnda Iehu Propheta Iosaphat Királynac, ki az Istentelen Achab Királlyal együt ment vala hadba: Az Istentelennek adez segitséget, és azockal tartaz baratságot, kic gyülölik az Istent, ezokaért haragot érdemlez vala, de jo czelekedet találtatod benned.*

Luc. 23. *Két Istentelen ember, Pilatus és Herodes IESVS halalába, egy mas közôt baratságot ßerzének.*

Mikor Orestes és Pylades Taurica tartományba mentenek vólna, Orestes dühösségénec meg enyhitesére, ki meg olte vala anniat, és lelki ismeretitül furdáltatuan, meg ßelhut vala, mind ketten az ot valo Királytol meg fogatáttanac, ugy mint kic onnat el akártac vólna à Pallas képet lopni. A Kiraly elöt Orestes találtatéc bizonyságoc altal okánac à lopasnac. Kit halálra sententiaza. Mikor nem tudhaina mellÿc uólna az Orestes, Pylades magat mondgya vala Orestesnec, ügyekezuen azon, hogy ü öletetnec meg barattiáert. Orestesis magat halálra adgya vala, monduan magat Orestesnek, lopasatis megh valuan. Cic. in Lelio. Damon és Pythias Pythagoras tanitvany: Kic kózul égÿket ugy mint arultatasnac ketségès vóltaért megh akaria uala ólетni Dionisius Tyrannus Siracusabeli, ki mikoron hazahoz ment volna, joßaganak és marhaiànac el rendelésére, ugy mint immar meg sententiaztatot, addigh à màsic kézes lön érette, ha arra à napra megh nem jüne, mely napot megh öletesévé rendelt vala Dionisius, tehat azért az kezes öletetnek megh. Mikor az napia és oraiais jelen volna, kibe megh kel vala halni, mindnyàian nagy bolondsagaért ßidalmazzac vala, hogy halalra magat kéßesitette vólna barattyaért. Az pedighlen semmit nem kételkeduén barattia hüsegérül, batorsàggal vala. Azon barattia az oràra elö iüuén, kire megh sententiaztatot vala, hogy kezes barattia hütit megh ßabaditànà. Cic. in Offic. Ovid. lib. 4. de Trist.

Thimagoras, Meletes Athenasbelit annira ßerete, hogy annac paranczolattiàra nyakat ßakaztotta.

Theseus és Pyrithous egy mas közôt ugy megh erôssitettec uala baratsàgokat, hogy egy mastol valhatatianoc ualanac, kikrül az Poetac azt iriac, hogy Pokolbais együt mentenek.

Darius Kiraly anira ßereti vala, Megabizus Persat, hogy kette metzuén à poma granatot, azt mondotta legyen, à mennÿ magh abba volna, annÿ Megabizot kivanna. Herodotus.

Mennÿ ßerelme vólt, Bogesnek Xerxes Kiralyhoz, meg teczik abból, hogy minden marhaiat Xerxeshez valo ßerelmeért, megh egetete magaual együt.

Achilles magaba el vegezte vala, hogy soha Troiai hadba ne menne, Agamemnon Kiralyra valo haragiaba, ki Briseidet feleséget el ragadta vala: de mikor értette volna hogy ßerelmes barattiat Patrochlust megh olte

vólna Hector, hadba mene meg sem ßünek miglen barattia halalaért megh nem ölne Hectort. Proper. lib. 2. Stat. lib. 4.

Nisus Hirtacus fia es Eurialus ßerelmes baratoc kik Æneasért Turnussal harczoltanac, mikor Eurialust Rutiliusoc meg ölték volna, el ßálada Nisus jo futo léuén, baratia ßerelmeért ellenségire vizza tért, meghu torla baratia halálat, az utan barátia holt testénel magat által vén.

Virg. lib. 9.

Alexander oly ßeretetel vala Ephestiohoz, hogy holta után az Varosoknac bastiait le rontadta, louakat és ozuereket meg nireted, kóz vitezi közul nagy banatyáért sokat megh ölete, és temetésekor tiz ezer talentumot oztod ki. Plut. & Arrianus.

Bithyniai Király Nicomedes oly ßeretetel vólt az Romaiákhoz, hogy hozzáioc kepest magat megh tanóltadta, hasonlo suueged viselet, es Romabeliek ßabadosánac hiuatatna magat.

Trajanus Czaßar Licinius surráual annÿ valhatatlan baratsághot tartod, hogy mikor arulásáért be vadoltatod vólna nála, hazához ment, véle együt ebéllet, annac oruos Doctora kezébe adta legyen ßemet, Borbeliánaku feiét. Ezek utan baratihoz fordulvan. Mibe vadolhatiátoc tóbe surat?

Asmundus és Asuitus oly baratságosoc vóltak egy mashoz, hogy Asuitus nyaualyai miat megh emézteték betegségébe és meg hala, Asmundus eleuenen vele magat eggyüt temetetetel egy koporsoba. Saxo Gram.

Eusebius Cæsariensis Püspök annyra ßeredte az ö Præsbiteret Pamphilust, hogy vezetek neuet az ö neuétül vedte legyen magánac.

Ioannes Cassianus és Germanus Baratoc valhatatlan budoso tarsoc vóltanac, egy akaradtal egy ßandeckal. El járuan Scythiat, Palesthinat, Mesopotamiat, Capadociat, Ægyptust, Thebaist &. Cass. lib. 1. Collat. cap. 1.

Bona neuü ßüz Aegyptus hatariba egy Kalastoromba ßolgal vala Istennek, és midón egy az ßüzek közül halálra betegedet vólna, kit feledte igen ßeret vala, könyörge Istennek, hogy vele együt azon nap megh halhatna, es ßerelmes tarsánac lenne uti tarsa, kit meghü nyere Istentül, mert azon nap megh hala, és azon koporsoba temetteték. Mar. libro 3 cap. 2.

Philippus Macedoniai Király, mikor hallodta vólna Hipparchus barátia halálat, és egyelek mondánac elote, hogy ideie volt halalánac. Mon

da: ennekem bizonyára üdö elöt latatod megh halni, holot elöb holt legyen megh, hogy sem mint en tülem baratsághoz melto jutalmot vehetet vólna. Plutarchus.

Augustus Czaßar minden barati felet kettöt ßereted inkab C. Mæcenast halgatasáért. Agrippat békeség ßenvedeseert.

Az Gallusoknal elein oly ßeretetek vala ßolgaknac Vrokhoz, hogy megh holt Vrockal együt kivántac megh égeteini. Alex. ab Alex lib, 3 cap 7.

Publius Catienus Philotimus mikor Patronusától Testamentomba mindenjoßagánac örökese löt volna Patronusa temetésékor elevenen á tüzbe veti magat, hogy vele együt meg halna kit életébe ßeretet vala. Sabellicus lib. 3. cap. 8. ex Plinio, lib. 7. cap. 36.

Az Aegyptiusoknal oly tarsaságnac neme vala, kit együt halo tarsaságnac neueznek vala ily tóruényel, hogy ha egÿknec valami nyaualyáia tortinec, kibul halála köuetkeznec, magat megh kel vala ölni, mint Antonius és Cleopatra.

Egy vitez Cn. Pompeius alat vitezkeduén atiafiat tudatlan ellene valo harczolasába megh öle, és mikor mind ellenséged megh foztana, atiafiának ismeruén, nagy átkockal atkozza vala az Isteneket, és gyözedelmeked: ki viue az harcz helirul és draga ruhába takaruan, és tuzbe vetvén azon fegyuerel magat által veri, kiuel egy Verbeli atiafiat megh ölte vala. Val. Max. lib. 5. cap. 5.

Phocion Atheniensis Antipaternek kemény beßéddel felel: hogy méltatlan dologhba kiuánnya vala barátságát, monduan: Anti-pater nem jo en velem barátoddal élni, és hizelkedöuel együt. Plut. in Phoc.

Publius Rutilius, egy baratya mod nelkül, és tiztesség köuül valo kivansagára mikor nem haiolna. Mond á barátia, mi haznom baratságodba, ha mire kérlek nem czelekeded? Mond Rutilius sót inkab mi közöd volna én hozzam, ha mit tiztesség ellen czelekednem. Val. lib. 6. cap. 4.

Augustus Czaßar valamikor meg haragzik vala; Mecænas szava által megh enyhitedtetik vala. Egy üdökor mikor haragiába nagy sokakat halálra sententiazot volna, és az sokasag miat hozza nem mehetne, egy leueleczket iria, kibe ez vala irua: Kely fel immar Hoher: Kit Czaßar el oluasuan Czaßari ßekébül fel kele. Dion. Cassius in August.

Amasias Aegyptusbeli Király, mikor Policrateſnek Samiai Királynak mindenekbe nagy elömenetit látna, vele valo baratſágat, megh vete leuéle által, hogy ily baratianak nagy jo ſerenczéjének elömeneti után ha történetbül le vetetnek, mondhatatlan nagy bánatia ne köuetkeznek. Sab. lib. 4. cap. 8. Las több helyet ezekhez.

NYOLCZADIK RESZE.

AZ ISTENI SZERETETRŐL.

Az Isteni ſeretet bűnnek meg boczanattyat érdemli.

Deu. 5. v. 10. *Miker Isten Moyſes által törvént akárna ki ádni, monda: En vagyok az VR, ki irgalmaſſágot czelekedem azokkal, kik ſeretnek engemet, es meg örizik az én paranczolátomat.*

Minden paranczolatnak feie az Isteni ſeretet, ſereſſed ugy mond Moyſes à te Vradat Istenedet tellyes ſziueddel.

Luc. 7. *Magdolnánac monda Ieſus megh boczátatnac neki ſok bünei mert igen ſeretet.*

Az Isteni ſeretet félelemmel és böcsű-lettel tartatik meg.

Deut. 10. *MOnd Moyſes Izrael fiainac: Mit kiuan moſtan Izrael à te Vrad Istened te tüled: hanem hogy felyed à te Vradat Istenedet, es jary az ö utaiba, és ſereſſed ötet, es ſolgalyà te Vradnac Istenednek tellyes ſziueddel.*

Ioſue 23. *Ioſue ſoc inteſi utan monda Izrael fiainac, ezt ſorgalmatoſon megh oltalmázzatoc, hogy ſereſſetek az tü Vrátokat Istenteket.*

1. Cor. 16. *Sz. Pal mondgya à ki Istent nem ſereti, atkozot legyen.*

Eccl. 42. *Dauid tellyes ſziueuel diczirte az Istent, és ſerette az Istent, à ki teremptette ötet. Azért mondgya maga felül, ſeretlek tégedet Vram én erőſſégem.*

Pſal. 17. *Sz. Pal felette igen ſereti vala IESVST, monduan: ki valazt el minket az Christus ſeretetitül.*

Rom. 8. *Ioannes Gualbertus Florentiai Nemes, mikor mezőrül varosba iüne, nagy ſokad magával, történetbül elöl találá, az ki nem régen megh ölte vala atiafiat, kinél több nem vala, és annak gilkóſſa elötte egy ſole sem mehetne, Kardot vonuan ellene, hogy atiafia halalat megh torlana. Az gilkos térdre eſék elöte. es könyörge neki à megh feſſult IESVS ſerelmeért, hogy nékmeg kegyelmezne. Fel geriet haragiat megh tártoztatà, haluan nagy feiébe valo kéreſet, kardgyat hüuelyébe boczáta, es ellenſéget be viué à Templomba, és helyheſtete az feſſület elöt. Czuda dolog, nagy ſok emberek lattara, à feſſületnek feie megh haila, nilvan velo jeleket aduan, hogy nagy jo neuen vedte vólna ellenſégének megh kegyelmezét ö érette. Mely czelekedetet latuan Ianosis magaba téruén, minden joſagát el ada, és hazàjàt el hagya, hogy annal nagyob ſeretetit mutathatna Vrahoz, és ſerzetes életre ada magát. Fulg. lib. 4. cap. 1. Polid. lib. 7. cap. 2. de inventione rerum.*

Chriſtoph Martyr, mikor Samiajak tiztartojàtól nyakon veretet vólna, monda. Vizza ütném én teneked azt, ha kereſteny kegyeſſégh nem tartoztadna.

KILENCZEDIK RESZE.

FELEBARATIA SZERETETIRŐL.

Mint kellyen embernek ßeretni felebarattyat.

Gen. 18. AZ igaz atiafiui ßeretet ackor mutatatik megh igazan, mikor imadkozunk éredtek ha ßinte gonoßokis.

Abraham Patriarcha ßorgalmatosson esedezik vala Sodománnak meg tartasáért az Vr elöt.

Exod. 32. Moyses Propheta ugy ßereti vala ellene veted Izrael fiait, hogy nagy merésegel mondana az Vrnak: Auagy ezt à vétket boczasd megh nekik,

Matt. 18. auagy toroly ki engemed az elö könyubül, kit irtal.

Christus ugy akaria vala feleberàtiad ßeretetni, hogy ha hetuen hetzer ellene vétneis meg boczàtana.

Luc. 23.

Act. 7. Christus maga peldàia àltal imadkozek à kereztfan ellenségeért. Hasonloképpen sz. Istuanis.

Mint magat ugy kel felebarattiat ßeretni.

Gen: 4: CAin meg feddeteték Istentül, hogy azt monda: Mi nem ôrizöie vóltam én az én atiamfianak.

Num. 11. Moyses ugy ßereti vala akar mellyketis Izrael fiai kózül, hogy kivànna mindent prophetàlni mind ö magàt, noha tißtessége ebe meg kissebednek valamenyre à nép elöt.

Num. 14. Felebaratia jovàért, az Vrtól igirteted nagyob Vrasàgat, megh vete Moyses.

1. Reg 28. Ionathas lelke Dauidhoz ragazkodot vala, kit ugy ßeret vala, mint sàiat lelkét.

Nyavalyaba ßanakodni kel.

Iudic 21. IZRAEL fiai nagy romlasat làtuan Beniaminnak, kiket le vaghtak vala, es keuessen maradtanak vala kózülök, ßanakodanak raitok.

2. Reg. 18. Dauid Kiraly, keseruessen sira, haluan ellensége halalat.

Cap. 19. Vgyan azon ßeretetid mutata nagy sirasaval Absolon halalat ertven, ki kergetöie vala, és feleségenek megh ßeplósitoie, és fiànak gilkosa. Fiam ugy mond, szerelmes fiam Absolon, ki adgya ennekém azt, hogy en te eredied meg hallyak, Absolon szerelmes fiam, Absolon.

Szük-

Szükségébe segitségel kel lenni.

NEhemias nagy ßeretit mutata Ierusalembeli kösséghôz, kiket az rabságból megh hozot vala, sáiát joßagából taplallya vala, egyebeketis arra intuén. 2. Esd. 5.

Tobias sokakal jól czelekedik vala, és segit vala sokakat, kiért az Király haragiábais eset vala, ugy hogy halálra kerestetnek. Tob. 1.

Ily ßeretete volt az Samaritanusnak, ki barmára veuen az meg sebesitetet embert, ßallasára vitte. Luc. 10.

Az igaz attyafiui ßeretet nem ßemély valogato, sem maga ioua keresö.

MIkor Izrael fiai barmokat adtanak vólna Moysesnek, az VR ßolgalatiára ßekereckel együt, nem ozta rokonsági köze, hanem az Levitaknak, kik az Vr ßolgalatiára ualaztáttanac vala. Num. 7.

Moyses semmi fö tiztet nem adot fiainac.

Mikor az világból ki mulnek Moyses, kére az Vrat, hogy Izrael fiainac, gonduiselö feiedelmet adna, nem neuezuén senkit fiai közül, auagy rokonsági közül. Num. 17.

El oztuan Iosue Canaan földet Izrael fiainak, maga nemzetségének leg kissebet ada. Iosue 17.

Christus Vrunknac noha ß. Ianos és ß. Iacab test ßerént valo atyafiai valánac, mind az által fö Papságot juhai legeltetesére nem biza reaioc, hanem Peterre. Peter, ugy mond IESVS, ßereczé engemet? Monda Peter: Te tudod Vram hogy ßeretlek: Legeltesd az en juhaimat. Neked adom menyorßágnac kolczat. Iohan. 21.

Nem kesereg mod nelkül gyermeke auagy attyafia halâlan.

HEly fö Papi feiedelem haluan két fia halálat az hadba, nem annÿra, bankodék, mint mikor halla az Vrnac ßekreniének pogan kezbe valo esesét, kit hogy halla, zekérül le esvén, nyaka ßakada, es ßörnyü halálal meg hala. 1. Reg. 4.

2 Reg. 12. *Dauid minek utanna értette vólna fia halálat, fel keluén ſomoru helierül, vigaſágot mutatá.*

2. Reg. 18. *Ioab megh fedde Dauidot, fia halálaért, mod nélkül valo jaigataſáért.*

2. Mach. 7. *Machabæuſoknac annya hét fia ſeme elót valo ſórnyü kin ſenuedéſeken, meg nem keſeredét: Hanem inkab biztatá őket, az Iſten törueniének meg tartaſáért valo ſenuedéſre.*

Teſti attyafiat ugy kel ſeretni hogy az Iſten tiztеſſége felyeb bőczültеſſék.

2. Mac. 15. *IVdas Machabæus harczoluan à pogánockal, nagyobra bőczüle à Templom megh maradáſat, hogy ſem mint feleſéget, és gyermeket egéz hadánal együt.*

Matth. 12. Mar. 3. Luc. 8. *Szoluan IESVS az ſeregnek, mondanac neki, hogy ot vólna annya és atiaſiai: Monda IESVS: Kiczoda az én Annyam, anagy az én Atyamfiai kiczodak?*

Az ki, ugy mond, (ki terieztuén kariat tanituánkra) czelekedi az én Atiam akarátiat, ki menyorſágba vagyon, az, az en Atyam, Annyam, és Nénem.

Luc. 2. *Mikor tizenkét eztendös korába fel ment volna ſüleiuel Ieruſalembe, és ot maradot vólna à Templomba, ſulei hire nélkül, és ſoc buſuláſoc utan harmad nap mulua megh találtac vólna à Templomba, és panaſolkodnék ſ. Annya, miért czelekedte vólna azt, monda: Nem tudgyatoc valaé hogy azokba kel énnekem el jarnom, melliek az én Atyamé.*

Az teſti ſeretet akadallya az lelki vigaſztaláſnak.

Matth. 16. *SZENT Peter igaz vallaſáról mondgya CHRISTVS: Bóldogh vagy Simon Ionanac fia, mert ezt nem à Teſt, ſem az Vér telentette teneked, hanem az en Atiam ki menyorſágba vagyon.*

Gal. 2. *Sz. Pál mikor teczet annac à ki engemet az én Anyamnac mehébül el valaztot, es hiut az ö kegyelme altal, hogy en bennem megh jelentene az ö fiat, hogy Euangeliomot hirdetnek à Pogánoc közöt; mindgyárаſt nem engedek, à teſtnek és az vérnek.*

Paulinus Püſpök Olaz Orſágnac nagy rablásakor Guttuſoc miat, minden Püſpöki jóuedelmet el ada, ugy hogy, még czak maga élete ſükségére ſem tekintene, hanem mindeneket ſegényeknek oztana, és raboknak valtſagára adna: az mint ſz. Agoſton iria gazdag Püſpökből nagy ſegénie lőt, azután ő magatis el fogac à pogánoc. Es az Vrnac igy könyörög vala. Vramne kinoztaſſam aranyért, és ezüſtért, te tudod hova tóttem azokat. Viſſontag ugyan azon tartomant à Vandaluſoc meg rablac, és mikor egy özvegy aſſzony, fia váltaſágáért könyörgene néki, mindeneket el fogyatvan, az özvegy aſſzonyſiaért magat ada rabſágra. Africaba menuen azért Vra kérteze lön ki Király vey vala, de mikor Prophetiai ajandek által, Király halalat vrának meg jelentette vólna, és à Király ő maga almai közót látta vólna eyel Paulinuſt, ket Biro közót ülni, és kezeból Oſtorat ki láttatot vólna venni, megh iſmertetuen, nagy tiſteſſéggel el boczátatic, minden varoſi népet aiándekon megh advan néki, kik rabſágba valánac. D. Greg lib, 3. dialog.

Serapion apatur egy pogány varosba menuen Chriſtus prædicalaſáért, ki kergetteteic, annac utánna vizza téruen azon varosbeli embernek ſolgálatra magat pénzen el adgya, ezenközbe ſólgalatia ideien Vrat meg teriti, pénzet vizza ada, meg az után mashoz megyen vala, azzalis haſonlokép pen czelekedek.

Abraham Remete, midón attiafia gyermeke arvaſághba maradot vólna, véle együt puztaba megyen, kit kiczinſégetól fogva Iſteni áitatos diczíretekre tanita, és ſent eletbe fel neuele, kulon mellette való czellaczskaiaba, kit alattomba az Satan egy iſiu ſzerzetes által megh czala, és fertelmeſſéghe eſuen, nagy ſégyenletibe nem mere battia ſemei eleibe menni, ha nem egy varosba zókec hólot közönſéges tiztatalan életre adgya magar. kit mikor Abraham Remete eſzébe vót vólna, hogy huga el ſókót, nagy keſeri ſiráſt tön, el veſet juhoczkaiaért, kit Chriſtusnac nevel vala: kezde ſive zakadua gondolkodni mint varoſokról varoſokra menuen megh találhatna. Meg változtata azért ruháiat és nagy ſorgalmatoſſágal való kereſeſe után megh talalya. teſti gonoz kereſetiből ki vonnan, ſép inteſivel és Iſtennec irgalmaſſágának bizonyos igiretivel vizza vizi elobi czellaiaba, minden felol cellaia aytaiat be raka és igy igaz pœnitentia tartasra hoza: kinek pœnitentia tartaſa, Iſten elót oly foganatos lön, hogy ez bünös aſſzonyallat ával czudakatis czelekedek. Sz. Ephrem iria mint ő üdeiebe tórtint

dólgot, kinec Abraham Remeteuel nagy ismeretsége vala, soc egyeb tórtint dólgoknac elő ßámlalasaval.

Vitalis nevü barát Alexandriaba közönséges bordel hazakba megyen vala, meg ßerzóduen az tiztatalan ßemeliekel, hólot egéz eytzaka imádkozik vala: Azonba ßol, és prædikál vala, az undoc életnek fertelmessegérül, és ßörnyü büntetésérül, kic közül nagy sokakat meg terit vala, mely czelekedetért sokaknàl nagy gyalázatba forogh vala, mint ha testi czelekedetre menne közikbe, semminek itiluén, maga hamis gyalázatiat felebaratia üduességeért.

Hasonloképpen czelekedec Panufius Apaturis, ki amaz hires neues tiztátalan ßemélt Taist, Istenhez terite, ki mikor testi vele valo czelekedetre reitek helyet tettetne keresni, holot senki ketten őket ne lathátna, soc titkos heliekre hordoztatéc, Tais, végre mond Panufiusnac. It senki töb Istennel nem lat. Ez ßon, meg ala Panufius, kérde ha hinnëé Istent, ki elöt semmi el nem reitettethetic, az ki joknac jutalmot, és gonoßoknac büntetést adna? Monda Tais, vallom. Miért tehat, mond az Apatur, ezt tuduan, hogy egy keues ideigh valo gyönyörüségért, mind magadat, mind azokat, kic te veled vétkeznek örök gyötrelemre boczátod? Ez ßot haluan magába tére Tais és keseruesen kezde sirni, életet megh jobita, bötöléssel és saniáru pœnitentia tartással.

Sanctulus Apatur értuén egyházi ßolgaiat hogy az Longobardusoc el fogtak, és nem léuén annij költsége, kiuel meg valthatna, látni megyen az tömlöczbe, ily ockal, ha tórtinetbül ßolgaia el ßabadulna be boczatak hózza hogy ü màga feiet veztene el érette: azon éiel Diaconussat el ßabadittia, másod nap kötése ßerént, mikor feie vetélere ki vitetnek, latuã feie vetelekor az Hoher kezébe ki rantot pallost, fel kialt, : Sz. Ianos, tarcz meg à fegyvért. Azontól à Hohernac minden kezeinec inai megh tartoztatánac, ugy hogy, meg sem mozdithatna kariat. Ily nagy czudat látuan, az Apaturat el boczátac, kinec imadsága által vizontag, à Hoher karia, meg gyogiula: Az Apaturnac aiandekokat akar annac adni, de semmit tülec el nem vön egyebet az raboc ßabadulasáról.

Carpus sz. Pal Apostol tanituania, kirül sz. Dienes Areopagita emlekezic iruan Demophilus barátnac: Mikor egy Istentelen Pogan, egy megh tért kereztièn embert, baluanij imadásra vizontagh häitot volna, ily nagy

bozzusagáért, kery vala Christustól mindeniknek veßedelmét, ugy hogy egyebrül nem gondolkodhatnek sem imadsága kőzöt, sem nyugodalma közöt, hanem ßörnyü halálokon. Ezen Carpus lata egy üdökor lelki latasába, mind à kettöt az ördögektül pokolba vonatatni, mely latasába, mikor reaioc valo nagy bozzusagába gyönyörkednéc, söt ö magais latatnéc segiteni veßedelmekre, fel tekinte az eghre, lata Iesust Angyaloknac sokasagáual, à föld fele közelgetni, hogy azokat az örök tüznec kinyaitól meg ßabaditana, egyknec azoc közöl kezét meg ragaduan, monda Iesus Carpusnac: üz immar engemetis, mert kéz vagyoc, vizontag ßenuedni az embereknec ßabadulásokért. Te lassad, ha te neked haznodra leßer, ebbe az mélységbe kigyockal valo lakásodat az Istennel valo lakássàl czerélned. Ezeket mond sz. Dienes én hallottam, és igaznac hißem. Iesuitac ßerzetinek fundaloia sz. Ignatiusis midön fele barátiat gonoz életérül, gyakorta haßontalan intette volna, teli nap egy hideg toba be megyen torkaig éjel mezitelen, holot czak közel ßokot vala tiztátalan ßemélyhez menij az à barátia, mikor zokasa ßerént ot menne megh ßolitia Ignatiusis, monduan: meny el, meny el boldogtalan ember, it en addig gyötröm testemet, miglen à te ßokot gonoz czelekedetidnek kegyelmet nem nyerek Istentül. Mely ßot haluan baratia, czudala hozza valo ßeretetit, életet meg jobita. Maffeius in vita S. Ignatij.

Sz. Catalin Aßßony mikor Maxentius Antiochiai kegyetlen feiedelemnek kereztiénec ellen valo Istentelen decretomat hallotta vólna, hogy mind azoc meg ölotetnénec, kic tüle neuezet napra hamis Isteneknec Templomába nem mennénéc, es baluányokat nem imadnac, mindenec hallatára, monda Maxentiusnac. A te Istenid mind baluanyoc és oktalánoc, mind te tüled eztelenség, ily paranczolatnac ki adasa, mind azoknac níluan valo bolondságoknac jele, kic azokat tiztelic, kicbe sem hallas, sem értelem ninczen. Az egy megh féßitetet Christust kel imadni, ki mindeneknek bünet meg boczathatia, kinec fulei az büno söknec könyörgesére meg haitatatnac. Mely nyluan valo vallas tételért tömlöczbe vetetetuen, Maxentius feleséget, fö hadnagyáual együt meg teriti: és mind azóckal à bölczeckel, kiket Maxentius ellene gyüitetetet vala Martyrumságot ßenuede.

Sz. Anastasia noha Romabeli Istentelen ferfiunac hazas tarsul adatot volna: mind az által az atiafiui ßeretetbe annira munkálodot, hogy azokat, kiket vös fogságba tartanac vala az pogan feiedelmec joßagából segitene,

tomlóczekbe látogatna, fogságoknac kötelelt czokolgatna, Martyrumságra bátoritana, végezetre ily nagy szeretetit véréuel peczetlene.

Niuellaba Maria neuü Azzonyállat, hazas tarsánac tanaczul ada, hogy szent életbe magokat foglalnac és szüzeseget tartananac. Kic ily akar[illegible] eluen, Ispotaliokba ßolgalnac vala ßegénieknek, bel poklosoknac, és egyeb büdös fekelieseknek: kicnec felebaratiahoz valo ßereteteket, czudac által az Isten megis bizonita.

Bona neuü ßüz Ægyptusba ßüzek Kalastormába lakuan, midôn egyet ázoc közül, kiket ßeret vala latna hogy betegségénec nagy volta miat halálra valtoznéc. Könyörge az Vrnac, hogy együt lenne vele halála, megis nyere Istentül, kic mind egy nap az vilagi keserüségbül, mennyei bodogságra vitetének.

Theodora ßüz Alexandriaba, egy vitezel atiafiui ßeretetnec czelekedetibe vetekedek. Ez ßüz kereztiéneknec nagy üldözésébe, bordeli hazba vitetek à Pogánoktul, hogy ot meg fertezteſſéc, kihez mindeneknec elöte egy ismertelen vitez ember be megyen. Ez tanaczul ada à züznec, hogy ruhaiat vele meg valtoztassa, kibe ez fertelmes helirül ki menyen, és ßüzességet meg oltalmazza: kit meg czelekedék à ßüz, és minden bantas nélkul ki megyen. Kit minec utánna meg ismertenec vólna, halálra sententiaztatec. Ezt mikor fóuetelre vinec, lata à ßüz, hogy ö érete öletetnec megh, mond nagy fel ßoval: En vagyoc az, á ki halálra itiltettem, nem ez. Az vitez azt haluan, monda: En sententiaztattam halálra, nem te. Kic mikor sokaig haláloc felet, egy mas közöt vezekednénec, mind ketten együt Martyrumságnac szent koronaiáual koronaztatánac meg, feiec vételéuel.

Poganoknak peldai.

DRomichetas Getak Kirallya Lisimachus Kiralt, mikor meg fogta vólna, ki ellen hadakozic vala, meg mutatuan neki ßegényseget es nemzetinek nyaualyas vóltat, mond Lisimachus, é fele halandoc ellen ne hadakozzal, hanem inkab baratod gyánant ély velec. Ezt haluan Dromichetas, nagy aiandekockal meg aiandekozá Lysimachust, el boczatuan, baratiának fogada. Strabo lib. 7. Augustus Czaßar az mely orßágokat hadakal megh veßen vala, keues tartománytól meg valua, kiktül hadi töruény ßerént valamit el veßen vala, vizont mindeneket meg adat vala, auagy idegeneknec oztia vala. Birodalma alat valo feiedelmeket, és Királyokat egy mas kôzöt baratságos keppen akaria vala, hógy éllyenec, egy mas nemzetségébül kiuannan, hogy magoknac hazas tarsoc vennénec, kiket nem külömben tart vala, mint birodalmánac tagait. Suetonius.

Marcus Au. Probus, annira ßeretôie vólt az eggyes atiafiui ßeretetnek, hogy töb beßédi kôzöt gyakorta azt mondana, hogy nem volnánac ßükségesec az vitezlö rendek, ha ellenkezö felec nem vólna, ki egyébet életébe az békeségnel nem láttatot keresni, kiert gyülölségbe esek à gonoßoknal.

Alexander, ellenséget Porus Kiralt, nagy sebeibül megh gyogitata, az utan baráti kôzze ßamlála, tôb joßágal megh ajandekoza, hogy sem az elôt birt. Ketzer Persiai Varosba be menetelibe, mindenkór pénzt oztatot az Aßßonyállatoknac, à terheseknec két annÿt adatot.

Scipio, kit Africanusnac neueznec, hólta utan Carthagobelieknec, kiket haddal meg gyözôt vala, harmincz harom font aranyat hagyot.

Nagy Pompeius maga költségéuel, Athenasbelieknec ehségeknec idején, nagy segitségel vólt.

Lucius Lucullusnac oly ßeretit iriak az jôueueni bôlczekhez, kic Romába ßantalanon ßoktanac vala menni Görög Orßágból, hogy azoknac gazdalkodasaért Görögök ki fogo partianak neueznek udvarat.

Vespasianus Flavius nagy sok varosokat külömb külömb orßágokba, mellyek fold indulasoc miat le töretettenek, auagy el sullyedtenek vala, vyionnan költségéuel fel epiteti vala.

Egy ellene ßolónak, ki bó költségét feddene, monda. hadgy bekét az kôsség kenyérrel valo legeltetésének.

Vgyan ezen Vespasianus megh ßegényedet fó tanaczbeli rendeknec öt ßaz sestertiumot oztata

Egy Tragædia czinalo Mesternec, négy ßáz sestertiumot adot, két hegedüsnec százat.

Titus Vespasianusnac annÿra jo czelekedetekre valo ügyekezeti vólt, hogy mikor egy napnak estueièn meg emlekezet vólna, hogy az nap senkinek semmit nem adot, jelen allo barátinak mond. Baratim ezt à napot el vesztettük Ki nem czak tüle kerôknek nem adot, hanem ö magais sokakat onzolt, hogy tüle keröt kérienec. Az mely fôrödebe ö maga feredik vala, gyakorta az köz népetis be boczátatta. Betegeknek gyogyulásokra valo oruosságokat adatot, és kerestetet.

Traianus Czazar semmi hamis keresetbül valo jövedelmet tarhazába be nem engedet vitetetni. Mindeneket ajandéc által hozza edesit vala: tizteckel fö népeket, Varosokat ßabadságoknac privilegiomiual.

Plinius Orator, Quintilianus leanyanac, ki hazasitasara, ötuen ezer ezüst pénzt adot.

Theodoricus Czaßar minden eztendöbe huz ezer köból buzat oztot vala ki az Romaiaknac.

Aurelianus Czaßar az kösség közül mindennek ruhat oztot.

Nerua Czaßar Romaiac eletének meg tartasara nagy ehségnek ideién, ötuenßer valo ßaz ezer ezüst pénzt oztot ki, annac felette az tanacz Vrac közül valaztot, kic ßanto földet vennének, es azokat oztanak ßükölkódéknec. Szegény emberek gyermekit, közönséges jöuedelembül taplaltatia vala, Olaz Orszagnac minden Varosiba.

Paula neuü Aszszonyallat, egéz Romai megh veretet hadnac buzat oztot, es mindeniknek uti költséget adot. Liuius.

Kereßtiének peldai.

SZENT *Cyprianus minden joszagat el ada, és szegényeknek oztata.*

Eligius Noviumbeli Püspök, ki Püspöksége elöt ótues vólt valamit keze munkaiual talalt, azt mind szegényeknek adgya vala.

Epiphanius Salaminiai Püspök minden Püspöki jóuedelmét szegényeknek ozta.

Athenasbeli Egyed, magat ruhaiatól megh fozta szükölkedó szegény kuldusnac ada.

Paula sz. Azzönyallat Vra halala utan minden joszagit el áda, és szegények taplalasara rendele, és az maradekaból Bethlehembe züzeknec Kalastormot epite.

Szent Miklos Püspök egy szegény embernec leaninac annÿ pénzt ada iegy ruhaiokra, hogy tizteségesen ki hazasitotta, kiket attioc szegenysége miat gonoz életre szant vala adni.

Lucina Romai szüz kereztiéneket maga költségeuel taplallya vala, es Martyrok testét Maioraba temeti vala.

Prudentiana, es Paraxedes kereztién ßuzeczkec Romaba, örökségekbül ßegénieket taplálnac vala. Ezen peldac vadnac az adakozasnac joságirül fol. 10. lib. 2.

TIZEDIK RESZE.

ELLENSEGEKHEZ VALO SZERETETNEK PELDAI;

IOSEPH *Patriarcha attiafiainac ellene valo dühösségeket, nagy ajandekockal, és otalomal fizete meg ßükségeknek ideién.* Gen. 37.

Moyses, huganac ellene valo tamadásat, es ragalmazásat, kiért azon oraba Istentül bel poklossagal veretet vala megh, Istenhez valo könyörgése által meg giogita. Num. 12.

Izrael fiai, kik Moysest agyon akarac verni à puztába, és dühösségec elöt, az békeségnec ßekreniébe ßaladuan, Isten haragiánac ellenec valo fel geriedeseért imádkozéc, foldre le boruluan.

Dauid Kiraly, egy nehanizor Saul Kiralt meg ölhette vólna, kitül, halálra kergettetik vala, de soha kezét ellene ki nem niuyta, söt aztu ßeme elöt le uagata, à ki halálos sebébe, maga kertére Saul Királt meg ölte vala. Azokatis ßornyü halállal meg ölete, kik Saul fiat Isbosethet, hazába megh ölék, ki Dauid ellen hadakozic vala. 1. Reg. 18. 24. 26.

Az Istentelen Ieroboamt meg fedde, baluani imadásaért az Isten Prophetaia, kiért fegyueret rantuan à Propheta ellen, az baluányoc oltára elöt, hogy le vagia, keze azon ßempillantasba meg ßarada, ugy hogy magahoz nem vihetne: könyörüluén raita, à Propheta, könyörge Istennec, és azon orába kariánac meg jöue ereie. 3. Reg. 13.

Hasonlo képpen czelekedénec Christus tanituanÿ ellensegeckel, kiktül üldöztetnec, veretetnec, kóueztetnec, és meg öletetnec vala, azokért imádkozuan, Christus paranczoláttia es peldaia ßerént. Act. 7.

Venustianus Tusciabeli tiztarto meg foguan Sabinus Püspökót, Exuperantiussal, és Marcellussal, à kereztién hütnec prædicalásaért, soc külömb külömb kinzasoc utan, két ßolga tarsit meg ölete, Sabinusnac két kezet el

vagata, azon orába Venustianus, nagy ßeme faidalomma veretic meg Istentül. Ily nagy niaualyai közót forduluan sz. Sabinushoz, könyörgeni kezde meg gyogiulasáért. Sabinus el feletkezuén minden ßenuedesirül, Istennec kónyörge, ellensége gyogiulasáért, es azon oraba megh gyogitatec, kit vele valo jo czelekedet által Christusnac niere, és Martyrumsaga ßenuedésebe hasonlo kinoknac ßenuedesébe biztatà.

Pergentius és Lórincz neuü két atiafiac, Decius Czaßar ideiébe, mikor az kereztién hütért veretetnénec, és az Hoheroknac kezec megh alunánac, ez két Martyr imádkozéc kezec gyógiulasáért, el feletkezuén ßórnyü kinzásokról.

Sz. Iános és sz. Pal egy atiafiaknac, Romába Iulianus Apostata idejébe, kereztieni hütekért, mikor Terentianus tiztartotól feiek vetetet volna, ónnen hazokba, holtoc utan imadkozanac, hogy Terentianus fia, meg ßabaditatnéc az ôrdógektül, kik gyótric vala, feiek vétele utan.

Sz. Christoph Martyrt, midón Dago Király, ßórnyü kinzasoc utan, ozlophoz kótóztette vólna, és nilackal lóuóldeztetne, egy az el lot nilac közül vizza forduluan, az Királynac ßemét meg sebesite, sz. Christoph verevel meg kenuén, meg giogitatec, kit ezért halála utan, nagy tiztességel temetete.

Nazarius és Celsus gyermekec, mikor kereztien hütekert az tengerbe vetettenec vólna, nagy haboru tamada, es latac à poganoc, hogy az haboc teteien jarnanac, kónyórgenec neki, ily nagy veßedelembul valo meg ßabadulásokert: Kiket mikor haiojokba vettenec vólna, minden haboruc meg czendezedenek.

Spiridion Püspóc, hazaba orrokat megh foguan, sok jeles intesi utan, intette óket, hogy effele gonoz czelekedetektül magokat óltalmaznac, es meg ßunnénec, ajandekokat ada nekic, es bekesegel el boczattia.

Felix nevü barat sz. Gergely iria, oly kegyes ember vólt, hogy mikor kertezségébe ezèbe vette vólna, nagy sok kertébe való kar uallásit, paranczola egy kigyonac, hogy az kerten czinalt látroktól valo rest ürizne, de senkit meg ne sertene. Latuan az or ki à kertbe ßokot vala jarni, à nagy kigyot, meg jede, és tövisec közze ugréc, holot meg akada, kit reggel à bokroc közöt találuan Felix, meg ßabadita, és pareual meg terheluen, el boczáta, monduan: hogy az mit jo akaratiából örómest adna, bunnel azt ne keresne.

Hasonlonac iriac Odo Apaturatis, kitul egy Or éyel louat el lopa, és rea fel ülvén, sem az loual el nem mehete, sem le nem ßalhata, kit találuan raita ületébe, regel à ß ember, baratságosképpen meg fedde, pœnitentiára indita, és költséget aduan neki, bekéuel el boczáta.

Amos neuü Remete, midón alamisnából giüytöt, azzu kenieret cellajából el ueztene, két kigyot allata hazaczkaia aitaia melle, ugy mint örizóket; mikor azért ßokot gonosságokat akarnac czelekedni az Orrok, az kigyoknac mérges lehelletektül, földre az aito elót, hólt eleuenen le esénec: Kiket feküue találuan à Remete kezeknel fogua fel emele, és atiai intesiuel pœnitentiára hoza, és ßerzetéssec életénec köuetesére indita.

Maxentius neuü Apatur Kalastormat megh akaruan foztani, Clodouæus Király hadabeli vitezec hatalmasul, maga ellenis fegyuereket rantuan, hogy meg olnéc, fel emelt karioc, mindgyart meg mereuedéc, némellyec koboroluan ezék nélkül meg allanac, kic Maxentius imadsága által mindnyáian meg gyogitátanac.

Elphegus Cantauriai Ersec, Roma fele akaruan menni, mikor Ausonia neuü Varosba érkezet vólna, mindenektul meg foztatéc, varosbólis ki vettetéc, azonba, varosbelieknec hazocfedelei egyßer s-mind egni kezdenec, vétkeket ez sz. ember ellen, és azért valo büntetéseket ezekbe véuén, utanna mennec, vizza hiuan, kónyörgénec neki, hogy imádkoznéc az tüznec megh oltasaért, kit nagy kegyessen megh czelekedék, minden bozzusagh tételekrül el feletkezuén, és az tüz tellyességgel el aluuéc. Kiért soc ajandekot akarnac vala néki adni, de cziak tüle el vont joßagoczkaiánac meg adasáual meg elegedéc.

Vgyan ezén ßent az aldot, kenyér által dôgh, haláltól környül vétetéket megh ßabadita. Kic tengerrül Cantauriai varosba rohántanac vala, és az varosbeli népet job rézre, ßerzetés barátockal eggyüt le vagtanac vala, és Templomokat fel gyuitottak vala: Kiket Isten ßórnyü gonossagokért megh büntetet vala, ugy hogy megh emeztetetnenec nagy Isten ostoritól, ezekértis imádkozéc, es minden nyaualyaioktól megh ßabadulanac.

TIZENEGYEDIK RESZE.

AZ IO ANGYALOKROL ES AZOKNAK TISZTIRŐL.

Az jo Angyalok tizte az, hogy jöuendő dolgokat meg jelenczenek.

Gen: 18. *ABRAHAM Patriarchanac, harom Angyal jelenec meg, Sodománac és Gomorrhanac veßedelmét jelentuén, és Saránac fiat igiruén eztendöre.*

Iudic. 13. *Samsonnac ßületését, és fogantatásat jelenti az Angyal, Manue feleségénec, életenekis modgyat, ki meg ßabaditana Izrael nepét.*

4. Reg. 1. *Illyes Prophetánac, jelenti az VR, Angyala által, hogy Ochozias Kiraly kôuete eleibe menne, és meg mondana, hogy agyába, kibe fekünec meg halna.*

Dan. 9. & 10. *Daniel Prophetánac czuda jöuendô dolgoknac titkait, ielenti megh, az Angyal.*

Luc. 1. *Zacharias Papnac, megh jelenik Gabriel Archangyal, fogantatásat jelentuén ß. Ianosnac.*

Luc. 1. *Szüz Marianac, ugyan azon Angyal meg jelenic, üduözitónk fogantásat hirdetuén.*

Mar. 16. Luc. 21. Matt. 26. *Magdolnánac, és vele valo Aßszonyállatoknac, jelenti az Angyal Christus fel tamadásat.*

Iohan. 21. Act. 1. *Az Apostoloknac, jelentec az Angyaloc, CHRISTVS itiletre valo jöuetelit.*

Az Angyal által, ß. Ianosnac Pathmos ßügetbe, jelenti Isten, czudálatos dolgoknac titkait.

Az Angyaloknak tißti, az artatlanoknak oltalmazása.

Gen. 19. *SOdomából, az igaz Lothot haza népéuel együt, ki vißik az Angyaloc, minek elöte el suliedne.*

Tob. 6, *Raphael Angyal, Thobiast az hal el nielesétül megh oltalmazza.*

Tob. 7, & 11. *Sarat az Asmodeus ördögtül megh ßabaditia. Nagy Thobiast vaksagtól, meg gyogittia.*

Dan, 3. *Az Angyal Azariashoz tarsaiual együt le ßalla, az eghô kemenczébe, óket vigaztaluan, es oltalmazuan à sebes tüztül.*

Act. 11. *Sz Petert, meg ßabaditia Herodes tömleczébül.*

Az jo Angyalok tartoztattiak az embert, gonoz czelekedettül.

Gen. 22. *ABrahamot meg ßolita az Angyal, hogy fiat megh ne ölne, és meg ne aldozna, mas aldozatot mutátuan néki.*

Num. 24. *Balam utiat, meg álla az Angyal, hogy Izrael fiainac atkozasára ne menne.*

Matth. 1. *Mikor Ioseph el akarna ßüz Mariat hadni, értuén terhes vóltat, megh tartoztata, artatlanságat bizonituan szent Lélektül valo fogantatasáual.*

Az jo Angyalok tanittiak az tudatlanokat.

Gen. 28. *LAta Iacob Patriarcha álmába, egy laytoriat feiénel, ki mind az egigh fel ér vala, kin ala s-fel jarnac vala az Angyaloc, kire az VR Isten könyöklöt vala: Ki által tanittatic vala, mely ßorgalmatos gondgya volna Istennec, az ô hiueire.*

Esa. 6. *Egy az Seraphin Angyaloc közül repüle Esaiashoz, és megh tiztita nyeluet az ßolasra.*

Luc. 2. *Meg tanita az Angyal, az együgyü Paztorokat, mint kellyen meg találni, az ßületet IESVST.*

Matth. 2. *Meg tanita Iosephet, az Angyal almába, hogy fel venne éyiel az gyermeket, és az Anyat, és Ægyptusba futna, mert Herodes keresi à gyermeket, hogy el vezesse.*

Az jo Angyalok hadakoznak az embereker, testi lelki ellenségtól oltalmazvan.

Exod. 14. AZ Angyal al vala Izrael népe tabora közöt, es Ægyptusbeli Kiraly tabora közöt, hogy oltalmazna Izraelt.

4. Reg. 6. Eliseus Prophetaual, soc Angyaloc valánac, kic oltalmazzac vala, ellensegnec seregitül.

2. Mac. 11. Mikor Iudas, es pogan Timotheus közôt, nagy harcz vólna, lattatánac az Angyaloc, fegyuerbe louokon ülni, oltalmazuan Machabæust.

Az jo Angyalok meg feddik az vétkes embereket.

Iudic. 2. IZrael fiait, meg feddi az Istennec Angyala, hogy Canaan földen lakokal friget vetettek vala, es eskuuésel fogadot baratságot. Elö ßamláluan nekic, Istennec velek valo jo tetemenit.

2. Reg. 24. Nagy dög halalt boczata Isten Dauid vétkeert, Izrael fiaira: Kikre mikor latna Dauid, hogy az Isten Angyala, kezet ki terieztette volna, es oldöklene à népet, monda: En vágyoc à ki vetkeztem.

4. Reg. 19. Egy eyiel el iüuen, az Istennec Angyala, ßaz nyólczuan öt ezert vaga le, Sennacherib taboraba.

2. Mach. 3. Heliodorust, megh vere az Isten Angyala, ki à Templom foztasára jüt vala Hierusalembe.

Act. 12. Isteni diczíretet, akaruan magánac Herodes venni, meg veretik az Angyaltól.

Az jo Angyalok biztattiak, az felelmeseket.

Iudic. 6. GEdeont biztata az Angyal, minek elöte ellenségel ßembe menne, hogy ketsegbe gyözedelme felol, ne esnek.

Gen. 21. Agart, budosasába mikor Saratól ki üzetetet vólna fiaual együt, Ismaelel, vigaztala az Angyal.

3 Reg. 19. Iezabel öldöklese elöt futuan Illyes Propheta, az Angyal ételel latogattia, es erössiti.

Dan. 14. Abacuc Prophetat, Iuda foldebül fel viuen az Angyal, Babilloniaba vißi, es Danielnek etelt ad, az Orozlánoc vermebe.

Mat. 4. Minec utanna, à kesertö Sathan el ment volna Iesus elöl, el iüuen az Angyaloc ßolgálnac vala.

Luc. 22. Iesus imadkozuan à kertbe ßenuedese elöt, az Angyaltól vigaztaltatik.

Az jo Angyalok, jora izgattiak az embereket.

Act. 5. AZ Istennek Angyala, ki viuen az Apostolokat az tömleczbül, paranczollya nekik, hogy batorságal ßolyanak az kössegnek.

Act. 8. Az Angyal izgata Phülöpet, monduan: kely fel, es meny el del felè, Candiai Királyne aßßony Hopmestere meg teritesere.

Act, 19. Az Angyal inte Cornelius ßazadost Cæsareaba, hogy el küldene Peterert, es hiuatna Iopeból, az üduösseg utanac tanulasára.

Az jo Angyalok vézerlik az embert, az örök életre, ez figurak altal.

Tob. 11. RAphael, vizza hoza bekesegel ki Tobiast, nagy soc joßagockal attiahoz nagy örömmel.

Gen: 32. Vizza teruen Iacob Mesopotamiából, attia láko földere, az Angyaloktól békesegel nagy sok joßágal vitetetik, es öriztetik ellensegitül.

Exod. 23. Azert monda Isten Moisesnek, ime, en el boczatom az en Angyalomat te elötted, ki tegedet be vigyen az igiret foldere.

Iudith 13. Monda Iudith, meg örizet engemet az Vrnac Angyala, ot letembe, es vizza tertembe, mikor Holofernes feiét be viue Betuliaba.

Luc. 26. Lön, ugy mond Iesus, hogy meg halna Lazar, es az Angyaloktól vitetnek Abraham kobelebe.

Pachomius Remete, midön egyßer imadkoznek, megh ielenek neki, az Isten Angyala, monduan: Pachomij az Vrnak akarattia az, hogy ö neki tizta ßüuel ßolgaly, es az te neked adatot tanusagnak formaia ßerent, mindéneket tanicz, in Vitis Pat. ex Metaphraste Surius. Tomo 3. ßerzetésec regulaiat, irua ada, az Angyal Pachomiusnak.

Egy vén Remete, megh betegedéc cellaiába, és nem léuén, ki neki ßolgalna, nagy betegen fel kél neha, és à mit cellaczkaiaba talal vala, meg eßi vala, végezetre ſemmi eleſége nem léuén, és harmincz napia betegsegénec el muluan, mikor ſenkitül meg nem latogatatnéc, hozza kulde az VR, az ö Angyalat, ki heted napig ßolgala neki: végre meg emlekezenec rola, tavol lakó Remeték, és mondanac egy masnac, jertek menyünc à vén emberhez, és latogaſſuk meg, ne talam meg betegült. Es mikor el érkézuén, zörgettenec vólna, el mene tüle az Vrnac Angyala. Azonba fél ßoual kialta, az vén ember, es monda: Menyetec el innet atiamfiai, kic mikor aitaiat ſarkából ki vetetéc volna, és be menuén, kérdenec, miért kiáltot vólna, monda: Harmincz napia el muluan betegſégémnec, ſenkitül meg nem latogatáttam, heted napia ma, hogy az VRnac Angyala ennékem ßolgal, tü ide jöueteleteken, el mene. Ezeket monduan, békeſégel el nyugouéc, az Vrba. In vitis Pat.

Egy Remete à puztába laktába, inya valo viztül, tizenkét mélyfoldnire lakic vala, houa ßomiuſága el mulatni kelletic vala menni, midön egyßer el faradot vólna, vén ember léuen utába, monda magába, mi ßükſegh nékem, ennij földre faradnom vizért, it czináloc hailekot, á viz mellet. Azonközbe hatra tekintuén, lata egy embert, ßamlalni az ü lepéſet. Kerduen az Remete: Ki vagy te, monda: En vagyoc, az Iſten Angyala, á végre kuldetetuén, hogy lepeſedet meg ßamlállyam, es te neked jutalmot adgyac. Kit haluan az Remete, magába meg erőſsöduen mezzeb teue még, annalis lako helyet. Vitis Pat. Las többet fol. 263.

TIZENKETTŐDIK RESZE.

AZ GONOZ ANGYALOKROL.

Mi legyen ügyekezetek, az gonoz Angyaloknak.

Az go-

AZ gonoz Angyaloc, gyötric az embereket, kinec peldazatia mutatatic Saulba, kit gyötör vala Iſten engedelmebül gonoſſágaért. 1. Reg. 16.

Szent Iobot gyötre teſtébe, kemény fékelieckel, marhaiába, és fiaiba. Iob: 1. & 2.

Canaanbeli pogan, aßßonyallatnac leanya gyötrötetic vala, az gonoz Angyaltol. Matth. 15.

Haſonlo képpen, gyötrötetic vala azis, à ki taitekot tur vala, és fogait czikorgatia vala. Mar. 9.

Az gonoz Angyaloknak hatalmok vagyon, az buia terméſetű embereken.

EZ Aſmodeus ördógh öle megh Saranac het fériet, kic teſti gyönyörüſégeknec kiuanſagából vették vala, hazas tarſul Sarat. Tob. 6.

Maria Magdolnaból het buia ördögöt üzet vala ki Ieſus, kiknec teſti kiuanſagaért adatot vala. Mar. 16.

Az gonoz Angyal, minden gonozra izgattia az kiuel bír.

AZ embert kegyetlenne teßi, mint amaz ißonyu kegyetlen ördögöc, kik miat ſenki nem mehet vala békéuel el az uton, kiket Chriſtus ki uze es diznokba kereczénec, mert az teſti buiaſágba heuerök, haſonlok az diznokhoz. Matth. 8. Luc. 8.

Azertis mondatatnac az Vrtól tiztátalan lelkeknec, mert minden rutſágal be töltic azokat, kiken hatalmoc vagyon. Luc. 11.

Vakoka, es ſuketeke teßic az embert, hogy à jot ne lathaſſac, es ne halhaſſac, uduesſégekre valo jokat. Matt. 9.

Az gonoz Angyalok hazugſágnak alkotoi.

MInt az Achab Kiraly Prophetaiba, kik hazugságot jöuendölénec Achabnac. 2. Para. 18.

Noha neha igazatis mondanac, mindazáltal nem kel hallani, mert à méz alat mérget tart, mint Ieſus meg vete, az ördögh tanaczat ehezeſebe, Matt: 9.

kibe

kibe tanacsúl adgya vala ha Iſten fia volna parancsólna à kóveknec és kenieреke lennenek.

Luc. 9. *Vizontag mikor IESVS felöl uallást tenne hogy ó vólna Iſten fia, megfeddi öket hogy halgaſſanac.*

Az gonoz Angyalok rettegik az Iſten paranczolattyat.

Act. 16 Act. 19 SZENT Pál, Iſten igie és hatalma által üzi ki az Leányból, az kereſkedö órdöget. Sót csak kezi ruhai általis ki üzetetnek vala.

Az Sidoktól kic ideſtova járnac vala, Sceva nevü Papi fejedelemnek hét fiai, kenßerituen az órdöget ki menni Nazaretbeli IESVS neve által, kit Pál prædikál, kiknec felel az órdög: IESVST iſmerem, Pált tudom: tu pedigh kic vattoc? reiaiok rohanuan az órdörgös ember, és zagatuan ökét mezitelen ßaladnac ki à hazból.

Act. 19. verſ. 13. *Sz. Peter Nero Czaßar elöt minenü Angyali legyenec Simon Magusnak bizonittia, ki ó ellene Czaßar elöt Angyalokat mond vala, hogy tamaztana, de nagy rettenetes ebeket indita Angyaloc helyen, hogy è czelekedetivel mutatna azt hogy ö néki eb Angyali vólnának. Abdias diſcip. Apoſtolorum in vita S. Petri.*

Maria Oegniacumi mikor egy io akaro barattyat értette vólna, hogy ſoc képen az czalard ellenſéghtöl el hitetet vólna Angyali abrazatba, kinek megh jelente vala almai közöt, jöuendö dólgokat jelentuen, néha megü feduen vetkeiröl, néha reáü botsatuan, hogy ezek által magánac kötelezhetne, vegezetre gonoßúl megh eitette vólna, hogy ha ez à Chriſtus ßólgalo leánya eleit nem vötte vólna könyörgeſeuel; monduán néki hogy azok a lataſoc nem Angyali látaſoc, hanem csalard órdögi dolgoc vólnának, amaz pedighlen ellene bizonittia vala igaz mondaſat, és vele való io cselekedetit. Ezokon à ßúz buzgo imadſágra aduán magat ejel, kenßerite azon keſerto ellenſéget, hogy csalardſágat ki jelentene. Ki mikor kenßeritesböl Angyali csalard abrazatba eleibe állot vólna. Kérde Maria. ki volna? és kinec hiuatatnek, nagy rut ki fordúlt ßemeivel kezde nézni. En nagyoc az à kit te átkozot imadſágidal, kenßeritettel ide juni, ki az én baratomat erövel, el akarod tulem vinni. En a'omnac hivattatom. En ſokaknac megh jelenem az ßerzeteſek közül, és nagy ſokakat el hitetek, ſoc vigaztaloſok-

kal kerkedekenieke rezek. Aztu az én io akaro baratomat el kezdet ugyekezetitöl, ßinte el vonzom vala, kit te én tulem el ragadal. Iacobus Vitriacus ex quo lau. Sar. tom. 3.

Sz. Antal Kalaſtromahoz menuen egyzer az órdögh, és az ayto elöt nagy ſörnyü emberi abrazatba megjelenic, kinec feje lattatik vala az eghet erni, mikor ayto zörgeteſe után ki ment vólna hozza ß. Antal, és kérdene ki vólna? Monda, én Satan vagyoc: kérde ß. Antal, mi járasba volna ot? Monda az órdögh. Miért engemet ok nélkul áldoznek à baratoc? Miért atkoznac engemet à kereßtien népec? Mond sz. Antal, igazan czeſekedik, mert à te gyakor czalardſágid miat haborgatatnac. Monda à Sathan, en semmit nékic nem mueiec, hanem ö magoc, magokat haborgatiac. En igen ßegénie löttem. De kérlec nem oluaſtade. Quia defecerunt framex inimici in finem, & civitates eorum deſtruxiſti. *Ime immár semmi helyem ninczen, egy varoſt sem biroc, semmi fegyverem nincsen, minden nemzetſegh közöt és minden varosba CHRIſtus neue hirdetetic, à puztakis baratoc ſeregiuel környül vetetettenek, ö magoc, magokat otalmazzac, és énnékem beket hadgyanac. Sz. Athanaſius in vita Antoni.*

Vgyã azon ß. Antal monda, az Vr tudgya az en züuemnek titkait, hogy nẽ magam kerkedſegemert mondom, hanem à ti haznotokért, keveſet ſokacból elö ßámlaluan, menyzer engemet az órdögöc dicsirtenek, mikor én tülem az Vr neuebe atkoztatnac vala. Menyzer Nilus folyo vizenek arradaſat jovendelic vala, mikor én tülem azt halliac vala, mi közötek hozza tünéktec. Menyzer engemet fegyveres vitezek képebe, ſcorpiokal, lovackal, oktalan allatokal és Kigyockal környul vöttenek és az én házamat, kibe ualekbe töltic vala, mikor én eneklenec. Hi in curribus & in equis, nos autem in nomine Domini magnificabimur, *mindgyart Chriſtus irgalmaſſága el kergeti vala öket.*

Egyzer nagy világoſſágal el juven mondánat. Antal hozzad jöttünc, hogy megh mutaſſuc néked az mi fenieſſégünket, és én ßemem be hunivan imadkozom uala, nem akaruan látni az órdögi fenyeſſéget, és nagy hirtelen az Iſtentelen világoſſág el enyzic vala.

Egynehány holnap múlua elöttem enekeltenec, és az irasból egymas közöt kerdezkedtenec, én mint egy süket nem hallom vala. A Kalaſtormot néha meg mozdittiac vala, én pediglen alhatatos elmevel az Vrnac könyörgöc vala. Gyakorta nagy zörgéſeket, gyakorta tanczolaſokat, gyakorta fü-

völtéseket teznec vala, es az en imadságim közót, az ô ßauoc ßiralmasnac latatik vala.

Hidgyétec meg fiaim, az mit tünektec mondoc, lattam reha az ördógöt, nagy magos testbe, ki magat Isten ereiénec meri vala mondani, es gonduiselésénec. Es monda ennékem: Mit akarz, hogy en te neked aiandekozzac Antal? En pedighlen mentol nagyobat pökhetec, ßaiaba pökec. Christus neue által magamat fel fegyuerkeztetuén ellene, azonba nagy abrazatal kezem közül ki ßalada.

Mikor bôitolnec, barat abrazatba latatot en tülem kenyeret hozni, illyen beßedeckel akarta el hitetetni, hogy ennem, es hogy valamit testemnec kedueznec: Teis ember vagy, és emberi gyarloságal környül vetetetel: nyugodgiec megh, valamenire az munka, hogy ne kóuetkezzéc à betegségh

Mindgyart megh ismerem, az álnac kigyonac hiruat abrazattiat, es ottan magamot ßokot Christus erösségére aduan, mint á füst az ablakon, ugy ki eniezec. Nagy gyakorta à puztába aranyból tórit megh veti vala, mellyet azért czelekedic vala, hogy auagy tekintetemel meg kótelezne, auagy illetésembe megh ferteztetne. Mikor ueretetném, kit nem tagadok, mert gyakorta veretettem az ördógóktül, eneklec vala. Senki engemtt el nem valazthat à Christus ßeretetitül, mely mondúsokra, egy mas kózót dühôskeduén, nem az en hatalmom által, hanem az Vré által, el kergetetnec vala, ezeknec igaz voltan senki ne kételkedgiéc. S. Athan. in vita Antonij.

TIZEN HARMADIK RESZE.

AZ FEL TAMADASROL, ES LELEKNEK HALHATATLANSAGAROL.

Gen. 22? Cap. 37: Cap. 50. Exod. 3.

ABraham hólta utan, az ü népéuel mondatic együt lenni. Isaac, és Iacob, hasonloképpen.

Monda Isten Moysesnec: En vagyoc Abraham Istene, Isaaké, és Iacobé.

Christus Vrunc bizonitia, az meg hólt atiaknac életeket. Nem olvastátoké, ugy mond, az hallottaknac fel tamadása felöl, mely mondatót Istentul tinektec. En vagyoc Abraham Istene, és Isaac Istene, és Iacob Istene: Nem holtac Istene, hanem éloké. Matt. 22.

Az lelkeknek bizonyos helyek vagyon holtok utan.

A Pokol, és az Paradiczomnac gyonyörüsége.

Az regi ßent atiaknak ez hely felöl valo értelmek, Christus el jöueteli elöt.

MIkor Iacob Patriarcha, hallotta vólna Iosephnec halálat, és vérbe keuert ruháiat latta volna, monda: ala megyec az en fiamhoz banattal pokolba. Gen. 37.

Hasonlo képpen ßol, Beniamot mikor buza venni kérnec, Iacob Patriarchatol. Gen. 42. & 44.

Sz. Iob, ha ßenuedec à pokol az en hazam, és sötétbe, vetettem meg az en agyamat. Iob. 17.

Sz. Dauid, nem hagyod az en lelkemet pokolba. Psal. 15.

Mond Isten, menyen el Aaron az ü népeihez. Num. 20.

A te népedhez vitetel teis, monda Isten Moysesnec. Num. 27.

Az also pokolból, ki ragadtad az en lelkemet. Psal. 85.

Ha pokolra alá ßalloc, jelen vagy. Psal. 138?

Pokolra ala vized, meg vizza hozod. Tob. 13.

Az pokol felöl.

CHore, Dathan, és Abiron, megh hasaduan az föld, eleuenen pokolra nennec. Num. 16?

Ragad ki, mondgya vala Dauid Istennec, az én lelkemet pokolból. Psal. 48.

Forditássanac á bünösöc pokolra, mindnyaian kic Istent el feleitic. Psal. 9.

Az alnac nemzeteknec végec ßörnyuség. Sap. 3:

Az ö romlasánac nagy zordulese miat nemzetségeket megh inditac, mikor pokolra vinnem ütet, azockal kic à toba ala ßállanac vala. Ezech. 31.

Az gazdagnac peldaia, az Vy Testamentomba ki pokolba temetetic. Luc: 16.

Igyar azon példa által, jelenti Christus Vrunc, az jüuendo életnec, auagy vroc halalnac bizonyos állapatia.

Esa. 14. *Nabugodonozorol mondgya Esaias, az pokol az te eljóueteledbe meg haborodot.*

Az Vy Testomentomba menyorszagot emlegetik vala, az Christius hiuei.

Act. 7. *SZent Istuan, mikor köueztetnec, mondgya vala, Vram Ieſus ved hozzad az en lelkemet.*

Philip. 1. *Szent Pal, azt suhaitia vala, monduan: kiuanoc el ſzakadni à testül, es Christussal lenni.*

Ioan. 17. *Ezeket bizonyitia Christus igireti, és imadsága, atiam azt akarom, hogy ahul en vagyoc, ot legyen az en ſolgamis.*

Luc. 23. *Az toluainaku monda à kereztfan, bizony mondom, ma velem léſz paradiczomba.*

Apoc. 3. *A ki meg győzi, mond ſ. Ianosnal, le ültetem en velem, az en atiamnac ſekibe.*

2. Cor 5. *Sz. Pal, vigaztaluan az hiueket mond: tudgyuc, hogy ha ez foldi lakasbeli hazunc el romol, hogy Istentul uagyon epuletünc, nem kezel cznalt haz, hanem öröcke való.*

Ezen hütbe es vallasba voltanak az fel tamadas felöl, az regi ſenток.

3. Reg. 17. *ILlyes Propheta, mondgya az meg hólt özuegy aſſony fianac lelkének, jüión vizza ennec az gyermeknec lelke.*

1. Reg. 28. *Saul Kiraly, hitte az lelkeknec életeket, noha ü maga gonoz volt, és Istentelen, mikor Samuel Propheta lelket kiuána, hogy neki meghjelennék, ki megü jelenec.*

4. Reg. 4. *Eliſeus Propheta, gazdaia aſſony gyermeket fel tamaztа, holta utan.*

4. Reg. 13. *Vgyan az ü testét hólta utan illetuén, egy hólt ember teſte, fel tamad.*

Tob. 2. *Monda Tobias, ſenteknec fiai vagyunk, es azt az életet variuk, melyet ad az Vr azoknac, kic hütöket nem valtoztattak meg tole.*

Tob. 2. *Tobias azt mondgya vala az Vrnak, paranczold békeſſéghe vetetni az en lelkemet.*

2. Mac. 6. *Az vén Eleazarus mondgya vala azoknac, kik az Isten törueniytül el akariak vala hitetni, az Isten kezét, ſem elevénſegembe, ſem halalom utan el nem kerülhetem.*

2. Mac. 7. *Az hét attiafiak, kik egy mas utan ſörnyü halállal megh ölletnek az Istentelen Antiochus Királytól, nagy bizodalommal vallyak vala, teſtek fel tamadaſat.*

Iob. 19. *Sz. Iob haſonlo képpen, tudom ugy mond, hogy az en megvaltom él, és az te utolſo napon à földbul fel tamadok, és vizontag az en bőrömmel környül vetettetem, és az en teſtembe megh latom, az en Istenemet. Kit önnon magam megh latom, és az en ſemeim megh nézik, és nem mas, es ez à reménſégh éltetet az en köbelembe.*

Ezech. 37. *Ezechiel Prophetanak, az VR paranczolattiából, az mezöbe megh ſarat czontoknac, egybe zorduléſe huſal és burel megh teleſék, és meg eleuenedék fel tamadaſt utan.*

Ezc. 12. v. 7. *Bölcz Salamon mondáſais, terien vizza à por az ü földébe à honnet valo, es à lelec menyen az Vrhoz, à ki teremptette utet*

Az Vy Testamentomba Christus Vrunk peldaia, es az Apoſtoloké bizonittiak, az fel tamadaſt.

Luc. 7. CHRiſtus Vrunc, az özuegy aſſony fiat, fel tamaztia, mint ha cziak alunec, egy ſauanal.

Mar. 5. Luc. 8. Matt. 9. Ioan. 12. *Az meg holt feiedelem leaniat, kinec fel tamaztaſára attiától hiuattatot vala, mint ha alunec, kezénel fogua, fel tamaztia.*

Az negyednapi meg büzhüt Lazarnac teſtét, haſonloképpen fel tamaztia. Cziak azt mondua: Lazar jüi ki.

Mat. 22. v. 31. *Haſonloképpen, az Saducæuſoc ellen, bizonittia az fel tamadáſt, és az fel tamadasbeli állapatot.*

Act. 9. v. 40. *Sz. Peter vizontag, mikor fel támazta az kegyes, Istenfélö Thabita Aſſſont.*

Luc. 16. *Lazar, es à Gázdag peldáia mutáttia, az lelkeknec, àz mas világon valo életeket.*

Kik ez vilagon holtok utan, fel tamadtanak.

3. Reg. 17. *ILyes Propheta, Sarephta varoſábeli ózuegy gazdaia aßony meg holt fiat, fel tamaztia.*

4. Reg. 4. *Eliſeus Prophetaïs, gazda aßonyfiat fel tamaztia, kit Iſtentül gazdaſagáért, kert valaneki.*

4. Reg. 13. *Egy meg holt ember teſtet el akaruan temetni, toluaioktól valo jetekbe, à kic temetni viſic vala, vetuen Eliſeus Propheta koporſoiába, és ezoutiat illetuén, az meg hólt ember talpára al.*

Matt. 9. Mar. 2. Luc 5. Luc. 7. Mar. 5. Luc. 8. Ioan. 11. Act. 9. *Chriſtus Vrunc egy feiedelem meg hólt leanyat kezén foguan, fel tamaztia. Az özvegy aßßony meg holt fiat Naim varoſaba, Lárus leaniat. Lazart Bethaniaba, negyednap elót meg holtat, es el temetetet.*

Chriſtus Vrunc fel tamadásakor, nagy föld indulas lón, és koporſoc meg nitáttanac, halottac fel tamadtanac, es ſokaknac megjelentenec.

Sz. Peter, Tabitha kegyes, és Iſtenfeló aßßonyallatot ſegéniec kereſére fel tamazta.

Act 19. *Sz. Pal, meg kóueztetec Lyſtriaba, és à varosból ki vonátatec, tanituanÿ teſtet körmul vévén fel kel. Annac utanna, mikor Prædicatioiat efelikorig niuytotta vólna, Eutichus neuü iſiu el ſunyaduan, es az ablakról*

Act. 20. *nagy magos helyrül le eſék, és meg hala, kit ſ. Pal fel tamazta.*

Sz. Marton, minec elóte Püſpóksegére huatatnec, magánac kiczin cellaczkat czinala, Gallinaria neuu ſügetbe, holot egy kerezteletlen iſiuual lakic vala: Ez mikor harmad napi ſ. Marton tavul letébe, kemény hideg le'ésbe meg hólt vólna, és vizza tertébe halua találta volna, fel tamaztia, es meg kereztel, ki az utan ſoc eztendeig élt.

Vgyan ezen ſ Marton, mikor egy falun által menne, és jaigataſt hallana egy háznal, be téruén, à haz gazdaia ſolgaiat halua lata tenni, ki magat fel akaztotta vala, konyorgeſe által fel tamaztia. Seuerus Sulpit. teſtis.

Marcelluſt Tudertiniabeli embert, Fortunatus Püſpóc fel tamaztia, ki fel tamadáſa utan jelente teſtébe, lelkénec vizza tereſebe nehez keduet, holot à nyugodalomnac helyére immar be vitetet vala. D. Gregorius in Dialogis ex quo Marulus.

Catholdus annya Athena, mikor ſülne, ſüleſébe meg hal, azon Catholdus ſületéſe utan annyat meg ôlelúen, meg eleueniti. Rauiſius.

Richardus Comes, mikor egy éjel be menuén á Templomba, imádkoznec, találá egy felliet vagy koporſot, kibe egy meg hólt teſt fekzic vala. Mikor à Comes imádkoznéc, nagy zörgéſel ki jú à ſelyébul az meg hólt ember, es kariait ki terieztuén, mint ha meg olelne à Comeſt, hozza megyen, maga homlokara kereztet vetuén, és keruén, hogy tüle el tauoznéc, ki ellen fegyueret ki vonuan, darabról darabra vagdala. Ranulphus lib. 6. cap. 7. in polycronio.

Sz. Benedec, egy nehany halottat tamaztot fel. Greg. Turon.

Maurilius Andegaui Puſpóktul, fel tamaztatot gyermec meg kerezteltetic.

Harom ember fel tamaztatic ſzent Hieronymus, kóntöſe által.

Sz. Germanus, tanituanya fel tamaztatik.

Fridelinus, fel tamaztia Vrſus Claronenſiſt.

Petriconius Nemes ember, ſ. Staniſlo Püſpoktül koporſoiából holta utan, ſoc eztendó mulua fel tamaztatic, bizonyſag tetélre, kit Boleſlaus Király, eleibe vun, holot egéz tanaczaual ózue gyult vala. Cron.

Amelius, Angyal paranczolattia által fiait megh ölte vala, es azoknac véréuel meg tiztitotta vala, Comes Aluernenſis baratia bel poklos fiat kit feleſége felette igen nehez neuen vón tüle, de mikor imadkoznec Amelius, fiait eleuenen találá, az agyba egy máſſal jaczodozuan: Vincen. lib 23. cap. 166.

Aurea Apaca'r feiedelem aßßonynac egy ſafar Apaczaia megh haluan, kire kolczait bizta vala, fel tamaztа, kitul ſamot veuén, vizontagh nyugodni boczata. Vinc. lib 23. cap. 69.

Ouo gyermec fel akaztatot, Vulfranus könyörgéſe által fel tamáztatik.

Gregorius Turonenſis iria, hogy Maximus Remenſis Püſpóc koporſoja elót, vakoc megh gyogitáttanac. Egy kiczin megh hólt gyermeczket ſulei, az ſent koporſoiánal el hagyuan éjtel, reggel eleuenen talállyac. Ezen Autor mondgya, hogy ez á gyermec immar ó ideiébe öreg ember leuén, neki beſellette.

Arbogaſtus Dagobertus Király meg hólt fiat, fel tamáztotta.

Pogánioknak peldai.

EGY Glaucus neuü ember, meg hala, es mézes oruossag által, meg eleuenedec nagy sokac czudaiára, kinec latasára soc Doctoroc özue giüluén, Draco neuů funec ereie által itilec megh eleuenedetnek. Eras. in Adagio.

Xanthus Historicus iria, hogy az megh ôletet sárkanynac kölyket, az annya egy fuuet hozuan, megh eleuenitette legyen, mely fuuet Balninac neueznec, vizontagh ugyan azon füuel megh eleuenitec Thilontis, kit az Sarkany meg ölt vala. Arabiabais egy fu altal iriak, hogy à meg hólt ember meg eleuenedet. Plinius lib. 25. cap. 2.

Aristeas Proconnesius, nagy sokzor holt meg, es vizont meg eleuenedet. Herodotus Plut. in vita Romuli. Plin. lib. 7 cap 52.

Heraclides iria, hogy egy aßßonyallat heted napig halua fekůt, es az utan fel tamadot legyen. Plin. lib. 7 cap. 52 Capuaból egy megh hólt ember testét, mikor à mezöre temetni ki vinnek, megh eleuenedet, es ü maga laban házához vizza ment. Aquinumba hasonlo dolga törtint masnakis.

C. Cœlius Tuberot, tizt viselô embert, mikor hólta utan égetni ßokasoc ßerént ki vinnec, megh eleuenedet, ex Messale Rufi testimonio idem Auctor scribit.

Attilius Consulsagh viselt ember, mikor hólta utan à tüzre tetetet vólna, à tüzbül kialtia vala Pædagogussa segitséget, de kesô vala, mert az nagy langnac miatta meg nem ßabaditathatéc. Plin. lib. 7. cap. 52.

Hasonloképpen törtinec dolga Lucius Lamiasnakis, ki holta utan egy nehany napal à tüzre vitetuén, à tüz közepibül kialt vala. Val. Max. lib. 1. cap. 8.

Enarchus az Doctoroktól hóltnac itiltetuén, nem soc üdö mulua meg eleuenedet, és azokat az lelkeket meg fedde erössen, à feiedelem ördög, kic lelket testétul el valáztottac vólna, holot nem ötet kellet vólna el hozni, hanem mast Nicauda ßigyartot, ki azon nap betegségbe esuén, megh hala. Plut. in lib. de anima: Fulgos. lib 1. cap. 6.

TIZEN NEGYEDIK RESZE.

AZ ISTEN IELENESIROL.

Az Isten sokßor jelent meg az embereknek, hogy oktatna öket.

ADamnac meg jelenéc Isten, minec elöte vétkeznec, intuén az meg tiltot fanac gyümölczenec ételitül. Gen: 2.

Caint inte gonoz czelekedetirül, és az bünnec el tauoztatasáról, és minec utanna meg ölte vólna Abelt, keményen meg fedde. Gen. 4.

Noet az vizözen elót inte, hogy barkat czinalna, modgyat czinalasanakis megh jelente, hogy be menne, es ki jüne belöle parançzola. Gen 6: 8. 9.

Abrahamot inte, hogy lakta foldbul ki menne, és nemzetsegi közül.

Sokzor meg jelenéc Moysesnec, tanituan mint kellene ki hozni Izrael fiait Ægyptusból. Exod. 3. & cap. 19.

Hasonloképpen czelekedéc Iosueuel, tanituan, mint kellyen hadakozni, és feiedelemséget viselni, Izrael fiai közót. Iosue. 14. 17. & 13:

Az ß. lelec, tüzes nyelu képebe jelenic megh az Apostolokon, hogy buzgo geriedesel prædikalanánac. Act. 2.

Peternec imadsagába megh jelenec, hogy tanitana, Cornelius megh tereserul. Act. 10.

Sz. Palnac meg jelenec é végre, hogy miképpen Hierusalembe prædikálot vala, ugy prædikálana Romabais. Act. 23.

Meg jelenik Isten, hogy az bünösöket meg fedgye.

ADamnak és Euanac, minek utanna vétkeztenec vólna, megh jelenek, meg feduén öket, az kigyot megis atkozza. Gen. 3.

Camnak meg jelenéc, meg feddi attiafia gilkossagáról. Gen. 4.

Gen 20. *Megjelenik Abimelechnec almába, monduan: Ime meg kel halnod, az Aßßonyallatért, mellyet el vöttél, mert Vra vagyon.*

3. Reg. 15. *Salamonnac megjelenik, es meg feddi büneirül.*

Mikor Saul Damascusba menne, megjelenik Iesus, es meg feddi, miért kergetne ótet.

Megh jelenik Isten azoknak, kik ötet keresik, iutalmotis igir.

Gen. 15. *ABrahamnac minec utanna nemzetsége kózül ki jüt vólna, és Canaan földen megh telepedet vólna, monda: Az te magodnac adom ezt à foldet. En léßec te neked felette igen nagy jutalmod.*

3. Reg. 3. *Megjelenik Salamon Királynac, monduan: Kéry tülem à mit akarz, ki bölczeséget kére tule, és meg nyere.*

3. Reg. 9. *Minec utanna à Templom epületit el végezte vólna, megh jelenik Isten Salamonnac, monduan: Meg halgattam à te kónyörgésedet.*

Megjelenik Isten azoknak, kik hozza folyamodnak oltalommal.

Gen. 31. *MIkor Iacob Patriarcha Esautól rettegne vizza tértébe Mosopotamiabol, sokzor jelenik, meg batorituan ótet, Labannakis megh hagya, ki nagy duhösségel üzi vala Iacobot, hogy semmi kemény bezédet ne ßollana neki.*

2: Reg. 21. *Mikor Dauid ellenségiuel ütkezetre keßülne, mindenkor megjelent az Vr neki, es oltalmot igirt neki.*

Meg jelenik Isten bizonsag tetelért hogy hidgyenek az emberek.

Mat. 3. Luc. 3. Mar. 1. *MInek utanna CHRISTVS meg kereztelkedet vólna, megh jelenéc az Atta menyorßágbol, monduan. Ez az en ßerelmes fiam, kibe ennekem keduem tölt.*

Matt. 17. *IESVS ßine valtozasába à tabor hegyen, meg jelenik az tanituániok-nac, monduan: Ez az en ßerelmes fiam, kibe ennekem keduem tolt, ötet halgassatok.*

Megielenik keserves ßiueknek vigaßtalasara.

Gen. 28 *IAcobnak nagy rettegesebe Esautol, megielenik sok vigaztalasokkal, és czudakal.*

Mar. 16. Matt. 28. Ioan. 20. *Christus üduezitönk, megjelenik az siránkozo Magdolnánac fel tamadása utan az koporsonal. Az utan Peternec, az két Emausba menö tanituáninac, és soc tanituánioknac.*

Act. 7. *Sz. Istuánnac megnita az egheket, magatis megh mutatá állani az Isten jobia felol vigaztalasára.*

Apoc. 1. *Sz. Ianos ßanki vetesébe, láta Iesust hét arany giertya tarto közöt fénieskedni.*

Megjelenik probalasnak okaért.

Gen. 22. *ABrahamnac megh jelenik, paranczolvan fiaual valo aldozattiat probalasáért.*

TIZEN ÖTÖDIK RESZE.

CZVDALATOS IELENESEKNEK PELDAI, MELLYEKET ELŐ SZAMLAL SOK Auctorak Irasibol Collector Theatri vitæ humanæ.

THeodoricus Arrianus eretnec Kiralt, látta egy Istenfélö Remete Sicilianac Lipara nevu ßugetebe, abba az mely verembe vetetni, honnat langhjü ki, Ianos Papától, és Simmachus fo tanacz Urtúl megh kötöztetue, kiket ez Istentelen Kiraly megh öletet vala, az kereztién hutért.

Ez latasnak igaz vólta meg tetzék, mert azon latasnac napian holt vala meg Theodoricus.

Eumorphus Romabeli Gallus neuü, ózvegy aßßony fia, halála oraian kezde kialtani; Sieſſetec ßolgaim, hiatoc ennekem Opitius Iſtuant, mert ime az hato mind az kettönket varia, hogy Siciliaba által menyünk, maid el indul, az vitorlatis immar fel vontac, kit ßolgai itilik vala, hogy cziak betegségbeli nyaualiaia miat mondana. Mond ßolgainac vizontagh nagy haragal, hidgyetek nem bolondoskodom: hanem ſietue menyetek el, es minden keſedelemnélkül meg czelekedgyetek. El menuén ßolgai, utakba hallak, hogy az orába hólt volna meg az Opitius Iſtuan, vizza téruén, Vrokatis halua találak.

Mikor Gottuſok Olaz Orßágot rablanac, es foztanak, egy Reparatus neuü Romai, gonoz és feſlet erkölczü ember, holta utan, mikor ſiratatnek, hertelen meg eleuenedek, es körüle alloknac monda, küldgyetek Lórintz Martyr Templomahoz mit cselekedec Tyburtius Pap, mert látam, hogy à tüzre veteték, és eröſſen ſüttetéc: Laték más tüzetis meg gerieztetuén, kinek langainac magaſſága az eghig láttatik vala fel erni, mely langból ßozat adatéc, kié volna az gyötrelem. Ezeket monduan, mindgyart megh nemul, azon oraba Tyburtiusu halua találtatéc; gonoz es feſlét erkölczü egyházi ember. Kiknec gonoz életeknek igaz büntetéſec egyebeknec peldaiára adatattanak, hogy haſonlo feſlet erkölczöktül magokat oltalmazuan igaſſágba, es ßentſegbe élnenek.

Iſtuan neuü Romabeli fö ember midön Conſtantinapolyba mēne, utal a halálos betegségbe eſuén meg hal, kit uti tarſai hazaiába vizza akaruan vinnie, hertelen beli ki metzö Meſtert nem talaluan, maſod nap halála utan meg eleuenedik, ſok eztendeigh éluén az utan: Czudálatos dolgokat holta utan beßélet, mint pokol fele vonatatot vólt, es pokolbeli biro eleibe, mikor vitetet volna, biro ßolgai meg fedetettenec, hogy nem azért küldetettenek, hanem Iſtuan kouacz neuü emberért, ki neki ßomßedgya vala. Ki minek utanna meg eleuenedet volna, azon napot eßébe tartuan, erte ßomßedgyanac ki muláſat. Ki noha enny ßörnyü kinokat latot vala pokolba, életét mindazáltal meg nem jobituan, ez utanu oda vitetéc.

Gülielmus neuü tizen ót eztendös gyermec lattetéc éjeli almai közöt, mint ha egy fenyes ruhaiutol vitetet volna az pokolnak kinyara, es ot

látta

látta vólna, külömb külömb embereknek kinzáſokat. Es hogy az nagy lang közepibe, ülö órdög eleibe vitetet volna, es ot egy undok abrazatu órdögtul keményen büneirül vadoltatot, kinek minden gonozra valo izgatáſát köuette volna, de az elot valo nap meg gyont büneirul, ingyen ſem emlekezik. Ez okon az fényes ruhaiutol intetteték, hogy magára ſzent kereztet vetne, kit meg czelekeduén minden veßedelmitul meg ßabaditaték. Vincent. lib: 27. cap. 84.

Romaba ſz. Gergely Kalaſtormába, egy barátot, atiafiais kôuetet vala ßerzetés életre, ki nem ßiue ßerént adta vala magat Iſteni ßolgalatra, hanem inkab teſti ßükségének el tauoztataſáért, az mint ó maga ſz. Gergely iria. Ki vilagi gonoz ßokot erkölczet, kemény terméßetit, czel czapáſat, es egyeb hituan ßokáſokat nem akara meg valtoztatni, ſok inteſek utanis. Végre dög halálba halálra betegedéc, és mellette imádkozo baratoknac mond: menyetek el innet, miért nem hadtoc el nyelni amaz ſarkánynac, kinek langalo ßaiába feiem immar be vettetet, és ugy mint vas czikorgo heaiual ôzue töretetuén erötlen uagyoc. Mennyetek el kérlek, mert tü it letetekbe tellyeſſégel megh nem emézthet, és ezokaért inkab kinoz. Kinec mikor mondanac, hogy ß. kereztnek jegieuel mágat megjegyzene, Mond az, hogy vethetem ream, holot kezeimet, es labaimat farkaual ôzue kötötte. Ezt haluan à baratok nagy ſiraſſal földre le boruluan, aitatos könyörgéſekkel kezdenek érette imádkozni, mely imadſágok utan meg kezde kônyebedni, Iſtennek halákat ada, hogy az atiafiak imadſága által, ily fertelmes ellenſégnek torkától meg menekedet volna, életének megh jobitáſat igiruén, ha meg gyogitatnek, kit megis czelekedék.

Iconiumbeli Kalaſtoromba, mely Tongalatonnak neueztetik vala, egy kép mutato barat, ki nagy ſok ideigh külsö tetetéſe ßerént, ßentnek mutattia vala magat, ki midön halálos betegſégbe eſet volna, özue hivan Kalaſtorombeli ßerzetéſeket, monda: Laſſátok mire vit engemet az kép mutatas: Gyakorta tettetem vala, mint ha bôitölnek, holot titkon eßem vala, moſtan az ellenſégnek adatattam. Ime egy nagy kegyetlen kigyo özue kötöt mindeneſtul, ime nagy undok feiét, reitek helyen euo ßamba be öltötte, és véremet ßopuan halálos mordoſáſiual lelkemet ki vonza, ezeket monduan, megh hal.

Chriſo-

Chrisoarius, Romabeli gazdag, Istentelen ember, mikor betegségbe esét vólna, es meg gyogiulasárol kétségbe kezdet vólna esni, nagy utálatos abrazatu ördögöc állanac eleibe, kik kegyetlenül zorongáttiac vala, kiknec rettenetes iszoniuságoc miat megh remulvén fia segitséget siruan keri vala, idestoua hanyuan magat az agyba. Es noha senki korule valo barati közül, nem latia vala, mind az altal, mely kegyetlenül kinzatatnéc, nagy hanyhodásiba könyen itileret tehetnec vala, kiknec akadot vólna kezekbe. Végezetre latuan, hogy elöte allo baratinac segitségeket hiaba kiuánna, fordul az ördögökhez, monduan: Akar cziak reggelig adgyatoc friget, békeséget, ez sok közót niaualyas lelket ki vonac az ségény testbul. Mar. libro 6. cap. 14.

Mediolanum Temploma gondviselöie, midön Genuaba meg hólt vólna, és Syrius Martyr Templomába temetet vólna, az Templom örizöi egyel nagy kialtásoc miat fel serkenven, latac, hogy labánal fogua, nagy kialtással vonnac ki à testét à templombol. Ily latásoc miat meg remulenec, ki ki mind czellacskaiába megyen, regel fel kelven, koporsóiát hova temetteret vála, meg nituan, és testét nem találuan, Templom kuuul ssemleluén, megh találác labai ózue kötöztetuén à czinterembe.

Romába egy festo ember, sz. Ianuarius Templomába temetetet vala, azon éyiel à Templomba, nagy jaigatas hallatatec, regel koporsóiat megh nituan, egyebet ruhaianal nem talalánac. D. Gregorius in Dialog. lib. 4. cap. 54.

Sabiniai tartományba, egy Apaczáról iria sz. Gergely lib. 4. dial cap. 52. Ki noha ssuzeseget epen meg tartotta vala, mindazáltal nyelues ragalmazásoktol megh nem tartoztatuan, hólta útan latatot az segestiéreStul, eyiel az Oltar elöt kette vagatatni, felsö derekat tüzel meg emeztetni, álso réssét pedighlen testének epen megh maradni. Regel az Oltárhoz menuen, hogy bizonsígat latasánac latna, nagy égetésnec jelet lata az Oltaron.

Caroli Martellus, feiedelemnec karhozátiat, láta lélekbe valo el ragatatasába, Eucherius Aurelianumi Pusspöc, hogy az alsó pokolba égetetnec: kérduén az Angyaláról Eucherius, miert gyötrötetnec ez az ember: mert ugy mond egyházbeli marhákat, kiket az áitatos emberec, Istен tiztességére, és lelkec valtságokra adtanac vala, el koborlotta. Mely Eucherius magahoz iüuén, hiuata sz. Bonifaciust, es Fulradust, sz. Dienes Calastromából, hogy Martellus koporsóához mennének, ha testet koporsoba nem talál

nac hinnek bizonnyal latasánac igaz vóltat, kinec koporsóiat megh nituan, egy issonyu sarkany láttatéc belóle ki menni, az koporso pedigh nagy égetes miat meg feketedet vala. Baron. in Annalibus. A. D. 858.

Nyolczadik Benedek Papa, holta vtan meg jelenik Humbertus Corsesnek à puztába laktába, kiuel életébe baratságoson élt vala, üluén egy sekete louon. Kit megh sólituan az Ersec, kérdi: Te vagyé à Benedek Papa, kit mi regen tudunc, hogy meg hólt. Mond neki: En vagyoc az à boldogtalan ember. Kérdi az Ersec, mint vagyon dolgod? Felette igen gyötrötetem. De bizom az Istennec irgalmasságába, hogy röuid nap meg ssabaduloc. Kérlec tégedet, meny el az en helsembe választatot Papához, és mond meg neki, hogy az melyp énzt ládába rekeztettem, és à földbe el astam, megh neuezvén à helyet, vegye ki, es én érettem ozza az ségénieknec, mert ez ideig valo alamüna ozta, ki ragadomanyból giuytetet vala, ennekem semmit nem haznalt. Ezt haluan az Ersek, kiuen meg czelekede, ezek utan ö magaü barata lön Platina. Antoninus lib. 16. cap. 1. Martinus in Cronico ex Petro Diacono.

Dunstanus Cantauriai Ersec, Angliai Királynac buiságinac, megh feddeséért, mikor ssanki vetésbe menne: nagy hahotaual kezde neuetni az ördög à Czinterembe holot altal megyen vala. Mond Dunstanus: Semmit ne órúly az en ssan kiveteségmen, mert vizza téresembe inkab kezdez bankodni. Ez utan, nem sok üdö mulua, Király meltosagából le vetetéc à Kiraly, vizza hiuattatéc Dunstanus ssanki veteségül: Ki mikor Templomba aitátoson imádkoznéc, nagy sereg ördögöt lát vigan tanczolni elöte. Kiktül sorgalmatoson tudakozec, mi dologért vólna ily ssokatlan vigasságoc? Mondánac, hogy á Király lelkét vinnec karhozatra. Ezt haluã az Ersec, nagy keserü sirással kezde imádkozni à Kiraly lelkénec megh ssabadulasáért, meg sem ssünec könörgesétül, es keserues fohazkodásitól, miglen az Vr kegyelmes akarattiából értene, az ordögöc torkából ellensége lelke ssabadulását. Vizza teruén az ördögeknec Seregi nagy orditással mondanac. O hütetlen ember, ki minden veled valo jo tetemenyünkért mindenkor halaadatlan vóltal, az te bozzu allásodért joztünk vala, örömet ez elöt mondani ellenséged orök vesedelmérül, te gonoz morgasid miat, nagy ségienünkre vizza kelle ternünc. Kiknec paranczola Dunstanus, hogy igazat mondanánac, mondánec neki, hogyó túlec Angyaloknac eret vettek legyen el a Király lelket pœnitẽtia tarto helire vitetetuén. Mond Dunstanus: Ha az ember vétet Christus ellen, En

ellenemü vetet. De mint hogy Christus meltoztatot meg engedni, enis megh engedec, miczoda vakmeroségtekel meritik tü azt megh feddeni. Vincent. lib. 24. cap. 77.

Vrunk ßületése utan 671. eztendöbe, Sigebertum mellet, egy Drithelmus neuü ember kegyes és Istenfelö, halálra betegeduen, meg hal. Kinec feleſége mikor regel ſellieie mellet uluén keſeregne, meg eleuenedik. Ez nagy halhatatlan czudat latuan ſokan, kik özue gyultenec vala, meg remülenek, es el kezdenec ſutni: de minec utāna bizoniaba valo meg eleuenedéſet lattac volna, hozza közölgetének. Azonba mond à feleſégénec, ne fely, mert életem meg adatot, de mas módal, hogy ſem mint az elöt éltem. Ki ſellieebül fel keluén Templomba megyen., holot nagy ſokaig aytatoſon imadkozec, vizza tér házához, és minden joßagat harom vézre ozta, feleſégénec, fiainac, és maga ßamára. Maga rézet ßegenieknec ozta. Annac utanna, Mailros neuezetü Kalaſtoromba mene, és baráta lön, ki ßerzetés életébe minenü ſaniáru életet pœnitentiaual tartot, egéß életeig latasánac ßornyuſége mindeneknec pelda vala. Vincent. lib, 23. cap. 119. Antoninus Titulo 13. c. 3.

Lengyel orßagba, egy Nemes ember (mint Cromerus iria lib. 9 Chriſtus ßuleteſe utā 1276 eztendöbe) vala ragadozo, es Istentelen, ki mindeneknel nagy gyuloſegbe vala gonoz életiért. Ez halálra betegeduén, mikor egyhazi emberektul interetnec, hogy Istenéhez térne, es annac bizrec irgalmaſſagaba, ki az bünöſokért holt volna meg. Monda: Nincz touab az kegyelemnec helye, mert immar ig az Isten itiletibül, az ördögeknec adattatom hatalmokba. Azonkozbe à kornyül allokto1 nagy uereſegnec hallatec dobogaſa az betegnec teſtenis nagy kek jegyec latatának. Szoua meg fogatéc, és igy örök veßedelmére muléc ki ez világbol.

Chriſtus Vrunc ßuleteſe utan 1370 eztendöbe, Neapolba ſzent Damokos ßerzetinec, Gardgiania iria, hogy Completorium utan, Frater Antonius Senasbeli, ki ebelö háznac megh kezitéſénec gonduiſelore vala, be menuén az ébellö házba, lattia minden felöl aztalokna1 ßerzeteſeckel valo meg rakodáſat capaiokba, mint ha ételnek ideiére gyultenek vo'na. Ezt latuan, nagy hamar Gardgyanahoz megyen, ily czuda dolgot megh jelent néki. Itiluén az Gardgyan, hogy cziak almot hüueliezne, uégre mindazaltal ſokimteſe utan meg gyözetetéc à Fratertól, ala megyen, és ßemeiuel laruan, vizza tér, és özue giüyti Kalaſtormaba lévö fo fö baratokat, kiknek ez czudalatos dolgot megh jelenti, kinek tanaczul adgyak, hogy Papi öltözetbe

fel öl-

öltözne, és Chriſtusnac teſtét erekliebe kezébe venne, es az egéz Kalaſtorombeli barátockal eggyut közikbe menne. Ez jo, es aduóſſéges tanacz ßerént be mene à Refectoriumba, annac igy ßol, à ki leg fó helyen lattatik vala ülni, kénßeritlec titeket az elö Istennec neuere, kit kezembe tartoc, mondgyatoc meg ennekem, mi okon jöttetek ide

Ez mondas utan, az VR elöt czuklyáiokat valamenüre megh böczületiért boczátac, és egyßers-mind fel állanac, magokat megh haituan, még heliekre ülének. Es mond az, ki leg fóuebnec lattatic vála: Mi mindnyaian ez ßerzetbeli baratoc voltunc, és nagyob rézre Gardgyanoc, Doctoroc, Meſterec, Bacalaurēſok és egyéb tiztekbe forgot ßerzetéſec, kik mindnyaian karhozatra itiltettünk, tizteſſégecknec kiuanáſaért, kevélyſégért, irigyſégért, és egyéb effele vétkekért. Istennek pedíglen rendelésébul boczatattunk ide, hogy tütöket, és az töb ßerzeteſeket intenük, hiuatalokrac tekintetire, és annac elégietelire; Mert azoc, kik ez ellen czelekednec, mindniáian el karhoznac, és öröc tüznek langiaira vetetetnec. Kinec igaz voltara, kapaiokat le boczatuan, latatának langgal kórnyül vetetetnec. Ez ſok utan, az à ki közötöc fó vala, kezével jelt aduan az aztalon, egyßers-mind el enyzenec. Es az egéz Kalaſtorombeli ßerzeteſec nagy félelembe lönec. Refert Martinus Delrio diſquiſ: Magicarum lib. 6. cap. 2. ſect. 3. quæſt. 3.

Chriſtus Vrunc ßületéſe utan 1599. mint azon auctor iria, ki Neapolibol küldetet barattia levelébül oluaſta. Történec, ugy mond, mikor à te leueledet ennekem megh adac, Közülunc egy Frater, ki Philoſophiat oluas vala, az tudnia illik, ki annac elötte Salernitanumbeli Kalaſtoromba Gardgyanſágot viſelt vala, hogy ackor beßéllene ennékem ß. életü Frater Tyberius felol. Midön ez egyßer Gardgyanſag viſeltebe ſokas ßerént latogatna az ßerzetés attiafiakat, ha agyokba volnanake éyel az Refectoriumon által menuén, lataegy eghö gyertiat, és egy magas helyrül fel ßoual oluaſo ember ßauat, à tóbi pedíglen ſokas ßerént ſolgalnac vala, az le ülteknec. Végezetre, az ki prædikal vala, kezéuel jelt aduan az aztalon, monda: A tizteſſég kiuanas, és à tobzodus vjt minket pokolra: Es ezt monduan, el enyzenec, kinec keze üteſénec helie még moſtis megh tetczik az aztalon.

Egyßent életü ßerzetés, latta egy gonoz életü embernec lelkét az ördögöktül tuzes lanczockal meg kötöztetni, ki miért hogy halala oraia elot

ſzerzetés ruhába öltözet vala, ſz. Benedec Apaturtól megh ſzabaditatec, monduan az ördögöknec, lám ez az ember az en ſzerzetés öltözetembe semmi bünt nem czelekedet. Ex Cron. Caſsinenſi refert Collector Theatri vita, lib. 4. volumine 3.

Caſsiniabeli ſzerzetés Gebeizoni neuü, mikor egyſzer imádkoznéc, lata egy fő ördögöt nagy ſok ördögöktül környül vetetetni, es vigan tanczolni elöte. Kérdi ez Iſtenfelő ſzerzetes, mi okon vigadnának: Mond az fő ördog: Ado lelken vigadunc, kit kötözue vizünc pokolra. Ezt haluan à barat, nagy aytatoſon kezde könyörgeni Iſtennec, Ado lelke megh ſzabadulásáért, kiuel ez világon éltébe nagy ſzeretettel élt vala. Nem ſok vartatuan vizza téruén az ördögöc ſzornyü vereſégel megh ſanyargatac Gebeizoniuſt: Monduan neki egy ördögh, miért az Vrat kérted imadſágod által, hogy ez niluan valo gonoz ember megh ſzabaditatnéc, kit mi nekünc adot vala: De mind ezen vereſégec közötü, mikor aytatoſon imadkoznéc, monda néki az Angyal: En, és az en tarſaim munkalkodtunk Adonért. Ex Cronico Caſs. lib. 3. cap. 47.

Iordan feiedelemnec Ianos neuü fia, gonoz életü, ſz. Benedek ſzerzetinec ruhazattiába öltözéc, és ſz. Benedek koporſoiánál azon orába megh hal, kinec temetéſe utan, egy parazt ember Kalaſtoromból ki menuén, lata egy nagy magos undoc abrázatot, ki niuytatot vpiaiual, és körmeiuel vezzót tartuan kezébe, rettenetes tekintettel. Ez vndoc állat, fel kialtua monda: Iay nékem Benedec, Iay nékem Benedec, miért az en ſzolgaimat mindennap magadhoz vonſod, es engemet ily kegyetlenül kergecz. Es ez utan mond à paraztnac: Tégedet moſt el ragadnalac, ha ma az Kalaſtoromba nem ötél vólna, és az Kalaſtoromnac keniere kóbeledbe nem vólna. Cron. Caſsin. lib. 3. ccp. 39.

Romai Ianos Papa attiaſia Iſtuan, hólta utan meg jelenic panaſzolkoduan nagy kinyairól. Mindazaltal, ha Cluniacumbeli Odilo Apatur en éretem imádkoznec, megh ſzabadulnéc. Odilonac iruan à Papa, mind addigh imádkozéc, miglen megh ſzabaditatnéc. Sigebertus

Henrich Claudus Czaſzárnac halála, meg jelentetik egy Turingiabeli erdőbe lakozo Remetének, ki mikor cellaiának ablakáról ki nézne, nagy ſereg ördög jelenik megh, kiket kerduén à Remete kic legyenec, mondanac, mi ördogöc vagyunc Bambergaba ſietunc, hogy Czaſzar lelkérül meg vételkedgyünk. Paranczol à Remete nekic, hogy vizza tértekbe neki megjelentenec,

mint lót vólna dolgok. Vizza téruén azért nagyon kezdénec panaſzolkodni, hogy az megh süttetet Lórincz, fontba vetette czelekedetit Czaſzárnac, és egy nagy fazakat elő hozuan, kit elein Merſzburgiai Templomnac ajandekozot vala, meg niomta legyen gonoz czelekedetit. Legenda S. Lau. Henrici vita: Vide plura exempla in Theatro volum. 3. lib. 4.

Sigmond Király, ideiébe mikor Loſonczi Iſtuan houa el fő idébe nagy haddal Törököc, és Olahoc ellen ment vólna, holot Loſonczi az harczon el eſet, és egéz magyar Tabor meg veretet vala, nagy ſokan az harcz utan, maſod es harmad eztendő mulua, mentenek vólna Magyaroc teſtekbül rakot halmok latni: Az teſtec közül ſzozatot hallánac, I E S V S neuét, és Mariáet kialtuan. Fel hanyuan czontokat, egy ep feiét talalánac, az megh rothadot teſtec közöt. Ez értuén rayta czudalo embereknec jelen léteket, mond: Mit czudálkoztoc en raytam, Kereztien vagyoc, ki mindenkoron ſzuz Mariának ſzolgáltam, és è hadba gyonatlan holtam meg. Azén nagy aſſzonyom, kinec oltalma alat éltem, nem engedi, hogy az örökse valo kinakra vetteſſem, it ez ideig megh tartot nyeluem ſzolaſaual, hogy vétkeimet megh gyonhaſſam: Menietec el azért, es ennekem hyatot Papot. Kerdic azok mi modal érdemletted ezt, ſzuz Mariától. Mond az, ennekem ſzokáſom volt minden eztendőbe, hét Innepec megh illenem, és böitelni, és magamat neki ajánlani. Ez ſzo haluan Papot hiuánac, ki minek utánna megh gyont vólna, az Vrba el mugoueék. Bonf. lib. 3. Decad. 3.

Chriſtus Vrunc ſzuletéſe utan, ezer harom ſzaz hetuen hat eztendőbe némely egyházi emberec, ſzent Ferencz ſzerzetinec küzülöc valo ki törleſerül tanaczot tartanac, kire egy nehany Püſpökötis gyűntenec. Vgyan azon varosba vala egy fő Templom, kinec üueg ablakin ket öreg kép vala iratatua ſz. Ferentzé, es ſz. Palé, ſz. Pal képe kezebe fegyuer leuen, ſz. Ferenczebe kerezt. Ejel az ſegeſtieres lattatec ily ſzot hallani ſ. Pal képétol. Mit miuelz Ferencz, miért nem oltalmazod à te ſzerzetedet? Mond ſ. Ferencz, megyek ſemmim egyeb kereztnel ninczen, es ez engemet békeſégnec ſzenuedéſére int. Kezde az Apoſtol inteni ſ. Ferenczet, hogy ily nagy bozzuſágat el ne ſzenuedne, kezébe valo tört neki aduan. Ily hallaſſal megh iede az ſegeſtieres, meg virraduan, Templomba be megyen, es bizonyoſon láttia, hogy egy mas közöt à képec meg valroztattac czimereket. Sz- Pal kezébe à kerezt, ſ. Ferencz kezébe pediglen veres tór, ki még vérrel czepegne. Mely czuda dolgon, mikor magaba gondolkodnec, mit jegyzene, azonba kezdec hirdet-

ni, hogy az, az Püſpök azon éyel halua talaltatot, ki fó oka vala, Szent Ferencz ſzerzeti ellen valo haboruſágnac, feie veteleuel

Ez ſegeſtieresü latáſat, es hulláſat beſélle mindeneknec, megis mutata az ablakon valo képeketis. Platus de bono ſtatus Religioſi.

Cyrillus Hieruſalembeli Püſpök, abba az leuélbe, kit ſzent Agoſton Doctornak ir, Szent Hieronymus Doctor holta utan valo czuda tetelirul, kit Bethlehemi Kalaſtoromba temettenek vala, azt iria: hogy az üdobe kezdet vala neuekedni egy eretnekségh, kibe azt hitetik vala, hogy az halotaknac lelkec, ſem boldogſágot, ſem kint nem latna közönſéges fel tamadáſig, ez okon tagadgyak vala az purgatoriumotis. Ez üdö alat megh jelenik ſzent Hieronymus Euſebius tanituányának, és megh paranczolta neki, hogy azt az ſakot, kit életébe teſten viſelt vala, tenne az nap megh holt harom ember teſtére, ki altal életre fel tamadnánac: Hogy azok altal karhoztattatnánac azok az eretnekségek. Nagy ſokaſag ez jelenésnec ki hirdetéſe utan özue gyule à Templomba, kiknec jelen létekbe, az megh holt emberec fel tamadánac, és bizonſágot tönek mindenec hallottara, az lelkec allapattia felol, kiknec lelkeket ſz. Hieronymus minden helliekre el vitte vala holtok utan. Huzad nap mulua mondanac, hogy vizont el nyugodvának az Vrba, mind Euſebiuſſal eggyüt: Ez üdö alat, nagy pœnitentia tartáſok által, miczoda kinokat holtok utan ſzenuedtenec legyen, pe'daioc által bizonittiak Hæc Cyrillus.

Egy Illyes neuü barat, ki ſzent Hieronymuſſal baratſágos képpen élt vala, mint az üdóbeli Cyrillus iria latta egy Anconitabeli Puſpöc lelket vitetni az VR ſzeki eleibe, onnat vizontag gyöniörüſeges eletéért, és feſlet erkölczeért, pokolba vitetni.

Vgyan ackor latta Theodoſius tanaczbeli embernekis lelkét vitettetni az Purgatoriumba, ki ſzent Hieronymuſnac kiualtképpen valo tiztelöie volt: kiknek egy napon törtint haláloc ezeknec latáſának igaz voltat je'enték.

Szent Gergely Papa iria Dialogusba, minek elötte ö papaua ſzenteltetnec, még Apaturſagába egy az alatta valo baratok közül, Iuſtus neuü halalra betegedvén, egy vilagi attiafianak jelenti, ki Copioſumac neuezteticvala, hogy neki harom aranya volna, kit ſenki nem tudna. Mely dolgot

megh

meg ertuen ſzent Gergely, töb Kalaſtorombeli baratockal eggyüt, mindez nektül megh utaltatéc, mely fogadáſa ellen valo czelekedetit ertuén azon attiafiatol, hogy ki tudattator, felette igen kezde bankodni, mind gyalazattiaért, mind pediglen Iſten ellen tört fogadáſa ellen valo czelekedetiért. Azomba megh haluan azon harom aranyal eggyüt az ganeba temetéc, monduan: A te penzed legyen teneked veſſedelmedre, egyebeknec rettentö peldaiára. Mindazáltal.

Pretioſus neuü barat, ki azon Kalaſtoromnac Præpoſituſſa vala, minden nap harmincz napigh aldozéc, büneinek megh boczanattiaért. Ez napok be teluén, azon Iuſtus eyel megh jelenik Pretioſusnak monduan: ez ideig gyötrelembe voltam, matól fogua, tudgyad hogy az ſzentnek tarſaſagába megyek.

Ianos neuü puztaba lako barat beſéllette, Anſolardus Pictauiumbeli Püſpoknec, hogy hallotta egy tizteletes vén embertül, ki hertelen almabol fel ſerkenuén paranczolatbol halla, hogy imadkoznec Dagobertus Franczia Kiraly lelkeert, ki azon oraba holt vala megh. Ez mikor imadſágra adta volna magat, lat az tenger közepin, nagy ſeregh ördögöt allani, kik az Kiraly lelkét egy haioba ragaduan viſik vala, az gyötrelemnek helére, Dagobertus lelke kialttia vala, ſ. Martont, ſ. Mauritiuſt, es ſ. Dienes Martyrt, hogy ellenſégi ellen, lennének ſegitſégel. Ezenközbe nagy haboru leuen, nagy vilagoſſágal harom fenies ruhaiu emberek közelgetének hozzaia, kik az ördögök kezébul ki ragaduan, az egh fele kezdec vinni. Robert. Gauinus.

Vgyan ezen Dagobertus Kiraly lelkérul iria, Sigebertus A. 645 eſt. Vrunc ſuletéſe utan, hogy az Vr ſzeki elöt vadoltatot nagy ſokſzentektül, templomoknak puſtitaſáert, es azokba valo joſagoknac ragadozaſáért, kit az ördögöc pokolra akaruan vinni, ſz. Dienes Martyr eleikbe aluan, megh ſzabadit, büneirul valo pœnitentia tartáſat eleibe aduä, es hogy Iſten tiztelſſégére, ſ. Pal, és ſ. Peter Apoſtoloc tiztelſſégére templomot epitene. Naucl. Generat. 21.

Vrunc ſuletéſe utan 1036 Vormacia mellet, nagy ſok éyel es napal, lattatanac fegyuereſec, ide ſtoua margalni, es ot egy közel valo hegyre à honnat elöſzokanac vala juni, meg oda menni. Egy Limburgi barat ſok töb tarſokat veuen melleie, egy éyel azon hegyre fel megyen, ſ. kereztnec jegieuel magat megh jegyezuén, ki mikor közel volna hozzaiok, kerſeriti az ſ. Haromſag Iſtēneuére azokat, hogy kiczodac legyenek neuebet meg mondanak.

Monda

Monda egy à sereg közül, mi élő vitezec seregi nem vagyunc, hanem embereknek lelkek, kik regenten vitezkedtünk ez világi feiedelmek alat, es it ölettettünk meg. Az mi fegyuerünk, louaink, es öltözetünk, kik mi nekünc bünök czelekedetire okot adtanac vala, mikor élnénk, azok mostan mi nekünk grotrelminknek jelei. Valamit mi körülünk lattoc, à mind tüz, noha tu nem lattiátok à tüzet. Kérdi à barat, ha valami modon segitethetnéneké? Mondanak egy ßer s-mind, imadkozzatoc, imadkozzatoc, imadkozzatoc érettünk. Ez ßok utan lattatec az egéz hegy langalni. In Cron. Hirſagienſi, ex Theatro vitæ humanæ.

Egy ember Valleria tartomaniának hatariba megh hal, minek elötte Seuerus pap hozza érkeznec, kit ezen Seuerus siráſſal valo könyörgéſsuel megh eleuenite. Kérduén Seuerus az embertül, mint lot volna dolga holta utan, mond: ſockal feketeb allatoktól ragatattam vala el az ßereczeneknel, kiknek orrokbol, ßájokból lang jü vala ki: Ezektül nagy sötét, es darabos helyen hordoztattam, azonba ßép fenyes iſiakra találéc, kik által tülök megh ßabaduléc, es vizont testembe kuldenek, azt monduan, hogy Iſtentül Seuerus pap nierte legyen meg, ki buneirül vallaſt téuen, vizont hetednapra meg hal. Mar. ex D. Gregorio.

Plato de Republica iria, lib 10. egy ember felöl, ki az hadba el eſet vala, es tized nap mulua, mikor à teſtek fel vetetetnenek, hogy el temetetnenek, ennek egyedül teſte, miuel hogy még megh nem kezdet vólna rothadni, mint à töb teſtek, ez okon, hogy nagyob tiszteſſégel temetetnek el haza vitetik. Tizen kettód nap mulua, mikor tuzre vitetetnek, pogan ßokas ßerent, meg eleuenedet, es rettenetes latot dolgokat beßellet, miket pokolba iaruan latot volna. Val. Max. lib. 1. cap. 8. Et Macrobius in Somnio Scipionis.

Epemenidesrül iria Diogenes Laertius, hogy attia juhoc utan küldette legyen à mezöre del utan, hogy be haitana öket, az pedigh egy barlangba teruen, ötuen eztendeig alut legyen.

TIZEN HATODIK RESZE.

MOD NELKŰL VALO TEKINTETEKNEK EL TAVOZTATASAROL.

Az ektelen tekintetek, nagy okai minden Iſten paranczolatinak meg vtalaſinak.

EVA tekintuén az megh tiltot fánac, gümolczénec ßép voltat, megh kiuána, kit megh euén, halálos vétekbe eſék az Vr paranczolattia ellen, Adamotis meg czala. Gen 3.

Cham, miért hogy attianac mezitelen teſtét ektelenül tekintette vala, megis neuetuén, megh atkoztatéc. Gen. 9.

Felte Abraham életet, feleſége ßépségeért Ægyptus foldébe valo budosasába, es azért monda, ha latnac tégedet az Ægyptusbeliek megh ölnec engemet, és tégedet meg tartanac. Gen. 11.

Dina Iacob leanya, modnelkül nezuén Canaan földebe valo népeknec tanczoláſokat, el ragattatic, és meg ßeplősitetic, ki miat sok vér ontas kouetkezic, es Iacobnac nagy buſulása. Gen 34.

Herodes, miért hogy modnelkul tekinte leaniának tanczoláſat, annac kedueért igiruen mindeneket neki, à mit kérne, Kereztelő sz. Ianosnac feiet keri talnièron, hogy neki adaſſec.

Az modnelkül valo tekintet minden gonoſſagnak gerieztői.

AZ elsö vilagi emberec, latuan az embereknec leáninac ßepſéget, à kiket akaránac feleségul vönec magoknac, kiért az Vr monda: az en lelkem, nem marad az emberekbe, mert teſtec: banom hogy teremtettem. Gen 6; verſ. 6.

Gen. 38 *Latuan Iacob fia Iudas, Thamart egy kerezt uton allani, ki neki menie vala, fel ekesitetetet, vétkezéc vele.*

Gen. 39. *Putiphar felesége latuan Iosephnec ékes termetit, buia terméßetre inditatéc, kiért artatlanul soc kemény rabságot ßenuede Ioseph.*

1. Reg. 11. *Dauid lata Bersabét, hogy mezitelen mosna magat, ellene fel geriede, hazába viteti: Kibůl paraznásaga, és gilkossága köuetkezic, mely vétekért soha fegyuer hazaba megh nem ßünec, maga agyais saiat fiatol megh ferteztetéc, fia hugáual vétkezéc, kiért Absolontól meg öletic.*

Iudit. 10. *Holofernes latuan Iudith aßßony ßepsegét, fel geried ellene, kitül feje vetettetic.*

Dan. 13. *Az Babylloniaba valo két hamis vén birac, latuan Susanánac ßépseget, buia terméßetekre inditatnac, kiért annac utanna meg öletnec.*

Massiliabeliec, kôzönséges jatekokba, auagy Comædiakba, nem ereztenec vala egy czufotis, hogy azoknac latuan nyalasságokat, testi hasonlo czelekedet kiuansagára ne adnanac okot az jelen valo nezöknec. Valerius Max. lib. 2. cap. 1.

Lacedæmoniaknal, az aßßonyállatoc hazokbol ki menuén, be fedic vala orczáiokat, hogy egyebek buiasagára okot ne adnánac. Ludo. Viues de Christiana fæmina. lib. 2.

Atalanta, ki minden Peloponesiumbeli ßůzeket, ßepségéuel felyül haladna, ferfiaknac tekintetektül magat el reiti vala, hanem ha tőrtinet ßerént valakire akadot volna, kiualtképen vadazasába. Kinec ßüzessége meg rontasára, mikor két Centaurus ifiu, Hillæus és Rhæteus lest vetettenec volna az erdöbe, eßébe veuén Atalanta, ßüzessége oltalmáért, mind à kettöt meg óle nilaiual. Aelian. lib. 1. de varia Hist.

Fauna, Faunus Kiraly felesége, soha életébe töb ferfiat Faunusnal nem latot. Lud. Viues.

Cyrus, Persiai Kiraly meg tilta, hogy eleibe ne vinnec, egy rab aßonyállatot, kinel ßeb nem vala az aßßonyallatoc közöt, hogy tekintetibe, megh ne fogatatnéc.

Pericles, Athenasheli feiedelemnec, mikor Sophocles Tragædus birosag viselesbe tarsul adatot volna, midön egyßer gyermekeknec ßépségekrül emlekezetet tenne, monda Pericles: A bironac nem czak kezét kel meg tartoztatni, à pénznec kiuansagatól, hanem ßemeitis buiaságnac tekintetitül. Val. Max. lib. 4. cap. 3. Plut. in vita periclis.

Nagy Alexander, mikor Darius Persiai Kiraly feleséget, hugat, és leanit rabságba tartana, felette ßép ßemélieket, ingyen sem akara latni, ektelen dolognac itiluén aßßony embereknec ßerelmétül meg fogatatni, kit ferfiac meg nem gyózhettenec. Athen. lib. 13. cap. 27. Basilius de liberal. studijs.

Vgyan azon Alexandert, mikor Antipater vaczorára hitta volna, es vaczoraia közót, egy éneklő ßép ßemélyel énekeltetne. Monda Alexander. Antipater, te ez aßßonyállatot ßeretedé? meg valla. monda Alexander, Oh lator mindgyart ki vigied ez lakodalombol az aßßonyallatot. Plutarchus in Apoph. Regum.

Antigonus, Asiabeli Kiraly, mikor eßébe vötte volna, fianac Phülepnec ßallásat, kibe harom ifiu ßemély vala, semmit nem ßola, hozza hiuatuan à ßallas oztot, monda fia elôt, mikor vized ki az en fiamat, innet az ßoros helirül. Plut. in Demetrio.

Asiai Kiraly Antiochus, Ephesusból ki mene mindgyart, hogy egy ßép ßüzel, mely Diana papia vala, ne vétkeznec. Nagy ezesen itile jobnac lenni, ellenségetul tauól lenni, á kit elig giózhetne meg, egyéb modon, hanem elötte valo el menetellel.

Ptolomæus Triphonhoz akaruan jüni, egy ekes termetü aßßonyállat, meg tilta monduan: En tülem meg tiltotta Nenem, hogy ßép aßßonyállattal ne beßéllenec. Aelianus de varia Hist.

Az regieknel, oly bóczuletes vala az ßemérmetésseg ßüzec közöt, és aßszonyállatoc közót, hogy azoknac nezesec nem vala ßabad, hanem cziak attioknac, és ferieknec. Tiztatalanságrac itiluên, ha ki külómben czelekedet vólna, es azt garadiczanac tartiac vala, à feslet erkólcznec. Erasmus in Apoph.

Az Romabelieknel, taborba nem ßabad vala azzonyállatoknac lenni. Hazoknal oly ßemermetésec voltanac, hogy sem az atia fel serdült gyermekiuel eggyüt nem ferednec, sem vei napaual, ektelen dolognac itiluen mezitelenek latni. Alex. lib. 2. cap. 25. & lib. 1 cap. 12.

Sz. Marton Püspöc, mikor egy szent életü ßüzet ment vólna latni, hozza nem boczatuan szent Martont, maga mentesére, monda: Sz. Attiam, imadkozzal érettem, mert soha ferfiutól nem latogattattam. Szent Marton ezt haluan, halat ada Istennec, hogy ez ßüzbe, ily ßüz akarat találtatot: Mar. lib. 4. cap. 8.

Sz. Demien huga, ki sz. életet viselt vala tellies életebe, holta utan meg jelenic ß. Demiennec mondvã, hogy nagy giótrelembe volna, okat kerdi sz. Demien, lam, ugy mond, sz. életet viseltel ez földón? Mond az huga: Ez az oka, hogy egyßer cellamba aluan, hallam tanczoloknac énekléseket valami edeßégel. Es miert hogy életembe arrol pœnitentiat nem tartottam, tizen ötod napig kelletik az purgatoriumnac gyótrelmét ßenuednem. Florentius Harlemus Carthusianus in Christiana Institutione lib. 2. cap. 25.

TIZEN HETEDIK RESZE.

AZ RAVAZ ALNAKSAGNAK VESZEDELMES VOLTAROL.

Az alnakok ördögöknek ezközi, ki elsö lön az emberi nemzetnek romlasára hazugsagáual egyůt.

Gen. 3. *AZ alnakoc az együgiüeket proballiac à gonozba. Mint az ördög kigyo képébe (ki minden oktalan állatoc közot rauazb vala) Euat probala, nem Adamot ki ezesb, és bölczeb vala.*

Iob. 1. *Hogy könieben meg czalhatna Iobot az ördógh, és Isten ellen fel haborithatna atkozasáual, egyßersmind minden felöl nagy romlásinac hirmondoit kulde hozza.*

Az alnakok jo tarsasagoknak romlasára ůgyekeznek, vy modot keresuén czalardságoknak.

Gen. 29. 30. *LAban, Iacob Patriarchanac ßolgalattiánac berét sok képpen ügiekezéc czalardul meg valtoztatni, egyc leaniat masikért adni.*

Gen: 31: *Laban, mikor Iacob Patriarcha satoraba keresne baluániat, saiat leaniától rauaßágal meg czialatec.*

Gen. 37. *Iacob Patriarchat meg czialac fiai, Ioseph ruhaiat vérbe kéueruén, kit pénzen adtac vala el, az aros népeknec, hogy el hitetetnec vele, hogy à puztába à vadac ettéc meg.*

Iosue 9. *Gabaonitac uy ßerzet alnakságal czialac meg Iosuet, és Izrael fiait, mint ha mezze földrül jötec volna, azzu kenierel, ßakadozot laboc beliuel, hogy kónieben kegielmet niernénec.*

Ioan. 9. *Sok fogdóso czalardságal kérdezec à Phariseusoc, az vakon ßületet embert, kit IESVS meg giogitot vala, hogy megh tagadna, Iesustól valo giogyulásat.*

Az alnakok, sok képpen tůnnek, hogy baratokat meg czialhassak.

Gen. 34. *DINA attiafiai, nagy alnakságal baratságot vetenec Sichennel, ki feleségul vötte vala magánac hugokat, kit el ragadot vala, attiafiuságokért kórniül meteluén magokat, egéz varossal: Kiket annac utanna éyel be menuèn varosokba, mindle vagánac*

3. Reg. 22. *Sedechau Bal Prophetaia, vas ßaruot czinaltata, teteti ezzel magat Isten Prophetaiánac, kiuel Achabot megh cziala, monduan: Ezeckel az ßaruockal ßelezted el Siriat, holot abba az hadba meg öletic.*

Matt. 22. *Alnakul adgyac vala magokat az Pharisæusoc IESVS tarsasagába, monduan: Mester, tudgyuc hogy igaz vagy, és az Istennec utat igaßágba tanitod, beßédébe meg akariac vala fogni alnakul.*

Ioan. 8. *Ez okon vendégsegekbeis gyakran hijac vala. Igy hozac eleibe az paraznaságba találtatot azzonyállatotis.*

Sok alnak tanáczokat forgatnak à kegyetlenek, az alatok valok ellen, hogy el veßessek őket.

Exod. 1? & cap. 12. *PHarao Kiraly sok alnac tanaczot tart vala, Izrael fiai ellen, hogy öket el vezthetne.*

1. Reg. 18. *Nagy alnakul akara Saul Kiraly el vezteni Dauidot, neki aduan leániat feleségul.*

3: Reg. 21. *Nagy alnakságot gondola az Istentelen Iezabel, hogy el veztene jobagyat Nabothot, saiat örökségeért, mint ha megh atkozta vol-*

na az Kiralt, és az Istent, hamis tanukat alatuan ellene megh ölete.

4. Reg. 21. Athalia Kiralyne azzony, hogy egyedül uralkodhatnéc Iudanac nemzetségen, meg öle à Kiraly fiait.

Mat. 2. Herodes Kiraly feltuen az ßületet Iesustól Kiraly birodalmat, megh öle Bethlehembe, es annac tartomaniába minden apro gyermeket.

Sok czalard alnakságot gondolnak az Istentelennek, hogy egy mast el veßessék.

1. Reg. 13. AZ Philistæusok alnakul gondolak Izrael népe közöt, az kouacz miuet meg tiltac, hogy fegyuert ne czinalhassanak, hogy hamareb és könieben öket meg giözhesséc.

2. Reg. 13. Hogy alkolmatosban megh ölhetne Absolon Ammont, miért hogy hugat meg ßeplösitete vala, nagy lakodalmot kezite, es réßegségebe meg öle

4. Reg. 18. Nagy alnakul Sennacherib ßol vala Ierusalembeli népnec, fel ßoua mindeneket igirvén, hogy könieben meg vehetne az varost, és meg czalhatna az köz népet, kik az fokon valának.

Dan. 6. Az Persiabeli fö emberek, alnakul leseskednec vala Daniel élete ellen, ingerluén à Kirallyat oly Decretumra, kit Danielt tudgyak vala, hogy meg nem tartana, Istene tiztessége ellen

Act. 14. Nagy alnakul vétetet vala körniül sz. Pal, Listris varosba: holot az elôt aldozatot akaruac valáneki tenni, annac utanna pedigh megh köuez tetéc.

Act. 25. Vgyan azon sz. Palt, nagy alnakul akariac vala ki venni, jo ßin alat az tiztartotól az Sidok, hogy meg ölnek.

Az alnakok magok belsö gonossagat külsö kép mutatással fedegetik.

2. Reg. 11. DAuid Kiraly, el akaruan fedezni paraznaságat, nagy alnakul Vriast ki ackor jöt vala meg á Taborbol, hazához akaria vala küldeni, hogy felesegéuel nyugodnéc.

2. Reg. 13. Halhatatlan alnakságot gondola Ammon hugának meg ßeplésitesére, betege téuén magat.

Törvény ßölgaltatas alat, Dauid Király birodalmat, alnakul kivania vala Absolon, mindeneknek beszédet joválvan. 2. Reg. 15.

Aldozat kepebe Arany Boriakat öntete Ieroboam, hogy az népet könnieben az Hierusalemi templomba való meneteltól el zakázthatna. 3. Reg: 12.

Ket vén Biro Babilloniába Törvény szólgáltatasba gonoz zandekba lönek Susanna ellen. Dan. 13

Plinius iria libro. 25. cap. 8. hogy nemelliek titkos tanáczokat el fedezzek. Titimalus fünek tejevel iratnac követek testere, ki meg záradvan testeken, ha hamuval megh hintetetnek mind megh tetzenenek az irot bötük.

Architas szokta vala mondani, ha nagy szorgalmatosságal kerezis halat, elig találz csaklia nélkül, hasonloképpen embertis nehézen találz ollyat, kibe valami elégites ne legyen Aelian de varia Histor.

Suidas iria hogy à Gorogök közót három fele nemzet, tôkelletlensegeért forog vala pelda beszedbe, Cretaiac, Ciliciaiak es Capadociaiak, kicról mondgyác vala τρία καππα κάκισα, triplex Cappa Pessimi. Cœlius lib. 18. cap. 30.

Megarensis dolognac mondattatic vala, valamely dolog alnakságal tractaltatik vala, es nem igaz hüsegböl, Suidas.

Siciliabelieket eszeseknek mondgyác vala ravazságokert.

Cecropus nemzetek oly ravazak es álnakok vóltánac, hogy mèg Iupitertis ügyekeztenek meg czalni.

Cleomenes Spartabeli Király, heted napi friget teven az Arginusokkal, frigiekhez bizván, es nagy batran el aluvan, ej el taborok raüt, es nagy sokakat le vágata közzülök, nemellyeket rabságra uün. ki mikor hütetlensegeröl szidalmaztatnek monda: hogy az ej, nem vólt be foglalva à frigbe, ez okon à mit szenvedtenek azokat mind Istenec es mind az emberek javoliac, Cœlianus.

Dionisius tyrrannus hogy meg értene felöle beßedeket és ügyekezeteket az alata valoknak: Musicas aszszonyállatokat tiztatalan szemeliekel hozza hivata, veluen azok hogy meg ajándekoztatnánac, de reménsegekbe meg czalatattának, mert mindeniket külön meg kinoztata, hogy meg mondánac ßeretóióknec Király ellen való ügyekezeteket, kiktól mindeneket meg értven azok közül nemelieket megh ölete, némelieket zankivettete. Poliænus lib. 5.

Vgyan azon Dionisius, varabol ki menuén, vara őrizetit kinczeuel együt ajánla Andronunac, kit Hermocrates Dionisius fogora gyakorta izgat vala, hogy az varat neki adna, kinczel együt. Minek utanna Dionisius egy nehany nap mulua megh jöt volna, semmit nem haluan Androtól monda: hogyó egyebektül mindent megh hallot volna: mind az altal ó toleu akarna valamit hallani, ki leg fő képpen ügyekezet volna, tauól letébe artalmara lenni. Andro ez ßo által meg czalatatuan, Hermocratest be vadola. Dionisius Androt meg ölete, hogy hamar neki meg nem mondotta volna. Hermocratest tömleczbe be vetete, megh nem öletuén, miért hogy huga vala nala.

Vgyan azon Tyrannus akaruan érteni, kikbannac az ó birodalmat, Olaz országha haion menuén titkon, hirdete, hogy Dionisius meg öletet volna vitezitul. Azok kikbanniac vala az ó vraságat ezt haluan, nagy örömbe lönec, ki ki mind arrol beßéluén. Kiket meg foguan mind le vagata.

Licinius Vallerianus, Decius kegyetlen Czaßar alat feiedelemséget biruan nap niugatba, Ez az kereztiénec ellen, feletto igen giuhös ködéc, kik közül némelliket mezitelen mezel meg kenet vala, és az napnac forro meleg sütesére ki teßi vala, hatra kötuén kezeit, hogy az legyektül czipdeßetnenec: némeliet nagy giönörüséges kertbe vitet vala, gyenge agyba feketuén es hogy onnat az agybol fel ne kelherne, feliem sinorockal ßép gyengen be haloltatik vala, kihez (mindeneket à kertbül ki hiuatuan) egy felette ßép ßemélt be küld, hogy annac teßi buure valo kizteresébul, Chriſtuſtol el ßakaztana. Latuan à Chriſtus viteze, teßi fel indult gonoſſágtól, hogy egyéb képpen ez ßemtelen ßemélynec ektelen tapogatási miat, megh nem menekedhetnec, maga nyeluet el harapuan, az tiztatalan ßemélynec orczaiára péki, kinec faidalma miat minden fel geriedet teßti indulati meg ßunénec. Avent. lib. 2. Annalium Boiorum.

Nero kegyetlen Czaßar, regi Románac ektelen hazait latuan, és azok heliébe vy Troiat akaruan fundalni, nagyob részet alattomba Románat meg giuytata, ki hat eyel és napal eguen, nagy sok jozágokat meg emészte, minden fele pogany Templomockal együt. Ez nagy egésnec Romajac közöt valo kar vallaßt, es buſulaßt, hogy az kereztiénekellen fordithatna, az kereztiéneket hirdeti, hogy meg gyuitottac volna Romat, es ez okon, nagy sokat artatlanul le vagata közzülöc. Cornelius Tacitus. Suetonius.

Diocletianus Czáßar egéz Kereztyenséget, el akara veszteni, mind nap keletbe mind nap nyugotba, elsö probat maga taboraba akaruan tenni, meg hirdetete hogy valaki az hamis Isteneknec áldoznec, azokat tiztekbe meg tartana, à kik pediglen nem akarnánac, fizeteseket le tennec, de evel nem elégedven ßornyuc inokra vitetetenec keveſen egy elößer, de annac utánna ßántalanon. Euſebius lib. 8. cap. 4.

Maximinus kereztienec üldözöie ideiebe vala egy Theotecnus ördönges, kereztieneknec nagy ellenſége, ez minden modon azon ügyekezic vala mint à kereztienec vadoltathatnánac à Czáßarnál. ki egyeb czalardſága közöt Iupiter balványából az ördög által, ßóltat vala, hogy Iupiter azt kivánia, hogy á varosbol az kereztienec mind ki uzeteſſenec mint neki nagy ellenſegi. Euſeb. lib. 8.

Maximus Czáßar minden birodalma álat való varoſokba balvani imado papokot rendele, hogy azok Czáßar kedveért az kereztienec ellen mindent gondolhatnánac, kickel öket el vezthetnec, ßabadon hagyvan hogy mindeneket à kiket akarnánac közüloc megh ölhetnenec. Euſeb. lib. 8. Nicephor. lib. 7. cap. 26.

Iulianus Apoſtata látvan hogy kegyetlenſégével nem fogyathatna az kereztieneket, czalardſágot gondola hogy megh tiltana, hogy az kertztieneknec ne lenne ſcholaioc, azt magaban vegezuen, hogy az pogánoc ellen való iraſoknac olvaſaſa nem vólna haßnos, mikor az önnön magoc iraſocból ellenec való bizonſágoc vetetnenec, és ezért à közönſéges Academiaktol el foga az Galilæuſoc gyermeket, (mely nevel CHRIſtus bozzuſágara neveztetnec vala à kereztienec:) hanem czak azoknac kik az Iſten aſſonyokat és Iſteneket tiztelnec. Ruffin. lib. 1. cap. 32.

Az kereztien Püſpökoc Hunnericus Arrianus Király alat valóc özze hivatatanac hogy meg eskünnenec arra, à mi egy özze takarua való papyrosba meg vala irva, az kik meg eskünnenec jutalom igirtetic vala; és tiztekbe valo helyheztetes. De mind egy ſivel, és ßáial fel kiált van mondanac mi kereztienek vagyunc és ſólgai az Anyaßentegyháznac, mi az egy Apoſtoli hünel máſt nem tudunc. Victor.

Stabellius Miſon mikor vitezinek nagy ſockal vólna ados özze hivan hadnagyokat monda nékik, hogy ö néki nem volnanac ſükségeſek à vitézec hanem czak az hadnagioc, ha mikor ßükölködnek meg ó általoc eleg vitézt

gyűithetne. Itilven az hadnagyoc hogy azt à pénzt kivel az vitézeknec ádos vala ő nékic adna, nagy hamar el ereztek őket. Midőn ezek egy keves nap múlva hozza mentek vólna vitézek fizetéseért, monda, sem az trombitas tancz nélkül, sem az hadnagyoc vitezek nélkül nem vólnanac jok. Arist. in Occonomicis dispensat. las tóbet fol. 254.

TIZENNYOLCZADIK RESZE.

AZ FŐSVENYSEGNEK VTALATOS VETKEIROL.

Az főſvéniek es gazdagſágnak ſeretői, patuarosok, es nyughatatlanok.

ABraham és Loth ket atiafiak, marhaioknac bőſége miat együt nem lakhatanac, egyik az máſik paſztora veſſekedéſe miat. Gen. 13

Iſaac meg ſokaſodvan marhaiba, ſomſédival nem lehet vala békeſséges paſztori miat. Gen. 26

Ezokaért üdvezitónk nem akara oſztо lenni ket atiafiak joſſági közót, mikor kérnec hogy jelen lenne, kiket pirongatasal elű küldе elöle. Luc. 12

Az főſvények ſoha megh nem elégedhetnek.

ENNEK jelenteſere Cain városſt epite magánac, Abel mezön való lakaſal meg elégedic vala. Gen. 4.

Meg győzven Nabugodonozor Arphaxadot Meduſok Királyat, aval meg nem elégedek: hanem az egéz földet birodalma ala akara vetni. Iudit. 1.

Az iſu gazdag ki IESVShoz ment vala tanácz kérdeni üdveſſége fel'ol, hogy halla, hogy mindeneket el kellene adni, és ſegényekнec adni, nagy ſomoruan el megyen IESVS elöl. Matt. 19

Ezek ellen monda IESVS, az mag vetö példabeſedet, kik tövübe eſnek ki miat meg foytatnac és gyümölczet üdveſſégekre nem hozhatnac. Luc. 8

Haſonlóképpen à gazdag példaiat ki azt mondgya vala gabonaianac bő termeſenek ideien, el megyek és el rontom czuromet és nagyobat czinalok. Luc. 12

Mikor ſ. Pál egy órdöngos Leányból ki üzte vólna az órdöget, kinek jöv endö mondaſa által kereskednec vala gazdaioc, okai lónec hogy ſ. Palt és Sillat meg vezöznec. Actor. 16

Egy kereskedö Demeter nevü embernek panaſólkodaſa miat, ſ. Pal ellen Epheſus varosba nagy tamadas lön, ki ezüſt egyhazat epit vala Diananac, nagy koltſéet oztvan à miveſéknec, mint ha az epület ellen ſólot vólna ſ. Pal. Actor. 19

Az főſvények pénzért való örültökbe, el fordittyak az igaz itiletet.

MOnda Iethro Moyſes Ipa, valaz á nép közül tanaczokat melled, Iſten ſeloket, kik az főſvénſéget gyülölic. Exod. 19

Balam, Beor Király fizeteſeért, atokra akaria vala az Iſten népenek áldaſat változtatni. Num. 24

Samuel Prophéta fiai főſvényſégek miat nem járanac attiok utaiba 1. Reg. 8

Az Nabot örökſége lón oka, hogy hamis bizonſágoc miat megh ölö tetnek. 3. Reg. 21

Az Chriſtus koporſoia örlzö vitézek, pénzért meg tagadac Chriſtus fel tamadaſat, azt költven, hogy ejel alutokba, loptac el tani tvání. Mate. 28

Miért hogy ſ. Pal Felix tiztartonac valtſágaért pénzt nem adot vala, noha tudna artatlanſágat, fogſágba hagia tizti leteteleбe. Actor. 24

Ioſágnak kivánſága miat ſokak halalt ſenvednek.

ACHan gazdagſágnac kivánſága miat atokha eſek, kiért egéz Izra el népe meg büntettetek: annac utánna ö magaik meg oletek. Iosue 7.

Nabal, főſvényſége miat Dauid követit meg pirongatvan, haza né peſtól el veſet vólna, ha Abigail eſes aſſonyállat, eleit nem vette vólna ajandekival, Dauid eleibe menven. 1. Reg. 25

Nabot meg akarnan tartani örökſéget kit Achab Király pénzen kér vala tüle, oka lón hogy meg öletetnek. 3 Reg. 21

3 Reg. 2 *Semeinec meg kegyelmezet vala Dauid, de Salamontol megh paranczóltatec, hogy ki ne menne Ierusalemból, mert megh ólетetnec. ßólgai el ßökuen, fele vetetetic fósvènysége miat, mert varosból ki mene Király paranczolattia ellen.*

1. Mach. 4 *Ezért tilta megh Iudas Machabæus hadakozo tarsait az prædatól harcz után, tudvan hogy nagy veßedelmek ßoktanac törteni à prædakból.*

Az Ioßágnak kivánasa arultatasba forog gyakorta.

Iudic. 16 *DAlila Samsont az ö feriet, pénzen ada el, kit az elöt tetet vala hogy ßeretne.*

Matt. 26 *Iudas, CHristus Vrunkat pénzre való örültebe arula el, kit az elöt ßeret vala.*

Az fösvénysęgról mint nagy romlasnak ezkőziról meg kel feddeni az fő népeket.

1 Reg. 15 *SAVLT meg fedde Samuel Propheta ezokáért, hogy Isten paranczolattia ellen leg jelesb marhakat magánac tartot vala az hadba, mely fő oka lön romlasanac haza népevel együt.*

Nehem. 5 *Nehemias igen meg fedde az gazdag Sidokat, kik az ßegényeket usoraval meg nyomtac vala.*

1 Macc. 11 *Ptolomæus Alexandert meg fedde hogy orßágat fósvénységel birna.*

4. Reg. 5 *Geizit meg fedde Eliseus Propheta à gazdagságnac kivánságaról, és miért hogy akarattia ellen sok pénzt vot vólna el Naman Sirustol, bel poklossági megis veretec.*

Luc. 16 *Szörnien büntettetic pokólba az fósvény gazdagh, ki Lazarnac még czak aßtalaról való hulladekokat sem ad vala.*

Luc. 14. *Az joßág vevöc, gyuitöc, és kereskedöc, ki rekeztetnec az nagy vaczoratól.*

Actor. 5 *Ananiasba és Saphiraba peldajoc vagyon ez világi gazdagoknac, kik ßörnyü halallal ßent Peter labai elöt le esven meg halánac.*

Posthumius Regilensis hadba küldetetuen fó Kapitánságra, vitézitól kövel agyon veretic, hogy vitézeknec igirt prædat megh nem adta vólna. Livius lib 4.

Bellissarius vitézi kik Gottusoc ellen Roma varosat megh ßallottak vala, megh ólic Kapitániokat, mert fizeteseket megh tartia vala, gabonat vitézeknec minden nap nagyob arron adatuan. Egnat: lib. 9. cap. 10.

Pescennius Niger, mikor Galliat birná egy tizedesset meg köveztete, ki vitézinec hopenzeket meg tizedli vala. Fulgen: lib. 6. cap. 3.

Alexander Severus egy fó ßólgaiat meg fezitete, ki egy embertúl ßáz aranyat vót vala el, kinec ßólgalt vala nyelue által az udvarba.

Vgyan ezen Seuerus közönségel meg hirdettete, hogy senki ne menne eleibe, à ki, ajándekot venne el, auagy egyeb ragadományal élne. Ha ki ily vetekbe talaltatnec semmivel egyebel nem fizetne fejenel. Fulgosius. lib. 6. cap. 3.

Ezen Czáßar értven hogy egy, barati közül czaznál valo törekedeset masért pénzen el adot volna, meg fogatuan és egy ozlophoz kötöztetuen, fustel meg ólete azt kialtatuan, à ki fustot el ad, fustel büntetetic. Aelius Lampridius.

Zeloibes Magyaroc Királya huz ezer magáual menuen Chaudus Persiabeli Király segitségere az Romajak ellen, megh ólетetic közel minden népeuel Chaudustol, mivel hogy mind az ket ellenkezo feltól ajándekot vöt volna el. Romajaktól Chaudus ellen, és Chaudustol Romajac ellen. Sigebertus in Chronico.

Henricus harmadic Czáßart le vetec méltoságabol az Nemét Vrac ezokon, hogy egyhazi tizteket pénzen adna el, és fiat helyheztetec helyebe. Fulg. lib. 1. cap. 1. & lib. 6. cap. 3.

Egy fósvény usoras emberról iria Magister Ioannes de Villa Abbatis Sabiniensis, hogy mikor nagy sokzor intetetnec egyhazi embertúl pœnitentia tartasra, azt mondgya vala mindenkor, még elég üdöm vagyon à czelekedetre. végre látuan az pap veßedelmét, annál inkab izgattia vala büneinec ismeretire, de azomba ez bünbe hevero ember, elmeiebe hértelen el ragattatic mint ha meg hólt vólna. ki mikor magahoz jot volna elötte alvan à pap megis pœnitentia tartasra intene. Mond à beteg ò pœnitentia hul vagy? ez utan pœnitentiat nem tarthatoc az igaz biro itileti ßerént, mert mikor pœnitentiat tarthattam volna nem tartottam.

Iacobus de Vitriaco iria, hogy mikor egy fósvény Vsorast az egyhazi ember, nem vihetne arra, hogy minden hamissan kereset joßágat meg adna Ez özze hivan feleséget, gyermekit, és baratit, mond nékic. A pap azt

mondgya ennekem, hogy en nem úduezülhetec, ha mindeneket meg nem adoc azoknac akarattioc ſerént, kiktül el vettem. De akar mit mondgyon à Pap en az Iſtennel békeſéget ſerzec. Ki ily Teſtamentomot tün, harom rézre oztuan pènzet, egyc reſſer feleſégénec, maſikat fiainac, harmadikat ladába rekezte, megh eskütuén haza népet, hogy azt à pénzt vele együt temetnec, hogy ha az hirovac ellène valo haragiat latna, lenne honnat meg engeztelni. Mind ezec megh leuén, à mint paranczolta vala, egy az ſolgalo leány közül, monda egy ſeretoinec, ha engemet feleſégül hozzad vez, megh tanitlac, mint lehes gazdag, kire ſeretöie fogadaſt téuén, megh jelenti nagy ſok kinczel valo el temetèjèt gazdaiának. Ez mikor éjel fel költ volna, es à gazdag koporſoiat megh nitotta volna, hogy pénzet el vinne, lata nagy iſzonyu bekakat tüzes pénzeket az el temettetet embernec ſaiába be tölni, vizontag alſo réſſen, meg ki folni, meg ſaiába be tölteni. Latuan ily iſzoniuſágot be czinalia koporſoiat, es nagy félelemmel el megyen, es meg jelenti, mint volna dolga az el temetet gazdagnac.

Haſonlo fösuenyrül oluasni, hogy holta utan, lattattanac az ördögec ſerpeniőbe, megh oluaztani à gazdag pénzet, es torkaba önteni, monduan: Araniat ſomiuhoztal, araniat igyal.

Egy kertez felól az regi atiaknac életébe iriac, ki minden munkait ſegénieknec oztia vala, cziak annyt hagyuan maganac keresmeniébül menyuel itilne hogy megérne. De nem ſoc üdo mulua ellenſégnec czalardſagatol körniül vetetuén, mondgya vala ßüebe: Szerez valami költſeget magadnac, hogy mikor meg venhedel auagy betegſégbe eſél, legyen mibul élned, kit meg czelekedéc, es egy korſot mèg tölte pénzel. Törtinec hogy egyßer meg betegednec, es labai megh rothadnánac, kinec gyogitaſára minden gyütöt pénzet Doctorokra el költe haßontalánul. Ez utan egy hires Doctor eleibe juuén, monda neki, halaba dat el nem vagatod, egéz tested meg rothad. Kinec tanaczára hanoluan az beregh, kézlön labait el vagatni. De azon ejél magahoz teruén pœnitentiat kezde tartani, nagy fohazkodaſockal elöbi czelekedetirul, es monda ſiruan: Vram emlekezél megh az en elöbi kegyes czelekedetimrul, kiket kertembe czelekedtem, kibül ſegenidnec adakozom vala. Mikor azt mondana, eleibe alla az Iſten Angyala, es monda neki, hol vagyon à mely pénzt gyüiteteél? es hol vagyon à te reménſéged, melyrül végezteél? Monda è kertez: Vétkeztem Vram, boczas meg ennekem, ez utan nem czelekedem. Ackor illetuén az Vrnac Angyala labat mindgyart

meg gyogyula. es regel fel keluén, mezeiébe mene, ſokot munkaira. Eljuue azonba à Doctor vas ſerſamiual, hogy labait el meſſe, kinec mondanac regel ki ment mezöbe munkalkodni. Kin felette igen czudalkozec az Doctor, es utanna ki mene à mezöbe. Kinec kapaláſat latuan, diczire az Vrat ily nagy jo voltaért.

Azon ſz. Atiac életébe iratatic, hogy midön egy puztába lako Remete közel valo varosba kötöt koſárokat vit volna el adni, kit ùmaga czinalt vala. Ez le üluén egy gazdag foſuény haza elot, ki halálos betegſéghe feküik vala, lata ez vén Remete nagy fekete louakat, es az louok hatan rettenetes allatokat ülni, mindeniknec egy bottia leuen kezébe, kik mikor à gazdag aitaia eleibe jüttenec volna, louokat kün hagynán az ayto elot, ö magoc nagy ſietſégel be menenec à hazba, kiket mikor latot volna à gazdag, nagy fel ſoual kialta, monduan: Vram, ne hadgy engemet. Azoc pedighlen mondanac neki: Most emlekezel Iſtenrül, mikor az nap meg homalioſodot te neked. Miért ez oratol fogua életedbe nem kereſted otet, mig napnac féneſſége vala? Ebbe moſtan az oraba ninczen réſſed à reménſéghe, ſem vigaztalasba.

Magiſter Robertus de Licio iria in ſuo Quadrageſimali: Lattam egy embert halála oráian gyötrötetni, ki felette gazdag vala, kit bün nelkül nem gyüitot vala. Ezt mikor intenec, hogy lelke üdueſſégére viſelne gondot, nem örömeſt hallia vala. De söt inkab agiába magat forgatuan ſuhait, es ordit vala, azt monduan: Oh mennyt munkalkodtam, hogy kinczet giuptenec, es ime mas öruendez az en kénczeimen. Oh en gazdagságim, oh en pénzeim, oh en vigaſágim, ki bir ez utan titeket, es kinec hagialac titeket: ezek közöt veſét lelket ki boczata.

Magiſter Ioannes Nider in ſuo Formicano iria lib. 3. cap. 5. egy gazdag kuldus felöl, kit Conſtantiaba az Iſpotaliba tartanac vala, ez fösuényſége miat reitégeti vala, nagy ſumma ezüſtit, ki mikor halalához közel vòna kiuáná, hogy neki, záb liztbul káſát föznénec. Kit meg czelekeduén es egiedul agiába fel üluén, kenyér helien à kàſa közöt ezüſt pénzeit el rieli vala, kinec étele közöt, meg fuladuan, ſegéniül el hala.

TIZEN KILENCZEDIK RESZE.

AZ ISTEN IGIENEK HALLASAROL.

Az Iſten igiet hittel kel halgatni.

Exod. 4. *MIkor Aaron az Iſten akaráttiat jelentette volna Izrael fiainac hünec neki, és arczal le eſuén imádac.*

Act. 4. *Sokan haluan az Apoſtoloc Prædicaláſát, az ſſent lélec el jóueteli utan, hünec.*

Act. 13. *Az Pogánoc háluan, hogy Pal es Barnabas prædicálana, öruendezuen hünec.*

Act, 19. *Be menuèn Pál à giülekezetekbe, aitataſſágal hállyac vala tanitáſát, ès hiznec vala neki.*

Az Iſten igiet aitatos ſſüuel es figyelmeteſen kel halgatni.

Iud. 3. *MIkor Eglon Királyhoz be ment volna Aod, monda az Királynac, Iſten ſſaua vagyon nálam, kit te nèked mondgiac, az Kiràly hàluan, fel kele ſſekibül nagy böczuletet tèuèn nèki.*

1. Reg. 5. *Heli ven fó Papi feiedelem tanita Samuelt kis gyermec koraba, mint kellene felelni Iſtennec. Szoly ugy mondi ram, mert hallia à te ſſolgad.*

2. Eſd. 8. *Eſdras oluaſſa vala regeltül fogua az törueninec igyt, es az köſſegnek fule fel emelue vala*

Luc. 10. *Nagy böczületesen halgattia vala Maria CHriſtusnac igiet, laba alát üluèn.*

Luc. 24. *Egy mast feddi vala à ket tanituani, hogy IESVS magyaràzattiàt hallottac vala uton jartokba, hogy ötet meg nem iſmertek volna.*

Samariaba prædikaluan Phülöp, az nép aitatoſon halgattia vala. Act. 8.

Az Iſten igienek halláſa czelekedetel valo hiteli kivan.

MONda à nép Moyſesnek egy ſſoual, mindeneket megh czelekedünc, à mit mondot az VR. Exod. 19

Monda Iob, hallomásal hallottalac tégedet, és ez utan mond, pœnitentiat tartoc, periebe és hamuba. Iob. 42.

Herodes noha Iſtentelen vala, mindazaltal örömeſt halgattia vala, kereztelö ſſ. Ianoſt, és ſokakat czelekedic vala az ö inteſébül: Mar. 6.

Monda IESVS, minden az ki halgattia az Iſten igiet, és azt megh czelekedi, haſonlitatik az emberhez, à ki házat epiti köziklan. Matt. 7.

Az aſſſonyállat fel kialtaſára ki IESVSnac monda, hogy boldogh az, az meh, à ki tégedet hordozot, és az czecz, à kit ſſoptal: Mond IESVS, söt inkab boldogoc azoc, à kik halgáttiac az Iſten igiet, és meg örizik azt. Luc. 11

Sz. Iacab, legyetec czelekedöi, az iginec, nem czak halgatoi, megh czaluan magátokat. Iacob. 1.

Az Iſten igienek ſſüböl valo halgataſa gonoz czelekedetöl meg tartoztattia embert.

ISTEN mondgya Ieremias Prophetanac, ne vond meg az igit, hogy halyak és meg térienec. Ierem. 26.

Ionas prædicaláſa, juta az Niniue Királya fulébe, ki egéz varoſal együt meg tére, és pœnitentiat tarta. Ionæ 3.

IESVS prædicalasára Peter, Iacab, és Ianos el hagyanac mindeneket és köuetec IESVST. Luc. 5.

Latuan az Apoſtoloc, hogy prædicalásoc által, ſokan meg térnének, mondanac az ſokaságnac: Nem melto dolog, el hadni az Iſten igiet, és aztaloknac ſſolgalni. Noha az az áztal ſſegénieke, és ozuegyeke vala, hogy aual mutatnac, hogy haznosb volna az Iſten igienec prædicalása, akar mely irgalmaſſágnac czelekedetinelu. Actor. 6.

Az Angyal inteſe, és ſſ. Peter prædikalása Corneliuſt meg terite. Actor. 10

Lidda barſon ſſouö aſſſonyállat ſſ. Pál prædicatioiára meg tér, Act, 16.

Sz. Pál prædikaluan az halottac fel tamadaſáról Dioniſius Areopagita megtér.

Az Iſtentelenek nem akariak hallani az Iſten igiet, hogy meg ne térienek:

Actor. 17.

Exod. 5.

Ezec. 3.

Actor. 7
Act. 17.

MOYSES monda Iſtennec, Izrael ſiai nem hallanac engemet, hogy hallana Pharaho?

Monda Iſten Ezechiel Prophetanac, Izraelnec haza, nem halgat tégedet, mert engem nem akarnac hallani, mert boſſſonto ház.

Az Sidoc, be dugak fulóket, hogy Iſtuan ſzauat ne hallanak.

Némeliek, mikor ſ. Palt hallottac vólna, az halottaknac fel tamadaſáról prædikalani, neuetik vala.

HVZADIK RESZE.

AZ AZZONYALLATOKNAK SOK KIVANSAGIROL.

Az aſſzonyallatok mindenkor könyen haiolnak az meg tiltot dolgoknak kivanſágira.

Gen. 3.

EVA elsö lón, à ki az meg tiltot fánac gyümölczét meg kiuána, Vrának is ada.

Gen. 19.

Loth feleſége, paranczolat ellen hatra tekintuén, ſo baluánia valozik.

Gen. 34

Dina Attia hire nelkül, és battia akarattia nelkul, akaruan latni annac az nemzetſégnec aſſzony emberit, meg ſeploſitetik Sichemtól.

Gen. 39.

Ioſeph termetet meg kiuánuan Putiphar feleſége, paraznaſágra ingerli vala à ſüz iſtat.

Szapo-

Szaporodaſra nagy kivanſágok vagyon, az aſſzonyallatoknak.

SARA itilvén, hogy Abrahamtol nem lenne magzattia, ſolgaloleaniat idgya Abrahamnac, hogy magot fogadna. Gen 16.

Rachel latuan Nenienek mebe giunö'czét, monda Iacobnac, adgyſi at ennekem, mert ha nem adez, meg halok. Gen. 30.

Anna magzatnac kiuanſága miat, keſerueſen ſir vala, imádkozvan, és böitölvén. 1. Reg. 1

Felette ſorgalmatoſok az aſſzonyallatok fioknak elömenetekről.

ELiſeus gazdaia aſſzony, nagy ſirással Eliſeus hoz megyen, és keri, hogy meg holt fiat fel tamazza. 4. Reg. 9

Tobias feleſege, minden nap ki megyen vala az vtra, nezuén fianac hazajouetelit. Thob. 10.

Canaanbeli aſſzonyállat annyra kiuánia vala, leanya egeſſégét, hogy ſemtelenségre vetuén magat, IESVS vtan kialt vala, nagy ſoual, és untattia vala. Matt. 15.

Zebedeus fiainac annya, fiainac elömenetekért, könyörög IESVSnak, hogy egyik jobb keze felol ülne orſzagaba, maſik bal keze felöl. Matt. 20

Az aſſzonyallatok hü düczöſégnek kivanoi.

AXA Chaleb leanya, nagy fohazkodáſokat téuén attia elöt, mikor oztana Canaan foldet, kerdi attia, mi dolga vólna: Aldaſt kiuánoc atiam. Délre valo foldet adtad ennekem, ad nekem ſzarazál együt, az nedues foldetis. Ioſue 15.

Iezabel Nabot ſöleiért kiuánuan, megh ölete érette, hogy ötue tehesſe. 3. Reg. 21

Titok tanaczoknak viſgaloi az aſſzonyallatok.

Iudic. 14. DAlila Samson felesége, addig hizelkedéc Samson utan, hogy ereiének nagy vóltat mibe allana meg jelentene.

Vgyan azon Samson elsö felesége, titoc tanáczat mit jegyzene meseie, felesége hizelkedésére, megh magyaráza, kit felesége Samson ellenségi-nek meg jelente.

Az Aßßonyallatok à boßßu allasra hailandok.

Ester. 9. ESTER Királyne aßßony, nem elegedék megh Aman halaláual, hanem gyermekitü, barátiual együt, meg ölete.

Mar. 6. Annyra ßomiuhozza vala Herodes felesége, kereztelö sz. Ianos halálat, hogy inkab valaztana feie vetelet, hogy sem mint orßáganac felét.

Luc. 18 Christus Vrunk peldaul hozza elo az aßßonyállatot, ki az Istentelen birot untattia vala, ellenségirul valo bozzu alasra.

Az Aßßonyallatok ßüuök titkait nem tarthattiak titkon.

Gen. 24. MIKOR Rebecat kérdettéc vólna Abraham ßolgaia elöt, ha el akarnué meni véle, hogy Isaac felesége lenne, semmit nem varakoduan, mond, el megyek.

Act. 12. Sz. Peter tömleczbül valo ki ßabadulása utan, az töb kereztiénekhez menuén éjel, es az aiton zörgetuén, nem nita meg sz. Peternec az aytot à leany, hanem nagy örömmel be futuan à házba, sz. Peter jelen voltat hirdete.

Egy Acco neuüaßßonyálatról iriak, ki midön tükörbe nézne, es abrazattiat latna, azal ßokot vala beßélleni. Eras in Adagys ex Suida.

Scithiabeliek egéz Asiat, tizen öt eztendeig, feguereckel meg véuén feleségektül, köuetec küldetenec hozzaioc, hogy ha hozzajok nem jünénec közel valo nemzetec által magzátokat fogadnánac, hogy el ne vezne az Scithiai nemzetségh feniegetuén öket, kiert vizza térénec feleségekhez. Sab. lib. 1. Ennead 1

Nagy Alexander ideiébe, haluan az Amazonok Királyne Aßßonya Alexander hiret, egyk louagianac ßarniáual orßagábül ki menuén, mikor kö-

zel

zel volna Alexander, taborához köuetit küldi hozza, izenuén jouetelit Amazonoc Királyne aßßoniánac, ki Királlyal ßembe akarna lenni. Ez midön hozza èrkezet vólna, loua határól le ßaluan, nagy batorságal két lanczáiat két kezébe tartuan, megh néze Alexander abrazattiat, kitül kérduén Alexander, mi kiuansága vólna: monda, ha neki teczenek, magzatot kiuanna tüle, hogy orßága örökösséget neki hadna. Curtius.

Deiotarus Galatabeli Király felesége, mikor eßébe vötte vólna, hogy nem foghatna magot az Királytól, leg föueb leaniat ßolgaloi közül, Királynac aianla, kitül egy nehany fiai lönec, kiket az Kiralyne aßzony, mint sáiat fiait, ugy tarta, és Vra holta utan orßágat nekik ada. Fulg. libro. 6 cap. 7.

Iudith, elsö Vladislaus Lengyel Király felesége, mikor sokaigh lakot vólna Vránal, és magtalan voltan kesergene: Cracai Lampert Püspöktül intetetec, hogy küldene köueteket Naróoniai tartomániba ß. Egyed Kalastormába, holot ß. Egyed teste niugzik vala: El külde azért köuetit, nagy sok ajandekockal, hogy sz. Egyed köniörgése által, nierne magzatot, kiért az ot valo Baratoc, harmad napi böitolest teuén, meg jelentetek, egy vén baratnac, hogy à mit Istentul kiuantac, megh vólna igirve. Iudith ßüle ez utan Bolestaust, de Iudith negyed honapra ßulése utan, ki mulec ez világból, ezen udo alat minden joßágát ßegénieknek ozta. Crom. lib. 5.

Herodotus iria, hogy Darius Kiralt felesége Atossa nevü, inditotta legyen, hogy Görögek ellen hadat inditana.

Troiábeli aßzonyállatok, mikor varosoknac, megh gyuitása utan, férieckel együt, nagy sok ideig tengeren valo budosásokat meg untac volna, egy partra ki ßaluan, nagy gyorsaságal Vrok tavol letébe, haiöiokat megh giuytac, kik mikor az tüz tamadasanac oltasára sietnénec, feleségek apolgatásiual meg enyhitetec, kar vallásokról valo ßomoruságoc, és hogy arra vitetetnénec, hogy ugyan azon helyen várost epitenénec. Plutar. de claris Mulieribus cap. 1.

Antonius Caracalla Romai Czazar, megh giözuén Celtica nemzetet, kiknec feleségit rabságra adata, ezek mikor kérdetetnénec az Romabeliektól, ha inkab kiuánnaké halálokat, auagy el adásokat? Mondanac, hogy inkab akarnánac meg halni, hogy sem mint élni: Kiket mikor el adtac volna, szabadságoknac el veztesénec banáttia miat, ès ßolgalatnac igaia miat, ô magok magokat meg ölec, elözör fiokat meg öluén. Dion. Nicæus.

Amazonok megh gyozetetuen à Görögoktül, midön rabságra vitetetnének à tengeren, haiobalenö, Görögeket mind le vagak. Herodot. lib. 4.

Progne, Athenasbeli Kiraly leania, ki Thraciabeli Királynak adatot vala hazasságra, huga meg ßeplösiteseért, meg öle maga fiat, Vranak meg fozete, és meg ada enni.

Thraciabeli aszzonyállatok Orpheusre valo bozzuságokat, kegyetlen zaggatásockal ki töltic, ki ferieket ßép éneklesiuel mindenüt utanna vonßa vala. Alex. lib. 1. cap. 14. Genialium dierum.

Lemniai ferfiak, mikor rablani mentenek vólna Thraciaba, nagy sok aszzonyallatokat rabságra hozanac, és azt hirdetec, hogy azokat feleségül vennek, meg bozzonkodának elöbi feleségec, egy éjel mind meg ölek Vrokat Sabellicus lib. 5. Enneadis Primæ.

Regina Sardium, miért hogy Vra mezitelen mutatta vólna meg, egy vitez embernek, é nagy gyalázatert, ugyan azon vitezel meg ölete Vrat, és ahoz feleségül mene. Herodotus lib. 1.

Olimpias, Macedoniai Phülöp Kiraly felesége Vranal, ketségesse tevèn tiztaságat, ugy hogy még Alexandert sem mondana tüle valonak, és ez okon el valuan tüle, Cleopatrat heliébe feleségül hoza Epidaurus Király leaniat. Pausanias nenü ifiat ingerle, ez nagy boszszuságnak büntetesére, hogy Phülöp Kiràlt meg ölne, Alexander hiréuel. Guido Bitur.

Francisca Bentiuola ket embert rendele, kik Vrat meg ölnek, latuan az aszszoniállat, hogy Vra magat ßörnien oltalmazna, az ket gilkos ellen, ragaduan maga tórit oldaláról, Vrat altal veri. nagy bozzuságból erre vitete uén holot az elöt Vra hütit masnak adtá vólna, minek elotte ötet el venne. Fulg. lib 6. cap. 1.

Egy aßzonyállat ertuén Vrának tiztatalan életet, ejel Vra titok testet ki meczi, magat aual mentuen annak utanna, hogy ö Vranak adot hütit hiuen meg tartana, Vra pediglen huti ellen vetet volna. Fulg lib. 6. c. 1

Althea, hogy két fia halálat megh torlana, harmadik fiat ö maga meg öli, ki meg ölte vala ket attiafiat, de nagy banattiaba hertelen valo czelekedetiért, magat fel akaztia. Ovid.

Egy terhes azzonyállat Britania hataraba, mondhatatlan nagy kiuanságal kiuan vala föt ember hust, kit Vranak megh jelentuén, mint ha megh kellene halni, ha nem ehetnek, ez halhatatlan dologról ügiekezik Vra el verni, de gonoz, és meg gyózhetetlen kiuansaga miat, ket eztendös gyermeket, meg öluén, kette vagia, felét fel vetuén, azonba Vra haza lüuen, el almelkodik, ily nagy gonosságan feleségének, ragaduan gyermeke felet, es tuz mellöl meg föt testet ki viuén ß. Vincze kopor soiához vizi, nagy keserü köniörgest teuén, ez gyermeknek fel tamaztasáert, kit megu nyere, egéz Britania czudaiara. Refert Gardianus Pestiensis Vngarus in suo libro Gemmæ fidei, ex quo Collector exemplorum.

Colosvarat, egy aszzonyallat nagy kiuanságaba eleuen köui halat veven à piaczon, mig piaczon valo Cintermen altal megyen, eleuenen mind meg eßi.

Mas aszzonyallatról olvasni, nagy kiuansága miat elö ember testébül akaruan harapni, harom falatot, Vra nagy arron meg ßerzödik az emberrel, kinek testebül kiuan vala harapni. Theatrum vitæ humanæ.

HVZON EGYEDIK RESZE.

AZ KEREZTSEGROL.

AZ kereztiének kereztsége jegyzi, az regi Izrael fianak veres tengeren valo által meneteket ßaraz labal. Pharaho, jegyzi az ördöget köuetoiuel együt, ki à tengerbe el meritetik az az à kerezt vizbe. Exod. 12. 1. Cor. 10, 2

A vizen, kibe Heliseus Propheta sot boczata az az CHristus kegielmet, hogy jo izuue tenne. 4. Reg. 2.

Naman, hetzer valo feredèse az Iordan vizébe, holot bel poklossagától meg giogyul, es az ß. léleknek het fele lelki aiandekat, bölczeségnek aiandeka, értelemnek tenacznak, tudomanynak, alhatatossagnak, Isteni tizteletnek, es felelemnek. 4. Reg. 5. Esa. 11. Gal. 5. Ioel. 2.

Az Prophetaktól hirdettetet.

KI ontok reatok, mond az Isten, tizta vizet. Las tób helyet. Ezech. 16 meg mostalak. &c. Ezech. 36.

Matt. 3. *Sz. Ianos prædicalotta, kerezteltü az Iordan vizebe. Las tob helet Esa. 41. Ioel. 3 forras megyen valaki, & Zach. 13. fons patens &c.*

Az kereztségnek Sacramentoma erőssitetik az Christus kereztin.

Ioel. 1. 7. *AZ CHRISTVS IESVSnak vére tiztit megh minket, minden buntul.*

Apoc. 1. v. 5. *Meg mosot minket az mi büneinktül, az ö verebe*

Rom. 6. v. 3 *Valakik meg kereztelkedtünk, az ö halalába kereztelkedtünk megh.*

Kereztségnelkül senki nem üdvezülhet.

Ioan. 3. *HA ki vyonnan nem ßületik viztül és ß. lélektül, be nem megyen mennieknek orßagába.*

Tit. 3. v. 5. *Vduezitet minket, az meg mosogatasnak uytasa altal.*

Az kereztségnek modgya.

Matt, 28. *Menietek el, taniczatok minden nemzetet, meg kerezteluen öket atianak, fiunak, es ß. lélek neuébe.*

Az kereztség melle hüt kivantatik.

Mar. 16. *A ki hißen, es meg kereztelkedik, üduezül.*

HVZON KETTODIK RESZE.

AZ ISTEN ALDASIROL.

Az Isten kiket ald meg?

Az kik ßent hazassába élnek mag voknak ßaporodásiba.

Megh alda Isten Adamot, és Evat, monduan, neuekedgyétec, és ßaporodgyátoc. Gen 1.

Noet fiaival együt, meg alda Isten. &c. Gen. 9.

Az Istennek aldasi azokon, kik paranczolatinak engednek.

MOnda Isten Abrahamnac, meny ki ßuletet földedbül, és megh áldalac tégedet, és nagya tezlec. Gen. 12 & 17.

Ki vivén IESVS tanituánit Bethaniaba, az olai hegyre ki terieztvén kezet, meg alda öket. Luc. 24 Act. 1.

Az keserüségbe levoket megh aldgya Isten.

KI vetuén Abraham hazából Ismaelt, Sara akarattiára: Mond Isten Abrahamnac: Ime megh áldom ôtet, megh öregbitem, és megh sokasitom. Gen. 17.

Az keserüség ßenuedet Iob monda: Legyen áldot az Vr, és mindenekért, ket annyt ada neki Isten.. Iob. 42.

Meg aldgya Isten az igaz keresetet.

Meg álda Isten Isaakot, es meg gazdagodéc.

Monda Iacob az Angyalnac, ki vele kuzdik vala, el nem boczatlac, miglen megh nem áldaz, és megh álda ötet, ugyan azon helyen. Gen. 32

Meg álda Isten Iob keze munkáiat, és az ô örökségе neuekedéc. Iob 1.

Meg áldgya Isten, az igazaknac czelekedeteket, az megh fizetésnec helyen. Iöuetek el en Atiamnac aldotti, vegyetek az orßágot &c. Matt. 25.

Az vendég fogadokat megh aldgya Isten.

Meg alda Isten Abrahamot, ki vendég fogado vala.

Lottot, ki hozza Sodoma veßedelmébul, ki uton jarokat hazaba be fogada, és gonoßok ellen oltalmazza.

Gen. 30 — *Megh alda Labannac joßagit, Iacob Patriarchaert, mint mondgya neki Iacob: Keues marhad vala, mikor te hozzad jöuec, és most meg gazdagultal, az en ide jöuetelemért.*

Gen. 39. — *Pharahot meg alda Isten, orßagánal együt Iosephért.*

2. Reg. 6 — *Az VR meg álda Obededom házat, az békeség ßokrenieért, kit háznal tart vala.*

HVZON HARMADIK RESZE.

AZ EMBERNEK ALDASIROL.

Az Istent aldani kel embernek győzedelemnek aldasáért ellenségin.

Gen. 14 — *Mikor Abraham vizza térne, az öt Király győzedelmetül, eleibe mene Melchisedech Salembeli Király, es monda: Legyen áldot az magasságbeli Isten, ki oltalma alat az ellenségec kezedbe vadnak.*

Iudic. 5 — *Győzedelmeséklöuek Syßaran, Delbora es Barach, és énekeluén, mondanac vala, à kik ßabad akaratotokkal eleteteket adtatoc, Izrael közül veßedelemre, az Istent aldgyátok.*

Psal. 147 — *David Király, mikor ellenségét meg győzte vala, igy énekle: Legyen áldot az en Vram Istenem, à ki tanittia az en kezeimet az hadakozáſra.*

Iudith 13 — *Ozias, mikor lata volna Holofernes feiét, meg álda Istent.*

1. Mac. 4 — *Mikor Iudas Machabæus meg győzte volna ellenségét, oltart epituen, meg áldak Istent monyorßágba, à ki segitette öket.*

2 Mach 3 — *Midön Heliodorus, ki az Templom kincze foztaſára iöt vala, Hierusalembe, az Angyaloktól megh ostoroztatot volna à Templomba, halakat adánac Istennek.*

2 Mac 10 — *Machabæus, és à kik vele valának, latuan az Istentol nekik kuldetet segitséget, együt áldac az Istennec irgalmaſſágat.*

Aldani kel Istent, az ö aiandekiért.

3. Reg. 5 — *Mikor Hiram hallotta volna, Salamon beßedit, monda: Legyen áldot az Isten, ki Davidnac eßes fiat adot.*

Neem 8 — *Mikor Esdras megh nitotta volna à könyvet, hogy à népet tanitana, áldac Istent.*

1 Esd 7 — *Látuan Esdras Artaxerxes Király io ßüet az Sidokhoz, monda: Legyen áldot, az miatiainknac Istene, ki à Király ßüuébe adta, hogy megh diczöitene az Vrnak házat.*

Thob. 3. — *Tobias bölczeßégre tanituan fiat, monda: Minden üdöbe áldgyad az Istent.*

Dan. 2 — *Mikor Daniel böleseßéget, és jöuendö dolgoknac, megjelenéſet vötte vólna Istentül, monda: Legyen áldot az Isten, ki bölczeßéget ad.*

Tob 12 — *Tobias, inti vala fiat ßorgalmatoſon, hogy io tetemeniért, halákat adna Istennec.*

Tobias ßeme világáért, hálat ad Istennec.

Luc. 1. — *Zacharias Pap, halákat ad Istennec, nielve meg oldaſáért.*

Minden jo tetelieért aldani kell Istent, ki az el kezdet joba véget-adot.

3. Reg. 8. — *Salámon, mielkutanna el végezte vólna, az Templom epületit, monda: Legyen áldot Izraelnek Vra Istene, ki ßolotal Davidnac az en atiamnac, es el végezted az ö kezébe.*

El végezvén Ieruſalem falait, Esdras alat, mondanac az Levitak: Kellie tec fel, és áldgyatoc az mi Istenünket mind örökke.

Lucz 2 — *Be töltvén igiretit az ß. Lélek, kit Simeonnac igirt vala, ölébe veue IESVST, es meg áldvan ötet, monda: Moſtan boczatod el Vram à te ßolgadat, à te beßéded ßerint, békeségel.*

Raguel, es az ô feleſége, értuen Tobiasnac leania, mellet valo egeſſéget, áldak az Istent.

Io gondviselő paßtornak, es feiedelemnek valaztaſáért, aldani kel Iſtent.

3 Reg 5 — *Hiram halvan, hogy Salamont valáztottac David helyébe, az Királyságra, monda: Legyen aldot az Iſten, ki Davidnac böltzſiat adot.*

1 Eſd 7 — *Latuan Eſdras, Artaxerxesnek io ßüuet, alda az Iſtent, ki ily ßüuet adot vólna á Királynak.*

Aldani kel Iſtent imadſag közöt, kivalképpen Templomba.

Tob 3 — *Sara, Raguel leania, nagy keſerüségibe imadſági közöt, áldgya vala az Iſtent, monduan: Legyen aldot à te neved Vram, ki mikor meg haragzol irgalmaſſágot czelekedel.*

Luc. 24 — *Chriſtus menybe menteli utan, az tanitványoc, az templomba imadkozuan, aldgyak vala az Iſtent.*

Keserüségből valo meg ßabadulaſért aldani kel Iſtent.

Tob 8 — *Raguel feleségiuel együt, aldgya vala Iſtent, hogy az ördögtül Tobias megh nem oletet volna, leaniok mellet, mint az elöt, het Vrat megh ölte vala.*

Ananias tarſaiual együt, hogy az eghö kemenczének tüze, nem artot vala nekik, aldgyac vala az Vrat.

Dan 3 — *Nabugodonozorüs, ki öket bele vettete vala, látuan az Iſten otalmat, dicziri vala az Iſtent.*

1 Petri 1 — *Sz. Peter Apoſtol, halákat ad vala keserüségekből valo meg ßabadulásokért, monduan: Aldot legyen az Iſten az mi Vrunk IESVS CHriſtus attia, irgalmaſſágnac attia, es tellyes vigaztalasnac, à ki minket vigaztal, minden keserüſeginkbe.*

Poganoknak peldai.

Stoicus, bolond Philoſophuſok, noha Iſteneknec halákat ßoktanac vala adni, mindazáltal, nem azért, hogy itilnek könörgések által, valami kegyelemre valo hatáſokat, hanem, hogy ily allapatba rendeltettenek volna az Iſtenektül. Azt tartuan, hogy à mit egyzer az Iſtenekel végeztenec, azt ſem könörgéſel, ſem aldozátockal el nem valtoztathatni.

Romabelieknec ßokáſok vala, hogy valamenißer ellenségek ellen győzedelmeſen hadakoztanac, mind ferſi, mind aſßonyállat ekeſen fel öltözik vala, es Templomokba mennec vala halaadasra. Alex. ab Alex. libro 5 cap. 26.

Vgyan azoknac feiedelminek ily törvéniek vala, hogy Peſsinumba mennek vala, az Iſtenek annyahoz, fogadáſoknac elégtetelire. Val. Max. lib. 1. cap. 1.

Caius Iulius Czaſar, Galluſok ellen valo ſok hadakozási utan, tizen öt napig valo halaadáſokat rendele, hogy diczíretes győzedelme lot volna. Alex ab Alex. lib. 5. cap. 26.

Cicero à tanáczba rendele, C. Octavius ſerenczes győzedelméért, minden Templomokba, ötuen napig valo halaadáſokat. ibidem.

HVZON NEGYEDIK RESZE.

EMBERI ALDASOKKIVEL EGIK az maſikot aldgyak.

Aldani kel azokat, kik igaſſágért hadakoznak, es ellenſégeken győzedelmet veßnek.

gen 14 — *Melchiſedech, meg aldgya Abrahamot, à győzedelemért, ki igaſſágért harczolt vala öt Királlyal.*

Iudic 5 — *Siſarat, hogy Iahel meg ölte vala, aldoznak mondatek minden aſßonyállatok közöt, és az ö ſatoriba.*

Iudit 13 — *Ozias, meg alda Iuditot, monduan: aldot vagy te az Vrtól minden aſßonyállatok felet è földön.*

Meg kel aldani az atiaknak fiokat.

Gen 27 MEG alda Iſaac Iacobot, monduan: adgyon neked az Iſten az egi harmathol.

Gen 48 *Iacob Patriarcha, meg alda Ioſephet, ket ſaiual együt, aldgya megh monda, Iſten ezeket à gyermekeket, annac vtanna, minden ſait meg alda.*

Tob 7 *Mikor Raguel Sarat Tobiasnac adta volna, meg alda, monduan: Iſten legyen veletek, ki titeket özve adot, és tölcze be az ö aldáſat.*

Vendegit aldani kel embernek.

Gen. 47 IAcob Patriarchat, be viven Ioſeph Pharahohoz, meg alda ötet, és kérde hany eztendos volna.

Tob. 7 *Raguel meg czokola Thobiaſt, nagy örömnek miatta ſiruan, es monda: Legy aldot te ſiam, mert jo, es jeles ember fia vagy.*

Luc. 1 *szüz Maria Erſebeth aſszonyhoz menuen, fel kialt, aldot vagy te aſſzonyallatok közöt, és aldot à te mehednek gyümölcze.*

Az egyhazi embereknek meg kel aldani, az alatok valokat.

Num, 6 MOnda Iſten Moyſesnek, ald meg Izrael ſiait. *Monda Moyſes, aldgyon meg tégedet az Vr Iſten, és örizen meg tégedet.*

Levit: 9 *Ki nyuituan kezet Aaron à népre, meg alda öket.*

Nem czak az joktol aldatnak az emberek, hanem az gonoſzoktolis.

Num. 33 *Monda Balach Királynak Balam, aldasra hozatatam, nem kel meg tartoztatnom az aldaſt, nemis lehet.*

3 Reg. 8. *Fordita Salamon orczáiat az egéz gyülekezetre, es meg alda az egéz Izraelnek gyulekezetit.*

1 Par. 16 *Mikor David aldozatot töt volna, meg alda à népet, az Vrnac neuébe*

Az ſegénieknek aldani kel azokat kik vele iol teſznek.

Deut: 24 MOnda Moyſes à népnek, *ne maradgyon nalad az ſegény zalaga éjel, hogy aluvan az ruhazatba meg aldgyon tégedet.*

Ruth 2 *Latuan Noemi, hogy meg böczületse volna Booz az ö menit: Legyen aldot az Vrtól, mert azon kegyelmet melyet mutatot vala az eloknek holtaknakis mutatta.*

Az joknak czelekedöit aldani kel az embereknek.

Ioſue. 22, HIvata Ioſue, *Ruben és Gad nemzetſègit, es Manaſſes fel nemzetségit monda nekik. Mindeneket megh czelekedtetek à mit Moyſes paranczolt, meg alduan öket, és el boczata.*

Ruth 3. *Miért hogy Ruth iol czelekedet vala, es tiztan, meg alda ötet.*

1 Reg 2 *Meg alda Heli Annat az ö ferieivel együt, ki Samuelt Iſten ſolgalattiára adta vala.*

2 Reg 2 *Meg ielentuén Davidnak, hogy az Iabes Galaaditaiak el temettek volna, Sault monda: aldottak legyetek tu az Vrtol, kik ezt az irgalmaſſágot czelekedtetek.*

HVZON ÖTÖDIK RESZE.

AZ ISTENNEK EMBEREKHEZ valo jo voltaról.

Az Iſtennek jo tetemeni azokhoz, kik imadkoznak à bünöſökért.

Gen 18 ABraham imadkozuan Sodomabeliekért, *noha magaba iſmeri vala, modnelkül valo untataſat, mind az által, ha tiz igazát talalt volna Sodomába, Abraham kereſére el nem fulyeztette volna.*

Exod. 32. *Monda Isten Moysesnek, ez az nép kemény nyaku, erez el engemet, hogy haragudgyek meg az en bozzu allasomnak haragia, hogy el veßessem oket, kikért imadkozik vala Moyses.*

Ierem. 7. *Hasonlot mond vala Ieremias Prophetanak, mikor imadkoznék az népért.*

Az keserűsegbe es kesertetekbe levöket kegyesen vigaztallya.

Gen 18 IACOB *Patriarchat Esau üldözesetül kegyelmessen meg oltalmazza:*

Exo. 33. *Vizza tertébe Mesopotamiabol felelmébe batorita.*

Szol vala Isten Moyseßel, mind barattiával sokzor, oltalmazuan, ragalmazoi, es ellene tamadtak ellen.

3 Reg. 17 *Illyes Prophetanak ßükségébe az hollok hust, es kenieret hoznak vala napiaba.*

3 Reg. 19 *Vgyan azon Prophetanak faradsagába es üldözesébe Angyala altal à puztába kenieret, es vizet vitete*

Daniel 3 *Azariasal tarsaival együt, lata az egho kemenczébe Nabugodonozor az Isten fiat:*

Dan 14 *Abacuk által Danielnek, az Orozlanyok vermébe, eledelt külde Isten Angyala által,*

Matt. 14 Ioan. 13. *Sz. Peter tengerbe valo merüleséből ki ragadgya.*

Actor. 7. *Tanituaninak IESVS menybe menetelivel ßent lélleknek reaiok jövetelit igiri.*

Sz Istuannak kesertetibe, es hamis vadolasába, meg nittia az egheket es magat meg mutattia.

Sz. Ianos Evangelistat, ßanki vetesébe à Pathmos ßügetébe, sok jelenések altal vigaztallya.

Dan 13 *Susannat utolsoßükségének gyalazattiából, Daniel Propheta altal hamis törvénytól, es haláltól meg oltalmazza.*

Lucæ 23 *Az Tolvainak segitségul valo hivasaért, paradiczomnak vigasagat igiri.*

Ionæ 2. *Ionast, az Ceth halnak gyomrabol kegyelmesen ki hoza.*

Kegyelmes azokhoz az Isten, kik igazan élnek.

Gen 38 IAcob *Patriarcha, bizvast mondgya vala, jo életiert az Vrnak, el nem boczátlac tégedet, miglen meg nem aldaz.*

2 Par. 30 *Monda Ezechias Király, az VR mind azoknak meg kegyelmez, à kik ötet tellyes ßunockel keresik.*

Tob. 5 *Tobias melle ada ßolgalo Angyalat, ki minden utiba, megh örize hiven, és nagy gazdagsággal attiahoz vizza hoza.*

Dan 13 *Az artatlan Susannat, az ket hamis birak itiletibül kegyesen ki ßabadita.*

Magdolnának pœnitentia tartasába otalma lön, az ragalmazo Sidok ellen.

Luc. 7 *Hasonlo képpen otálmazza Zachaust az Sidok morgása ellen.*

Tanituánit meg fedi, Maria Magdolna czelekedetirul, ki alabastrum kenetet önte IESV Sfetére, mikor ellene zugolodnanak.

Ioan. 18. *Tanituánit, à kerthe meg otálmaza az fogságtól, monduan: boczássatok el ezeket.*

Az Isten tiztességeért valo hadakozasba segiti az Isten az ö hiveit.

Iosue. 10 ENgede Isten Iosue paranczolattiára, mikor megh állata à napot, mîglen ellenségit mind el nem veztene.

Iudic. 6. *Gedeon keresére, ketzer ada jelt à gyapiuba, jelentuén az által, hogy ellenségin diadalmos lenne.*

2 Mac 11 *Machabæus, és kik vele valának, ketzer segitteténekmegh Istentül.*

Kegyelmes az Vr Isten az meg terö bünösökhöz.

2 Reg. 12 DAVID *pœnitentia tartasára, meg kegyelmeze Isten, mikor vétkeiről Nathan Prophetától megfeddetetet volna, monduan: Vétettem az Vrnak monda az Propheta, meg kegyelmezet.*

3. Reg. 7. *Noha David Király maradeki, sokzor vétettenek vala, Isten ellen, mind az által Davidert, meg kegyelmez vala nekik.*

Ionæ 2 *Noha Ionas meltan büntettetnek Istentül engedetlenségeért, mind az által, az Ceth halat kezite el nyeletesére, hogy vizontag ki okadna.*

Sz Mathe hivatalya utan, nagy ßeretettel eßik Iesus az bünösockel.

Luc. 7. *Magdolnának ſiraſára, minden vétkeit megh boczattia, noha az Phariſæuſok morganának magokba.*

Ioan 6 *Az ehezöket, meg elegiti à puztába, nagy ßeretetel.*

Lucæ 15 *Az teközlö ſiunak peldaia, mely kegyelmes legyen, jelenti.*

Az el veßet juhnak peldaiának meg kereſeſébe,

Lucæ 10 *Az tolvaiok kezébe akadot ember peldaia által.*

Matt. 18 *Az fizethetetlen adoſſágnak peldajába.*

Zachæus meg téreſébe.

Luc. 19 Luc. 23 *Az tolvai kereſére, hogy orßagába róla meg emlekeznek paradiczomot igiri.*

Luc. 22. *Petert haromßor valo meg tagadaſáért, el nem veti, ſöt fö paztora teßi juhainak.*

Ioan. 21 *Thamaſt, nem hiven fel tamadáſat, kegyeſen magat meg mutatuan, dorgalia.*

Ioan. 20 *Sz. Palt kergetöiet le veti, lováról megh vakittia, és annak utanna megh teriti.*

Actor. 9. *Manaſſes Királynak megh térö könyörgeſére Babiloniai tömleczbül Kiralyſágra vißi.*

Az betegekhez, kegyelmes az Iſten meg gyogitvan öket.

Act. 10. *IESVS üdvezitönk, környül jaria vala Iudæat, betegeket gyogitvan.*

Matt. 8 *Az bel pokloſt, meg gyogituan.*

Mar. 9. *Az verkorſágbeli aßßonyállattol magat meg hagyuan illetni.*

Eſa. 38 *Ezechias Királt halálos beregségebul meg gyogita.*

HVZON HATODIK RESZE.

ISTEN ELLEN VALO KAROMLASNAK VETKEIROL.

Az karomlok, ſok képpen meg bün-tetetnek Iſtentül.

EGY azzonyállatnak fia Izrael leany közül, az VR paranczolattia ßerént meg kóueztetik az karomlasért. Levit: 24

Sennacherib Király ßolgainak karomláſi, felette igen ellene lönek Iſtennek, ezokaert Vrok taborába, egy éjel Angyala által, ßáz nyolczvan öt ezert vagat le. 4 Reg. 19

Az karomlok, Iſten ellen hamiſſat ßolá-nak, es Iſten ellen hadakoznak.

MOnda Heli fiainac, ha vétkezik ember, ember ellen, könyen meg engezteltethetik, ha pedig Iſten ellen, ki imádkozik érette? 1 Reg 2

Felette igen meg fedde Nathan Davidot, hogy ô miatta ellenſégi Iſtent karomlottak. 2. Reg. 12

Nagyob véteckel meg nem ölethete az Iſtentelen Iezabel Nabothot, mint hogy azt mondatna, hogy Iſtent karomlotta. 3 Reg 12

Az karomlok mentöl inkab feddetetnek és intetetnek annal gonoßabak.

EZechias Király, meg tilta à népnec, hogy ſenki ſemmit ne felelne Sennacherib ßolgai karonmláſira, ki az varos fokan valának. 4. Reg. 14

Mikor Ieremias feddene à népet, az balvánioc aldozati miat, mondánac: nem hallyuk az Vrnac ßavat, hanem aldozunk az menyei Királyne azßonynak. Ierem. 44

Az karomlas, nagy kevélyſégbül ßar-mazik.

MOnda Nabugodonozor, az harom ifiunac: Kiczoda az az Iſten, à ki meg ßabadit titeket, az en kezembul? Dan. 3

Achiorra meg haraguuec Holofernes, ki az Iſten hatalmaſſágat hirdeti vala, es monda: miért hogy Propheta által, hogy Izrael Iſtentul megh otalmázatik, meg mutatom, hogy ninczen Iſten è földön, hanem czak Nabugodonozor. Iudit 6

2 Mach. 15

Mondanac az Sidoc Nicanornak Iſten vagyon menyorßágba, ki paranczollya az ßombatnac meg illeſet, monda, enis hatalmas vagyoc é földön ki paranczolom fegyvert fogni.

Az hűtőtlenek, es Iſtentelenek karomlyak, es gyalázak Iſtent.

Matt. 12

Mikor Ieſus az ördöget ki üzte volna, à némából, mondanac az Sidoc, az Beelzebub ördögöc fejedelme által üzi ki az ördögeket.

Matt: 27

Fűguén Ieſus à kereztfan, karomlyac vala ötet azoc, kikot elő mennec vala, monduan: Vach ki el rontod Iſten Templomat. Szabadicz megh te magadat.

Act. 13, 18.

Az Sidoc ellene, mondanak vala azoknac, melyec Páltól mondatatnac vala karomlvan.

Iuſtinianus Czaſar, ha ki eskűzic vala Iſtennec valamely tagaira, avagy haiára, auagy ha karomlaſt ſolot volna, megöleti vala. Auctor Col. ſexta titulo sut non luxurientur.

Ha ki az Iſten neueét, gonoz végre emliti vala, auagy à ſenteket, auagy azockal eskűesre él vala, tüzes vaſat beliegül nyomnac vala homlokára. Sz. Laios Király, Franciai ideiébe, ki előt, mikor egy haſonlo vétecbe találtatot emberért, könyörgenéneo ſő Vrac, monda, hogy ő azt à belyegsűteſt örömeſt homlokan viſelne, ha à beli büntetés által, megh tiztitatnec Francia, az Iſten ellen való karomláſtól. Aemilius lib. 7

Franciai Phülöp Király ideiébe, végeztetéc azoc ellen, kik az Vrnak neueét karomlanac, hogy vizbe vetetnenénec, de bele le nem öletetnénec. Vgyan akkor végeztenec vala, hizelkedöc udvarhazugi, czufoc, es egyeb tragarſag ßerzöc, auagy vigáſag teuök ellen, hogy Király udvarától tavól lennénec. Cronic. Franc.

Velenczébe, egy tiztatalan azzonyallat, ki az ßenteket megh atkozta vala, minek utanna az varosból ki ßokót volna, tiztanacz végeze, hogy ha valahul velenczéſek joßagába megh kapathatnec, fele vétetnec, es az utan meg égetteteenec. Bemb. lib. 12. Hiſt. Venetæ.

An. 1569 eztendő, Agentinaba ket vitez tömleczbe vetetet vala, egy kéßegsegebe valo, Iſten ellen valo karomlaséért, az maſik hadnagya valo ellen czeſekedetiert. Az karomloért, noha ſoc jeles fő emberec töreked-

nénec, mivel hogy jo vitez emberis vala, réßegſégheis vetet vala Iſten ellen, életét mind az altal megh nem nyerhetéc, hanem nyelve nyakon vonatec ki.

Athenasbeliek miért hogy az napot Iſten gyanant tartiac vala, es Anaxagoras tüzes köuec mondana, halálra itiltetik ő mondáſért. Ioſephus lib. 2. contra Appium.

Protagoras Abderites Sophiſta, felette hires bölcz ember, miért hogy iraſánac elein ezt az ſententiat irta vala, az Iſtenec felől, ſem hogy legyenec, ſem hogy ne legyenec, ſemmi ſom ninczen, ez iráſért Athenasbol ſanki vetteteéc, és az ő konyueni à gyulésbe meg égetetének. Cœlius lib, 22. cap. 1.

Melos ſügetet, ezokon Athenasbeliec mind el puztittiac, miért hogy ſemmi Iſtenec nem vala azoknac. Vgyan ottan meg fogadot vala, Diagoras ki Athenasba lakéc, ki miért hogy Athenasbeli Iſteni tizteleteket ot lakuan meg utalna, es nagy ſokakat religioiokrol el ßakaztot vala, es titoc Iſteni tizelethez valo dolgokat, az köſſégnek kijelentet vala, kit nem ßabad vala mindenvet tudni, ßanki vetetteteéc, jutalmat igiruén annac, az ki ezt az Iſtentelen embert, auagy megh ölne, auagy megh fogna. Ariſtophanes in Avibus.

Stilpo Philoſophus, miért hogy azt mondotta vala, Minerva balvanyáról, hogy nem Iuppiter czinalmánia volna, hanem Phidiae, á ki faragta vala, birákhoz hiuatatuan, noha igazan valo ßolaſáról magat igázan mentene, mindazáltal, é fele Cavillato nem teczec nekik varoſokból ki kuldec. Laert. lib. 2.

1607. 14 Novemb. *Lengyel orzagha, egy kereztyén Templomba Püſpök, hire nelkul egy eretnec fő Nemes azzonyállatot, kinec birodalmokba vala à ſentegyhaz akarának el temetni, nagy keßulettel, ellene monduan es kialtuan, az ot valo Plebanos, ket eretnec Calviniſta predicatort à teſt mellet be vinet, kik közül egyk az egéz tartományba legh hiresb, fel aluan prædicalasra, kibe nagy Iſtentelen karomláſokat ßo'a, az ot valo képek felől, de kiualtképpen Bodog azzony képe felől, czentokoviaba ki tizte'tetik, nagy ſoc czudak által, nevetuén, es ektelen ßockal karomluan. Az temetes utan, mikor Templomból ki menne, ſoc emberekel egyut, az uton aluan hat be fogot jeles lo, egy hintoba kotziſoc vaitoc ulnén, ez Iſtentelen Predicator, mikor ot menne el, nagy huſulaſſal egyßers-mindrea rohánnac à lovac semmi vereſégec által megh nem ßunénec, miglen fogockal el nem zaggatnac, es tellveſſégel megh nem ölnec. Senkit mind annyi oltalmazo ſokaſag*

kőzül, meg nem sertuén az egi karomlánal. Kik minec utanna Istenem, es az ö ßentin tőt bozzuságokat megh allottac volna, azon orába ollyac lönec, mint à zeligh barányoc. Hæc in villa Giorki Domini Niemeræ in Diocæsi Rendissimi Epi Luceoriensis.

HVZON HETEDIK RESZE.

AZ SZŰZESSEGROL.

Az ßűzesség jamboroknak tarsasagába tartattatik meg.

Mig Dina atiaval, es attiasiaival együt lön, meg nem ßeplösitetéc. Gen. 24.

Az ßűzesség tőresért, keményen meg bűntetetnek az emberek.

SIchem meg ßeplösituén Dinat, ez undokságért bozzut aluan attiasiai, egéz varossal együt le vagatatik. Gen. 34

Madianitac le vagatása utan, paranczola Moyses, hogy mindeneket le vagnánac ßüzeken küüül. Num, 31

Amonon Thamar meg ßeplösiteseért, ölletetik meg lakodalomba Absolontól. 2 Reg 13

Az egy Levita felesége meg fertezteteseért, Beniamin nemzetségébül töb vagatik le hetuen ezer embernel. Iudic 13

Az ßűzességnek tiztasagának oltalmaért halalt job ßenvedni, hogy sem mint gyalazatba élni.

IOSEPH ékes tèrmetu ifiu levén, mikor azzonyától bünre öztokeltetnek, inkab akara rabságot fel venni Pharaho tömleczébe, hogy sem mint neki engedni. Gen. 39

Sara ugy ßereti vala az ßüzességet, hogy bizodalommal mondana: te tudod Vram, hogy soha ferfiat nem kivantam. Tob 3

Susanna felette igen ßorgalmaztatuan, az ket Istentelen birotól, mind meg ßabadulasáual, mind gyalazattiáual, mindazáltal inkab akara gyalázatba esni, hogy sem mint nekik engedni, noha mezitelen, es egyedul volna. Dan 13

Az egyhazi ßolgak, es kik ßabad akarattiok ßerént fogadtak tizta életet, kőtelesek à ßűzességnek meg tartasára.

Az kik az Papoknak kenyerébe eznek vala, kit az VR magánac mi elegen tetet vala, az Oltarra, azzonyembertül tiztaknac kel vala lenniek. 1 Reg. 22

Mikor Eliseus Propheta gazdaia azzonyal akar vala ßolani, ßolgaia által ßol vala. 4 Reg 4

Az özvegy aßßonyallatoknak tiztan kel elniek,

IVdit aßzony, Vra halála utan, mas ferfiat nem akara ismerni, be rekeztvén magat ßolgalo leanyival, agyekan czilicium ot viselvén, es böitöluén minden nap. Iudit 8

Anna azzony az vy törvénybe, het eztendeig èluén Vráual, az utan nyolczvan negy eztendeig özvegységet visele, ßolgaluan éjel nappal Istennec áz Templomba böitölesel, es imadságal. Luc. 2

Nem elég az ßűzességnek viraga ö magaba az űdvessége.

CHristus Vrunk à tiz züznek peldazattiába jelenti, az ßüzesség mellé bölczeségnekis értelmét kiuántatni, jo czelekedeteknek fogyhatatlan eghö lampasiual, hogy ki ne rekeztessenek az vö legény menyegzöitól. Math. 25

Essenus nemzetek régen Syriaba aszszony embernelkul éltenek. Plinius l. 5. cap. 17.

Penelope, Vlysses felesége, huz eztendeigh semmi igiret által Vra tavol letébe tizta életet meg nem ßegienite, sem feiedelmek hazasag keresére meg nem haila. Ovid. lib. 3. Eleg. Pen.

Daphne Peneus leania, annÿra ßeretöie vòlt ßüzességének, hogy semmiképpen nem akara férhez menni. Ovid. lib. 1 Metam.

Plato iria de Respub. Asbilus nevü emberrul, hogy tellyes életébe ßüzeségét, meg tartotta futasába valo könyebségeért. es bay viuasáért

Samiaba, Mars Istennek Papiai, magokat megh hereltetik vala, hogy ßüzen ßolgalhatnanac az balváninac. Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 17.

Czyanya ßüz, réßeg attiatól éjel meg ßeplösitetic, ki attiat haianal fogva, aldozatra vona, hógy meg öllye raita töt gyalázatos kissebségért, akkor ßörnyü dogh haláltól Siracusomat megh mente, ilyjeles czelekedetiért. Plutarchus.

Medulina ßüz, Romaba sötétbe éjel rézeg attiatól, meg kissebitetuén, azon czelekedetibe, á leany éjel gyüreiét vjaból ki vonya, hogy az altal megh ismerhetne, kitül gyalaztatnec meg. Attiat gyüreiéröl, meg ismeruén, oltar elot altal veri. Plut.

Nagy Alexander, Darius Czaßart, meg gyözvén, feleséget rab leaniual, ingyen sem akara illetni. Curt. lib. 3 Gel. lib. 6. & octavo.

Democles neuü, ékes ßemélyü gyermec, mikor eßébe vötte volna, hogy Democritus Poliorcestel Pogan feiedelemtül, fertelmes czelekedetre kivántatnec, latuan, hogy semmiképpen meg nem menekedhetnec, egy nagy forro üst vizbe veti magat, es ot valo kiuyaba inkab akara meg halni, hogy sem mint tiztasága ellen feiedelme kedvébe lenni.

Ambeas nevu, oly ßeretöie volt ßüzességénec, hogy noha kellemes termetü felesége löt volna, mindazaltal, soha nem illette teste indulattiaból Ælianus apud Volat.

Apollonius Philosophus Tianæus, gyermeksegetül fogua, teste indulatit, annÿra megh sanyargatta es rontotta vala, hogy bizonyos jegyek altal ßuznek itiltetnek. Cœl. lib. 8. cap. 6.

Clytomachus, ugy gyülölte az testi czelekedetet, hogy meg oktalan allatokiak felekezeteket sem nezhette.

Diogenes Tragædus, soha feleséget testi indulatból nem illette. Ælian. lib. 4.

Hippo nevü Görög aßßony, mikor ezébe vötte vólna, hogy hajosoc meg akarnac kissebiteni, ßegyen vallása elöt, à tengerbe ugrik. Val. Max.

Syrithia, Danusok Királya leanya, soha ker ösnec czak köuetit sem akarta ßemével latni. Saxo lib. 7.

Chio ßügetbeli azzonyállatok, oly ßeretöi vóltanac tiztaságoknac, hogy soha közöttök paraznaság nem hallatot. Plut. de virtute mulierum.

Melanius nevü ferfiu, annÿra gyülolte az aßszonyallátokat, hogy erdókön és mezökön egy ebeczkeievel vadazasáual élt, haza sem hihattac.

Darius Király leanya, Vra holta utan, Daikájat megh öletette, hogy férhez valo menetelit adna tanáczul.

Xenocrates Philosophus, oly tizta életü vólt, hogy mikor egy tiztátalan leanyzo probalasáért felet kérte volna töle agiánac, megh engeduén, és mellette fekuuén, illetni sem akarta, kiról ez tiztátalan ßemély, masod nap azt mere hirdetni, hogy balványtól es nem ferfitól jüne. Laert. Val. Max. de Continentia.

Ictus nevü Pogan, bai viuo, tudvan, hogy bujasag miat, ereje meg fogyatkoznec, ez okon, hogy bait batorságosban juhasson, tellyes életébe ßüzen maradot.

Hypolitus Thæseus fia, mikor mostoha annyától tiztatalanságra öztökeltetnec, semmiképpen nem engede. Seneca.

Bellerophon Corinthusbeli Királyfia, mikor Görögöc Királyne aßzonyától, testi czelekedetre ingertetnec, semmi keresi által nem akara vele közosulni. Tortellius.

Sophronia, Nemes Romai aßzonyállat, mikor értette vólna, fertelmes ügyekezetet Decius Czaßárnac, maga Vrától fegyuert kéruén, magat által veri.

Lucretia, meg ßeplösitetuén Targuiniustól ily raita töt gyalazatért, magat meg öli.

Pub. nevü ifiu Romába, kit Lucius Papyrius tart vala, nem engeduén Vra vndoc ügyekezetinec, tömleczbe vetetuén, nagy sok vereségeket ßenved.

Pub. Scipio, Africanusnac Carthagonac romlasa utan, egy kellemés abrázatu ßüzet hozanac à vitezec, kit illetni sem akara, hanem attiának ßüzen meg ada. Gellius lib. 6. cap. 8.

Cajus Grachus, mig Sardiniai ßügetet birta, sem tiztátalan ßemély házába be nem ment, sem aztalanal ékes termetü ifiac pohárat nem tóltették. Idem.

Regi Németec feleségi, oly tizta életet viseltenec, hogy mikor megh győzetettenec vólna, kerec Mariustól, hogy á Vesta ßüzek közi vitetetnenec, holot öku oly tiztak vólnának, mint azoc, kit mikor meg nem nyerhettenec vólna, azon éjel magokat mind meg foitac. Val. Max. & D. Hieron. ad Geruntiam.

Pontius Afidianus értuén, hogy leanya mesterétül megh ßeplöſitetet volna, mind à kettöt meg öli. Val. Max.

Publius Mevius, egy ßabadoſſat, kit felette igen ßeret vala, egy leanya czokiaért meg ölte. Val. Max.

Quintus Fabius Servilianus, leanya ßüzeségérül kételkeduén meg óli, az utan ßabad akaratiáual ßanki vetésre megyen, ily nagy gyalázattia elót.

Conſtantinus Czaßar, Chriſipus neuü fiat meg ölette, hogy mostoha annyat, teſti czelekedetre akarta inditani.

Elsö Henrich Czaßar, feleségéuel tellyes életebe ßüzen élt Sinegundáual. Egnatius.

Spurinus ifiu, mikor kellemes tekintetü abrazattiával, mind ferfiakat, mind azzonyallátokat bujaságra inditana, maga akarattiából nagy ektelenül orczáját, es ajkat meg metéle. Val. Max. de Verecundia.

Veturius, tómleczet, vereséget, es sok fele kinokat inkab akara ßenvedni, hogy sem mint teſti vétekbe esnek. Val. Max. de Pud.

Sz. Agoston, még hugáual sem akart lakni, hogy teſti indulátoktól, inkab meg tartoztathatna magat.

Baldaracha ßüz, noha idegen nemzetbül való leany volna, es igen ßegéry, mindazáltal semmi igireti által, Otto Czaßar kivansagánac nem akara engedni ßeplöſiteseért.

Origenes, Adamantius ßemérem teſtet el meczette, hogy teſti indulattól magat meg otálmazna.

Amianus, Alexandriai Püſpök, ki ß. Mark Evangeliſta utan, birta azot való Püſpökséget, hogy maga gondolatlan tekintette volna elötte el ment aſszonyállatot, maga ßemét ki verte. Sabellicus.

Pion Auſonius, Apatur tanitványa, mikor nenye beteségébe, hazahoz ment volna, ßemebe hunyua, mas ember vezérlése által beßellet vele, és gy vizontag házából ki ment. Sabel.

Vrſinus Nurſiabeli egyházi ember, eßebe veuen halalos agyába, hogy feleſége (kit régen el hagyot vala egy mas akarattiából Istени ßolgálatért) hozza jot vólna, es ötet illetne, monda, tavozal el aßzonyállat, mert megh tellyeſſégel meg nem alut à tüz.

Sz. Hillarius Apatur, ßokta vala mondani, mikor teſti indulátoktól habergatatnéc, meg torlec, és meg emeztelec, hogy az ételrül nem à gyömoruſégrul gondolkodgyal.

Evagrius Apatur, teſti kivanságinac gyözedelmére, sok fele sanyaruságokat gondol vala, ehséget, teli nap, hideg, kutakba valo üleſet, mint ß. Bernardus à toba. Sz. Benedek à tövisſek közöt, ß. Ferencz télbe az hóba. Sabellicus.

Pachumius Apatur, tövis bokroc közöt, mezitlab jart, hogy teſti giönörüségnec töviſſes gondolatit, tövis által verne ki. Marulus.

Szent Pál Apoſtol, teſti indulatinac gondolatit oſtorozas által, gyözi vala megh.

Elsö Leo Papa, mikor Husuet napian communicaltatna, egy azzonyállatól keze megh czokolaſáért, teſti indulatoktól haborgatátvan, maga kezét el vagya.

Sz. Hieronymus, maga felöl azt irja, emlekezem, hogy éjet napa tottem, megh sem ßüntem mellyem vereſétül, miglen megh nem jüne, az Vrtól meg feddetetet haboruknac czendeſſége.

Sz. Erſebet, Magyarok Királya leanya, hazaſſagába reitek helyen, magat oſtoroztáttia vala ßolgalo leanival. Marulus.

Nicetas Martyr, Maximilianus Nicomediai Királyfia, attiától sok kin ßenvedeſi utan, az kereztién hütért, egy meg vettetet ágyba vettetik, holot meg kötöztetuén, egy tiztatalan ßemélt küldenec hozza, ki miat erezvén magába utálatos tapogatasa miat teſti indulátiat, nyelvet el harapuan à tiztátalan ßemély orczaiára pöki, kivel mind maga indulattiat meg gyözi, mind à tiztátalan ßemélt elöle el kergeti. Sabel. lib. 5. cap. 6.

Sz. Thamas Aquinus tiztátalan ßemélt, kit Attia fiai hozza küldettenec vala, hogy tizta életébe meg rontatnéc, üzöggel ki kergeti házából.

Egy ßuz Bruxellisbe, nagy keſerues ſiraſt tön, egy ßent életü ember elót, hogy egy Papot árczul czapot vala, és véret boczatota va'a, miért hogy meg akarta volna czokolni, es ßégyenitéſre ingerlene, aval fenyegetvén az

röb egyházi emberec hogy Romába kelletnec menni odozátra, sok beſédec utan mondac neki: Ha valamely Pap ez utan, meg akarna czokolni, özve fogvan öklöder, ſemétis ki veried, ſüzeſéget meg tartaſáért. Ex lib. exempl. diſtinct. 5.

HVZON NYOLCZADIK RESZE.

BŭNBE VALO ESETROL.

1 Cor. 10 NAGY ſokzor törtinik, hogy még az igaz emberekis halálos vétekbe eſnec, gondviſeletlenſégec miat. Azért mondgya ſ. Pal, à ki fenál, meg lassa, hogy el ne eſſék.

Gen 3 Az mi elsö atiaink artatlanok levén, tizta helyen eſének el.

Gen. 14. Loth igaz ember levén, az gonoſoc közöt, jamborúl és kegyeſen éluén veſedelmekbül meg ſabadul, réſſeg ſégebe vétkezik gyermekivel.

2 Reg. 11 David, Iſtennec ſive ſerint valaztot embere, hivolkodaſába paraznaſágba eſéc, annak utanna gilkoſſagba, jambor es hüſolgaiat feleſégéért meg ölete.

Iudas Ieſus tanitvania, és ſafára meſteret el arula.

Matt. 26 Peter nagy atockal, es eskűeſſel, meg tagada, hogy nem vólt ö tanitvanya, ſem iſmerte ötet.

Iſtentül meg ajandekoztatot emberekis gyakran el eſnek.

Eſa, 14 AZ Angyalok, nagy ſok joſágockal Iſtentül meg ekeſitetuén teremtéſeckor, halaadatlanoc leuén, el eſének, magokba fel fuualkoduan.

3. Reg. 11 Salamon, nagy bölczeſégnec jeles ajandekival, Iſtentül fel tizteltetuén, ez világnak czudaiára aſzony ember, ſerelme miat, Iſtenét meg tagada, es Pogánoknac balvanit imáda.

Iudic. 15 Az erös Samſon, ki egy ſamár allal ezer embert ole meg, és városnac kapiat valan egy hegyre fel vitte, egy aſzonyállatnac ſerelme miat, mind erejet, mind ſeme világat, mind életet el vezte.

In lib. de ſeptem donis, egy tolvait, mikor ellenſégi kergetnének, kik elöt latvan, hogy el nem ſabadhatna, magat le veti à foldre, ki terieztuén karjait kerezt modra, mond: meltan meg érdemlem az halált, mert az Iſtent ſokképpen meg bantottam, nagy bünösnek valuan magat, kére mind azokat nagy untatáſſal, hogy Iſtenen töt bözzuſágat, minden tagaiba megh büntetnek. Vala pediglen ot közel valo tartományba, egy magának lako remete, ki nagy ſok eztendeig, nagy pœnitentia tartasba élt vala, és boitöléshe. Ennek meg jelenti Iſten latasába, mint vitetetnec à tolvainac lelke az Angyalok-tól énekleſeckel menyorſágba. Ezt latuan, Iſtennec ily nagy kegyelmeſségen halat nem ada, hanem magába meg haraguan, monda: azt mivelem, hogy egéz életemet, enis gyóniörüſeges élethe foglalom, es minden gonoſſágra magamat adom, hogy nekemis igy legyen dolgom, mint ennek à tolvainak utolſo oramon életemnek. Mikor ez ily elö ſamlalt akarattal menne, ez világi fáradalan életre, egy pa'on által akarvan menni, à toba eſék, es ot az ördögöktül, meg foitatik, es pokolra vitetik.

HVZON KILENCZEDIK RESZE.

A GYONASROL.

Az igaz gyonas maga czelekedetinek vadoláſa, az igaz egyházi ember elöt.

Gen. 3. ADAM atyank, minek utanna vetet volna, inti vala az Iſten, hogy maga vétket meg iſmervén, vadolna magat, de ö azt nem gondolvan Iſtenre harita vétket, es Evara, mondvan: Az mely aſzonyállatot ennekem adtal, ö adot ez fának gyümölczébül, es meg öm. Az aſzonyállatis az kigyora kene buneit.

2. Reg. 12 *DAVID Kiralt megh ſeduén Nathan, megh valla nilvan hogy vétkezet.*

2 Reg. 24 *Az népnek megſamlaltataſábais nilvan megh valla büneit, kiért az öldöklő Angyal vagya vala népét.*

Matt. 13 *Kereztelö ſent Ianoshozjü vala, Iudanac minden népe, megh valvan az ö bünöket.*

Luc. 17 *Ennek peldazattiába, monda Ieſus az bel poklosoknac, mennyetekel mutaſſatok meg magatokat, az Papoknak.*

Az igaz gyonaſnak, bünnek megh boczanattiának remenſégével kel lenni, nem ketſégbe eſéſel.

Gen. 4. *CAinnak gilkoſſága megh iſmereti, nem haznala büne boczanattiára, mert ketſégbe eſuén, monda Iſtennek, nagyob az en alnokságom, hogy ſem mint boczánatot érdemlene.*

Matt. 27 *Iudas meg valla bünet, hogy az artatlan vért el arulta, de ſemmit nem haznala, mert ketſégbe eſék.*

Az igazan valo gyonaſnak tulaidonſága az, hogy oly ügyekezettel legyen, hogy töbe haſonlo vétekbe ne eſſék.

Exod. 10. 14 *PHArao Királynak, miért hogy nem lön igaz töredelme büneir ül, roha bunóſrek vallana magat Moyſes elót, nemis vala tökélletes akarattia, haſonlo vétkeknek el tavoztataſára, azért ſornyü jegyek altal, megh veretec, es mind nepeſül az veres tengerbe boritatek.*

1 Reg. 15. *Haſonlo képpen Saul, mikor fedetetnek Samuel Prophetatól, megh iſ merven vetkeit, nem lön tökelletes ügyekezeti, es akarattia buneinek el hagyaſára, mint mikor Davidnak artatlanſágat bizonyal latna, es fogadna, hogy ſoha töbe nem kereſne ötet haláira, ſoha mind az altal halalaig megh nem ſunek kergeteſetul.*

1 Reg. 19. 24 *David, Nathan feddeſere monda, vetkeztem. Monda Nathan, az Vris meg kegyelmezet, mert ſoha haſonlo vétekbe nem akara eſni, ſot annyra bana, es keſerge ily nagy eſetit, hogy konyhullataſival agyat ejel meg öttözi vala, mint az kenyeret, ugy eſsi vala.*

1 Reg. 22 *David, Nathan feddeſere monda, vetkeztem. Monda Nathan, az Vris*

Az igazan valo gyonas utan, gyakorta gondolkodni kel azokrol, az meg boczatot bűnőkrűl es keſergeni.

Pſal. 50 Pſal 37 *DAvid tellyes eletebe ſiratuan, gondolkodik vala, monduan:* Peccatum meum contra me eſt ſemper. *Vizontag:* Cogitabo pro peccato.

Az gyonaſra, es igaz töredelmeſſégre gyakorta ſok nyavalyak kénſeritik embert.

Pſal. 82 *AZert mondgya vala ſz. David.* Imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum.

Pſal. 15 *Vizontag: Minek utanna nyavalyáiok meg ſokaſodot az utan ſietenek hozzad.*

Num. 21 *Izrael fiai az tüzes kigyoktól, minek utanna megh ſanyargattattanak volna, mondanak Vetkeztünk, mert te ellened ſo'ottunk.*

Iudic. 4 *Az Philiſteuſoktól meg ſanyargatatuan Izrael fiai, es Ammon fiaitól, akkor mondak, vetkeztunk.*

Akar mely ſent életüek legyenek az emberekis ſükſég az gyonas.

Neem. 1 *NEemias, igaz es ſzent eletü ember monda: En, es az en atiaimnak haza vetkeztunk, alnakságot czelekedtünk.*

Dan. 3 *Az harom ifiu Babiloniaba, kik ſzent eletet viſelnek vala, es minden ferteztetesnelkü eluen, bontólnek vala, mondanak alazatoſon, vetkeztünk, alnokságot czelekedtünk.*

Dan. 9 v. 4 *Daniel Propheta ſzent életü leuen, kirek Iſten czudalatos dolgokat, Gabriel Angyal altal jelent vala, monda: Imadkozam az Vrnak, es vallaſtók, es mondek, kerlek Vram Iſten, ki nagy vagy, es rettenetes, meg orizven az te fogadaſodat, es irgalmaſſagodat. Azokkal, kik teged ſeretnek, es kik az te paranczolatidat meg orizik. vetkeztunk, alnakságot czelekedtunk el tavoztunk tóled, az te paranczolatidtol el hajlottunk, es az te itileteidtol.*

2. Mach. 6 *Az het Machabæus fiai, kiket Antiochus kegyetlenul kinoz vala, mondanak, miltan ſzenuedünk, mert vetkeztünk.*

Egy gonoz, és Istentelen Kastéliba lako Nemes emberrel iria, Ioannes Iunior Dominicanus, hogy latuan egyßer seregel menni, sok rendbeli embereket, kerdi hova mennenek? mondanak, egy ßent életü emberhez megyünk gyonaſra. Ez kezde magaba gondolkodni, hogy neki ſockal meltob volna gionasra menni, hogy ſem mint azoknak, mivel hogy mindenkor ragadozo voltam, es Istennek minden paranczolatinak altal hagoia: Mas felol pedighlen mondgya vala gondolattia, hogy az ö gyonasa neki ſemmit nem haznalna, mert azokert melto pœnitentiat nem tarthatna Mind az altal magat megh győzven el mene. Kitul mikor kerdette volna az ſz. atia, ha het eztendeigh valo pœnitentia tartaſt, fel vehetneé? Monda, nem tarthatokannj ideig. Az utan kérde ha harom eztendeig, egy eztendeig, auagy het holnapig, ha pœnitentiat tarthatnaé? Monda nem czelekedhetem aztis. Annak vtanna kérde, ha minden büneinek meg boczanattiáert, egy eyel vigyazhatnaé Kaſtelia elöt valo puzta Templomba. Monda azt meg czelekedem. Mond neki à giontato atia, ki ne meny azért az egéz ejel à Templombol, akar mi dolgod törtinekis.

Vizza tervén Kaſtelliaba, mikor az puzta Templom elöt menne, gondola magába, moſt job, hogy be tölcz az pœnitentiat, hogy ſem mint ez utan, ki tudgya, talam meg nem czelekedned az utan Le ßalvan azert lovárol, az aitohoz köte lovat, ö maga pedighlen az Oltar eleibe alla, es imadkozek. Azonba el közelgetuén, az ey azon tartománybeli ördögök mind özue gyülének: Kik közül, ki nagyobnak lattatik vala à többinel, mond: Ma egy barátunkat el veztettük, ki mindenkor mienk volt, de ugy, ha az neki adatot pœnitentiat alhatatoſon be tölti.

Vagyone valaki mi közöttünk oly, á ki ötet kü tudgya valami okon à Templombol vinni. Mond egy, ha ennekem paranczolod, ki viſem. Ackor mindgyart magat tuntete egy huga abrazattiába, kinek tanaczaual ßokot vala élni minden dolgaiba El jöve azert à Nemes emberhez á Templomba es monda neki: Mint maradtal egyedul it è puzta helyen otalom nelkül, nem tudode, hogy ezek ſezek ellenſégid. Kik ha tégedet it talalnának, daraborol darabra vagdalnának. Miért czelekedtel ily nagy bolondságot. Iüj ki hamar innet, es menyünk à Kaſtelíba. Mond à vitez, ennekem ez vagyon meg hagyva pœnitentiaba, hogy ez egéz ejel innet ki ne menyek, azert innet semmiképpen ki nem megyek. Monda neki à néüye abrazatu ördög, ha ßomat meg nem fogadot, ſoha ez utan tanaczot te neked nem adok, es minden dolgaid-

ba ellenkezöd léßek. Monda à Nemes ember: Valamint leßen dolgom, vigyázoc ez ejel büneimnec boczanattiáert, ki ſem megyek. Vizza tervén, nagy ßegiénvel az ördog monda: En ſemmi modon meg nem győzhetem igy, ſig czelekeduén vele.

Kerde maſod ßor az ördög, ha talaltatnéc oly közülöc, ki meg czalhatna monda egy, hogy ha neki paranczolna, ö meg czalna. Menyel mond. El menuén ezis felesége abrazattiába tünven, ket kiczinded gyermeket, ket karjára vevén palaſt nelkül, es haia ßagatua viuen eleibe, monda. A te ellenſégid à Kaztelt meg vevec, es minden jovaidat el viuéc, es minden foglaidal együt, es engemet ſajat hazambol nagy gyalazattal ki üzének. De ha hamar utannoc megy az embereckel, kik még megh marádtanac, el érheted mindeneket ßabadithacz, feleségedneki gyalazattiáért bozzut alhacz. Ennekis haſonlo képpen fe'ele, mint az maſiknak. Mond á felesége, ha el nem jüz, ihol ket fiadat el vetem, es ſoha többe gondgyokat nem viſe'em, es nagy zördüléſſel eleibe vete à padimontomra. Mind ezeket latuan à Nemes ember, fel ſem kele imadkozo helyéről. Ezis vizza tére az ſejedelem ördöghoz, pironkoduan es monda: Keménieb az Adamis könel, meg beßéluén neki, mint akarta volna ki vinni à Templomból. Monda à fö ördög. Meg győzetettünké?

Harmadßoris kérdi, ha volna közöttöc oly, ki à Templombol ki czalhatna. Monda egy, ſem ez, ſem az elsö, nem tudnac á keſerteshez, de ha paranczolod én meg czalom. Ez ördög tettete, mint ha mindenec meg gyultanac volna az Templom körül, mint az földel együt à bokroc, ugy hogy az Templom aitaian latatnec à lang be czapni, es az ablakokon. Azonba kezde az ördög kialtani, jöuetec, jöuetec, ſegélyetec meg oltani à tüzet. Kit noha hallana à Nemes ember, mind azaltal helyébül ki ſem mozdula. Azt latvan az ördog, monda à Templom aitaiáról, miczoda ember vagy te, nem de minden jambor ember nem ſegitie az tüzet meg oltani? Azt itilede, hogy te Istentul meg halgattatol, ki ennyjonac meg égeſet engeded. Mond à Vitez: Semmi dologért ki nem megyec, mert ennekem azt hadtac pœnitentiaba. Nagy ßégyenére el mene, meg monduan azis, mint jart volna.

Vizontag kérde à fö ördög, ha még valaki találtatnec közülöc, ki valami modal Templombol ki vehetne, hogy mindnyáian ßégyent ne vallánac. Paránczola iſmet egynec, hogy ßerenczet probálna, ez Pap abrázat-

ba tunuen, az egy házba harangoza, az utan giertiakat meg gyuittuan, kezde az Oltart keßiteni: Nézven azonba à Nemes ember ßemébe, es monda neki: Nem te vagy illyen fillyen vitez? Monda, en vagyoc. Mond neki à Pap, te excommunicatus vagy, mert illyen helyen gyuitaſt töttél, ezért s-ezért az czelekedetért. Meny ki innet hamar, mert addigh vétenyet nem mondoc, miglen innet ki nem mégy. Annakis haſonlokeppen felele è vitez, mint à többinec, es igy ezis nagy gyalázatal el pironkodik elöle. Regel lovára ülvén Kaſtellyába mene, feleséget, gyermekit, es nényet azon allapatba találá, kibe hadta vala. Ez vitez álhatatoſſága Iſtentül megh jelentetéc az attiaknac, hogy azon éjel negy Koronat nyert volna, negy fö keſértetetnek gyözedelmeért.

Egy Apacza, fejedelem aßzonyról olvasni, ki vnokáiat Kalaſtoromba tartia vala mellette, ez egy ſiat megh keduelvén, noha teſti vétket nem czelekedhetet vala vele, mivel hogy alkolmatoſſágot, gonoz indulattiának czelekedetire nem találhatot vala. Azonba meg betegülvén, ſenkinek ſemmit nem jelentuen, meg ſem gyonuan, ily magába el tökéllet gonoz gondolattiat, meg hal, itilvén mindenec, hogy ßüz volna. Kit ßüzeſégeért, es jo maga viſeléſeért itil vala az fejedelem aßzony, hogy ßent volna. Ejeli imadſága közöt, kiványa vala érette valo eſedezéſſel Iſten elot, hogy lathatna. Azonba eleibe hozatec, ket fertelmes lélektül, monduan: hogy ö orök karhozatra vettetet volna, mert gonozra valo akarattiat, megh nem gyonta volna. Ex lib. exemp. diſtinct. 9.

Vgyan azon könyvbe olvashatni, ket uton jaro ßent életü emberrül, kik mikor egy varoskába jutottanac volna, holot vala egy aßonyállat, ki attiaſiaval vétkezet vala, titkon, mely vétket, nagy ßégyenletébe nem mert gyonni, az ot valo egyházi embernec. Ezeket, ugy mint idegeneket, mikor latta volna az Templomba, ß. aldozat tételekbe, mond magába, ezek idegenec, engemet nem iſmernek, nekik buneimet meg gyonom. Ez aßſzonyállat gyonaſákor à Papnak tarſa ellenekbe alvan, es ráiok nezvén, valamenißer halálos vétkeit meg vallya vala, mind annyßer egy nagy varas beka lattatik vala ki eſni ßaiából, es ßökdeczelven ki menni az egyházbol. De az felyul meg nevezet paraznaſágat, ßégyenletibe megh nem mervén gyonni, lata az gyonto atiának tarſa, hogy mind azok az bekac, egy nagyob utálatoſſal lata atának vizza jöni, az aßonyállathoz. Mikor egy melyföldnire mëtenek volna, a

varo-

varoſtol, minenu latast latot volna, mikor az aßßont gyontatna, megjelenti tarſa à gyonto atiának. Ezt halvan nagy félelembe eſéc, es monda valamit à gyonasba el titkolt. Azonnal vizza tervén, hogy meg teritene, megh fordulvan, halva találák. Mely dolgon nagy bánatba eſénec, imadſágra es böröleſre aduan magokat, keruén az Vrtól, hogy nekik meg mutatna mit jelentet volna ez à latas.

Harmad nap be telven, az aßßonyállat egy ſarkanyan ülvén, megh jelenik, ket kegyetlen kigyo nyakat által ölelvén, kobelét ſopuan, ket undok czirke beka vala az ket ßemen, ßaiából tüzes langolo kenkövet fu vala, ket nagy eb ragia vala ket kariat, es ket tüzes nyl boczáttatik vala ket fulébe. Kit hogy láttanac, felette igen meg jedenek. Monda az aßßonyállat: Ne félyetek Iſten barati, en vagyok az, az atkozot aßßony, ki tunektek ez elot valo napokba meg gyontam vala, de mivel hogy ily bünömet el titkoltam gyanáſomba, mind örocke erre à kinra itiltettem. Monda à gyonto attia: Kénßeritlek tégedet az élö Iſtenre, mond meg ennekem, mit jegyezzen è ket külömbözö gyötrelem. Az melyeket latrok az en haiam közöt, azok gyötrenec, haiamnac ekeſſégeért. Az varas bekak ßemeimen buia tekintetimnec kinyai. Az mérges nilac, fuleimbe ragalmazáſoknac, énekléſeknec, es tiztátalan hallaſoknac gyötrelmi. Az ket czeczemen valo kigyo, tiztátalan illetéſeknec kinzoi. Az ket karomrago ebec, gonoz czelekedetimnek büntetöi, mert Chriſtus ßegényeknek nem adtam joßagimbol alamuſnat, hanem ßeretöimnek oztottam jovaimat. Ez ſarkany kin ülök mondhatatlan nagy kegyetlen gyötrelmeckel gyotór, ßaiaimat égeti, es minden beleimet, tiztátalan czelekedetimért. Monda vizontag az gyonto attia, kérlec, mond meg ennekem, miért leg inkab büntetetnec az emberec: Mond az aßßony: Az aßßonyállatoc negy kivalképpen valo okért mennec poko'ra, büja terméßetekért, fiu öltözetekért, varaſláſokért, es gyonáſokba valo ßemérmeteſſégekért Ez utan kerduen, ha mi modal ſegittethetnenec, ily nagy kinbol valo ßabadulasra, nagy hertelen ßemek elöl, el ragadgya az ſarkany, es pokolra vizi. Ex lib. exempl.

Ioannes Iunior Dominicanus azt irja, egy tökélletes hazas emberrül hi feleſégéuel magzat nelkül él vala. Mind ketten konyörgenek Iſtennek, hogy adna nekik magzatot, fogadaſt téuén, hogy Iſteni ßolgalatra adnac. Kit Iſtentül megh nyerénec, beis töltéc fogadáſokat, ßerzetéſec közi aduan. Es mivel hogy, tob fiok nem vala, egy mas akarattiából, joßágokat ßegé-

nyeknec oztac, ugy annyra, hogy ſegéniec atianac hiuatatnánac. Ezenkozbe egy fiu ſoluan az aſonyállatnak ſeme meg akada, es teſti vétekbe eſéc, es meg ter heſedéc, kit meg ölvén, agya alat el temete, azonba meg nem ſünuen ſokat alamunaiától. Meg halvan Vra, nagyob batorſágba magat buiaſágnak ada, vizontagh terehebe eſuén, haſonlo képpen megh öli ſuletéſekor az gyermeket. Végre betegſégbe eſuén, intetéc gyonasra, kit ſemminek alitvan meg hal es pokolra vitetetik. Fia halvan anya halálat à Kalaſtoromba, kezde ſünetlen imadkozni érette, bóitólni, miſet mondani, es magat vereſégekáltal oſtorozni. Egyzer nagy aitatos imadſági közót, meg jelenik az anya, ket rettenetes ſarkant ſoptatuan, es az egéz teſtét gyötörvén. Kérdi mint volna dolga: Monda, hogy karhozatra vetetet volna ſemérmeteſſegeért, hogy gzonaába vétkeit meg nem mondotta volna, mert valahul az igaz gyonas ninczen, ot az egyéb jo czelekedet haſontalan. Kérdi annak felette, mit iegyez az ket ſarkany. Az mely magzátokat ſoptatnom kel vala, azokat ket kezeimmel megh öltem, azert adatattanak ennekem örök gyótrelmemre.

Egy ördöngós ember vitetet vala, egy ſent életü emberhez, ki mikor paranczolna, hogy az ördóg ki menne az emberbül, es ki volna neve, megh mondana. Mond, mi it harman vagyunk, engemet neveznec ſünek be ſegezóiénec, tiztem az ennekem, hogy az bünösnec ſivét be záriam, hogy bünerül ne leheſſem tóredelme. Hogy ha pedig tóredelmeſſége lenneis, tehat az en velem lako atiamfia, ki hiváttatik ſaia be ſegezönec, kinek minden ügyekezeti azon vagyon, hogy meg ne gyonhaſſec. De hogy ha ſinte meg téreis, es meg gyonekis, harmadik atiamfia neveztetik tarſoli be ſegezöiénec, ki azon munkalkodik, hogy gonoſzul kereſet marhat meg ne adgyon. Es ez mindenikünknel tób haſonal forgodik. Mert hogy, ha ſinte meg gionanak es tóredelmek lenne à bünöſoknec, igen ritkan találtatnac olyatenoc, kik tellyeſſégel hamiſſan kereſet joſágokat meg adnának.

Egy fertelmes, es utálatos bünbe heuerö emberhez mene, egy ſent életü Remete, ki immar halálra betegedet vala, hogy gyonáſat meg hallana, monda annak à bünós ember, ki mind leanyáual, nemetvel, annyáual vétkezet va'a, es töb ſantalan teſti undokságot czelekedet vala, mery el tulem, mert nagiob az en alnokságom, hogy ſem mint irgalmaſſágot niernec Iſtentul. Mond az Remete, ſzerelmes fiam, ne mond azt, mert hidgied, hogy az gionasnac, es pœnitentia tartasnac, oly ereie vagyon, ugy ha banod, gonoz

czele-

czelekedetidet, hogy Iſtentül minden büneid meg boczátatnac. Monda az Nagy dolgod mondaz. Mond az Remete. Czeleked meg azt, à mit én te néked mondoc. En meg foztom magamot minden érdemimtul à te büneidér', hogy ne kételkedheſſel, ſe ketſegbe neeſſél. Kit megh fogaduan à bünös, czercluén egy mas közót valo czelekedetekrül. Monda à Remete az embernec ſamlald elô immar gonoz czelekedetidet, hogy tudgyak azokról pœnitentiat tartani. Ki mikoron minden vétkeit elö ſamlálta volna, ſemmit azoc közül el nem titkolvan. Mond az Remete: Banode ezeket à vétkeidet, hogy czelekedted, hogy ebül à te gionaſod ſentſéget érdemlien. Monda az bünös, banom, es ugy gionom, hogy érdemes legyen. Es igy odoza meg á Remete, attiánac, fiunac, es ſz lélek nevébe. Halála utan egy holnapal, megh jelenec à Remeténec, monduan, hogy üdueſſégnec utába volna. Kérdi à Remete, az en érdemim felöl, kitül magamat megh foztam, mint lön dolgod, mond az, az Iſten te neked azt ket annyra megh ſokaſitotta, miért hogy az által en tülem el vetted, à ketſégbe eſéſt, es hogy en hozzam nagy ſereteted-nec jelet mutattad.

Robertus Licio iria in ſuo Quadrageſimali egy Iſtentelen gonoz Nemes emberrül, ki ſok ellenſégitül kornyul vetetetuen, ſok ellenec tót boſzzuſágert, kik az orába meg akarac ölni. Latuan az á Nemes ember hogy meg kellene halni bizonnyal. Monda azoknac nagy könióruletes ſoval. Kerlec titeket az Iſtenert, hogy egy keveſſe az en halálomat halázzatoc, miglen valamely Papnac buneimet meg gionhaſſam. Felelenec azoc ez halogatáſodba ſemmi nem kel, feltven hogy barati altal azonba kezekbül megh ne ſabaditatnec, kinec mikor mondanac, hogy miakat ki niuitana feie vetelere, monda: VR Iſten, te tudod az en akarátomat. Az en lelkemet ſüz fianac aianlom, ez alat feie vetettetik. Vala pediglen ot való közel varosba, egy ördöngös, ki elot, mikor nagy órommel mondanac, hogy ily nagy Tyrannusnac halála, es veſedelme, nagy iovokra lót volna ſokaknac. Mond az ördög, az ö halála nem veſedelmere lót. Mert egy ſzava által, kit halála ideien monda üdvezitetet

Egy barat Neapoliba, ez elöt huz eſztendöuel, nagy rettenetes Iſten iriletiſerent teſtetöl es lelkeſtöl ragattatot pokolba. Ennek levé egy fo Neapolbeli Nemes ember lelki fia, ſok töb emberec közót, kinec ſzokta vala halgatni gyonáſokat. Ez halálra betegeduen hivattia giontato atiat, kit ſzo-

kása ßerént, czak könnyen teſti vétkeiért ßokot vala megh odozni, meg nem fedvén azon vétkeirul, kit nagy ſokzor megh gyonik vala Ez nagy ßép lelki vigaztaláſokba beteg embert hagyvan, haza megyen. Azonba ugy mint ket ora mulva eſtve fele meg hal. Ezen Nemes embernek lelke, Iſten czudálatos engedelme ßerént maſod magáual nap nyugat utan, megyen az Kalaſtorom aitaiára czengetuén, kihez ki menuén az aiton allo, mond neki, kér lek az gyonto attiat hidgy elo, hogy menyen az Nemes emberhez, mert felette ighen el nehezedet. Mond az aiton allo : Lám nem réghen iot onnat, nagy jol hagyuan. Mond az, meny el mond megh neki, hogy ily utolſo ßükségébene hadgya. El menuén az gyonto attiahoz, megh jelenti nagy kivanſággal valo hivatallyat, mond az, nem régen jöttem tule, lam ſemmi nehez lelki iſmeretre valo dolga ninczen, meg gyont, es czendez lelki iſmeretbe hadtam, auual megh éri, moſt ſolozmamat végezem. Viſſza teruén az ayton allo, megh mondgya az gyonto attia valaz tételét. Mond az neki, ſemmi képpen innet el nem megyek, mighlen ki nem jü, mond meg az Gardgyanak : Ily nagy untataſat nem türhetuén Gardgyan akarattiából, maſod ßerzétes magaual el küldetik. Ki menuén az aiton ßovetnecikel elotte menuen egyk, mikor egy utzan altal mentenek volna, mond neki az Nemes ember, ki orczaiat nagy fekete palaſtal valamenyire be fedte vala, megh nituan elötte, iſmerzé engemet ? Amaz rea tekintuén, nagy almelkodua mond, iſmerlek. Mond á Nemes ember, tudode, kiczoda ez, à ki ßouetneket viſi ? Mond à barat, nem tudom. Mond az : ördogh az, ki en érettem, es te éretted iüt, hogy pokolba vigyen, mert ha te engemet, az en vétkeimrül megh feddetel volna, kibe gyakorta eſtem, magamat megh ſem iobituan, en azoktól el tavoztam volna, de te azokat ſemminek alitottad, azert en te nagy engedelmeſségedért karhoztam, te pediglen en érettem karhozol, ez ßot monduan, fel viven à barátot az órdög teſteſtól es lelkeſtól pokolba viue. Az barat taſsa ily rettenetes dolgot latuan, jetébe azon helyen le eſék, es virrattigh ot feküek, kit találvan az emberek regel, holt elevenſeghe fel veſik, es Kalaſtormába be viſik, ki annak utanna magahoz iüuen, ezen történt dolgat az gyonto atiának egyebek peldaiára meg beßélle.

Egy emberrül olvaſni in libro exempl diſtinct. 9. Kinek fia har-

intz ket eztendeig imádkozek lelkéért, ez eztendőbe telven, fianak megh ielenik, monduan, hogy nagy giótrelmet ßenvedne. Kerdi fia, ha anny eſztendótül fogva imadſága nem haznalt volnae neki ? Mond az attia, nem haznalt. Mond az, tehat karhozatba vagy ? Mond az attia : Fiam, el nem karhoztam, hanem Purgatoriumba vagyok, holot felette igen kinzátatom, miglen mind fillyerról fillyere megh nem fizetek buneimért. Miért tehat nem haznalt te neked, az en imadſágom ? Mert ez udö alat, mindenkor halálos bunbe voltal. Hogy lehet az atiam, ha minden eztendobe meg gyontam, az Vrnak teſtetis hozzam vöttem ? Mond az attia, ha ßinten minden eztendöbe megh gyontalis, mindazaltal meltatlan éltel az Sacramentomockal. Mert az te gyonasod igaz nem volt, mert nem ßeretetbul ezelekedted, hanem czak imily amoly ßokuból. Gyonasodat negyuen napi utolſo hetre halaztottad feltuen az utan gyalazátodat, ha ackor megh nem gyonnal, az utanis magadat ſemmibe megh nem iobitottad. Ebbül ki tetzik mind annij idötül fogua, hogy igaz iobulasodra valo ügyekezeted nem volt. Es ez üdö alat te neked czak egy bunódöt ſem boczátotta meg Iſten. Ezt halvan àfia, életet megh iobita mind erkölczébe, mind ruhaiba, es egyebekbe, ugy töredelmeſſégel. Ez utan ugy imadkozek attiáért, es ki ßabadittia a gyötrelemnek helyerül.

Egy Doctorról iria Ceſarius in ſuo dialogo, hogy midon halalához közelgetet volna, lat egy ördögöt allani az háznak ßegeletibe, kinek igy ßol. Mit állaz te it utálatos oktalanſag ? Kénßeritelek tégedet az élö Iſtenre, mond meg, mi vagyon ez világon tinektek nagyob bantaſtokra ? Mond az ördögh, az mi erönket ſemmi dologh ugy megh nem fogyatkoztattia, mint az giakor gyonas. Refert Pomerius in ſuo Quadrageſimali.

Egy réßeges emberrül iria azon Pomerius feriæ 2 Dom. Paſsiovis, hogy mikor gyakorta valo reßeg ſegit megh gionta volna, pœnitentiaul azt hadgya neki az gyonto attia, hogy bort ne inneb. Mond az reßeges, azt en megh nem türhetem. Tehat miczoda pœnitentiat akarz fel venni ? Monda hogy ſoha vizet ne igyam. Meg engedi az Confeſſarius. Ez nem ſok ido multa mezze utra éreduen, felette igen megh ſomiuhozek, es noha az uton io forráſokat talalt volna, mind az altal nem akara innya azokbol, az fel vot pœnitentiaert, kiert betegséghe eſuén megh hal, es az igaz pœnitentia tartaſért idvezült.

HARMINCZADIK REZSE.

BIZODALOMMAL VALO SZOlasrol és czelekedetröl.

Exod. 5 NAGY batorságal kel az bünösöket meg feddeni. Moyses batran fedd vala Pharaohot.

2 Reg. 12 Batorságal, es modgyáual fedde meg Nathan Davidot büneirül.

3 Reg. 18. 21 Illyes Propheta, batorságal feddi az Istentelen Achab Kiralt büneirül, megis fenyegeti.

Act. 7, Sz. Istuan nagy batorságal fedde meg az Sidokat, sziuóknek kemeny segirül.

Követségeket batorsággal kel megh mondani.

4 Reg. 1. ILLYES, akarattiat Istennek nagy batorságal jelenti Ochozias Kiral köuetinek betegsege felol, monduan: Azt mondgia az VR, az agybol, az melire fel mentel le nem szalálz, hanem halállal halz meg.

4 Reg. 3 v. 13 Eliseus Propheta monda Ioram Királynak: Mi kozom vagyon veled meny à te atiad es anyad Prophetaihoz èl az seregeknek Vra, kinek elotte allok, hogy ha nem tekintenem Iosaphat Iuda Királia szemeliet, ingen sem hallotalak volna, sem read nem tekintettem volna.

Batorsággal kel hadakozni az igasságert es az harczokon batoritani az felelmeseket.

2 par. 32. v. 7 EZechias Kiraly, biztattia vala hadakozo nepet, özve giuituen Hierusalem piaczára. Sennacherib Királyellen, mert ugy mond, sokkal toben vadnac velunk, hogy sem mint aval. Mert aval hus kar vagion

mi velunk pedigh en az mi Vrunk Istenunk, mi segitségünk es érettunk hadakozik.

Neem. 4. Nagy batorsága vala Neemiasnac, kit sok fele ellensegi haborgatasi el kezdet ugiebe meg nem jeztheték.

Iudit asszony, nagy batorságal indul ki, egy szolgalo leanyáual Bethuliabol Holofernes fele vételére.

1 Reg. 17. 45 Dauid gyermec leuén, batorságal indul Goliad ellen, monduan: te en ellenem fegyverrel jüz, kopiaual es paisal. En pedighlen te hozzad megyec az seregeknek Vra nevébe.

1 Mac. 9. 10 Iudas Machabæus, latuan ellenec valo ellenseginek sokaságit, monda, tavol legyen az, hogy el fussunk az mi düczöségünknec gyalázattiára, ha el jöt ideie halalunknac halyunc meg az mi atiank fiaiért.

1 Mac. 11. 73. Iudas kemény harczot teuén ellensegi közöt tarsai el futuan, végre latuan vitezi harczolasat vizza térnec à harczra, es megh gyözik az ellenséget.

Az Isten igiet batorságal kel prædikalani nem kel gondolni emberi tekintettel.

Eſter. 4 MArdochæus nem akara Amanac Isteni tiztességet tëni, noha ezokaért halálra kereſtetnec, Esther Királyne aszonial, batorságal szol vala az igasságnac otalmaért, kinek paranczolais, hogy élete veszedelme alatis, az kegyetlen Asserus Királyal szembe lenne Izrael fianac szabadulásokért.

Ioan. 9 Az vakon születet ember, nagy merességel hirdeti vala CHristus vele valojo tetet nem gondolvan à Sidoc fenyegetéseckel.

Matt 26 Act. 2 & 3 Act. 9. 17- 19. Sz. Peter, ki CHristust egy szolgalo leany elöt meg tagadta vala, egéz gyülekezetbe vallast teszen rola az sz. lelek eljöveteli vtan.

Nagy batorságal szent Pal prædikala CHristust à gyülekezetbe, es az nép közöt.

Batorságal kel embernek szükségébe fele barattiához folyamodni.

3 Reg. 1 BErsabe bemene Davidhoz batorságal, keruén hogy az ö fia emeltetnék Kiralyságra David helyébe fogadua serént.

Matt. 20. *Zebedæus fiainac annya, batorſágal mene Ieſushoz fiai elomenetekert kóniöröguén.*

Nagy batorſágal jarul Ieſushoz, az Cananeabeli aßzonyállat, leanya egeſſégeért.

Ioan. 13 *Nagy bizvaſt kérde ſz. Ianos Chriſtuſtól, ki volna aruloia, hogy neki meg jelentene.*

Matt. 27 *Ioſeph batran megyen Pilatushoz, Ieſus teſte kereſeert, hogy kerezt faról le tenne.*

Engedelmeſſégeket batorſágal kel jelenteni es hűſégel Vrokhoz, avagy baratiokhoz.

Ioan. 11. *CHriſtus üduezitönk Iudæaba akarvan menni, holot tudgya vala az Sidoknac ellene valo gonoz ßandekokat: Mond Thamas à tanituányoknac, menyünk el mijs, halyunk meg vele. Huſéget akaruan jelenteni.*

Act. 5 *Monda Peter az Sidok tanáczinac, inkab kel Iſtennek engedni, hogy ſem mint embernek.*

Scithiabeliek Darius Perſiai Királynac ajandekon küldenec, madarat, egeret, bekat, es nilakat, es midon rendbe allanánac lovagok es gialogoc, mint ha meg kellene ůtközni Dariuſſal, azon közbe egy nyul fel ugrec az ket ſereg közöt az Scithiabeliek kergetni kezde kialtozvan, Darius tudakozik mi oka legyen kialtozo indulatoknac, mikor értette volna az nyul kergeteſeról hadánac czak meg neueteſet ßeme elot, el futa elötöc, hogy ily merez népel, ne kelletnec meg vini. Herodotus lib. 4.

Iphicrates Athenasbeliek had viſelő feiedelmét, mikor à gyülekezetbe kérdene oratioia közöt egy Rhetor, ki volna hogy annyra magába fel fual kodot volna louas volnae? Nehez fegyueres vitez volnae? auagy jo lóuö, a vagy fel kez pais viſelö? Monda: Egyk ſem vagyoc azoc közül, hanem mind ezeknec tudoc paranczolni. Stob ſermon. 2.

Dercyllides Lacedæmoni, midön Lacedæmonbeliektül Pyrrhus Királhoz követſéget küldetet volna, es Pirrhus nagy kemeny feniegetö beßeddel paranczolna, hogy Cleonimus Kiralt, kit ßanki vetetenec vala, hazáiokba fogadnak. Monda Dercyllides: Ha Iſten vagy, nem igen felünk te tüled, mivel hogy igaz ügyünk vagyon, es ez okon Iſten ſemmi hamiſſágot ellenünk nē gondol. Ha pediglen ember vagy, nem kel anyra tüled felnünk. Fulg. l. 3. c. 7

Egy Lacedæmonibeli viteznec Paiſan egy legy vala czimerül fel iratva kinek mikor mondanac, hogy az à czimer igen kiczin volna, kit az ellenſég meg ſem lathatna, monda az, hogy ö ily közel akarna menni ellenſégéhez, hogy ſockal nagyobnak teczenek az ellenſégnec á legy, hogy ſem mint volna. Idem.

Egy Santa vitez, mikor feddetetnec mas viteztül, miért ſantan jöt volna az hadba, monda, harczolni jöttem, nem futni.

Mas viteznec, mikor Perſiai hadnac ßantalan nýlaitól az napnac fénye mondatnec meg homalyoſodni, monda, jol vagyon arnyek alat joban vihatunk. Val. Max. lib. 3. cap. 7.

Ageſilaus Lacedæmoniak Királya elsö iſiusagába, mikor hallotta volna Perſiai hadnak Görög orßágba valo jöuetelit, kit egéz Görög orßag retteg vala, varos népénec magat ajanla, hogy keues népel mind anny hadnak eleibe akarna menni, es à Perſakat auagy megh giözne, auagy tiztességes békeſégh zerzéſſel hazajüne. Ily bator ßunek nagy voltába megh batorodánac, az Lacedæmonbeliek tiz ezer fegyuereſt adának neki, ki Aſiaba által menuén Perſiai eröt megh vere, vizza hiuatuan hazaiába jöue egéz hadáual nagy vigan. Fulg. lib. 3. cap. 7. ex Plut.

Nagy Alexandernec, mikor mondanak, hogy Darius Czaßar ö ellene harmintz Myriades népel jöne, (egy Myrias tiz ezert teßen) mond Alexander, egy ßakacz ſok juhtol nem fél. Ant. Meliſſa part. 1. ſerm. 37.

Vgyan Alexandernek mikor mas mondana, Darius hadánac nagyob voltat, hogy ſem mint az öuet. Monda, az juhokis, noha ſokan vadnac, mind az altal czak egy Farkaſtölis meg fogattatnak. Ibidem.

Alexandert mikor Hadnagy vitezeknel ragalmaznac, hogy ßerenczeiét kotzkára vetne, es vitezeknec ſatorokba valo ßavokat Alexandernec meg vinnek, monduan, hogy ellenſégektól vöt prædaiokat nem vinnek be Kiraly hazába. Monda Alexander, nagy bator ßivel, jo jel ez à mit mondotok giözedelmeſeknec ßauok az, ez hadba vala Dariusnac tizer valo ſzaz ezer embere. Viteziis batoritak ez ſokaſag ellen Alexandert monduan. Bizal Király, megh ſe jedgy ellenſégidnek ſokaſágin, mert az ellenſég el nem viſi az mi ßarnyunk auagy karunk alat valo büzt. Cœlius lib. 24. Antiq. lect. cap. 13.

Antigonus Királynak egy vitez monda: hogy eleb allana ellenſege elöt, mivel hogy ſok haioi volnának ellenſéginec, mond à Király, engemet egyedül hany haio ſamba ſamlaz? Ful. lib. 3. cap. 7.

Vgyan azon Antigonus, mikor Macedoniai Kiralyſágra váláztatot volna, halvan ſokaknac ellene valo zugolodáſokat, magába bizvan, az egéz nép elöt le teve Koronáiat, es Király palczáiat, monduan: Ha ki meltobnac itilteken nalamnal ez orſag birodalmára, adgyatoc annac akarátotoc ſerént, mind az Koronat, mind à palczat, elö ſamláluan ezek elöt minden velek valo jo czelekedetit, es minden diczíretes hadviſeleſit. Ez nagy batorſagáért, érdemle azt az egéz néptol, hogy vjonnan fel venne az Királyſágot, sût ugyan könyörgenek is neki. Mellyet ſemmiképpen fel nem von addig, miglen az partoſokat meg nem bûntetnee. Ful. lib. 3. cap. 7.

Delphinum oraculum, mikor el olvaſtatot volna Athenasba, együtjelent ki az varos értelmetól külömbözne. Ez tudakozas közöt, fel kel közülöc Photion monduan, hogy ö volna egyedül, az kinec nem teczenec ſemmi azokba, à mit ök czelekednének. Plutarchus in Phoc.

Vgyan azon Photion kérdetéc az Oratóroktól, mi jot czelekedet volna ö az közönſegnec: monda, ſemmit egyebet nem annal, hogy mig tü nektek Hadnagyotok voltam, ſenki temetéſen nem mondatot temeteſról valo Oratio, hanem az kik meg halnac vala elciknek koporſoiokba temetetnek vala.

Caius Fabricius, mikor Pyrrhus Királyhoz küldetet volna, es azt akarna Király, hogy barati közöt elsö helire ülne, monda neki Fabricius fugva: Nem illikè te hozzad Pyrrhe, mert à kik moſtan az te mi voltodat czudáliak és tégedet tiztelnec es böczülénec, mikor engemet tudnac, ki volnec, és megh probaltanac volna, en tü'em inkab akarnánac biratátni, hogy ſem mint te tüled, mely Fabriciusnac igaz beſéden nem czak megh nem haborodec, à Király, de söt inkab kedueſen véve, es az fogliokat kikért jöt vala aiandekon el boczata. Ful. lib. 3 cap 7.

Probus Czaſar, mikor vitezektól Czaſarſágra váláztatot volna akarattia ellen, monda: Vitezec az en birodalom nem keduetek ſerént valo leſſen, ſem en vele'm meg nem alkhattoc, mert hogy en tü nektec hizelkedgyem arra en ſoha nem vitettetem. Ful. lib. 6. cap. 4.

HARMINCZ EGYEDIK RESZE.

FELEBARATIA ESETIN-VALO SZANAKODASROL.

Az rabokon könyörülni kel és meg ſabaditáſokrol ſorgalmatoſon gondolkodni.

ABRAHAM halvan Loth rabſágat, ſanakoduan raita, minden kéſedelemnelkül ſabaditaſára indul, meghis ſabadita ſok egieb rabockal együt, öt Kiraly kezébül. — Gen. 14

Izrael fiai ket ſaz ezer aſſonyállatot, gyermekeket és leanyzokat, kiket meg fogtac vala meg ruhazánac, ételt, és italt aduan nekik, el boczáttac hazokhoz. — 2 Par. 28.

Tobias, felette igen ſanakodik vala az rabokon, kiket éleſégel taplal vala. — Tob. 1 & 2

Abimelech ſánuan Ieremias Prophetának kemény rabságat idegen nemzet levén, megſabadita à tömlötzbül. — Ier. 38.

Eſther Királyne aſſony, haluan nemzetinek nagy keſerüſéget, életét halálra vete, hogy nemzetinec ſegitſégel lehetne. — Eſter 4

CHriſtus tanituani ſanakodnac vala az Canaanbeli aſſonyállatnac leanyáert valo kialtasan, es kérik vala Ieſust, hogy el boczátana. — Matt. 15

Hogy lata Ieſus Mariat ſirni Lazar halaláért, ſanákoduan öis ſira, es Lazart fel tamazta. — Ioan. 11

Ieſus ſzent annya keſerüſegen ſanákodec à kereztfan, es ſzent Ianosnac ajanla. — Ioan. 19

Farattakon es vtonjarokon éſedezni kel es ſegiteni.

Iudic. 8 *MEG farat tarsain esedezvén Gedeon, kik ellenségeket kergetik vala, eledelt kér nekik.*

2 Reg. 2. *David tarsain kóniörülüén, kik örizetire hagyatáttanac vala ruhaioknac, egy arant valo rezt adata az ellenségtól nyert prædabol azoknakis.*

Szanakodni kel az halotakon, kivalkepen kik halálos bűnbe holtak meg.

Iudic. 21 *IZrael fiai Beniamin le vagasan ßanakodánac es siránac raitoc, noha ó tülök felette igen meg bantáttanac vala.*

2 Reg. 18. *David felette igen ßanakodec, es nagy jaigatassal sirata Absolon halálat, tuduan hogy lelkébeis meg holt legyen.*

2 Mac. 4 *Antiochus noha Istentelen vala, mindazaltal ßanakodec Onias fő Pap halálan, tuduan hogy artatlanul óltec meg.*

Szanakodni kel az bűnbe megh keményedeteken, békeséggel ßenvedvén boßßusag tételeket.

1 Reg 15. *SAMVEL sirattia vala Saul Kiralt ßanuan, tuduan, hogy az Vrtól el vettetet.*

Matt. 16 *Ennek peldazattiára hoza be Iesus az ados ßolganac kegyetlenségének büntetesét, ki felebarattian nem akara köniörülni, hanem tomleczbe uettete.*

Az özvegyeken es arvakon esedezni kel, vigaztalvan őket.

3 Reg. 17. *ILLYES Propheta özvegy gazdaia aßßonynac keserues panaßolkodasat fia halaláért vigaztala es fel tamazta neki.*

4 Reg. 4. *Szanakodec Elisæus Propheta az ados özvegyaßßony kesergesen, kinek gyermekit adossagaért el akariac vala venni, es olainac bőségéuel meg aiandekoza, kit el aduan az aßßony meg fizete adossinac.*

2 Mac. 3. *Onias Pap felette igen ßanakodec mikor hallotta volna, hogy Heliodorus à Templomot meg akarna foztani, es az özvegyek le tőt pénzet onnat el akarna vinni, ßörnyen à Templomba meg veretetik az Angyaloktól Heliodorus ugy hogy mas vißi ki à Templomból.*

Latuan Iesus sirni az özvegy aßßonyállatot, kinec egyetlen egy fia temetni vitetik vala, könyörülven raita fel tamazta fiat. Luc. 7

Peter lata sirni az özvegyeket Tabita aßzony halaláért, ki nekik ruházatot ozt vala es ételt, keresekre fel tamaztia nekik. Act 9.

Mikor attiafiait avagy nemzetségit veßedelembe lattia hogy forognak ßanakodni kel raitok es segiteni.

NEhemias halvan Hierusalembelieknec keserüségeket, es nagy fogyatkozásokat sira raitoc, es segitségel lon nekik. Nehem. 1

Ieremias Propheta felette igen ßanakodec Hierusalem romlasan, es nagy jaigatással sira raitoc. Tren. 1

Latuan Iesus Hierusalem iöuendő ßörnyü romlásat, ßogokuan sira raita. Luc. 19

Szegényeknek ßűksegin esedezni kel es segiteni.

IOB maga felől mondgya vala: Az hallo ful haluan boldognac mond engemet, mert az ßegént meg ßabaditottam.

Felette igen haznos ßegényeken könyörülni az ióuendő itiletnec gondolati által, mikor Iesus az io czelekedetet ßamlálya elő az uduessegre. Matt. 25

Meg ßanuan Iesus harmad napigh vele valo maradásoka. á népnec à puztába, eledelt ad nekik. Mar. 6 Ioan. 6

Az betegeken ßanakodni kel, es azokat vigaztalni es segiteni.

PEldaul hozza Iesus az Samaritanust, ki az sebes embert fel veßi utába barmára tevén, be kötven sebeit borral, es olaial, es szallasra viuen gazdaiánac vele valo banásat fizetéseért aianlya. Luc. 10

Szanákodec Iesus az nyavalyas süketen es neman, kit séregbül fél fele viuén meg gyogit. Matt. 9

Hasonlo képpen szanákodec à gutta ütöttem, kit agyába Iesushoz vünec felebaráti, es vigaztáluan meg gyogittia. Las tőb peldákat Iesus czudairól. Marc. 7

Vton jarokon ßanakodni kel, es hazában be vinni nyugodalomra.

Gen. 18 *ABraham ßanakoduan harom ferfian ſatorába be viſzi, labokat megh moſſa eledelt kezituen nekik.*

Gen. 19 *Loth Sodomába ßanakodec utonjarokon, hazába be vizi, es az Iſtentelenektól otalmazza.*

Luc. 24 *Ieſus üduezitönket vton jaro kepébe ket tanituany kenßeritic velec ßallaſokra eſtue fele be menni.*

Egyed Apatur Arelatumbeli nagy aitatoſon könyörge Iſtennec Caroly Kiraly vétkeinec meg jelenteſeért, kit ſemmiképen nem akar vala gyonasaba megh vallani, ßanakoduan ez okon valo veßedelmeról. Imadſága kózöt az Oltaron egy Cedulaczkan meg jegyezve talála à Kiraly vetket, kibe meg vala irva, hogy az ö könyörgeſeért az à bün megh boczátatnec, ha az Királyis büneiért igazan bankodnec.

Pacumius Apatur, mikor ßerzetéſec kózül valakit ezébe veſzen vala, hogy à Satantól meg gyózetetet volna, mind addigis nyughatatlanul kônyörög vala Iſtennec, miglen pœnitentiara valo meg teréſét nem latna.

Piamon ſz. életü Pap barat Scithioticai Kalaſtoromba, mikor egyßer az oltaron aldoznec, lata az Vrnac Angyalat à barátoknac neveket fel jegyzeni egy könyvbe, némely iraſt pediglen vizontag ki törleni. Ily lataſat meg ielentuē az töb ßerzetéſeknec, kiknec neveketis latta volna ki törleni, meg értuē azért bünöket, az egéz Kalaſtorombelieckel mind addigh ſanyargátta magat, miglen boczánatot nyere Iſtentül, es azon Angyalt vizont latna be irni neveket, kiket az elöt ki törlöt vala.

Monica, ſzent Agoſton Doctor annya, meny ßántolan ſiráſi es fohazkodáſi közot könyörgót Iſtennec, fia megh tereſeért. Szent Agoſton bizonyſagh. Kinec megh tekintuén az VR gyakor ſiraſat, ielenésbe mond neki: A hul te leſz, fiadis ot leßen. Ezen Monica nagy ſiraſſal aianla fia Manichæus eretnekségébül valo meg teritéſét, es érette valo könyörgeſét ſzent Ambrus Doctornac. Mond ſzent Ambrus: Lehetetlen dolog, hogy fia el vezne ennyi ſiráſokért.

HARMINCZ KETŐDIK RESZE.

AZ IO TANACZNAK HASZNAIROL.

Az tökélletes es Iſten félö embereknek jo tanáczit megh kel fogadni, es az jo Angyaloket.

AZ Angyaloc tanaczul adac Lothnac Sodomából valo ki menéſét, kit vei halnan meg neveténec, es el vezének. Gen. 19

Loth feleſége ßo fogadatlanſágaért, ſo balvania valtozéc.

Ruben jo tanáczat Ioſeph ßabadulasaért nem fogadac töb attiafiai, meg keſergetetenec, ßemekre hanyvan Ioſeph elöt Aegyptusba. Gen. 41

Loth nem fogada az Angyal intéſet, hogy az hegyekre menne, es az közel valo varoſokra azert eſéc azon ejel, es az köuetkezökön fertelmes vétekbe egy barlangba. Gen. 19

Sok nyavalyak követik azokat, kik attiok fiainak jo tanaczokat nem fogadgyak.

LOTH vei Sodomába veſzénec, nem fogaduan Loth haſznos tanáczat. Gen. 19

Ruben tanáczul adgya vala à töb attiafiainac, hogy Ioſephet ne bantanac, hanem attioknak meg adnac, de nem fogadac. Gen. 37

Beniamin nemzetſége nem fogada Izrael fianac jo inteſeket, hogy az fertelmes latrokat kezbe adnac, azért vagatánac le toben hetuen ezernel. Iudic. 20

Pilatus feleſége jo tanáczat ad vala Pilatusnac, hog Ieſus halalába ne leledzenec, de nem fogada, hanem meg öle CHriſtuſt hamis itiletel. Mat. 27

Az bölczeknek tanáczit megh kel fogadni.

Tob. 4 TOBIAS mondgya vala fianac, az bölcz embertül kéry tanáczot.

Num. 14 *Izrael fiai Moyſes Prophetа tanáczat nem fogaduan, nagy gyalázátokra meg veretenec ellenſégektől.*

5 Reg. 12 *Roboam Salamon Király fia az eſſes tanáczoknac nem fogada inteſeket, hanem vele fel tartot ifiaknac, ezokáért nagyob réſſet el vezte orſzágának.*

Dan. 4 *Daniel jo tanaczat ad vala Nabugodonozornac, kivel az Iſtennec fel geriet haragiat ellene leſallitana, hogy tudnia illik alamisnat aduа, de nem fogaduan, baroma valtoztatéc, es mezön barmockal fuuet euét het eſztendeigh.*

1 Mach. 5 *Ioſephus es Azarias nem hünec Iudas Machabæus tanaczánac, es el veſzének.*

Hü baratinak tanaczit megh kel fogadni.

Iudit 5. IO *tanáczot ad vala Achior Holofernesnec taborába leuén, mellyet nem fogaduan meg öletetéc es tabora meg veretik.*

Ier. 40 & 41 *Godolias feiedelem nem fogada hü barátiа tanáczat, hogy az aruloktól magat meg otalmazna Iſmaeltól, es meg öleték.*

1 Mac. 9. *Iudas Machabæus jo tanáczit vele hadakozo barátinac, megh nem fogaduan el veſze.*

Ellenſégnekis neha haſznos tanáczat jo meg fogadni.

2 Reg. 2 MONDA *Abner Aſaelnec, meny el tülem és nejü utannam, hogy ne legyec kételén az földhöz ſegezni tégedet, kit nem fogaduan által veretik.*

Szent Damokos ſzerzetibeli Iordanus, ki ſzent életet viſel vala Gardgyanſagába, meg betegedek egy ezez ſzerzetes, kit Priornak ſoktanac nevezni tuduan Iordanusnak maga teſte ellen valo keményſéget. Mond: Attiam,

ſukség, hogy mindenekbe engedelmes legyen à beteg az orvosnac, ha meg akar gyogiulni. Annakokaért noha az mi ſzerzetünknec, feio legy gonduiſeléſedrol valo ſorgalmatoſſágnac beket hadgy Es en kezembe bizad magadat, es ennekem engedgy. Kit ha meg czelekedel rovid üdön ket ſégnelkül meg giogyulz. Nagy alazatoſſágal haluan mindenekbe engedelmeſſéget igiri. Ezt ſzerzetec ſokáſa ellen, jo tollas parnábol vetet agyba feketi. Azon éjel az ordög Angyali abrazatba neki, meg jelenik monduan, nagy czudalkozáſſal. Ezé à Iordan mindeneknel nagy hires neues? Prædikatoroc ſzerzetinec feiedelme es feie? Ketelkednem, ha regenten az elöt tégedet nem iſmertelek volna. Oh mely ſemtelen, es alavaloia löttel, ki mint ha egy az földes Vrak közül megh ekeſitetet tollas agyba fekzel? O bodogtalan menenü peldat adz à te ſzerzetedbeli atiafiaknac? De mindazaltal az Iſten te roladel nem feletkezet, ki engemet te ſeddéſedre, ide boczátot. Kely fel azert az agybol es mindgyart, à földre feküdgyel: El enizuen az ördög Iordanus fel keluén agiàbol à földre fekzic, meg viradua à Prior foldön találuan keménien meg fedde. Es vizontag kinſerite az ſent engedelemnec érdemére, hogy à meg keſsitetet agyba fekünnec. Iſmet maſod éjel el viuen az ördögh haſonlo abrazatba inkab meg fedde hogy ſem mint elsö éjel, paranczoluan hogy agyabol ki menne. Maſod nap latuan vizontagh à Prior, hogy à foldön fekünnec beſsédel igen megh dorgaluan monda: Czudalom à te egiügyuſégedet, hogy ne mondgyam balgatagſagodat, hogy ki nem czaktesti nyaualadra, hanem lelkedreis engedelem ellen czelekedel. En bizonságom az mennyec földnec teremptö Iſtene, hogy az egéz világért nem akartam volna igy vétkezni Iſten ellen, es az ſzerzet ellen. Ezt monduan nagy ſiraſt kezde tenni, kit latuan Iordanus labaihoz esik nagy könyhullatáſſal, es meg beſséli neki mindē latasit, kiért azt czelekedte volna, auagy inkab megh czalatáſſat. Paránczola ezek utan vizontag à Prior meg nehezitetet tagainac hideg miat à földon valo fektébe, hogy az agyba tetetnec. Harmad éjelis el jöuén az ördögh, es ſokot feddeſéhez akaruan kezdeni, mond Iordanes: Oh alnak emberi nemzetnec ellenſége, ſemtelen eb. Oh utálatos Beſtia, mint merted az en együgyü voltomat meg trefálni, mint ha ſzerzetemnec ſokas törüényet velem meg tartatni akarnad, es ſemébe pökuén elöle el kergeti. Leander Albertus, ex quo Delrius lib. 4. diſq. Mag. cap. 1. q. 3. ſect. 5.

Egy ſüzröl 1590 *eſztendöbeli hiſtoriabol iria azon auctor. ibidem*

folio 144. hogy az ördög ejel meg ielenik sz. Orsola aßzony képébe kereztel es sok ßüzeknec seregiuel monduan neki: Lattia az Iſten, es ßereti ezt à te tiztaſágodnac ügiekezetit: De miuel hogy fe'lette nehez atiad hazaba, ennyſok zür zavar közöt megh otalmazni veßedelemnelkül, azért kuldot minket, hogy tégedet vigyünk az ßüzeknec Kalaſtormába, hogy azoc közöt minden gondtol tavol levén ſolgalhas ö neki. Ez ßüzeczke az VR nagy io voltabol feluen ördögi czalardſágtól, sz. Kereztnek ieleuel magat meg iegyezuén, meltatlannac itiluén magat, ily latáſra es tizteſſégre. Monda annac felette, en tü nektec nem ighen hihetec ßép igiretetekbe, felek czalardſágtoktol. De hogy ha Iſtentól valo köuetséghtec vagyon tiztellyetek ez ßentec tetemit kit nyakába viſel vala. Czudálatos dolog térdekre le eſuén nagy alazátoſon tizteléc, ez czelekedetek utan, annal inkab kezdec kiztetni hogy ſietne, az el menetélre. Mond à ßüz az en lelki atiam hire nelkül ennekem ninczen ßabadſágom hogy ſemmit czelekedgyem, nemis illik hogy ejel hoza meniek. Menyetek hozaia tü es mondgyátok meg à tü köuetségteket. Hogy meg virrad enis ßébe leßek vele, es tanacz áual élek. Ez fe'elet utan nagy bozzuſágal es agyarkodáſſa', ſok ßidalmazáſok utan el hagyac à Leanyt.

HARMINCZ HARMADIK RESZE.

GONOZ TANACZNAK EL TAVOZTATASAROL.

Gonoz aßßonyallatoknak bizelkedö tanacztol az eßes embernek magat megh kel oltalmazni.

ADAM atiankyac Eva eztelen tanáczot aduan hogy az meg tiltot fának gyümölczébe ennec, paradiczomnac gyönyörüſéget nagy ſok Iſtentul vöt joßágockal együt el vezte.

Putiphar feleſége, nagy hizelkedéſel tanáczul adgya vala Ioſephnec, hogy ßüzeſéget el veztene, de nem fogada. Gen. 39

Vrat pedighlen hamis vadolaſáual artatlan büntetésre indita Ioſeph ellen, es megtömletzeztete. Ibidem

Salamon feleſégi hizelkedö tanácziual, el ßakazta Salamont az Iſten tizteletitöl balványioc imadására. 3 Reg. 11

Athali a Iſtentelen aßßonyállat, el terite fiat Ochoziaſt az igaz Iſten tizteletitül, kiért annac utanna Iehutól meg öletéc. 2 Par. 22

Bolond tanáczot ad vala Iobnac à feleſége, kitül keminyen megh dorgaltatéc, nemis viue tanáczat. Iob 2

Az Iſtentelen Herodes parazna felesége, gonoz tanáczot ada leanyának, hogy Herodeſtól Kereztelö sz. Ianos feiét kérne talvieron. Mar. 6

Gonoz tanáczok miat az fejedelmek es egyházi emberek alatok valoktol megh czalatatnak.

AARON Papnac gonoz tanáczot adánac Izrael fiai, áz borju baluany ötetésre es imadura. Exod. 22

Artaxerxes alata valoc tanaczibol inditatéc az Iſten Templomának epuletinec meg tiltaſára, kit annac elötte meg engedet vala. 1 Eſd. 4

Gonoz tanáczot adanac Ammon Király fianac ßolgai, David Király köueti ellen, kiket attiok halalánac vigaztalaſára ßeretetbül kul löt vala David, ektelenül mint ha k nek löttec volna meg czufoltatánac, kimiat ßantalan ezer ember le vagatéc. 2 Reg. 10

Gonoz tanaczot adnak az Iſtentelenek az joknak, hogy azokatis Iſtentelenſegre vonyak.

BALAM tanáczot ada Balach Kiralynac Izrael fiainac veßedelmekre, hogy leanyoc es feleſégec àltal parazna ſágra inditanac, kiért ſok ezer fö ember Izrael fiai közul egy nap fel akaztatéc az VR paranczolattia ßerént, ö magais gonoz tanaczaual le vagatek. Num. 24

Ionadab gonoz tanáczat ada Ammonnac, hogy Thamart hugat megh ßeplöſitene, kiért az utan huga batiától meg öletik Ammon. 2 Reg 14

Esther 5

Aman barati gonoz tanaczot adának, hogy nagy akazto fat czinaltatna kire Mardochæust fel akaztatna, hogy ötet nem akara imadni, kire annak utanna ó maga fel akaztaték.

1 Mac. 4

Antiochus Kiraly ideiébe gonoz tanáczot adanak Istentelen Izrael fiai közül, az kösségnec hogy poganoc törvényinec ſokaſat hoznac be Izrael fiai köze kiért Istentul annac utanna meg büntetteténec ſok vér ontáſockal.

Act 13

Elimas ördöngös ember, gonoz tanáczot ad vala, az Proconſulnac, hogy ſent Pal tanitáſat ne halgatna, es neki ne hinne, kiért á biro elöt vakſágal veretéc meg az Istentelen Elimat.

Act 14

Mikor ſzent Pal Liſtrúbe nagy tiszteſſégbe volna Barnabáſſal együt egy nehany Istentelen tanáczot ada az kösségnec, hogy öket meg köueznéc.

Nehaz eſes emberekis, kiket Isten megh vakitot gonoz tanaczot adnak.

2Reg 15

ARChitophel, kinek tanácza David Kiraly ideiébe oly böczületes vala, mint Isten tanácza: *Gonoz tanaczot ada Abſolonnac attia ellen. Kiert az itan nem leuen foganatos tanacza Abſolonnal magat fel akazta.*

Eſai. 19
Ier. 38

Pharaho bolez tanaczi bolond tanaczot adanac Pharahonak.

Sedechias Kiraly tanaczi gonoz tanáczot adnac vala az Királynac, hogy meg öletne Ieremias Prophetat.

Dan. 6

Darius Kiralynak gonoz tanaczot adnac vala fö hadákozo vitezi, hogy oly Decretumot adna, hogy ſenki harmintz napigh egy Istentül ſe kérne ſemmit, hanem czakö tüle, hogy Danielt el vezthetnec, kiért annac utanna á minenü vermet munak aſtak vala, magok nyaka ſakada bele.

Az föſvények gonoz tanaczot adnak gyakorta nyereſégeért.

2 Mac 4

AZ Istentelen Menelaus gonoz tanáczot ada Andronicusnac, hogy az fo Istenfelö Papi feiedelmet meg öletne hogy ö birhatna tiztit.

2 Mac. 4

Ptolomæus, Menelaustól pénzért el hiteteték Antiochus elöt, holot ſok vét keiról igazan vadoltatnec, törekedéc hogy mind azoktól meg menekednec, mint ha irigyſégbül vadoltatnek, es ſok artatlanokat meg ölete, kik igazan vadolyak vala gonoſſágaért.

Mikor

Mikor Pompeius magnus Iulius Czaſartól meg győzetet volna, Ægyptusba futa, holot az Kiraly tanáczinem egyezhetnek vala felele, némelyek tanaczul aduan hogy Kiraly orſzagába fogadna: némelyek nem itilik vala haznokra be fogadnat. Ezenkozbe egy Theodotus neuü Procator, ki Kiraly elöt kedues vala, tanáczba hiuatatek, ez mind azket tanáczot fel fordita, artalmasnak itiluen, az ó tanáczat pediglen monda leg haznosbnak lenni, tudnia illik mivel hogy immar orſzagába jöt volna öletetnek meg, mert á holtak ſenkit meg nem marnak kinek tanaczára ily hatalmus Vrnac feie vetettetik. De nem ſok idö mulua Iulius Czaſar ellenek hadakozuan á tanaczadoktol vagattatának. Theodotus pedighlen, budoſsra es külsö ſegényſegrejutuan Iulius Czáſar halála utan Brutustól meg öletetik. Plut. in Bruto.

Athenasba Theorides neuü pogan Pap Demoſteneſtól vadoltatek es halalrakarhoztattaték. Az Areopagitaktól hogy ſolgaknak gonoz tanáczot adot volna hogy Vroknak czalárdoc lennenek lopok es hamiſſak. Plut. in Demoſt.

Regi Kiralyoknak, es Vraſag kiváno fö embereknek ſokaſok volt, azokat felette ighen gyülölni, kik ajandekokat ſoktanak volna örömeſt el venni sót affeleket jeles rendelt varoſokba es egyeb birodalmokba meg ſoktanak vala buntetni, ezekért valo eſedezéſek es törekedeſek haſontalan vala. Holot effele embereknec ſuuek hailandonak latatnec, törvényeknec, ſabadſágoknak es hazaioknak arulaſarak.

Archilochus Poeta Lacedæmonbeli, noha Spartabeli nemzet volna, mind az altal varosbol ki üzetek ezak ez vers iraſáert, hogy azt akarta volna el hitetni, hogy hadba haznosb embernek életet meg tartani, hogy ſem mint fegyvert. Kibul tanuſágot vehettenek volna ſokak reſtségre, es tunyaſagra, hogy ſe mint hazaioc otalma es ſabadſaga mellet valo tiszteſſéges halalra. Ful. l. 6. c. 3

Vgyan ezen Poetanak könyueit varoſokbol ki hordotac, mivel hogy nē keves tiztatlanſagal elegitetet vala meg. Nem akaruan fioknac elmeieket oly dolgoknac tanuſagaual eleſiteni, melyec á jo erkötznet tiztaſagat meg ferteztetnek. Idem. Hieron, Siracuſai Epicharmus Comicus Poetat megh büntete, hogy feleſége elöt faitalan verſet éneklet vala. Fulg. lib. 6. cap. 1.

Romabeliek Alcetus es Philiſcus Epicuruſokat varoſokból ki üzec, hogy ſok fertelmeſſegeknek okai valanak az ifiak lattara, meltatlannak itilven azokat jamborok közöt valo lakasra, kiknek buiſagok terméſetnek törvényet meg haladnak Aelian. lib. 9. de varia Hiſtoria.

Ovidiust Auguſtus Czaſar örök ſanki vetésbe külde fertelmes verſinek irasáert, ki be feletre ſok jeles erkölczü ifiak meg czalaratának

HARMINCZ NEGYEDIK RESZE.

ISTENI VIGAZTALASOKROL.

Az Isten vigaztallya az ő paranczolatinak alázatos kővetőit.

Gen. 13. 13. 15

HALVAN *Abraham Isten akarattiat hogy lakta földébül ki menne, meg czelekede szeretetel, kiért sok vigaztalásockal, es igireteckel vigaztaltatéc.*

Exod. 17 Num. 11 Exod. 24

Izrael fiai halvan Isten akarattiat, hogy kivánatúlók à puztába valo aldozat, engedelmesec lönec, negyven ezert eztendeig minden munkáiok nelkül à puztába Angyaloc, kenyerevel tarta Isten, es vizet ada italokra az kô sálból.

Az keserves siveket vigaztallya czendességét aduan.

Psal. 93

SZent *David mondgya vala:* Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam. *Mikor Saultol kergetetnek*

Gen. 38, 31. 32

Iacob Patriarchat, attiafia elôt valo futasaba sok vigaztalásockal latogattia.

Moysesnek Aegyptusbol valo sanki veteségbe juh paztorságába sokjelensegek altal mutattia magat az Isten.

Esther 8. & 9.

Izrael fiainak nagy somoruságokat mikor Asuerus Decretumábol lekel vala vagatatniok egéz orszagába. Mardochæus es Esther által megh szabadituan, nagy örömre fordita.

Mikor

1 Reg 24. 25 Ier. 1 Ezech. 4 2 cor. 1

Mikor Izrael fiai Babilonia fogságba valának, több Prophetak által vigaztaltattanak, hogy sem mint Salamon Kiraly ideiébe, békeségeknek ideien.

Sz. Pal Apostol sok vigaztalásokba vala Istentül, keserüségi közöt, monduan, mint bovölkodnek à Christusnak szenuedesi mi bennünk, ugy Christus altal bővolködik az mi vigaztalásunkis.

Apoc. 1 & per totum.

Sz. Ianos Evangelistanac az Pathmos szigetébe valo szanki veteségbe, több vigaztalási voltanac hogy sem mint mikor Christussal együt jart è földön.

Vigaztallya Isten az pœnitentia tartokat es testi szenvedesekbe levőket.

Exod. 24

NEGYVEN *napi böjtöle közöt sok vigaztalásockal Moysest latogata Isten à Sinai hegyen.*

3 Reg 13

Illyes Prophetat budosasaba az hollokal legeltete, az özuegy asszonyal, es Angyala által.

Matt. 14

Mikor Iesus tanituani éjel szél veztól az tengeren nagy veszedelembe hanyatatnánac, megh jelenik Iesus es be megyen hozzáiok vigaztalvan őket.

Act. 27

Sz. Palt Angyala altal vigaztala haio veszedelmébe. Ez éjel ugy mond meg jelenék nekem az Angyal, monduan: Ime neked ajandekoztam mind ezeket kik veled hatoznak.

Vigaztallya Isten az ő neveért hadakozokat.

Iosue 1

MONDA *Isten Iosuenac, ne fely, el nem hadlak tegedet, batorodgyal meg, es legy erös.*

2 Mac. 10 & 11

Machabæus es kik vele valánac hadakozo ferfiak latuan velek lenni Isten segitséget öruendezének, es alduan az Vrat meg batorodának.

Vigaztallya Isten az tömleczbe levőket es varosokba ellensegektül környül veteteket.

4 Reg. 19

EZechias *Kiralt vigaztala Isten, mikor Ierusalem varosa Sennacheribtól meg szallatatot volna, Angyalat boczatuan, ki egy éjel szaz nyolczvan ezer emberet vagata le ellenségnec taborába,*

Iudit 13 *Izrael fiai mikor Bethuliaba Holofernestol kornyul vetetenek volna, meg vigaztala Iudit aſſony gyözedelmével.*

Sz. Petert Herodes tomleczébe Angyala altal vigaztala.

Act. 25 *Szent Palt vigaztala Isten rabſagába ejel monduan: Legy alhatatos, mint en rolam Hieruſalembe bizonſágot töttel, ugy tegy Romaban. Vid plura Actor 6*

Vigaztallya az Vr az jo czelekedetbe levő-ket es az igazakat.

Tob. 8 *Tobiast es Sarat vigaztala Isten ſok keſerüſégec utan, nagy ſok aldáſiual.*

Dan. 13 *Daniel Prophetat jo czelekedetiért botzáttatuan az Orozlányoc vermébe vigaztalya Angyala által ellensegit el veztuén.*

Daniel által meg ſabadita Isten Suſannat az hamis törvenynec veſedelmébül, hogy tiztaſágat meg tartotta.

Ioan. 20 Act. 2 *Ieſus nagy böſéges vigaztaláſockal meg latogata ſomoru ſivőket tanituáninac fel tamadasa utan, es az ſzent lélek el kuldesébe Pünkösd napian.*

HARMINCZ ÖTÖDIK RESZE.

ISTEN FELŐL VALO ELMELKEDŐKNEK ERTELMEKET ELESITI ES vilagoſittia az Isten.

Az kik Isten akarattianak követeſére adgyak magokat, el hagyuan teſti kivanſágoknak el mulando vigaztaláſit, hogy ſabadosban Isteni ſolgalatba lehesſenek foglalatoſok, azokat Isten czudálatos ielenéſeckel oktattia es vigaztallya.

Ennek peldazattiába el hagyuan Abraham attiaſiait, ſok kiualtképpen valo jelenéſek altal oktáttatéc es Istenbe valo bizodalomba erősitetéc. Gen. 18

Illyes Propheta futuan az Iſtentelen Iezabel elöt ſok Istennec vigaztaláſiual erősitetik, ez vilag ellen valo tuſakodasra, végre tüzes ſekerbe fel is vitettetik az eghekbe. 3 Reg. 19

Sz. Pal miért hogy Ieſus akaratiára mindeneket el hagia bölczeſégnec titkos értelmére tanitatik harmad eghig valo fel emelteteſébe. 2 Cor 11

Sz. Ianosnac egyedül letébe czudalatos bölczeſéget jelent megh Isten, az Pathmos ſügetbe, ſank veteſébe, kit nem jelentet vala embereknec tarſaſagába. Apoc. 1

Az czendez elmeknek Isten felöl valo gondolatokba nagy aldáſok adatának.

Esau nyughatatlanſagaval megh nem talala azt mint Iacob czendez elneievel attia hazába meg nyere. Gen. 27

Iacob Patriarcha egyedul valo budosasába ejel köuet feie ala teuen nyugodalmába, lata egy laitoriat az eghig feie jelet fel erni, kin az Angyaloc alá s-fel iarnac vala, kire az Isten könyoklot vala. Gen. 28

SARA aſzſzony leanyáual együt felsö hazába megyen vala imadságra Tob. 3

Daniel hazába be menuén eieli czendeſſégbe titkos dolgokat ert vala Istentől. Dan. 2

Maria Magdolna Isten felöl valo elmelkedesébe, Martha ſorgalmatoſſagánal felyeb böczultetik Ieſustól.

Peter egyedul valo imadſagába el ragatátuan pogánoc meg tereſeről tanuſágot veſſen. Act. 10

Kik elmejeket Istenhez akariák emelni ſükſég hogy magoknak valo helyet valázzanak.

Isach haza nepetől tavol akaruan lenni, ki megyen mezeibe elmelkedni egyedül. Gen. 24

Altal menuen Iacob az Iordan vizet, lata az Istennec Angyalának vele valo küzdeſét. Gen. 32

3 Reg. 27 *Illyes Propheta fel akaruan tanaztani az megh holt ôzvegy gazdaia aßßonynac fiat egyedul be ßegezuén à hazat imadkozik az megh holt gyermeknel.*

4 Reg. 4 *Hasonloképpen czelekedik Elisæus Propheta David akaruan egyedul elmelkedni, mond, ki ad ennekem ßarnyat mint à galambnac, es el repüluen meg nyugzom. Ime mezze megyec el futuan, es à puztába maradec, varom vala azt à ki engemet üduezit.*

Pſal. 34 *El boczatuan Ieſus à népet fel mene egyedül imadkozni à hegyre.*

Mat. 14

Az jo lelki es teſti gondviſelők elmelkedének alatok valo jo gondviſeléſről.

Exod. 3 *ENnec peldazattiába Moyſes az ó juhait az puztanac belsö hatariba legelteti, holot elmelkeduen, tüzbe meg jelenik Iſten.*

Exod. 18 *Monda Moyſes Ipa Moyſesnec, te legy azokba melyek nezik az Iſtent à nép elöt.*

Exod. 19 *Mikor az egyházi jo gonduiſelö Iſtenel külön beßél meg tanitatik népeknec igazgatására, mint Moyſes fel menuén Iſtenhez az Sina hegyére minden Cæremoniakra meg tanitatek.*

Exod. 33 *Az Iſten lelki elmelkedeſekbe ßol az io egyházi emberekkel mint barat baratiával. Moyſes peldaiába.*

Luc. 1 *Zacharias belsö Templomnac Sanctuariumiába aldozuan Gabrieltol vigaztaltatek.*

Iſten az jo ßan elmelkedéſeknek jelenik meg.

MOYSES negyuen napig ſem euéc ſem ivek Iſtennel beßélgetuén.

Exod. 12 *Illyes Propheta az Angyaltol vizel es pogaczaval megh elegitetuén negyuen napig iar ételnelkül.*

3. Reg. 19 *Hogy az Iſtentül imadſagába meg halgatatnek Sara harmad napigh böitole.*

Tob. 3 *Daniel böiteleſi es ßenuedſi utan, czudálatos lataſokat ielent megh Iſten Angyalá altal.*

Dan. 9 *Sz. Pal vakſagába nem evén harmad napigh, Iſteni elmélkedéſekbe fo-*

Act. 9

glalvan magat, megh gyogitatek, es annak uranna ſok jeleneſeckel eröſsitetik hütibe.

Imadſagába embernek Iſten felöl kel emelkedni, kivaltképpen Templomba enekleſi közöt.

1 Rég. 3 *SAmuel Prophetanak meg jelenik Iſten gyermec koráha mikor az bekeſégnec ßekreſtébe nyugodnec, es jouendo dolgokrol prophetalattia.*

Dan. 9 *Daniel Prophetanac imadſági kozot megh jelenik Gabriel Angyal, es monda neki, hogy meg tanitanálak tegedet, es ertetted azert jottem.*

Act. 2 *Egyut leuén az tanituányok Pünkösd napian az ſz. Lelek reaiok ſalvan mindenekre meg tanita CHriſtus igireti ſerent.*

Az Iſten felök elmelkednek imadſágokba felebarattiok Babadulaſáért

Iudit 8. *IVdith fel menvén felsö hazába elmelkedik vala imadſági közöt miképpen ſabadithatna meg Izrael fiait az kegyetlen Holofernes duhoſſág tól.*

Bſther 4 *Eſther Királyne aßßony latuan Izrael fiait oly nagy keseruſegbe, le vetvén Királyne ruhaiat, Cilicziumba öltözec es imadkozec boitoleſſel, mint ſabadithatna meg nemzetit.*

Ezec. 1 *Ezechiel mikor az rabok közöt allana, lón raita az Vrnak keze.*

Sz. Gergely Papatól Petrus Diaconus bizonyságot teßen, hogy mikor dictalna nagy ſokzor lata az ſzent Lélek galamb képebe ſeien ülni.

Arany ßaiu ſzent Ianoſt ſzent Pal Apoſtol iriac, hogy nagy ſokzor irása közöt, es tanitasa közöt tanitotta legyen kihez felette nagy aitatoſságat mutattia vala.

Sz. Thamas Aquinas midön az ſzent irasnac egy nehez es feithetetlen helyére akadot volna, es magat abba faráztana ejel halla Reginaldus, ki azon kamarába fekzik vala, kivel beßéllene, mely beßélles utan hia Reginaldust, es nagy ſokakat dictala neki ſemmit nem kefuen ſem mulatuan gondolatiba mint annak előtte ſokot vala dictalni. Reginaldus ſz. Thamas labaihoz eſuén kére, hogy tule el ne titkolna, kivel beßélgetet volna azon ejel, kinek ke-

resére meg gyözetetuén monda, hogy ßent Pál Apostollal beßéllet, es ö magyarazta meg neki az nehez irasbeli akadat.

Hermannus Contractust ßuz Maria teve bölcze. Hasonloképpen Rupertus Apaturat Tuitiensist.

Magnus Albertus mikor tizen hát eztendös koraba ment volna besz. Damocos ßerzetibe es késedelmes elméie volna az tudományoknak tanulasara, maga gyalázattian meg busulvan laitorat keßit, hogy ki hagna az Kalastorom falan ejel, holot lattaték neki negy tekintetes aßszonyállatoknak abrazattia, nagy böczülletes abrazatuak, kik közül, egyk, mikor egyßer fel akar vala hagni le veti vala, à masik vizontag maßzor: Midön harmadßoris az fel hagast probalna az harmadik aßßonyállat kerdi tule mit czelekednek, Kinek okait jelentuén, mondgya neki az az aßzonyállat, ezeknek beket hadgy es segitséget keri az negyediktöl kit Isten annyanak neueze. Engeduén beßédénec Albert ßüz Mariahoz forduluan, kegyesen fogattatik, kérduen menenü tudomant kivanna inkab, Philosophiate? avagy Theologiat? Mond Albert, Philosophiat. Mond ßuz Maria, legyen ügy à mint kivánod, de mivel hogy ezt à tudomant az en fiam tudomanyánal fellyeb böczuled utolso életednec réßebe minden tudomanyadtol meg foztatol es mostani allapathoz hasonlo lez. Ezek utan valamit olvas, auagy hal vala Albert, mindeneket ért vala, auagy ha mi oly nehez quæstiora akad vala bodog aßzony által megh tanitatik vala: Kinek tudomaniánac nagy volta az egéz kereztiénségbe hires lön sok eztendéig tanitvan fö Academiakba, de harom eztendo elöt minek elötte meg halna, mikor Scholába olvasna nagy sok halgatoi elot minden bölczeséget el feleite, mint törtint volna dolga meg beßéluen mindenec elöt. In Annalibus Prædicato.

Vdo Historiaia nyluan valo dologh, kinek semmi elméie nem leuen bodog aßßony altal nagy bölczeséget nyere, ki altal Magdeburgi Püspökségreis fel mene, de gonoz élete miat: eyel az tiztátalan ßemély mellöl fel vetetuén es az Magdeburgi Templomba, ßentek gyülekezetibe CHRISTVS Vrunktol meg sententiaztatek, es egy ßentól feie veteték kinek vére mostis meg tetzik à Padimontomen.

HARMINCZ HATODIK RESZE.

FELEBARATIANAK DORGALASAROL.

Mint kellyen modgyaval es hazonal embernek felebarattiat megh feddeni.

Az attiafiui kegyes feddes könyörültességböl leßen haßnos.

Mint Abraham, minek utanna megh esküt volna Abimelechnek, hogy nem artana, sem neki, sem maradekinak, az irgalmassag ßerént mellyet czelekedtem te veled, az utan fedde megh Abimelechet hogy kuttiaiat vötte volna tüle. Gen. 21

Nagy irgalmasságot czelekedének Iudas es Ruben Iosephel, mikor az töb atiafiak meg akarnak ölni hogy meg ßabaditak jo tanáczockal kezekbül, meg tartoztatuan kezeket attiokfia veretól. Gen. 31

Megh feduen Phines fö Pap tarsaival együt Iosue akarattiából, Gad Ruben es fele nemzetséget Manasesnek, hogy vj oltart epitettek volna az VR akarattia ellen, ugy mint kik azzal jelentenek, hogy Izrael fiainak törvenytöl el akarnának ßakadni. Kiknek elég tételeket ertuén, meg elegeduén vizza terenek Iosuehez, monduan: Az mi erös Vrunk Istenünk ö maga tudgya, es Izrael együt megh erti ha ezt az Oltart epitettük, el ßakadasnak okaért ne örizen meg minket, hanem meg büntessen mostan. Iosue 22

Ionathas David mellet ßolvan attiának Saulnak, mind attiat megh örizi az gonoz ßandektól, mint Davidot à haláltól. 1 Reg. 19

CHristus Vrunk ennek az nagy irgalmasságnak czelekedetinek ßép modgyat adgya: Ha ugy mond ellened vöt à te atiad fia, te közöttöd es ö közötte, fed meg ötet, ha tégedet hal meg nyerted à te atiadfiat. Matt. 18

Az atiafiui feddesnek ßeretettel kel lenni nem haragbol, sem gyúlölségbül.

Gen. 13. *ABraham, Loth Paßtori kőzöt czendezen es ßeretetbül ßerez feddése altal békeséget, közönséges jot aduan eleibe atiafianak.*

2 Reg. 12 *Nagy okossagal pelda beßéd altal fedde megh Nathan Davidot paraznasagáról, nem haragbol, sem fenyegetesbol.*

Iudit. 8 *Iudith aßßony kegyesen fedde megh Bethuliabeli népet, hogy az Vrat probalnac ha segitségek nem érkeznéc ötöd napra megh adnac Holofernesnek az varost.*

Act. 2 & 4 *Sz. Peter modgyaual fedde meg az Sidokat az Apostolok hamis itiletiról, es Christus halaláról meg terituen közülök tobet harom ezernel.*

Rom. 3 *Sz. Pal Apostol nagy ßeretettel fedde meg az Romabelieket.*

Apoc. 3 *Sz. Ianos az Asiabeli Püspöpöket vétkekröl ßeretetel feddi meg pœnitentiara intuén.*

Az gonossagba megh keményeteket czendezen kel az jora inteni, avagy el hadni hogy karomlast ne tegyenek.

Gen. 19 *LOTH Patriarcha nagy ßép ßockal es igireteckel akaria vala az Sodomabelieket az el kezdet gonosságról meg teriteni de nem fogadak.*

Iudic. 19 Exod. 2 *Mikor egyet Izrael fiai közül kegyesen intene Moyses, hogy ne veßekednek attiafiaval, bozzu beßédekre inditaték, ßemere vetuén Moysesnek gilkosságat, kiért budosasba esék Moyses.*

Iudic. 20 *Izrael fiai heaba feddek meg Beniamin nemzetséget, az Levita feleségen tôt gyalazátért, sot inkab ellenec inditak.*

Ioan. 9 *Szépen feddi es inti vala az kemény nyaku Sidokat az vakon ßületet ember, kit Iesus megh gyogitot vala, de nem fogadak sot ki vetéc az giülekezetbül.*

Az Isten felök mikor meg feddetetnek meg fogadgyak, es magokat meg jobittiak.

Exod. 18 *MOyses Propheta Ipatol Iethro pogan Paptol, meg feddetéc, heaba valo zorgalmatoságiról, noha Istēnec ß. ember vala midazaltal meg fogada*

Boldisar Kiralt meg fedde Daniel Propheta attia peldaiabol, czendez ßivel halla söt nagy sok aiandekockal meg akaria vala tiztelni. Dan. 5

Az kemény nyakukat az igasságnak okaért neha meg kel feddeni kedvezes nelkül.

NAgy buzgoságal feddi meg Illyes Propheta, az kemény nyaku Izrael fiait. Ha az Isten VR kouassétek, ha az Bal kouessétek ötet, mit santaltok ket fele. 3 Reg. 18

Nagy buzgoságal feddi vala Eliseus Propheta Ioram Kiralt, egéz tabor elöt, es Iosaphat Kiraly elöt balvani imadasáról 4 Reg 3

Kereztelo ßent Ianos keményen feddi vala az kevély Pharisæusokat, mér ges kigyoknak kölikeinec monduan. Matt. 3 Luc. 3

Herodes Kiralt nagy batorságal feddi vala paraznasagárol, nem ßabad ugy mond te neked tartanod az mas ember feleségét. Mar. 6 Matt. 14 Luc. 23

Az kerezt fan fügö tolvai, meg feddi tarsat Iesus karomlasáért

Sz. Istuan az Sidokat nagy buzgoságal meg feddi keménységekról, es Isten ßolgainak üldözeséról. Act. 7

Az egyhazi embereknek meg kel feddeni az alattok valoknak vétkeit.

SZent Pal Thimotheus Püspöknec megh hadgya hogy halgatoit bünökról meg fedgye, megis ßidalmazza es dorgalya.

Monda Ozias Királynak Azarias Papi feiedelem, nem te tizted az hogy az Vrnak aldozatot tegy hanem az Papoké. 2 Par. 26

Meg kel feddeni azokatis kik az anyaßentegyhaz ßerzesit meg nem tartiak.

MEGH fedde Esdras Izrael fiait az rabságbol valo ki ßabadulas utan, hogy idegeni nēzetekbül vöttenec volna feleségeket, elis hagyata velek. 1 Esd. 9 & 10

Meg kel feddeni az ßegények nyomorgatoit.

Nehem. 5

NEhemias megfedde az Sidoc közöt valo fő embereket, hogy az ſaczokat nem à gazdágokra hanem az ſegényekre vetik vala.

Innepnap nem illeſeért meg kel feddeni az nêpet.

Nehem. 1

NEhemias megh ſeddi vala azokat kik ſombat nap terheket hordoznac vala.

Az hazugokat meg kel feddeni.

Act. 5

SZent Peter megh fedde Ananiaſt, es Saphirat hazugſágokért, kiért hertelen halállal megis öletének.

Megh kel feddeni az gonoz pelda adokat.

Act. 13

SZent Pal keményen megh fedde Elimas neuü ördöngöſt ki el akaria vala hitetni à Kiraly birot.

Meg kel feddeni az Simoniacuſokat.

Act. 8

MInt ſent Peter meg fedde Simont, ki az ſent Lélek ajandekat pénzen akaria vala meg venni.

Meg kel feddeni az paraznakat.

1 cor. 5

Mint ſ. Pal meg fedde az Corinthus varosbelieket.

Az perpatvaroſokat.

1 Cor. 6

VGyan ſent Pal meg fedde az Corinthus varosbelieket az poganok előt valo törvénykedeſért.

Az ſentſégnek böczületlenſégeért

1 Cor. 11

MEG feddi ſent Pal az Corinthus varosbelieket az Chriſtus vaczoráinak böczületlenſégeért.

Az hütötlenſégért.

1 Cor. 15

Mint ſent Pal meg fedde à Corinthus varosbelieket, hogy az fel tamadaſt nem hinnek.

Az kik igaz tanitokat nem böczülik az mint illik.

2 cor. 9

MInt ſent Pal meg feddi à Corinthusbelieket hogy az hamis Apoſtoloknak ſanokat hinnek, az övet pedigien hatra vetnék.

Meg kel feddeni az ſerzetéſeket kik vilagi dolgokba atyak magokat.

Galat. 3

MEG feddi ſent Pal az Galatabelieket, kik minek utanna az Evangeliomot vöttek volna, az törvénynek Cæremoniaitis meg akariak vala tartani.

Meg kel feddeni az tunya halgatokat.

2 Theſſ. 3

Mint ſent Pal meg feddi az reſt Theſſaloniaiakat.

Meg kel feddeni az réſegéſeket.

1 Reg. 25

AZ réſegeſeket ſükség megh feddeni, nem ackor mikor réſegek, mert ne talam à bor miat töb gonozt czelekednénec, hanem joſan korába. Mint nagy eſeſen Abigail aſſony Nabal bolond Vrat, minek utanna megh joſánodot volna, mit czelekedet legyen David követiuel eſébejutata.

HARMINCZ HETEDIK RESZE.

HEABA VALO ERTEKEZESEK nek haßontalan voltaról.

Az nyughatatlan elmeiŭ emberek mindenkor vy dolgoknak keresői.

Gen. 3 *MInt Eva mi legyen az jo es gonoz meg akara tudni, noha halála nekül vegére nem mehetne azért czalatek megh mikor ßorgalmatoson nezne ßép voltat.*

Acto. 1 *Az tanituanyoknac utolso itiletnek napiaról valo ßorgalmatos értekezéseket, megh feddi Iesus. Nem tü dolgotok ugy mond az idoknek auagy ßempillantasnak tudasa, mellyet atiam az ö hatalmába helyheztetet.*

Act. 17. *Athenasbeliek mindnyáian, es az jöueuenyek vy dolgoknak ertekezöi auagy mondoi valának.*

Az nyughatatlan elme nagyra vago.

Gen. 34 *AZ nyughatatlan elme maga veßedelmére haborusagára vy dolgokat akar érteni. Mint Dina Iacob Patriarcha leanya akaruan latni az ot valo nemzetségnek aßßony emberit, kiért el ragatatek Sichemtól es meg ßeplösitetik.*

Luc. 20 *Az Sidok sok czudait latuan Iesusnak, megis jelt akarnac vala latni az eghbül.*

Matt. 16 Luc. 23 *Herodes ßorgalmatoson kiványa vala Iesust latni hogy jelnek mutatasat lathatna.*

Az nyughatatlan elme mutogattia magat.

Exo. 19 v. 12 2 Par. 26 *MEG hagya Isten Moisesnek hogy az népnek meg paranczolna hogy az hegyre fel ne mennének es az hatart altal ne hagnak.*

Ozias Kiraly akaruan magat mutatni, hogy öis aldoza tot tehetne Istennek, mint egy Pap, de be'poklossag al meg vereték.

Az nyughatatlan elmének bünökröl valo pœnitentia tartasat kel hirdetni.

SZent Pal prædicatioia utan Ephesusba kik elmeieket heaba valo dolgoknac tudasiba faraztottak vala könyueket elö hozuan, mindenek lattara meg égeték. Act. 19

Sz. Pal az ifiu özvegyeket mondgya hogy ßerzetések közibe be ne végyek, mert nyughatatlanok hazrol hazra jarok, zozattiárok. 1 Tim. 5

HARMINCZ NYOLCZADIK RESZE.

AZ DEZMAKROL.

Minden ember tartozik joßagibol dezmat adni.

ABRAHAM dezmat ada Melchisedechnek, mert ISTEN Papia vala. Gen. 14

Az Istennec meltan adatik az dezma, mert ö ad kenyeret, es ruházatot. Mint Iacob Patriarcha fogadast tön Istennek, hogy mindenekbul kit Isten neki adna dezmat adna. Gen. 28. v. 22

Az dezma fizetést az VR paranczolattia ßerént nem kel meg tartoztatni varakodasba. Ne kesél ugy mond dezmadat meg adni es sengeidet. Num. 18

Az dezmanak kit Isten ßamára adnak jonak kel lenni, es valaztotnak. Num. 18

Az egyhazi embereknek dezmackal kiket Isten ö ßamokra rendelt meg kel elegedniek. Deut. 18 v. 1. Num. 18

AZ egyhazi embereknek à dezmakbol ßegényeket kel taplalni. Deut. 14 v. 29.

A dezmakat az egyhazi embernek hazához kel vinni, ha mezze vagyon az egyházi embertól mindeneket adgyon el pénzen, es ot à helyen hasonlot vegyen az egyhazi embernek. Deut. 24

2 Par. 23

Az egyhazi emberek kik dezmabol élnek nem kel külsö ßantasba, vetésbe magokat, auagy egyeb dolgokba foglalni, hanem czak lelki dolgokba.

HARMINCZ KILENCZEDIK RESZE.

AZ SZIDALMAZASNAK ES CZVfolásnak el tavoztatasárol.

Az czufolok az együgyüueknek haborgatasára, noha nem mindenkor ügyekeznek, mind az altal gyakran artalmokra vadnak.

Iudic. 8 v. 6 verſ. 16

GEdeont meg neuetüén Sochotbeli ferfiak kiktol éleséget ker vala, vele valo keues népnek, kickel üzi vala faratton Madian Kiralit, Zebét, es Salamanat. Nagy romlásokra eséc, mert vizza teruen gyözedelmesen le vagia öket, kiket le nem vagot volna ha megh nem nevettéc volna ötet.

1 Regi 22

Az bolond Nabal Davidot haragra indita ellene meg czufoluan küuetit, es hazabol gyalazatal ki boczáta, es hogy ha Abigail felesége eleit nem vötte volna ajandekival es könyörgesiuel haza népestöl le vagatatot volna.

4 Reg. 2

Elisæus Prophetat kopazsagáért megh neuetuén à gyermekek meg atkoztatának à Prophetatöl, es az meduektol el ßagatatának.

Az gonoßok megh nevetik az joknak czelekedetit.

2 Reg. 6 1 Par. 13 Neh. 4

DAvidot meg nevete felesége Michol Saul leanya, mikor David vigadua az Vr békeség ßekreuye elöt, kiért magtalanságal veretik meg. Saraballach es Thobias, mikor Hierusalem megh romlot varos falait

epitenek Izrael fiai meg neveték: Mint az iok mikor joßágos czelekedetekbe munkalkodnak meg nevetetnek à gonoßoktól.

1 Mach. 7

Nicanor latuan az Istennek aldozatit Izrael fiai közöt meg nevete.

Az jo ßerenczebe levök megh nevetik gyakran az keserüeseket.

Tob. 3

MEG vakulvan Tobias jo czelekedeti közöt, rokonsagitol nevetetik vala monduan: Hul vagyon most à te reménséged kiért alamisnat tez vala.

Iob 12

Iobot nagy faidalmi közöt es banatiba neveti vala felesége, monduan atkozd meg az Istent es hal meg,

Mat. 27

Vdvezitönket nagy kinyai közöt, à Kereztfan nevetetik vala az Istentelen Sidoktól.

Az egyhazi emberek es ßerzetések meg nevetetnek ez vilagiaktol.

2 paral. 30

IZrael fiai megh nevetek Ezechias Kiraly követit kik altal intetetnek vala az Vrnak aldozattiára.

2 par, 36

Meg nevetik vala az Isten Prophetait vgyan azon Izrael fiai czufolvan öket.

Acto. 2

Az Sidok nevetik vala az Apostolokat mikor sok nyelveken ßolnának monduan öket réßegeknek.

Act. 17

Mikor az Athenasbeliek hallottak volna szent Pal tanitasat az fel tamadas felöl nevetik vala.

NEGYVENEDIK RESZE.

AZ RAGALMAZASNAK VETKEIROL ES BŰNTETESEROL.

Az Istentelenek ragalmazzak az igazaknak czelekedeteket, hamisságot költuén reaiok.

Gen. 39 *PVtiphar felesége artatlanul kolte Iosephre, hogy ötet meg akarta volna ßeplöſiteni.*

Pharaho ragalmaza Moyſeſt monduan, niluan valo dologh az hogy go-
Exod. 10 *noſſágot gondoltok.*

Num 23 *Effele ragalmazok gonozbak Balamnal, ki megh akara atkozni az Iſten népét.*

Tob 3 *Sara ßolgalo leanya ragalmaza aßßonyat ßemébe, es ßidalmazza monduan férfiak gilkoſának.*

Dan. 13 *A ket hamis biro Babilloniaba nagy halhatatlan ßégyent költenek az artatlan Suſannara.*

2 Mac. 4 *Az arulo Simon, gonozul ragalmazza vala, az ßent eletü Onias Papi fejedelmet.*

Act. 7 *Halhatatlan dolgot kôltenek ßent Iſtuanra az Sidok hogy ótet megh ölhetnek.*

Az ragalmazas irigieknek fegyuerek, az igazak romlaſára.

1 Regü 29 *AChis Kiraly elöt ragalmazak Davidot az fö emberek, irigykeduén elemenetelit.*

Iere. 38 *Miért hogy Ieremias Propheta megh mondotta vala Sedechias Kiralynak hogy az varos meg vetetik, az hadakozo fejedelmek irigységbül el akarak vezteni à Prophetat.*

Dani 3 *Izraelnek ellenſegi ragalmazak Izrael fiait Nabugodonozor elöt,*
Dan 6 *hogy Danielel együt nem imadnak az ö Iſtenit, es hogy Kiraly decretoma meg utalok volnanak.*

Matt 9 *Az Phariſæuſok irigykeduén Ieſusra, ſokzor ragalmazak àz nép elöt.*
Lucæ 16 *Sokzor ßent Pal Apoſtolt ragalmaztak az Epheſusbeliek.*
Act 9 *Az Sidoktól Ieruſalemi Templomba.*
Acto 21 *Athenasba az poganoktól*
Act 17

Az ragalmazok keményen meg büntetetnek.

Num 17 *MARIA Moyſes nenye ragalmazaſáért belpokloſſágal büntettetek megh.*

Izrael fiai az igiret földinek gyalázatos ragalmazaſáért ket embernel töben be nem menénec az igiret földibe Num 14

Chore, Dathan, es Abiron joßágoſtól el sülyedénec Moyſes ragalmazaſáért. Num 16

Az ragalmazas ſok gilkoſſágnak oka.

DOCH neuü Saul Paztori közül Davidot be arula hogy Abimelechnel volt, es Goliath fegyveret neki adta nagy ſok gilkoſſag követe, mert Saul paranczolattiából ugyan ezen Doch egy nap nyolczvan öt Papot vaga le. 1 Reg. 22

Ammon fiainak fö emberi ragalmazac David követit, kiknek ragalmazáſokra megh czufoltatánac Királytol ektelen, kiért nagy ſok ver ontas következek. 2 Reg. 10

Gonoz ragalmazo beßedi az kereskedó embereknek okai lönek ſz. Pal fogsagánac, es vereſégének. Act. 16

Az ragalmazok magokat akarvan fel magaztaltatni ragalmaznak egyebeket.

ABſolon attia birodalmat kivanuan, ragalmazza vala attiat gondviſeletlenſegéról. 2 Reg. 15

Aman Iſtentelen, miért hogy nem imadtatéc Mardochæuſtol, minden Sidokat ragalmaza Aſuerus elöt. Eſter 3

Az arulo Alchimus, miért hogy Papi feiedelemſéget kiványa vala azért ragalmaza à Kiraly elöt à Sidokat. 1 Mac. 7

Az ragalmazokat nem kel hallani, ſem beſédeknek hitelt adni.

MIphiboſeth ellen ßolvan ßolgaia Siba, hiven neki David meg czalatec, nem ertuen elöb artatlanſágat Miphiboſethnek hamis törvént tön, ßolgaianak aduan Vra joßágat. 2 Reg. 16

Alexander Kiraly eßeſen czelekedéc, ki halvan Iudas Machabæus ellen valo ragalmazáſoknak hizelkedéſeket, nem halla öket. 1 Mach. 10

Az ragalmazok mindenkoraz jot gonozra fordittiak.

MErt ha böitölö kép mutatonak mondanac, ha nyugzol, reſtnek, ha jarz nyughatatlannac, ha eßel, tobzodonak. Ha halgatz, bolondnak. Ha ſolaz, czaczogonac, ha ſegényeket taplalz, hü düczöſég kereſönek. Ha ki nem tekozlod joſságodat fösuénynek, ha ki oztod hü düczöſég kereſonek: Ha eßes vagy kevelynek, ha Iſten felö kép mutatonac: Ha nyaias vagy gyermek erköltzünek. Ha mas utan nem jarz meg utálo kevelynek.

Ez illyen emberek haſonlatoſok az Sidokhoz, kik minden jokat karomlanak es ragalmaznac. Kik ſz. Ianos böiteleſeröl mondgyak vala, hogy ördöge vagyon, Ieſuſt ételeröl, tobzodonac itilik vala, es bor ivonak.

Ioan. 9 Latuan az vakon ſzületetnek gyogyulasat karomlyak vala érette Ieſuſt monduan: Mi tudgyuk hogy ez az ember, bünös ember, es à meg gyogiult vakot Ieſus felöl igaſſágot ſolvan meg atkozak.

Luc. 11 Mikor Ieſus az ördöget ki üzte volna à nemábol mondanac: Beelzebub altal, az ördögek fejedelme altal üzi ki az ördögeket.

Cartuſianuſok Kalaſtormánac fö lelki gondviſeloiéhez, mikor ſzent Bernárd Apatur latogatniment volna lo haton, fö nyereghe valo uleſet ſemére vete, kinec monda, hogy nem vötte volna azt eßébe, minenü ékes ſerſámi volnánac nyergenek Clarevaſitól fogua mind eddig, az utan kezde kerdeni azoktól kik vele jöttenec vala uti tarſul minenü nyereg volna az. Akkor meg teczék minemü ſivel ment volna hozza nem minnemü ékeſſégel.

Alexandriaba egy ember Vitalis baratot arczul vere latuan hogy az bordelyból jüne, ki azt itili vala, hogy oda meneteli büja természetinek kivanſagáért lót volna. De ez czapas utan az Sathan mindgyart ez nyavalyas embert környül vevén gyötre. Holot Vitalis gyakorta ſokot vala lenni nem buiaſágért hanē hogy à tiztátalan elettól öket tizta életre vihetne. Minden ikhez be menvē, meg ſzerzödik vala velek bizonyos fizetéshe egéz etzaka könyörög vala Iſtennec fohazkodáſockal azoknak megh tereſekért, az többit pedigien hogy ſokot gonoz czelekedetektöl meg tartoztatna. Mely ſzent embernek jo czelekedetit es közöttec valo halasat tiztaſágba, magok meg vallak az tiztátalan ſzemélyek. Ez gonoz itiletü embernekis meg gyogiulaſáért imadkozek Iſtennec, es meg ſzabaditatek à Sathantól.

Thebais Kalaſtoromba lako ſüzec közül Germana, Euphraxia ſüznec teſti ſzenvedtetéſe kibe gyakorta böitöluen egéz hetet töltvala, kép mutatnak itili vala lenni: Söt azt kezde hirdetni à ſüzec közöt, hogy nem e-

gyebért czelekednehanem hogy fejedelem aſſzony leheſſen közötök. Kinek meg ertuen az fejedelem aſſzony ragalmazasat büntetetlen nem ſenuedte volna, ha Euphraxia érette nem eſedezet volna. Sabel. lib. 10. cap. 2.

Arany ſaiu ſz. Ianos feletto igen tiltia vala, még az tavol valoktolis az ragalmazaſi, es az emberi itiletet. Holot monduan, lehetſéges hogy immaru vétkeket penitentia tartas altal el moſtac volna, es nagy hamiſſagh volna azt az emberi allattol ektelenul ſemére vetni, kit az Iſten nagy kegyelmeſen meg engedet volna.

Ezen ſent haza népet igen megh dorgala mikor egy ſüznek el ragadoiat halálra meltonac itiltéc volna elötte, monduan: Mit tudtoc bele ne talam az büneit el hadta, de tü ne talam el vem hadtatok.

Sz. Ferentz mikor uti ſzerzetes tarſaiual egy ſzegény ruhatlan embert elöl talalt volna, ſanakodvan mezitelen voltaról fohazkodnec, monda neki az ö tarſa. Atiam, ne talam ez az ember marhába ſzegény, de kivanſágba gazdag. Ezt haluan ſ. Ferentz mindgyart tarſat ruhaiából ki öltözteti es az ſzegénynec adgya, hogy kit nyeluével meg ſértet vala, azont jo tetemenyevel fel epitene. Mar. lib. 5. cap, 2.

Daniel Apatur egy parazt ember kertére hazába be mene, ennek magtalan feleſége vala, kinec inadſága altal Iſtentül magzatot nyere. De az aſſzonyállatnac ſomſedſághi latuan terhenec nevekedéſet, itiléc azt hogy Daniel Apatur tól terheſitetet volna meg, holot nagy ſok eztendeig az elöt minec elötte Daniel Apatur hozzaiok nem menne magtalan volna.

Minek utanna a gyermeket el hozta volna az aſſzonyállat özve gyüitven mindeneket Daniel Apatur, monda à gyermeczkenec, az Iſtenre kérlek tégedet, mond megh ki legyen à te atiad, ki mindenec hallattáro ſiraſától meg alvan ſuleteſe utan monda, hogy az aſſzonyállatnac Vra volna az ö atia. Ezt haluan hamis itiletzket, es ragalmazáſokat nagy diczireire es ſz. életinec hirdeteſere forditac az emberek. Hogy az magtalan aſſzonyállatis Daniel imadſága altal fiu magzattal megh aldatot, à gyermeknis ſuleteſe utan mingyart ſolot. Mar. lib. 5. cap. 1.

Haſonlo ragalmazasba eſék Briccius Thuronai Püſpöknis egy özvegy aſſony állat miat ki à Püſpöklepedeiet imegit ſokta vala meg moſni. Ez aſſonyallat paraznaſágba eſuén es gyermeket ſulvén, ſokaknac itileti ſeréntvadoltatik paraznaſágáról, paranczolya ſz. Bereczk Püſpök, hogy az egy holnap

Gyermeket elö hozzak kitul Pereczk Puſpök kérdi Chriſtus nevébe, ki volna az ô attia, monda à gyermec hogy nem ô volna az ö attia Nem monduan meg ki legyen attia, de még igy ſem ßünec meg az kôſſégnec ellene fel indult haragia, órdöngeſſégének alituan lenni az Iſten ereienec megh mutatot bizonyſag tételit.

Hogy pediglen mas jegy altalis meg mutatna artatlanſágat nagy rakas eleven ſenet raka köbelébe es az varoſon hordoza monduan: Hogy miképpen az eleven ſén meg nem égetne ruhaiat ugy az buiaſágnac vétketól tizta volna. Az meg dühut kôſſég pediglen ezzel ſem elegeduen, meg leveti Püſpökségébol es maſt helyheztet helyebe. Mind ez ſok valtozasok közot nem ßenueduén Iſten ez artatlan Puſpöknec nagy gyalázattiat, ighen rövid nap kettöt egy mas utan kit valaztottanac vala helyébe ez világbol kivéve, es ötet az Papa altal vizontag ſekibe ültete.

Sylvanus Puſpöknec Nazarethbelinec mikor az órdög tiztaſágat megh nem győzhetne, Sylvanus abrazattiába éjel egy özvegy aſzonyállathoz megyen, hogy azt gonoz czelekedetre kiztetne. Ez tizta eletu aſzonyállat feltuén tizta eletinec fertezteteſét, haza népét fel költi nagy kialtáſſal, az pediglen az agy ala reituen magat, meg talaltatik kit ſok vereſégeckel illetuen házából ki vetik. Kibe ſemmit nem tuduan Sylvanus regel hallya közönſeges ragalmazasat, es az paraznaſágnac vétkeért kirúl ingyen ſem gondolkodot vala büntetéſre ragatatni. Ez nagy duhöſſégnec el tavoztataſáért Bethlehembe megyen, dé otis elete veßedelembe foroguan, némelyeknec fegyverec kik le akariac vala vagni magok ellen forditatek. Ezec utan mikor egy órdöngös aſzonyállatot gyogitasnac okaért ſz. Hieronymus Doctor koporſoiához hoztanac volna ſz. Hieronymus megh jelenuén, paranczola az órdögnec, hogy meg vallana mikeppen czalta legyen meg az Nazarethbelieket, Syluanus Puſpök ellen. Az orába meg gyogiuluan az aſzonyállat es Sylvanus mellet haſonlo abrazatu Syluanus lattatik, ki mindeneket megh valla à miket czelekedet vala, ez utan el eniſſek elólök: Ez nagy czuda el hirhedvén meg ßünec az artatlannac üldözéſe es ragalmazáſa.

Memnon hadakozvan Alexander ellen Darius mellet egy vitezet altal vere dardaiáual ki Alexandert ektelenül ragalmazuan atkozna, monduan: En tégedet nem arra tartalac, hogy ragalmaz, hanem hogy harczoly Plut. in Imp. Apoph.

NEGYVEN EGYEDIK RESZE.

AZ VISZAVONASNAK VESZEdelmes vétkeiról.

Az viſſavonas ſokſor ſarmazik az attiafiak közöt valo irigyſegbůl.

AZ viſſza vonas ki irigségbúl tamadot vala Adam fiai közöt öle megh Abelt. Gen. 4

Davidra Saulnac haragiat az Goliath halála geriezte, kinek nagyob diczíretet mondanac vala, hogy ſem mint Saulnak. 1 Reg. 18

Az Sido ſeregi közöt verſenkedes vala Ieſus felöl némelyec jo embernec monduan, némelyec gonoznac, mert el hiteti à népet. Ioh 7.

Az viſſa vonas tamad neha fösuényſégböl ez viiagi jobágoknak kivanſagibůl.

ABraham es Loth közöt Paztorokmiat tamadot vala vizza vonas, mert sok marháiok vala. Gen. 13

Miért hogy Iacob attia alduat es elsö ßületéſet el vette vala, vizza vonas vala közöttök. Gen. 27. 28.

Meg gazdagodvan Iſaac, Parthori ſomſedságival ellenkeznek vala, kiert viſſza vonas tamada ſomſedſágoc közöt es veretkedés. Gen. 26

Nabal közöt es David közöt fösvenységért lön haboruſag kit Abigail ezeſſégéuel eö adakozaſáual le ſallita. 1 Reg. 26

Az viſſa vonas gyakorta tamad az nagy akaratbol, es Vraſag kivanasbol.

Gen. 14 *Mert hogyôt Kiraly tizenket eztendeig ßolgalt vala Chodorlaomor Elamitac Kiralyanac es tizen harmadik eztendóbe el hadtac vala, azért lón vizza vonas es had az negy Kiraly kòzót, es öt Kiraly kózót, mely hadba rabságba eſet vala Loth.*

Exod. 17 *Ioßag el vezteſének felelmeért lòn hartz Amalech kózót, es Izra el fiai kózót.*

Iudic. 9 *Nagy vizza vonas tamada Abimelech közèt, es Sichem varosbeli ferfiac kózót, kik gonoſzul valaztottac vala feiedeleme, ugy hogy egyk à maſikot halálra kergetne.*

2 Reg. 15 18 *Nagy vizza vonas tamada David es Abſolon közót az Vraſag kivanſagaért. Abſolon ki oka vala az ez vezéſnek, meg óletéc gyalazàſoſon.*

3 Reg. 12. *Roboam kemény feleleti miat, lón Izrael nemzetſégének egy maſtól valo el ßakadusa, ki mia ſzántalan Iſtentelenſég kóvetkezec es verontas.*

Luc. 22 *Ieſus tanituani kózót vetekedes tamadot vala az Vraſag kivanaſáért ki lenne kozulók nagyob.*

Gyakorta viſſa vonas tamad az bujaſágért aſſony emberek miat.

Gen. 19 *SOdomabeli ferfiac Loth hazat kórnyül vettéc vala ket embernek házába valo be meneteleć miat, kik emberi abrazatba Angyaloc valánac.*

Gen. 34 *Dina miat nagy ver ontaſón, hogy Sichemtól el ragatatot vala es meg ſzeplóſitetet vala.*

Iudic. 20 *Az Levita feleſégének nagy gyalázatos fertezteteſeért, es halaláért nagy ver ontas tamada Beniamin kózót es az töb Izrael fiai kózót.*

Iudic. 15 *Miert hogy Ammon Thamart megh ſzeplóſitette vala, nagy gyülóſeg tamada Abſolon kózót es Ammon közót, kiért megis óletèk Abſolontol.*

Samſon feleſéget, miert hogy attia masnac adta vala, nagy kart es ver ontaſt tón Samſon az Philiſtæuſoc kózót érette.

Viſſa vonas tamad gyakorta torkoſſag miat.

Exod. 17 Num. 11 *IZrael fiai tamadaſt tónec Moyſes ellen az kenyérnec ſzük voltaert.*

Manna felet morganac Moyſesre az Izrael fiai huſt kivanáſokba.

Gya-

Gyakorta viſſa vonas tamad az ßentek közòtis, ki ki mind igaſſágat otalmazvan.

Act. 15 *MInt ß. Pal es Barnabas közót vizza vonas tamada, Barnabas irgalmaſſágot akaruan czelekedni azockal kik öket el hadtak vala, ß. Pal igaſſágat nem akaruan vele hordozni, azokat kik munkaiokba nem voltanac velek, ez okon egy maſtol el valának.*

Act. 23 *Mikor ſz. Pal az halottak fel tamadaſárol fel kialtot volna, vizza vonas tamada az Phariſæuſok közot es Saducæuſok közot.*

Az viſſa vonokat az egyházi embereknek meg kel bekeltetni.

Luc. 22 *Az tanitványoc közöt tamadot vizza vonaſt az Vraſag kivanasa felól leßalittia Ieſus.*

NEGYVEN KETÖDIK RESZE.

AZ VAKMERÖSEGNEK VETKEINEK EL TAVOZTATASAROL.

Az gonoſſágba el merült és meg vakult emberek prædicatio altal meg nem lagitatnak, mint az kemény kő ßal az víztől meg nem lagitatik.

1 Reg. 2 *HEli Papi feiedelem fiai, vakmerôſégre vetuén magokat attiok inteſére meg nem jobulának.*

1 Reg. 8 *Samuel Propheta nagy erôs okockal el akaria vala Izrael fiait vonni kiuanſágokról hogy Kiralt magoknac ne kivanának, az Iſtennekis ez ellen valo haragiat jelentuén, de nem fogadak.*

1 Reg. 18 *Saul kemény ßiue ſem fia kereſére David ellen meg nem enyhitetteték, ſem David jo teteli üldözeſétul meg nem tartoztathatak.*

OD

1 Reg. 25. *Oly vakmero vala Nabal, hogy David követinec ſép ſavokra meg nem hallana.*

2 Reg. 2. *Sok ſoval inti vala Abner Aſaért, hogy ne követne ötet futasába, de nem fogaduan meg öletéc.*

2 Par. 30. *Iſten tiztelſégére inti vala es aldozattiára Ezechias Kiraly Izrael fiait, de nem fogadac sót megis nevetéc.*

Akar mely czudak es jelek altal ſem térnek meg az vakmerő emberek.

Exo. 7. 8. 9. *Pharaho ſive hova tovab lattia vala jeleknec ſokaságat hogy Iſten akarattiának engedelmes lenne, annal inkab meg kemenyedik vala.*

Az Iſtentelen Sidok ſok czuda tételi altal Ieſusnak meg kemenituen ſüvöket, meg nem terének.

Az gonoſſágba el merült emberek, ſokzor jo inteſek altal gonozbak.

Gen. 4. *Cain attiafia meg óleſe utan feddetet tién az Iſtentül, gonozb lön, ketſégbe eſeſébe.*

2 Par. 24. *Az kemény nyaku Sidok Zacharias Pap feddeſére meg nem jobitatának, hanem inkab meg kemenieduén meg öletéc.*

Act. 7. *Sz. Iſtuan intuen az Sidokat kemény ſuegnec meg lagitasára, tülök meg öletéc.*

Carthagobeliek hogy ha valamikor hadviſelő feiedelmi eztelenül ütközetnec volna meg ellenſégeckel, ha ſinte jo ſerenczeiek követ kezet volna is mindazaltal meg fezitik vala monduan, hogy jo ſerenczeiek löt azt az halhatatlan Iſteneknec hozzá ok valo jo akarattiának tulaidonitának, ha gonoſſul eſet volna az ő vétkeknec. Val. Max. lib. 2. cap. 2.

Romai hadviſelők ha vakmeröſegekből, auagy tudatlanſágokból had népet el veztettec volna, auagy el futottac volna ellenſégec elöt, pénzel es ſankivetéſſel büntetetnec vala. Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 6.

Az Romabeliekrel ha valamely vitez vakmeröſégel ellenſegéuel harczolt volna, auagy eztelenül, ereket metzik vala megh vereket ki ereztuen,

mely nem annyra lattatik vala büntetéſnec lenni, mint orvoſſágnac hogy véreknec ſokaſágabol ki boczatnec, es ennek utanna eſesbeknec talaltatnának lenni, vérec fogyatkozaſával. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 13.

Servilius Cepio Conſul, mikor Cimbruſokellen vakmeröképpen harczolt volna, kik Olaz orſágba rohántanac vala, es azon à hartzon nyoltzvan ezer embert el veztette volna, Romai kóſſégh paranczolattiáboljoſsága el adatatec, tiztit le vonac közönſéges tómletzbe vetetuén megh hal, ounat halva ki vouuan mind el ſagattatek. Livius lib. 67.

Mikor Neocæſareat megh ſallotta volna Ioannes Comnenus Czáſar Alexius fia. Ennek kiſſébik fia attia hirenelkül taborbol ellenſegekhez közelb menuén es reaiokökleluén, az egéz tabort közel mind hartzra indita az ifiu vakmeröſége, ſegiteni akaruan hogy ellenſégec között el ne vezne, némelyec az ifiunac batorſága latuan haſonlo emberſég czelekedetre inditatának. Kinek bator ſüuet az had népe elöt diczirvén attia, az utan ſatorába be menuén es hanyot homlok le feketuén jol meg oſtoroza, hogy hirenelkül ily vakmeröſégre vetete volna magat. Nicetas Choniates de Imperio Ioannis.

NEGYVEN HARMADIK RESZE.

TEMPLOM EPŰLETIROL.

2 Reg. 6. 7. *ISTEN tizteſſégére valo egyházac epületibe, nagy ſorgalmatosnac kel emberneclenni, mint Salamon Kiraly czelekedéc Hieruſalembe.*

1 Eſd. 3. *Izrael fiainac noha ſok ellenſegi valának rabſágoknac meg ſabadulasa utan, mindazaltal az Iſten Templomat elob epitek meg hogy ſem mint hazokat*

Az egyhaz meg ſenteleſének nagy vigaſágal kel lenni.

3 Reg. 8

1 Mach. 4

ENnec figuraiába avagy peldaiába Salamon Kiraly, nagy keßülettel, es vigaßágal ßentele meg Hieruſalem Templomat kit epitet vala.

Machabæuſok gyözedelmeſec leven ellenſégeken mondanac, ime megh törettettenec az mi ellenſeginc, kik meg ferteztettéc à Templomot: Menyünk fel moſt meg tiztitani es meg vyitani.

Az Templomnak meg ferteztetesetöl igen meg kel magat oni az embernek.

2 Mach. 15

AZ Machabæuſok Nicanor ellen hadakozuan, inkab feltik vala à Templom ferteztetéſét, hogy ſem mint magoc eleteket, auagy feleſégeket, auagy gyermekeket.

4 Reg. 11

Azért viteti ki Iojada Papi fejedelem az Iſtentelen Athalia Királyne aßſzonnat az Templombol, hogy ot megh ne öletetnéc, ki miat à Templom meg ferteztetnek.

1 Mac. 10

Demeter Kiraly Privilegiomot ada Pogan fejedelem leuen, hogy valaki Ieruſalemi Templomba futna, (eſetibe) meg ne fogattatnék.

Act. 21

Noha ſz. Pal ellen az Sidoc megh dühüttec vala, mindazaltal à Templom böczületiért nem akarac ot meg ölni.

Az ßentegyházba tizta ßüuel es teſtel kel menni,

Exo. 31

Num. 4

MIkor Aaron fiaival együt be akar vala menni az békeſég ßekreniébe, kezeit es labait meg moſſa vala.

Nem ßabad vala mindennec be menni mégh az Levi nemzetſég közülis à békeſég ßekrenyébe, hanem à tiztaknac, kik illethetnec az Iſten ßolgalattiára rendelt edenyeket.

Mat. 21

Chriſtus Vrunk ki üze à Templombol az Kolomparokat monduan, az en hazam imadſagnac hazának, hivattatik.

Az Iſten Templomaba gyakorta kel menni kivalképpen az egyhazi ßolgaknak.

Tob. 1

TObias még ifiuſágba gyakran fel megyen vala Hieruſalemi Templomba, noha meßſze foldön laknec.

Num 3 v. 6

Meg hadta vala Iſten Moyſes altal, hogy ot lennénec az Levitac ßünetlen à békeſég ßekrenie körül es ot halnánac.

1 Reg. 3 v. 3

Samuel Propheta alußik vala az Vrnac Templomába, à hol vala az békeſéguec ßekrenye.

Act. 3

Peter es Ianos fel mennec vala az Hieruſalemi Templomba kilentz orára, es ackor gyogitac meg az Benna embert.

Act. 8

Az Candiabeli Kiralyne aßſzonynac Hopmeſtere ßereczen orßágbol fel megyen vala Hieruſalembe à Templom latogatni, es ßekerében ülvén olvaſſa vala Eſaias Prophetat, kinec tanitaſára küldetéc az Angyaltol Phülóp.

Az Templomba kel menni Iſten akarattia halgataſára es követéſére.

AZ Sidoc minden ßombat nap, es egyeb Innep napokon, fel gyülnec vala à Templomba az Iſten törvenyinec halgataſára

Matt. 26 v. 55
Mar. 14 v. 49

Chriſtus Vrunk gyermek korába fel menuén ßüleiuel az Innep napra Doctoroc közöt, hal, es kerd vala.

Chriſtus mikor prædicalani kezdet volna, à Templomba minden nap prædikal vala.

Acto. 9
Act. 14 v. 1
Act. 5 v. 19

Az Apoſtoloc minden Innep nap be mennec vala à gyülekezetnec helyére prædikaluan Ieſus felöl.

Monda az Angyal az Apoſtoloknac meg nituan ejel az tömletz aitaiat à hol fogva tartatnac vala: Menyetec el, allyátoc à Templomba es ßolyatoc á köſségnec, ez eletnec minden igie felöl.

NEGYVEN NEGYEDIK RESZE.

AZ EGYHAZI RENDNEK VAlaztaſárol.

Az egyhazi fő rendnek valaztaſa előt imadkozni kel Iſtennek, hogy oly ßemelt adgyon az ő gyűlekezetinek vezerleſére, ki Iſten tiztesſéget kereſe.

Num. 26 *MOyſes Propheta halalához kőzelgetuén, az Vrnac könyórge, hogy jo gondviſelőt rendelne az ſokaſag eleibe.*

Iudic. 1 *Ioſue halála utan imadkozánac Izrael fiai az Vrnac, jo gondviſelő vezérekert.*

Acto: 1 *Mikor az Apoſtoloc, Iudas helyebe maſt akarnánac valaztani, hogy ßamok be tellyeſednec, ket tanituant allatanac elő, kiért könyörgénec az Vrnac, hogy mutatna meg kit valáztot volna à kettők közül Iudas helyébe.*

Az kik kőzőt valaztasnak kel lenni, ßűkſég hogy azok Iſtenfelők es igazak legyenek.

Num 17 *MEG hagya Iſten Moyſesnek hogy Izraelnec fo fo nemzetitol veßſzőt venne be az békeſégnec ßekreniébe, ki ki mind meg jegyezuén vezzejét Aaron vezzeie egyedül à tóbi kőzöt maſod napra meg viragzec, jelentuen hogy ötet valaztotta volna mind azoc kőzül az ő ßolgalattiára.*

1 Reg. 16 *Iſtennec kivaltképpen valo paranczolattiára kene meg Davidot, még gyermek korába à Kiralyſágra Samuel Propheta.*

Act, 14 *Sz. Palt es Barnabaſt, kiualtképpen valo jelenéſe altal Iſten paranczola az Apoſtoloknac hogy à tóbi közül ki valaztanac az ő munkaira.*

Bekeſeg ßeretőknek kel lennie azoknak kik valaztatnak:

Exod. 18 *IEtro Moyſes Ipa monda Moyſesnek hogy oly embereket valaztana igaſſag ßolgaltataſára à kőſſég közöt, kik bölczek volnánac Iſten felők, kikbe igaſſag talaltatnek.*

1. Reg. 9. 10 *Sault mikor Iſten valazta à Kiralyſágra jo vala, es Izrael fiai kőzöt nem valajob.*

2 Reg. 2 *Saul halála utan az Iſtenfelő Davidot valaztak à Kiralyſagra*

Monda David halalához kőzelgetuén, az en fiaim közül valaztotta Iſten Salamont. 1 Par. 11. 28 verſ. 5.

Monda Iehu levele altal Samariabelieknec, valazzátoc az leg jobikat az tü Vratok fiai közül ki attia helyet legyen, es hartzolyatok à tu Vratok hazaért. 4 Reg. 10

Elő hiuan Ieſus tanituanit valazta azok közül tizen kettőt, kiket Apoſtoloknac neveze. Matt. 10 Luc 6. Acto 6

Valaztak az ſokaſag közül az Apoſtolok Iſtuant tellyes hütüt, kivel az ſz. Lélec vala.

Az eghyázi fő rendeket kiket valaßtani kel maga biroknak kel lenni, kik otalmazzák az alatok valokat.

LAtuan Izrael fiai Gedeonnak bator ßüuét es hadakozáſat, mondanac neki: Vralkodgyal mi raitunk, es valaztac Vrocka, es vezérecke. Iudic. 8

Mondanak Izrael fiai Ionatasnak: Ime miolta à te atiadfia meg holt, ninczen hozza foghato ki, ki menyen ellenſegünk ellen. Moſtan azért tegédet valaztunk helyebe fej edelme. 1. Mach. 9

Neha gonoz fejedelmekis valaztattatnak az népnek bűntetéſeért.

Abimelechet barati valazták fejedelemſégh viſeléſre, ki gonoßul czelekeduén, valaztáſokat igen meg banak. Iudic. 9

Az fak közöt valo valaztasbeli peldabeßéd felette ighen illeti az fejedelmeknec valaztáſit. Iudic. 9 v 8

Nagy Iſtennek itiletiból valaztatéc Ieroboam Királya Izrael fiainak tiz nemzetinec, ki az Iſten tizteſſégétól el foga à népet. Es ſok vérontaſok miat meg oſtoroztatának. 3 Reg. 12.

Conſtantinus Czaßar ideiébe Myrabeli Püſpök meg hala, es mikor nem könyen találtatnec arra az meltoſágra valo gonduiſelő. Holot az anyaßentegyhaz mind külsö üldözéſek miat felette igen haborgatatnec, mint ſok eretnekſégek miat ideſtoua ßaggatatnec: Végezec az oda gyült Püſpökök es Papok magokba, hogy valaki elößör maſod nap regel à Templomba be menne, az

leune Püſpökök. Azon ejel az egéz egyhazi rend imadkozec Iſtennec hogy Iſtenſelö es kegyes ſemélt valaztana à Püſpökségre. Sz. Miklos ſemmit nem tuduan az egyhazi rendek végezeſébe, jo regel ſokasa ſerént az Templomba mene, es Püſpökségre valaztatik ki noha felette igen ez veletlen valaztas ellen tuſakodnec, mind az altal, akarattia ellen fel kelletéc venni, es varoſi polgarbol egyhazi Feiedelemſégre menni. Gilo. Cogn. lib. 6. Narrat.

Szent Agoſton Doctort Vallerius Hipponenſis vén Püſpök mégh éltébe Püſpök tarſánac valazta, iruan ezö kivanſága felöl Numidiabeli tiztartonac, kinek Hippon varoſais tiztartasa alat vala: Ki latuan Valerius levelet nagy hamarſágal Hipponba jöue, annac utanna közöluén ügyekezetit az egyházi embereckelis, es à töb varosbelieckel: Mindenec egyes akarattiával nem czak Püſpök tarſanac rendelik hanem Püſpökségreis fel ſentelik. Ki jol lehet ez ſokatlan valaztasnac ellene mondana Püſpöke eletébe, mind az altal ſok bizonyſágoc altal mind Africaba, mind Tengeren tul valo orſágoknac ſokaſokbol, engedni kelletec valaztaſánac. Poſsidorius in vita D. Auguſt.

Auguſtinusis immar meg vénheduén eletébe mas Püſpököt valazt tarſul melle. Epiſtola centeſima decima.

Arany ſaiu ſzent Ianoſt egéz Conſtantinapoli egyházi rend kóſségel együt valaztia à Püſpökségre Czaſar akarattiábolis. Socrates lib. 6. cap. 2. & Zozomenus lib. 8. cap. 2.

Romaba ſ. Peter miért hogy egyedül nem erkezik vala kereztiéneknec prædikalaſára, es Poganſágnac kerezteleſére. Ket Püſpökot rendele Linuſt es Cletuſt. Mikor halalához közel volna Kelement ſenteli maga helyébe Püſpöke, es neki ajanlya az Iſten Anyaſentegyhazat, es Romai ſeket ezeket monduan az igiket. Azon odozatra es kötözéſre valo hatalmot adok te neked, kit ennekem adot Chriſtus, hatra vetuén minden dolgokat, mind teſlit mint örökségedet joſagidal együt, imadſágoddal es prædikaláſoddal ügyekezél, haznalni à népnec. Kelemen ily nagy tereh viſeleſtöl magat menti vala. Monda ſ. Peter, czak magadnac akarzé haznalni, es az Vrnac népet, az babok közöt hagyod, holot nekik ſegitſégel lehetz, mind ezek közöt magat nagy alazatoſſon viſelvén Kelemen, Cletusnac es Linusnac ez tizt viſeleſt engedi, Platina.

Antherus Papa Martyrſága vtan, mikor Romai Papa valaztaſárol gondolkodnánac az hivek. Fabian feién lattaték egy feiér Galamb, mint Chriſtus feien à Kerezt viz felet az ſent Lélek. Platina.

Mikor Iſiabik Iuſtinus Czaſar halalos betegségébul valamenijre meg könyebedet volna, ugy hogy büneit megh iſmerhetne, es Orſágánac job gondviſeléſe elötte forgana, özve hivata Orſag tanaczit es az Papi Feiedelmet egyebeckel, megh nituan Czaſari palotáiat. Tyberiuſt Czaſari Koronaual meg koronazza es Czaſári meltoſágos felsö ruháiat nyakába veti, es nagy felſoval monda. Tyberij ennek à ruhánac fényeſſége megh ne czallyon tégedet, ſe pedighlen ez el mulando arnyeknac nagy keſületi, kik miat en nyavalyas meg czalattattam, magam allapattiárol el feletkezvén, kiért melto lottem veghetetlen kinokra. Te kérlec az en büneimet megh jobiczad, melyet ugy czelekedel, ha az Orſágot igazan es kegyeſen birod: Es ha nem tellyeſégel engedtz ezeknek mutatuan az elötte allo Feiedelmeket, es tanáczokat. Mert ezek azok kik engemet erre az keſerüségre hoztanac. Végre monda, tiztellyed Tyberij az Iſtent es az ö Annyaſzentegyházat, hogy teis egyebektöl tiztelteſſel, es régen aſſonyodat, moſtan pediglen annyadat. Az kiknek joſágok vagyon tarczak megh, az kiknek ninczen te adgy, mint egyebekre magadrais tekinteted legyer. Arrolis megh emlekezel ki voltal az elöt, es mamie löttel, ne kevelkedgyel, ſe ne vétkezzel. Tekinczed az en peldamat ki voltam az elöt, es moſtan mie löttem. Az ſegényeket ſereſſed, es alamisnalkodáſoddal ſegiczed. Ezeket monduan az Püſpök imadſágat el monduan mindnyáian Ament mondanak. Ezek utan Tyberius térdére eſék Czaſar elöt monduan: Ha akarod leſek ha nem akarod nem leſek. Felele Iuſtinus, az Iſten az ki menyet es földet teremptette mindeneket az miket el feleitettem hogy te neked megh mondgyak jutaſſa eſedbe, es tégedet ſentſéges felelmével taniczon, hogy ö altala te neked mindenek igazan es bodogul legyenek. Evag. lib. 5. cap. 13. Niceph. lib. 17. cap. 40.

NEGVËN ŎTŎDIK RESZE.

AZ PRÆDIKALASNAK BŏCZŭLEtirol, haznairol es haßontalan voltarol.

Nem mindenkor foganatos az tanitas, auagy az jora valo intes, mikor belsŏ jora valo indulat nem talaltatik emberbe.

Gen. 4 verſ. 6. 9.

CAin Iſtentül intetetuén, es tanitatuan joßágos czelekedeteknek jutalmára ßomoruſagába, nem lön foganattia, sŏt gonozab lön az utan mert megölejo czelekedetiért attiafiat.

Gen. 19

Mikor Sodomabeliek Lothtól ßépen, gonoz czelekedetekről intetetnének, gonozabaklönek.

Dani 4

Elege inte Daniel Nabugodonozort hogy büneit alamisnaval meg valtana, de nem fogada.

Az joknak inteſi es prædikalaſi nagy elŏmenetekre leßen azoknak kik meg fogadgyak.

Gen. 17.

IOL lön dolga Iacobnak mikor annya inteſet meg fogada, attia aldaa el veteleért.

Gen. 37

Iol történek dolgok Iacob fiainak, kik Ruben ßavat meg fogadak hogy Ioſephet meg nelnéc, mert az vtan ſok jockal latogattatanak Ioſephtól.

4 Reg. 5.

Namannak igen haznala hogy jambor ßolgainac io inteſet meg fogada, hogy az Propheta paranczolattiának engedne, mert bel poklosſágából meg tiztula.

Tob. 5 & 6

Tobiasnak nagy ſokiouára lön, hogy Raphael Angyal ßavat mindenekbe meg fogada.

Az jo inteſnek meg fogadaſa, ſok gonoſlágot el tavoztat.

Exod. 2

MOyſes Nenye haznos tanáczot ada Pharaho leanyának, hogy á gyermec tartaſára Sido aßßonyállat adatnec, ki altal nemzetſéget meg ismerne, es Izrael Iſtenc felelmére tanitatnek.

1 Reg. 25

Iol czelekedéc az meg bozzonkodot David Nabal ellen, hogy Abigail aßßony kegyes inteſet meg fogada, hogy ſok ver ontaſtol megh oltalmaztatnek.

Eſter. 4

Mardochæus jo inteſe altal, Eſther Kiralyne aßßony megh ßabadita Izrael fiait az le vagataſtol.

Ier. 38

Abimelech inteſe utan Sedechias Kiraly meg ßabadita Ieremias Prophetat az tömletzbül.

Az jo inteſnek meg fogadáſa nyugodalmot ßerez.

Exod. 18

IEtro jo tanacza kit ada Moyſesnec az nep igazgataſára, ſok gondoktol meg mente Moyſeſt.

1 Eſd. 7

Az rabſágbol meg ßabaditatot Izrael fiait à Hieruſa'em Temploma epiteſekor Aggæus Propheta es Zacharias ßep inteſeckel vigaztallyac vala.

Nehem. 2

Meg akarvan Nehemias epiteni Hieruſalem el tŏrŏt varoſának falait, jo inteſe altal egy akarattal meg erŏſiteténék.

Az jo intes nagy ezkŏz à bŭnbŏl valo ki tereſre.

4 Reg. 12

MIG Iojada Papi Fejedelem éle, es Ioas Kiraly inteſet megh fogada, jo Fejedelem vala. Holta utan Iojadanak, gonoz lön es Iſtentelen, fiatis, ki jora inti vala à Kiralt attia tiztibe leven meg öle.

Nehem. 5

Nehemias prædikalaſára az Vſoráſok megh adac Vſoráiokat azoknac kiktul el vôttec vala.

Mar. 1 Luc. 3

Kereztelŏ Sz. Ianos inteſére es prædikalaſára, ſokan megh kereztelkednec es meg gyonnac vala

Az keserűségbe levőknek nagy vigaztalásokra vagyon.

Tob. 1. Iob. 2 2. Mach. 7

TObias minden rabokhoz megyen vala, intuen őket.
Iob vigaztalására harom barati jöuének.
Mikor az het Machabæus atiaſiai kinoztatnának az Istentelen Antiochus Királytol, anyoktol az gyötrelembe vigaztaltatnac vala.

Atiaknak jo intések fiakhoz sokſor nagy haznokra vagyon.

Tob. 10 1 Mac. 2

RAguel ſzépen tanita Sarat hogy Ipat tiztelne, Vrat ſeretne, haza gondgyat jol viſelne, es ömaga fegyhetetlen lenne.
Matatias halalához közelgetuén, inteſſiait az Isten törvenyinec megtartaſára, kit megis czelekedének hüſegel, véreket ontuan érette.

Az jo intes, az tunyakatis fel serkenti.

Iudit. 9 2 Mach. 15 Act. 14

IVdit aßßonyjo inteſe à Bethuliabelieket indita, hogy kemenyében Holofernesnek ellene allanának.
Iudas Machabæus batorittia vala jo inteſek altal Izrael ſiait, az poganok ellen valo hadakozasba.
Sz. Pal es Barnabas intik vala az hiveket alhatatoſſágal az hitbe valo megmaradasra.

Az jo egyházi embereknek gyakorlanyok kel magokat az prædikalâſokba ſok fele haſonért.

Esa. 58 Ier. 1 Ionæ 1 & 2

MOndgya vala Isten Esaias Prophetanac, meg ne ßünyel, mint à trombita fel magaztald à te ſodat es hirdeſſed az en nepemnec bünöket.
Ieremias Propheta mikor az Vrtol prædikalani küldetéc menti vala magát elöſör, az utan engedelmes lön akarattiára.
Lön az Vrnak igéje Ionas Prophetan, hogy Ninivebe menne prædikalani, ki elöſör prædikalas elöt el futa, végezetre ſok nyavalyak utan engedelmes lön Istennek.

Matt, 28

Ieſus tanitvanit el kulde ez világra prædikalani, hogy à buntul meg teritetnének, es ö benne hinnenek ki altal örök életek lehetne.

Mar. 16

Megh feduen Ieſus tanituaninac hutetlenſégeket paranczola hogy prædikalani mennének.

Ionæ 3.

Ionas prædikalasa Ninivebe nagy haznokra lön az Varosbelieknec, mert Istent meg engeztelék Pœnitentia tartáſockal.

Actu. 2. & 4.

Szent Peter prædicatioiára Pünkösd napian harom ezer ember tére megh.

Act. 14

Sz. Pal prædicatioiára es Barnabasera, az Iconabeliek nagyob rézre megh teréne k.

Az jo Prædicatornak nem kel ketségbe esni prædicatioia felől, ha ſinte mindgyart meg nem térnekis az halgatok.

Act. 20

SZ. Pal Apoſtol egéz eyſelykorig nyuita prædikaláſat, mely prædikatioiába egy ifiu ßunyaduan az ablakról ala eſik. Mind az altal mind ez nyavalya közötis regeleig nyuita prædicatioiat.

Act. 20

Sz. Pal nagy panaſolkodáſal mondgya, hogy harom eztendeig Aſiaba, éjel napal ſiraſſal intette à népet.

Act. 26

Mikor fogua vitetet volna ß. Pal Agripa Kiraly eleibe, es Feſtus tiztartohoz: mond neki Agrippa keves dologal intez engemet hogy keresztién legyek.

2 Esdr. 8

Esdras fen aluan egy fa garadiczon, regeltül fogua egéz etzakaigh oluaſa à törvenyinec könyuet à népnek.

NEGYVEN HATODIK RESZE.

AZ AZZONYALLATOKNAK czalardságokrol.

Az gonoz aßonyallatoknak ügyekezetek az, hogy az ferfiakat minden gonozra ingerlyék.

Gen. 3. *EVA Adamot torkoſſag altal czala megh, honnat következec, mind teſti, mind lelki halála.*

Iudic. 4 *Zizara ßomjuhozvan Beter Iahelhez Haber feleſégéhez vizet kervén tüle, az pediglen teiet aduan neki, es mint ha meg nyugotna faratſagabol, be ſedi palaſtiaual, kit el ßunyaduan meg ôl.*

Az gonoz aßßonyallatok hazugſágockal mind Iſtent, mind embert meg czalyak neha még az jokis:

Gen. 18 *SAra Abraham feleſége vénſegébe, mikor aito meget hallotta volna az Vrnac igiretit, hogy eztendöre fia lenne, moſolyodec. Kerduen az VR Abrahamtól miért nevetet Sara? Meg tagada Sara feltebe, monduan hogy ö nem nevetet.*

Iudic. 14 *Samſon feleſége könyhullatáſockal ſir vala Samſon elôt monduan: Gyülöz engemet, kibül titkos dolgokat megh ertuén el arulya az Philiſtæſoknak.*

Iudic. 16 *Haſonloképpen czelekedec Dalilais Samſonnal maſodik feleſége.*

Sok czalardſágot gondolnak az aßßonyallatok, hogy az ferfiakat meg czalhaſſak.

Gen. 19 *LOTH leany meg réßegitec attiokat hogy vele vétkezhetnenek.*

Gen. 39 *Putiphar feleſége buiaſag altal akaria vala Ioſephet meg czalni, minden nap ingerlvén teſti vétekre, de az nem engede kivanſágának.*

Num, 25 *Izrael fiait Moab aßſzony emberi czalak megh, hogy Iſten ellen vétkeznénec, ki miat ßornyü haragia geriede ellenek.*

Iudit 10. 11. 12 *Iudith, buia ßin alat czala meg Hólofernest.*

Ioſue 2 *Raab Izrael kimeit hazába el reiti, es azokat à kik kereſik vala, ravazſágal mas fele igazita.*

NEGYVEN HETEDIK RESZE.

AZ AZZONYALLATOK SOK VEßedelmeknek okai.

ACHab Kiraly Iezabel Iſtentelen tanaczábol olete megh az Iſten Prophetait, Nabototis köuel agyon verete tulaidon ßöleieért.

Samſon Dalila ölébe aluvan meg borotuáltatik tüle es minden ereie el vezvén, ßeme ki tolyatik.

Ioram Kiraly Atalia Iſtentelen tanaczábol, ſok ißonyu gonoſſágot ezelekedek.

Trojai veßedelménec egy aßſzonyállat lön oka, kit Paris el ragadot vala.

Archelaus Macedoniai Kiraly megh öletéc Crateva neuü ifiutol, kinek leanyat igirte vala, azonba masnak aduan. Volater.

Latinus Kiraly leanya Laviana miat nagy had inditatéc Æneas es Turnus közöt, mindenik magánac akarvan feleſegül venni. Pont. lib. 4. de Stellis.

Menelaus holta utan Ilona feleſége Rhodusba üzetéc, holot Tripolæmus feleſegétól egy fara fel akaztatec, ki Görög Orßágnac nagy romlaſára lôt vala, Paris el ragadaſa utan. Volateranus.

Liſimachus ſaiat gyermeket Agatocleſt, maſodik feleſége ingerleſébül, méreg altal meg öle. Volater.

Iphis ekes termetü ifiu megh utaltatec Anaxares nevü leantól, kiért magat fel akaztia.

Deejanyra oka lön Hercules halalánac, Neſſus Centauruſſal valo bai vivaſaval. Vgyan azon aßßonyállat oka lon Hercules hadánac Achelaus ellen. seneca.

Seleucus Callinicius Siriai Kiraly ki üzven moſtoha annyat Ptolomeus Kiraly Nenyet, nagy hadaknac oka lön. Iuſtinus lib. 27.

Amphiaræus jövendô mondo eßebe véuén ha Thebasbeli hadba menne hogy el vezne, hazába magat el reituen feleségétul el arultatik, egy draga fugoért, kit Policenes visel vala, es kételen az hadba menuén földel el nyeleték.

Evander Pallas Archadiai Kiraly unokaia, annya ingerlese altal attiat megöli. Tortellus.

Pterelus Thebanusok Kiralya, leanya el arulasábol Creontol megöletik.

Nisus Kiraly leanya arultatasábol, Minostól, kit az leany seret vala megh öleték.

Cleopatra oka lön Ptolomæus hadának, ki leanya vala, Alexander Kiralynal Siriainal.

Nagy Alexander egy fô varost Perſipolist Thais tiztátalan ßemély tanaczábol, réßegségébe meg égettete Curtius lib. 5. Cœlius lib. 8. c. 35.

Roma epületi utan Romulus népének ßaporodaſáért, Sabiniai aßßonyallatokat el ragadnan ellene valo hadak inditatának. Propertius lib. 2.

Octavia Augustus Czaßar hugának Antoniustól valo megh utalása, oka lön Romaiac közöt valo ßörnyü veßedelemnek.

Tullia megölete Urat Servilius Tulliust Tarquiniussal

Antonius Commodus Czaßart Martia tiztátalan ßemély megh ölete egy bai vivoual, kivel hasonloképpen paraznalkodik vala mint Czaßárral.

Rodericus Gothusok Kiralya, Iulianus neuü tiztartoia leanyat hogy meg ßeplôsitette vala. Atia nagy banatiába kisebsegeért, Saracenusokhoz menuén Kiralya ellen hadat indita, mely hadba töben veztenek het ßaz ezer embernel.

Eduardus Angliai Kiraly es Martyr, feleſége czalardſaga miat öleték megh.

Gandulphus Martyr mikor feleſége paraznaſágat feddene, latratol meg öletik.

Venceſlaus Czeh Orßag Kiralya édes annya altal öletetik meg öczet rea ingerluén. Crhonica Bohem.

Egy vén Plebanusrol olvasni in lib. Apum, ki gyermeksegetül fogua ßüz eletetet viſelt vala tanuſága el végezuen jambor erkölczeért es tudomanyaért Canonokságra hiuattatec. Ez tiztibül valo iouedelmet meg valtoztata lelkeknek nagyob haznokért, egy plebanoſſágal: Holot het eztendeig mikor nagy haßonnal munkalodot volna jo pelda adaſáual es prædikala-

ſaval. Tortinek egyßer hogy egy hatuan eztendös ßüzel beßéllene, ki Ciliciumat ßokta vala moſni czak ketten be menuén halo helyére, holot mind ketten tiztaſágba valo eleteket megh ferteztetek. Az aßßonyállat eſeti utan magat meg iſmeruén nagy siráſi miat halála következek. Az Pap foſlet erkolczébe, urálatos életet viſele.

NEGYVEN NYOLCZADIK RESZE

AZ HŭTROL.

Az kik Iſten ſavának hittenek, azoknak peldaiok altal intetetnek az emberek, hogy Iſtenbe higyenek, kinek igireti bizonyos.

Abraham hiven Iſtennek, nagy ſokaſot vön Iſtentül. Gen. 15
Sz. Pal Apoſtol nagy hutiért Iſtenbe ajanlya Moyſeſt. Heb. 11

Nagy hütert Iſtenbe magaztallya Erſebeth ßuz Mariat, boldog vagy ugy mond ki hittel. Luc. 1

Az ßazados hütit magaztallya Ieſus monduan: Nem talaltam Izraelbe eny hütöt. Matt. 8.

Sz. Iſtuan magaztaltatik tellyes hütiról Iſtenhez. Act. 6

Az hŭt gyakorta czuda tételeknek latasabol leßen.

Minek utanna Izrael fiai nagy czuda altal lattak volna az veres tengernek ket fele valáſat, kin ßaraz labal altal menének hünek Iſtenbe, es kezdek ötet felni. Exo. 14

Az Maguſok latuan az vy czillagot az eghbe, az vjonnan ßületet Királyba hünec, es kereſni indulnak, kit megh talalnak ßeretettel imadnac es aiandekot adnak neki. Mat. 2.

Latuan az Benna embernek meg gyogyulásat az Hieruſalemi Templomába, nagy ſokaſag tér meg. Acto. 3.

Cornelius Cæsaraaba czudak altal tere meg.

Az Kiraly biro latuan Elimas órdöngösnek sz. Pal ßava altal meg vakula sat, hun sz. Pal prædikala sanak.

Az igaz hűt altal gyakorta győzedelmet veznek ellensegeken az Isten hivei.

Act. 10
Act. 13.

AZért mondgya ß. Pal az ßentek hűt altal gyóztek meg orßágokat. Sz. Ianosis à tü buttótok az, à ki meg győzi ez vilagot Ionathas Saul ja monda az ő Inassának.

Heb. 11

Nem nehez Istennek ßabaditast tenni, keues altal auagy sok altal,

1 Reg. 14

mely bizodalombol nagy győzedelme következék.

1 Reg. 17

Nagy hutel es bizodalomal monda David az Goliadnac: Te en ellenem kopiaval, fegyverrel es paisal jüz: En pediglen te hozzad megyek az Vrnak nevébe, es megh győze ellenségét.

2 Par, 14.

Monda Asa, Iudánac Kiralya: Vram semmi külömbség ninczen nalad, sokhae auagy kevesbe tegy seghitséget: Segély minket mi Vrunk Istenünk, mert te benned es az te nevedbe leuen bizodalmunk jöttünk ez sokaság eleibe. Igy győze megh Zara Kiralt tizer valo ßaz ezer emberéuel. Kiket mind egy labig le vagata.

1 Mac. 3

Hasonlokeppen ßola Iudas Machabæus, es ellenségén győzedelmes lön.

Az igaz hűt ad batorságot embernek vegedelmek közöt.

2 Par. 20.

MONDA Iosaphat az had népének: Hidgyetek az VR Istenbe, es bátorságtok leßen.

1 Esd. 8

Esdras rabsagából el boczatatuan Izrael fiaival, nem akara Kiralytól vti levelet venni, hanem nagy hütel fordula Istenhez boitólesébe es imadságiba.

Nehem 4

Latuan Nehemias ellenseginec ellenek vala dühösségeket Hierusalem varosa epitesébe, monda nagy hütel. Az mi Istenünk mi érettünk vagyon, batran munkalkodgyunk.

Dan. 3

Nagy bizodalommal monda, az harom ifiu Nabugodonozornak. Az

mi Istenünk kit mi tiztelünk, ki ßabadithat minket az egho kementzehül. Ha pediglen nem akar, tudgyad hogy az te Istenidet mi nem imadgyuk.

Az igaz hűt czudakat czelekedik.

HAvgy mond Iesus annij hütötök leßen, mint az mustar mag, mondgyatok e hegynec, meny tova innet, es el megyen.

Matt. 17

Azokat kik en bennem hiznec é jegyek követik, az en nevembe ördögeket ki üznek.

Mar. 16

Az ßaz adosnac hütiért gyogita meg ßolgaiat.

Matt: 8.

Hasonlokeppen az gutta ütot embert, azoknac hütökre tekintuen Iesus, kik hoztak vala, meg gyogita.

Luc. 5

Az Cananæabeli aßßonyallatnak is alhatatos hüti leanyat megh gyogita.

Mat. 9
Matt, 15

Az havas betegségbe leuö gyermec attiánac monda Iesus, ha hihetz, mindenek lehetségesek az hivöknec: Monda az, hißem Vram, segiczed az en hütetlenségemet.

Matt. 9

Latuan ßent Pal egy Eenna embert, ki soha nem jart vala, hogy hüti volna, monda nagy fel ßoval: Aly fel labodra, es megh gyogyula mindgyart.

Act. 14

Az igaz hűt nem czak test ßerént gyogit, hanem lélekbeis.

MOnda az Verkorságos aßßonyállat, ha illethetem czak ruhaiának also premit, meg gyogyulok. Kinec monda Iesus, bizal leanyom, az te huted téged megh gyogitot,

Matt. 9

Nagy hüti vala Magdolnának Iesus irgalmasságába, kiért Iesustól halla à te huted tégedet üdvezitet, meny el békeségel

Luc. 7

Monda szent Palnak az tömletz tarto, az nagy föld indulas utan, es az tömletz aitaia megh nilasa utan, mit czelekedgyek hogy üduezülyek. Monda ß. Pal, hidgy az VR Iesusba es üdvezülz.

Act. 14

Az hűt prædicatio hallasbol leßen.

Act. 2. SZent Peter prædikalasára Pünkösd napian harom ezer ember tére megh.

Act. 8. Sz. Phülöp Prædikalasára sok Samaritanusok terének megh Simon ördöngessel egyut.

Acto. 8 Minek utanna ßekerébe tanitotta volna Phülöp az Candiabeli Kiralyne aßßony Hopmesteret, monda az Hopmester, ihol viz vagyon ki tiltia meg tülem az Kereztséget. Monda Phülöp: Ha tellyes ßüeddel hiz. Monda hißem az mi Vrunk Iesus Chriſtuſt.

Az kik az Iſten igienek nem hiznek megh kel ſeddeni.

Luc. 1 ZAchariaſt nemaſágal vere meg Gabriel Angyal, miért hogy mondasába ketelkedik vala.

Matt. 13. Az mi üdvezitönk hazaiába ſemmi czudat nem czelekedéc, mert nem hünec benne.

Matt. 14 Meg fedde Iesus Petert, miért hogy ketelkedik vala monduan, kiczin hütü miért ketelkedél.

Ioan 20 Thamaſius meg fedde Iesus, hogy egyebek bizonyſag tetelire nem hitte vala fel tamadáſat.

Az kegyes aßßonyallatok meltan diczirtetnek hűtőkről.

Hebr. 11. Numc. 13 AZ tiztátalan Raab, magaztaltatik io hutiért ß. Pal Apoſtoltól, ki az Iſtennec népe kimeit házába el reite, megh oltalmazvan öket reßedelmektől.

Ruth 1 Ruth böczultettetik, ki monda az ö menynec, à te néped en népem, az te Iſtened en Iſtenem.

Lucæ 1 Zacharias Pap megh feddetetik az hütetlenségrül, feleſége pediglen diczirtetik hütiért, mert ßüz Maria házához valo menetelibe Vranak Annyanak monda ßüz Mariat: Es meltatlannak itile magat ily felſégnec annya házába fogadáſára.

Mar. 16 Matt. 28. Sok ferßiak ketelkedénec Chriſtus fel tamadáſa felöl, kit az aßszonyállatok hirdetetnek bizonyal.

Az ßent embereket örömeſt hazokba fogadgyak es hiznek azok beßédének.

3 Regu. 17. AZ Sareptabeli aßßonyállat be fogaduan Illyes Prophetat, es taplal van hün az ö beßedének.

4 Reg. 4 Az özvegy aßßonyállat, kinec fiait az Vſoraſok el akariak vala venni, Eliſeushoz folyamoduan paranczolattiat megfogada, minden adoſſagitól megh ßabadul.

Act. 16 Lidia nevü aßßonyállat, ß. Pal prædikalasára minden haza népevel meg tér, es meg kereztelkedik.

Az igaz hűtről mindeneknek ßaiockal kel vallaſt tenni.

2. Mach. 7 AZ özvegy aßßonyallat ki het magzatit biztattia vala az kinoknac el ßenvedeſére, nagy alhatatoſon vallaſt teßen vala az teſtnec fel tamadaſárol.

Lucæ. 2 Anna mindeneknec prophetaluan ſol vala Iesus felöl à Templomba.

Ioan: 4 Az Samariabeli aßſzonyállat vallaſt teſzen vala Iesusrol monduan: Tudom hogy el jöt az Meſsias ki Chriſtusnak mondatik.

Ioan, 11 Martha haſonlo vallaſt tön Iesusrol, mint ſz. Peter, mikor Iesus kerdene tüle, ha hinne hogy fel tamadna az ö battia Lazar, monda: En el hittem hogy te vagy à Chriſtus élö Iſtennec fia.

NEGYVEN KILENCZEDIK RESZE: AZ HŰSEGROL.

Az emberek közöt felette ighen kivantatik, egy mashoz valo ßeretetnek nagyob bizonyſagáért az hűſég, hogy egyik az maſikhoz ßükseöbe bizhaſſek.

Az ſolgaknak Vrokhoz valo hűſégek,

Gen. 24 — *Eleazar Abraham ſolgaia hűenel jara Vra paranczo'attiába, mikor nezze foldrűl nemzetſegebűl valo hazas tarſat hoz Iſaaknak.*

Gen, 29. & 30 — *Iacob Patriarcha hiven ſolgala az alnak Labant, őrizvén juhait ſok eztendeigh.*

Gen. 39 — *Hiven ſolgala Ioſeph Putiphart Aegyptusba, kinek ſolgalattiáért meg alda Iſten hazat, feleſége ſeplőſiteſetől is megh otalmaza magat.*

1 Reg, 24. — *David noha Vratől ſokzor halálra kereſtettetet, kezébeis volt egynehanyzor Vra elete, mindazaltal, ſoha nem akara kezet ellene ki nyuitani, ſőt egyebektűl is meg otalmaza.*

1 Reg. 31. — *Saul Inaſſa latuan Vranac halálos ſebét, nem akara Vranelkűl élni, magat fegyverrel altal vere.*

1 Reg. 31 — *Iabes Galadiaknagy hűſéget mutatának Vrokhoz, ellenſégec varoſába menuén, teſtet ki hozuan, es tizteſſégel temetuén.*

2 Regu. 11 — *Vrias hűſéget mutata Iovábhoz, aző Kapitanyához, nem akarvan házához menni, noha Davidtol küldetetnec, ugyan azon varosba leuen.*

2 Regu. 12 — *Ioab hű vala Davidhoz, varoſokat meg veven Vra ſamára.*

2 Regum 23 / 1 Par. 11 — *Harom vitez ferfiu nagy hűſéget mutatac Davidhoz, mikor ſomjuhoznec ellenſégin altal menuén Bethlehem kutiából vizet hozvan neki.*

Az igaz baratoknak hűſéget kel mutatni ſűkségekbe baratiokhoz.

1 Regum 20 — *Ionathas Saul Kiraly fia, igaz baratſágat hűſegel mutata Davidhoz, mentuén artatlanſagaért, megis jelenti attia dühőſſéget barattia eletet akaruan meg tartani.*

1 Regu, 22 — *Monda David Abiatarnac, ne fely ſemmit, es ne rettegy, ha ki kereſi à te eletedet, az enymet kereſi.*

2 Regu, 15 — *Mikor Daniel Abſolon elől futna, monda neki Ethai: El az VR hogy valahol lez, akar életbe, akar halalba veled leſſek.*

2 Paralpo. 18, — *Monda Izrael Kiralya, az ő barattiának Iuda Kiralyának: A holén vagyok teis ot legy, mint à te néped ugy az en népemis.*

Az egyházi embereknek, hiveknek kel lenni az alattok valohoz.

4 Regu 11 — *Nagy hűſégel czelekedec Ioiada Papi Fejedelem Ioas Kiralyal, Kiraly ſekibe ultetuén.*

2 Mac. 3 — *Nagy hűſégel oltalmaza Onias Iſten felő Papi Fejedelem, az arvaknac es özvegyekec le tőt kinczeket à Templomba, kit el akar vala vinni Heliodorus, az Iſtentelen Simon hamiſſan be aduan à Kiraly előt,*

Az eſes embereknek hű tanáczot kel adni az ſűkőlkődőknek.

Gen. 41 — *Ioſeph hű tanáczot ada Pharahonac, orſága meg maradiſára, az ſűkſégnec idején es Kiraly tarhazat meg tőlte nagy kinczotkal*

2 Reg. 21. — *Hűſégel czelekedének Davidal ſolgai, monduan, tőbe mi velünk hartzra ki nem jűz, mert te egyedul tiz ezer helyébe ſamláltatol.*

Acto 19 — *Iotanáczot adának Aſiabeli fő emberek ſz. Palnak hogy ne menne az közönſéges jatekok nezeſeknec helyére.*

Fogadaſokba valo hűſéget igazan meg kel tartani egy masnak.

Ioſue 2 — *Raab nagy hiven igirven Izrael fiainac megh otalmazáſat, kik házához be tértenec vala megh tarta.*

Ioſue 6. — *Ioſue hiven meg alla az kimeknec fogadáſokat, kik Raabnac igirtek vala meg tartáſat, az varos meg vétele utan.*

Ioſue 9 — *Hiven meg oltalmaza Ioſue az Gabaonitakat ellenſégektűl fogadáſa ſerént, noha czalardul czaltac vala meg Ioſuet mezze foldrűl, valojövetelket monduan.*

Víde exempla plura fol. 171.

ÖTVENEDIK RESZE.

AZ FIAKNAK FEL TARTASAROL.

Az fiakat, mindeneknek felette, Isteni felelembe kel fel tartani, és jeles erkölczeknek gyakorlásiba.

Deut. 6

PAranczola Isten Moisesnek hogy Izraelsiai tanitanac siokat, az Istennek Nagyságos dolgairol, kit velek czelekedet vala, hogy ötet azokbol tiztelnek.

Iob 1

Iob nagy ſorgalmatos gondot viſel vala ſiaira, hogy Isten ellen ne vétkeznének, azért teſen vala érettek aldozatot.

2 Mach. 7

Az het Machabæuſok, czudálatos képpen tanitatatnak vala anyoktol, az Isten akarattiának köueteſére, kirül halal altal ſem akarnanak el ſakadni.

Az fiakat gyakorta megh kel dorgalni es bűntetni az vétkekről

Gen 34

IAcob Patriarcha meg fedde Ioſephet alom latáſinak kevélyen valo ſamlalaſáért, kibe lattatik vala attian, annyan, es attiaſiainak jovendobe valkodni.

Gen 42

Iacob meg feddi vala ſiait reſtségekrül, hogy gabona venni nem mennének Egyptusba

1 Reg 2 & 4

Miért hogy Heli keduеze ſiainak es à mint kel vala gonoſſágokrol meg nem fedde, gonoßul veſének.

Deut 21

Az Istentül paranczolat adatek ki az engedetlen ſiak ellen attiaknac, hogy meg öletetnének Izrael leanya ſia, ki Ægyptusbeli embertül valo

vala, miért hogy jol nem tanitot vala Isteni felelemre, à puztába Isten karomlaſaért meg kövezteték. 3 Reg. 2

Adoniasnac Kiralyſágra valo ügyekezeti, miért hogy Davidtól attiától meg nem feddetetek, Salomontol meg öletetik.

Az fiakat jo erkölczök közöt kel fel tartani es tanitani.

DAVID Kiraly halalához közelgetuén tanita ſiat mint kellene magat viſelni orßágа jo modgyaval valo biraſára. 1 Par. 28 3 Reg. 2

Kiczinſégekbe kel az atiaknak fiokat Isteni felelembe fel nevelni.

Tob. 1. 4. 14

TObias kiczin korába kezde ſiat tanitani Isteni felelemre iſiuſágba, es halála oraianis mikor ſiainak ſiait latna.

Hazaſſágok elöt kel az atiaknak fiokat tanitani, hogy ő magok viſelők legyenek.

Tob. 10

RAGVEL tanita Sarat mint kellyen Ipat tiztelni, Vrat ſeretni, haza gondgyat es haza nepének viſelni, es magat fegyhetetlennek mutatni

Dan. 13

Suſanna ßülei tizta életre tanitottak vala Suſannat, es ez okon tiztеſſéget ſeretuén, nem akara engedni az hamis birak gonozra valo kiztetéſének.

1 Mac. 2

Matathias tanita ſiait halála elöt, mint kellene magokat viſelni az Isten törvenye mellet, egyet ſiai közül vezerül aduan nekik, kitül halgatnának.

Ez elöt ugy mint ket ßaz huzon öt eztendövel, Saxoniaba egy varosba kit Hammelnec neveznec, az ördög emberi abrazator formaluã magánac, az varos utzain jar vala, es treſus neueteſségeket czelekeduen, nagy ſok gyermeket özve gyüit. Kiket mikor varosbol kijüt volna, egy közel valo hegyre azokal együt el enizec, kit nagy tavul követ vala egy leanyzo ezeket latna,

hamar varosba teruen meg jelenti. Varos nepe ki mene, es minden helyeken fiokot keresuén, es nem találuan ſomoruſágal vizza terének. Azon varosnak irt Hiſtoriaiába ennek igaz voltat moſtis meg olvashatni. Szórnyü példa az atiaknac gyermekekről valo jo gondviſeléſekre, hogy hiſag köuetéſektől, feddéſeckel el idegeniczek, es Iſteni félelembe fel nevelyek.

Theodoſius Czaßar nagy Arſeniusnac ada fiainacjo tudomanyokba es magok viſeléſe be valo fel neveléſeket, intuen Arſeniuſt hogy birodalomnac nagy voltára semmi tekinteti ne lenne, ſe meltoſágokra valo tekinteti, hanem mint ſolgait, ugy tartana. Egyßer be menuén tanulo hazokba az Czáßar, latuan fiainak nagy meltoſágal valo üléſeket, es Arſeniusnak elötö valo fen alláſat letzke olvaſaſába: Kin felette igen meg haborodék à Czaßar, es mindgyart fiait megh fozta Feiedelemi ekeſſégektől. Azt monduan, ha ollyanok volnanac, hogy erkölczeket, es eleteket à tanuſágra es az Iſten törvenÿnec meg tartaſára igazgatnac még birodalmatis kezekbe boczatana, az álatok válo népnek haznára. Ha pediglen ſemmi tudomany nelkül fel ne vekednenec, jobb volna köz eletbe magokat foglalni hogy ſem mint veßedelemel vralkodnának. Niceph. lib. 12. cap. 23

Origenesnek mégh kiczin gyermec korába, annÿ elmelkedéſe vala az ß. Irasba, hogy attiának nagy gyakorta gondot adna kerdeſénec meg feite ſére, noha tudos ember volna. Az üdobe pediglen az kereztiéneknec nagy üldözéſek köuetkezuén az pogan Fejedelmektöl, öis meg geriede Chriſtusért valo ßenvedéſre, kinek attiat meg fogtak vala az kereztién hütért magába el végeze, hogy attiáual együt Martyrumſágot ßenuedne: Annya érte fianac fel geriet ßivet ßenvedéſre valo ügyekezetibe, hogy Vrat fiaval együt el ne veztene, minden ruhaiat Origenesnec el reite, vgy hogy mindeneſtül mezitelen maradna, es igy ketelen hon maraduan, edes attiat levele altal Martyrumſágra geriezti vala. Euſeb. lib: 6 cap. 2.

Nagy Caroly Kiraly, Parisba fö tanulo helyet epitete, holot mind ßegeny renden valokat, mind Nemes Vr fiakat tanitat vala. Egy üdö mulua vizont Parisba jüven paranczolya Meſterekuek hogy tanituanÿnak tudományokba valo elömeneteket neki megh mutatna, verſekbe, oratioiokba, es egyeb irásoknac nemibe, Kik közül eßébe veve hogy ezköz es ßegény renden valoknac nagyob tudományokba valo ßorgalmatoſſágok volna, hogy ſem mint, az Nemes VR fiaknak, ez okon ket fele valazta öket, ßegény rende-

ket jobb kezefelöl. Monduan, tu legyetek kegyes fiac, kik az mi paranczolatunk ſerént emberkedtetec, tietec leßen Papſágnac gazdagſági, es nagy Puſpökſégec. Tüteket vduaromba vezlec, közületek tanáczot valaztoc, birak közе iratatlac, es fö rendek közi rendellec. Ezek utan monda az Nemes Ifiaknac, kiket bal kezefelöl helyheztetet vala haraggal: Tü üſtökösök, es gyengec, kik biztok atiatoknac gazdaghságiba es böczületeſſégekbe, meg utaluan az mi meltoſágunkat, feſtet erkölczre aduan magatokat, tunyaſágra, reſtſégre, es buiaſágra, mind ezeket, fellyeb böczülteteé azjo tudományoknal, Iſten bizonyſágom, hogy czak egy penz erö tiztеſſéget auagy haznot ſe variatoc à tü Fejedelmektul, kik azen paranczolátomat meg utáltatok. Azon léßec hogy minden ember elöt gyalázatok legyen, es példa legyetek mindeneknec, hogy ha magatokat meg nem jobittiátok es tanuſágtokba ßorgalmatoſok nem leztek.

Ezen Caroly Kiraly ö maga fiaitus jeles tudományokra tanitata, kiczin korokba, annak utanna pediglen lovon valo üléſekbe, mindenüt maga mellet hordozta fegyvert viſelvén, es lövéſekbe gyakorluan. Leanit hogy hivolkodaſt, ne tanulnánac, gyapiu fonasra, es len czinalasra, kibül vaznat ßönének tanitata.

Themiſtoles gyermec korába, mikor tanuſigától valamenÿre ßabadosb vala, oratiokiráſi felöl gondolkodik vala minden hivolkodo jatekokat es gyermeki eztelenſégeket meg utaluan. Plut: in vita Them.

Tucidides Athenasbeli Hiſtoricus kiczinſégetül fogua jeles tudományra valo indulattiat jelenti. Es mikor egyßer Herodotus Hiſtoriait kit irt vala olvasna, nagy ſokak probalaſáual. Tucidides gyermec el fakada ſirva, kit latuan Herodotus monda, kertez ßegény atiának, bodog vagy ily jo ügyekezetü fiadért, intven, hogy mindeneket hatra hagyvan tanitatna Suidas.

Mikor Bion Boriſthenesnec ßemére vetnec, hogy egy tiztes Ifiat hozza nem edeſgetet volna tanuſagnac okaért. Mond, a gyenge ſaitoczka nem ragad horogra, jelentuén az gyengen fel tartot Ifiakat alkolmatlanoknac lenni az Philoſophia tanulaſára.

Indiabelieknel, Carbeuſoknal es Brachmareſeknel ßokas vala, hogy het holnapi gyermeczket, közonſéges gülekezetbe vinnenek. Kinek ha ter-

nete probaltatuan tetzenec jo tudományokra tanitattiac vala: Ha pedíglen nem tetzik vala erdőbe vetik vala, auagy miudeneklattára megh ölik vala. Alex. ab Alex. lib. 7. cap. 25. Sabel.

Perſac közöt felette igben nagy gondviseles alat tartatnac vala fel gyermekek, de mindenec felet igaſſignac, es kegyeſſégnec követeſére ſoktattiac vala, mértekletes ételre, es italra, el ſem ſabad vala menniek tanito Meſterek mellől hirnelkül, es nemis ſabad vala enniek, hanem czakarva zabot üdön.

Romaiak nem akartac fiokat naloc fel tartani, hanem attiok fiaual hogy gyengen fel ne neveltetnenec. Volat.

Mediolanumi Fejedelem Franciſcus Sportia, nagy hires neves Fejedelem, harom kivaltképpen valo dologra tanita fiat. Első hogy ſüz életbe élne, mas ember feleſéget ſoha ne illetne. Maſodikra hogy regi jo hüſolgaiat meg ne verne, hogy ha ſemmiképpen nem ſenvedhetne vele való letet, jo aiandeckal megh aiandekozvan ugy tüle el boczátana. Harmadik hogy ſoha rugo lora ſe ö maga ne ülne, ſe maſt ne ültetne. Ignatius. libro 4. capite tertio.

Lacedæmonbeliek Licurgus töruénye ſerént, nagy ſorgalmatoſſágal oktattiac vala fiokat, oly munkaknac es terheknec el viſeleſére, mellyek jövendőbe öregh ember korokba haznára lenne mind kőſſégnec mind pedíglen magoknak.

Phülop Kiraly Alexander fia felől ily levelet ir Ariſtotelesnec: Tudgyad az en fiam felől, hogy az Iſteneknec nagy halákot adoc, nem azon hogy ſületet, hanem inkab azért, hogy te üdőkbe ſületetet. Kit reménlek hogy te tüled tanitatuan, es tanulvan melto legyen, ki en helyembe helyhezteſſék. Gellius lib. 9. cap. 3.

Paulus Æmilius Macedoniat megh győzven, voha mondhatatlan nagy kinczet talalt volna, mind az altal Kiraly könyveire akaduan, à hoz inkab nyula hogy ſem mint egyeb gazdagſághoz, kiket fiainac oktataſára es tanulaſára a Romaba küldé.

ŐTVEN EGYEDIK RESZE.

AZ ERŐSSEGNEK IOSAGOS CZELEKEDETEKRŐL.

Az ferfiaknak erőſſeknek kel lenni felebaratioknak ſegitſégekre, ſükségekbe, otalmokba, es ellenſégek ellen valo hadakozáſokba.

ABraham Iſten féleime mellet eros vala, mert ertuén fogságat attiafianac harom ſazat ſolgai közul melle veuén negy Kiraly ellen indul, es meg győzi, es minden koborlat joſagoktól meg ſoztia. — Gen. 14

Saul Kiraly haluan megh ſallasat Iabes Galaditaknac, hertelenſégel induluan meg ſabadita. — 1 Reg. 11.

Ioiada fő Papi Fejedelem Athalia kegyetlenſéghe ellen Ioaſt Kiraly ſekbe ültete, es meg koronazza le vagatuan Athaliat, ki meg ölette vala à Kiraly fiait, hogy egyedul vralkodhatnec Iuda nemzetſégen. — 4 Regu 11

Erőſſe teſi az embert az jo lelki iſmeret minden ügibe.

IAcob nagy bator ſágal ſola Labannac fel inditatuan, meltatlan üzeſeért. Mi vétkeimért igy indultal fel ellenem, es minden lepleimet megh latogattad. — Gen. 31

Monda az Angyal Iacob Patriarchanac, ha Iſten ellen erős voltal, mentül inkab erőſſeb lez az emberek ellen. — Gen. 32

Moyſes tizta lelki iſmeretu leven, igaz ügyébe Pharaho Kiraly előt aluan, ſembe megfeddi, hogy az Vrnac népet el nem akarta vala erezteni. — Exod. 5

Iudit aſzony tiszta lelki ismeretivel nagy bator ſüuel indul az Istentelen Holofernes ellen.

Az igaſſag ért el kezdet hadakba erősſeknek kel lenni az embereknek.

Iudit 13

Num 31.

Phinees Papi Fejedelem tizenket ezer magaual Madianitakat le vaga, es harmintz ezer ſüzet rabſágra hoza, ſantalan marháual együt egy ſem vezuén el népe közul.

Caleph oly erös hadakozo vala, nyoltzvan eztendös korába mint negyven eztendös korába, mikor az igiretnec földe kemlesére küldetet vala.

Iudic. 6

Gedeon harom ſazod magaual ſantalan népet győze megh, kinec mondotta vala az Angyal, VR vagyon veled, ſerſiac közöt leg erősſeb.

Iudic 7

Monda Gedeon, à ki félelmes menyen vizza.

Iudic 15

Nagy ereie vala Samſonnac, ki egy Szamar állal ezer Philiſtæuſt óle megh.

Iudic. 14

Az erös Orozlant kezével kette ſakaztuan.

4 Reg 9.

Iehu nagy batorſságal öle meg ket Kiralt, es Baal Prophetait.

Az Hadnagyoknak batorito ſavok erősſe tezi az hadakozokat.

Num. 13. 14.

IOſue es Caleph nagy haſonnal batoritac az Izrael fiait, az erös nemzetek ellen valo hadakozura, menjünk ellenec monduan, es biriuk az földet.

Monda Moyſes Ioſuenak, legy bator, es legy erös, mert te viſzedbe à népet az igiret földére.

Ioſue 8

Ioſue Hai erös varos ellen induluan, az ſeregh elöt vala biztatuan öket.

Ioſue 10

Ioſue öt Kiralt meg foguan, monda Izrael fiai Fejedelminec, tegyétek labatokat ezeknec à Kiralyoknac nyakokra es ne félyetek

Iudic. 3

Aod Izrael fiainac Fejedelme, elöl menvén az ſeregnec, monda: Kövéſſétek engemet, mert az VR mi kezeinkbe adta az mi ellenſégünket.

1 Mac. 3

Mathatias batorittia vala az had népét eleinek ſok ſép peldai altal kik ellenſégeken győzedelmet vöttenek vala.

Az ha-

Az hadakozo embernek bator ſüvnek kel lenni.

1 Regum 26

DAvid maſod magával Saul taborába megyen, mikor Saultol kergetetnec, es poharat aluo helyen feie mellöl el veſzi, es kopiaiat.

1 Reg, 14.

Ionathas Saul Kiraly fia czak Inaſſáual Philiſtæuſok ſeregi közé üt, es nagy győzedelmet teſſen,

2 Regu, 23

David ſeregi közul harom vitez, altal vaguan magokat, à Philiſtæuſok taboran, Davidnac ſomuſágába vizet hozanak.

1 Mac. 5

Nagy batorſágal Iudas Machabæus, altal menvén az Iordan vizer, ellenſegére rohan egyedul, kit az utan egéz hada követe.

2 Mach. 11

Machabæus tarſaiual együt, mint az Oroslanoc ugy rohannac ellenſégekre.

Ha ſinte ellenſégektöl rettegtetnekis az hadakozo népek, batorſágot kel mutatni ellenek.

Exod. 15

IZrael fiai Aegyptus földebül fegyverel vinek ki hogy utannoc levó ellenſégektöl magokat otalmaznak.

Nehem. 4

Izrael fiai egyik kezekbe fegyvert tartanac vala, az maſikkal epitik vala Hieruſalem varoſa ſalat.

Iudith. 4

Halvan Izrael fiai Holofernesnek nagy haddal ellenec valo jövetelit, bator ſüuel erösitik vala helyeket ellene.

1 Mac. 2

Nagy batorſágal alla egedül Mathatias Izrael fiai közül, az Istentelen Antiochus paranczolattia ellen.

Nagy erősſégnek jele az keſerüſégeknek es ſerenczetlenſégeknek ſénvedéſe.

Dan. 3

ILT erőſſég talaltatéc az harom ifiuba, kik Nabugodonozornac Istentelen Decretumat meg utaluan Isteni igaz ſolgalatert az egho kementzébe vetetetének.

2 Mac. 7

Az het attiafiu nagy bator ſüuel mene az Istentelen Kiralytol végeztetet kinokra, Isten paranczolattiának engedelmeſſégeért.

Acto. 7 *Sz. Istvan nagy bator ßüuel mene az kovezésnec helyere.*

Minden haboruságiba, üldozésébe, fogságiba, vereségibe nagy bator ságot mutata ß. Pal az Apostoli czelekedetbe, mind vegig.

Az aßßonyállatoknak erőssegekről.

NAGY bator ßüuet mutattanac gyakorta az aßßonyallatok ferßiak ßabaditasára es otalmára.

Iudic. 4 *Delbora aßzonyállat voltára, nagy eßesen bira egéz Izrael fiat, es itile. Ki mikor az VR nevébe paranczolna Barachnac hogy Izrael fiai közül, valaztana tiz ezer fegyveres ferßiat Sisara hada ellen, monda Barach: Ha el juz velem az hadba, el megyek: Monda Delbora, ez egy utal el megyek veled, de az gyözedelem nem te neked tulaidonitatik, hanem aßzony embernek.*

1 Reg. 15 *Nagy bator ßüuel Abigail otalmaza meg Nabalt David kezetül.*

Ester 5 & 6 *Nagy bator ságal veßedelemre vete feiét Esther Izrael fiainak ßabadulásokért.*

Iudit 13 *Nagy veßedelemre vete feiét Iudith hogy megh ßabaditana Izrael fiait.*

Sok keserűségeknek ßenvedesibe erőssek nek talaltattak az aßßonyallatok.

Ruth 3 *MOnda Booz Ruthnac, ki el hadta vala hazáiat, es Istenit. Tudgya az egéz nép az ki lakikéé varosba hogy te nagy joßágos czelekedetnek aßßony ember legy.*

Tob. 3 *Nagy ßidalmazaßt ßenvede Sara, Raguel leanya, ßolgalo leanyatol, semmit neki nem ßolvan.*

2 Mach. 7 *Nagy bator ßüuénec alhatatoßágat mutata az het atiafiaknac anya, ki mind fiai győtrelmit lata mind maga kinyait.*

Mat 27. Lucæ. 23. Ioan 19 *Az mi Vrunk ßenvedesébe, nagy bator ßuuet mutata, ßüz Maria alvan à Kerezt mellet, semmit nem ßolvan à kegyetlen feßitö Hoheroknak.*

Az gonoz embereknek erőssegekrol.

AZ gonoßok erőssek az gonoßságnac czelekedetibe, soc artalmoc a gyezezven az artatlanoknak.

Gen. 4 *Eros vala Cain atiafia ellen kit megh öle, de vigontagh ö mu altal meg ölettetik.*

Iudic. 9 *Abimelech hetuen atiafiat öle meg egy köuön.*

1 Reg. 18 *Saul Kiraly sok veßedelmekre vete feiét, David kergetesébe, noha véghez nem vihete ügyekezetit.*

Act. 23 *Töben eskűenek negyven Sidonal ózve hogy addig nem ennének, miglen az artatlan ß. Palt meg nem ölnek.*

Erőssök es batrak az gonoßok haborusá-goknak inditasára.

Iudit 3 2. 13. *HOlofernes sok Orßágokba nagy puztitaßt tön es rom'aßt, kik nem akarának Nabugodonozornak feiet haitani, sok artatlánokat haborgatuan, kiért nagy gyalazattiára egy aßßonyallattol fele vetetetek.*

Az Istentelennek erőssek Isten ellen valo czelekedeteknek el merűlesébe.

3 Reg. 13 *MInden tehetségével úgyekezek Ieroboam Izrael fiait az Isten tiztetitül el ßakaztani.*

2 Mach. 9. 7 *Az Istentelen Antiochus Kiraly sokat farada, es költe hadaira, hogy Izrael fiait Isten törvenytul el ßakaztana.*

Matt. 26 *Ez vilagnac követöi sockal ßorgalmatosbak az vilagoßságnak fiainal az gonoznak czelekedetire, mint Iudas mikor à tob tanituan alunnek à kertbe vigyaz vala Iesus arultatasára.*

Matt. 27 *Sok czalard elmelkedesekbe faraztak feieket az Papi Feiede'mek az Pharisæusockal egyut, hogy Iesust még kinya közötis gyalazhatnak, az utanis fel tamadása utan hiret pénzel akarac el nyomni fel tamadasának, tanituanit meg tömletzezék, es meg vezzözek: Némelyeket közülök megh ölének. Mindazaltal semmit nem arthatánac, sót nagyob bator ságal prædikalak Chriſtusba valo hütöket.*

Act. 5 & 7 *Libertus nevü Orvos Doctor kereztién hütért minden joßagatól meg foztatek, es feleségével egyut ßanki vettetetek, mivel hogy azis kereztien*

aßßonyállat vala, egy maſt ßanki veteſekbe vigaztalvan. Az aßzonyállatnak pedíglen czudálatos, bator ßive vala mindẽ nyomoruſágoknak békeſégel valo ßenuedeſébe, úgy annyira, hogy mikor feriet latna ßomoruſágba lenni, es el hagyot gyermekin keſergeni, úgy vigaztallya vala. Kérlec attiamſia lelkedre vagyone nagyob gondod auagy gyermekidre, ime ökis ſirvan kialtanac, azokatis Chriſtus meg tartia, miért hogy üdvezitöiöknek vallyak *Victor in Perſec. Vand. lib. 3*

Ptolomæus Martyr, midön Vrbicius tiztartotöl halálra itiltetet volna kereztiéni hütiért. Lucius nevű ember, mond az Iſtentelen bironak. Mi az oka hogy ezt az embert meg hünteted, holot ſem paraznaſágot, ſem gilkoſſágot nem czelekedet, ſem nem ragadozo, ſem or, hanem czak az egy kereztiéni vallaſaért, kire ſemmit nem felele egyebet az biro, hanem azt kerde hogy ne talam teis azok közül valo vagy. Kit mikor niluan meg vallot volna Lucius, mindgyart kinzatra viteti. Monda Lucius, ezt teneked igen közönöm, mert ez altal hamis es Iſtentelen Vraſagától megh menekedem, sőt je'es attiához, es Kiralyhoz igyenesen megyek. Euſebius. lib. 4 capite decimo ſexto.

ÖTVEN KETÖDIK RESZE.

HALAADASROL.

Felette ßükſéges az Iſtennek halákat adni közönſégeſſen, ſok fele ſo voltairól, kickel megh latogatta az emberi nemzetet.

Gen, 32 *IAcob Patriarcha nagy ßorgalmatoſſágal halakat ad vala Iſtennec jo temeniről. Monduan: Vram kiſſeb vagyok minden irgalmaſſágidnal, es igaſſágodnal, kiket à te ßolgadnak be töltöttel.*

Halvan

Halvan David Nathan Propheta altal Iſtennek ſok vigaztalasinac igiretit, nagy alazatoſon, es aitatoſon halat ada neki. 2 Regu, 7

Daniel Propheta ſok Iſtennec jo tetemeniről halákat ada monduan: Legyen az Vrnac neve aldot, mert az bölczeſég, es az erőſſég öve. Dan. 2

Sz. Pal Apoſtol halakat ad vala Iſtennek vele valo irgalmaſſagáról, monduan: Hálakat adok az en Iſtenemnec, ki engemet megh erőſsitet az Chriſtusba. 1 Cor 1 1 Tim. 1

Vgyan azon ß. Pal halákat ad vala Iſtennek az atiafiaknakis mutatot kegyelmeért, kiket haſonlo halaadasra gergiegetu vala. Rom. 1 Ephe 1 Theſſ. 5

Iſtennek halakat kel adni veßedelmekből valo meg ßabadulaſért.

IZrael fiainak az VR Iſten emlekezetre megh hagya, hogy Aegyptusbeli rabſágokról el ne feleitkeznénec, hogy mindenik eßekbe jutuan, halaadok lenneneo Iſtennek azért az ßabaditaſért. Exod, 13

Minek utanna Izrael fiai Pharaho kezébül meg ßabadultanac vala, es az veres tengeren altal mentenec vala. Mond az Moyſes: Enekellyünk az Vrnac, mert düczőſégeſen fel magaztaltatot &c. Exodi. 15

Az harom gyermec, az egho kementzebe aldgya vala az Vrat ßabadulaſokért az tűz ſebeſſegétál. Dan. 3

Iudas Machabæus, es Ieruſalembeli köſſégh iranac Ariſtobolusnac, monduan: Nagy veßedelmekbül Iſten altal meg ßabaduluan, halakat adanak nagyſágoſon. 2 Mac. 1

Iſtennek halakat kel adni ellenſégeken valo győzedelmért.

CZudálatos gyözedelmekért ellenſégeken Izrael fiai Moyſeshez jöuénec, es az Vrnac nagy ajandekokat adának. Exod. 31.

Siſara gyözedelme utan, Delbora es Barach, éneket enéklénec az Vrnak. Iudic. 4

Gyözedelmeſek leuen ellenſégeken az Machabæuſok, megh tiztituan az Templomot, imadak, es aldac az eghbe azt, az kiſerenczet adot nekik: 1 Mac. 4

2 Mach. 10

Iudit 16

Thimotheus győzedelme utan hasonlatosképpen, énekléſecskel es halaadáſockal aldgyak vala az Vrat, ki nagy dolgot czelekedet Izraelbe.

Az egéz nép à győzedelem utan, es prædaknac ózve gyüiteſe utan, Hieruſalembe menének, hogy az Vrat imadnac.

Io fiaknak adaſáért halat kel adni Iſtennek.

1 Reg, 2

Nagy halákat ada Anna Samuel Propheta annya Iſtennec, hogy magtalanſágat el veven fiat adot volna ő neki.

3 Regum 5

Salamon Kiralyért halaadaſt tön Hiram Kiraly Iſtennec, mondván. Legyen aldot az Iſten, à ki bölcz fiat adot Davidnac, ezért az ſok népért.

Luc. 1

Szüz Maria Ieſus fogantatáſa utan, nagy halakat ada Iſtennec, monduan: Magaztallya az en lelkem az Vrat.

Halat kel adni Iſtennek betegſégből valo meggyogyulaſáért.

Tob. 11 & 12

Minek utanna Tobias ſemei vaksagából meg gyogitattanac volna, diczirí vala az Iſtent, ő es feleſége azockal együt kik ôtet iſmerik vala.

Matth 9.

Az ſereg latuan az gutta ütötnek gyogyulnat düczöiti vala az Vr Iſtent, ki illyen hatalmot adot volna az embereknec.

L

Az iſmnac fel tamaztáſa utan, mindnyáian meg felelménec es düczötek az Iſtent.

Luc. 17

Egy idegen nemzet az tiz bel poklos közül lata, hogy meg gyogyult volna, vizza terven Ieſushoz, nagy ſoval düczöiti vala az Iſtent.

Acto. 3

Az meg gyogitatot Benna, fel keluén iar vala vigaduan, es diczirven az Iſtent, kit ſent Peter meg gyogita.

Teſti eledelek nek'ad aſaért halat kel Iſtennek adni.

Mar 8
Ioan 6
Matt. 26

Chriſtus Vrunk, mikor megh akarna elegiteni à puztába az öt ezer embert, veven à kenyeret halakat ada.

Vaczora utanis, mint az Apoſtolok czelekedének el végezvén à Vaczorat diczíretet monduan ki menének az olai hegyre.

Harmadik Henrich Czaſar meg győzvén, Abat Magyarok Fejedelmét, hogy Iſtennec ez nagy győzedelemért halakat adna, le vete ruháiat, es magára Ciliciumot vön, mezit lab, melyet földhöz kapczoluan, nagy könyhullataſival az feſület elöt imadkozvan halakat ada, mind egéz tabora elöt, kit latuan tábora népe haſonlo halaadaſt tön Iſtennek Enekelvén diczíreteket. Bonf. lib. 2. dec. 2

Eötödik Angliabeli Henrich Kiraly megh győzvén Galliabeli Kiraly tabort, le térde pelvén nagy halakat ada Iſtennec, es ez okon à mely napon lót vala à győzedelem Criſpinus es Criſpinianus Martyrok napiat mindenüt orſagába illeni paranczo'a. Orſagabais minden Templomnal halaado imadſágokat paranczola, hogy lenvének. Polid lib. 22.

Alphonſus Aragoniai Kiraly Iſtennec vele valoió tetemenyért, noha mindenkor halakat adna, de kivaltképpen harom dologról mondgya vala, hogy nagy halaadáſſal tartoznek. Elsö, hogy emberre teremptette volna, nem oktalan allatta: Hogy kereztiéne tötte volna, harmadſor hogy anny Orſágoknac Fejedelméve valaztotta volna.

Romabeli regi Poganok mikor ellenſégeket meg győzik vala, mind ferfiac, mind aſonyállatok fel oltöznec vala ekes öltözetekbe, Iſtenec Templomiba mennec vala halaadáſokért, hogy jo ſerenczet adtanac volna nekik. Alex ab Alex. lib. 5. cap. 26

Vgyan azoknac Fejedelmec es had viſelöiök, halaadáſokért, es fogadáſok be tellyeſiteſeért, Peſsimentumba mennec vala, holot az Iſtenek nec annya tiszteltetik vala. Val. Max.

Octaviuſtol meg győzetetuen M. Antonius Mutitianal, Cicero végeze Romába ötven napi halaado napokat. Sab. lib, 8 Enneadis 6.

Iulius Czaſar győzedelmének Galliaba valo halaadaſáért, tizen ó tödnapot rendele. Sabel lib. 6 Ennead. 6.

D. Brutus Antoniuſt hogy megh gyoze Mutiniai hadba, ötven napi halaadaſt rendelének. Alex. lib. 5. cap. 26.

Ciceronac hogy à kosséget az Partosoknac kezébul megh ßabaditotta vala, maga jelen letébe Romába halaado napot rendelenek. Ibidem

Valamikor az hadviselo Fejedelmec fogadásokat teznec vala Vulcanusnac, gyozedelmec utan, minden fegyvert, sisakot, hadi ßerßámokat, ßekéreket, rez halokat ózve hordgyac vala egy helyre, az egéz tabora népe rendet aluan, ömaga az hadviselö Fejedelem veres barsonyba öltözve eghö üßöge kezébe leuen fel emeluén kezeit az eghre, megh gyuitia vala az nagy rakaßt. Kinec nagy örömére egéz tabora körule aluan kardgyokat verik vala kezeckel oldalokon. Alex. lib. 3. cap. 22.

Hæc addantur sequentibus emberekhez valo halaadasrol.

Æschines Philosophus, Mesterc mellöl soha el nem megyen vala, kirul Socrates ßokta vala mondani. Czak egyedul Æschines tud minket ismerni. Laert. lib. 2.

Crito Philosophus anyra ßerette Mesteret Socratest, hogy semmi fele ßükségébe el nem hadta. Laert.

Aristoteles Plato tiztességére oltart czinaltatot, képét ki faragtata, es Oltarara helyheztette, ily irassal, ez à kit minden jambornac melto kovetni es diczirni.

Dionisius Fejedelem monduan egyzer Platonac hate neked valaki fejedet venne. Xenocrates azt halvan monda, elöszor az en fejem esikel, hogy sem mint Platoe. Laert. lib. 4. cap. 2

Nagy Alexandertol mikor kerdenec kit ßeretne legh inkab attiate Philöp Kiralt avagy Mesteret Aristotelest? Mond, Mesteremet. Mert attiam letelemnek czak adoia, de Mesterem hogy életembe jeles legyek nagyoka.

Q. Fulvius hogy Mesteréhez nagyob halaado lehessen, egy varost ad neki ajandekul: Ausonius.

Mathias Kiraly Mesterét Varadi Püspökségel ajandekoza megh, az utan Eztergomi Ersekségreü fel emele. Bonf. lib. 1. dec. 4.

ÖTVEN HARMADIK RESZE.

AZ EMBEREKHEZ VALO halaadasrol.

Halaado lön Sodoma Kiraly Abrahamnac, ki ötet megh ßabadita népével együt negy Kiraly rabsagabol jo kedvel aduan neki az el vöt predakat. Kit Abraham el nem vön. Gen. 14

Miért hogy Movses Iethro leanyt megh ßabadita az ellenec tamadot paztoroknac kezekbül, leanyat neki ada. Exod. 2

Nagy ßorgalmatoson otalmaza Iosue, Hiericho romláßába, hogy el ne vezne Raab à tiztátalan ßemely, ki Izrael kimeit hazába el reitette vala. Iosue 6

Mikor Gedeon Izrael fiait ellenségec kezébül megh ßabaditotta volna, mondanak neki. Te legy mi vezerünk, es vralkodgyal mi raitunk. Iudic. 8

Thobias halaado lön Raphaelnec, ki ötet vakságbol megh ßebadita, Sarat az ördögtül, kis Thobiást az hal el nyeleßitöl. Kit itil vala embernec lenni: azert felejoßágat azoknak kiket vele hoztak vala neki akara adni. Tob. 12

Naaman Siriabeli, belpokloßságából megh gyogyuluan, nagy sokadiandekot akara adni Eliseus Prophetanac, kit à Propheta el nem von. 4 Reg. 5.

Szolgakhoz es munkalodokhoz halaadoknak kel lenni.

Abraham magának nem akara rezt venni à predabol, tarsainac mind az altal kik mellette faradtac vala, akara hogy rezt adnának. Gen. 14

Monda Laban Iacobnac, ingyen akarzé engemet ßolgalni attiamßia leuen. Mond meg mi jutalmat akarz venni. Gen. 29

2 Reg. 2. *Hala ado lon David Iabes Galaaditaknac, kik Vrok teſtet tiztesſégeſen el temettec vala.*

4 Reg. 8 *Illyes Propheta mikor fel vetettetnec az eghbe, monda Eliſeusnac, ki neki ſolgal vala, kery kerót tülem.*

Halaadonak kel lenni azokhoz kiktöl ajandekokat veznek.

Gen. 24 *LAban latuan Rebekanal Abraham ſolgaianac aiandekat, kit neki adot vala á kutnal, monda Laban, jüi be Vrnac aldotta, kit hazánal nagy io kedvel fogada es tarta.*

3 Reg. 10 *Miért hogy nagy ſok aiandekot adot vala, Saba Kiralyne aſſzony Salamon Kiralynac, Kiraly aiandekockal viſzontag meg aiandekoza, annac felette valamit kére tüle mindeneket megh engede neki.*

3 Reg. 17 *Illyes Propheta gazdaia aſſzonynac vele valo io teteliért fiat fel tamaztia.*

4 Reg. 4 *Eliſeus Propheta iol meg aiandekoza gazdaia aſſzont, fiat kerven neki Iſtentül magtalanſagába, ugyan azon fia meg halvan fel tamaztia.*

Sz. Pal meg iſmervén hiveknec hozza valo io akarattiokat monda: Mint Iſtennek Angyalat ugyfogattatok engemet.

Tanitoihoz gondviſelöihez halaadoknak kell lenni.

Gen 41 *PHaraho Kiraly nagy halaadáſat mutata Ioſephhez, ki neki almat megh monda, es meg magyaraza, maſod ſzemélynec hozzaia fel emelvén Orſzagába.*

Dan. 2 *Nabugodonozor ſokaiandekal es böczületes tizteſſégel böczüle Danielt, ki neki almat megh monda, es meg feite.*

Baratihoz es jo akaroihoz illik hogy haladok legyenek.

1 Reg. 15 *MIkor Amalechet le vagna Saul mindeneſtül, Cinæusnac meg kegyelmezi, ki Izrael fiaival régen iol czelekedet vala.*

1 Reg. 22 *Monda David Abiatárnac, kinek attia Davidot mind haza nepeſtül le vagattatot vala, maradgy velem, ha ki á te életedet kereſi az enymet kereſi.*

2 Reg. 2 *Ionathas baratſagért, David ſanta fianac maga aztalat igire.*

Hipocrates mikor hallotta volna, hogy Illiriából Gorögh Orſzághba á dög hálál be érkezet volna, tanituánit Gorög városokba külde hogy azoknak ſegitſégel lennének, kik Peſtübe eſnének. Sabel. lib. 7. cap. 1.

Athenabeliek meg emlekezvén azokról mit velek czelekedet vala Ariſtides Perſiai hadkor, leánit közönſéges költzégel es iegyruhácka város palotáibol házáſſágra ádac: Fianac pediglen ſáz holdföldet adánac. Száz ezüst minát (az az, egy mina teſſen vala tiz áranyat, az az ezer áranyát) es minden napra ötuen drachmat, az az ket ket forintot rendeltenes vala nekik.

Artaxerxesnec Perſiai Királynac, mikor Perſiába iárna lova hátán, ſokáſok ſerént az Perſiái népec aiándekot ádnac vala, egy ſegény ember azok közül, á folyo vizre futuán egy ózve márok vizet merituén Király eleibe mene vele, kit á Király látuan, nagy io neven von, vizontag á ſegény embert ily io akárattiáért, ezer Daricuſſal megh aiándékoza, es egy arány kupáual. Fulg. lib. 5. cap. 2.

Mikor Theramenes karmintz Tyrannuſoktól megh fogatátnéc, es az Oltárhoz futot vala mindenec nagy retteges miat megh ieduén, egyedül Iſocrates Meſtere mellet fel álla hogy otálmazna Oratioiáual mint Meſterét de Theramenes nem engede monduan, hogy az ő keſerüſégénel ſockal keſervesben eſnec neki, hogy ha baráttia ő miátta veſzedelembe eſnec. Plut. in vita Iſocratis.

Marcus Antonius tanito Meſtere képet á Templomba fel tetett, hogy örök haladuánac emlekezetire lenne.

Agrippa Sidok Királya mikor ſok vadoláſok miat Tyberius Czáſar paranczolátiábol palota elöt lantzal megh kötöztetet volna hogy tömletzbe vitetetnec, latuan hogy mellette menne el Caius ſolgaia Thaumaſtes nevü kit egy edenibe ieges vizet viſzen vala, es felette igen ſomiuhozuan, kere azt hogy neki innya adna, kit nagy ſzeretettel megh czelekeduén Thaumaſtes, monda Agrippa, ezért az io czelekedetért tövendöbe el nem feletkezem. Nem ſokudó multa Tyberius helyen Caius lön Feiedelem, ki altal Agrippa meg ſzabaditatec holot ő bozzuſagara fogatatot vala meg Tyberiuſtol.

Ki midon Sido Orßágba kuldetetet volna Caiustol Kiraly méltoságra, meg emlekezuén Thaumastesrol, ira Caiusnac hogy el boczátana. Kit Agrippa fö barati köze ßamlaluan nagy tizteket ada neki: Halála elötis Testamentomba meg hagya Agrippa feleségénec, es gyermekinec hogy Thaumestest ö helyébe tartanac holta utan, kibe pelda adatik hogy embereckel valo jo tétel ha kiczin dologba léßenis, kivaltképpen nagy nemzeteknel feledekenységbe nem leßen. Fulg. lib. 5. cap. 2.

Romaba harom Gubernatorok ellen valo Part ätök közül egyknec ßolgaia, mikor halálra kerestetnec, keporsoba reite Vrat, monduan: Legy it egy kevesse, miglen á tenger partiára menek, hogy haiot keressec. Ki midon vißßajót volna Vrat le vagya talála, de még lelke benne leven monda: Vary egy keveset Vram, es ßablyait rantuan az seregnec Kapitanyánac, ki Vra halalárajót vala, feie vive az sokasagh közót, maga mellyetis altal veruén monda, Eztis halálodnac vigaztalasára vegyed, Sab. lib. 3. capite octavo.

Pub. Catrenus Philotimus, kinec Patronussa minden joßágat neki adta vala, Vrahoz valo hüsegébe, az mely rakas fan testénec meg kel vala egni, azon eghö tüzbe vete magat, Vraval együt akarvan meg halni. Fulg. lib. 4. capite 7.

Cneus Plotinus Plancus ßanki vetetuén harom Romai Gubernatoroktol, mikor Salernitanum tartomaniba reitekbe tartatnéc, mivel hogy ßokása vala nagy sok joßágu kenetéckel magat tartani, ez joßágok okot adánac megis talalasára azoknac, kiket utanna rendeltenec vala hogy meg ölnec, kik midön ßolgait meg fogtac volna, es erossen kinzanac, hogy Vrokat hol volna meg mondanac, azok pedighlen tagadnac hogy ók nem lattac volna. Plancus nem ßenvedhete ßolgainac hüsége mellet töb ideig valo kinozásokat, ki ugrek reitec hazából, es maga feiével meg mente hü ßolgainac kinyokat.

Vrbanus Panopiusnac ßolgaia, mikor ßanki vetesébe lappangana majorába, es haza népe altal ki tudatot volna ot lete, es Romabol meg öletesére küldenénec, latuan Vránac veßedelmét, Vra köntösébe öltözec, Vra vißontagh ßolgaiéba, es igy kis al ayton ki igazituan, Vra agyába feküuen Vra helyébe magat meg öleti. Val. Max. lib. 6. cap. 8.

Hasonloképpen Menenius ßanki vetetuen, kinec hazat körül veuen

à vitezek, ßolgáia ruháiat Vrára aduan, ál aiton ki boczáttia, ö maga pediglen Vra lecticaiába ülvén, mint ha ö volna az VR ßolgáckal hordoztata magat, kinec à lecticába fejet vévec, Vrat hiven megh tartuan ki töb hasonlo tartosockal Siciliaba mene Pompeiushoz. Fulg. lib. 6, cap 8.

Fabricius Consulnac Romába levelet külde Pyrrhus Király orvos Doctora, meg irvan ha akarna méregel meg ölne à Királt, mely levelet Fabricius Pyrrhus Királynac külde nem jelentvén á levélnec Vrat, meg irvan neki, hogy magat meg otalmazna à tol ki gonoz biráia volna mind barátinac, mind ellenségénec. Sok jelek által Pyrrhus megh foguan à Doctort kereztre fel fugeztete, Fabriciusnac ajandekon el boczátuan foglyait. Hasonloképpen Fabriciusis foglyait annij ßamut menit Pyrrhus el ereztet vala. Plut. in Roman.

Flavius Vespasianus mikor barati által intetetnec hogy magat megh otàlmazna Metius Pomposianustól, ki jövendöbe sok jelen valo jelek által magánac kivánna à birodalmot, nem czak tüle nem felc hanem még Consul ságrais fel emele, mondvan jövendöbe meg emlekezik à jo tétemény ról.

Macedoniai Phülöp Király mikor Thebasba kezességen volna, Philo Thebasbeli ember hazàba levén nagy emberségel gazdálkodéc, és nagy sok jokat czelekeduén vele, ki Phülöp Királytol ennij jo akarattiáért semmi ajandekot nem akárna el venni monduan: Phulöp engemet à te aiandekidal ne foz meg az én diczíretemtol, holot ez ideigh senkitül jo czelekedeteckel meg nem gyözetettem. Plut.

Athenasbeliec minec vtánna kételen valo követséghet küldettenec volna Scipiohoz békeségért és frigért, vizza kulde meg nem halvan à kôveteket miglen Lucius Terentiust kit az hadba el fogtac vala, eleibe nem hoznac. Kit midön eleibe hoztanac volna, tanáczot hirdetuén és ßekibe ülvén Terentiust melleie ültete meg halvan à kôvetséget, hadat le ßallita Scipio jo téteért Terentius mikor nagy gyözedelmesen Romába menne mint égy ßabadosa ugy megyen vala utánna. Annak utánna Scipio halálat és temetését sok fele jo akarátoknac igazan valo halaadasnac czelekedetivel meg bizonita.

Martius Coriolanus mikor hazaia ellen hadat akarna inditani és romlasára ügyekeznec, és nagy idegen nepel Romai kapura iot volna, Veturia nevezetü édes annia és Volumina maga felesége, kônyörgéseckel ellene állanac ez nagy veßedelemnec. Kiknec hazáiokhoz valo ßeretetekért az Romai tanácz végeze, örok tiztességekért az aßßonyállatoknac, hogy az fersiac ósvenyeken elöttök ki allanánac, és reghi fulökön valo fügöknec ekességére vy ekességeket rendele, aztis megh engedé, hogy veres barsonyba jarnánac, es azon helyen Templomot és Oltart aßßonyállatoknac ßerenczejért epitete, holot Coriolanust könyörgésec által megh engézteltek vala. Val. lib. 5. cap. 2.

Masodik Punicumi hadba, midön Flavius Capuat meg ßallotta volna, ket varosbeli aßßonyállat egyk Vestia oppidia. Masodik Cluvia facula tiztátalan ßemely amaz minden nap Romai hadnac ßerenczejeért aldoztat vala, emez Romai foglyokat taplállya vala. Ezeknec az Romai tanácz mikor az Varost meg votte volna joßágokat megh adac, és ßabadosokba tevéc, és ha mit egyebet tüle tudtanac volna kérni mindeneket megh adtac volna nekik. Ibidem.

Chilo Lacedæmonbeli ßokta vala mondani, az adot jorol embernec el kellene feletkezni, de nem az el vot jorol.

Pythagorástol kérde egy ember, mi által lehetnénec az emberec hasonlátosok az Istenekhez, monda: Ha igasságot követnec, és mindeneckel jol czelekednek.

Theophrastust kerduén mi modal tarthatnac megh az emberek életeket, monda, ßeretettel, kit felebarattiához meg kel mutatni.

ÖTVEN NEGYEDIK RESZE.

AZ TOBZODASROL ES REßegsęgról.

Az ör-

Az ördögnek czuda mesterſége vagyon az emberi nemzetnek meg czalaſába, mert mivel hoǵ az étel, és ital az emberi életnek meg tartaſára ßükſęges, azokba reiti halálos mérgeit.

IGY az elsö atiainkat nagy alnakul megh czala az tobzodasnac gyönyörüségivel. Gene. 3

Izrael fiait elößör probála az italért, hogy annac ßükségébe Isten ellen zugolodnának. Exod. 17 Exod. 18

Masodik az ételbe.

Az ördögh akarvan üdvezitönket probálni, minec utánna böitöléſe vtan megh ehezet volna, torkosságal kezde fogdosni, de hamar megh gyözeték. Matt. 4

Az Torkossagh bujaságnak gerjeztö tüze.

LOTH ki Sodomába az Istentelenec közöt lakot minden Isten ellen valo vétkektül magat meg otálmaza, onnat ki jüvén és megh réßegedvén, vtálatos paraznaságba esék. Gen 19

Annac vtálatos peldaiára az órdögök Christustol az diznokba kereczének. Luc 8

Az Réßegség az embereket meg bolondittya.

NOE egyébképpen igaz Isten felö léven, réßegségebe ugy meg bolondula, hogy nem tudna mit czelekednec mezitelen lévén ßeméren teste. Gene. 9.

Noe eztelenséget czelekedec Esau, bogy elsö ßület meltoságat, egy tallenczeért el ada az ö öczének. Gen. 25

Esdrastol elö hozot pelda beßednec igassága ki tetzik az harom kérdésec közöt melik legyen erösb. Egyk az bort mondvan, mert à bor minden embert meg gyöz, à kik azt meg izzac, mert az elmet meg czallya. 2 Esd. 3

Esaias Prophetatol az réßegesec el nyeleteteknec mondatnac az bortól. Esa. 28.

Az Tobzodasbol minden vndok faitalanſágok kővetkeznek.

Exod. 32 *Izrael fiai le ülnec tobzodusra enni es inny a az balvany imadas utan, és tantzolni fel kelnek.*

Az étel és ital közöt czaczogok az emberek, és éktelen ßokatis ettenek.

Iudic. 9 Nehem. 9 *BOR közöt és étel közöt Sichembeliek atkozzak vala Abimelechet. Ezekrol mondgya Nehemias, önek és megh elegedenec, és meg köveredénec es tégedet fel inditánac haragra.*

Eſa. 22 *Eſaias iſmet az Iſten ſiralomra jaigatusra hitta. Es ime örőm és vigaſag boriakat ölni, koſokat vagni, bort inya, huſt enni, egyunk, igyunk, holnap megh halunk &c. Ha ez az alnoksagh megh boczátatik tű nektec, miglen mind meg nem haltok.*

Iob 1 *Iob fiainac lakaſok közöt valo vétkekért minden napjo regel aldozik vala Iſtennec, feltuen oket hogy Iſten ellen ne vetettenec legyen.*

Luc. 16 *Azért pokolba kinoztatik vala nyelvébe az gazdagh, mert jo lakáſi közöt ſok heába valo ßokat ßol vala.*

Az réßegség noha mindenekbe utálatos de legh főképpen ßerzetéſekbe és egyházi ſzolgakba.

Leu. 10 *MOnda Iſten Aaronnac, ſem bort, ſem egyeb réßegitő állatot ne igyal're, és à te fiaid mikor az békeſégnec ßekreniébe be akártoc menni, hogy meg ne hallyatok.*

1 Reg. 2 *Heli fiai nem akariac vala el venni à főt huſt az aldozátha, hanem nyers huſt, hogy inkab tobzodhatnánac, azoknac keziteſébe ßaiokizi ßerént.*

Matt. 3 *Szent Ianos ßerzetéſeknec elsö attia, ſemmi réßegitö allatot nem ißik vala, hanem czak vizet, étele erdeimez es ſaska vala.*

Az réßegſégh ſok gilkoſſágnak fel indito oka és egyéb bűnöknek.

Iudic. 16 *MIkor egy palotába az Philiſtæuſok vigan laknánac, Samſon megh randituan az palota ozlopat az háznac romlaſába mind megh öletetenek.*

2 Reg. 13 *Ammon Abſolontul rezegſegebe öletetik megh, Ionatas Attya paranczolattyaellen egy keves mezét even, halalra iteltetet vala, noha Attya paranczolattyat nem hallotta volna Kis halaltol á nép ßabadita megh.*

1 Reg 14 *Benadab Syriai Kirally rezegſegebe kénßeriteték futaſra, ſo Fejedelmek fiai altal, kik hertelen ki ütöttek vala rea Samariabol.*

3 Reg. 26. *Mikor Iob fiai lakoznanak együt, reajok ßakada á haz, és megh öleték.*

Iob 1. *Holofernes rezegſegebe nagy alkolmatoſsagh adatek, Iudit Aßßonyak feié vetelere.*

Iudith 13. *Ptolomeus Simon Machabæus fő Papi feiedelenet, vendegſegbe hivan ſiaival együt meg öle.*

1 Mach. 15. *Herodes ßuletese napiainak lakodalmakor, feie vetetek kereztölö ß. Ianoſnak.*

Mar. 6. *Cirus Kiraly Sacaruſok hadat taborokba rezegſegh miat le vagata. Cœlius lib. 18 Cap 29.*

Centauruſok rezegſegekbe á Menyegzőbe el akarvan ragadni Lipithariak feleſeget, Pirithous és Theſeus io forgodaſokkal nagy hartzok utan megh győzettetnek. Hillius Horatio.

Maſſagetak Cyrus Perſiai Kiralytól rezegſegekbe megh győzteteték, kiket iozanſagaba meg nem győzhetet vala. Herodotus lib. 1

Athen lib 4 cap. 6 *Szokaſok az Perſiaknak ackor nagy dolgokrol tanacskozni, mikor rezegec, vizontag iozanſagokban á kirol tanaczkoztanak rezegſegekbe el vegezni.*

Hypoſulus kiraly mikor rezegſegebe egy Iffiu ßolgaianak iegyeſet ßemerem nekul tapogatna, ßolgaia feiet vezi vranak. Plut. de virtutibus mulierum.

Cambiſes Perſiai Kiraly rezegſegebe meg öletetik.

Cleomenes Spartabeli kiraly rezegſegebe meg dühut. Ælianus lib. 2. Variarum Hiſtoricu.

Siracusabeli Cyanippus rezegsegebe leanyát, sötetbe eleibe menven, erövel meg ßeplôsiti. Dositheus lib 3 rerum Siracularum.

Aruntius Hydropota farsangba meg rezegülven, leanyat erôzag altal meg ßegyenite, kinec vyiabol ki veven sotetbe á leanya gyüröiet, hogy ki volna az á ki ötet erozag altal megh kissebitette volna meg ismérhetne, ez iegy altal meg ismerven, Attyat altal vere, gyalazattyaért. Aristides lib. 3 rerum Italicarum.

Suten is. *Tiberius Czaßar rendelte vala, hogy az étel elöt innanac, ki gyakorta ket napestig izik vvla, és titok dolgokat rezegségebe meg mond vala.*

Maximianus Czaßar, egyebkeppén io érkölczü Feiedelem, de igen rezeges, rézegsegebe sokakat paranczol vala eztelen.

Cuspini. *Cirillus fia attyanák minden ieles intésit meg vetvén, minden ioßagat el tekozolvan kegyes attyat rézegsegebe meg oli, térhes annyat meg ßégyenitette, Nenyet meg akarta ßeplositeni, és annac feletté két hugat, kiket megis sébesitet. Augustinus Tom. 2 serm: 33. ad fratres in Eremo.*

Michaelus Czaßar meg rezegülvén, sokacnac paránczola, hogy fülöket orrokat el meczenek és hogy nemellyeknec feieket vennék. Ezeket hogy ne lennenec, Macedoniai Basilius ellene alla, kiert halalara annac utanna igyekezik vala á Czaßar, arra valo embereket-is rendelt vala.

Vac Bella kiraly Magyar orßagba, ellensegitül bekessegbe elven rezegsegnec ada magat. Ez rezegségebe nagy igereteket tezen vala aiandekockal, kit gyakran ioßansagaba meg banvan, vizza nem vehet vala tißtessegeért. Pochust, és Sault egy hazi rendre ßentelteket ellensegek kezebe ada rezegsegebe, hogy meg ölnek, ki mertekletetlensege miat vizkorsagba esven, birodalmanac kilentzedic eztendeiebe meg hal. Bonfinius lib. 2 dec 2.

Rezegsegnek bŭntetese.

Athenasbelyec gyülölven az rezegseget Solon törvenye ßérent, ha Feiedelmec meg rezegedet volna, meg ôletetic vala.

Indiaba nem ßabat vala bort innya, hanem czak aldozatkor. es ez okon vegezesek vala, hogy ha valamelly aßßonnyalat á kiralt rezegsegbe talalta volna, meg ölhetne ßabadon, es az utan valo Kiralyhoz mehetne felesegül. Alex. ab Alex lib 3 cap. 12.

Romaba nem vala ßabad aßßonyallatnac bort innya, ez okon Metellus feleseget talaluan á hordobol innya palczaval veri agyon.

Andebundus Angliai Kiraly, nagy etele es itala miat meg fuladot.

Nagy Alexander fo baratit rezegsegbe meg ölete. Brus: lib. 1 Cap 9

Zeno Czaßar torkossagra es rezegsegre aduan magat, gyakran vgy ekzic vala, mint holt eleven Kiert felesege meg gyulölven, egy hasomlo rezegsegebe fel vettetven Czaßaroc koporsoiaban temeti, nagy kovet felyül rea emelven, meg hagya Ariadne Czaßar felesege, hogy senki á koporso követ fel ne nitna, igy Zeno Koporsoiaba meg iozanodva, nagy orditassal es kialtassal heaba konyörögven ßabadulasaert, retenetes halallal hal meg.

Kerdven Astiages Cyrus gyermek iob attya Grustol mi dologh legyen hogy az ö fô és ßerelmes ßolgaiat kulczarat avagy Poharnakiát mindenekbe követte volna, czak kezebol adatot bort nem akarta megh innya.

Mert Iupiterré mondom azon felec vala, hogy valami méregh ne legyen elegitetue légyen à Poharba.

Mert ugy mond Cyrus mikor te ßületesednék napjan, baratidat vendeglenéd nyilvan ézembe vem, hogy ez az Saca merget toltet tinektec. Kerdi Astiages Kiraly, mint votted fiam azt ezedbe.

Mert Iupiterre mondom, hogy ha tü mindnyaian mind elmetékbe mind testetekbe tantorgotok vala. Mert á mit mi tulunc gyermekektul tiltotok, azt tu magatotoc czelekeditec. Mindnyaian kialtotoc vala, egymas bezedet nem ertven. Es nevetsegre melto dolgokot enekeltéc vala, és noha az eneket nem ertenetec, mind az altal eskuvessel bizonnittyatoc vala, hogy ieles eneklo ember volna.

Annac felette, iol lehet mindenitec ereierül kerkednec, mind azaltal mikor tanczolni fel keltek vala, nem hogy nota ßerint ugrannatoc, de meg fel sem alhatttok vala: Te-is kiraly leven meltogsagodról meg nem emlekezel vala, sem azok raitoc valo birodalmadat nem gondollyac vala. Xenephon

Lacedemonbeliec, fiainac mutattyac vala, melly éktelen dologh volna az rezegſegh, haſomlokleven az bolondokhoz.

Vadianus iria in deſcriptione Galliæ. Galliaban elein nemelly Feiedelmec, nem engedtec az aros emberekhnec oly marhat közikbe hozni, ki miat teſti buiaſagnac kivanſagi következhetnenec, ſem bort be nem hadnak vala vinni, hogy á miat emberekhnec bator ſivec, és eles elmeiec meg ne lagitatnéc avagy lagy termezetre ne hailannanac.

Icarus Oebulus kiralyfia, mikor az Attiruſokat bor italra tanitotta volna közöttec meg rezegedven azon tanitvanitul, meg öletetic. Ovid:

Nagy Alexander minden ellenſegivec gyözedelme utan lakodalomra advan magat, nagy éroltetö italoc miat ſokac Aſtalaval, meg fuladnac vala, ö magais kit ez Vilagi Feiedelmec meg nem gyözhetenec, á bor italtol meg gyözettetven meg bal.

ÖTVEN ÖTÖDIK REZE.

AZ GILKOSSAGROL.

Az gyilkoſsag gyakorta ſármazik az irigyſegből, elömenetit latvan Attyafianak.

CAin hogy Abelt attyafiat meg olne, az iregyſegtol indittatek, mert lata aldozatt yanac Iſten elöt kedves voltat, az ö aldozatt yanac kediglen meg utalaſat.

Saul Kiraly annira ſomiuhozza vala David halalat, kinec az Goliat feie vetele vtan enekeche nagyub tizteſseg adatik vala, hogy ſem mint reki, hogy Abimelec Papi Feiedelmet, á nyoltzvan öt Papockal meg ölete, 1 Reg: 22
Feleſegeſtul Gyermekeſtul Varoſokat barmockal egyetembe le vagata, czak egy ſaladvan el Abimelech fia közül ki Abiatharnak, neveztek:

Az Papi Feiedelmec az Sidockal egyut IESVST irigſeghol ölec meg Matt 26.

Gilkoſſag tŏrtinik neha maga otalmaërt, avagy felebarattya otalmáért.

MOyſes egy Aegyptusbeli embert öle meg egy Sidoval valo veſſekedéſért ki neki nemzette vala. Exod. 2
David meg öle à Goliathot Izrael népenec ſzabadulasért. 1 Reg. 17
Abner meg öle Aſaert maga otalmáért. 2 Reg 2

Az gilkoſſag neha leſſen Vraſag kivanaſáért.

Abimelech hetven attiafiat öle meg hogy ö egyedul vralkodhatnec. Iudic 9
Zambri megh öle réſseg Vrat, hogy ö vtanna vralkodhatnec. 3 Reg. 16
Sellum Vra ellen tamaduan megh öli, hogy egyedul birhatna orſzághat. 4 Reg 15

Ochozias Kiraly annya Atalia, hogy egyedül vralkodhatnec fia halála vtan, à Királynac minden fiait meg öle. 1 Mac 11
Ptolomæus Kirá'y Alexander Királt ki neki vei vala megh ölete, hogy egyedul birhatna orſzágat.

Gyakorta az gilkoſságnak oka, az teſti butaſag.

SIchem minden nemzetivel es egéz varoſſal egyut az Dina ſzeplöſiteſéért vagattatéc le Iacob fiaitol. Gen 34
Az egy Levita feleſégénec megfertezteteſeért, hetven ezer embernel töb vagatatéc le Beniamin fiai közül. Iudic: 20
David hogy batrában vétkezhetnec Berſabevel, megh ölete jambor Vrat. 2 Reg. 11
Ammon Thamar ſzeplöſiteſeért öletec meg Abſolontol. 2 Reg. 13
Adonias miért hogy attia feleſéget kivana Salamontol hogy feleſégülneki adatnec, meg öletéc Salamontol. 3 Reg. 2.

Sok gilkoſſag eſik az árultatas miat.

2 Reg. 3 — Ioab Abnerhez küldvén követit és vtából vizza teritvén hogy vele ßolana, alnakul által veri.

2 Reg. 20 — Ioab illetuén Amaſánac allat és közöntvén mint ha megh akarna czokolni, által vere.

1 Mach. 13 — Triphon megöle Ionathaſt és ket fiait noha minden pénzt á mivel adosnac mondana à Királynac megh küldötte volna Simon Ionathas attia fia.

3 Reg 21 — Arultatasbol ſáiat ßöleért megh ölteć Nabath az Iſtentelen Iezabeltol.

1 Mach 15 — Ptolomæus Simon fö Papi Fejedelmet ket fiaval megh öleti, baratſágos lakodalomra hiva öket.

Gyakorta ember öléſek eſnek igaz törvèny ßerént bünökért.

Iudic. 9 — Miért hogy Zebe, és Salamana Gedeon attya fiait meg ölte vala azért öletetenec meg ö tüleis.

2 Regum 1. — Igazan ölete meg David az Amalec iſiat, ki elöſör hirt monda Saul halalaról, mert Vrat ölte vala megh.

2 Reg. 4 — Haſomloképpen azokat le vagata, kik Saul fiat nyugodalmaba hazaban meg öltec vala.

3 Reg. 2 — Miert hogy Ioab meg ölt vala czalárdul, ket fö had viſelö embert, Abnert, és Amaſant, Salamonis megh ölete ötet, noha az oltar ßarvat tartana á bekeſſegnec zekerüebe.

Dan. 13 — Az ket hamis biro, kic Suſannat artatlanul el akariak vala vezteni, Daniel iteleti utan megh kövezteteuec Izrael fiaitul.

Actor. 5 — Ananias es Saphira hazugſagokért Sz: Peter ſententiajából hertelen megh halának.

Ioſ. 7 — Ioſue megölete Achant lopaſaert, ki miat Iſten, egez Izraelt megh büntette vala.

Az gilkoſſagh fölette igen utalatos az Iſtennel.

Cain miert hogy attyafiat megh ölte vala, Iſten felette igen megh büntete, noha még ackor Iſtentül az gilkoſſag meg nem tiltatot vala.

Leuit. 19 — Hogy jelentene Iſten az gilkoſſágnac vtálatos voltat, meg tilta annac peldazattiára, hogy az oktalan allatnac huſat verével eggyüt ne ennek.

Az gilkoſſag miat ket lélek veßel.

Gen. 27 — MOnda Rebecca értvén hogy Eſau fenyegetne halállal Iacobot, miért foztatom meg egy nap mind ket fiaimtol. Mert hogy ha Eſau Iacobot meg ölte volna, két fiat itili vala hogy el vezne az az egyiket lelkébe maſikat teſtébe.

2 Reg 7 — Vgy vtála Iſten Davidba az ſok vér ontaſt hogy mikor Templomot akarna neki epitetni, nem kedvelne Iſten. Azért monda: Nem epitez te azen nevemnec házat mert hadakozo ember vagy, es vért ontottal, hanem á teſiad epit.

2 Par. 24 — Miért hogy Ioas Király Zachariaſt megh öletette vala à Templomba, öis meg oletteték, több Királyoknac temeteſekbe ſem lon reſſe, kik öelötte meg holtanac vala.

Iulius Czaßart kik megöltéc vala, keveſtol meg valva, mindnyáian magokat megh olik: Caſsius azon hancziaral magat által veri, kivel Czáßart által verte vala. Brutus mikor egyedül ejel halo házába ſetalna, egy nagy magos abrazat meg jelenik: Kitöl nagy bator ßivel kérdven Brutus ki volna, monda: Te gonoz Angyalod vagyoc, engemet Philipübe meg latz. Mond Brutus, enis meg latom. De nem ſok üdöre meg gyözetetvén Antoniustol és Auguſtuſtol Philipisnel magat altal veri.

Mikor Cinna Roma varoſat megh ßallotta volna ket attiafiu, egyik Cinna partia, maſik varosbeliekhez tartozo, egy máſſal harczolnánac meg öli vala varoſi attiafiat, kit mikor foztana, attiafianac iſmervén nagy tüzet rakteſte égeteſre attiafia teſténel magat által veri.

Marius holta vtan, Cinna és Carbo, Romai gyülés nelkül magokat Conſuloknac kialtottac. De mikor Cinna, Sylla haza jövetelit rettegne, kihez nagy ſok Romai Nemeſec futottanac vala, és ellene valo jövetelit értvén, maga vitezi meg ölik és igy kegyetlenſéget Octavius tizt viſelö társaelle", es több ßántalan ſok fö fö emberek halála vtan megh fizete.

Egy gyermeczke kesbe eſvén kit kezébe tart vala megh hal, attia nagy haragiába feleſéget meg öli, annac vtánna ö magaus altal veri magat.

Vnishemiumba egy tolvay sok gilkossaghi és nehezkes aßßonyalatoknac mehek fel metzese utan, husvet napiára jo lakodalmot akarvan czinálni az meßar ßekbe megyen és harom boriu feiet veßen, kiket egy hálo ßabasu sákba be vet, mint ha harom ember feiet vinne, kik elöl találllyac vala ugy tetzik vala. Ez dolgot tanácznac hire adgyac, és megh fogattiac az embert: Kérdik hul vötte volna az harom ember feiet, monda, hogy az meßar ßekbe vötte volna. Meßárost elö hivan kerdik mint adta volna neki az harom ember feiet, mond: En harom boriu feiet adtam neki, nem ember feiet. Az tanacz gondolvan, hogy ily czuda dologh nem ok nelkül törtint volna: Ezokon czigazni kezdec az embert, és minden gonoz czelekedetit megh valla, ez vtan vizont az ember feiec boriu föve valtozánac.

Nagy Alexander réßegsegébe jeles fö baratit meg öli.

Cassander Antipater fia, attia halála utan Olimpiadest Mostoha fiaval együt és Herculest meg öli. Volat. lib. 13. cap. 3. Antroph:

Mindennapi hasonlo gilkosságok tőb példát adhatnak.

ŐTVEN HATODIK RESZE.

AZ ATIAKNAK TISZTEletekröl.

Az atiaknak nagy tißtessęget kel tenni az fiaknak, tißtessęges ßoláſſal, és elöttök valo fel keléſſel.

3 Reg. 2 *Salamon Király tiztele annyat Bersabeeth, elötte fel kelvén, és nagy ekesitetet ßeket keßitette mellette és bele ültete.*

Tob. 4 *Thobias tanitvan fiat monda: à te anyadnac tiztességet tegy.*

Iesus ki üze az arulokat és vevöket á Templombol monduan: Ne tegyétec az én atiamnac hazat kereskedö haznac. Ioha. 2

Akarvan Iesus mutatni hogy igazan attiat böczülene monda: En tiztelem az én atiamat. Ioh. 8

Minden czuda czelekedetit attiánac tu laidonittia vala Iesus, tanituan mint kellyen attiokat tiztelni à fioknac. Ioh. 5

Az fiaknak tißtelni kel atiokat akarattioknak követesébe.

Heli fiai miért hogy attioc feddesénec és jora valo intesénec nem engedénec, megh öletenec együt az hadba, az mint megh prophetálta vala Isten. 1 Reg. 2

Az Rechabita nemzetség, miért hogy attioc paranczolattiánac engedénec, hogy se hazat ne epitenenec, se bort ne innanac hogy aldast vönec Istentül Ieremias álta'. Ier. 35

Iesus még gyermec korába ala menvén ßüleivel Nazarethbe, engedelmes vala nekik. Luc. 2

Mikor Iesus értette volna ßüz Mariátol, hogy az menyegzösöknec borok el fogyot volna, à vizet borra valtoztata. Ioan. 2

Az fiaknak attiokat böczülleni kel ßükségekbe valo gondviseléſel.

Davidnagi ßükségebe el nem feletkezec attiárol és anyárol, hanem Movab Kiralyànac gondviselésére ajanla, mikor kergettetnec Saultol. 1 Reg. 22

Monda Thobias fiánac, mikor Isten az en lelkemet el veßi, te mesd el testemet, es anyadat tellyes életébe tiztességbe tarczad. Tob. 4

Christus Iesus à kereztfan fügvén ßent Anyat, ßent Ianosnac ajanla. Ioan. 19

Az atiakat nem kel meg ßomoritani, avagy keseriteni à fiaknak.

Gen. 27 *ESau noha gonoz vala és Iacobot halálra gyülöli vala, mindazaltal nem akara meg ölni attia eltébe, hogy attiat meg ne keseritene: Monduan el ju az en atiàmnak sirasánac napia, es meg ölöm ötet.*

Iudas felvén attia keserüségetül, magat Beniaminért ada, monduan: Ha meg nem hozom ötet te neked én léßek oka minden üdöbe.

Gen. 44. *Iudas mikor supplicalna Ioseph elot, hogy Beniamot vizza boczátana, monda: Nem mehetec vizza az en atiámhoz à gyermek nelkül, hogy az en atiámnak keserüseginek ne legyek oka.*

Tob. 9. *Monda ifiu Thobias az Angyalnac, tudod hogy az en atiam ßamlálya à napokat, ha egy napal tôbet kesendem, meg ßomorodik atiam lelke.*

Az fiaknak bŏczŭlleni kel attiokat Istentŏl igirt jutálomért.

Exod. 2 &. 22. *MOnda Isten: Tiztellyed à te atiádat es anyadat, hogy hozzu eletü lehes é földön. Es à ki atiat, vagy anyat atkozza meg öletessék.*

Gen. 9 *Miert hogy Sem es Iaphet mezitelen attiokat be fedezgetec, azert aldátanak meg attioktol.*

Az fiaknak nagynak kel bŏczŭlleni attyok aldásat.

Gen. 27 *IAcob es Esau attiok aldasáert veßekednec vala.*

Gen. 49 *Monda Iacob Rubennek, ne nevekedgyel, mert atiadnac agyàra fel hagtal.*

Gen. 9 *Miert hogy attiat meg nevette vala Chain meg atkoztatec.*

Az atiakat tißtelni kel hogy az Istennek kemény itiletit el tavoztassak à fiak.

Deut. 21 *MOnda Isten Moysesnec, ha mely ember engedetlen fiat nemz, es versenyest, kövel verie agyon azt à nep.*

Iudic. 9 *Abimelechnec gonoßul lón, dolga, mert attia ellen czelekedet vala.*

2 Reg. 18 *Absolon gyalàzatos halállal büntettetek megh, attia kergeteseert,*

4 Reg. 19 *Sennacheribet ket fia meg öle, de kevesse vralkodának helyette.*

Am-

Amphinomus es Anapius Siciliabeli attiafiak, mikor egyßer Catana varos es tób helyek Ætna hegynec langiai miat eghnenec attiokat hatokra veven az lang közöt ki vißik, kiknec nagy kegyessegeket mèg az langh sem illete. Sylvius.

Aeneas Kiralyis halhatatlan diczíretet ßerze magának egez Troia varosa egesebe, holot minden draga kinczet benne hagyvan, attiat vallara veßi es nagy langokon altal vißi. Virgilius.

Mikor Antonius és Octauius egymas közöt hartzolnanac, azon Varosbeli attyafiac külömb külömb partot követenec, és hasomlo-keppen attyak, fioktol. Antoniust meg gyözvén Octavianus, töb foglyok közot elö vitetek Metellusis, kinec abrázattia noha megh valtozot vala tômletzbeli fogsága miat, mindazaltal attiat meg ismerven fia nagy kónyhullatással meg öleli, es fordulvan Octavianushoz, monda: Ez te ellenseged az en attiam halalt erdemlet. En pedighlen aiandekot erdemlettem, mert te neked ßölgaltam, Kerlek azert tegedet, hogy az en jutálmomert à kit ennekem tartozol adni, tarcz megh ennek eletit, es engem öly megh erette. Ily kegyesseget latuan ßolgaiának noha Octavianusnac felette gyülölt ellensége vala Metellus, mind az altal fianak ada.

Egy aßßonyallatot gonoz czelekedetiert halára itilven à biro Capitan kezebe, hogy tómletzbe vettesse, az tómletztarto kedvezven neki nem mindgyart foita meg tórvénye ßerent, söt leanyánakis hozza valo menetelit meg engede. Elößor mindazaltal jol meg latogatta hogy femmi eledelt be ne vinne annyának itilven hogy ó magába ehel kellene megh halni. Sok üdö mulva à tómletz tarto magàba kezde gondolkodni mi dolog volna az hogy enny üdö tül fogva megh nem halna ehel, leanya utan leseskeduen eßebe veve, hogy annyat ßoptatna. Ily czuda dolgot Capitánnak megh beßel, az vizont az bironak, à biro az egez tanácznak, mely leanyanak nagy anyahoz valo kegyessege eletet meg ada es ßabadon tanacz vegezesebül el boczáttatek. Az tómletz helyen pediglen, hogy ily kegyessegnek emlekezeti megh maradna, kegyessegnek Oltára epitetek. Sabel. lib. 3. cap. 6.

Oppiu

Oppius Romai fo ember ßanki vettetét vala az Capitanyoktul, kinec egy fia leven noha bekesegbe hazanal maradhatot volna, mind az altal, elete vezedelmevel-is attyat vallara veven, koldus ruhaba Varosbol ki vizi nagy ereiel ßakadva, és Siciliaba altal kötözteti az Tengeren. Ezt ertven à Romai tanacz, fianac nagy kegyessegeért ßamkivetesböl vizza hia, annac felette, egyhaz gondviselésenekis tiztivel fel tizteli. Kinec tizti ßerent mikor nagy költségüjatekot kellene egéz Roma lattára keziteni, és költségtelen volna, arra valo Mesterec, kiknec Theatrumot kel vala fel allatniok fizetése nelkul nagy ekesen fel keziték: Egéz Romai kösségh-is egy mas közöt pénzt ßede azjatekra anyt hogyböségel minden költséget meg érne vele, annac felette attol anny pénze marada hogy felette igen meghis gazdagodnek. Fulgosius lib. 5. cap. 4.

Egy Ifiu Pineabéli vezetek nevü Pluto, mikor azt á varost Romai Czaßar nagy erovel meg ßallotta volna, ennek az Ifiunak attiat Czáßar el fogta vala, és fia ßeme lattára ki vont fegyverrel le akaria vala vagatni, kiáltuan az Ifiunak á Czáßar ha azt à helyet, kinec otálmot varos rea bizta vala Czaßárnac nem adna. Azomba ki ütuén ez Ifiu az varosbol fegyverével attiat ellenségi kezébül ki ragadgya, hazaiánakis igaßághat megh tarta. Val. Max.

Scipio Africanus tizen nyoltz eztendös korába mikor latta volna, hogy egy az ellenségec kozul attiat meg sebesitette volna, attiai haláltol hartzon meg otálmaza ellenségét hatra vervén. Statius.

Egy ötves Toletumbelit Castullonus Király nagy sok arultatásokbol és hamis velekedésekbul halalra itilt vala, ennek fia nagy siráſival és könyörgesével attiához valo ßerelembol, kivána à Királytol hogy attiáért o oletetnec meg, hogy annac élete meg tartátnek, ki által életet adot volna, megis ôletéc attia helyébe. Fulgosius.

Cyrus Kiraly meg vevén Cresus Király varosat egy Cyrus vitéze Cræsust le akárvan vagni, Atys Cræsus nema fia attiához valo ßerelmébe (ki az elöt soha nem ßollot vala, nyelue meg nittaték) kiálta nagy fel ßoval à viteznek, hogy ne bantana Cræsust ezt halvan à vitez, Király halaláto magat meg tartoztata. Herodot. in Clio. lib. 5. cap. 4. Gel. lib. 5. cap. 9. adde his plura ex folio 252.

ÖTVEN HETEDIK RESZE.

AZ ALAZATOSSAGROL.

Az Isten elöt valo könyörgesünknek ideién meg kel magunkat alaznunk.

ABraham nagy alazatosságal ßol vala Istennek monduan, ßolyak az en Vramnac holot por es hammu vagyoc. Gen. 18

Nagy alazátoson ßola Gedeon az Angyalnac, ki Istentül boczátatot vala hozza, az én nemzetem leg kisseb. Manasesbe, es én legh kisseb vagyok az én attiam hazánal. Iudic. 6

David Isten elöt nagy alázatos voltat jelenti, mikor vigadna az VR ßekrenye elöt, kit még feleségeis meg nevete. Monduan David, még ennelis alab valo léßek, az en ßemeim elötis alázatos leßek. 2 Regum 6.

Mikor Nathan Istentül Davidhoz küldetéc meg aláza magat elötte. 2 Reg. 7

David latuan az öldeklö Angyalt monda, én vagyoc à ki vétkeztem, forditassek á te fegyvered en ream. 2 Reg. 24

Nagy alazatossághot mutatánac Iesushoz à Magusok, be menvén à házba, földre le esuén és imaduan ötet, es aiandekot aduan neki. Matt. 2

Az ßaz ados felette igen megh aláza magat Iesus elöt monduan: Vram nem vagyok melto hogy hazamba bejüi. Matt. 8

Zebedæus fiainac annya akarvan Iesustol valamit kerni, alazátoson imada. Matt. 20

Alazatosnak kel lenni az Vrak ßolgalattiába.

MOnda az Isten Angyala Agarnac, tery vizza à te aßßonyodhoz, es alazd meg magadat elotte. Gen. 16

1 Reg. 18 *David nagy alazatoſſágot mutata Saulhoz, mikor veinek kel valá lenni. Monduan: Mi vagyokén, miczoda az en hazam, hogy Király vel legyek.*

1 Reg. 26 *Mikor Davidot kergetne Saul, nagy alazatoſſágal monda David, miért kergetz egy zünyögot.*

2 Reg. 19 *Miphiboſeth noha David meltatlan vötte vala el joßághat, mind az altal nagy gyalazátoſon viſele magat elotte, monduan: Penigh hogy az en Vram békeſégel megjüt, bar el vegye mindenjoßágomat.*

Alazátoſnak kel lenni jobaginak gondviſeleſébe, avagy tiztviſeléſébe.

Exod. 4 *NAgy alazátoſon mente magat Moyſes Iſten elôt ötzór, minekelötte Izrael népe gondviſeléſét fel venne, végezetre az VR akarattia ellen nem törekedék.*

Nem kel fel fualkodni embernek tizt viſeléſébe.

Num. 10 *MOyſes neha egyedül valaztátnek Iſtentül Izrael népénec vezerleſére, mindazaltal tarſul akara melle venni Hobab Madianita Sogorat mindenjokat igirven neki.*

Magok tanaczával az tiztartoknak nem jo mindenkor élni, hanem alattok valoktolis kel ertekezni.

Exod. 18 *MOyſes noha Iſtennel ßinrül ßinre beßéllene, mint ember barattiával, mind az altal Iethro Ipánac tanaczával éle, kit megis fogada.*

Iudic. 8 *Gedeon noha mindenektül egy ßoval valaztatnec Izraelbe Fejedelemſégre, mindazaltal nagy alazatoſſágából nem akara Fejedelmek lenni.*

Az egyházi embereknek nem kel magok tizteſſęget kereſni.

SZent Petert mikor Cornelius akarna imadni, ſemmiképpen nem engede. Kely fel vgy mond, mert enis ember vagyok. Act. 10

Feleletekbe álazatoſoknak kel lenni az embereknek.

AZ lagy felelet az Iras ßerént meg töri az haragot. Pro. 15 v. 1

Iacob Patriarcha igen meg alaza magat Eſau elöt, es igy regi halálos haragiat meg enyhite. Gen. 33

Nagy alázatos feleletet ada David Saulnak, mikor leanyat neki akara adni. 1 Reg. 18

Mikor Miphiboſethnec David Kiraly mondotta volna, hogy aztalanal ennék egéz életébe, nagy alázatos feleletet ada.

Ha Roboam Salamon Kiralyfia lagy feleletet adot volna Izrael fiainac, nem löt volna ßakadas kôzöttök. Nagyob réßet Orßagánac ſem veztette volna el. 3 Reg. 12

Az ôtven embernec Hadnagya nem emeztetek meg à tüztül, mint az elôt kettö nepével együt, mert Illyes elöt nagy alazátoſon ßola. 4 Reg. 1.

Miért hogy az Cananæabeli aßßonyallat Ieſus kemény ßauára lagy felelettel felele, leanya gyogiulasat meg nyere. Matt. 15

Mikor Ieſus Petert kérdene ha ßeretne ötet, monda alazátoſon, te tudod Vram, hogy ßeretlek téged. Ioa. 21

Az ßerzetéſeknek alazatoſoknak kel lenni egyéb rendek felet.

SZent Ianos mondgya vala Ieſusrol, nem vagyok melto hogy czak ſaru kötelet meg odgyamis. Ioan. 1

Magok felöl alázatos értelembe kel lenniek.

SZent Ianos mondgya vala, én kialto ßozat vagyok à puztába. Ioan. 1

Nem kel Pompat követniek.

Matt. 11 3 Reg. 18 *SZent Ianoſnak ruhaia vala teve zörbol czinalt köntös.*
Illyes Propheta ßörös börrel övedzi vala be agyekat:

Az ßerzeteſeknek nem kel morgani ételek avagy italok felet.

Matt. 3 *MInt Izrael fiai morognac vala à puztába emlékezvén az fazek huſokrol kit Ægyptusba el hadtanac vala. Hanem keves étellel megh kel elegedniek ßent Ianoſſal.*
Reg. 19 *Illyeſnek az Angyal hammuba ſult pogáczat hoza, és vizet innya.*

Nem kel ßégyenleni az ßer zetéſeknek az kuldulaſt.

3 Reg. 17 *ILLYes Propheta nem ßégyenle kérni, az Sarepta varosbeli özvegy aßßonytol, egy falat kenyeret.*

Az ßerzeteſeknek nem kel palotakba valo lakáſokra vagyakodni.

Luc. 3 *KEreztelö ßent Ianos az puztába lakik vala, és az Iordan vize mellet prædikálvan kereztel vala.*

Az embereknek meg kel magokat alazni hogy fel magaztaltáſſanak.

Luc. 18 1 Reg. 9. *IEſus mondgya, à ki magat meg alazza fel magaztáltatik.*
Saul ßamárok kereſébe Kiraly meltoſágra valaztaték Iſtentül.
Eliſeus Propheta, ßantaſába Illyes Propheta Palaſtiával meg ütetik. Azon Palaſtot az eghbül ala boczátuan, kivel az elöt az Iordan vizet
4 Reg. 2 *megh ütuén, kette valaztot vala, foguan Eliſeus, és az vizet megh ütuén, kette nem valek, hanem meg alazvan, Iſtent ſegitſegül hia, és Illyes érdemeért ket fele valek.*
Iudit 15 *El ßeleduén Izrael fiai, es meg alaztatuan Holofernes hatálmat latuan gyözedelemmel fel magaztaltatának.*

Peter alazátoſon monda Ieſusnac, meny ki tülem Vram, mert bünös ember vagyok, Apoſtolſágra hivattaték. Luc. 5
Szép regulat ada Ieſus az Sidoknac magok viſeleſére, mikor ugy mond hivattatol menyegzobe, meny el, es ül az utolſo helyre. Luc. 14

Mentöl nagyob vagy annal inkab alazd meg magadat.

ESter Kiralyne aßßony vtállya vala az kevélyſéget. Eſter. 4
David noha immar Iſtentül Samuel Propheta altal Kiralyſágra meg kenetet vala, mindazaltal batiainac à taborba éleſt viſſen vala. 1 Reg. 17
Iſtentül, annyánac mehebul valaztatot vala Ieremias à prophetalaſra, megis magat mentuén mondgya vala à, à, à, Vram nem tudok ßolni. Ierem. 1
Kereztelö ßent Iános nagy ßentſégeért Chriſtusnac itiltetik vala, mind az altal, nem itile magat nagyobnac à mint hivatalyába vala. Nem vagyok en monda ſem Chriſtus, ſem Propheta, hanem kialto ßozat vagyok à puztába. Ioa. 1

Az joknak czelekedetibe alazatoſoknak kel lenni az embereknek, nem hű dűczőſęg kivanoknak.

IESVS czuda tételi vtan, megh hadgya vala gyakorta, hogy ſenkinek ne mondanac: Matt. 8. Matt. 9
Ezokon üdvezitónk az maga hanyo vetö Phariſæusnac hozza be peldaiat, es az nylvan valo bünöſnec meg igazulaſánac okat. Matt. 7. Matt. 17. Luc. 18.
Sz. Peter megh gyogituan à Benna embert à Templomba, ſemmit magánac nem tulaidonita, hanem Iſtennek. Act. 3.

Az igaz alazatoſſag bűnnek megh boczanattiat érdemli.

AZ Iſtentelen Achab Kiraly haluan büneiért jövendó büntetéſet Illyes Prophetátol, magat meg alazvan meg enyhite Iſten haragiat. 3 Reg. 21.
Monda Semeias Propheta Roboamnac es az ö fö emberinec. Azt mon-

2 Par. 12. gya az VR, tü el hadtatok engemet: mis el hadlac tüteket. Kik megh ßomorodvan mondanac: Igaz az VR, es mikoron latta volna az VR, hogy megh alaztattanac volna. Monda Semeiasnac mert meg alaztac magokat nem vesztem el öket.

2 Par. 32. Ezechias Kiraly meg alaza magat, azért nem jöve haragh rea az ö idejeben.

Dan. 4. Nabugodonozor minekutanna magat az Vadac közöt megh ismérte volna, emberi ezre jöve, és Kiraly ßekibe üle.

Ion. 3. Miert hogy Ninive Varosbelyec, Kirallyockal együt magokat megh alazak, meg menekedenec Istен haragiatol.

Luc. 7. Magdolna Iesus labai elöt magat megh alazvan sok büneinec boczanattyat nyere.

Az igaz alazatossagnak peldaiat IESVS Születeseböl, eleteböl, és halalabol haznossan vehetni.

Luc. 1. IESVSnak fogantatasa kiczin Varaskaba lön honnet pelda bezed ßarmazot vala. Nazaretböl lehete valami io,

Luc. 1 V. 45. Szegeny Anyatol ßületik és alazatostol: mert vgy mond meg tekinte ßolgalo leanyanac alazatos voltat.

Luc. 2. Istallóban ßületec á barmoc közót, iazolyba poztoczkaban be takartatva helyheztetec ßénara.

Tellyes élete, tanitasa, alazatosag czelekedetivel együt.

Halala nagy alazatossagba volt, mert mindenektül megh foztatek, ruhaitul, baratitol, nagy ßomiusagaban italatol, io hiretul, nevetol, latrok köze valo ßamlaltatasaba, ragalmazasaba.

Ioan. 1. Ægyptusbeli Nitriaba valo ßerzetes Baratoknak ßokasoc volt egyeb iövevenyekhez valo io czelekedetekbe, hogy labokat meg mosnac, és kendövel meg törlenec, Christus pelda adasanac emlekezetiért á Veg Vaczorá

Apollonius Apatur maga tiztinec inkab itelven, hogy sem mint az alata valokenac, az vton iarockal való ßeretet mutatast meg mosuan labokat

Hor Apatur mikor labokat az iövenieknec meg akarna mosni, elößör azockal együt térdre esuén imadkozik vala, es azutan labokat megh mosuan üdueßegekre valo tanáczot ad vala.

Thamas Ersek Cantauriai mindennap tizen harom ßegent hivatta vala aztalához, tér den alua labokat meg mosuan, és ö maga ßolgáluan nekik az aztalhoz, és meg arandekozuan öket, el boczátia vala.

Gallicanus Barat, ki Constantinus Czaßar vér volt, mindeneket Christusért el hagyvan oly nagy alazatosságal ßolgalt á Kalastoromba mint annak elötte nagy tiztessége közöt ßolgalt ez vilagnac, nemis volt vitez, io hirehez oly kedues indulattia, mint az utan ala valo ßolgalatokba nagy alazatossága, ki iovevenieknek labait mosa, baratok kezére vizet töltöt, aztalt kezitet, hazat sepret, ki annac elötte anny Czaszar hazának fö Kapitania volt kivel sok ellenseget meg gyözte. Marulus lib 1 cap 5

Pacumius Apatur, beteg atiasiáknac szolgalattiaba, es vigaztalásába ielen volt, nagy alazatosságal.

Pinsius Apatur, hogy kedue szerént alazatossághot követhetne sok helyeket valoztat vala mindenüt szolgának tetetuén magat: De soha nem reitheti vala el ugy magat, hogy ideghen helyekenis megh ne ismertetnek Vizza teruen szerzetinek Kalastormába, böit öléseknek altal testet sanyargátya vala.

Gergely Papa nagy alazátosságába szolgáknak szolgaianak neveze magat. Kihez mikor Ianos Apatur be ment volna, elözör ö esek az Apatur labához, hogy sem mint az Apatur.

Vamos Peternec kit neveznek, mindeneket Christus szerelmeért el advan, és szegények köze oztuan, Constantinapolibol Ierusalembe mene magat szolgaul el ada, es mikoron Vra szolgaitol veretetnek es czufoltatnec ide gen helyen orul vala.

Sz. Marton vitezek közöt léven czak egy szolgával meg elegzik vala, aztü ugy ßereti vala mint onnen magat: annak szolgal vala mikor eszi vala, sariat le vonza vala, minden fele tiztekbe szolgálvan neki.

Alexius Roman tanacz VRfi, titkon attia házat el hagyvan Siriába mene, es idegen nemzetek közöt tizen het eztendeig kuldulasaual éle, holot czudálatos képpen meg ismertetuén, vizontag hazaiába mene, attia házánal, idegen es vton iaro helybe be fogattatik, otus tizen het eztendeigh nagy gazdagsag közöt szegénséget szenvede mint ismeretlen atia ala való szolgaitol nagy czufolásokat, Christus szerelmeért mint ha ideghen volna annal á hazanál.

Végre halalához közel leuén, minden budoſáſat, meg irvan és ki legyen, holta vtan az levelbul meg iſmertetik.

Szent Erſebeth aſſſony Magyar Orſàghi Kiraly leanya Turingiai Langravius feleſége, hogy Chriſtusnal kellemetesb lehetne, nem tekinteſemelyénec meltoſágat, hanem egy bûdos ſegény kulduſt önnön kezeivel tiztogata, feiét meg borotvàla el vezekedet feiét regi koz miat, megh moſa Haſonlo ſegenyeket Iſpitalyokban latogata, ennyek ada, vigaztala, fekelyeket kezeivel tapogata, be kóte, és maga feié fedelevel be tekere. Ura holta vtan ſegenyeknek közönſeges Iſpitalt czinaltatvan, magat ſolgalatra ada nekik. Holot egy nyomorult verkorſágbeli gyermeket magá karian olébe ki s-be hordozot, éjelu fel kelvén annac ſûkſéges nyavalyajáért. Egy bel poklos aſſſonyallatnakis ugyan ottan, nagy ſeretette ſolgalt. Szolgalo leanytol nem engede, hogy aſſſonyoknac hivattatnec, ha nem Nenyeknec, kiknec hon nem letekbe minden hazábeli munkat el végez vala, fazakakat meg moſuan, konyhat megh ſeperuen, es megh tiztituan, mindeneket helyére rakuan.

Sz. Brigida aſſſonyis Feiedelem aſſſony levén az ſûzek ſerzetébe mindeneknec peldat ad vala kiſſebnec tartuan magat. Betegh Apaczat nagy ſeretetel latogattia vala, es önnen kezével mikor egyebeknec latna kételkedeſeket kiknec meg hagya, hogy megh ferezteuec à betegeket, megh ferezti öket, es azon orába meg gyogyulnac vala. Harman valánac betegek az o ſûzei közûl, egyk gutta utet, maſodik az Satantol kornyul veretet, harmadik bel poklos, kiket mind meg gyogita Iſten elot valo alazatoſſágánac érdeme által.

Eugenia ferſiui ruhába ſent életet viſele à baratok közót Apaturſágra valaztatuan betegeknec ſolgal vala fat vagvan, vizet horduan, házakat megh ſeperven, mindennel legh alab valo cellat valaztuan magának, annak utánna nagy alazatoſſagánac Martyrumſagh lon vége az kereztién hütért.

Paula Romabeli aſſzonyállat hatálmas Vraknac es Fejedelmeknec Scipiokvac, Gracchuſoknac, es Agamemnon Görög Orſági Kiralynac nemzetſegebul ſarmazot, ſz. Hieronymus bizonyſag tèteli ſerént, minec utánna Vratol halal altal megh valec, es Chriſtusnak nagy alatatoſſággal kezde

ſolgalni, annyra magat megh alaza, hogy az ki otet latna nem hinne, hogy az a Paula volna, hanem ſolgalo leanyok közöt leg alab valonac itile lenni. Es noha magától epitetet Bethlehemi Kalaſtoromba ſok ſüzektul kornyul vetetetnec, mind az által közülök ki nem iſmertetik vala, ſem ruhája, ſem jarása, ſem ſava által, mindenek közöt legh kiſſeb vala. Ertuen ez eſes aſzonyállat embernec nemeſſéget, hogy nem czak nemzetrol kellene vonni, hanem joſágos czelekedetekkel eröſiteni.

Porus Indiabeli hatálmas Kiraly Alexandertol megh győzetetuén, ez világi alhatátlan allapattiat kezde elmeiébe gondolni, ſoha az vtan, noha vizontag Alexandertol orſagába tiztelteſſégeſen helyhezteteć, Kiralynac nem akara magat hivatatni. Alex. ab Al. lib. 2 cap. 19

Caſſanderus haſonlo képpen Kiralyſághra valaztatuan, nem akara Kiraly titulusſokkal elni. Idem

Alphonſus Aragoniai Kiraly, ki Neapolt es Siciliat birta, mikor egy üdöbe Campaniabeli tartományba vton menne, egy ſegény lovazra akada, kinec ſamár a liztel meg terheltetuén az ſarbol ki nem jöhetne, es az ſegény ember mindenektul ſegitſéget kéruén nem ſegitetnec, Kiraly le ſalvan lovárol, ki ſegite vinni az ſamart önen maga, ki minec utanna ſarbol ki ment volna ſamarával, Kiralt meg iſmeruén térdre eſek elöte, és boczánatot kére Kiralytol, kit à Kiraly jo ſoval tule el boczáta. Pontan. de beneficentia

Galliabeli maſodik Laios Kiraly hatalmas, es ſok győzedelmes hadviſeleſi utan hires neves, pozto ruhat ſokot vala viſelni, nem barſont avagy vont aranyal ekeſiteteket, mint à töb Feiedelmek, neha neha ſamaron ülven az Vrak jo lovai közöt mulatni ki megyen vala. Fulg. lib 3 cap 6

Phülöp Kiraly ki Athenasbeliekkec megh ronta birodalmokat, hogy fel ne fualkodnec jo ſerenczeiebe, egyc ſolgaiánac meg hagya, hogy nap keletkor be menvén à varosba, és megh kiáltana, hogy emlekezetibe lenne, hogy ember volna, azt az utanu minden ügibe, tanaczába, minden nap megh kiáltata, mig egyéb dolgaihoz kezdene, Phulop ember vagy. Ælianus.

Agatocles Kiraly fazakas fia levén, oly mérteklet es lón birodalmába, hogy ſoha el nem feletkeznec elöbeli allapattiárol, es ez okon, nem vaczoralt egyéb edenyekbul, hanem földbül czinalt talakbol emlekezetül. Auſonius.

Maſodik Lechus Lengyelec Kiralya parazt nemzetbül, kit magok vegezeſébül valaztanac, maſodik levé à celhez valo futasba, Lecheſekushoz,

kit le vagánac czalardſagáért az Lengyelec, hogy nagy földön ſegeket vert vala fel az cel előt, ki miat meg kefleltetnec vala à Pallya futok. Ez iſiu paraztbol lőt Kiraly, nagy eßeſen bira Kiralyſágat, es hogy megh emlekeznec elobi allapattiárol parazt ruháiat Kiraly palotaiába fel fuggezte, kit minden nap lat vala, hogy fel ne fualkodnec Kiraly meltoſagába. Chron. Polon: lib. 1. cap 8

Maſodik Czeh orßági Herczeg megh halnan Crocos neu Fejedelem, nagy ſok ideig leanya bira Czeh orßághot. Végre aßzonyálat birodalmát meg unuan az Czehec Libuſſahoz menénec, keruén, hogy valaztana ferfiat, ki birna az orßagot. Ozve gyüttuen Libuſſa az Vrakat monda nekik, en tü néktek ferfiat adok elótökbe, ki birion tüteket: Hozzatok elő az en feiér lovamat minden keſſégével, es ßabad mezore ki vigyétec, és ßabadon el boczaſſátok, vtánna menvén valahul megh al ferfiu elót, ki vas aztalon eßik, az leßen az én feriem. Kit meg czelekeduén az Vrac, egy ßanto embere lőt meg al à lo nagy röhögéſel, kinec neve Primislaus vala, el érkezuén az Vrakhu, mondanac, egéſſégel iambor ember, kit az Iſtenec nékünk Feiedelemül adtanac: téged Libuſſa ferienec valaztot, Czeh orßagh Feiedelemnec: Kiknec követſegeket nagy io neven véue: Ezenközbe ki fordituan à földbül ekeiet, ßanto vasra téuen, ſaitot kenyeret, mint ha nagy utra kellene menni, elottök euéc, az utan fel üluen az feiér lora nagy ſietſégel velekel indul. Vtába kérdec az Vrac Primi mislaustol, miért vinne lahába az tölgy fabol czinalt Czipelliuſt, monda, hogy Viſengradi varba maradekinac emlekezétül hadna, hogy mindnyáian tudnac, hogy első Czeh Feiedelmec ßantaibol hiuáttatot legyen Feiedelemſégre, ez okon hogy következendo Feiedelmek fel ne fua'kodnánac kik ala valo allapatbol Feiedelemſégre mennénec. Ezen fa Czipellius nagy bóczülettel tartatot, az Papoktul réghen, es minden Kiralynac koronázattiara ki hoztac nagy tizteſſégel, az Viſegradi Papok.

AEneas. Silva. Hiſt: Boh. cap 6.

ÖTVEN NYOLCZADIK RESZE.

AZ MAGA HANYOK VETŐK VETkeinek el tavoztataſárol.

Az magok hanyok vetők egyebeknek czelekedeteknek meg vtaloi

MOndgya vala Gaal tarſainac, kiczoda az Abimelech es Sichem, hogy neki ſolgályunk. Vay ha valaki ezt à népet az en kezem ala adna.	Iudic. 9
Rabſaces magát es Királyát, hanya veti vala Ezechias Kiraly ellen, es Ægyptus Királlya ellen nagy karomlásockal.	4 Reg 18.
Az magok hanioc vetők ellen hozza be Ieſus az Phariſæus, es à nyl-van valo büvos peldáiat.	Luc. 18
Meg vtálac az Sidok az Vakon ſületet embert, kit Ieſus à Templomba meg gyogitot vala, monduan: Bünbe ſületettél, es minket tanitaz.	Ioan. 9
Nagy maga fel fualkodásbol monda Pilatus Ieſusnac: Nem tudodé, hogy hatálman vagyon, hogy tégedet meg fezitczelec.	Ioan. 19.

Az magok hanyok vetők magok diczireteként ſolanak.

SAmſon fegyvertelen megh ölvén az Orozlant utiába, nem akara ſenkinec ielenteni, hogy abbol hü dűczöſéget ne kereſne.	Iudic. 14
Adonias David Kiraly fia maghat hania veti vala à nép elót monduan: En vralkodom attiam utan, de meg ezalatec ügyekezetibe.	3 Reg. 1
Benadab Kiraly nagy maga fel fualkodáſaba izene Izrael Kiralyának, hogy Samariat ſemmive tenne, de meg gyaláztatec.	3 Reg. 20

Eſter. 5. 6. *Aman nagy keuélyen hanya vete magat, haza nepe es barati elöt, hogy czakó ennéc Eſther Királyne aßzonyak, de akazto fa fizete megh maga hanyáſat.*

Dan. 4. *Nabugodonozor nagy keuélyen iarvan, mondgya vala, nem de nem eze az nagy Babillon varoſa, mellyet epitettem az orßagh házának az en erömnec erösſégébe, kit barmoc közibe valo ki veteſébe megfizete.*

2 Mach. 9. *Antiochus Iſtentelen Kiraly hanya veti vala magat, hogy Ieruſalemet Sidoc kopor ſoiáua tenne, férgeckel önen agyába emèztetéc meg.*

Az magokba fel fualkodot emberek nem czak embereket vtálnak megh, hanem még az Iſtentis.

Eſa. 14 verſ. 13. *MOnda Lucifer, az eghekbe fel megyec, es az eghekbe helyheztetem az én ßekemet. Az Teſtamentum hegyen ülök az ezaknac oldalin. Fel megyec az felhöknec magaſſági felibe, es haſonlatos léßek az magaſſaghelihez.*

Dan. 3 *Monda Nabugodonozor az harom gyermeknec, kiczoda az az Iſten à ki tüteket megßabadiczon az en kezeimbül.*

2 Mac. 15 *Mondanac az Sidok Nicanornac, vagyon hatalmas Iſten az eghbe, à ki paranczolya meg illeni az ßombatot. Mond Nicanor: Enis hatálmos vagyok è földön ki paranczolom hogy fegyvert fogianac.*

Matt. 4 *Effele emberec haſonlatoſoc az hazugh ördöghöz, ki CHRIſtusnac monda, ha engemet imadandaz, mind ezeket neked adom.*

Az magok hanyok vetök ſokat mondonak de keveſet czelekednek.

1 Reg. 17 *GOLIath magat hanya veti vala, ſokakat hivan hai vivasra, ki végre egy gyermektül megh gyözetéc.*

Iudit 6 & 13 *Holofernes magat hanya vete Achior elöt, hogy ötet megölne, mikor Izrael fiait megh gyözne, kinec fenyegeteſe, egy özvegy aßßony állatol semmive lön.*

1 Mac. 3 *Monda Seron, jo hirt nevet ßerzec magamnac, és megverem Iudat, ki nagy hertelen megh gyözettetéc.*

1 Mach. 10. *Demeter Kiraly ſia izene Ionathasnac, hogy à mezöbe menne hozzája, monduan vele lenni az hadakozoknac kezeket. Tud meg es tanuld megh, ki legyec en. De meg fizete kevélyſéget.*

2 Mach. 8. *Nicanor magat hanta vetette vala, hogy egy talentumért kilentzven Sido rabot adna, kinec azon harczon feie vetetéc, nyelve ki meczeteék.*

Sz. Peter maga veteſébe igire Chriſtus mellet valo halálat, kit egy ſolgalo leany kérdeſére megtagada.

Doctor Iacobus de Paradiſo Carthuſianus iria egy aitatos ßüzrül, ki tellyes életet böitölésbe, vigyazáſokba, imadſágokba maga teſte ſanyargataſával foglálta vala, es ezokért mindenektül ßentnec itiltetik vala. Tórtinec halálos betegségbe valo eſeti, ki magat halálhoz kezituen, egy Iſten felo Papnac megvonec. Ezen egy házi embernec holta utan megjelenéc fekete es iſonyu abrázatba. Kit latuan az Egyházi ember, meg ieduén czudála, és kérdi mi dolog volna az. Monda az Szüz: Ennyavalyus karhozatra adatattam az alsó ördögeckel égetéſre pokolba, es az leg alattab valo karhozottakal örökke gyötrötetni azzu magamnac valo tetzeſemért, es lelki kevélyſégemért, hogy ſenkit hozzam haſonlonac nem itiltem, hanem mindenec felet magamat fel magaztáltam. Egyéb embereket megh itiltem, és vtáltam, azért ßallottam az pokolnac mélyſégére, honnat ſoha ki nem ßabadulok. Hogy ha az egéz tenger el ßaradna, es annac fövenebül egy kiczin madaraczka egy kovet azok közül ßaz eztendö mulua vinne elis, bar mind annyi ideig kelletnec gyötrötetnemis pokolba, migh azt mind el hordana, megis örömeſt el ßenvednem czak üduezülhetnec, de ſoha ninczen ßabadulaſomra valo reménſégem. Azért en ßent attiam én érettem ne imadkozzal, ſe mas ne imadkozec, mert ſoha ki nem ßabadulok.

Vvilhelmus Lugdunenſis Püſpök iria egy czaczogo baratrol, hogy egyßer kérdetlen ßolvan az Apatur elöt. Mond az Apatur, meny el es halgas. Ez Apatur mondeat ugy ßüuébe foglala á barat, hogy ſenkinec ſemmit nem ßolana, mely halgataſába annyira gyarapodéc joßágos czelekedetekbe, hogy Iſtẽ ſok dolgokat megjelentene neki. Az üdöbe lakik vala egy vadon erdöbe egy Remete, nem igen meſzze à tol à Kalastoromtol, ki megbetegeduén, küldé az Apaturért, hogy hozzáia jüne es ßentſégeket ſolgaltaſna neki. Ezen halgato barátot az Apatur vele el viſi. Egy tolvay halvan czengettiü ßot, laſſan laſſan utánnok ballagh volna, mind az Remete cellaiaigh,

kuuul mar aduan meltatlannac utile magat be menetelre. Ki minek után na megh communicalt volna gyonasa utan, az aito melle alla az tolvay, és monda, nagy ſüuének alazatoſſagába: O ha ollyan volnéc, minemü te vagy. Monda à Remete maga diczíretibe és elmeienec fel fualkodaſába. Ezt kellene czelekedned à mit en ha ollyan akarnal lenni mint én vagyok. Ackor kezde ſirni az halgato barat. Ez utan el hagyvan az Remetet, mikor tavol földön volnának az Remete Cellaiatol, az tolvay kezde futni az Apatur utan, könyöröguén Iſtennec, hogy adna neki bünéirül valo igaz tôredelemſéget, és életének megjobbitasat: Soha tobbe nem akarna vétkezni, minden penitentia tartaſt kez lenne büneiért fel venni, azonba nagy ſereny ſégel futuan vtannok, el eſék es ſörnyü halállal megh hala. Ezt latuan az halgato barat kezde vigadni es öruendezni. [Haza érkezvén, kerdi az Apatur, miért igy halgatna: Monda az Barat: Mert atiam egyzer mondad ennekem, meny el, es halgas attol az naptol foghua mindenkor halgattam, hanem ha kérdetettem: Monda a Apatur, miert ſiral mikor az ſent Remetet megh communicalam, es nevetel mikor az gonoz tolvay utannunk futna, es megh akarna minket foztani, es ölni, es igy el eſuen bunebe megh hala? Mond az Barat. Atiam az en ſiralmomnac oka ez vala, mert mikor megh communicalad a Remetet, ackor az tolvay az aiton kuuul al vala, monduan ſüve alazatoſſagába: O ha ollyan volnec mint te vagy. Monda az Remete ſüvének kevelyſegebe, meltan akarhatnad ha oly lehetne', es igy megh haluan az Remete karhozec, es azert ſirek. De az tolvaynak ki mutannunk fut vala, gyonasra igaz ügyekezeti leuen, nem foztasra, sem meg óleſunkre, el eſuen futtába, megh hala, es az Angyalok lelket el ragadac, es menyorſághba nagy örommel vivec, mert annac töredelmeſſege annÿ volt, hogy el torlötte büneit es annac büntetéſet es azert nevetek.

Szent Pal Apoſtol hogy hü düczöſſegtül fel ne emeltetnek czudálatos latasi miat, az VR ellenkezö leleckel czapdoſtatta, az az teſti gonoz gondolatockal, hogy az altal igaz Chriſtus követöienec mutatatnec alazatoſſagába.

Iaros Barat Aegyptuba ſent Lelek Iſten jelenteſe altal nagy ſok jövendö dolgokat megh mond vala. Ez egyſſer monda az jelen valoknak az

tü haznotokra ielenti meg Iſten, nem az en mi voltomert. Betegeket es egyeb feleniavalyakba leuöket nem engedi vala, hogy hozza vinnenek hogy ez altal hü düczoſegbe ne eſnek, hanem az olaiat megh alduan, betegeknek küldi vala, kivel meg kenetetuen, meg gyogiulnak vala.

Szent Antalnak mikor könyörgene Martinianus vitezek Kapitanya, hogy leanyat megh ſabaditana á Sathantol, kitöl környül vetettetet vala, mond. En tülem ne kery ſegitſéget, mert enis bünös ember vagyok, hanem Iſtentül. Bizal az IESVS Chriſtusba es annak érdemébe hiven az mit kivanz megnyered. Hün Martinianus beſédének es haza menuén imadkozec, es megh gyogitatec leanya, az mint megh mondotta vala ſent Antal.

Moyſes Apatur ſem külömben czelekedéc, kinek ſent életi es ſemélye latni, mikor nagy ſokak jünénec, kik közül az Orſagh tiztartoia egyk vala, es ſemmi okon magat megh nem ohatna, egyzer el menvén elötte, maſſor akaráttia ſeránt vtába eleibe menuén, mikor kérdene à tiztarto hol volna Moyſes Apatur, (kit nem iſmert vala annak elötte) Mond neki az Apatur, mi dolgod vagyon az eze veſet vén emberrel, es bolondal? Ezt haluan czudálkozek à tiztarto ily ſidalmazaſan, es gyalázattian annak kinek nagy ſent életet hallotta vala ſokaktol. Viſzſza tervén hazához, megh beſélli mint irta volna egy Remetével vtába, ki Moyſest igy s igy gyalázta volna. Végre azoktol kérdi termetet, kik iſmerik vala es abrazattiat, eſébe veſi hogy à volt à Moyſes Apatur, ki ö maga magat gyalázta.

Szent Ferentznek ſentſéghe mikor az emberek közöt ki teriedet volna, hogy valami hü düczoſégh magára ne ragadna, egynek tanituany közül meg paranczola hogy ötet ſidálmazna, paraztnak tudatlannak, es ſemmire kellönek mondana, kinek ſidalmazaſaert nagy halat adna.

ÖTVEN KILENCZEDIK RESZE.

AZ BALVANY IMADASNAK vétkeiről.

Az balvany imadásra inditatnak az emberek, mikor oktatoiok es tanitoiok tűlök el tavozik, magok feie talalmányat követvén.

MIkor Moyses az Sina hegyen volna az Vrral negyven napig. Monda a nép Aaronnac: Czinály nekünk Isténeket, kik mi előttünk iarianac: Ki feluén à kősségnec rea rohanásatol boriu balvant ötte nekik, kik imadni kezdénec. Exód. 32

Iosue halála utan Izrael fiai el hagyuan attiok Istenet, baluant kezdenec imadni. Iudic. 2

Az balvany imadas buja terméßetnek kivanságára indittia az embereket.

IZRAel fiai menven Moabitac aldozattiára leanyockal vétkezénec, es azoknac balvanit imadac. Num. 25

Salamon Királynac ßive, venségébe el ßakada Istentül, aßßony emberec ßerelmeért, es azoknac egyhazakat czinaltatuan balvanynac áldozek. 3 Reg. 11

Az balvany imadásnak oka az gonoz tarsasag, és gonoz példa.

Achab

ACHAB Királynac nem vala elégh Ieroboam Istentelen példa követése, hanem Balnac ßolgala es azt imada. 3 Reg. 16

Achaz Iudánac Királya, Izrael Királynac utainjara, ennac felette fiat tüz altalis tiztitata. 4 Reg. 16

Siriaba vitetetuen Izrael fiai, es azoknac városira oztatatuan, Samariába, ki ki mind azoknac ßokások ßeréut Isténeket czinala magánac. 4 Reg. 17.

Az balvany imadas kevelységből ßarmazik, es Istennek meg vtalásából.

MOnda az kevély Holofernes Achiornac, en megh mutatom, hogy nincz több Isten Nabugodonozornal. Iudit 6

Darius Perßai Kiraly mindennec megh paranczola, hogy ßenki semmit ne kérne ßenkitül harmintz napig, hanem czakö tüle. Dan. 6

Nabugodonozor arany balvant czinaltata, es nagy kevélyen megh paranczola, hogy minden nemzet azt imadna.

Az embereket magok gonoßága indittia az balvany imadásra.

IEroboam magától gondola ket boriunac öntéßet aranybol, es Istén gyanant imadtatni. 3 Reg. 12

Iuda nemzetßegi oltárokat epitenec hegyeken, es fakalat. 3 Reg. 14

Manaßes Kiraly Iudába Baalnac Oltárokat epite, es minden menyei vitezßéget imadak. 2 Par. 23

Az Babilloniabeliec, elößör balvant imadac, annac el rontása utan az ßarkant imadac. Dan. 14

Antiochus Kiraly Oltárokat epitete, es azokon, dizno hußal áldozéc. 1 Mac. 1

Megh hagya Izrael ßainac Isten, hogy ha attiaßa, feleßége, ßa, avagy baráttia titkon öket idegen Isten tizteletire intene, neki ne engednénec, ße halgatnac, ße ßovat ne fogadnac, hanem á nép eleibe ki hoznac, és ö magok elößör vetnénec követ reaiok. Vizontagh hogy ha valamely varos népi közönßégel balvany imadasra hailot volna, közönßeges had által mind Deut. 13

meg ôletetnénec à varaſt prædaiával együt megh égetnéc, es azt à helyet ſoha ôröcke meg ne epitenec.

Deut. 13. Vgyan azoknal ket avagy harom bizonyſagh altal balvanyozasrol ha ki vadoltatnec, meg köveztetik vala, de czak egy bizonyſagára meg nem ôletetik vala. Deut. 17. las töb büntetést Levit. 26. Deut. 28.

Halván Izrael fiai, hogy Ruben es Gad nemzetſéget Oltart czináltatot volna, haddal akaránac indulni ellenec.

Ioſ. 22.

Illyes Propheta negy ßaz es ötuen Baal Papiait vagata le Ciſſon vize mellet à köſſégel.

3 Reg. 18.

Mikor Iehu, Achab Kiraly maradekit mind le vagattatta volna, mind balvaniozo Papiaival együt, ez hü ßolgalattiáért igire neki az VR, hogy harmad iziglen maradekiis vralkodnec Izrael fiain.

4 Reg. 10.

Ionathan nevü hamis Propheta elevenen égettetik meg Romába Veſpaſianus Czaßartol.

Cyrus Perſiabeli Kiraly, hetuen Baal Papiait meg ölete feleſégeckel es gyermekeckel együt.

Dan. 14

Mathotias Pap egy Sidot öle meg, mikor akárna aldozni az Oltaron az balványnac.

1 Mach. 2.

Az regi kereztiénec, mindenkor nagy ßorgálmatos gondot viſelnec vala Conciliumok gyülekezeti altal, hogy az kereztién hütet, gaz velekedéſektül meg oltalmaznac, ki gyomlállyac vala, az VR gabonai közül az ártalmas füueket. Es noha kereztién nevet viſelnénec Baſilides, Cerinthus, es Montanus, azon küüül Novatus, Arius, Marcion, es Valentinianus, és egyebec nagy ſokac, mind az altal az töb hiveknec egyeſſégetül, ki vetetnec vala, itilvén hogy azoknac tudománioc ellenkeznec à közönſéges kereztiéni vallaſtol. Haſonlo képpen karhoztatác Apollinareſt, Paulus Samoſatenuſt, noha Püſpököc volnánac. Theatri vitæ humanæ. Collector Lutheranus.

Marcianus Czáßar in Epiſtola ad Palladium, eroſſen meg paranczollya, hogy azokat kik törvényellen hamis Iſteneknec tizteletibe talaltatnánac, azoktol el fogatatnánac.

Vgyan azont mondgya Valentinianusnakis lege 7. cap. de Paganis. Senki meg ne niſſa az regi Templomokat, kik regtül foghua be vadnac ßegeztetue, hogy ot imadkozzanac. Tavol legyen az à mi üdonktül, hogy az vtalatos es undok balvánioknac elôbi tizteſſég adatátnec.

Az Eretnekec ellen ßent Pal elsö volt, ki büntetést rendelt, igy irvan Titusnac: Az Eretnec embert egy auagy ket intes utan el tavoztasd, tudnan hogy el fordult, à ki ollyan es vet, holot maga itiletivel karhoztatot. Tit. 3

Nicenumbeli ß. Atyaknac gyülekezetec Anno 324. megh atkoza Arius Eretnekséget, es tudománya követöckel együt ßanki vettetik. Plut. in vita Sylveſt.

Theodoſius & Valentinianus Czaßárok végezéc hogy az Eretneket kar valláſockal, ßidalmazáſockal, vereſegeckel, ßanki veteſſel, es halállal meg büntetetnénec. In Codice Iuris civilis cap. Arriani.

Elsó Friderik Romai Czáßar végeze, hogy az Eretnekec meg égetetnénec. Pol. lib: 8. de rerum inventione.

Leotius Melitai Puſpök Baſilius Magnus baráttia Valens Czáßar ideiébe, Meſſalianuſok Eretnekséget, mikor értette volna, hogy az Kalaſtormokbais be ferkezet volna, megh égetete à Kalaſtormokat. Theodoretus lib. 4. cap. 11.

Iuſtinus Czáßar elsó birodalmánac eſztendeiébe Severius nevü Antiochiabeli Puſpöknec nyelvet ki metzete Eretnekségeért. Evagrius libro quarto capite quarto.

Vgyan ezen Czáßar nem czak azokat vizza hivata ßanki vetésbül, kiket Anaſtaſius Czáßar Eretnec ßanki vetetet vala, hanem nap keleti, és nap nyugoti birodalmábolis ki üzete az Eretnekeket.

Perſiaba Chabada nevü Kiraly ſok ezer Manicheuſokat vagata le, hogy fiat dögleletes tudományockal meg ferteztettec vala, es attia ellen valo tamadasra inditottac vala. Paulus Diacon. lib. 15.

Nagyobik Iuſtinianus Czaßar üldözést indita Görögöc közót, birodalmánac elso eztendeiébe, es mikor ſok fo embereket talalt volna Arrius eretnekſége követéſébe, joßágokat mind el ada, és végeze, hogy ſenki egyéb Orthodoxuſoknal ne birna tiztet. Cedrenus.

Zeno Czáßar Edeſſabeli Scholat kibe Neſtorius Eretnekséget tanitiae vala földébül ki rontata. Theod. Lector lib. 2

Tiberius ideiébe, egy balvany imado Antiochiaba ördöngös, mikor nem akarna meg terni az vadaknac vettetik, teſtet az vtan kereztre vetvén à farkaſockal étete meg. Evag: lib. 5. cap. 18.

Elso Gelasius Papa Manicheusokat Romából ßanki vetette, megh égetuén könyveket. Platina.

Ramis Spaniol Orßag Kiraly ertuén attiafianac hütröl valo el tereset ßemeit ki vaiata, es tömletzre vete. Ritius. Vide in tripartito decreto de hæreticis comburrendis & Lutheranis.

Egy üdobe Macharius Apatur fel akárván menni Ægyptusba: Nitria hegyére tanituányaval, kinec paranczola, hogy elötte fel ballagna. Azomba egy balvany imado Papot elöl talàl, ki nagy hertelenségel ala fut vala, nagy fat hozvan kezébe. Nagy kialtással monda à Barat: Hova megy ördög? Ezt halvon à Pogan Pap nagy haragra inditatéc, es ugy megh dögenieze à baratot, hogy holt eleuen ßamba hadna. Az utan megh azon ösuenyen ala futuan nem mezze Machariust elöl talállya. Mond neki Macharius: Egességel, egességel munkalodo. Ez ßot halvan à Pap, czudálkozéc, és monda Machariusnac: Mi ioßághot tekintettel en bennem, hogy igy közönnel ennekem? Mond Macharius, mert latom vala, hogy munkalodnal, és tudatlanul futz. Mond neki á Pap: Enis à te közöntésedre, ismerlec tégedet zz nagy Isten ßolgaiánac lenni. Mert mas egy nem tudom miczoda nyavalyas Barat elömbe jüuén boszszusag tétellel illete, de en annac ßovat vereségeckel meg fizetem. Ez ßok vtan ragada Machaaius labat nagy kialtással monda: El nem boczátlac mig engemet baratte nem tez. Viszsza menuén Machariussal együt, mikor az meg vert ßerzetes helyére érkeztenec volna, mivel hogy à veresegh miat nem jarhat vala à barat mind ketten kariokra veuéc. Fel menuén à hegyre az tób ßerzeteseknec Kalastormába, mikor à Pogan Papot lattac volna hogy ßent Machariust kovetne mindnyáian czudálac, kinec peldáiára sokan à Pogánoc közül meg terénec à kereztien hütre. Monda az atiafiaknac Macharius, à kevély beßed, es gonoz, mégh az jamborokatis gonozra indittia: az alázatos beßéd pedighlen mégh à gonozokatis megh teriti à gonozbol jora. Ex Vitis Patrum. parag: 120.

HATVANADIK RESZE.

AZ MORGASOKNAK ES ZVGOladásnak vétkeirol.

Az ßolgak zugolodok Vrok feddése ellen

AGAR nem ßenvedhete kevélysége miat, aßßonyánac feddeset, kiért elis budosec, de az Angyal altal vizza teritetéc aßßonyához. Gen. 14.

Mondanac Izrael fiai közul valo fö tiztviselö emberec Moysesnec, kit Isten vezérül hozzaiok küldot vala, tegyen Isten itiletet mi közöttünk es te közötted. Exod. 5

Izrael fiai mondanac Moysesnec czufolasbol. Nem valae Ægyptusba temetö hely. Exod. 14

Latuan Izrael fiai, hogy Moyses kesnec az Vrral à Sinà hegyen, mondanac Aaronnac, czinaly nekünk Isteneket. Exod. 32

Sara ßolgalo leanya nagy haragal ßidalmaza aßzonyat. Tob. 3

Az tobzodok es torkosok gyakorta morognak hasok kedve kereseséért.

IZrael fiai zugolodának italoknac es ételeknec fogyatkozasáért Moysesre, kiért Istentül igen meg büntetetenec. Exod. 16. 17

Izrael fiai nem elegedénec megh mannával az Angyaloknac kenyerével, kibe minden fele ßaiok kivánta iz megh vala hust kivannánac, gyumölczet, dinyet, par hagymat &c. Isten ellen morganac kiért megh fizetenec sokan közülök. Exod. 17 Num. 2 Num. 11

Az irigyek zugolodnak latuan felebarátyok előmenetit.

Num. 16 *MOyſes es Aaron ellen morogánac Izrael tizt viſeléſékor, kiert tüz miat ſokac meg emézteténec.*

Luc 15. 19 Matt. 29 *Az kevely Phariſæuſok morognac vala Ieſus ellen, hogy à bünös embernec házába ment volna, es hogy à bünöſockel ennék.*

Az munkáſoc zugolodnac vala az czelédes ember ellen, mert egy arant valo fizetéſt adot vala azoknaku, kik ezak egy oraigh munkalkodtanac vala.

Luc. 15 Matt. 21 *Az Papi Feiedelmec halvan az gyermekec énekléſet, mikor Ieſus ſeregel megyen vala be Hieruſalembe, meg buſuluan, mondgyac vala Ieſusnac, hogy meg tiltana óket.*

Luc. 15 *Az tekozlo fiunac battia haluan öczénec megjövetelit, harágzik vala attiára, hogy lakodálmot keßitet volna nagy óromébe.*

Gyakorta az magokba tőrődő emberek, sűrhetetlenſegeckel veßedelmet kereſnek magoknak.

2 Reg. 17 *ARchitophel latuan tanaczánac haßontalan voltat, kit Abſolonnac David Kiraly ellen adot vala, haragiába magat fel akazta.*

2 Reg 19. 20 *Miért hogy Iuda nemzetſéghe keményen ßola à töb Izrael tiz nemzetſegénec, el ßakadánac tülök Hadnagyul valaztac magoknac Sebath: kiért ſok vér ontas lön kozöttök.*

Act. 6. *Az Görögök latuan hogy az ö nemzetinec özvegy megh utaltatnánac az minden napi ßolgálatba, kezdenec morgani az Sido nemzet ellen.*

Nagy haborodot ßüvel vadnak az gonoßok, mikor az ſoktol intetetnek.

Tob. 2 *TObiu feleſége, mikor feddettetnec Vratol, fel haborodot ßüvel, és modnelkul ßola Tobiasnac.*

Iob. 22 *Eliphaz Iob baráttia, Iobtol jeles okockal megh gyözetetuén, fel haborodot ßüuel felele ſokat Iobnac.*

Miert

2 Mach. 6. *Miért hogy az vén Eleazarus igaſſágot ſol vala regi jo akaro baratinac, kik Antiochus Kiraly paranczolatinac engedelmeſſégere intik vala, hogy nem illenec vénſegéhez az ſiac elot valo tettetes, ellene fel haborodánac.*

Ioán. 9. *Az Phariſæuſoc haluan az vakon ſületet embernec ellenec valo bizonſáginac erös okait, meg atkozac.*

Act. 7. *Hálvan az Sidoc ſent Iſtuan beßédit, ſüvökbe haſadoznac vala ellene.*

Az igazaknak beßédek után gyülölségekre inditatnak az Iſtentelenek.

Iudit. 5. *HAlvan Achiornac jo intö ßavat Holofernes, nagy haragra inditaték ellene.*

Eſter 3. *Latuan az keuely Aman Mardochæuſoknac alhatatoſſágat, hogy ötet nem imadna, egéz Sidoſágnac veßedelmére ugyekezéc.*

Dan 3. *Nabugodonozor haluan az harom iſiunac engedetlenſégeket, kik nem akarác imadni az ö balvanyt, nagy haragra geriede ellenec, és paranczola hogy az eghö kementzebe vetetetnénec.*

Matth. 2. *Herodes Kiralynagy hozzu haragra inditaték CHRISTVS ellen, es minden gyermeket meg ölete Bethlehembe, es annac tartomanyaba.*

HATVAN EGYEDIK RESZE.

AZ HALAADATLANSAGrol.

Nagy

Nagy halaadatlanſag Iſtenhez az emberektől jo tetemenirol el feletkezni, mikor ellene valo dolgokat czelekednek. Kiért annak utánna ſőrnyű bűntetéſeckel meg bűntetetnek.

Exod. 32 *IZrael fiai hamar el feletkézénec Iſtennec jo tetemenirol, ki hozvan őket az Aegyptombeli rabſágbol: Boriu balvant imaduan Iſten helyet.*

Num. 11 *Iſten nagy kivaltképpen valo kegyelménec aiandekából negyven eztendeigh Angyaloknac kenyerével tarta Izrael fiait minden munkáiok nelkül, mégis ellene morgánac.*

Iudic. 2 *Izrael fiait igen meg fedde az Iſtennec Angyala Iſtenhez valo haladatlanſágokert.*

3 Reg. 12 *Kiraly meltoſágra emele fel Iſten Ieroboant ſolgából, az pediglen el feletkezvén jo voltárol, balvánioknac aldozec, es Izrael fiait az altal Iſtentül el ſakazta.*

2 Par. 25 *Amaſias Kiraly Iſten ſegitſegével ellenſegit megh gyözven, el feletkezven Iſtenrül balvany imádo lón.*

Halaadatlanok az emberek egy mashoz, el feletkezvén jo tetemenyekrol.

Gen. 40 *HAlaadatlan lön az Pharaho Kiraly kolczára Ioſephhez, ki jo ſerenczeiere magyarazta vala, meg alom latáſat, kiert kerte vala Ioſeph, hogy meg emlekeznec Pharaho elôt ſolvan artatlan rabſagárol.*

Ge. 29. 30. 31 *Sokzor akara megh czálni, es beret el valtoztatni Laban Iacobnac, jo ſolgalattiáert.*

1 Reg. 17: 18 *Sok hü ſolgalattiat vótte vala Saul Davidnac, mindazaltal halálra kereſi vala ſok ſor.*

2 Reg. 11 *Nagy halaadatlanſághat mutata David Vriashoz levelet külduen tüle Ioabnac, hogy artatlanul ellen ſegitül à harczon meg öletetnek.*

Gyakran halaadatlanok az emberek azokhoz kik veſzedelemböl meg mentétték őket.

David

DAvid ellenſegéktül megh ſabadita az foldnek nepét, mind az altal, Saul kezebe akarjac vala adni, hogy tőle meg öletetnek. 1 Reg. 23

Minec utanna David Abſolonnac, attya fia haláláért megh kegyelmezet volna, Attya ellen tamada, és ſekiből ki kergéte. 2 Reg. 12 & 15.

Ionatas altal megh ſzabaditatéc Demeter Király ellenſégitül, ki annak utanna ellene tamada. 2 Mach, 11.

Ieſus pelda bezede à Sidoc ellen. Az czeledes ember, ki ſöleiet adta vala munkaſoknac, kikhez ſok üdo mulua ſolgaiat küldven, hogy ſöleienek gyümölczeben hoznának, ſok boſſuſaggal és véréſeggel illeték őket. vegézetre fiat külduén ugy mint az ſolónec örökösét, megh ölek és az gyepün ki vetek. Luc. 20.

Az tiz Belpokloſok közül, kiket IESVS megh gyogita, czak egy lön halaádo. Luc. 17

Halaàdatlanok lönek az Kalamaroc ſent Palhoz, kiknec ſolgalo léanyokat az ördögtul megh ſabadita, mert ellene tamadanac. Act. 16.

Halaádatlanok az emberek barattyokhoz kik őket tiztelni akariak

AMmon fiai halaádatlanoc lönec Davidhoz, ki követit küldette vala vigaztalaſokra attyok halalán, mert követit ektélen megh czufoltatak. 2 Reg. 10

Nagy halaádatlanſagot mutata David Ionathas fiahoz kinek örökſéget ſolgaianac ada. 2 Reg. 16

Ioas Király halaádatlan lón, Ioiada Papi Feiedelem fiahoz, ki ötet Kiralyi ſekibe ültette vala, mert megh ölete, igaz mondaſaért. 2 Par. 24

Eliſeus Prophétat, nagy ſok iotetemeniért, Izrael Királya megh akara öletetni Samariaba. 4 Reg. 6.

Macædoniai Phülöp Kiralynac vala egy vitez ſolgaia, ſok Feiedelméknel kedves és tekéntetes, ez haio vezeſekbe minden joſágat el veztvén, utolſo ſegényſégre juta, ugy hogy aligh élhetne, kit latvan nagy nyomoruſagba egy Macedoniai gazdagh ember, könyörülven raita, ugy mint holt elevént be vizi Maioraba maga agyat neki ada, minden ſük ſégere nagy ſeretéttel gondot viſelvén, annak kivanſága ſerént: kit minek utanna megh élevenitet volna, és tüle Vrahoz boczatuan, ſük ſéges uti költſegelis ſégitet

volna

volna: mind ezekert à vitez igire magát arra, hogy Feiedelmenel meg emlekeznec felöle, halaádatlan sem lenne. Ez Philoph Királyhoz menuen maga ßerénczetlenséget, elöl ßamlaluan Király elöt, de gazdaianak io czelekedetiröl megh semremlekézec. Kin mikor ßanakodnec à Király, vitez kore Királt, hogy egy Macædoniai ember örökséget adna neki, ily nagy karvallásáért Ez ember kedíglen gazdaia vala, kit Kirávytól megh nyeruen, minden iovaitól megh fozta. Ez nem ßenvédhetuen illyen halhatatlan halaádatlanságot, Philop Királt leuele altal bizonyossá tezi minden vitezzel valo io czelekedetiröl. Haluan ezeket Philoph Király, ily ßemtelen halaádatlanságáért fel gerieduen, à vitezt, örök gyalazáttyara, meg helegeztetuen jozagat elobbi vranac meg hadgya. Cœl. 7 cap. 28 Lect Antiq.

Alexander Severus Czaßar egy vitezet, ki ven gazdaia Aßßonyat meg verte vala, megh nem elegedet, hogy vitezi közül ki vetne, és fizetéset le tenne, hanem, paranczola hogy vén gazdaia aßßonyanak koczißa lenne, ugy hogy kibozzusággal io tevöet illette vala, gonoz tetemeiért, io czelekedettel ßolgalna. Fulg. lib. 6 cap. 3.

Aurelianus Czaßar egy vitezet, ki gazdaia aßßonyat megh kißebitette vala erößak alta', ket fiaral vaßagh fat le vonatata, teteiet mindeiknek terdehez köttetven fel bocztatata, kegyetlénül el ßaggattata Fulg. ib.

Per fiabeliec semmi uetket utalatosbnac nem tartottanac az halaádatlanságnac vetkeinel. Innet ugy mint bizonyos jelböl, iteltec azokat meg Istenekneki megh utaloinac, attyoknac, hazaioknac, és barátttyoknac, mikor felebarátttyokat segithették volna, és nem segitettec.

Mert az halaádatlanságót ßemtelenségh koveti, ki minden undokságra elól iaro hadnagyságot tulaidonit maganac. Alex ab Alex. lib. 5 cap. 1 Themeßius de amicitia. &c.

Lucifer latuan maga ßépségét, és à mellet nagy ereiet, teremtöiehez hasomlo akaruan lenni, ily halaádatlanságáért, az Egheknec magaßágibol, Pokolnak vettetéc fenekere.

Adam és Eva halaádatlanoc löuen Istennec hozzaiok valo iovoltaért, paranczolotttyat megh ßegik, Isteni hasomlatoßagh kiuantokban, Paradiczombol ßamkivettettenec.

Solon Athenasbeliec törueny ßabo attyoc, ßamkivetettetik hazaiabeliektül, kiket nagy sokßor ellenségektul meg oltalmazot vala, ellenségnek

nek Athenas ellen epitetet varait le rontotta vala, varosanac ßabadsága ellen, attya fia ellen, ki magánác tulaidonitorta vala az Feiedelemséget, fetet halalra vetette vala. Idegen fóldon hal megh. Val. Max. lib. 5 cap 3

Likurgus Lacedemonyai közül vala fó embernec semmi fele hazaia mel let valo io czelekedéti nem lehete kedves, neha hazaiabeliéknec duhóssegekbe ßamki vettetet, gyakorta kövecckel haigaltatot, ßeme ki verétettet, ki felol Apollo Pitheus ily feleletet mondgyac hogy adot volna, nagy tokelletes jamborságáért. Nem tudom ha Istenéc koze kellyene ßamlaltatni auagy emberec közibe. Val. Max: lib. 5. cap. 3.

Nagy Alexander meg nem emlekezec Daikaia io gondviseleséröl fiat megh öli.

Antonius Caracalla Romai Czaßar megh nem elegeduen sok fó fo emberéknec halalaval. Cilo fó vrat, ki fel tartotta vala attya ideiebe, Romai tiztarto leven megh oli. Dion. Nicæus.

Constans Czaßart Magnentius vadazasaban megh öli kit annac elötte egez hada rea rohanasatol maga képenyegevel be feduen, hogy megh ne öle tetnec, megh oltalmazot vala.

Basilius Czaßar egy fóvitez ßolgaianac feiet vetete, kit vadaßasában halaltol oltalmazót vala megh, egy szarvas óvenel fogva ßaruaikozet hordozvan, ez vitez övet fegyver euel el vaguan à Czaßarnac, hogy megh ßabadittatnec, azt költe felole, hogy Czazart akarta volna megh öini. Zonaras.

Athenasbeliec Aristidest, ki vezeték neuen mindenektul igaznac hiuattatic vala, sok hazaiahoz valo ieles czelekedetiért, mikor ok neku! ßamkivetetnec, keri vala az Isteneket, hogy ily raita tót boßßusagh tetelert mindeneket kedvec ßevént czelekednenec Plutarchus in Aristide.

Phocion noha sokat ßolgalt vala Athenasbeliéknec, mind az altal meregh italra iteltetek, kitól mivec utanna merget megh itta volna, mikor kerdenec mit izenne fianac halala elöt. Monda, hogy attya halalaért bozzut ne allana, és az ö gilkosit ne gyulolne. Ael. lib. 12 de varia Hist.

Xantippus Lacædemonbeli fó embert, Cartagobeliec tengerbe vetec, noha nágy sok io tanaczual haznokra ßolgalat vala, Punicai hadba gyözedelmekre vala, Attilius Kiralioczkatis meg fogtac. Val. Max. lib 9 cap. 6

Scipio Africanus ki punicumi hadnac, gyózedelme utan czak nem

utolso vezedelemre iuta ügye, Carthagobeliéket meg gyözi, és Roma hatalma ala veti minden birodalmiual egiüt: mind az altal, mind enij hires gyózedelmiról el feletkezuen ßamki vettetéc, ki nehez neuén veuen meltatlan gyalazatyat, koporsoiara ezt irata. Halaádatlan hazam, mèg czontaimat sem adom teneked.

Scipio Asiaticus attya fia Africanusnac, nagy hires neues gyózedelmi utan Antiochus Kiralyon, Kibe egez Asiat Romaiac hatalmaba haita vadoltaték, mint ha Romai tarhazat lopta volna megh, és tömletzre véttetic.

Scipio Nasuita bekessegnec ideien, anij diczeretet vétt vala io maga viselesévél, mint az ket Scipio fegyvereuel, kit Tyberius Grachusnac gonoz ügiekezetit, kiuel meg akaria vala nyomni, és rontani közönseges Romaiac ßabadságat, meg ronta, az jeles diczeretiért, nagy irigysegbe esék, Perganumba küldetec követsegh ügyiuel, holot mind halaligh tartaték.

Theseus Athenasbelieknec fundatora, ki mégh ifiusagaba, Minois Kiralinac ellenec valo duhösseget meg törte vala. Thebanusoknac hasonlo ellenec valo fel fualkodasokat meg alazta vala. Vegezetre ki minden fel inditatot gonozsagoknac ereiet, nagy bator ßiueuel, és vitezi ereievel meg ßókta vala rontani, tölök ßankivetesebe megh hal.

Socrates jéles Philosophust, és minden io erkölcznec tanito atyat, kinel Apollo itileti ßerént, bólczeb nem volt az idöbe Görög Orßágba. Ezen Athenasbeliec meregel ölek meg joteteért.

Themistocles ki hazajat gazdagga, hiresse nevesse és Görög Varosoknac Fejedelmeue jeles hadakozasiual tötte vala, oly irigysegbe esec hazaianac, hogy ahoz kélletet foliamodni elete meg tartasáért, kit soc harczokal meg gyözet vala Xerxeshez.

Diont Siracusabeliec, elößer ßankivetuen, az utan ßankivetesébol haza hiuan meg ölik, ki fejet erettéc halalra vetette vala, hogy Dionisius Tyranus kegyetlen igaiabol meg ßabaditana meghis ßabadita.

Alphonsus Királinac, mikor hirre adtac volna, hogy egy azoc közül, kiket ö nagy sok iockal ajandekozot vala, töle el allot volna, elößer magaba meg haborodec: de uizont magahoz teruen, monda: Mit panazolkodom ennec halaádatlanságan, holot en sockal halaádatlamb vagyoc az en Istenemhez, kitül soc iokat vettem.

HATVAN KETŐDIK RESZE.

AZ GYŰLŐLSEGRŐL és ellenkezesről.

Az Vr Isten emberek közöt valo ellenkezeséket az bűnekért engedi lenni.

AZ Elso Atiainc közót, és azkigio kózót, Isten ellenkezest monda hogy teszen. Gen. 3.

Salamon királira minec utanna vetkezet volna, harom fele ellenséget boczata, Adad Idomeust, Rasont, és Ieroboant ßolgaiat. 3 Reg. 11

Mikor Izrael fiai Isten ellen vetettenec volna, ellenec tamadanac ellensegi: Iudic. 11

Holofernes Izrael fiainac bünökért meg szalla Varosokat, kiért pœnitentiat tartvan meg szabaditatanac. Iudit. 5.

Emberi nemzetre valo gyülölségból az órdögh konkolt hint közikbe, az az, haborusagot. Matt. 13

Ellenkezesek egymas közöt tamadnak el mulando iobágoknak kivanságibol.

ABraham és Lot Paztori kózòt, ellenkezesec tamadanac marhaioc felet. Gen. 13

Mikor Isaác meg sokasodot volna marháiaba, vizzavonas tamada, az ü Paztori kòzöt és szomzedoc kózòt. Gen. 26

Gyülöli vala Iacobot Esau az öröksegért, kiért halallalu fenyegeti vala. Gen. 27

Az ellenkezes gyakorta gyűlőseg-ből tamad.

Gen. 37. IACob fiai meg irigylec, hogy Iosephet minden fiainal inkab szeretne, gyülölic vala ötet, és semmi bekesseges szot nem szolhatnac vala neki.

Exod. 1. Az Egyptusbeliec gyülölic vala Izraél fiait, mert nevelkednec és sokasodnac vala.

1 Reg. 18 Latuan Saul, hogy David eßesen czelekednéc, és az nepet ßeretne, ellensege lon mind halalaigh.

Ellenkezes tamad az emberek közöt testi vetkek miat.

Gen. 34. DIna ßeplösiteseért nagy gyülölsegh és ellenkezes tamada Iacob fiai közöt és Sichem közöt.

2 Reg. 13 Minek utanna Thamárt megh ßeplösitette volna, Amon, felötte igen megh gyülöle.

2 Reg. 13 Absolon közöt és Ammon közöt nagy ellenkezes tamada, Huga fertözteteseért.

Az Istentelenek gyűlölik és ellenkeznek az igaz mondockal.

3 Reg. 21 MIKor Achab Kiraly feddettetnec Illyes Prophetatól, monda neki Achab. Most lóttem teneked ellensegede,

3 Rég. 22 Monda Achab Iosaphatnak Micheas Prophetarol, gyülölem ötet, mert soha jot nem Prophetal ennekem, hanem gonozt.

Ellensegivel megh kel embernek bekelleni, sok veßedelmeknek el tavoztatasáért.

Iudic. 11 IEPhte megh bekellek Galaaditáckal, kik annak élötte ki üzték vala attya joßagahól, és Feiedelemsegre mene ellenseginec gyözedelme utan.

1 Mach. 13 Ezebe vevé Simon hogy Triphon czalardsaggal kerne Ionatas adosagat fiainac kezessegeuel egyut, mind az által hogy Izrael fiainak, ne adna

okot

okot az egy mas közöt valo ellenkezesre, megh külde neki á mit ker vala, valtsagáért attyafianak kit fiaiual egyut megh öle.

Meltan feddetetnék azok, kik io okokbol meg nem bekellenek felebarattyockal.

PILatus és Herodes Christus ßenvedesebe megh bekellenék, kik az elöt halalos ellensegek valanak. Luc. 23.

Ellensegeknek gyözödelmeért halakat kel adni Istennek.

MIKor hallotta volna Theu Hemat Király, Davidnak gyözedelmet ellenségin, fiat Dauidhoz külde, órvendeze néki, és bekesegét kere tüle. 1 Par. 18

Feiet veven Iudit azßony Holofernesnec, monda, diczerietek az Istent, ki gyözedelmet czelekedet es meg ölte az ellenseget. Iudit. 13

El burituan Isten Pharahot nepestül á veres Tengerbe, monda Moyses. Enekellyünk az Vrnac diczósegessen. Exod. 15.

Diczérék az Vrat, Raguel felesegestül, ki ellensegektül megh ßabaditotta vala leanyokat. Tobiæ 8.

Machabæusok ellensegeken valo gyözedelemért aldák az Vrat.

Semiramis Asiriabeli Királyné aßßony, mikor haiat fusulene, és feligh meg fusülette volna, azonba haluan hogy Babyllonia tüle el allót volna, nagy haragiaban felbe hagya feje ekesiteset, ki menuen Palotaiabol addig meg nem ßünek, miglen vizontag hatalma álanem vetne Babyllont, ez utan feje fusuleset ugy vegezi el. Val. Max lib 6. c. 3. 1 Mach. 4

Olimpius Nagy Alexander Anya, oly nagy gyózhetetlen haragu aßßonyálat volt, hog Iolat ki Alexandert meg akarta etetni kulczarat, halala utanis koporsoiabol ki kapaltatta, és izrul izre ßaggatatta.

Cleomedes nevó bay vivo, minec utanna megh ölte volna Epidamius baynakat, és belit ki vetette volna à biraktol, tòrvényben hivattatek, és ily ektelen czelekedetiért meg bozzonkodek, az melly ozlopon ál uala, az jatek helynec haza, meg randita, és nagy sokakat le romoluan à haz meg öle,

Etheoclesnek és Polinetésnec Vrasagok felet, oly nagy gyülölsegek vala egymashoz, hogy egyßer annyok ielen leteleben fegyvert vonuan egymas ellen, annyok nem oltalmazhatuan üket vagdalkozasokba meg halnac. Kiknec testek Pogany ßokasoc ßerént mikor tüzre vetetet volna, hogy meg egettetnenec, az tüz ket fele valék kózóttòk.

Nagy

Nagy Alexander Daikája fiara ſörnyen meg haragoduan, lakáſában által vere.

Hipponax Poéta anyra gyülöli vala Bubalus kép irot, hogy ſokektelen iraſi ual, fel akáztaſara inditotta legyen.

Annibalnac anÿ gyülöſege vala Romaiakellen, hogy nyolcz eztendöskoraba meg eſküt, hogy ha meg érebedik, Romaiaknac rettenetes ellenſege lezen.

Martius Sabinus fölette igen bana, hogy Hoſtiliuſt Orſág gondgya viſeleſére választották volna, ötet hatra hagyuán, ugy hogy arra valo bozzuſágert magát meg olte.

Cornelius Sylla C. Marius ezontyait, ideſtoua hanyata nagy gyülöſégeböl.

Vatiniuſt anyra gyülölték latorſagáért az Romábeliec, hogy pelda beſedbe vették közöttök, Vatiniánus gyulölſege. az az, oly gyülölſégh kinel nagyub nem lehet,

Commodus Czaſzar, fördös meſteret éghö keménczebe tolyáta be, czak azért hogy nem kédve ſzerént volna meleg à fürödö.

Septimius Severus, Clodius Albinuſt, kit harczál meg győzöt vala, meg ölven, mezetelen teſtet Palotaián ki vete, loua hatara uluén teſtet tapodtáta azzál ſem elegeduén, Palota uduaran mind adigh hagya ſzenuedni, miglen nagy buzit touáb nem ſzenvedhetuén vizbe vetétti,

Heliogalbaluſt, ugy meg gyulölte vala, az Romai kőſſégh, hogy holta utan teſtét, à kamora ſzékbe vettétté, annak utanna mind annyaval együt Tyberis folyo vizbe vonatata, neuetü közönſeges Könyuekbol ki törlettete.

Paleologus Mihaly Csaſarnak még czak temetö helyet ſem engede az Romai kőſſegh.

Ecelinus Tyranus hadba meg ſebeſeduen nagy haragiaban ſebeit körmeivel ſággatta.

Machumet Othomanus, mikor kertebe ment volna, és ket vgorkat latot volna, hogy le ſakaztottak vala, ket ekes termetu gyermek vele levén, az kertbe kerdven azoktul ha ök ſakaztottak legyen le az vgorkat, mondvan azok hogy nem, nagy haragiaban meg öli öket, itilven hogy felelmekbe hazudnanák, kik meg nituan gyomrokat ſemmi jelt nem talala kiért meg olte vala.

Nagy

Nagy Alexander gyulöli vala Perdicaſt, miert hogy hadakozo vala, Lyſimacuſt hogy vitez volna, Seleucuſt hogy bator ſiuü volna: Attaluſt hogy Kiralyi meltoſagnac követöie volna: Ptolomæuſt hogy io ſerencses volna. Æliande varia Hiſt: lib. 12.

Aſinius Pollio vgy gyülölte Cicero nevet, hogy mikor holta utan Sextilius Poéta Cicero tiszteſſegere verſet akart elötte mondani, nem akarta halni.

Saluſtius és Cicero egymaſt mondhatatlan igen gyülöltec, ugy hogy iraſi köze, undok, és fertelmes vetkeket elegitettenec.

Didimus Alexandrianus gyülölſegeböl, Cicero ellen hat könyvet irt, innet nevezik Cicero maſtixnac.

HATVAN HARMADIK RESZE.

AZ IO ES HASZNOS EMBERI ŭgyekezetről.

Az io ŭgyekezetnek tulaidonſaga io vegre valo czelekedeteknek probaia.

CAInnak czelekédeti gonoz lön, mert gonoz ügyekezetből ſarmazék, mikor irigyſegből attya fiat megh öle.

David hogy az Golyatot meg öle, diczeretet ven, és fel magaztalta, tek, mert io ügyekezettél czelekéde Izrael fiainac ſabaditaſara, és Iſten neuenec nagyub diczeretire, mikor Iſten karomlojat meg öle. 1 Reg. 17.

Mikor Iſten Abrahamnac magzatot igirt volna Saratol, neuete Abraham, Sarais neuete, Abraham meg nem feddetec mert öromebe nenete, Sara peniglen megh kerdetec miért neuetne, mert hihetetlen dolognac itili vala venſegebe valo gyermec ſüleset. Gen. 17 & 18

k Monda

Exod 9. 1 Reg. 26 2 Reg. 12. Math. 27.

Monda Pharaho vetkeztem. Monda Saulis vetkeztem. Monda Davidis vetkeztem, Manasesis, Monda Iudasis az arullo vetkéztem, de ezeknec ügyekezetek és czelekedetéc ellenkezenek.

Vgyan azon egy embertŏl nemely ŭgyekezet diczeretre mélto, nemely kedigh nem.

Exod. 17

MInt Moyses mikor Izrael fiainac keresere vizet kere Istentül hogy innanac, nem ketelkedek, hanem palczajaual Isten paranczolattia utan megh üte á köziklat és vizjöue ki. Vgyan azon Moyses, mikor Isten ßauara paranczoltatéc, hogy az közalbol vizet hozna, ketelkedes alat monda, uallions hozhatoke tinektec vizet é kößalbol? Kiért Istentül meg büntettetéc, és ez á mondas lön oka, hogy be nem mehete az igiretnec földebe.

Num. 20

Luc. 15 14 18 Ioan. 6

Iesus követeinec nem egy ügyekezetec vala, mert nemellyek vigaztalasokért, gyogyulasokért, tanulasokért követic vala, nemellyek peniglen hogy megh foghatnak bezedebe, és czelékedetit karomlhatnac.

Az io ŭgyekezet czelekedetért vetettetik, á höl ninczen tehetsegh á czelekedetre.

2 Reg. 7

DAvid io ügyekezeti kedves lön Isten elöt templomot akarván epiteni, deczelekedetre nem lön ßabadsaga, sok vér ontasaért, hanem fianac igertetet az az io ßandek.

Math. 2

Herodes ügyekezeti Christus meg öletesebe, noha meg nem czelekedhete, meltan mondatic Christus gyilkosanac, mert sok apro gyermeket ölete megh Christust keresuen.

Ehez illendo üdvözitönc sententiaia, à ki az az aßßonyállatot lattya testi kiuansaggal, immar vetkezet vele ßiuebe.

Gyakorta az gonoz ŭgyekezet el röitetik az io czelekedétbe ßin álat.

2 Reg. 11

VRiast haza hiuata David à Taborbol, hogy megh nyugodnec: nem annac jovaért, hanem hogy annac felesegevel valo paraznasaga el fedeztetnec.

Iudit 10

Iudit aßßony magat fel ekesite, mint az feslet erkolczu aßßonyallattoc, de az, az öltezet, és cziffrasag nem buja termezetböl ßarmazik vala, hanem hazaianac oltalmaért, hogy az által ellenseget meg czalhatna.

Math. 2

Herodes IESVST meg akarja vala ölni, de azt az ügyekezetet imatsaga álat akara el röiteni, monduan az Magusoknac, mondgyatoc meg nekem, mikor meg talallyatoc hogy enis el mennyek és imadgyam ötet.

Az embernek ŭgyekezetit nem kel kŏnyen megh itelni, kiuáltkeppen bizontalan dolgokba.

Iosve 22

Ruben, Gad, és fele nemzetsége Manases fiainac, Oltar epiteseket, gonoz vegre itilek hogy czinaltac volna Izrael fiai. Kit annac utanna meg ertuen le czendezedenec.

Hest. 3.

Mardochæus hogy Amant nem imadna, iteli vala Aman mint ha meg utalasbol mivelne.

Math. 9.

Megh tilta Iesus ket megh gyogyult vaknac, hogy senkinec ne hirdetnec. Azok kediglen annal inkab hirdetik vala, mind az altal ez Isten tiztessege hirdeteseért, megh nem feddettetenec IESVSTOL.

Az io ŭgyekezetbŏl valo czelekedeteknek jutalminak regulat ßab Christus.

Math. 5. 10 & 19 ver. 42

Bodogok leztec mikor az emberec gyülölnec titeket, és atkoznac titeket az en nevemért. örvendezzetek és vigadgyatoc, mert az ti jutalmatok büséges Meny Orßágba.

Hasonlokeppen mikor mondgya à ki hideg vizet ad innya &c. és à ki el hagya hazat &c.

Math 6.

Azonkeppen paranczollya Isten az Alamisnalkodast és, böitölest imadsagot, nem à vegre hogy emberec elöt kölessüc magunkat, hanem Istennec ki lattya röitekbe az mi ügyekezetünket hogy meg fizesse munkankat.

HATVAN NEGYEDIK RESZE.

AZ IRIGYSEGRŏL.

Az irigyſegh kit az ŏrdŏg hoza be ez vilagra, mind teſtebe mind lŏlkebe meg ŏli az embert.

Gen. 3. MERt latuan az ŏrdŏg az embert bodogh allapotba lenni, és hogy arra az helyre fel mehetne hounat ŏ le eſet vala, meg irigyle, még keſerte és meg gyŏze, kiért az ember mind teſtebe mind lŏlkebe meg hala.

Gen. 4. Cain latuan attyafia aldozatt)at kedvesbuec lenni, hogy ſem mint az ouet, megh ŏle erette.

Az irigyſegh minden fele dolgokba talaltatik, az nyaualyan kivŭl.

A Kaßdagſágba.

Gen. 26. MIert hogy Iſaác Iſtentŏl megh aldatot vala, és jozagaba nevekedik vala, irigykednec vala rea az Paleſtinabeliec.

Io ßerenczebe.

1 Reg. 16 DAvid mikor az Goliatot meg gyŏzte volna, Izrael leani eneket mondonac vala rola: Saul ezert gyozet meg ugy mond, David peniglen tiz ezert gyŏzŏt, ezért kergeti vala Saul Davidot.

Tizteſſegbe.

Dan. 6. Math. 21 Luc. 19. verſ 39 LAtuan Darius Király vitezi, Danielnec nagyob tizteſſeget, hogy ſem mint nekiéc, Kiraly elŏt modot kereſnec vala el vezteſere.

Chriſtus ellen az Sidoc nagy irigyſegel fél indulanac, mikor Ieruſalembe, valo menetekbe, enek ßoual kŏuetne à ſokaſag.

Ioan. 11 verſ. 47. Haluan az Sidoc hogy Ieſus Lazart fél tamaztota, és ſokac ezertt Ieſuba hittenéc, gyülekezetet tonec ellene.

Az Tudos emberek és ezeſek irigyſegekbe forognak.

2 Reg. 17 MIért hogy Architophel lata hogy az ŏ tanacza meg vetetet volna, és Chuſai tanacza vŏtt volna erŏt, fel akazta magat.

Acto. 4. Peter és Ianos ſoluan az nepéknec, az üdvŏſſegnec utarol, az Papoc meg irigylec, és megh fogac ŏket.

Act. 7 Nagy bŏlcz intéſét haluan ſent Iſtuannác, az Sidoc ßágatatnac vala ſivekbe ellenec valo irigyſegért

Act. 13 Barnabas és ſent Pal tanitaſara ŏzve gyŭluen az Varosbeliec, az Sidoc meg telenec ellenec valo bozzuſággal.

Az irigyek mikor czelekedeteckel nem arthatnak ragalmazak az igazakat.

2 Mach. 14 MINt az Iſtentelen Alchimus látuan Nicanorral valo baratſagat Iudas Machabeusnac, ragalmazaſſal foga czalardſagat, Las töb peldat az ragalmazasról oda fel.

Az irigyek mégh teſt ßerént valo attyok fiainak ſem kedueznek.

Gén. 30 Gen 37 RAChel, Nennpe gyakor ßuleſén, igen irigykedic vala.

Ioſeph attya fiai, miért hogy attyoktul Ioſeph inkab ßeretetic vala, irigykednec vala rea.

Num. 12 Aaron és Maria Moyſes Huga, Moyſes ellen irigykédenec.

Luc. 15 Az tekozlo fiu Battya latuan ŏcze meg ŏuetelit, és attyanac nagy ŏrŏmet, és vendegſeg keziteſét irigykedec rea.

Az irigyek mindenkor ellenſégi az joknak, ſok képpen is ŭgyekeznek romlaſokra.

1 Eſd. 4 MIKor Izrael fiai rabſagokból vizza jöttec volna Ieruſalembe, és Templomot kezdenec epitem, ſok felol haborgattatnac vala irigykedven reaioc és ellennec arulkoduan.

Nehem. 4 *Ha luan Sanaballath, és Tobias, hogy Izrael fiai kőze, oly ember iót volna, ki elömenetekét keresne Izrael fiainac, folötte igen meg ßomorodanak. Las töb peldatoda fol az ragalmazasrol.*

Az irigysegtöl megh kel magat oltalmazni minden Isten felőnek.

Num. 11 *MIKor Izrael fiai közöt ket ember á taborba Prophetalna, monda Iosue Moysesnec. Vram tilcz meg azokat hogy ne Prophetalianac. Monda Moyses mit irigykedel en erettem.*

Kerezteló ßent Ianos mikor tanituaninac jrigyseget ertette volna Christus ellen, kik mondgyac vala néki. Mester à ki te veled uala à Iordan vizen tul, ki felöl te bizonsagot töl, ime Kereztel és mindnyajan hozza mennec: Monda, Aba töltbe az en örömem.

Ioan. 3 *Romulus mikor Roma Varasanac epitesere ßantassal elößer az kö falnac heliet ki jegyzétte volna, és erös paranczolattal megh hatta volna, hogy senki azt altal ne hagna à ßantást, Rhemus attyafia czufoliasara altál haga. Kit gonoz neuen veven Romulus attyafiat mégöle, hogy ez irigyuel egyedul birhatna az Vrasagot. De mikor képtelenül kezdét volna Vralkodni öis meg öletetic à fö emberektül.*

Cato Vticensis, Czaßar gyözedelmet ugy irigyli vala, hogy magat ne mßana meg ölni.

Adrianus Czaßár, Troianus elötte valo Czaßarnac diczeretit anÿra irigylette, hogy Armeniat, Aßiriat, Mesopotoniat, kit Romai birodalomhoz nagy hadac altal haytot vala

Troianus Parthusoknac engedte, és az mely nagy kö hidat czináltatot vala à Dunan dühössegebe el hanyáta.

Sab. lib 9. Cap. 2. *Palemedest, Troia meg ßallasaba anÿra semmi dolog nem kesergette mint Vlises irigysege, és noha egy ember altal inditaték és az irigyseg, de anÿra el arada hogy egez nemzetinec nagy büntetesere következéc.*

Palemedes ieles Poétanac versei, kinec nagy hire neve volt az regi Poétaknal, iriak hogy auagy Agamemnontol auagy peniglen Homerustol röjtettenec el Suidas.

Cambises, Persiai Király Smerdes nevü attyafiat meg öli, nem Orßága töle valo felelme miat ßolgal vala, mint nagyobnac, hanem irigyseg-

bol miuel hogy egyßer egy Szereczen ijat, inkab megh vonhata Királynal es Király uduara nepenel. Sab. lib. 9 cap. 2. ex Herodot. libro 2.

Artaphernes meg fogata Millosius Histiæust és megfeziteti, feluen azon hogy valamiképpen el ne ßaladna, és Dariushoz menuen, nagy vrra ne lenne.

Pub. Sempronius, Grachus és Rutilius kössegh Kapitany, Marcus Glabrius ellen irigykeduen törvenyben idezik, nem egyeb okért, hanem hogy vy ember leven, oly hertelen nevekedet volna tiztek visellesebe. Liuius de bello Macædoni. Volat. lib. 13 cap 3 Anthopo.

Fabius Ambustus leania, latuan Nennyé tanacz vranac meltosagos rendelt böczületit, kibe Nennye fel magaztaltatic vala, nagy sirassal es ßomorusaggal attya eleibe megyen nagy panazolkodasockal, kinec irigysege miat sok Romabelieknec teste ßakada. Sab. lib. 9 cap. 2.

Cato Maior, egez Roma bizonsaga ßerént fö eßes ember leuen, ily nagy tökelletes eleteértsenki hasonlo gyulösegbe és irigysegbe nem forgot: negyuen hetßer vadoltatot be az birak elöt, mindenkor gonoz akaroi ellen magat ezesen oltalmaza: Birac sententiaja ßerént artatlannac iteltetet. sab. lib. 9. Cap. 6.

Caius Maruillus Romai kösseg Kapitanya Flauiussal együt, Cæsar Dictatornac kepeiröl irigyseghbol Coronakat le vonanac, és azokat kik elößer Czaßarnac közöntették vala, tömletzbe hanyak. Volat. lib. 17.

C. Furius ßolgalatbol meg ßabaduluan, mikor kiczinded ßanto fol deröl, büsegesb gyümolczet ßedne és gyüitene, hogy sem mint ßomzedi, nagy sok ßanto földeirul, irigységböl azt költeć ßomzedi hogy ördongös tudomanyaual, mas ember gabonaiat uinne gabonai köze, és igy ßaporodnec meg. Biro eleibe bizonyos napra idezec. Minden ßanto ßerzamit elö kezituen öreg leanyaual kit ekessen fol öltöztete, és asoual kapaual, nehez ßantovásakal és köuer barmaiual az torueny hazhoz menuen, mond à Biraknac. Ezek bo czületes Birak az en ördongös tudomanyim, ezeken kivul nem mutathatom kezeimnec munkait sok nyughatatlansagimat és verejtekimet. Ezeket latuan és haluan à Birac ezekbe véuec, hogy czak irigységböl vadoltatot volna és el bo czaták. Bruson. lib. 3 cap. 7.

Marcus Crassus banya vala Pompejusnac Romaiáktol adotot nagy tiztessegét. Ez mikor hallana egy embertül hogy maid el erkezik az nagy Pompeius. Neuetuen mond, meny nagy lehet? banuan ezt az nagy vezetéc nevet Pompejusnak, kiuel io ßerenczeiért az Romaiak fél tizteltec vala. ibidem

C. Cornificius Poëta Virgiliuſt ßünetlen ßokta vala marni, kinec diczireti ellen lattatik vala ellenkezni. Gyral. in 4 Dialog. Hiſt. Poët.

Tertullianus az Anyaßentegyhazba regi Poganyoc és eretnekek ellen fo iraſiual valo bayviuo, Romai egyhazi rendek ellen valo irigrſege miat, Montanus erétnekſeget kezde követni és oltalmazni az Anyaßentegyhaz ellen Hieron. lib. 4 cap. 34.

Gregorius Nanzianzenus mikor attya helyebe hazajaba Püſpekſegre valaztatot volna, az utan Conſtantinapolyba hiuattatec, holot Arianus eretnekec ellen kezde tuſakodni, nagy gyülöſegbe eſék es ellene kezdenec kialtani, hogy Püſpöc ßeketmaganac tulaidonitotta volna Gergely helyebe maſt kel valaztani. Ezt haluan, vizza mene Nanzianzumba hogy ü miatta vér ontas ne kövétkeznec.

Szent Gergely Papa iraſit holta utan meg egetéc gonoz akaroi, azokon kivül kiket Petrus Diaconus maganal el röytót vala, monduan: hogy a ß. lelket galamb képében Gergely Papa fejen gyakorta latta volna. Ioan Dia.

Sabinus Diaconus, Agrigentumbeli Gergely Püſpeknec io teteért, ki leanyat nagy betegſegeböl meg gyogitotta vala, tiztbeli tarſaual el akara veztenni.

HATVAN ÖTÖDIK RESZE.

AZ KEP MVTATASROL és tetetesröl.

Az képmutatoknak alatomba valo ravaz czelekedetékbe, mindenkor mas ügyekezetek vagyon hogy sem mint kivül mutattyak.

AM-

AMMon, Thamar battya, betegſeget tetete hogy teſti belſö gonoz ügyekezetit el fedézne, és ezokon hozza hiuatuan eröſák altal meg ſéplöſite. 2 Reg: 13

Geizi Eliſeus Propheta ſolgaja tetette Naman Sirus elót, mint ha Vra ſükölkednec ruha nelkül, hogy az altal maga ſamara ruhakat kerne. 4 Reg. 5

Apollonius bekeſegel valo jövetelit jelentuen az Sidoknac, mint ha innepet illene velek egyetembe, nagy ſokakat ſajat nemzete közül le vagata. 2 Macc 4

Az czalárd Sidok ſép ſokaſat akárjak vala IESVST bezedebe meg fogni. Math. 22

Az képmutatok nem czak embereket, hanem Iſtenteis meg akarjak czalni,

OERDöngös Simon penzen akárja vala meg venni az Apoſtaloktol az ßent Lélek ajandekit, megh akaruan czalni az Apoſtalokat az jo ßiu alat, lata ßent Peter hogy Simonnac nem vala igaz ßiue Iſtennel, monda: A te penzed legyen te veled veßedelmedre, mert az Iſten ajandekat penzen akarod birni. Acto. 8.

Az kép mutatok, apro vétkeket el tavoztatnak nagyubakat czelekéduen.

AZert monda IESVS az Sidokrol, hogy az ßünyeget el fedezik, az tevet el nyelik. Mathi 23

Mint az Sidoc nem akaranac be menni az Pilatus törvény tevö hazaba, hogy meg ne fertöztetnenec, IESVS halalat penigh ſomjuhozzac vala, kit meghis ölenec azon az napon. Ioan. 18.

Az Sinagoganac Fejedelme, à nepet tiltya vala betegſegekböl valo meg ſabadulaſtol ßombat nap. Chriſtus ragalmazaſától nem tartoztata megh magat ßombat nap. Luc. 13.

Az kép mutatokat, ſokkeppen bünteti Iſten.

Ierobo-

3 Reg. 14 — IEROboam felesége masnac tetetuen magat fia beteg segebe Abdias Prophetahoz menuen, nagy sok Isten atkait sora fejere, mind Vranac, mind maganac mind fianac ki felöl jót vala tudokozni.

Math. 22. — *Az kép mutatokrol sok helyen IESVS az Evangeliſtaknal jait kiált, jay tinektéc ugymond kép mutatok.*

Act. 5 — *Sz. Peter Ananiasnac és Saphiranac kép mutataſokat, halalockal büntete.*

Act. 13 — *ördöngös Elimaſt ſent Pal, vakſaggal büntete kep mutataſáért.*

HATVAN HATODIK RESZE.

AZ ISTEN A BŭNERT HARAGſik az emberekre.

Az Vr Isten mint kegyes Atya haragzik fiainak latuan engedetlenſegeket.

Exod. 4 &3. — *ES noha az Istenbe ninczen ſemmi magaba valo föl haborodas, hanem igaſagh, ki az bünt ugymint ördögi ezközeknec czelekedetit meg bünteti, mind az által harágudni mondatik, mert böczuletlenſeget ſaadnac lattya az emberec közöt.*

Mint mikor Isten Moyſes ellen mondátic meg haragutnac, mert egy ne hanyſor inte hogy Ægyptusba menne, és lenne vezére Izrael fiainac rabſagbol valo ki hozaſára, ő penig menti vala magat Isten akarattya ellen.

Exod. 12. 14 & — *Pharaho ellen megh haraguek Isten, mikor nem akarna Izrael fiait el boczatani, ſok oſtorual büntete orſagat.*

Deut. 1. — *Megh haraguec Isten Moyſesre, és Izrael fiaira az ellenkezo viz felet. Kiért Moyſes monda Izrael fiainac, megh haragut Isten en ream tu eréttetec.*

Ioſve 7. — *Miért hogy Izrael fiai atokha eſték vala nem engeduen Isten paranczolattyanac, meg haraguek Isten reajok.*

2 Par. 34. 4 Reg 24. — *Monda Ioſias Király, nagy haragja czepöget reanc az Vrnac, mert az mi Atyaink nem örizték meg az Vrnak paranczolatit.*

Az ſent Vr haragjatol fölette igen kelembernek magat oltalmazni.

1 Eſd. 7 — *MONda az Pogany Artaxerxes Király: mindenek valamik az Menybeli Isten tiszteſſeget nezi adaſsanac ſorgalmatoſan, az Menybeli Istennek hazaba, hogy megh ne haragudgyec az Király Orſsaga ellen és fiaira.*

Haragzik Isten az Baluany imadokellen kik az ő tiszteletit idegenektulaydonittyak.

3 Reg. 11. — *MEGh haragúec Isten Salamonra, mert az ő ſive el ſakadot vala Istentöl, mert idegen Isteneket imada.*

4 Reg. 13. — *Isten megh haraguek Izrael fiaira az Baluany imadaſért, és ada öket Azael Pogany Kiraly kezebé.*

2 Par. 24. — *Az Baluány imadaſért és az jövendölteteſért, meg haraguéc Isten Izrael fiaira.*

Az hütetlenek haſonlok az Baluanyjmadokhoz kiért haragzik Isten.

Ioan. 3 — *AZ ki ugy mond ſ. Ianos hiſsen az Isten fiaba, annac magaban örök elete vagyon, az ki peniglen nem hiſsen, Isten haragia uagyon azon.*

Haragzik Isten az halaádatlanokra kikgonozt gonozra czelekednek.

2 Par. 25. AMAsias Királyra meg haraguék Isten, kinec segétseget adot vala ellensege gyözedelmere, az peniglen el feletkezuen Istenrül Balvant imada.

2 Par. 32. Ezechias Király miért hogy halaádatlan lön Isten vele valo kegyelmessegehez, magaban fél fualkoduan Isten haragiaban esék, mind nepeuel és Ierusalem Varosaual együt,

Math. 18. Az halaádatlan ßolgara meg haragzik az Vr, az Evangeliom pelda bezedebe, ki fele barattyan nem akara könyörülni.

Mar. 3. Luc. 6 Az Sidoc hitetlensegere megh haragzic IESVS, kik nílvan valo czudajat latuan nem hißic vala.

Math. 11 Math. 22 Az halaádatlan hiuatalosokra meg haragzik az Királyi ember, kik nem jöuenek Vaczorajara,

Num. 25 Az paraznaságért meg haraguéc Isten Izrael fiaira kik vetkezenec Moab leaniual.

Az kik meltatlan iarolnak az Oltari ßentseghez, azokra meg haragzik.

OZa miért hogy meltatlan illete az bekessegnec ßekernyet, Istentül meg öleték.

Istenteleneckel valo tarsasagért harágzik Isten.

2 Par. 19. IOsaphat Iuda Királya, tarsalkodvan az Istentelen Izrael Királyaual meg haragittia Istent.

Meg haragzik Isten az hamissan ßolokra.

Iob 42, IOb baratira meg haraguek Isten, kik nem igazat ßolnak mint Iob.

Apoc. 6 Igen kel rettegni az embereknec Isten haragiat, kit ki önt az bünösekre az itilet napjan: Mikor azt kezdic mondani, hegyec essetec mi reanc, és rôiczetéc el minket az Isten haragia elöt.

Az egyhazi embereknek könyörgesek altal, el kél teriteni Isten haragjat.

MOyses monda Istennec, miért haragzic az Vr az ô nepere.

Num. 16 Mikor nagy haragiat mutatna Isten Chore tamadasa ellen. Mondanac Moyses és Aaron, Vr Isten minden lelkeknec testekbe valo Istene, egy vetke miat mindenekre kemenykedike az te haragod.

2 Par. 19 Iosaphat Király azért rendele Birakat, és vén emberekét, és fö embereket, monduan nekik. Mutassatok meg az ti atyatoc fiainac hogy ne vetkezzenec, hogy az Isten harágia ne ßallyon mi reank.

Az egyhazi embereknek haragudniok kel az vétkekért.

Exod 11 MIkor Pharaho nem akarna engedelmes lenni az Vr akarattyanac, ki mene tüle haraggal Moyses.

Exod. 16 Megh paranczolta uala Moyses Izrael fiainac, hogy senki regelére ne hadna az Mannaba, kik nem fogaduan fergek találtatanac közötte ki miat meg rothada, és megh haraguec Moyses reajok.

4 Reg. 13 Megh haraguec Eliseus Propheta Ioas Királyra, hogy az földet nem lóette volna ötßer, melly jelenseg altal tellyessegel Siriat el puztithatta volna. Vide exempla S. Ambrosi. & S: Stan. fol. 140 Secund. Volumine.

Haragudni kel az testi vetkekért.

Vizza térven Moyses az Sinai hegyröl, latuan à népnec testi ektélen vigasagokat az borju imadasaual, meg haraguan el vete az kö tablat az hegy végen, és ózze töre.

Levit. 10 Mikor kerdene Moyses hol volna az bac mellyet meg aldoztak vala, és meg mondtac volna hogy megh eghet. Meg haraguec Eleazarra és Ithmarra monduan, miért nem ettetec meg. &c.

Num. 25. Meg haraguduan Phinees Aaron fia latuan Izrael fiainac paraznasagat egy Madianita aßßonnyal, ragaduan hanczarat mind kettót altal vere.

Meltan haraguznak az egyhazi emberek az gonozságban el merültek ellen.

Num. 16. MOyses meg haraguéc az haboruság inditok ellen, mind az által imatkozek erettec.

1 Reg. 16 *Haluan az Istentelen Antiochus Iudas Machabæus győzedelmet, meg haraguek.*

Mar. 3. *Latuan Ionatas attyanac Dauid ellen meltatlan haragiat, föl kel aztalatol haragiaba.*

Latuan IESVS az meg kemenyedet Sidoknac hitetlenſegeket, meg haraguec reaiok.

Az vetkeſékre meltan haraguznak á birak megh bűntetuén őket.

2 Reg. 12 HALuan Dauid Kiràiy Nathan pelda bezedebe, meltatl an czelelekedetit à Kaßdag embernec, az ſegeny ember ellen, meltonac itile halaira.

Nehem 5: Nebemias az Vſoraſokra meg haraguéc és meg fedde öket attyoc fiok nyomorgataſáért.

Heſt. 6. *Aſuerus Király haluan Eſternec panaßolkodaſát Aman ellen az aztalnal, aztalatol nagy haragal fel kel.*

HATVAN HETEDIK RESZE.

AZ EMBEREKNEK MELtatlan haragiokrol:

Az irigyek haraguznak gyűlölſegből az igazakra.

Gen. 4. CAin meg haraguec Abelre, és orczaja meg eſék.

1 Reg. 18. Haluan Saul Király Dauid diczeretit, nem teczek neki.

Nehem. 4 Mikor hallotta volna Sanabalat hogy Hieruſalem fala epitetnec, meg haraguec ellenec.

Haraguznak az Iſtentelenek az iokra hogy gonozra nem vihetik.

1 Mach. 3. MEGH haraguek Balach Kiraly Balamra, hogy Izrael fiainac atkozaſára nem vihete.

Num. 24. *Meg haraguànac Achiorra Holofernes fő emberi, mikor ßollana Izrael fiai mellet, és meg akarac ölni.*

Iudit 5. *Meg haraguanak az Poganyoc Izrael fiaira kik körülöc laknac vala, hogy ertec à Templom epiteſet.*

1 Mac. 5. *Haluan Eleazar hoberi alhatatoſſágat az Iſten tôrvenybe, meg haraguanac ellene.*

2 Mac. 6. *Az het atyafiaknac alhatatoſſagokat latuan az Istentelen Antiochus nagy haragal paranczola hogy kinoztatnanak.*

Az kegyetlenek meg haraguznak alatok valokra hogy őket meg fozzak és meg öllyek.

2 Mac. 7. MEGH haraguec Achàb Nabotra ſöletiért, kiért hamis karomlas altal meg olete feleſege altal.

3 Reg. 21. *Senacherib futuan Iſten haragia elöt, ſok artatlan Sidot vagata le utaba.*

Tob. 1. *Holofernes meg haraguec az Sidoc ellen, hogy magokat akarnac ellene oltálmazni.*

Iudit 5. *Nagy haragiaban paranczola Nabugodonozor meg öletni minden Babillonyabeli bölczet, hogy meg nem mondhatac alom latata mi volt.*

Dan. 2. *Paranczola Nabugodonozor az harom gyermeket nagy haragiaba az egö kemenczebe uetni.*

Dan. 3. *Latuan Antiochus hogy meg nem vehetne Perſepolis Varoſt, felötte igen meg haraguek.*

2 Mac. 9

Az gonozok haraguznak az io tanitok ellen.

4 Reg: 5 *Aman Sirus Heliseus jo tanaczat meg gyogyulasára nem akaruan meg fogadni, nagy haragal vizza akara terni Siriaba.*

2 Par. 25 *Amasias Király meg haraguec Ananias Propheta ellen ki ötet feddi vala büneröl.*

2 Par. 25 *Ozias Király meg haraguek à Papokra fenyegetuen öket, hogy tiltanac az aldozattul.*

Tobiæ 2. *Monda Tobias vaksagaban feleségenec az Gödely fiavat haluan, meg lasd hogy lopot marha ne legyen. kin felesege meg haraguéc.*

Ier. 37 *Iudanac fö emberi meg haraguanac Ieremias Prophetára, mikor nekik jgazat mondana, és meg tömlötzözec erette.*

Luc, 4 *Mikor hallottac volna Iesustol az Nazaretbeliec hogy egy Propheta sem volna kedues hazajaba, az gyülekezetbe nagy harag lön elleue.*

Megh haraguznak az gonozok az iokra itiluen hogy azoktól meg czufoltatnanak.

2 Par. 25 *MEGH haragnek Ephraim nemzetsége Amasias Királyra, hogy öket nepe közül ki valaztotta.*

Ionæ 4 *Ionas Propheta iteluen hogy Isten meg ezalna ötet, ha Niniue Varos el nem süllyedne, azért haraguec megh.*

Mate, 2 *Herodes latuan hogy meg trefaltatot volna az Magusoktul, meg haraguec, és sok gyermekeket ölettete megh.*

HATVAN NYOLCZADIK RESZE.

AZ ISTEN TITKOS itiletiröl

Az Istennek titkos itiletinek az emberi gondolat vegére nem mehet, miért czelekedgyek oly dolgokat, mellyek emberi okossagok ellen lattassanak lenni.

Gen. 21 41 & 44. *IOseph el adása, nagy romlastol mente megh éhségbe mind attyafiait, mind AEgiptus Orßágat, és mind környül válo Orßágokat, gabonanac bé gyüiteseben és ki oßtasaban.*

Exod 2. *Moyses AEgiptusbol valo ßanki vétese utan, Izrael fiainac rabságbol valo megßabaditasára vezerre valaztatek Istentöl.*

Az Isten titkos itiletiböl megh engedi, hogy az Isten selök az gonoßoktol haborgattassanak,

Exod. 12 *MInec elötte Izrael fiait az igeret földebe be vinne, sok keserüségek altal AEgiptusba Pharahotol probaltatanac.*

Tobiæ 2. *Tobias sok jo czelekedeti utan meg vakula.*

Iob 2, *Csudalkoznac vala Iob barati, és meg botrankoznac vala Iob sörnyü romlasában, és testi gyötrelmiben.*

1 ach. 2 *Az kegyetlen Antiochus Izrael fiait nagy kinockal kinoztata, hogy Isten törvenyetöl el ßakaßtana, Isten templomat megh fertöztete, nepet Hierusalemnec le vagata.*

1 Mac. 6 *Antiochus üdejeben sok igaz vér ontatec ki, kikból az Vr Isten sokaknac Istenhez valo teresnec példajat mutata.*

Matt. 2; *Szüz Maria IESVS Salegyut Ægiptusba futa, Herodestöl valo feltebe, ki az gyermeknec eletet keresi vala.*

Math. 2 *Herodes megole Iesusért Bethlehemben és környül valo tartomanyokba minden apro gyermeket.*

Kereßtelö sent Ianos sent eletnec tükre, kegyetlen Herodestöl megh öletic.

Math. 27 *Az artatlan IESVS á Sidoktol ßörnyö halallal megh öletik.*

Acto. 7 *Szent Istuan és sent Iacaba Sidoktol megh öletic.*

Acto. 16 *Szent Pal sokßor meg tömleczeztetet, verettetet, köveztetet*

Acto. 9

Mind é fele Szenteknec halali Iſten engedelmiből lönec, ſok fele hazonért az Any ißentegyhazba. Mert ßent Pal ßenvedeſe és abba valo erdeme joſagos czelekedeteknec tukere lön az Kereztyeneknec, tobet tanitvan czelekedetiuel, hogy ſem mint Prædicalaſával, leuel iraſával hogy ſem tanitaſával.

1 Mac. 9 13 & 15 Mac. 6

Iudas Machabæus és Ionatas Iſten tizteſſegeért, czuda keppen megh ólettetenec.

Eleazar igaz vén ember, és az het atyafiac kegyétlen halaloc altal vetetetenec fel Iſtentől.

Iſten titkos itiletiuel az gonozok az gonozba meg kemenyednek, és ez vilagon fel magaztaltatnak.

Exod. 14

ISTen czuda itiletiből meg kemenite Pharaho ßivet ez vilagon az Izrael fiai ellen, kit az utan nagy hatalmaual, nepeuel együt be merite az vörös Tengerbe.

Iudit 2. 3. & 13

Sok Orßágot engede Iſten Holofernestől el puztitatni, kit annac utanna egy aßßony altal meg ßegenite.

Mar. 6

Nagy sok jo kedue ßerént valo jauaiba éle ez vilagon Herodes, ki Kereztelö ß. Ianost meg ölé, kinec ez vilagon nem oluaſſuc semmi büntetéſet hanem az mas vilagra tartatot.

Iſtennek czuda itiletiből engedtetik hogy az igazakis el essenek.

Iudic 8.

GEDeon sok gyözedelmes had viſéleſe utan Iſten ellen Varoſaba az predakbol Ephodot czinaltata, kibe Izrael fiai Iſtentul el ßakadanac,

Iudic. 16

ki nagy obalén halala utan, haza nepe romlasának.

Samson kinec fogantataſa, ßületeſe, és eletenec modgya az Angyaltol vala meg jelentetue, aßßonyallatoktol socßor meg czalattaték.

1 Reg: 15

Saulnal nem valajob Izrel fiai közöt valaztaſa elöt, Királyſaga ba el veteték Iſtentöl, és Sathantol gyötrettetéc gyakorta.

2 Reg. 11 3 Reg. 11.

Dauid Király Iſtennek kedue ßerént valo embere, nagy vetkéche eſék.

Bölcz Salaman aßßony emberek miat vén ſegebe Iſtentul el ßakada.

Ieroboam Iſtentol vala valaztatua, hogy tiz nemzetſegen Királya lenne Izraelnec, ki Izrael nepet el ßakazta az Iſteni igaz ßolgalattol.

Iehu

Iehu Izrael Királya nagy jo akaratbol meg czelekede minden Iſten akarattyat, az Iſtentelen Achab hazan, mind az által el nem tavozek Ieroboam Iſtentelen utarol. 4 Reg. 10.

Ioſias ßent Király ßent eletet viſelué, Iſten törueny e ßerént AEgiptusbeli Király ellen valo hdako zaſába meg öletic. 2 Par. 35

Szent Peter Chriſtusnac fö tanituanya, haromßor tagadgya megh Ieſuſt hogy nem ismerte. Math. 26.

Thamas ki mindenec elöt mondotta vala, mennyünc el és hallyunc meg uele, ketélkedec IESVS fél tamadaſa felol. Ioan. 20

Iudas egy az tizenkét válaztot tanituanyoc közül Chriſtus Safara, Vra, és Meſtere arultataſába eſéc. Math. 26

Az Iſtennek nagy titkos itiletiből esik, hogy it ez vilagon nemelly bűnöſöket meg büntetesen.

IZRael fiainac Iſten ellen valo sok ßugolodaſoc lön oka, hogy mindgyart AEgiptusbol az igiret földebe be nem vitetenec 40 ezténdeigh, hogy Iſten az ű igaſſagaba fel magaztaltatnec. Num 14

Megh haraguan Iſten Izrael fiaira, monda: töbe meg nem mentelec titeket. Iudic. 10

Beniamin nemzetſege egy Levita feleſege miat, mind le vagatanac kevestül meg valva. Iudic. 20

Meg engede hogy az bekeſſegnec ßekernye az Poganoctol el fogattatnec, holot az elöt ßantalan czudakat czelekedet vala. 1 Reg. 4.

Nagy czuda dolgot mutata Iſten Illies Propheta kereſére, mikor tüzet kere az eghből, és ket ötuen embereknec hadnagyit nepevel együt megh emezte. 4 Reg. 1.

Megh öle az Orozlan az Iſten emberet utaba, teſtet meg nem even, ſem ßamar át kinül vala nem banta. 3 Reg. 3

Az Iſten igaz itilitiből czelekedi, hogy az gonozokat, gonozabackal bünteti.

IZRael fiait buntettete Iſten az Chaldeuſockal. Haſonlatosképpen egyeb Iſtentelen Királyoc altal, kiket o ſolgainac nevez az büntetesre. Eſa. 10 & 44. Ierem 43 ver. 10.

Az Istennek czudalatos itiletiböl leßen hogy az gónozok ellen vegezet bűntesęt meg kőnyebeti.

3. Reg. 21 MIkor az Istentelen Achabot Nabot ßöleért Isten meg fenyegette volna Illyes altal meg ismeruen vétkeit magat meg alazuan büntetö ostorat el halazta Isten.

4. Reg. 20 Ezechias Királynac sententiat adot vala halalhoz valo keßületire, ki mikor sirua könyörget volna neki, meg hozzabita Isten eletet tizen öt eztendövel.

2. Par. 33. Manasses Király nagy sok gonossagot czelekedét vala Isten ellen, kiért Babyllonia fogságaba vitetet vala, de ot pænitentiat tartuan Isten meg kegyelmeze neki, meg Orßága ßekibe ültete.

Ionæ 3. Ninive Varosnac sok vétkeiért el kel uala süllyedni, de pœnitentia tartasokért kegyelem adatéc.

HATVAN KILENCZEDIK RESZE.

ISTEN TITKOS ITILETInek igassagarol Szent Ephrem meg teresenek Historiajabol.

SZ. Ephrem Mesopotomiabeli kinec ß. eleterül irnac Gregorius Nissenus. Sz. Hieronimus, Palladius, Zozomenus, Nicephorus, Metaphrastes, mikor ehez ßerzetes attyafiac gyültenec volna, maga felöl azoknac haznokra, igy kezdi el beßedet.

Mikor mèg vasot erkölczü gyermec volnec: atyaim el küldenec engemet Varoson küvul valo maiorunkba, utamba egy erdô közepet talalec egy

uzot, ki tölgyel vala, egy ßegeny emberet. követ vôc kezembe üzni és kergetni kezdem ßelel az erdöben, kit mind keso estig kergetec köveckel, miglen az sürü erdöbe földre esnec, labait ôßue veruén, meg hala, kit eyél az uadac meg öttéc. Vgyan azon erdobe talalam az ßegény embertü kié az meg holt üzö vala, azt keresuén, és kerduén engemet ha lattam uolna, monduan: Fiamnem lattale egy tölgyelö ünöt it ez erdöbe, en nem czak kerdesere felelec, de ßörnyen meg ßidogatam.

Egy holnap mulua vißontag ßüleim majoruncba küldénec, és mikor mêg utamnac felen volnec ream estueledec, és talalanac elöl iuh paßtoroc az erdöben monduan: öczem hova megy ily keso üdön? Mondec, ßüleim küldettenec engemet az majorba és oda megyec. Azok kediglen mondanac keso üdön vagyon immar maradgy miuelünc, regel meny el. Kiknec ßavokat meg fogaduán vélec együt ßallasokra menec. Azon eyel az egeß nyajat vadac ki rohanuan az erdökbôl el ßelezte, Az nyajnac gazdai meg ragadanac engemet azzal büntetuén hogy en hoztam volna az orrokat az juhokra, kic el ßeleztettéc volna. En magamat mentuen esküvesemelis hogy semmit nem tudnec abba az dologban, kikel engemet vadolnac vala, azok peniglen semmit nem hiuen, kezeimet meg kötezve az birokezebe adanac, ki az tömleczbe vettete, holot ketkötözöt fogliot talalec, kic közül egÿc hamissan vadoltatic vala gÿlkossagrol, az masic pazranaságrol. A tömletzbe negyuen napig ülec, és aluásomba egy rettenetes tekentetü ifiu mellem alla, és kegyes beßedel monda ennekem: Ephrem mit miuelz it az tömleczbe. mondec Vram az te tekentetedel ugy megh ÿedec hogy minden eröm meg fogyatkozec. Monda ennekem ne feli, mond meg nekem mi okon vettettel ide. Meg beßelec mindeneket rend ßerént à mint vala, utolßor mondec. Vram en artatlan vagyoc, és engemet azoc à juhoc gazdai hamissan vadoltánac. Az peniglen mosolioguan monda, En tudom hogy à mi ezt az dolgot illeti ártatlan vagy, és czak merö patvarságh. Mind azon általl aztis tudom mit czelekedtel ez el mult napocban, mind kövel kergetted az ßegeny ember üzöjet és meg ölted. Meg erczed azért hogy Istennel ninczen hamissag, hanem az Istennec itileti nagy mellység. Aztu eßedbe vegyed hogy ezekis az emberec, kic teueled à tömleczbe vaduac miért tömleczbe vetettec, abba bünöc ninczen, à miröl vadoltatnac. De kerd meg öket hogy mod nekül ezt az fogságot nem ßenuedic. Hogy tudgyad hogy az Isten igaz, és igasságot ßerétet. Ezt monduã az ifiu el enißéc elölem.

Meg virradnan hozzam hiuam à ket foglyot, és kerduen telec, atyam fiai miert vadtoc it az tömleczbe. Monda egyk en ream gyilkosságot fogtanac, de abba artatlan vagyoc. Az masikis monda en paraznaságért vadoltattam kibe artatlan vagyoc.

De kerléc mondec nekic mondgyatoc meg ennekem miczoda nagy bünötékért botsatotta reatoc Isten ezeket az hamis vadolasokat, és gyalazatos birt neuét. Monda az à ki gyilkosságért uadoltatic vala. Bizonyara en az en vetkémet meg vallom. Ez elöt egy nehany nappal megyecvala altal ez Varoson kivulvalo folyo viz hidgyan, két ember jó vala utannam, és egymas közöt ozze uezenec kezre kelvén à dolog, egyk levete az masikat à hidrol az vizbe, és el mene, en mellette el menec, kinec en ha kezemét nyuitottam volna ki vonhattam volna hogy a vizbe ne halna. Az penig en utannam nagy siraſſál kiált vala, hogy haláltol meg ſabaditanam, de en nem akaram. Minec utanna az az ember ſokat veſödet volna az viznec ſebeſſege ellen, el farada, vegre el ragadtatek az viztül és ſemem lattara à vizbe hala. Ez az en bünem, és tudom bizonyal, hogy azért hagyot Isten engemet emberektül ſidalmaztatni, és tömleczbe vettetni. Mert Istennel ninczen hamiſſágh.

Monda az Masikis à ki vadoltatic vala paraznaságról. Ez elót kettendöuel ily dolog törtenéc. Vala két vitez ember kikre atyoktol nagy ſok joſság marádot vala, kiket még egymas közót el nem oztottac vala, egy özvegy Nenyéc levén, azis rezt kivan vala attyoktol marádot joſságba, ki ótetni letne. Az ket attyafia nem akarván rezt neki adni, modot keréſnec vala, miképpen örökségekből ki uethetnéc, azt költec az aſſzonyallatra hogy paraznaságba elt volna, bizonſágokatis tamáztanac ellene. Az aſſzonyallat penig nagy esküveſeket tezen vala, hogy abba neki ſemmi vétke nem volna, Amazok peniglen ellene tamazto bizonſágockal bizonittyac vala, hogy paraznaságba elt volua. Kit megis bizonyitananac, az aſzſzonyallat bizonſágra tamaztya dolgat tudván artatlanſágat, hogy ha azt á gonoz eletet reá bizonithatnac, bar rezetlen lenne attyoktol marat joſságba. Mind az két attya fiu hozzam jöve és kerenec, hogy Nennyek ellen mellerec lennec bizonſágul, es hogy bizonyal tudnan hogy paraznalkodot volna, hogy ki vetheſſec atyainc joſságabol, és teneked ötuen penzt aduna. En el vem az penzt, és az aſſzonyállat ellen allec, és nagy eroſſen bizonittam hogy en tudnam gonoz eletet,

noha nem igaz vala, és igy ki vétec ötet artatlanul attya örökſégebol. Ez azen bünöm, paraznaſagomrol kiért vadoltattam, és ebe az tömlecsbe vetetem vetkem nincsen.

Kerdenec engemetis azok à foglyoc tehat te mi okaért vetetel az tömleczbe, enis elö ſamlalam artatlanſágomat, kiért oknékül vadoltattam à biro elöt es ebe az tömleczbe vetetem. Minden büveimnek és it valo nyavalyaimnac oka az ſegény ember üſzöjenec vaſot erkölcsömbe valo meg öleſe és az ſegeny ember faiat marhaiáért valo ſidalmazaſom.

Harmad nap mulua az biro ſekibe üle, minec utanna ezeket egymas közöt beſzellettuk volna, és minket ſzeki eleibe á tömleczbol ki hozata minden fele csigaza ſzerſzamackal, és kinozo ezközökel, meg kötözven minket elöſzer à tömletsbe, és belinczeket uetuen kezünkre.

Elöſzer azt vitete eleibe mezitelen vas lanczal meg kötezve, à ki gilkoſſágrol vadoltatic vala. keruen az biro hogy igazat mondana, minec elötte megh kinoztatnec, mikeppen ölte volna meg az embert. Az peniglen alhatatoſſan tagada magat gyilkosnac lenni abba az do'ogba, és artatlannac abba az vadolasba, kit az biro ſörnyen megh kinoztata, és ſokaigh gyötorvén mikor artatlannac vallana magat lenni, el ereztetéc az birotol.

Az maſodikatis eleibe vitete, ki paraznaságért vadoltatic vala, kinec haſon'oképpen ruhait le vonak és biro eleibe allatac. Ezeket latuan felette igen meg üédec, és kéſérveſſen ſirok vala, tuduan bizonyal hogy enu azonképpen à biro eleibe vitetetnem. Az ot allo ſolgak, és à nepec nevetuen mondgyac vala ennekem. Mit ſirz gyermek? Mikor à latorſágot czelekeded vala, nem felz vala? immar akarz ſirni mikor ſemmi hazna nincsen. Ne fely, maid tegedetis elö vonznac. En ezeket az ſokat haluan annal inkab magamba megh remülek, és lelkem tellyeſégel latatéc megh oluadni. El vegezven azért aualis az kinokat és csigazaſokat artatlannac talaluan aztis el bocsata. Engemetis biro eleibe vinec vas lanczokal megh köteztetve, parancsola hogy à temletzbe vinnenek, holot iſmet negyven napig lök: Azonba hozanac az biro ſolgai harom foglyot. Ezékel vizontag egyut harmitz napig löek.

Történec iſmet hogy ugyan azon elöbi iſiu nyugouaſomba megjelenék ki annak elötte megjelent vala Es monda ennekem. Mint vagyon az dologh

Ephrem? Megh kerdede azokat az embereket kik te veled valanak à tomleczbe? Mondek en, megh kerdettem, és mindeneket az mit mondottanac vala azok, elö ßamlalam neki. Monda ennekem latode az Isten igaz itiletit.

Hogy peniglen tudgyad kik legyenec ezek, kik veled egyut à tömlöczben vadnac. Az harom közul kettet az à kik nenyeket hamiſſan vadolvan paraznaſágaról, attyoktol maradot örökségböl ki vetettek. Az harmadik az akit hidrol az embert à vizbe uetette, kibe beleis holt. Kinit teneked meg mondottak vala, és ezt monduan mögh el mene tülem.

Regel hozzam hiuam az harom foglyot, kerdem tölök, miokért ßenvednec az tömlecznec fogságat. Mondanac neki, hid meg atyam fia hogy mi bününc ßerént vettettünc ide. egyik gilkoſſagért, maſik paraznaſágért ket attyafiac leuen. Monda az harmadik-is enis bünöm ßerént fogattattam meg ember öleſemért. és en mondec neki bizony dologe az attyam fiai, hogy gilkoſſagot cselekedtetec. Bizonyara mondgiuk hogy bününc ßerént vettettunk ide, de ebbe az egy dologba miért most meg fogatattunc artatlanok vagyunc mind az ketten. En peniglen bizonyos akaruan lenni alom latasimba, ha igaz volna az à jelenſégh auagy nem kit hallottam vala felölek az iſiutol. Mondec touab kerdezuén öket, talam az elöt valami nagy bünt ezeleketetec, hogy igaz Isten itileti ßerént ebbe az fogſagba jutottatok, és ily vadolaſokat ßenuedtek Monda az két atyafiu: Hid meg atyaafia hogy minekünk egy nenenk vala özvegy igen kegyes és Istenfelö aßſonyallat, kit mikor atyanktol marat örökségtol meg akárnank foztani, parazna életiröl vadolok, hamis bizonyſágot tamaztuan ellene és igy kirekeztük örökségünkbol. Az harmadikis monda, en egy emberrel az hidon altal megyec vala, és özze vezven vele, az hidrol à vizbe vetem és ot veze. Enis megh beßellem minden allapotomat, az elöbi velem valo foglyoknakis magok nyelue vallaſát. Kit mikor hallottanák volna az foglyok felotte igen megyedenec: és Istennek igaz itiletit czudalak és dicsirek monduan. Egyedül az az Isten à ki csudakat czelekedik, mind negyon kéſerveſen ſiránc varuan reánk valo ſententianak napja.

Ez ßokutan harmad nap, az Biro az nép közibe ßekit ki tetete, minden kinozo ßerzamokat eleibe hozatuan, paranczola hogy minket eleibe vinnenec. Be jöuenec azért hozzank az tömleczbe à hoberok lanczot vetuen nyakunkba, Varos közepet vonanak az biro eleibe· ki gyüluen az egez Varos

csodankra. Es mindgyárt az biro parancsola hogy az ket atyſiat mezitelen eleibe vinnec, mind az kettönket oda allatac á hol kinozzak vala az két atyafiat. En peniglen ez ßörnyüſéget latvan ſiroc vala. Az ßolgak peniglen mondanac ennekem, hid meg gyermec, noha ez elöt meg menekedel á csigazaſtol, ez utal meg nem menekedhetel, hanem ma meg kel koſtolnod az kinzaſokat.

En peniglen ezt halvan es latuan felette igen magamba megh gyedec. A biro parancsolatyara az ket atyafiu kerekhez kötöztetec és nagy ſoc ideig csigaztatec. Végezetre meg vallac csalardſágokat, nennyeket mint ki vetettec volna artatlanul atyoc örokſégebol. Paraznaſagokat és gylkoſſagokat-is meg vallac. Az biro ſententiaja ßerent mindenknec jobb keze el vagatatec és az utan fel akaztatanac. Parancsola az biro az harmadikat is hogy meg csigaznac, kit mikor mezitelen ßörnyüſégel csigaztatna és ſoc ideig kinoztatna, meg valla azt-is mint ölte volna meg az embert moſtanaba, az maſikat-is mint vetette volna á vizbe, és el vezet volna. Sententiat mondvan rea az biro, ket kezet el vagata, annakutaña fel akaztata. Monda azutan á biro vonnyatoc le az iſiunak-is ruhajat, és hozzatoc középbe aztis. Le vonvan azért ruhaimat á ßolgac, hituan poztot vetenec ream, és mezitelen az biro eleibe allatanac. En peniglen köſérveſſen ſirvan imatkozom vala Istennec mondvan Vram Isten ßabadits meg engemet ez nagi gyötrelmektul, parancsola az biro az ßolgaknac hogy kötöztetven negy felöl oſtorozznanac az ßolgákokör inackal.

Azonközbe monda az biro mellet ülö tanacs, Vram ha tetzik ez iſiu tartaſſec mas torvényig, mert immar ebednek-is ideje vagyon. A biro azt halvan, vas lantzokal meg kötöztete és á tömletzbe kulde, holot csak egyedul lok huzenötöd napig.

Harmadßor-is ez napokban meg jelenec almomba az az iſiu kit annac elötte lattam vala, és ennekem monda. Mint vagyon az dolog O Ephrem? Bizonyoſon tudode immar hogy az Isten igaz itilettel birja es igazgatya ez vilagot. Es ö nála hamiſság nintsen. Igenis mondéc ezembe vettem hogy az Istennec cselekederi csudalatoſoc legyenec, és az ö utai vizgalhatatlanoc. Kezdec ez ßokutan ſiraſſal könyörgeni az iſiunac mondvan. Miért hogy Vram ezt az igaſſágot cselekédted á te ßolgaddal, és á te latogataſoddal vigaztaltad az te ßolgadat, az en gyarloſágomba. Könyörülv en raitam te ßol-

gadon, és vigy ki engemet ez tòmleczból, hogy barata lehessec és Christus Vramnac ßolgalhassak: Eo peniglen mosolyogvan monda ennekem. Mégh egyßer elò vitetel az biro eleibe, és az utan el bocsatatol.

Es en mondek ismet neki. Vram rettegem az bironac fenegetesit, és az veréségtül rettegek. Eo peniglen vizontag mosolyogua monda. Ez elòt kel vala csendez erkólcsünec lenned, ide sém kellet volna vettetned à tòmleczbe, de miuel hogy feslet erkólcsódert idejóttel, mit tehetec en rola. Mindazaltal ne fely, nem sokat kelletic ßénuedned, mas biro lezen és á tegedet meg ßabadit és ezt monduan tülem el mene. En penig ezen kózbe felette igen ßorgalmatos valec nagy banatba mi kóvetkeznec ream. Eotód nad mulua azért mas biro jóue, ki az en atyam hazanal gyakran ßokot vala lenni, az elóbi biro le teven tiztit, engemet egyedül hagya az tòmleczbe. Heted nap mulua kerdi az vij biro az tómlecz tartot, ha foglyok volnanácè az tómleczbe, mond az, egy ifiunal tób nincsen, ki bizonyos dolgokért fogua tartatik. Nyolczad nap mulua parancsola hogy tòruény napja lenne, és engemet eleibe hoznanac. Az ßolgac peniglen vas lanczot vetuén nyakamba, mindenec lattara az biro eleibe rag adanak. Az biro parancsolattyara ruhaimat le vonac, és hituan ßakadozot poztoval be fedenec. A Biro latuan engemet meg ismere, mindaz altal az tòruénynec kemeny ßokasa ßerént kerdeze, és nyluan ezebe veven hogy hamissan vadoltattam volna be. Parancsola hogy el bocsassánac, és meg aduan az ßolgac minden ruhaimac el ereztenec.

En peniglen rémenségem kivül meg ßabaduluan, minden kesédelem nekül à hegyre egy nagy bócsuletes vén ember hez menec: Kinek labaihoz esven meg beßellem minden velem tórtent dolgaimat, és Baratta tón engemet. Ezt en tinektec atyamfiai haznotokra beßellem, hogy haluan együt en velem dücsòicsetéc az Istent à ki minden embert akar üdüoziteni, és az igassagnak ismeretire vinni. Eo neki tiztessegh és dücziséggh mind órócken óróckè. Amen.

HETVENEDIK RESZE.

EZ VILAGI BIRAKNAK itiletékrül.

Ez világon valáßtatot bironak nagy gondgyanak kel lenni hogy igaz itiletet tegyen, igaz és tökelletés bizonságoknak ertelmeböl.

AZért mondgya vala ß: Iob, az mely dolgot nem tudok vala ßorgalmatoson azon tudakozom vala. Iob. 3

Az hatalmassághnac Istene, ki mindenéket egy tekintetivel iol lát, menyorßághul ala ßálta, hogy megh látna Adam fiainac ügyekezetéket és cseledetéket. Az Babylonia tornia épitesében, az biraknac peldaiokra hogy semmi jo meg hant és vetet tanacs nélkül ne itelnenec. Gen: 11

Sodomat minec elóte el süllyeztene, monda: El megyec meg latni az kialtast, az mely en hozzam jöt, cselekedetekél meg cseleketeké auagy nem tudgyam. Gen. 18

Salamon király az két tiztatalan ßémelynec feleletit haluan, nagy bölcs itiletet tön, az igaz anya közöt és az hamis közöt. 3. Reg 3

Dani el gyermek léven nagy ßorgalmatosan tudakozec az két hamis bironac itiletekröl, és Susanna ellen valo hamis bizonságokrol. Daniel 13

Monda Iestus tiztarto mikor ß: Pal ellen itiletet kérnenec az Sidok: nem ßokasoc az Romaiaknac itilni, minec elötte az kit vadolnac ielen légyen vadoloia, hogy hely adasséc maga mentségere, és vétkeinec tiztitasara Act. 25

Azbiro hogy igazat itilyen nem kel maga ertelmet kőuetni, hanem Istentől előßer kerdgyen tanacsot az utan az emberektől.

Exod. 16. 18 Num 27

MOyses valazta Iethro tanacsabol Izrael fiai közül öreg ertelmes embereket, kic Isten népet itilnec.

Moyses Propheta, mit kelleſek cselekedni Saphat leania töruényt felöl, az Vrat kerdi meg. Monda peniglen az Vr, mikor ferfiu meg hal fiu magzat nékül, leanyra ßallyon örökſége,

Azbiro minek utanna meg ertette igazan dolgat az pőreſnek, igaz ſententiat kel mondani ßemely valógatas nekül.

Num 7. *CAreth fiai noha Moyſesnec rokoni valanak Moyſesnec az tizen két ökör ßekerekbol egyét ſem adanac, kit Izrael fiai bozanac ajandékon Moyſesnec.*

Num. 32 *Igaz itiletet tön Moyſes Ruben fiainac, és à többinec, kic immar elenſégektől nyért földet Varoſockal egyut kiuanac magoknac ot hagyuan fiokat feleſégeket és marhajokat, ö magok peniglen fegyvereckel Izrael fiai elöt menenec, miglen az egéz igiret földet el foglalnac.*

Igaz töruént tön az Istentelen Antiochusis Andronicus ellen, ki artatlanul ölte vala meg Onias Papi fejedelmet.

2. Mac. 4. *Perſiabeliecnél csak egy vetekért nem ßoktanac vala kemény büntetéſel élni, hanem elößer meg hanyak vetic vala magokba, ha tőb job cselekedeti volnanak é hogy ſem mint gonoz, és ugy teznec vala itiletet. Herod. lib. 1.*

Auguſtus Csáßarnac annÿ kegyelmeſſége vala hogy egy ember mikor vadoltatnec elotte, niluan valo attya meg öleſeért igy kerdi. Bizonpara nem te ölted meg atyadat. Dion & Suetonius.

Nero Csáßar még kégyes fejedelem lénen mikor eleibe két toluait vitek volna hogy ſentiát mondána irásáual felölec, mondá: mely igen akarnam hogy ne tudnec irást. Azokáert Seneca Nero kegyelmeſségeröl egy könyvet ira, de meg változtatuán erkölcset Senecatis meg ölete. Cuspinus.

Ptolomeus Király mikor iadczanec, egy elötte allo ßolga oluaſſa vala azoknac neveket kiket halalra iteltenec vala, hogy minemu halallal kellenemeg ölettetni ſententiat mondana. Bernicz Ptolomeus feleſége, el veven à czedulat gyermek kezebul kibe az halalra itilteteknec nevec vala, nem engede hogy mind vegig meg olvaſtatnec mondvan, nem oly könyen kellene gondolkodni az emberec elete felol, hanem ßorgalmatoſon gondolkodni, és el hagni az jatekot. Holot nem egy legyen az vérfeli jatéc, az teſtuel. Ezt haluan Ptolomeus igen gyönyörkedec oly jo tanats adaſán feleſegenec, kit az utan megis tarta, ſoha nem itiluen jatec idejen Ælianus de varia Hiſt. lib. 14

Spartabeli Demaratus midön kérdetnec egy tökelletlen embertöl ki volna Spartabeliec közül legh job ember? Kit gyakorta halgataſával el igazit vala, de vegre meg nem menekedhetuen tole monda: Azt itilem legh jeczb embernec Spartabeliec közül, á kinek te hozzad ſemmi haſomlatoſſaga nem volna. Mely felelettel meg menekedec annac untataſától, az Varos beliek nek is ſe'ôle valo gonoz itiletitöl magat meg mente. Plut. in lacon.

Marcus popilius eleibe hozzanac egy aßßonyállatot, ki annyat faual verte vala agyan, ki felöl ſententia nem adatéc, miuel hogy ſok bizonſagoc által meg bizonyitatec hogy az aßßonyalat nagy buſulaſában cselekedte volna, mert edes magzatit az anya mereg által meg ölte vala gÿlkoſsagot gÿlkoſság által meg büntetuen, és ezokon á maſic büntetesre nem volna melto, ez peniglen á ßábadulásra. Val. lib. 8: c. 1.

Smyrnaba egy aßßonyállat vrat fiaual együt mikor megh ölte volna, mivel hogy azok elöbbi Vratul valo fiat meg öltéc vala, és Dolabellahoz vitéc volna ez itiletet, ki ackor Aſiaba tiztarto vala, mikor ſententia ki a dasba halgatna, nem tuduan az ket egyenlö bünöcben mit kellene itilni Athenasba igazita öket az Areopagum birac itiletire, kiknec igaz itileteken még az Iſtenek is meg ßoktac vala allani, azok is meg értvén dolgokat, mind az vadolot s mind az aßßonyallatot ßaz eztendeig itilec hogy kezeſség alat lonnenec. val. Max. lib. 8: cap: 1.

Alexander Seuerus Csaßar egyßer tule meg itilt ügyeket, ha az Papi Fejedelmec eleibe vizic vala hogy azoktul meg itiltetnec, jo kedvel vezi vala, hogy azokba mellyéc nezic vala az vallas dolgat, kic neznéc vala á Papoc itiletire, Csaßari birodalmanac meltoſága engedelmes lönne. Fulg. lib. 1. cap. 1. ex lamp.

Constantinus nagyubik Csaßar mikor Calcedonumbeli gyulekezetbe ment volna, és legutolso helyen ülne az Papocuran, supplicatiokat adnan az püspökök között valo vißßa vonasrol, nem akara el oluzni, hanem azt monda, hogy azt az itiletet Istenre hadna. Melyfelelettel mutata, hogy Istenedelem tiztthez nem illénec az, hogy tulaidon indulatibol meg rutitana az igaz valaßt, mint az hütbeli reformatioknakis. Az Püspökök ha mit végeznec vala gyüleßékbe, azt meg erösiti vala, és minden tartomanybeli tiztartoknac megh parancsollya vala hogy meg tartanac, monduan: Hogy az Istennec Papjai minden Biráknál igazab itilök volnanac. Enseb.

Constantius Augustus Amphilotius Tribunust vadoluan Csaßar ellen valo ügyekezetiért, mivel hogy a dolog ki nem nilatkozot vala tellyeßégel, Isten itiletinec karhoztatasára hagya. Kit nem sok üdo mulua Csaßar seme elöt egy kö fal le romlasa meg öle.

Gregorius Neocesariensis Püspök egy toofelöl ket atyafiac közt valo veßekedest, es harczokat, mikor egyéb képpen le nem csendezithetne, mivel hogy nagy jövedelmek vala az toobol, és sokan mégis öletettenec vala, az emberek egymas közt valo veßekedesébe, mind az két fel Gergelt valaztá igaz latobironac. Gergely ki menuen velec az toohoz, kezeit fol emeluen az Istenhez, kere hogy az a too meg ßaradna, ki megh imatságat tellyeßégel el nem végezte vala, mikor az too tellyeßégel meg ßarada, és igy lon vége az veßekedesnec Egnat. lib. 8. cap. 2.

Moyses Apaturhoz mikor egy bünben talaltatot ßerzetes vitetet volna, és bunerol vadoltatnec elöjöve egy nagy sac fovent hozuan hatan, kérduén az biratok mi volna a batán, monda ezec azénbünem, kit alig hordozhatok, hogy itilnem meg az maset. Kit haluan a Kalastormokbeli gond viselök, inkáb akarák a tyocfiainac pœnitentia tartasat venni, hogy semmint bunteteſt rendelni, gondoluan magok erötlenségeketis. Meg lassac ez példabol a kic fö gond viselöc, és ugy tarcsak meg a büntetéshelt kemenységet, hogy mindenkor magoc erötlenségekrol se feletkezzénec el. Mar. lib. 5. cap. 1

Vgyan azon Kalastorombeli Pastor nevü Præsbiternec mikor egy baratmondotta volna, hogy az Kalastorombol ki akárna menni, mert nem lakhátnec barat tarsával, miuel hogy gonoz hirt hallot volna felole. Monda

á Baratnac ne hidgy minden gonozt könnyen á mit hallaz, monda á barat, hogy azt öneki egy hü ember mondotta volna. Monda á vén ember, ha hü ember lött volna azt teneked nem mondta volna. Vegezetre eleibe ada az Evangeleoni példa beßedetis, az ßalkarol, és az gerendarol, ugy hogy egyebec vetkerßalkanak, itilye azövet kediglen gerendanak, ez ily jo tanacsal élven á honnat el akar vala menni ot lakek, és masrol valo ßollasrol meg ßünek ha ßinten gonozt valaki cselekedet volna-is maga vetket nagyubnak tartya vala, azoknak vetkeinel. Mar. lib. 5. cap. 1

Szent Ferentz mikor egy ßegeny embernek mezitélen voltan éſedeznek magaba, és az vele valo tarsa mondotta volna, Atyam talam ez az ember ha eletebe ßegeny-is de kivanságaban kazdag lehet. Mindgyart ez ßo halvan Sz: Ferentz parancsola hogy dolmanyat levetne és az ßegenynek adna, ugy hogy kit nyelvevel meg sertet vala, jo cselekedetivel igazitana, ibidem.

Carolus Magnus Galliai Király, harmadik Leo Papa dolgaba Barionabeli ßent Egyhazba be mene, kit Campisius és Primicenius, meg verven tömlötzbe vetettenek vala sok vetkekkel vadolvan á Papat, az ö gonosságoknak mentségekre. Tetzek az Királynak az körüle allo sokaságtol kerdeni mit kellene az Papa dolgaba cselekedni. Egy ßoval fel kiáltanak hogy nem jo volna arrol kulso embernec itiletet tenni, á ki az ßent ßeket tartana, es eleiktöl vött ßokus volna, hogy Papat senki ne itilne, hanem csak maga magat itilne. Kit az Király halvan hivatallyarol és tiztirol gondolkodvan, meltatlan cselekedetekért az vadoloknak fejekre sententiat monda. Sabelius lib. 10 Cap. 4. & Æmilius.

Ludovicus Pius Csaßarhoz külde az Constantinapoli Mihaly Csaßar követeket kerdven tole, mit kelleßek cselekedni az ßentek képei felol, el kellene è rontani, auagy inkab meg epiteni, kiknek követsegeket meg halvan, az Romai Papahoz igazita öket, kit kivaltkeppen nezne ez á követseg Platina.

HETVEN EGYEDIK RESZE.

AZ EMBEREKNEK HAMIS itiletékrŏl.

Az biro ackor itil hamiſan mikor jol meg nem erti az dolgot, hanem csak jeleknek auagy mas ember ßauanak hamar helt ád.

Gen. 38. IVDa gonoz itiletet tön Thamar felöl hogy meg egettéſsec, mert hallotta vala hogy paraznaſágba eſet volna, elöſsör nem ertuen megh annak igaſſágat, kiért az utan maga magara tön ſententiat.

Gen. 39. Ioſeph Vra Putiphar hertelen hün feleſegé ßauanac Ioſeph hamis vadolaſára, és Iſtentelen ſententiat ada.

Mikor az biro ajandekért itil.

1. Reg. 8. MINt Samuel Prophetafiai felöl mondatic hogy feſuénſégre hailottanac, és el fordittiak vala az töruént,

2 Reg. 16. Miphiboſet ellen hamis ſententiat monda Daniel Siba ajandeka mellet vala hazudasaért.

2. Reg. 16. Mikor annac utanna meg ertette volna artatlan voltat Miphiboſetnec, még ſem akara meg valtoztatni ſententiajat.

2. Mac. 4. Menelaus Iſtentelen Papifejedelemnec kedue ßerént valo töruént ada Antiochus Király à penzért, artatlan vadolost meg öletuen.

Mikor az biro haragbol avagy gyŭlŏlſegbŏl itil.

Dan. 2. Nabugodonozor gonoz törvént tön Babiloniai bölcsek ellen nagy haragiaba, hogy mind meg ölettetnenec, mert mit almadot vala nem tudhattyac vala.

Hamis törvént tön Herodes-is az artatlan gyermekec ellen, kiket meg ölete Bethlehembe.

Hamiſsan itil à Biro mikor emberi tekintetért itil.

Ier. 37. GOnoz itiletet tön Sedechias Király Ieremias Propheta ellen, mikor fő ßolgai kereſére artatlanul meg tomleczeztete.

Dan. 6. Darius Király noha tudna Danielnec artatlanſagat, mind az altal fo hadakozo ßolgainac kereſere, az Orozlanoc vermebe bocsattata.

Dan 14. Vgyan azon Darius Király vitezi untataſara, maga veßedelmetis latvan fenyegeteſec miat, ha kezbe nem adna, hogy meg öletetnec, ketelen kezekbe ada Danielt, kik az Orozlanok közibe vetec.

Mar. 6. Iſtentelenül egy tanczért kereztelo Szent Ianosnak fejet vetete Herodes, és talnyeron ada leanyanac.

Mat. 27. Hamis itiletet tön Ieſusra Pilatus az Sidoknac kertere, és Csaßartul valo felelmekbe.

Architas ßokta vala mondani hogy á biro és az oltar mind egy volna, holot egyarant mindenikhez ßoktanac legyen az emberec folyamodni: Az kic bozzuſág teteleket ßenvednec. Azt akarvan mondani, hogy az birac tizti az volna hogy mindeneket oltalmaznanac. Ariſt. in Rhet: 3.

Egyiptusbeliekrec ßokaſok vala hogy az birac meg ésküdnenec, ugy hogy ha á Király erőltetne-is öket, hamis itiletre ne itilnenec Kiraly kedveért.

HETVEN KETTŐDIK RESZE.

AZ ESKŬVESRŐL.

AZ emberec mikor igazan esküsznec, és fogadasokat eskuvessel erősitic nem vetkeznec.

Gen. 21. *Abraham meg esküvec Abimelechnec, hogy maradekinec nem artana sem neki.*

2. Reg. 19. *Mikor David siratna Absolont, meg esküvec neki Ioab, hogy ha meg nem ßünnec à sirastol,ö és tób Izraelfiai el hadnac ötet.*

3. Reg. 1 *David meg esküvec Bersabenac, hogy ö utanna az ö fia Salamon vralkodnec.*

Mikor az emberek hazasságnak erösb kötelerti avagy baratsag tartasert meg esküzneknem vetkeznek.

Gen. 31. *IAcab és Laban egymashoz valo bekessegért meg eskünec.*

Exod. 2. *Moyses meg esküvec Ietronac, hogy vele laknec és leanyat felesegül venne.*

4 Reg 2. *Megh esküvec Eliseus hogy Illies Prophetat el nem hadna.*

1. Reg. 20. *Baratságot ßerezven David Ionataſſal, mind ketten meg esküvenek*

Nagy hiteleért bebedenek az VR Isten-is meg esküzik.

Ioan. 6. *BIzony bizony mondom tünekec monda Iesus az Sidoknac, ha az embernec ſianac testet nem eßitec, nem leßen elet bennetec.*

Esa. 62. *Monda Esaias meg esküvec az Vr az ö kárjan:*

Ier. 51. v 14 *Meg esküvec ugy mond Ieremias Propheta az seregeknec Vra az ö lelkere.*

2. Cor. 11 Gal. 1. Colos 1. *Socßor esküzic Szent Pal az ö leveleibe monduan az Isten az mi Vrunc Iesus Christus attyá tudgya hogy nem hazudoc.*

Masut bizonságom az Isten kinec ßolga'oc.

Bizonsagul hivom az Istent az en lelkemre.

Sokan hamisan esküßnek hogy könyebben felebarattyckat meg csalhassak.

1. Mac. 6. *ANTiochus hamissan eskuvec meg az Sidoknac hogy bekesseget tartana velec, kit meg ßege.*

Sok-

Sokßor megh esküznek az emberek az gonoßoknak bünteteserc.

3. Reg. 2. *HALvan Salamon Kiraly Adonias nac meltatlan kiuanságat, hogy attya feleseget akarna hazas tarsul maganac venni, meg esküvec hogy megöli erette.*

2. Reg. 12 *Haluan David Nathantul á példa bezedet az ßegeny ember egyetlen egy nyajarol, és á kazdag erövel valo el vetelitöl, monda, él az Isten hogy negyannyt ad erette, és halalnac fia.*

3. Reg. 17. *Monda Illyes Propheta Achab Királynac, él az Vr, kinek élöt alloc, ha leßen ezekbe az eztendökbe eßö auagy harmat, hanem csak az en bezedemre.*

Gonoß vegre esküßnek meg sokak hogy gonoßt cselekedgyenek.

1. Reg. 25 *MEG esküvec David hogy Nabal hazat Carmelba el veztene minden marhajaval együt.*

3. Reg: 20 *Meg esküvec Syriai Benadab Király Achab feleletire, zt mivellyec monda, az Istenec ennekem, és azt adgyac, ha Samariánac csak pora-is eleg leßen kezekbe à neppec à ki ennekem leßen.*

3. Reg. 19. Iudit 1. *Hasonlo esküvest tön Iezabel hogy Illyest meg öletne.*

Mar. 6. *Nabugodonozor meg esküvec, az ö Királyi ßekire, hogy Izrael fiain bozzut allana.*

Herodes gonozul esküvec az tanczolo leanynac hogy valamit töle kerne meg adna neki, kit az utan meg bana.

Fulg. lib. 2. cap. 1. *Macedoniabelıec közöt ßokas volt, hogy senkit vitezec köze addigh nem ßamlaltanac, miglen meg nem esküt, sem ellenséget fegyverrel nem ßabad vala meg ölni, effeleket hasonloka tartuan azoknac bunteteſehez, kic frigy alat ellenségeket meg ölnec, auagy hazajokbeli embert, auagy tarsokat. Alex ab Alex. lib. 1. cap. 20.*

Romabelieknel-is törvény vala hogy senkinec nem vala ßabad ellenségec ellen hadba menni, hanem csak azoknac kik meg esküznec vala, ez altal jelentuen, hogy ketelenség alat kelletnenec embereket el veztenni. Es hogy ha harcz elöt az sereg közul elßöktenec volna, Hadnagyoknac hatalmaban vala eletec, miuel hogy esküuesec ellen cselekedtenec volna.

Alex. lib. 5. cap. 3.

Aristides hogy frigiec igaz köteſet egez Görög nemzet kozot megh eröſitenne, nagy ſok atkoc utan tüzes vas talnyerokat vet vala á tengerbe mondvan eskuvéſsel, hogy igy veznenec el mindnyajan azok maradekoſtol, igy vezzenec el mint ez á tuzes talnyer kic egy mas köteſet meg ſegnec.

Romabeliec közöt vegezet dolog vala, hogy ſoha fegyveres ellenſegekel friget ne vetnenec, ſe peniglen frig rendeleſeknec okait ne javallanac, ſe peniglen ellenſegekel valo baratſagot ne ſzerzennenec, Romai taracz es köſseg akarattya nekul, hanem ha elöſzer hütoket és tizteſſegeket kötnec és Romai nepet közikbe botsatananac. ibidem.

Mikor az Romaiak valamely nemzettel friget ès bekeſſeget ſzereznec vala, á bekeſségnec modgyat és köteſet, az Capitoliumba valo templomba rez tablara fel meczik vala, hogy örök emlekezetre meg tartatnec, neha peniglen Romaiac könyvebe iratatnac vala. ibidem.

Perſiabéliec ha mit akarnac vala alhatatoſnac lönni, egy mas kezet fogjac vala, egyik az maſic hütit igy vezi vala. Alex. ab Alex. lib. 2. cap. 9.

Solon olyjambor erköleset kiuan uala az emberec közöt, hogy annac tökelleteſſegeért, ne kiuantatnec, egy masnak va'o meg eskuves.

Socrates ſokta vala mondani hogy az jambor embereknec, oly erköltzéknec kellene lenni hogy ne kivantatnec az eskuves, söt az nagyobnac bötsültetnec az eskuveſnel-is.

Iſocrates két kiváltképpen valo dologért itili vala iomac az eskuvést. egyikert hogy magat hamis vadaſtol meg mentene azáltal. Maſikért hogy, birattyat vezedelmetöl meg oltalmazna. Penzert peniglen, akar igaz ügye volt volna akar hamis, ſoha Iſtenekre eskudni nem adgya vala tanacsul. Slobæus. Serm 25

Phrigiaiac tellyeſſeggel az eskuveſtöl magokat meg tartoztattyac vala: jobnac itiluen, meg tartani az hütet eskuveſnelkul, hogy ſem mint eskuveſsel meg nem tartani fogadaſokat, tuduan hogy az hamis eskuvesért az Iſtenektol meg buntetnec. Nicolanus de moribus gentium.

Numa Pompilius Romaiak Királlya hütöket job kez fogaſſal hogy meg allanac nagyſsent ſegnec itili vala. Alex.

Nagy Alexander meg akarvan ſallani Lampſacum Varoſt hogy földeböl ki töreſse, eleibe jöven az Varos mellyet regi meſtere Anaximenes, hogy Varoſanac kegyelmet nyerne, kit tavul föld latvan Alexander, mondá

eſku-

eskuzem hogy az mit en tülem kér Anaxamenes meg nem cselekedem. Monda Anaxamenes roncs el mindeneſtol Lampſacumot. Ezt haluan Alexander meg akada, és eskuveſenec igaz voltaért, el nem ronta Lampſacumot.

Ageſilaus Spartabeli Király, mikor ertette volna hogy Tiſaphernes Baruſoc Fejedelme hütit és eskuveſet meg ſegte volna. Nagy vig oroczaval izene Tiſapherneſnec követitöl, hogy feletted igen örülne azon, hogy az Iſteneket hamis hutiért ellenségie totte volna, és az Görögöket hadi tarſaka Xenephon in orat. de Ageſilao Rege.

Macedoniai Philepb Kiraly az hittél valo eskuueſt mindenkor megh ſokta vala utalni, ez okon a'ig vralkodhatec 45 eztendeig meg ölettetic, és tellyes haza nepe rövid udön el töroltetec: Pauſanias in Arcadicis.

Avernumi ſzentegyhazba egy ember hamiſsan eskut vala meg, ki mindgyart nyelvenec erze meg kötözeſet, és bögni kezde, ki nagy könyhullataſſal és fohazkodaſal ſ: Dretemonius Puſpec koporſojanal terdre eſven segetſiget keri vala, me'y könyörgeſe utan vizontac erze nyelve kötele meg odaſat, és oly batran és fogyatkozas nelkül ſol vala, mint annac elotte, meg valuan mindenec elöt igazan ualo büntetéſet, hamiſsan valo eskuveſeért. Greg. Turon de Confeſſ: cap. 19.

Lazlo Király és Amurates Töröc Csaſsar közöt valo frignec meg ſegeſe, nagy vezedelmet hoza Magyar nemzetnek romlaſara és Király vezedelmere, Bulgar Orſságba Varanna mezeien. Holot Amurates Csaſsar nagy erös haddal eleibe joven Lazlo Király hadanac, egymas közt nagy erös harczokat teven, mikor az két fel közöt bizantalan volna, kinec adatnec á győzedelem, Amuratest irjac hogy ſzemeit az eghbe fel emelven kialtot volna, mondvan, Ieſus Chriſtus ihon az kötes level, mellyet á Kereziyenec á te nevedre meg eskuven, en velem vegeztenec, kic hamis hiteckel tegedet megh tagadtanac. Azért ha Iſten vagy, mint ok vallyac, aly bozzut, mind á te nevedért mind en raitam töt bozzuſág tetelért. Ez utan Király ſebbeſic és tizen egy ezer kereztyen vagatec le. Bonf. lib. 6 Decad. 3.

Timeleon hadakozic vala Milarcus Tyrannus ellen, ki nagy ſokakat csalardigireti altal megh csalt vala, és adot hüti ellen megh öletet vala.

Ezen Tyranust tetette vala, mint ha Siracuſiac elot törvént allana, csak Timeleon vadoloja ne lönne, Timeleon meg csüvec hogy ö nem vadolna. Ily conditiokal Siracuſomba vivén. Mikor Timeleon á gyüleshe vinne

Milarcust, monda: en nem vadolom Milarcust, mert azon fogadast töttem, hanem parancsolom hogy mindgyárt meg ölettessec. Mert melto dolog hogy az á ki sokaknac csak bezedet adot, hasonlo bezed altal büntettesec. Policænus lib. 5.

Nagy Alexander egy meg ßallot Varosbol Indiabeli fizetet nepnec ßabad elômenetelt fogada, az Varosbol. Kiket uton mentekbe mind le vagata, kic mikor kiá tannanac hogy kötese és fogadasa ellen cselekednec, monda: En tinektec ßabad ki menetelt igirtem az Varosbol, de nem mind eltig valo batorságos eletet, mely csalard fogadasés alatombavalo álnok gondolat nagy gyalazatyara lön Alexandernec.

Locrusoc Siciliabelieckel friget vetven meg eskünec, hogy mig azon á földön állananac, (kit alnukul Sarujokba töttenec vala) és fejec nyakokon allána fejeket ruhájoc ala haitvan, bekesseget tartannanac velec, azonba masod nap mikor ingyen sem gondolkodnanac vezedelmekröl, Locrusoktul le vagatanac, mert immar nem azon à foldön allonac valá sem peniglen fejeket nyakokra nem haytottac vala. Idem lib. 6.

HETVEN HARMADIK RESZE.

AZ IGASSAGROL.

Az igassagnak tulaidonsága, hogy mindennek az ő nevet megh adgya, kinek fondamentoma ő maga az Isten, ki kinek mindenek cselekedeti ßerént megh fizet.

Gen. 30. *AZért monda Iacob Labannac, holnap meg felel énnékem az én igassagom.*

Num. 27. *Saphat Leani ßorgalmatoson kiuanac az Vr bizonyság tetelit, attyoktol maradot joßagrol.*

Monda David Saulnac az Vr meg fizet mindeneknec az ö igassagat ßerint. 1 Reg. 26.

Az joßag oztasban igassagot kel tartani, és az nagyob atya fiunak kel atyoktol marat örökséget el oztani.

ABRaham el akarvan válni az ö attyafiatol Lothtol, ßabad akaratot ada neki mellyik reßet valaztana. Gen: 13

David vegeze, és ugy mint törvenybe kele, hogy egy arant oztoznanac az harczra menök, azockal kik maahajoknal hagyattatnac. 1. Reg 30.

Hogy az igassag meg tartassek, és czendez lelki ésmerettel legyen emberekbe igazan kereset auagy vét öröksége legyen.

ABraham Patriarcha hogy örökös temetese helye lenne, igaz penzen vön temetöt, noha ajandekon akarna neki adni Ephren azt à helyet kit kiuan vala Sara temetesere. Gen. 3

David Király hogy Isten haragianac el tavoztatasáért aldozatot tenne noha ajandekon adna neki Arenna Iebusæus, azt az aldozatra ualo helyet, kit kiuant vala David, mind azáltal nem akara el venni, hanem igaz arron veve meg. 2 Rég. 24

Az igazság kivannya hogy kinek kinek erdeme ßerént legyen fizetese, Isten igaz itileti ßerent-is.

ADonibezec Király fogsagba esven Izrael fiai kezebe, monda: hetuen Királynac kezeknec és laboknac elsö izeit el vagattam, az en aztalom alat etkeknec morsalekit ßedic vala fel, az mint cselekedtem, ugy fizetet meg ennekem-is az Vr. Iud. 1.

Amalech Királya kövér Agag, mikor Samuel Propheta eleibe vitetet volna, monda neki Samuel: mikepen anyakat fiaknekül hatta á te fegyvered igy az te anyad-is fiaknelkül leßen aßßonnyok közöt. 1 Reg 15

Az mely akazto fát csinaltatot vala az Kevely Aman, Mardochæusnac, azon akazto fara akaztatec fel. Ester. 7. 8

Ester. 9. *Az Sidoknac ellensegi azon nap vagattattanac le, á melyen el vegeztec vala hogy le vagnac öket.*

Dan. 6. & 4. *Az kic Daniel Prophetat vettettec vala az Orozlanoc vermebe, azon verembe bocsattatuan meg emeztettenec az Orozlánoktol.*

Dan 13. *Az ket hamis birác, kic Susannat hamissan meg akarjac vala ölettetni, Susanna helyebe meg oletenec.*

2 Mac. 44 *Andronius á mely helyen az artatlan Onias Papi fejedelmet megh ölte vala, azon helyen öletec meg Antiochustol.*

2. Mac. 5. *Iason mint hogy sok artatlan Sidoknac testeket temetesnelkül hatta vala, kiket le vagatot vala, hasonloképpen idegen helyen sirásnelkul meg haluan el uettetik.*

2 Mach. 9. *Az Istentelen Antiochus soc Isteni karomlas, és artatlan vérek ontasa utan, nagy kinok mia meg emeztetuen meg hal.*

Math. 18. *Az halaádatlan ßolganac, kinec az Vr minden adosagat meg engette vala, halaádatlanságaért meg akara tüle kerni mindeneket.*

Mycerinus Ægyptusbeli Kiraly annÿ igaßag ßeretö vala, hogy ha ki elòtte panaßolkodnec karvallasávol hogy Marhajat el loptac volna, u maga tarhazabol fizeti vala meg annac karvallasat és bozzusagat. Herodotus.

Aristides fegyhetetlen igassagaért, igaz vezetec nevet erdemle. Kitül mikor kérdenec, mi uolna az igassag, ki senkiét nem kivanya.

Tales Millesius kérdetuen, mint elhetne ember legh igazaban. Ha ugy mond á mit egyebekben meg seldene u azt ne cselekedne.

Demosthenes azokat itili vala tiztessegre meltoknac, kic semmi haßnos dolgot fellyéb nem bòcsüllenenec az igassagnal. Penzt akarki-is talalhat, de igazságnac dicsireti penzel nem vetethetik. Phavorius Camers.

Agesilaus Királyt kerdven, melik iosagos cselekédet volna jelésb, az erössége auagy az igasságh? monda, az eròsségnec semmi hazna nincsen igassagnélkul. Hogy ha mindnyajan igazak volnanac az emberek semmire nem kellene az eròség.

Vgyan azon Agesilausnak mondanac hogy Kiralyhoz illik azokat meg tartani, á mit fejéckel intenec. Monda á Kiraly, azokhoz-is illik igazat kerni és ßolani kik Királyhoz mennec.

Leon Euricratidus fia kerdetuen micsoda Varosban lakhatni batorságosban? monda, ot á hul egy aranyu birodalom vagyon, sem tobbet sem kevesebet senki nem bir ábol az igasság él. Plut.

Friderich Csaßart mikor sokan intenec, hogy Lazlot Magyarok és Csehec Királyat meg öletne, kit kiczinségetül sogva fel tartot vala, kiért Orßágaban nagy romlast teznec vala á Magyarok hogy nekik meg nem adna, Felele á Csaßar, tehat ti inkab akarjatoc hogy en kazdag Királly legyéc, hogy sem mint kegyes és igasság ßeretö. En peniglen az igasságot és jo hirt nevet minden kazdagságnal nagyubra böcsulem. Æneas Sylvius.

Philemon mondgya vala igaz embernec nem azt á ki bozzut ßenvedne, hanem azt á ki bozzuságot tehetne és nem eselekedic: sem azt á ki keveset el nem vezen, hanem azt á ki mikor nagyot el vehetne, es nem vezen, sem azt á ki mind ezeket meg tartotta, hanem azt á ki fegyhetetlen termezetü inkab akár lönni, hogy sem mint lattatni. Phavor.

Saltzburgiai Püspec Bojariai Hertzeg ö maga ßokta vala meg halgatni az alatta valoknac panaßolkodasokat, mindenekhez kegyességet mutatvan, senki elòt aytaia be nem tetetik vala, sem hazabol ki nem küldetic vala. Gyakorta ruhaja ualtoztatva Paraztoc köze megyen vala, hogy ezebe vehetne mint visélnec magokat tiztartoi, és birai, ha kit meg érthet vala hogy hiuatallyokba hiuén el nem jarnanac, tizteket el vezi vala. Vgyan azon Fejedelem ßegeny ember ruhajaba öltözuén mezarzekbe be megyen vala, tetetven mint ha hazanal beteg felesége volna, egy font borju hust kerven, de ßokasok ßerént ki nevetek süvöltessel az mezarßekbòl az egy font hus keresért, mely embertelenségekért, és ßegenyec meg neveteseért az mezarosokat tömletzbe vetete jol meg büntetvén öket, mely jo ßorgalmatos gond viselese által azt cselekede hogy mindeneknec igaz törvény ßolgaltatnec, és ßükseges dologért nagyub gondviselesék lenne.

Posthumius Regillensis Tribunus, az az Capitany Consuli meltoságal küldetuen az hadba, ki mikor Volas nevü Varost meg ßallot volna, és az vitezeknec nem akarna adni á benne valo prædat, vitezektül kövel agyon veretec. Liv. lib. 4.

Livius Salinator consulság viselt ember, miért hogy nem egyaránt oztot volna nemely dolgokat á vitezeknec, Romai kösségtul halalra karhoztatéc. Plin. de viris Illust,

Toxis Magyaroc Királya Galliaba és Nemet Orßágba, nagy soc rablasok utan, harom fele oztuan népét, egyk reßet Rhenus vizen által költöztetven, Magyar Orßág fele bocsata nagy sok prædaval, kiket Turingia Varosnal az Szazoc veletlen meg ütven le vaganac, az kiket meg fogtac vala-is azok közül-is csak hetet tartanac meg az töbit mind meg ölec, ezeknec orrokat és füleket el vagac, hogy töb Magyaroknac mint jartanac volna hirt mondannanac. Toxis hadanac ket réße ßerencsetlenségéket tarsainac haluan mihelt Suetiaba erkezenec leg ottan le rakac prædajokat, mind embert mind oktalan allatot à mit talalanac bozzu allasokba le vaganac, az á het meg csonkitatot Magyar kic Magyar Orßágba mentenec vala, hogy hüséggel töb tarsai mellet meg nem holtanac vala, minden joßágoc el adatéc, feleségektül és gyermekektül el valaztatanac, és mezit lab tellyes eletekbe satorokrol satorokra menuen koldolanac. Bonf. lib. 10. Dec. 1.

Az Csehec Magyar Orßág végh hazaiba küldettenec vala, hogy Török ellen vegeket oltalmaznac, kiket Kinisi Pal küldet vala Zeged Varosába hogy ot nyarolnanak. De miuel hogy semmi fele rénd tülec bekessegei nem maradhatna, sem joßágokba, sem tiztességekbe, fertelmes eletek miat, ugy annyra, hogy Kinisi Pal eleibe futot legyen anya ßült mezitelen egy aßonyállat, csak füves kezevel feduen be ßemerem testet, terdre esuen labai elót, rayta töt gyalazatért, és meg foztasaért, azonközbe egy falubeli Pap-is erkezec, ki kösérvesen panaßolkodec ellenec, hogy az Vr tartot-is templombol el vettec volna, és egyéc ßantalan reajok valo panazt nem ßenvedhetne, noha immar á Török tabor közel volna taborahoz, kiket hogy ha ez okok nem tartoztattanac volna, meg büntettetet volna, supplicatiokat, es reajok töt panazoknac leveleit hozzajok külde, hogy effele Istentelen dolgoktol, nyuzastul, foztastol, és paraznaságtol magokat meg tartoztatnac, ázok penig latuan leveleket, mind el ßaggatak, és Kinisi bozzuságara labockal nyomodac, kiért fel haboritatuan Kinisi Pal, Kazas parazt haddal környül veren öket sokakat bennec le vagata, á töbit felelembe tartuan, hivatallyokba ßolgaltata: Bonf. lib. 3. Dec. 5.

HETVEN NEGYEDIK RESZE.

REGI KIETLENEKBE LAKO Szent Atyaknak jeles tanacsok Szent Hieronymus Doctor és töb atyak irasibol.

AZ TESTI SZENVEDESEKRöL.

Mint kellyen á testet tartani, hogy megh se fogyatkozzek, fel se fualkodgyek.

MONd egy vén Remete, az töb Remeték kerdesére, mint kellyen megh gyözni á testi kivánságokat: termezet ßerint á test eledelt kiuan, kit embernec taplalni kel, de ugy hogy az termezetet meg ne halladgya, meg se tolcsé gyomrat: Mint az alom-is ßükséges az embernec de mertek ßerént, hogy á test, el ne olvadgyon nagy alom miat, ki miat elmeje meg röstüllyen és meg tompollyon: Az sok mod nélkül valo vigyazasoc, embert hagymaz betegségbe eÿtik, feje faidalmit meg indityac egez testevel együt.

Az harag termezet ßerént emberbe vagyon nem gonozra vala indulatoknac cselekedetire, hanem maga vetkeire latuan sok esetit, hogy könyebbe fel serkencse magat jo cselekedetékre el hagyuan gonoz ßokasit.

Ha felebaratunkat lattyuk-is hogy Isten parancsolati ellen cselekedic melto dolog az vetec ellen igy meg haragudni, és öket inteni meg teresekre, hogy üdvözülhessénec.

Egy Remetet kerduen ki sok eztendeig nagy testi ßenvedesbe élt vala, mint élhetne ily izonyu testi ßenuedesbe. Felel vala meni ideig valo testi ßenvedesem vagyon it ez helyen, még Pokolbeli kinoknac csak egy orajat sem erte. ßükség hogy it á test munkakat erezzen, hogy az mas Vilagon örök nyugodalmat talalhasson.

Egy az regi atyac közül felette igen kesértetic vala tobzodassál, ugy hogy latatnec, semmiképpen el nem szenvedhetne. Mind az által mond magaba, valamint ehezel, el kel türnöd harom oraig, be telven az harom ora, még vizont magaban mondgya vala, még hat oraig el kel varnod, el jöven az hat ora, kenyeret vizbe meg aztattya vala, mondvan magaban, mig az kenyér meg azic kilentz oraig el kel varnom, el jöven az kilentz ora, sokaszer ént imadságit el vegezven ezik vala, mikor azért egy nihanyszor hasonloképpen cselekedet volna, vegezetre le üluen egyzer etelhez, lata á szatyorbol holot tartya vala á kenyeret mint egy füstet fel kerekedni, és cellaja ablakan ki menni: ez utan tobzodasra valo kesertete nem volt.

Egy vén Remete ezebe veuen hogy tanitvanya tiztatalan lelektül kisertettetnec, faitalan vetkeknec gondolatyaual, és mind az által magat felette igen sanyargattya vala, böiteleséckel, vigyazasockal, imatságockal. Monda az vén Remete, fiam ha akarod könyörgek te ereted az Vr elöt, hogy el vetessec ez á késertet. Mond á tanituany: Atyam noha nagy munkat szenvedec mind az által erzem haszнat, mert éz kesértet erejet inkab böitölec, inkab vigyazoc, és tobet imatkozom. Mind azon által, azon kerlec hogy imathozzal eretem, hogy ennekem adgyon eröt á gyözedelemre.

Moises Apatur mikor laknec egy cellaba mely hely közalnac nevezetic vala, annyi nagy kesertetét szenved vala czellajaba testi kiuansági miatt, hogy tovab nem maradhatna, hanem Isidorus Apaturhoz mene, ki minecutánna meg jelentette volna kesértetinec fertelmességet, soc vigaztalasokal vigaztaltaték, és hogy vizza menne cellajaba inti vala, amaz penig nem akara menni: Kit fel vön Isidorus cellajanac felibe, monduan neki néz Nap nyugot fele. Oda nezven szantalan ördögöt lata. Vizontac monda neki nez Nap keletre, és oda nezuen sokal nagyob szamlalhatatlan Angyaloknac seregit lata. Monda Isidorus azok az Nap nyugot fele valo ördögöknec seregi kic kesértenec. Nap keletröl valo Angyaloknac sokasági mi segetségünkre küldettettenec Istentöl.

Mond egy vén Remete mikor kesertetünc ackor inkab meg alaztatunk, mert az Isten tudvan gyarloságunkat inkab oltalmaz, ha penig dicsekedünc el vezi tölünk oltalmat.

Egy Remete mikor sok gonoz gondolatoktol haborgattatnec, megyen mas vén Remetehez, és keri azon hogy imatkoznec gonoz faitalan gondolatinac el tavoztatasaért, kit nagy szeretettel meg cselekedec á Remete, de meg nem szünec á gonoz gondolat. Egy eyel meg tselenti az Vr az ifiu Remetenec keserteti ellen valo tunyaságat, és restséget, és szive gondolatiba valo gyönyörkedeset. Ez utan monda á vén Remete te vetked az atyamfia, hogy igy kesertetel, mert gonoz gondolatidban gyönyörködöl. Ezokon lehetetlen dolog hogy te tüled el tavozzec: mas ember imatsága sem haszнal, hanem ha azokkal együt munkalkodol böitelessél, imatságal, és vigyazasokal, fohazkodasockal, keruen az Vrnac irgalmasságat. Mert miképpen az orvos Doctor, noha nagy szorgalmatosságal beteg ségbe szolgaltat gyogito orvosságot, mind az által ha á beteg ellenkezö etelt, és ital vezen az orvosságh semmit nem haszнal. Igy á lelki dologba-is

Egy az puztaban lako Remetec közül hasonloképpen kesértetic vala, testi gondolatoktol. Ez fazakas leven vilagi életebe, fel kel agyagbol, csinál egy asonyállat abrazatot, azt mondvan gondolatinac, jhol á te felességed, ennec el tartasára szükség hogy tobet kezedel munkalkodgyal. Egy nehany nap mulua még leant formala az agyagbol, mondvan ezö leania volna gondolatinac: Ezokon szükség hogy tobet munkalkodgyal, hogy ruhazhassád, etelt, és italt szerezhes neki, és igy nagy sarat erövel leuen, mindenkor töb töb munkat cselekedven, gonoz gondolati el kezdenec tavozni. Monduan magaba ha á munkat tovab nem szenvedheted ne gondolkodgyal házasságrol.

Poemen Apaturtol kerdi egy Remete megyec atyam felette igen haborgattatom testi kiuansagnac gondolatitol, és ugy mint el ragattatom nagy busultomba? Mond Poemen, David Propheta mondgya, az Orozlant meg ölöm vala, és az Medvet meg foytom vala. Ezt ugy erts hogy az busulast szivedböl ki rekezzed, az testi kiuanságot testi munkaual gyözed meg.

Az alazatosságrol.

KET atyafiat laknac vala együt á puztaba Istennec ajetatossiggal szolgaluan, meg irigyven az ordög ily szeretettel egyut valo lakasokat, igyekezek közöttek haboruságot inditani. Egy estue sokas szerént az

kisebic meg gyuita az gyertyat és az gyertya tartoba tezi, az ordog leveti á gyertia tartót és el aluvec á gyertia, meg haragudvan á nagyobik, verni kezde atyafiat, az peniglen terdre esuen elotte keri vala, le engedelmes, en meg gyuitom ismet á gyertyat. Es miért hogy semmi gonozt nem monda battyanac, nagy pirulua el mene az ördög.

Egy vén Remete mondgya vala, hogy gyakorta hallotta volna az ördögöknec egy mas közöt valo ßauokat, hogy valamikor haragra indittyuc az embereket, ha mely azoc közül bekessegel ßenuedi az ßidalmazast, és felebarattyanac bekességeért könyörög, mondvan, hogy en uetkeztem, ackor erezzük minden erönknec fogyatkozasát, reajoc ßaluan az Isteni kegyelemnec hatalma.

Theodosius Csaßar idejebe lakicvala egy Remete Constantinapoliküvul egy kis cellatskaba, ki soha kü nemjü vala. Ehez ruhaia meg valtoztatua mene Csaßar, kerduen tole mit mivelnenec az ß. atyac Ægyptusba, monda á Remete ki ki üdvösségeért imatkozik. Az Csaßar minden fele nezvén ácellaba semmit egyebet nem lathata, keues azzu kenyernel, egy kosarocskaba. Es monda á Remetenec. Aldgy meg atyam és együnk, ezt haluan á Remete nagy gyorsáságal, vizet, sot, és azzu kenyeret, elö kezituen énec, egy pohar vizetis ada Csaßarnac. Monda ez utan Theodosius. Tudode ki legyec en? Monda á Remete nem tudom: En vagyok ugymond Theodosius Csaßar, en te hozzad jöttem á te ajetatosságodért. Ezt haluan á barat terdre esék elötte. Monda Theodosius. Bizonyara boldogoc vattoc ti baratoc, kic tauul vattoc ez vilagi zurzavartol, csendez életbe eluen, kic csak lelketec üdvösségere viseltec gondot. Bizonyara mondom teneked hogy Palotaba ßületettem, Orßagot-is birok és soha ßorgalmatosság nélkül nem ehetem. Nagy halaádassal el menven tüle á Csaßar, azon eyel fel kele á Remete és á puztaba mene, hogy hü dücsösége által meg ne csalattatnek az ördögtül Isteni ßolgalattyaba.

Egy Agothon nevü Remete egez eletibe nagy alazatosságot és bekességet köuet vala, kihez egy üdö jartaba menenek Remete atyafiac, prob alnia akarvan alazátosságat, mondunac neki, sokan atyam meg botrankoztatnac te benned hogy kevely vagy, és azért egyebeket meg utalz semminec alituan öket. Az atyafiac ellen-is ragalmazast ßollaz. Nemelyec azt mondgyac hogy ezt azért cselekeded, mért testi indulatoknac utalatos vetkeitöl haborgattatol. Monda ezekre Agothon. Mind ezek az elö ßamlalt vetkec vallom

hogy

hogy en bennem talaltatnac, meg sem tagadhatom ennij alnokságimat, és terdre ésuen elöttöc keri vala öket, hogy ö erette ily nagy bünös emberért imatkoznanac. Annak felette azt-is mondac neki hogy az emberek éretneknec mondanac ötet. Ezt haluan Agothon monda: Noha egyebekbe bünösnek uallom magamat, de ez á vetec tavul legyen az en lelkemtöl. Nagy alazatosságal kerdik tüle azokat, miért egyéb vétkéknec elo ßamlálasában nem habor odot volna meg, csak az egy eretnekségnec büncért. Monda á töb vetkeket ki ßememre vetetek alazatosságból ßenuedem, hogy engemet bünösnec itilnetec. Az eretnekséget el nem ßeuuedhetem, mert az eretnekseg Istentöl valo el valas, mert az erétnek Istentöl el valaztatic, és az ördögökhoz kapcsoltatik.

Kerdven Poemon Apaturtol mint kellene böitelni, mond, en ugy akarom hogy böitellyen az ßerzetes, hogy minden nap csak annijt egyek, hogy meg ne elegedgyec: mert ket, és harmad napi böiteles hü dicsöséget keres. Ezt talaltac ugy mond az regi atyac Királyi utnac lönni, hogy minden nap böitellyenec, és keveset egyenec, minden nap ßomjuhozzanac és ehezzenek.

Syluanus Apatur egy kalastromba menven, Zacharias nevü tanitvanyaval, holot valami keves eledelt adanac nekik. Onnet ki induluan vizet taluan á tanituany innya akara, mond neki Syluanus, Zakaria böit vagyon ma. Monde neki Zacharias. Hizem atyam öttünc ma? Monda Sylvanus, fiam az az etel ßeretetbol valo etel vala, mi tartsuk meg az mi böitünket.

Ioseph Apaturtol kerde ket jövevén atyafiu, mint kellene magokat viselni vendeg atyafiac elöt. Mond nekik, atyank fiainac hozzank be fogadasaba vigaknac kel lenni. Mikor peniglen mi magunk vagyunk, ßükség hogy magunk meg tartoztatasaban élyünk, és ßomoruságba.

Mond egy vén Remete á mit kiuánz azt ne egyed, hanem á mit az Vr küld azt egyed, ßünetlen valo halaádassal.

Egy Remete felette igen kiuant vala ugorkat, kit mikor ßerzet volna ßemei elot fel fügezte, és hogy kivanságatol meg ne gyözettetnec, ingyen illetni sem akara, magat azzal büntetven hogy ily allatot kivánt volna.

Macha-

Macharius Apatur ßivebe el vegezte vala, hogy valamikor atyaßiakal együt ßeretetből ennec es innya adnanac bort valemeny poharnak megizik vala mind annÿ ßamos napon vizet innec. Mikor ezokaért az atyaßiac bort adnac vala neki, nagy örömmel el vezi vala, hogy magat ez utan ßomjuhozt tatna.

Egy jöueuen Remete ment vala Sylvanus Apaturhoz á Sina hegyere, ki latvan az Remete atyaßiaknac kezekel valo munkalkodaßokat, monda. Miért munkalkodtok el vezendö eleßeget. Monda Siluanus egy Zachariu nevü tanituanyanac, adgy kÿnyvet kezebe, és küld be egy czellaba á hol semmi nincsen hogy ot oluaßon. Vacsora ideien, az az atyaßiu minden fele nez vala, ha biuatna ötet az Apatur, de minec utanna el mult volna kilentz ora, biuatlan Sÿlvanushoz mene, monduan talam ma nem eztek? Igen-ü monda Sylvanus. Monda az, miért engemet nem hittal? Monda az Apatur Te lelki ember vagy, és nem ßükölködöl etel nelkül, mi teßtec vagyunk és azért munkalkodunc hogy eheßunc. Te az iobik rezet valaztottad magadnac, holot minden nap el nez, és nem akarz teßti eledellel elni: Kit haluan á Remete botsanatot kere Syluanußtol. Mond Syluanus, tehat Marianac ßukség Martha, mert Marthaért dicsirtetic Maria-ü.

Ianos Apatur mondgya vala az ö nagyubic atyaßianac egyßer, olyan á-karoc lenni mind az Iften Angyali, kic nem munkalkodnac, hanem ßünetlen Istennec ßolgalnac. Le vetuen azért ruhaimat-is kibe öltözöm vala, á puztaba menec, holot egy hetig lök, vizza teruen atyamfia czellajahoz, és aitaiat zorgetuen, kerdi ki volnec, mondec, en vagyoc az Ianos. Monda batyam: A Ianos Angyalla löt, nem lakic emberec közöt: En peniglen zörgetnén mondom vala, hogy en volnec az á Ianos, de semmiképpen meg nem nita aitaiat, hanem az aitoc elöt kelletec halnom. Regel aitaiat meg nÿtuan monda, ha io akarz lenni munkalkodnod kel hogy eledellel tartaßál.

Mond egy ven Remete, egy gonöz gondolatoktol keßertetet Remetenec. Az mely barat, haßat, és nyeluet kötel közöt tartya, hiuságot és hiuolkodaßt nem köuet, bizzec mert meg nem hal, hanem mind örocke él,

Illyes Apaturhoz iöve ket Remete, kic haborgattatnac vala gonoz gondolatoktol, kiket latuan Illyes monda moßolyogua. Bizonyara atyamfiai en magam ßegyenlem hogy ily meg hizlat teßletek legyen hol baratokuac

tartyatok magatokat. Miuel hogy á baratnac ekeßége alazatoßágal abrazattyanac ßintelenßége és öztöuerßege. Annac felette azt-is monda, az mely barat sok jot ezic bar sokat munkalkodgyek-ü nem haßnos, á ki keueßet ezik, ha keueßet munkalkodik-ü bizhatik.

Moyses Apatur ßokta vala mondani Király valamely Varoßt meg akar venni, eloßer vizeket, és eledeleket el uezi, hogy eßegec és ßükségec miat ketelenec legyenec varoßnac meg adaßára á benne valoc. Igy az teßti indulatoc ha böteleßßel, és ebßéggel meg ßorongattatnac el fogyatkoznac ugy hogy az lelék ellen nem lehetnec erőßek. Miesoda alat leg erosb az Orozlannal, mind az által ehßégetül kenßeritetuén kalitkaba be megyen holot minden ereje el vez.

Egy ifiu Isteni ßolgalatra gyakorta akarja vala magat adni, de miuel hogy kazdag vala sok külömb külömb gondolati vizza vonzac vala jo ügyekezetitöl. Egy üdö jartaban meg gyözven gondolatit, mikor utra indult volna, hogy kalaßtromba menne, nagy port inditanac elotte az ördögök, az peniglen levetuen minden ruhait mezitelen fut vala á Kalaßtrom fele, kinec jöuetelit megjelenti Isten egy vén ßerzeteßnec monduan, kely fel sogad hozzad az en bai viuomat. Fel keluen azért eleibe mene, és mezitelen latuan feléttе igen csudalkozec, és barat köntöst ada rea. Ha ki valami nagy dologbol è vén emberhez jö vala, az ifiuhoz igazittya vala monduan: Ahoz mennyetec, mert en arra az tökelleteßségre nem ertem á kire ez ért.

Szent Antalhoz mene egy ember ki jóßagat el aduan, és ßegenyek közibe ozta, de maganac abbol egy rezt meg tarta. Ezt Sz: Antal ezebe veuen mond az embernec, ha baratta akarz lenni, mennyel és vegy hußt teveled amaz fa'uba, és mezitelen teßtedre kößed, és ugy iöyen hozzam. Ezt meg cseleked ven az ember, utaban az ebec és á madarac rea tamadnac á hus miat, mind á hußal teßtet-is meg ßaggatac. Ki Szent Antalhoz iutuan, kerdi tole ha meg cseleked volnae azt á mit neki hagyot volna, monda thol ßakadozot teßtem bizonyßagom. Mond Szent Antal. Ha ki ez vilagot el á-karja hadni, és penzt akar mellette meg tartani, igy meg ßaggattatic az ördögoktöl.

Egy zerzetes mene Syſoius Apaturhoz, és panazolkodec elotte, nagy meltatlan ſenvedeſéröl egy ſzerzetes embertü., monduan az Apaturnac, hogy bozzut akarna allani rayta. Syſoius keri vala hogy békeſſegel ſenvedne, és Iſtenre hadna ábozzu allaſt. Mond az, ſemmiképpen el nem ſenuedem. Mond az Apatur, ha ugyan az el vegezet akaratod imatkozunc még-is: Azonba fel kelven igy imatkozic vala fel ſoval. Iſten immar mi nekünk nem vagy ſukſéges, ſemis kiuantatic hogy mi erettünk ſzorgalmatos legy, mert mi magunc (á mint ez az zerzetes mondgya) magunkrol bozzut alhatunc, ezt haluan á Szerzetes Syſoius labai elöt terdre eſuen bocsanatot kere.

Mas Szerzetes haſonlóképpen el jöuen panaſzolkodec bozzuſág ſenvedeſen, kinec igy ſol á vén Syſoius, tegy eleget gondolatidnac, mert á te atyadfia nem akar haragudni, hanem á te vetkeid haraguznac te read. Ha minden ſele keſértetec mellyec emberec altal történnek-is ellened tamadnak-is ne fedgyed azokat, hanem csak azt mondgyad: Mert az en büneimert löttenec ezek.

Poemon Apatur ſokta vala mondani, ſoha á gonoſſág meg ne győzen. Ha ki teneked gonozt cselekedic, te avaljot cselekedgyel, hogy azjo altal á gonozt meg győzhesd.

Egy Szerzetes mentöl inkab nevettetic, és csufoltatik vala egyebektöl, annal inkab örvendez vala, mondvan. Ezek adnac ennekem tökelletes eletre okot, de azok kic dicsirnec lelkünket meg haborittyac, még-is vagyon irva á kic titeket dicsirnec azok csalnac meg titeket.

Mas vén Remetenec ſokaſa vala, hogy ha valamely ſomzed Remete tirſa ragalmazna ötet, magatol igenjol meg ajandekozza vala, ha mezze lajic vala, tehat ajandekot küld vala neki.

Egy Remete kérde Syſoius Apaturtol, hogy ha toluajoc tamadnanac reа maga oltalmaba meg ölhetneé. Mond Syſoius, azt ne cselekedgyed hanem bizd magadat Iſtenre. Ha valami nyavalyad történic, azt mondgyad, hogy á te büneidert löt, mindeneket tulaidonituan Iſten rendeleſinec.

Moyſes Apaturtol mikor lelki inteſéket kernenec hogy mondana á Szerzetes atyafiaknac, Palaſtiat levetuen á foldre, és labaiual jol meg nyomoduan mond, ha ki igy meg nem nyomatatik, az barat nem lehet.

Macharius mondgya vala, az az igaz barat á ki magat mindenekbe meg győzi Mert hogy ha valaki feddeſért meg haragzic, ſaiat indulatit be tolti. Ha ki akár maſt üdveziteni, meg laſſa hogy ü maga el ne vezzen.

Szent Antal elöt dicsirnec vala egy Szerzetes atyafiat á tob atyafiak. Kit mikor ſent Antal meg probalt volna, veue ezebe hogy bozzuſág tetelt nem ſenvedhetne. Kinec monda Sz. Antal. Te atyamfia, haſonlatos vagy az epülethez, kinec noha elſo bemenetelibe ekeſſége vagyon, mind az által al ajtain á teluatocktol meg vetetic.

Iſaák Apaturtol kerdi egy Remete Atyam miért te tüled az ördögek igy rettegnec. Mond az Apatur, miolta baratta löttem magamba el vegeztem hogy haragomat torkom kiuül ne bocsaſſam, és ezert ſelnec tulem az ördögök.

Monda egy Sz. eletü Remete, ha ki nieluet meg nem tudgya tartoztatni haragiaba, az teſti indulatit ſem tartoztathattya meg.

Ianos Apaturnak monda egy jöveny vén Remete irigſégböl, ollyan vagy te Ianos mint á tiztatalan aſſonyallat, ki magat ekeſiti hogy töb ſeretoi legyenec. Monda annac Ianos Apatur, igazat mondaz atyam, és nincsen külömbe, ezt Iſten jelentette meg teneked. Monda vizontag á vén ember, teneked Ianos edenyed-is meregel rakna. Vgy vagyon monda Ianos, vaiha belſö cselekedetimet latnad, ſockal többet találnal, kit ellen em mondanal, hogy ſem mint a kit kiuül latz. Ezek utan kerdi Ianostol egy á tanituanyi közül. Atyam ez vén ember bezeden nem haborodale meg? mond á mint kivül vagyok, ollyan vagyok belöl-is.

Egy czellaba lakik vala ket vén Remete, kik ſoha egy mas közöt nem vetelkedtenek vala, egy üdo mulua monda egyik az maſiknac, jer törvénykedgünc mi-is egymaſſál. Monda á maſik mint kel törvénykedni. Mond á tarſá. ime en egy teglat tezek közepbe, és azt mondom hogy á tegla enim, te peniglen mond azt hogy nem tied, és igy kezdetik el á mi vetelkedeſunk, és egy maſſal valo vézekedeſunc. Mikor á teglat közepbe tettec volna, és egyik mondana hogy á tegla öne volna, á maſik monda hogy nem öve volna, monda á maſik bezzeg enyim, monda á tarſa, veddel ha tied, és igy köztec való perpatuar meg ſünik.

Egyiptusbeli puztaba vala egy ſzerzetes ſent életü Remete, kinec ſok tanituanyi valanac, minec elötte aba á puztaba menne Poemon Apatur. Kinek minek utanna jeles Iſteni felelme és maga viſelese az ègez puztaba el hirhedet volna, az elöbeli Apaturtol, nagy ſokan hozza menenec kiért regi lelki atyok felette nagy irigyſégbe eſek Poemon ellen és kezde ragalmazni. Ezt ertven Poemon nagy banatba éſek, és monda az Atyafiaknac, megyünc mely nagy keſerüſegbe ejtettenec minket az atyafiac, hogy el hadtac á ſent embert, és ſemmire kelló ember utan jöttenek. Mint kellyen meg gyogitanunk ez nagy embert. Iertec kezitsünk valami keves eledelt, és keves boroczkat, hogy hozzaia menuen vele együt együnc, talam évei meg engeztelhettyük az ü lelket. El menuen azért és ajtatian ſörgetuen, annac tanituania ki iouen kerdi, kic legyenek? Mondanac, mond meg az Apaturnac, hogy Poemon iüt hozza aldaſért, kit baluan tanituanyatol meg izeni Poemonnac, hogy vele valo bezellesre nintzen alkalmatoſſaga menyen el. Azok mondanac mi innet addig el nem megyünc, miglen tizteletit meg nem adgyük. Kiknec mikor az Apatur ezebe vette volna alazatoſſágokat, és bekeſſég ſenvedeſeket, ki megyen hozzaiok, és egy maſt meg csokoluan együt ővenec, Monda azonközbe az vén Remete: Bizonyaba nem csak igaz az mit te feléled hallottam, hanem ſaz még annü cselekedetet lattam tü bennetec, és az udötöl fogva ſerelmes baratok lönec egymashoz.

Egy az Szerzetes atyafiac közül felette igen haragos vala atyafiak közt valo lakaſaba. Ez egy ſer monda magaba, el megyec és egyedül lakom, hogy mikor nem leſſen tarſom kire meg haragudgyam bekeſſégbe legyek. Egy nap mikor Kalaſtrombol ki ment volna, és egyedül laknec, vizre menven és meg töltuen korſojat törtenetből baza iöven el omlik á viz, vizontag meg töltuen ismet el dul vala, meg harmadſor-is haſonloképpen meg töltuen el dule, kin az barat meg buſuluan ragadgya korſoiat, és á földhez veri: Ez utan magaboz tervén ezebe vezi, hogy ugyan azon gonoz ördögtul inditatnec haragra á puztaba-is á kitöl inditatic vala á Kalaſtoromba-is. Magaba igy ſolvan ime egyedül loven meg gözettem, vizza megyec azért á gyulekezetbe, mert latom hogy ennek gyözedelmere munka és bekeſſégel valo ſenvedes ſükséges, és kiváltképpen Iſten segitſége.

Monda

Monda egy ſzerzetes Poemon Apaturnac, megyec atyam nagy banat miat kesérgettetem. Mond Poemon, ſenkit ſemminek ne alitz, ſe ne itili, ſe ne ragalmaz, és az Vr teneked nyugodalmat ad.

Poemon Apatur mondgya vala, Iſidorus Apatur felöl. Hogy valamikor bü dicsöſégnec gondolatitol Remeteſegebe haborgattatnec, ſokot vala maganac ily feleletet adni. Vallyon-e vagyoké ollyan mint Sz. Antal avagy á töb atyac kik Iſten elöt kellemeteſek voltanac.

Mikor péniglen az ellenſég ketſéghe eſeſnec gondolatival keſért vala, hogy minden cselekedet utan á gyötrelemre kelletnec menni. Iſmet igy felel vala meg az ellenſégnec, ha ſinten en gyötrelemre vettetnem-is, te mind az által alattam valo gyötrelembe lez.

Moyſes Apaturnac mondgyac vala az Sathanok meg gyöztel minket Moyſes, és teneked ſemmit nem arthatunk, mert valamenyiſſer tegedet ketſégbe akarunk ejteni. te fel magaztaltatol, valamikor peniglen fel akarunk tegedet magaztalni, meg alazod magadat, hogy ſenki közülünc hozzad nem mer mennyi.

Egy Szerzetes Syſoius Apaturhoz menven, gyakorta mondgya vala, el eſtem atyam, megyec? mond vala az Apatur, kely fel fiam, ily kerdeſel mikor gyakorta jöne és mindenkor azt mondana, el eſtem atyam és fel költem. Vegre nagyon fel kiáltvan mond az Apatur, meg ne ſünnyel fiam fel keleſedtol.

Monda á Szerzetes magyarazd meg atyam mig kelhetek fel. Mond Siſoius mind addig fel kely, miglen avagy io cselekedetedbe avagy gonozba meg halz. Mert az mely cselekedetedbe talaltatic ember halala oraian abba itiltetik.

Egy vén Remete ſok gonoz gondolati miat tiz eztendeigh keſertetet vala, ugy annyra hogy immar ketſégbe kezdene eſni és azt mondana el vezettem, lelkemet, vizza megyec é vilagra. Es mikor az uton menne, ſozatot halla, az mely tiz eztendeig hadakoztal, annyi Coronat kezitettel. Teri vizza helyedre és minden gonoz gondolattol meg ſabaditalak. Vizza terven mind holtig el kezdet dolgaba meg marada. Azért gonoz gondolatokért nem kel ketſégbe eſni, holot azok által Coronat nyerhetünk ha azokat emberül még gözzük.

Egy Szerzetes Remete lelki attyahoz menven kerdi, megyek atyam holot semmi Szerzetes dolgot nem cselekedem, csak tunyaságnac attam magamat, eßem, ißom és aluzom, orarul orara vetkezem, gondolatrol gondolatra megyec, és ezen felötte igen ßomorodom, ugy hogy el fogyatkozom. Mond lelki atya. Te üli á te czelladba, és á mit cselekedhetel cselekedgyel ßivednec haborusága nelkül. Es bizom az Istenbe, hogy á ki cellaiaba ul Istenért, hogy ot talaltatic á hol Antal Apatur vagyon.

Szent Antaltol kerdi egy Remete mit cselekedgyem atyam hogy Isten elöt kedves lehessec? A mit teneked mondoc tarcs meg mond Szent Antal. Valahol iarz mindenüt Istent ßemed elöt hordozzad, és minden cselekedetid közöt, ßent irasbol vegy peldat, és valahol le ülz, könnyen onnat fel ne kely, ez harom dolgot meg örizven üdvezülz.

Moyses Apaturtol tanacsot kerdven egy Szerzetes maga viselese felöl, mond mennyel és üly á te celladba és az á te cellad mindenekre meg tanithat tegedet, ha ot álhatatos leéz. Miképpen á hal, ha vizbol ki vetetic hamar meg hal, igy á barat el vez ha cellaia kivül sokat mulat.

Egy vén Remete monda, á ki az emberektöl tizteltetik, és dicsertetic nem kéues karat ßenvedi lelkenec, á kik peniglen emberektul el vetettetnec tartatatnac, azok onnet fellyül az Vrtol dicsöseget veznec.

Lehetetlen dolognak-is mondgya vala, együt valo nevelkedeset á fünek és magnac, hasonlato, képpen lehetetlen dolog ez vi agi dicsiretbe élni, és azzal együt menyei magot keziteni.

Miképpen az hires kintz el fogyatkozic üdö jartaban hasonloképpen, az hirdetetet ioságos cselekedet-is el fogy. Mint az viaz á tüztol meg olvad, ugy az lelek-is el olvad á dicserettül.

Mikor tegedet ugy mond, hü dicsöségnec és kevelységnec ßele haborgat, hand meg iol magadba, ha Istennec minden parancsolatit meg tartottade? ellenségidet ßerettedé, ha ellenségednec elo menetin örülzé, és annac gyalazattyan bankodolé? Ha magad felol ily itiletbe vagye, hogy hazontalan ßolga legy, és mindén embernel tobet vetkezel, sót még ackor-is semmi nagy dolgod felöl ne gondolkodgyal, mint ha valami oly dolgot cselekedtel volna, tudvan hogy az fel fualkodot gondolat, mind azokat á iokat el ozlattye.

Egy vén Remete masikhoz menven mond, en immar meg holtam á vilagnac, mond annac á masik, magadba mind addig se bizzal, miglen á testböl ki nem megy, mert noha te azt mondod, hogy meg holtal, de az ördögh még meg nem holt, kinec ßamlalhatatlan gonoz mesterségi vadnac.

Mutues Apatur monda, A mint az emberi allat Istenhez közelget, ányra ismeri magat bünösnec lenni. Latuan Esaias Propheta az Vrat, tiztalannac monda magat lenni, mi azért é közöt ne legyünc magunk feledetlenec. Holot az iras mondgya á ki al meg lassa hogy el ne essek, mert bitazontalan hajozasunc vagyon ez vilagon. Lehetetlen dolog hogy az hajó ßegec nélkül batorsagos legyen, igy lehetetlen dolog az embernek-is alazatosag nelkül üdvezülni.

Esa. 6. v. 6

1. Cor. 10. vers. 12.

Az alazatosság maga sem haragzik, egyebeket sem haragit.

Az az igaz alazatosság mikor felebaratod ellened vet minec eltötte büneit meg ismerje, te neki meg bocsataz.

Egy vén Remete az ellenségtöl környül vetettet ember arczul csapia. Masik orczaiat-is keze eleibe tartuan á Remete, hogy azt-is csapna, tovab nem ßenvedhete az ördög á Remete alazatossagat, el hagya az embert.

Egy az regi atyac kózül mondgy vala, hogy á baratnac minden munkaia heaban valo volna, alazatossagnélkül, mert az alazatosság elöl iaroja á ßeretetnec.

Szent Antal mikor egyßer maga cellaiaba imatkoznec, ily ßozatot halla. Antal még nem ertel Alexandriabeli Szigyarto erdemere. Ezt haluan reggel fel kel és mankojat kezebe veven Alexandriaba siete, és mikor á meg nevezet emberhez ment volna, latuan az ember ßent Antalt csudalkozec, miképpen iüt volna hozza ily nagy hires ßent ember. Kinec mond ß. Antal, mond meg ennekem minden cselekedetidet, mert te éretted puztat el hagyvan ide jöttem: Monda az ember en nem tudom, hogy valaha valami iot cselekedtem volna. Hanem mikor agyambol fel kelek, minek elötte munkamhoz kezdec, azt mondom, hogy mind az egez Varos kiezintül fogva Isten orßágaba megyen, az ü igasságokért, en pêniglen az en büneimért örök karhozatra megyek. Mely ßot vizontag minek elötte estve el nyugodgyam ismet ßiuemnec igaz itiletibol elö ßamlalok. Mond ßent Antal, bizonynyaba fiam, mint io mester hazadban uluen, nyugodalomba Isten Orßagat

talaltad. En peniglen ugy mint ertelem nélkül tellyes eletemet á puztaba toltettem, mind enyi üdötül fogua sem erhettem á te bezedednec mertekere.

Monda Poemon Apatur egy Szerzetes kerdesere, mi volna az Szent Pal irasanac ertelme, az tiztanac minden tizta. Ez egyedül az embernec igassága, hogy ö maga magat fedgye, mert ackor legh igazab, mikor maga bünet feddi.

A gonoztol iradzani nem egyeb, hanem maga bünetól valo retteges.

Kerdi egy Szerzetes Poemon Apaturtol, mint ohattya meg ember magat hogy gonozt felebaratyarol ne ßollyon: Mond az Apatur. En és az en felebaratom, ket képec vagyunk, mikor en az en abrazatomat feddem, az en felebaratom abrazattya tiztességbe talaltatic nalam, de mikor magamat kezdem dicsirni, ackoron felebaratom képet meg utalom. Soha peniglen mast nem ragalmazok, mikor en magamat feddem. Mert ackor nagy embert utal meg embert, mikor magat meg nem gondollya.

Mond egy az atyak közül, ha valakit latz vetekbe, ne vesd arra á bünt, hanem á ki arra vitte á bünre keserteti altal, magadba igy ßoluan. Iay ennekem mert miképpen ez akaratya ellen meg gyözettetet ma, auagy holnap, hasonloképpen leßennekem is dolgom, sot sirassad és keressed az Isten vigaztalasat, mert senki nem akarna vetkezni hanem meg csalattatik.

Timotheus Remetet kerdi ßerzetesek Apatura egy ßerzetese felöl mit kellene vele cselekedni, miuel hogy rest és tunia volna, Mond Timotheus üzd ki á Kalastorombol, ki minek utanna ki üzetetet volna, nagy kesertet jöve Timotheusra. Ez mikoron nagy sirassal konyörgene az Vr orczaia elöt és azt mondana könyörüly raitam. Ily ßozatot halla, Timothæe, ez azért jötte read, mert á te felebaratodat keserteti ideien meg utaltad.

Lakic vala egy Remete egy barlangba nem mezze egy Kalastorombol ki sok csudakat cselekedik vala egy idö iartaba hozza menenek á Kalastorombeli Szerzetesek, és kenzeritek hogy velek ennek ßokot ideie elöt, mondanac etel utan neki, nem bankodole azon atyam, hogy ma ßokasod kivül ottel, monda á Remete, ackor vagyon ennekem keseruségem mikor az en magam akaratomat követem.

Egy Ianos nevü Szezetes Amon Apatur tanituania tizenket eztendeig ßolgalt vala egy vén Remetenec betegségebe. Kinec sok mellette valo munkait latuan á beteg, soha hizelkedö ßot neki nem ßollot vala, sem kedves bezedet. Mikor halalahoz közel volna, elötte allo atyafiak elöt kezet foguan á beteg Remete monda. Legy egességbe, legy egességbe, legy egességbe, és ajanla ötet á vén Remete atyaknac mondvan. Ez nem ember hanem Angyal, ennij eztendötül fogva valo betegségembe, semmi io ßot ßambol nem hallot, mind az altal nagy bekeseg ßenuedesbe ßolgalt ennekem.

Agothon Apatur mikor az Varosba menne, hogy keze munkaiat el adna, egy ßoros közbe talal egy betegre, kinec senki nem viseli vala gondgyat, ßallast fogadvan neki vele egyut marada, negy holnapig keze munkajabol taplala, miglen meg gyogyulna.

Monda egy vén Remete beteg tanituanyanak, ne busuly fiam betegségedbe, se testednec sebein. Mert ez felette nagy ioßag, hogy ember betegségebe Istennec halat adgyon, ha vas vagy, tüz által rosdad meg tiztitatic. Ha arany vagy, tüz által meg probaltatuan nagyobrul nagyobra megy. Azért nem ßukség kösergened: Mert ha Isten igy akaria hogy testedbe gyótrödtessel, te ki vagy ki ellene alhas hatalmasságanac? auagy gonoz neven vegyed. Szenuedgy azért és kerjed Istent, hogy á mint ö akarja ugy legyen.

Egy vén Remete mikor betegeskednec, egy eztendöbe semmi nyaualyaiat nem erezven. Sirni kezde mondvan, el hattal Vram, és eztendöbe nem akaral meg latogatni engemet.

Egy Remetenec halala oraia el közelgetven, Szerzetés atyafiac agya elöt környül alanac vala, és mikor fel öltöztetnec sirni kezkenec, ö peniglen meg nituan haromßor ßemeit, haromßor nevete. Kit latuan az atyafiac, kerdec tüle miért ök sirnanac, és ü nevetne? Monda eloßer neuetek mert tü á halaltol feltec: Masodßor neuetec, mert tü nem vadtoc kezec. Harmadßor nevetek, mert munkarol nyugodalomra megyek. Ezt monduan el nyuguuek az Vrba.

Pammon Apatur monda az oraba melybe meg hala, ßent emberek elötte aluan. Miulta ebbe az puztaba iöttem, és ez cellacskat epitettem, kezem munkaia kiuül valo kenyeret nem öttem, sem oly ßot nem ßollottam kit meg bantam volna mind ez oraiglan, és igy megyec az Vr eleibe.

Agathon Apatur mikor kõzel volna halalahoz, harmad napig ßemeit nîtua tarta, Szerzetes tanituanyi illetuen õtet, mondanac, hol vagy mostan atyam? Monda az Isten ßeki elõt allok. Mondnac ismet neki az atyaßiac, talam te-is felz? Felele nekic, az en tehetségem ßerint mindenkor arrol gondolkodtam, hogy az en Istenem parancsolattyat cselekedgyem. De ember vagyoc s-honnat tudhatom ha cselekedetim Isten elõt kedveseke auagy nem? Kerdec tüle, nem bizole cseleke detidbe, hogy Isten ßerint legyenec? Monda, nem bizom Isten elõt, mert mas az Isten itileti mas az embereké.

Szent Athenasius Püspec kere Pammon Apaturat, hogy egyßer Alexandriabajüne ó hozza, ki mikoron á puztabeli Remetekel Alexandriaba érkezet volna, latuan Athanasius, nemely vilagi embereket, monda: Kellyetec fel és kõzöncsetek á baratokat, hogy aldasokat vehessetec. Mert ezek gyakorta ßolnac az Istennel, és az ö ßaioc ßent. Mikor ezenkõzbe Pammon egy tiztatalan asßonyállatot latot volna, sirni kezde, és kerdven á kõrül valok, miért sirna. Monda, ket dolog indit engemet á sirasra, egyik ez asßonyallatnac vezedelme. Masodic mert ennekem nincsen annÿ gondom hogy Istennec kedves lehessec, mint ennek az asßonyállatnak gondgya vagyon, hogy tiztatalan ferßiaknac ßerelmebe lehessen.

Egy vén Remete ßokta vala gondolatit ily tanaes adasaval meg törni, mikor arrul gondolkodnec hogy holnapra halaztana pœnitentia tartasat. Nem ugy legyen, hanem ma legyen Pœnitentia tartasunc, holnap legyen bennünc az Vr akarattya.

Kerdven egy vén Remetetül, hogy ha tökelletes io volnaé az ßükölkedes? Monda az. Nagy dolog az ßükölkedes, mert á ki azt ßabad akaratya ßerint fel vezi teßtênec nyaualyait ßenvedi, de lelkenec nyugodalmat talalya.

Egy Szerzetes kerdi mint kellyen keresni az igaz alazatossagot? Mond á vén Remete, ha csak á te magad nyavalyaidrol gondolkodol, és nemá maserol. Azt mondvan hogy az embernec tökelletessége az alazatosságh, mert á mennÿre az ember az alaztosságba magat le veti, annÿra magasságba fele meltetik. Mert miképpen az kevelyseg ha az eghbe fel megyen Pokolig onnat levettetic, ha az alazatosság Pokolig le ßal-is, az utan mind az éghekig fel magaztaltatik.

Kerdi

Kerdi egy Remete mas vén Remetetöl, miért annÿra kesertetünc az ördögtöl? Mond, mert az mi fegyverünket tülünkel vettyüc á bekesseg ßenvedest, alazatosságot, együgyüseget, és engedelmet.

Syssius Apaturtol kerdi tanituanya, ha elöbi atyakat igy kesertettek az ördögöc, mint most minket: Mond, most inkab üldözi hogy sem mint az elõt, mert gyötrelmekkel inkab meg nehezitettenec, de nem annÿra ügyekezik az gyengec ellen, mint az erõsec ellen, kic ellene allonak, sok fele csalardsag altal hogy levethesse.

Sylvanus Apaturtol kerdi egy Szerzetes mint talalt volna ennyi esseseget? Mond, soha az en ßivembe nem engedtem mulatasat á gonoz gondolatoknac, kinel Istent haragra inditanam

Poemon Apatur mondgya vala, az ördög semmibe inkab nem örvendez, mint abba á ki az ü gondolatit nem akarja meg jelenteni.

Monda egy Szerzetes lelki atyanac, Atyam, regi atyaktol mindenkoron kerdec lelki elö menetelrül valo tanusagot, kic valamit mondanac semmit abban meg nem tartok. Annac az vén Remetenec vala ket üres edenye hazaba, monda annak, hozd ide egyiket az edenyek közül, és most meg és ted helyere vizontuk, kit egyßer ketzer-is meg cselekedven, mond neki á vén Remete, hozd ide mind á kettõt és kerdi, ezket edeny közül melyik tiztab, monda az tiztab á melyet meg mostam. Monda á Remete igy vagyon fiam á leleknek-is dolga, á ki gyakorta halgatya az Isten igeiet. Ha ßinten semmit meg nem tarthat-is benne azok közül á kivül tudakozic, mind az által inkab meg tiztul, hogy sem mint az, á ki nem keresi.

Mond egy vén Remete az io Szerzetesnec mind addig kel munkalkodni miglen Chriſtuſt meg nyeri. Kit ha ki egyßer meg talalhat többe nem munkalodik: Mind az által meg engedi Isten az o hivenec munkalkodasokat, bogy köseruségeknec munkai ezekbe inssánac, honnat legyen magoc õrizeti, felven hogy annÿ elõbi munkaiokat el ne vezesek.

Kerdi egy Szerzetes lelki atyatol mi dolog legyen az hogy mostani Szerzetesek nem büvölkednec annÿ Isteni kegyelemmel mint az elõbi atyak? Mond neki, Ackor az üdebe annÿ bõ szeretetec volt hogy kiki mind felebarattyat fel emelne, mostan peniglen minec utanna meg hult á szeretet, ez egez vilag gonossagba meritetet, kiki mind felebarattyat ala vonza, ez a z oka hogy kegyelmet nem vezünk.

Poemon Apatur mondgya vala, á ki egyebeket tanit, és ö maga azt nem cselekedi, hasonlatos az mély forrahoz, ki minden fele rutságot elmos és ßomjuhozokat meg elegit, ö magat penig meg nem moshattya, sok benne valo gaztol és rutságtól.

Mond egy vén Remete. Ha ki te veled ßent Irasbol bezelget, ne vetölkedgyel vele, hanem hogy hajot mond had rea, ha gonoz, azt mondgyad, te lassad mit mondaz. Ho'ot az Apostol-is arra int, hogy bezeddel ne vetelkedgyel. Ezt meg tartuan alazatosságot nyérz, á gyülölséget-is el tauoztatod. Mert hogy ha vetelkedni akarz, és á te bezededet akarod oltalmazni, botrankozas következic. Miuel hogy gyakorta mikor mast akárz-is ditsirni vetelkedes tamad abbol-is. Valamely dologrol kedig vetelkedel kemenyen, nem keves artalmat erzed, és nagy nyughatatlanságod-is abbol ßarmazik. Inkab tanuly halgatast, és senkirül ßorgalmatos ne legy. Gondolkodgyal reggel és estue elmelkedesedrül, és read rohano ellenségidtol nem felz.

Egy ifiu Szerzetes kerdi egy vén Remetetül, mig kellyen halgatni. Mond neki, á mig nem kerdetol, mindenüt ha halgacz bekességed leßen.

Pammon Apatur mondgya vala, mint á meh valahoua megyen mindenüt mezet herd, igy á Szerzetes-is valahoua megyen, ha Isteni Szeretetbol valo munkara megyen, mindenkoron cselekedetinec edességet gyüitheti.

Macharius Apaturtol kere egy Szerzetes hogy üdvösségere valo tanuságot adna. Monda Macharius emberektül el kel magadat vonnod, és celladba kel ülned, és vetkeidert ßunetlen sirni, és mind ezek felet nyelvedet és hasadat meg kel tartoztatnod.

Kerde egy Szerzetes lelki atyatol, ha az ßent emberek erzike magokba mikor Isten kegyelme reaiok jü? Mond, nem mindenkor. Egy ßent eletü ember tanituanya mikor lelki attya ellen valamiben vetet volna, meg haraguan á vén Remete nagy kiáltással monda, menyel és haly meg. Ez ßot halua le esik tanituanya és meg hala, kinek mikor latta volna halalat, nagy felelembe eseék, és nagy alazatosan imatkozec monduan. Vram IESVS Christus tamazd fel ezt, soha ez utan magam gondolatlan hasonlo ßot nem ßolloc. Ez ßo utan fel kele tanituanya.

Monda egyzer Moyses Apatur. A Szerzetesnec negy dolgot kel meg tartani, halgatast, Isten parancsolattyanac meg tartasat, maga alazatyat.

és ßegeny életnec türesét. Szükség hogy á barat mindenkor sirjon, buneirül meg emlekezec, és minden oraba az halalt ßeme eleibe helyheztesse.

Agathon Apaturmac monda egy ember. A tyam az Szerzetesek gyülekezetibe lakni akaroc menny, kerlek mond ennekem mint viselyem közöttök magamat. Mond Agathon. Tarts meg ezt mindeneknec elotte, hogy minemü leß el so közikbe valo meneteled napjan, azon allapottal töltsbe á töb napokat-is alazatosságal.

Poemon Apaturtol kerdi egy Szerzetes mint kellyen erteni azt az Christus mondasat. Senkinek nagyob ßeretet nem lehet, mint á ki eletet adgya felebaratyaért. Mond Poemon. Ha ki felebaratya ßaiabol gonozt hal és mikor hasonlo ßoval felelhetne neki magaban, mind az által tusakodik ßiuebe, és maganak erözakot tezen, hogy hasonlo felelettel meg ne ßomoritsa, ez illyen adgya maga eletet felebaratyaért, Mond Moyses Apatur. Ha á cselekidet nem egyez az imatságal heaba munkalkodik az ember.

Egy Szent Remetetül kerdi egy Szerzetes, mit cselekedgyek az ember mikor minden felöl kesertetek jünek rea, és ellensegtül botsatatot gondolatkor. Mond. Sirjon az Istennec kegyelmes jo volta elöt, hogy segitsegel legyen ellenec. Mert meg vagyon irva az Vr az en segitsegem, és en meg utalom ellensegimet.

Syluanus Apatur az atyafiackal egy barlangba leven le esik á foldre és lelkebe el ragattatik, és nagy sok üdö mulua vizontac fel keluen sir vala, kitül mikor kerdenec á Szerzetesec, miert sirna, csak halgatuan sir vala, vegre mikor kenzeritenec, hogy okat siralminac megh mondana. Monda. En az itiletre ragattattam vala, és latec nagy sokakat az mi Szerzetunk közül á gyötrelemre menj, ez vilagi emberek közül penig menyorszagba vitetni. Monda egy vén Remete mikeppen az forro fazekhoz nem mennec közel á legyek, hanem ha meg hül, és ackor toltik meg fergekel: Igy az ßerzetes-is ki meg gerjedet Isteni ßeretettel tavul kerulic az ordögöc, az reßet és tunyat mindenüt követik.

Monda mas Remete minden nap gondolkodgyal halalodnac jelen voltarol, mint ha immar koporsoba ßegeztettel volna, ez vilagrol semmit ne gondolkodgyal. Az Isteni felelem minden orabanalad talaltasséc. Azt-is magad felol el hidgyed hogy minden embernel alab valo legy. Senkit meg neßo'y mert az Isten tud mindeneket, hanem mindenekkel bekességet tarts, és az Vr nyugodalmat adtenezed.

Vala egy ifiu Görög nemzet Ægyptusbeli Kalastoromba, ki semmi maga teste ſĕvedesevel, sem testi munkaival testigonoz indulatyanac nagy voltat meg nem gyozhetne. Es mikor ennek nagy keserteti lelki atyanac meg jelentetet volna. Ily mesterseget gondola kesertetinec gyözedelmere. Parancsoegy öreg Szerzetesnec, hogy ez ifiat ſidalmazna, és ſidalmazasa utan ö jöne eloſer panazolni. Annac felette bizonſágokat-is tamaztana kellene mint ha az öreg Szerzetes ellen képtelen dolgot ſollot volna. Az ifiu ily nilvan valo hazugſágoc ellen felette iden sir vala, minden nap nagy fohazkodasokkal, mert köserusegel rakua vala, minden emberi oltalom nelkül, egez ezteudeig. Eztendö mulua kerdek az ifiutol ha meg-is habor gattatnec elöbbi testi gondolatitol, mond, vezzec el nem ſabad, és hogy kelleſek az testi cselekedet, és igy meg tartuan az ifiu testi indulatitül, üdvözitetec.

HETVEN ÖTÖDIK RESZE.

BÖITÖLESEKNEK ES SANYAru eletnek peldai.

ADam és Eva mig paradicsomba lönec gyümöleset önek, az utan almaval, pareual, és egyeb foldi gyümölcsekel eltec, vizét ittanac. Hus étel és bor ital viz ozón elot nem volt. Vilag kezdetitöl fogua ket ezer ket ſaz és negyuenket eztendeig. Mart. lib. 4. cap. 2.

Num: 11. *Izrael fiai á puztaba mannaval éltec és vizet ittanac, hus eteleknec kiuanſágaért sok ezeren öletenec meg Istentöl, azt á helyet, holot azok temetteteenec vala kiuánſágnac koporsoianac nevezec.*

El bocsatuan IESVS tanituanyit prædikallasra, parancsola nekik, hogy valamely hazhoz be menuenec, azt önnec és innac, az mit eleibe adnanac, tanitnan öket mertekletes eletre. Luc. 10.

Kereztelö Szent Ianos á Puztaba ſaskaual és erdei mezzel élt.
Chriſtus Vrunktol neveztetik étel és ital nelkül valonac.

Az Apoſtoloc Chriſtuſſal valo jartokba, neha ehſégekbe á mezön buzaſeiet törſelnec vala kezekkel és azt ezik vala.

Puztaba valo tanitaſakor, egyſſer öt ezert embert, maſsor negy ezer embert elegit meg keues arpa kenyerrel, és keves halacskaual.

Szent Antal Serapiont, és Iſtvan Remetet iria Palladius, hogy csak kenyerrel éltenec.

Szent Antal vénſégebe kenyerrel együt gyümölcset öt, és ſovany paret.

Illyes Remete Antinoos hataraba, egez hetig sem öt, sem iut, vensegebe peniglen keves kenyérrel, és olai maggal élt.

Paſthumius Apatur ſok eztendeig csak nyers pareual elt, és vizet iut, vénſégebe peniglen keves kenyerrel és vizel elt.

Hor Apatur mig puztaba lakot, ſoha kenyeret nem öt, hanem füuet és gyökereket, annac utanna Kalastoromba, fö Apaturſágot viseluen közönſéges eledellel elt. In vitis pat.

Theon Apatur-is nyers allattal elt, tüz nélkül.

Onuphrius Apatur, idestova á puztaba jarvan, csak füvel és gyümölcsel élt, az utan Isten Angyala altal kenyerrel taplaltatot. Ibidem.

Palemon baratot puztaba laktaba Remete tarſa Pachamius, kere hogy vele ebellenec huſuet napian, paret föznen ſoval és olaial az innepnec nagy voltaért. Palemon magaba meg aluan gondolkodni kezde, és ſirua el fakaduan monda. Az en Vram meg fezitetuen, etzetel és meregel itattatot, en peniglen olajoſt egyem? Ezt monduan az eteltul el fordul. Mar. lib. 4 c. 2.

Amandus nevü ember tizenöt eztendeig Szent Marton koporſojanal csak arpa kenyerrel és vizel elt, azutan Tratec Iumi Püspec leven, sok csudakat cselekedik. Sur. Tom. 1.

Germanus Burgundiabeli fö tiztarto, baratta lete utan, arpa kenyerrel, babbal, és borſoval élt, még azokat-is meg hammazta ſo helyebe: Azutan Antiſiodorumba Püspecke valaztatuan felette keues etelu volt, borat vizzel elegitette. Sur. Tom: 4.

Mat. 11. verſ. 18. Mar. 2. Luc. 6. Mat. 14. Mar. 6. Luc. 9. Ioan. 6.

Euagrius Pap Macharius Apatur tanituanya, negyuen eztendeigh kenyerrel és olaual elt, az utan tizenhat eztendeig fönetlen almaual, annac utanna kenyeret sem akart enni, hanem csak paret és lencset öt. Pall. H. 68.

Remete Szent Pal az mint ſzent Hieronymus irja, tizenhat eztendos koratol fogua hatuan egez eztendeig Palmafa gyümölcseuel élt, az utan ſaz tizen harom eztendeig mig élt, minden napra egy hollo ſel kenyeret bozot. In eius vita.

Vgyan ottan irja Szent Hieronymus, bizonſágul hiuom, ugymond, á IESVST, és az üſzent Angyalit, hogy igazat mondoc, mikor Syriabeli puztaba jarnec oly baratokat lattam, kic kozül egyik. Harmincz eztendeigh cellajaba be ſzegezve, arpa kenyerrel és ſavaros vizzel élt. Maſik egy regi oh kutba, napjaba csak öt aprofugecsket öt.

Timotheus Anachoretanac pœnitentia tartaſaba, csak palma gyümölcs volt eledele, itala viz.

Dorotheus Apatur, öt lot nyomo kenyeret öt, és egy kötölekecske paret.

Caſsianus irja egy vén Remeteről, ki ſoha egyedül enni nem akart neha ötöd napig-is ſenuedet, miglen valaki hozzaia nem ment, kiuel együt templomba menne imatkozni innep napra.

Fulgentius Püspec meg betegsegebe ſem akart hust enni, auagy bort inia, azon feluen, hogy teſtenec betegségebe ne hizelkednec, és hogy ſoket ſanyaru eletebe ne czonkonnec. Mar. lib. 4. cap: 2.

Hillarion Apaturrol irja Szent Hieronymus Doctor, hogy nap haladata utan, tizen öt eztendös koratol fogua huzig öt apro fuget ett, az utan harom eztendeig kenyeret ſoual és vizzel, meg anny eztendeig az utan, gyökerekkel es nyers vad pareual elt, az utan ki lencz eztendeig het lot arpa kenyeret eot, és ſonyaztot paret olai nélkul. Annac utanna hatuan harom eztendeig teſti betegſége mia keues olajal paret meg elegjelitette. In vita S. Hill

Hospitius nevu barat ki Prophetala Longobarduſoknac olaz orſágba valo menetelekor, kenyerrel és almaual taplallja vala magat. Negyven napi boitbe csak fuuet és gyökeres eot. Paul. Diacon. de geſtis Longob.

Romoaldus Apatur Camaldulitac ſzerzetinec fundaloia, kenyeret, és azot babot ét. Sur. Tom. 3.

Maxentius Pictauiai Apatur, arpa kenyerrel és vizel élt. Kinec Szerzetes barati mikor ſomjuhoznanac, veſzeieuel meg ütuen á földet bá forras ute fel.

Gergely Lingioliai Püspec arpa kenyerrel élt, azt-is buza kenyer eget keaba takarta, egy pohar bort öntuen vize köze, hogy á viznec izi megh tartatnec. Greg. Turon in vita Pp. Gallia lib. 7.

Ianos nevü Pap és Martyr Gallyaba nyers ſüueckel és hideg vizzel élt

Columbanus Apatur Galliaba hatuan eztendeig, fuuel és gyökereckel élt, ki imatsága altal, köziklaban vizet kert Iſtentül, ki moſtanis böuen ki foly. Beda cap. 8 in vita eius.

Szent Marthon Gallinaria ſigetbe eluen, füueckel es gyökereckel élt, neha zazpat-is ét. Bonf. lib 5. Dec 1.

Siſimius barat koporſoba laktaba kenyerrel, és vizzel élt.

Serapion Apatur, Ægyptuſnac Arſenoit neuu tartomanyaba, tiz ezer baratnac lelki attya vizzel és kenyerrel élt. Ex Hiſt. Tripart. lib. 8.

Ammonius Alexandriai Philoſophus, csak piritat kenyeret öt, ſoha meg nem haragut, nem-is hazudot eletebe. Euſeb. lib: 6. Volat. lib. 29.

Amos Apatur alat Tabernabeli Kalaſtoromba öt ſaz barat leuen, mikor aztalokhoz ültenec le ereztven csukiaiokat, ſenki közülek mellette ule tarſat nem latbatta. Mar. lib. 4. cap. 2.

Richarius Confeſſor arpa kenyeret eßic vala azt-is hamual meg elegitette, hogy izet ne erzenne, italat könyhullataſival melegeti uala meg.

Nicolaus Tolentinas napiaba csak egyßer ezik, és izik vala.

Ottho Bambergai Püspec, ſoha csak kenyerbe ſem öt, eleget Püspekſegebe. Kinec Safara egyßer csukat aztalara viuen, kit ket penzen vöt vala monda: tavul legyen azen tölem, hogy en enny penzara halat meg egyem, vid amaz beteg ßegennec, en egeſſeges leuen meg ehetem á kenyeret-is.

Philoronius Pap Gallitiaba huzonket eztendeig kenyeret nem öt, ſem föret: meg azutan harmintz ket eztendeig, ſemmit ſele gyumölcsöt enni nem akart, mind ez üdö alat, bezegezue leuen cellacskaiaba. Mar. lib. 4 c. 2

Aſella ſüz csak kenyeret öt ſoual és vizet iut. Paula özuegy aſſßony olaiat etele közöt ſem akart koſtolni, bort peniglen még betegſegebe ſem iut. D. Hieron. ad Aſel.

Euphraxia Szüz még csak edes almat ſem akart enni.

Maria Ægyptiaca csak nyérs füvet, avagy nyers gyökeret ſem akara enni. Iacobus de vitria.

Maria Magdalena puztaba laktaba az Angyaloktol taplaltatik.

Otilia Szüz csak arpa kenyerrel élt és uetemeny magockal. Iacobus de voragine.

Genouepha Szüz Parisba tizen öt eztendös koratol fogua, ötuen ez tendeig, csak arpa kenyeret es babot öt, azt-is csak ketzer egy hetbe.

Poganyoknak peldai.

SOk nemzetek kenyer helyen mackal eltenec és uad kórtvelyel, regen ten mint Argusok, Tirinthiuſoc. Athenasbelieknec és Meotaknac koles kenyerec volt. Meduſoknac mondola. Ichtiophaguſoknac hal. Szerecseneknec ſuska és nad mag. Getuliabelieknec eledelec vad hus volt. Alex. ab Alex. lib. 3, cap. 12.

Indiabeliec csak aldozatok idején ittanac bort, egyeb üdöben mind etelek italoc Riskasabol volt. Strab. lib. 15.

Samaneus nemzetnec, mint Babilloniai Bardas Hiſtoricus irja, merekletes életec csak alma vala, noha egyeb fele eledelekol-is el bettenec volna az Ganges folyo viz mellet.

Az Sidoc közöt-is az Eſſeus nemzetec ſem huſt nem öttenec, ſem bort nem ittanac, ſem feleſegekel nem éltenec. Philo Iud. & Ioſeph. de bello Iud.

Lacedæmoniaknal nem ßabad vala egyeb Szakacsot tartani, hanem csak olyat á ki huſt tudna fözni. Azokat kic külemb külomb gyönyörüſéges etkeket meſterſégel tudnac vala keziteni, Varoſokbol ki üzik vala. Ael. lib. 14. de varia Hiſt.

Lacon utaba be terven vendeg fogadoba, Gazda kezebe halat ad hogy meg fözne, kinec meg keziteſere á Gazda olait és ſaitot kerven Lacontol mond neki Lacon, ha olaiom és ſaitom volna, eleg kezetelem volna, mi ßükſeg egyiket az maſikal elegiteni. Plut. in Lacon.

Vgyan ezen Lacon vendegſéghe hiuatatuan és tokoſtol geztenyet eleibeteuen, mikor mindeneſtöl ragni kezdette volna, és inyet meg vereſitette volna, mond, oh atkozot eledel, immar miuel hogy ragni kezdettelec el ſem hagylak ez utan ſoha kezembe ſem vezlek.

Ægyiptusbeli Királyoknac oly ſokaſok volt, hogy aztalokra egyebet borju huſnal, és egy ludnal többet nem vittenec, bornac oly mertec pohara volt kiuel meg nem reßegültenec, ſem peniglen gyomroc meg nem nehezitetet, vgy éltenec mint ha mindenkoron Doctoroc rendeleſet követnek.

Pithagoras Samiuſnac, igen keues etele volt, az-is csak auagy nyers Pare, auagy fot volt. Suidas

Diogenes mikor Craterus Gazdag embertöl vendegſéghe hiuatatnec. Mond: Athenasba inkab akaroc ſot nyalni, hogy ſem mint hazadba igen jollakni

Ebulus Poëta harom pohar bort akart minden vendegnec adatni, elſöt egeſſégeért, maſodikat ſeretetért, harmadikat alomért. Ha negyedic következnec, bozzuſágnac poharanac nevezi. Alex. ab Alex. lib 5 cap. 21.

Scithiabeli Anacharſis Philoſophuſtol mikor kerdenec, ha ſip volnac Scithiaba, mond, még csak ßollo fa ſincsen. Holot á fele parazt muſica rezegſegnec uti tarſa.

Vgyan azon Anacharſes mondgya vala, az elsö pohart ſomjuſágra valonac, maſodikat vig kedvre, harmadikat gyönyörüſegre, negyediket bolondſágra. Alex ab Alex. lib. 5. cap. 21.

Vgyan ezen ſokta vala mondani, ennekem ehſegem el mulatom á Pep, agam á föld, lepedöm Scithiai köpenyegem. & Cic. lib. 5. Tuſcul. queſt.

Zeno Philoſophus nyers állattal él vala, és csák vizet izic vala. Kinek betegségébe á Doctorok egy Galamb fiat vendeltenek vala hogy ennek mond Zeno. Ha á ßolga draga eledel nelkül meg gyogitathatic, mit kereſnec dragab eledelt? monduan, meltatlan dolognac lenni akar mely embernek is ßolgainal magat jobnac tartani. Laertius.

Socratesnec mikor mondanac, hogy keueſet kezitet volna vendeginec. Mond: Ha jamboroc leßnec eleg, ha gonozoc feletteb valo-is Laert. l. 2.

Cœl. lib. 13 cap. 22.

Epicurus Philosophus noha egyebeket gyönyörüséges életre tanitana, ü maga mind azáltal felette keues etelu vala, arpa pogacsaual és vizzel él vala. Azt monduan, nem azért cselekedem hogy gyönyörüséges élet gonoz volna, hanem hogy ennekem á keues etelbe több gyönyörüségem volna, ezokáért mondgya vala tanituanyinac, hogy pareual élnenec és almaual.

Alexandernec, Karjai Királyne aßßony, sok fele eledeleket kezite, és nagy sok jelés Szakacs meßterekel együt taboraba kulde. Mond Alexander. Ennekem ezek nem kellenec, mert azoknal neki iob Szakacsi volnanac: Kiket neki Leonidus az ü meßtere adot volna, arra tanituan hogy vacsorajahoz mertekletes ebede lenne. Sabel explut.

Calißenes Sophißat Alexander lakodalmaba kerde egy az le ült vendegec közol, miért nem innec, mond, azért hogy Bachus tarsat az Doctorok Ißenet Æsculapiuß hozzam ne bocsaßam. Athen. lib. 10. cap 11.

Romaiakrul irjac hogy oly mertekletes életüec voltanac, hogy nagy sokac fő fő vrak közul közenséges helyeken éttenec, kit á kößég-is láthatot, gyakorta csak kaßat öttenec. Val. Max. lib. 2 cap. denißt. Antiqua.

Vgyan azon üdöben, ha ki harom font hußnal és ßalonnanal többet fözetet volna meg büntetik vala, eledelec utan mezet és almat eßnec vala, eledelec elöt soc fele diot, neha aztaloc utan fejer makmagot mezel elegituen eßnec vala ßalataual. Alex ab Alex. lib. 5. cap. 21.

Romulus oly törvént adot vala az aßßonyallatokra, hogy ha ki közülek meg reßegülne meg öletnec. Gel. lib. 4. cap 11.

Titus Sempronius dolgoßual gyakran együt ét noha Consul volt, hadakba vizet iut, nagy heßégbe vizet etzettel elegitet. Volat lib. 14. cap. 2.

Iulius Csaßar Sütöjet vaiba verete, miért hogy vendeginec kulömb kenyeret adot volna hogy sem neki.

Augußus Csaßar maga felöl azt irja, hogy etelembe keues kenyeret és Palma gyümölcsöt éttem. Mikor lecticaba haza jöuek királyi Paletabol auagy udvarbol egy lot kenyerecsket ezem, és egy nehany durantzai ßolößemet. Még az Sido sem tartya ugy meg Szombat nap az ö böstit, mint en ma meg tartottam ßerelmes Tiberiußom. Neha ha vendegeket hit-n aztapanal semmit nem ét, hanem az utan külen valo hazaba igen keueßet ét.

Szelim Török Csaßarrol az irja Iouius, hogy noha sok etheket hoztanac aztalara, mind az által csak egyből ét, az-is vad hus volt.

HETVEN HATODIK RESZE.

ATYAKHOZ VALO HALAádas

Cleobis és Bion mikor hertelen barmoc meg nem jüne, hogy beteg anyokat Iuno Templomaba vinnec, egeßége könyörgeßere, Szekerbe helyheztetuen anyokat, magoc magokat be fogac á ßekerbe, és igy viuek kivanßága be tellyeßiteßére á templomba. Tancius Zezes de uaria Hißt.

Harpalice Thraciabeli Királyne aßßony, haluan hogy atyat ellenßegi el fogtac volna, hertelen louara fel uluen, atyat megßabadittya.

Athenasbeli Cimon hogy atyat tömlötzből ki ßabadithatna, kit közönséges tanacsbol halálra itiltenec vala, atya helyet kez vala meg halni. Val. Max. lib. 3. cap. 4.

Cornelius Scipio uezetec neuet vön, miért hogy atya manko helyebe éle Cornelinßal venßégbe. Macrobius.

Cœcilius Metellus, miért hogy atyat sok erette valo ßiralmival ßanki vetesböl meg ßabaditotta vala, kegyeßnek neveztetec. Volat: lib. 17. Plinius cap. 63. de viris illußribus.

Egy ißurol irja Pont. lib. 2. cap 4. kinec atyat az tolnajok el fogtac vala, atya ßabadulaßáért Neopoliaba mene, és enezesbol ki ßabadituan maga tada örök rabßágra erette.

HETVEN HETEDIK RESZE.

MEG SZELIGITETET OKTALAN allatoknak peldai.

HELenus ßent apatur iarvan á puztaba terhe alat meg faraduan, egy vad ßamart elol talaluan, terhet rea rakia, és mind addig hordoza miglen ßuksége tarta.

Vgyan ezen ßent ember Crocodilra üluen magat elötte valo folyo vizen altal viteti. Raviſius.

Euſtorgius Madiolanumi Püspec, parancsola ket farkaſnac hogy ſekeret vonnac, kic ket barmat meg öttec vala, kic harom ßent Király teſtet vonzac vala, és nagy engedelmeſſegel meg cselekedec. Rauiſius.

Corbinianus Püspeknec Szamarat meg euen á Medue, parancsola neki hogy terhet hordozna Romaba valo menetelibe.

Szent Phileph Apoſtol parancsol à Sarkanynac hogy puztaheÿre menne, és ſenkinec ne artana. Abdias in vita S. Philippi.

Didimus Apatur á kigjokat labaival nyomodgya vala.

Tigris fene vadat Auguſtus Csaßar vas kalikaba meg ßelegitette.

Antonius Caracalla Csaßarnac Romaba va'a egy orozlana, kit anÿra meg ßelegitet vala, hogy kalitka nelkul tartana, kezeiuel torulgetne aztalabozbocsatana és halo agyaba. Ezen orozlant irjak hogy mikor valan ellene valo árulkataſat erzette, ruhaiat meg foguar, fogaiual meg tartoztatta, vegre ez vad inteſenec nem engeduen meg öletic. Dion.

Sindrigal Lituaniai Hertzeg egy Meduet tartot, ki minden nap az erdöböl be jouen és á fejedelem ajtaiat labaival zörgetven ebedelt ker vala.

Sertonius nevufo vitez fejedelem, minden hadaiba ßeligitet Szarvaſat vele hordozta.

Heraclides Ponticus Philoſophus Sarkant meg ßelidette, és utonjartaban uti tarſánac tartotta, kit nyugouaſaban oltalmazot. Laert. in vita eiusdem.

Paulus Leonenſis haſonlóképpen á Sarkant meg ßelegitette.

Marthes Ægyptusbeli Király egy variat ugy meg tanitotta vala, hogy valahoua akarna, leuelet küldene tule.

Claudius Csaßar feleſegenec Agripinanac, oly meg ßelegitet buros madara volt, hogy az emberi ßot ßollaſaba kouetne.

Iſiu Csaßarok Seregelt Phulemleuel tartuan Görög és Deak nyelure meg tanitottac vala.

Romaba egy hollo minden nap á gyüles helyre ßokot vala menni, Tyberius Csaßart, Germanicuſt, és Druſuſt neuen neuezi vala, közentuen öket, ezek utan az Romai koſſeget.

Cecinna Volateranus fö ember fetskeket meg fog uala, és baratinac leuelet küld vala tüloc, labokra kotuen á csedulat.

Egy ven aßßonyallat egy gyermeket tart uala, együt neueluen egy Delphin hallal, mely minden napi iſmeretſég any ßeretetet indita á Delphin halba à gyermekhez hogy mikor meg öregedet volna és el bocsatatot volna á Tengerbe, hogy magat taplalhatna halak fogaſual, minden nap elobi ßallaſára jüne és halazaſanac rezet, az vén aßonynac á gyermekkel egyut hozna, á gyermek meg haluan ſoha többe nem lattaték.

Szent Rémigius Remenſis Püspeknec az madarac kezere ßoktanac vala ßallani, és onnat veznec vala eledelt.

Szent Ferentz prædikallaſára az eghi madarák-is ßoktanác özze gyülni. Vgyan ezen ßent Feremznec kertbe iartaba egy özi fereg kariara ßaluan á baratzk farol, parancsola neki hogy dicsirne az Iſtent, ez fergecske ßokaſa felet ßép ßoual nagy enekleſſel dicsire az Vrat.

Szent Brigida aßony latuan egy vad kant nagy dühes rohanaſaual az nyai koze futni, oly ßeligie teue, hogy csordaia Paztoranak-is valaztatnek.

Androdus Daciabeli, midön kegyetlen Vranac sok vereſéget nem ßenvedhetne, Aphricabeli tizartoſágaba el ßökic, és Libiai puztaba egy ſanta orozlanra talaluan. kinec lababa nagy tuvis tót vala, ez oktalan allat Androdus labai elöt le buruluan, labait mutata hogy meg gyogitana, kit lababol

ki ueuen és genyetſeget ki nyomuan, ily io cselekedetiért harom eztendeig mindenüt vele iara vadazaſával tartuan. Meg unvan vegre vadáckal barlangokba valo lakaſat, el hadgya az orozlant. Vtaba elobi ſolgalt Vra ſolgaiara talaluan meg fogatic, Romaba vitetetuen vadac ſagataſara ſententiaztatik. Tórtenetből peniglen azon orozlan is meg fogattatot vala, és á tób orozlanoc kózót Romaba tartatic vala. El bocsatuan ez nagy vad orozlant nagy orditaſal, azonnal regi io tót emberet meg iſmeruen, á tób rea rohano vadac ſagatáſitol meg oltalmaza, kit latuán az Romai nép meg ſabadita és az orozlánt neki ádak, és kitzin porazotskan utzarol utsara hordozuan holtig el tarta. Gel. lib. 4. cap. 15

HETVEN NYOLCZADIK RESZE.

CSALARD IGIRETEKRŭL. és remenſégről.

DIONyſius Tirranus egy fó hegedaſt hiuatot vala hozza á menyegzóbe, ily igiret alat, hogy mentül jób notakat vonva és eneklene, annal nagyob jutalmat venne. Minden meſterſeget rea uetuen az hegedu, hogy mentól ekeſben enekelhetne, nagy iutalmat varuan. Harmad nap muluaná lakodalomnac, munkaianak berit kiuanvan az hegedus. Mond Dionyſius hogy ü immar megfizetet volna, az mit igirt volna remenſeg alat remenſegel. In parpari relato Erasmus.

Darius Perſiai Király mikor meg éskút volna az kóſſégnec, hogy het fejedelmit, ſem fegyverrel meg nem ólne, ſem ehſegel, ſem meregel, Kik az Maguſok ellen fel tamadtanac vala, egy nagy rakas hammat kó falal kornyúl vetet, kinec fen valo helyen nagy gererdakat tetete, és arra ultetuen oket jol tartya vala, de ha valaki kozulec el ſunnyad vala, ala eſuen á hamuba meg fullad vala. Ranſius.

Pericles Athenienſis meg éskúuek hogy ellenſeginec meg kegyelmezne, de ugy hogy vaſakat le tennes, valakiknec vas kapcsot talala koponiegeken mind meg ólete, miért hogy vaſakat le nem tóttek volna. Fron. lib. 4. c. 7

Alexander mikor Indiaba egy erös Kaſtelt meg ſallot volna, ſok ideig valo ſallaſokat nem ſenuedhetuen á benne valo vitezec, vegezec Alexanderel hogy fegyvereckel ki bocsatatnanac, kit meg igiruen Alexander, mikor á Kaſteltol el mentenec volna, nepet utannoc kúlduen le vagata, azok peniglen hüti és fogadaſa ellen panazolkodnanac monda, en sinektec meg igirem á ki bocsataſt, de nem az el menetelt Polien. lib. 4.

Locruſoc friget vetuen Siciliabelieckel ily fogadaſokal hogy valamigh ük azon az foldón lennenec, és fejeket vallokon viſelnec meg tartanac á bekeſſeget, kic harmad nap mulua mas foldet vetenec ſarjokba, és fejeket vuhaiok ala teuen, mint ha nem azon á folden jarnanac ſem vallokon fejeket nem hordoznac, mind le vagac az Locruſoc az Siciliabelieket. Polyæn. lib. 6

Carthagobeliek mikor Libiai hatarba ertenec volna, kerec az ot valo nepet, hogy napra és eyelre engedtetnec nekic hatarokba valo nyugodalom: az nap és eyel el muluan nem akaranac el menni, monduan, hogy ük napali és eyeli nyugodalom felól vegeztenec volna velec. Suidas.

Bellerophon meg óluen Belleruſt, ſanki vetesre budoſec, és Tirynthesbe eruen, Prætius nevó Királytol hazaban fogadtatec, kire mikor Kiraly feleſége ſemeit vetette volna, és teſti cselekedetre kénzeritene, nem akara ſallaſának bócsületiért Király agyas hazat meg ferteztetni, ezokért az ſerelem gyülölſégre forduluan, titkon az aſſonyallat vranal be vadolya, mint ha meg akarta volna ótet ſegyeniteni, kire nagy gyakorta Vrat fel inditia vala monduan, auagy Præte meg hal, auagy öld meg Bellerophon'. Prætius feleſege kizteteſebol Iobateshez küldi leuelel egyút, kibe meg ira neki hogy azon lenne mint ez leuel viuó embert meg ólhetne. Ki mikor vitezi bator ſiuet latta volna az iſunac, minden ſerencse probalura, ſép ſoval dicsirven termetet bator ſágaual egyút, hogy io moddal Király parancsolattyabol el veztene, arra ingerli tanacsaual hogy Chimeraval meg vina, mely harom fele izonyu allat vala, elſo reſe orozlan, maſodic Sarkany, harmadic ketske. Ez undoc moſtra mel Pegaſus ſarnyas louara iluen Bellerophon ſembe megyen, kit ſebes nilaival meg gyöze, egyeb ſok ſerencsek

altal-is probala hogy el vezthetne, de vegre mind ezekből ertuen ártatlanságat, Prætus Király leue'et neki mutatuan, leanyat neki adgya, kinec holta utan orßágat ada. Homerus. Erasmus.

Csudalatos ßületeſékről.

EGY aßßonyállat Augustus Csaßar ideiebe ket fiat és ket leánt ßült, mely csudat nagy ehség köuetet. Egy nyoltzat ßült, negyßer, egy hetet ßült egy mas utan. ßületteteneс ket termezetüek-is Egynec ßaz gyermeke volt, kiktül el-is temetetet holta utan. Mas Trallis nevü harmintzat Egy Elephantot ßült. Mas kigyot, sokakfok fele abrazatu állatot. Egy ßületeſe utan anyanac iſmet mebebe be ment.

Csudalatos termeßeteknec valtoztataſa.

SZüzekből ferßiac löttenec. Egy ßüzből ferßi löt ki meg-is hazaſult, annak utanna ßakalla-is nöt. Menyegzője napian egy Aphricaba ferßiaa lot

Születeſeknek napiai bizontalan.

NEmellyek heted holnapra, nemelyec nyolczadra, nemelyec tized és tizenegyedik honac eleire. Heted holnap elöt ritkan él. Egy Romai fo aßonyallat mindenkor negy ßüleſebe heted holnapra hozot. Vgyan azon nyolczadra-is hozot. Nyolczadik hobeli veztes és halalos. Egy tizen negyedholnapra hozot.

Regen Cantabriabeli aßonyallatoknac ßokaſok volt, hogy mikor ßüleſeknec ideje el közelgetet, ferjeket hazokba agyba fektettek, és nekis ßolgaltanac, ö magok peniglen ßuleſekbe gyötrödtetuen foly vizbe fekütteneс és ugy ßultenec. Cœlius lib. 18. cap. 22.

Csudalatos jeleneſeknek peldai.

PHaraho Király almai az böſégrül és nagy ehſegrül.

Olaz Orßágba, 944. retteneteſ egbi üstökes csilág tetzec, nagy ehſegéknec jelere. Luitprandus lib. 5. cap. 5.

Haſon-

Haſonlokeppen üstokes csilag ielenec meg Saxoniaba, nagy aruizek nec jeleneſére. 912.

Zozimus Barat Iuſtinus nagyobic Csaßar ideiebe, nagy mezze földön Antiochiai föld indulaſt azon ſempilantasba mikor történt meg mondotta, ki azon oraba terdre eſue nagy fohazkodaſal és straſſal, temjenezö edent kinanuan, imatkozec az vr elöt, mind az mig meg allana à földindulas. Ezt kerduen Archeſilaus, miért ily hertelen ßomoruſágba eſet volna? Antiochiának ugy mond romlaſi fulemet be töltek. Evag. lib. cap. 7.

Mauritius Csaßar ideiebe Sigiebertus Cronicaia ſerent. Antiochia el veze, mely vezedelmet egy kegyes Varosbeli ember latot ily formanlenni, egy ven ember fejer ruhaba, ket tarſaual együt meg al az varos közepet, és kezi ruhaiat kit kezebe tart vala, meg raza á varosnac felere, mely mingyart emberekel és hazakal egyetembe le töretec. Alig tartoztathatac meg ket tarſai hogy az maſik reßere meg ne razna ruhaiat, mely epen meg marada.

Paulus Diaconus Anaſtaſius Csaßar ideiebe beßeli egy vitez ember felöl, nem meze menuen, Neocsezareatol, minec elötte földindulas miat le toretetnec, az élteto eghbe ket vitezt latot feie felet, hata meget egynec kiáltaſat haluan, tarcsatok meg ugy mond azt á hazat á mely hazba temetetet Gergely teſte, azonképpen be tellyeſeduen mint hallotta vala.

Ægyptusba ver eſet minec elötte Cambiſes Kiraly birodalma ala haitotta volna. Herodotus lib. 3.

Attira folden hamuval eſet, minec elötte Lucius Sillatol Athenas el rontatnec. Pauſanias in Boeotiis.

Antiochiai ßornyü romlas elöt, Cosdras Perſiai Király miat, az Varos falain minden meg ereztet ßazlok magoktol nap kelet fele fordultanac. Procop. lib. 2. de bello Perſico.

Genua minec elötte 95 az Saracennſoktol meg rablatnec és el puztitatnec, egy forras az ki fogo hely mellet egez egy oraig verre valt. Azon üdöbe Atila-is olaz orßágot meg rabla, és el puztita nagy reßet. Platina Sigebertus. Fulg. lib. 1. cap. 4.

Minek elötte Galliaba egy hazi embereknec nagy haborgataſoc és üldözeſek következnec, ſok egy hazi embereknec ruhaiokon lattatot kereszt és egyeb oltari öltezeten.

Colos varat minec elötte nagy romlaſok köuetkeznec az eretnekec miat egy hazi embereknec egy ajetatos ſemeltöl ſok kereztec lattattanac ruhaiokon.

Sigmoud Feiedelem mikor Baſſa Georgy ellen, Erdelyből ki indulna utaba nyulazuan és nyulat kergetuen, egy Sas az vadaz eb elöl körme közе vezi á nyulat rea nezuen az eb.

Az Erdeli romlas elöt, egy Sas Fejer var tornyara ſaluan körme közót prædat hozuan, ſok ſantalan ember lattara még el uiue.

Varadot minec elötte á Török meg ſallana, kün az aroc parton forras modra vér forrot fel. Vgyan ottan az kereztyeneknec üldezeſe elöt egy fezület latatot egy nehany napig.

Mely rettenetes jelek lönec 1619 az eghbe az üſtökes csillag fel tamadaſa elöt nap keletbe, mit jelentsen és mutaſon csak az jo Iſten tudgya. Az mint az Mathematicuſok irnac felöle, nagy valtozaſoknac és vezedelmek nec voltanac elöl iaro és intö ezközi, hogy Iſtenünkhez teruen pœnitentiat tartanank ternenc az egy igaz hütre.

1619. Erdelybe menyi ſantalan ſok csudac és jeleleneſek törtenenec egez orſág bizonſagot tehet. Havas ál földe rablaſa és fejedelmi ki üzeſe utan, Saskac be iönenec oly izonyu ſokaſagal, kiknec maſſat nem latta vala Erdely, az elöt bizonyos ſemelyec jelentenec meg egy fo Nemes embernec ki uduarbiraia vala az Erdeli Fejedelemnec, hogy meg ternenec mert ſörnyü vezedelemmel kellene el veſniek.

Egy terhes aſſonyallatnac mehebe meg forduluan á gyermek haromſor jait kiáltot. Az balyiok bizonyos helyekre és hazakra ſaluan jait kiáltottak tikot kotacsolaſat köuettec, ebec ugataſat.

Egez Orſagba tizta idö lénen Algyulönesek hallattatak minden helyeken.

Belenes tartomanyaba, egy aſſonyallat izonyu nagy kigiot ſült, mely kigio akaruan meg ſopni az aſſonyállatot az peniglen nem engeduen mond. Io ſerencsed aſſonyállat hogy meg nem ſophattalac, mert ha meg ſophattalac volna, valamely embert lattal volna meg kellet volna halni.

Az éghen fél kez fegyverel latatot, egy Corona á felet igen ſép kereszt.

Anÿ ſarnyas hangya-is tamadot vala, hogy bizonyos helyéken az ember el nem mehetet ſokaſagoc miat.

Aztagokba kigiokat és bekakat talaltanac, ki miat egez aztagokat meg egettenec.

Szerdaheli Prædicator aztagara, csudalatos fergek nagy rohanaſſal menuen meg emeztettec.

Vgyan ezen eztendöbe Szikzonal Magyar orſágba egy forrasbol nagy mezze vér folt ki. 25. napjan Decembernec.

Regecz Varaba ſok eztendötül fogua, ezen var arullo porkolabjat nagye vagtac, negy vasbol csinalt nyarsba tagait fel vonuan, valamenyiſer haboru üdö akar lenni az elötvalo eyel azok az vaſak kec lágot mutatnac, és ſörnyü zugaſokat teznec. 1619. Eztendöben lattam azon vaſakat 9 Auguſt. zugaſá-is volt, azonba nagy ſörnyüdergeſök villamaſok és nagy zapor eſö köuetkezec üdö valtozaſa elöt mindenkor veritezic és vizeſek.

HETVEN KILEENDIK RESZE.

CSVDALATOS ISTEN TEREMtet allatinac erejeröl.

Xantus in lib. primo Hiſtoriarum irja, hogy az Sarkanynac meg öletetet kölyket, fuuel az Sarkany meg éleuenetete.

Az Harkályrol-is iriak hogy az mely faba költet ha bevarik liukat, oly füuet hoz hogy ki vonza az szeget. Democritus & Theophrastus. Iuba Király Mauritaniai egy füuel egy holt embert meg eleuenitet.

Az felyül meg neuezet Sarkantol hozattatot fü által, Sarkanytól meg öletet embert irja hogy meg eleuenedet, mely füuet Balymnac neveztec.

Æthiopides neuü fu altal-is iriac hogy minden bezegezet ladac, aitoc, lakatok és zarok meg nittatatnac.

Matheolus iria az füekrül irt könyvenec elöl iaro bezédbe, kit Maximilian Csaszarnac dedicalt. Hogy mikor Velenczebe laknec egy orrot fogtanac volt meg, kinel oly fü talaltatot, kinec ereie által minden zarok meg nitattanac.

Vgyan azon Epistola dedicatoriaba iria, hogy Olaz országba olyfü vagyon, kin ha patkos lo által megyen meg nyomua á füuet minden patkoi le hullonac.

Herophilus iria nemely füveknec nagy ereirül hogy á kik gyalog azok á fünek közöt jartanac meg sebesitettenec, nemely füuekre vizontak azon gyalogok talaluan sebek meg gyogitattanac iartokba.

Hemionitis funec illetese altal, az kiknec lepec faidalmas meg gyogitatnac.

Ictericus nyaualyanak, kit az Doctorok neveznec sargaság meg gyogitatnac, ha ki vere hullo fuet saruiaba hordoz.

Avagy ugyan ezen niaualya ellen Istheris neuü madarat ha lathat ki tizta sargakit Deakul Galgulusnac hinac meg gyogyul, de az az sargamadar meg hal. Plinius lib. 3. cap. 11.

Romai Barsa Rosanac á gyökeret, ha niakaba hordozza meg gyogitatic nehez betegsegtul.

Ha kinec csepegue megien vizeleti niers makot hold fottara kel ki asni ellen meg gyogitatik.

Ha ki Mirthus fanac vy iöues agat vele hordozza agieka dagadastol meg oltalmaztatik.

Dagadot erek ellen kiuáltképpen embernec szaran, az Borostian gyökerei igen hasznosoc mikor á hold az vizonto jegybe vagyon.

Vgian azon ereie vagyon, ha harom borostian gyümölcseuel be köti szarat.

Scordium neuü fü altal meg tartatnac á testek rothadas ellen, Mitridates és Galenus irja.

Scythiaba oly fü talaltatot Bætia mellet, kit ha ki saiaba hordoz sem etelt, sem italt nem kiuan. Vgyan azon Scythaknac Hüpice neuü fü, louaknac hasonlo oruosság etel ellen. Ez fünec ereie által iriak hogy tizenket napig-is ebseget és somuságot el szenvedhetnec.

Coriatesia funec ereje altal, kit muképpen Callitianak neveznec Pythagoras iria, á viz meg fogy.

Menaides füuet ha ki vizbe meg fözi, és annac az leueleuel és füuel be köti á kigio marast meg gyogyul, azon vizet ha fure ki öntic, és valaki rea hag, gyogyulhatatlan nyaualyaia kövétkezik.

Anamidis neuü fünek illetese altal, ha az fat olajal meg kened megh gyogyul, ha olykor szakaztyak le mikor az nap az orozlan jegybe vagyon.

Therionarcha neuü fü altal, ki Capadociaba terem és Misiaba, minden vadac meg lankadnak, ha vele iletesnec, és egyebel megh nem batoritathatnac, hanem csak Hiæna vizetetiuel, regiekirjak.

Ophiusa funec italaual mely Szerecsen országba terem, Sarkanyok és kigiok mint ha elötte forgananak ugy teizik és annac felelmi miat magat megöli ember.

Eringius fünek gyökereröl ir Plinius hasonlo leuen az fersühoz és aßonyallathoz, ki igen ritkan talaltatic ha mely ferfiu reßet nala hordoza ferfiaknac szeretetit hozza vonza. Plin. lib. 22. cap. 8.

*Barras neuü fü mint Iosephus iria de bello Iudaico, kinec süne lanchoz hasonlo, eßue fele kediglen fenyessegel vilagoskodic, kit ha ember ki akarna asni, el megyen elötte, mind addig ki sem aszhatyak miglen aßonyalatnac vizeletiuel meg nem öttöztetic, sot annac utannais ha mely ember ki assa meg hal, hanē ha gyokeret körös körül meg aszuan minden felöl, kire köteletsket kötvē vele valo ebe nyakara együt az ebnek eledelt aduan miglen az ember taul mezgyen, mely

mely eb Vra utan akaruan indulni, hozza kötet kötelel ki rantya, az eb miheltki rantja, gyökeret mindgyart meg hal. Ez á fü ördengefec ellen felette haßnos. Item refert Mathiolus in præfatione Comentarij indieſcoride.

Carlin gyökernec quinta eſſentiaianac annÿ ereje vagyon, hogy à ki aual él, mas embernec erejet hozza vonza. Paracelſus de quinta eſſentia.

Erdelybe oly fu talaltatic kit ha er bekos lo az beko le eſic, lakatos meg nitatnac, csuda nagy ereie vagyon az nagy funek-is.

Földeknek, forraſoknak, folyo vizeknek, és tooknak külömb külömb termezetiről és csudairol.

SYriaba és Arabiaba nadakba, és ſaſſakba, külömb külömb io illatoc talaltatnac, ſok ieles füuekel és azoknac csudalatos erejeuel, ugyan ot Temjen fa, borsfa, Cinomonum fa, caſia, és egyeb draga fac talaltatnac.

Africaba ßama varos hataraba ſemmi undoc allat kigio auagy egyeb fene vad meg nem maradhat, hanem meg hál, noha egyeb heleken Africaba minden helyen, ßantalan oktalan vadac talaltatnac. Ha azon varos hataranac földebol maſua viznec haſonlo eröt veſzen az oktalan allatok ellen.

Olaz orßági Tarquiniai toba, nagy berek ideſloua ßelek mia vitetic, neha harom ßegünec neha kereknec latatic, de ſoha negy ßeget nem mutat.

Angliaba ſoha csak egy farkas ſem maradhat meg, ßöre el kopad ha maſunat vizik-is probara, és meg hal.

Sok helyen Magyar Orßágba ha az roſt el ueted buzaua valtozic, nemely helyen á buza roſſa auagy vadotza változic.

A viznek-is csudalatos erejet erezzük mint ſok helyen Magyar Orßágba forro vizek ütnec fel á földböl, egy felol hideg mas felol meleg viz foruan fel, mint á Poſteni heu vizbe, Budaiba, és egyec ſok helyeken.

Folyo vizekbe mint erdelybe, ſok helyeken akar mi allatot vizbe veſſenec kü vet környul haſonlo formaiu leuen mint á bele vetet allat.

Mint Erdelybe Monoſtor hoz valo ioßágba Iegenye, kit en magam-is ßemeimel lattam azon faluba.

Az gyertian fa és az eger fa á foldbe vizes helyen vegyuen eztendö mulua köue valik, ez okon Velenczebe az eger fakbol nagy karokat ſurün be vernec á tengerbe, az utan köuet rea rakuan epuletet raknac.

Liptoſágba egy for rasbol mihelt á viz ki jü mindgyart köue valtozik.

Thurſo Chriſtoph joßágaba Szepes varhoz tartozoba, ha á vaſat egy folyamba bizonyos napig be vetic, reßze valic, vaſi termeßetit el valtoztataan, kiböl nagy jouedelmet veßen az Vr eßtendönkent.

Sok ieles bor kutak-is talaltatnac Magyar Orßágba felette haznoſokarena és kö ellen az beteg embereknec.

So kutac ſok helyen talaltatnac. Annac felette Vduarhely ßekbe Erdelybe ſo falui és Paraidi nagy hatarokon, egez hegyec ſoual rakuac, mint nagy kö ßalák vgy feiereднec, nagy bükerdökleuen raytokaz ſo közöt mint derek hauaſokon.

Hyerapoliaba egy folyo viz mihelt mas vizet er mindgyárt köue valic. kiböl nagy falokat raknac ki ki maga ßükségere arkoluan belöle.

Theſſaliaba Poeneus folyo vizból, és Pontusbeli Aſtates neuü folio vizból, ha az juhoc iſnac fekete gyaptiok leßen.

Vadnak merges vizek is.

TErratiniabeli forrasbol kit Neptunius nac neveznec, ha ki izik vala bizonyos halala köuetkezik vala.

Traciabeli Cythros neuü toba, ha ki meg feredik auagy csak izik vala-is, meg hal vala.

Arcadiaba Nonacris neuü tartomanyba, kössalbol le csepeget hideg vizet ſemmi fele edeny meg nem tarthatya, kit el ne haſogaſſon, hanem csak özuer körem, tizta mereg leuén, kiuel irjak az Hiſtoricuſok hogy Alexander meg holt volna, reßegſégebe bor közöt elegitetet el.

Paphlagoniaba oly forras vagyon, kiböl ha ember iol iſik meg reßegül.

Chio ßigetbe egy forrasbol ha ki izik, ostoba elmejü leßen, és értelem nélkül valo.

Susúba egy kicsen forrasocskabol ha ki izik minden fogai ki hullonak.

Szeretsen Orßágba-is oly forras vagyon, kiből ember nem ihatic nappal oly rettenetes hideg, eyfelykorba penig oly meleg hogy embernec kezet nem türheti. A ki többet akar olvasni, Theophrastust Thimeust eluaßa, Posidoniust, Aristidest, Metrodonust. Nemet Orßágba egy kö ßalbol olai foly ki.

Dodonaba Iupiter forrasának kit neueznec, ha eghö ßöuetneket bele erezteuec meg oltya, ha az meg alut ßöuetnekel vizet erik meg gyuittya.

Illiriaba egy hideg forras felet, ha ember ruhajat el teriti meg gyuittya.

Plinius lib. 2. cap. 103.

Heluetiaba Lucernahoz közel erdöközet egy to vagyon, fekete ßinü vize leuen, ha ki abba akarattya ßerint akár mi kicsin köuecsket-is veßen, ßörnyu éghi haboru tamad mindgyárt belole, ugy hogy az egez közel valo tartomanyba nagy kart tegyen.

Magyar orßági dologrol irnan Georgius Vernhems lib. de mirabil: Emlekezik egy falu hatararol, kinec Sirokniczneue, hogy ößel csuda röitec helyekrül vizek ki jöuen nagy bö hallal elegy nagy tot csinályon, kibe mind ki keletik büfégel halazhatnac: Az utan ßepén mind el ßarad, mint ha semmi viz ot nem löt volna, á to helyet meg ßantyak és gabonaual be vetic, kit meg aratuan az utan hideg özre kelue meg halaznác.

Paracelsus irja hogy nemely allatoknac quinta essentiaia, ßaz eztendös embert ifiuua valtoztat hat, ugy mint huz eztendöskorua mindé erejébe.

Az Antymoniumnac quinta essentiaja regi haiat el vet és vyat neuel.

Az meh fünec quinta essentiaia fogat embernec ki töri, körmeit labiknak, és kezeinek el hanyatya, és vyat neuel.

Rebisnec quinta essentiaja, vy bört neuel.

Az vér hullo fünec quinta essentiaja, az teßtet el valtoztattya, és jobra meg vyettya, mint á kepet az ßép ßin.

Az aranynak quinta essentiaja á bel poklost tellyeßégel meg fordittya, és meg mossa, mint á belt ßoktak meg mosni á mezaroso, regi boret el veti, és vyat neuel, ßauat meg tiztittya és olyanna tezi mint az mai ßületet gyermeket annya mehebol. Paracelsus.

Az Halcion madar mikor költeni ákar az tenger parthon toik, heted napra ki költi, heted napra fel tartya, mind ez ideig az Tengernec minden ßel vezektul inditatot haborui meg ßünnec. D. Ambrosius.

Remora neuü kicsin halacska nints oly nagy Gallia kit akar mely sebes menesébe-is hozza ragazkoduan meg nem tartoztat. Plinius. Ezt á halat ha meg fogod és darabrul darabra vagod az tengerbe vetuen mind özve megyen és meg eleuenedic. Rauisius.

Köveknek csudalatos ereiröl.

ACHates neuü kö, fekete, fejeres erekel elegiteter, haßnos kigio maraßoc ellen, embert merezze tezi, és Fejedelmec keduet keresleti.

Alectorius könegy eztendös kappan zuzaba találtatik, neha találtatic regi tik gyomraba-is. Ezt á köuet ha ki ßaiaba tartya ßomiußagat el mulattattya, eröt ad embernec, ha ki vele hordozza embernec nagy vidamßágot is ad. De ezeket minden fele allatnac eleuenségeben kel ki venni á kouet gyomrabol, igy ßemeket, nyelueket, és á vizbe eleuenen uetni.

Hasonloképpen vetetic ki á Daruac gyomrabol-is, kit Daru könec neueznec, kigiotol kigio könec, bekatol beka könec, kik embert mereghül meg mentic.

Chelidonius kö fetske gyomrabol vetetic, ez Melancholiat meg tiztitya

Amethistus kö veres barsony ßinü, és viola ßinü-is, ki az reßeg ßeget el tauoztattya embertül, az reßeg embert meg jozanittya, embert vigyazova tezi.

Corallus könec sok ereje vagyon, es igezesek ellen felette haznos nyakokba hordozni.

Calcedonius kö az embernec el ßakat ereiet meg erösiti, sok ördögi incselkedesek ellen haznos, Phantasiac ellen-is kik Melancholiakbol ßarmaztak.

Corneolus, fel indult haragot meg enyhiti, vernec folyasat meg allatya.

Heliotropius, vért meg allat, merget el ozlat, io egesseget meg tart.

Hiacinthus merget meg emezt, anagy el ver, az Punicusok irjak á ki azt á köuet nala hordozza menyüto körül ßabados lessen.

Iaspis kö ßüzen tarttya ember, vért meg allat, és hanas betegseget meg gyogit, vizi korság ellen igen jo, és meleg hideg löles ellen, batorságot ad gyomrat meg erösiti, ha nyakaba kötue gyomre fejenel tartya de oly á ki ßöld ßinü.

Cyanus kõ Melancholia ellen, igen io negyed napi hideg lölesrül-is.

Saphirus kibe lattatic lenni arany poroczka bator ſiuet ad, meleg hideg löleſéket meg hiueſet, meg gyuladot teſtnec nyaualyája ellen haſznos, mereg ellen jo, vért meg allat ki orrodbol foly, ha vak ſemere kõti.

Smaragdus ſemnec nagy haſznára vagyon, tiztaſemelt kiuan ki teſſi cselekedetibe nala tartya, el romol miut irja Albertus magnus, hogy történt Magyar Orſzági Királynac.

Topaſius kúlunaticuſokat meg gyogit, kic hold tölte fele, eyel fel ſoktak kelni, kit hanas betegſégeknek-is ſoktanac nevezni, annak-is ereje altal az vér meg ál. Baptiſta Neapolitanus in lib. naturalis magiæ. kibe mondgya hogy experientiai voltanak.

Magnes kõ á vaſat hozza vonza.

Gagates kõuet ha vizzel meg öttözed meg gyogyul olaial meg aluzic.

Ha az Adamas kõuet á vas melle tezed, nem engedi az vaſnak Magnesbez valo vonaſat.

Tirrhenus neuü kõ akar mely nagy legyenis fen á vizen uzkal, ha meg töröd fenekre megyen.

Sas kõ kit mas neuel neueznec Aetitesnec, ha gyürübe hordoztattatic ember vyaba bü baitol és órdögi tetemenytül embert meg oltalmazza.

Eerrilus és á Magnes kõ hazas embereket ozze bekeltetnec.

Corallius kõ gyüloſeget és egymas közöt valo ellenkezeſt el ozlat, merges ital ellen haznos és órdögi kóteſec ellen, bü baiot el ver embertül Auctor Orpheus de mir. lapidum.

Sok egyeb csudalatos allatokrul és azoknak termeſetty ekről.

TRogdoloidakral, egy to haromzor változik meg napjaba, edeſſe még ſauanyuua, eyel-is meg anyßor.

Indiaba egy nemzetet Pandoruſnac neveznec, ezek iſiuſágokba meg özülnek, venſégekbe haiok és ßakallok meg feketedik.

Narniai ßanto föld eső miat meg ßarad, ßarazba nedues. Plinius lib. 31. cap. 4.

Parducz vad magatol oly ßagot bocsat ki altal az vadakat hozza bitegeti, és meg ezi. Plin. lib. 8. cap. 7.

Hiena az emberi ßot ßolaſába köueti neven nevezuen, ki hÿa és meg öli az embert. Plin. lib. 7. cap. 2

Plutarchus mondgya hogy latot Africába oly holokat kic ßaiokba kötuet hordottac mely helyre hogy az viz felyeb joien hogy könyebben ihaſſanac, ebet-is latot haſonlo kõ hordusba,

Az Szarvaſok termezet ſerint ßarvokat bizonyos üdöre leuetic, kit el röitenec hogy kiuáltképpen iob felol valo ßarua agaual ne elheſſenec oruoſſágra Plinius lib. 8. cap. 32. Ariſtoteles. lib. 9. de natura cap. 5.

Az Sarkanyok ki ſopuan az Elephantok véret, ugy hogy meg halyanac az Elephantok, mely ver miat meg reßegeduen az Sarkányok-is meg halnac. Plin. lib. 8. cap 12.

Az Adamas kemeny kõ, kit ſemmi vaſſal meg nem gyözhetnec, meleg ketske bac vereuel lagyul meg. Plinius lib. 31 cap. 4.

Az Phenix madar öt ßaz eßtendeig él, még az utan magat meg egetuen, és maga hamuabol meginr egy kicsin fergetskebõl mas Phenix madar neuelkedik.

Ha kit egyßer az Scorpio meg sebesit mergeuel, azt sem daras sem meh meg nem sertheti fulánkiaual.

Amphisbena kigionac mind ket felöl feie vagyon, mindenic feieuel á hol akar farka helyebe él.

Az Remora hal mikor erzi á tengeri haboruit auagy köziklahoz ragazkodic, auagy feuenyel magat be fedi

Az Eztrag nyavalyaiat ßu fuuel veri el.

Az Vad kanoc borostian leuelet eßnec betegségekbe, és rakokat.

A Galamboc Gerliczek és tikok folyo fuet eßnec.

Az Iudac, reczek és egyeb vizi madarac Sideritis füuel gyogyulnac meg. Ariſtides de natura animalium lib. 9. Plin. lib. 8. cap. 27.

Az Parducz auagy Hiuz anyra ßereti az ember ganet, hogy havalami edenybe fara fel kötic, hogy el nem erheti, utanna valo ugraſaba magat megöli á Hiuz.

Az köris fanac arnyekat annyra gyulolik á kigiok hogy még tavul föld el kerülik.

A kecskek és fürek meregel biznac meg, az mely termezetekhez illêndöc.

Apodes neuü madaracskaknac miért hogy labok nintsen, auagyrepülnec auegy feküznec. Plin. lib. 10. cap. 39.

Beotiaba, Orchomenon folyo viz mellet oly kut vagyon mely az embernec emlekezetit feiette igen segeti, ugyan ottan közel mas forras vagyon ki feledekenne tezi az embert. Plin. lib. 31 cap. 2.

Mikor Ciliciabol haza iônek az Daruac ßaiokba köuet vesznec és eyel mennec által á taurus hegyen, mely hegy rakua Saskesellöuel, hogy azoktol által menetelekkor meg ne bantasanac, se tudgyak á Sasok altal valo meneteket azért vezik szaiokba á köuet hogy szauok miat el ne veszenec á Sasoktol.

Az Sasoknac tollai akar mely madaraknak tollaiual meg elegitessenek-is meg emeztik tollokat. Plin. lib. 10. cap. 3.

NYOLCZVANODIK RESZE.

CSALARD AYANDEKOKNAK el nem veteliröl.

DIOmedon Cyziciai, Artaxerxes Király kertere magat ajanlotta vala Epaminondas Lacedæmonyak hadakozo Fejedelme, penz által valo meg haitasara. Ez nagy summa aranyál Thebasba jöuen. Micholtus neuü ifiat ót talentommal arra vive, kit Epaminondas felette igen ßeret vala, hogy Diomedonnac jöuetelinek okat megh mondana Epaminondasnak

Monda Epaminondas Diomedonnak á penz semmire ennekem nem ßükség. Mert ha oly dolgot kiuán á Király en tolem, mely Thebasbeliéknek haznokra vagyon, meg cselekegem ajandek nélkül, hogy ha kediglen ellenkezö kiuánsága leßen, arra nintsen eleg aranya sem ezüsti, söt ez egez vilagnak kazdagságat sem vennem el, hazamnac ßerélmeért. Te kediglen engemet ésmeretlent probaltal, és magadhoz hasonlonak veltel nem csudalom, meg-is bocsatok teneked. De hamar kimeny, hogy egyebeket el ne fordits miuel hogy engemet el nem forditottal. Te kediglen Michite az ezüstet neki viza adgyad, ha kediglen vizza nem adod mindgyart, á tanats kezebe adlak. Kit mikor Diomedon kerne hogy batorságal varosbol ki mehetne, és á mit vele hozot volna el vihetne. Monda Epaminondas meg miuelem azt, nem te eretted hanem en magamért, hogy valaki ne mondhassa, ha á penz tüled el vetetnec, hogy en hozzam jutot volna kit mikor hozzam hoztanac volna el nem vettem volna, keseröket aduan melleje, Athenasba bekességel bocsata. Probus in Epaminonda.

Vgyan azon Epaminondas, mikor kóuetec jônenek hozzá ajandekokal ebedere hiuatya vala, sauányu borral, és mertekletes eledellel tartuan ôket, okat hozza valo jöueteleknec kerduen, mosolyoguan monda ebed utan az köueteknec, menyetek el mondgyatok meg á ti Vratoknac minemü ebedim vadnac ennekem, kiuel en meg elegettem, nem-is vihet engem Vratok arulasra. Stobæus serm. 1 de prud.

Phocionnak mikor Phülep Király nagy ajandekokat küldet volna és meg utalna, az köueték intik vala ötet hogy el venne, monduan: ha maga nem ßükölkednek-is azok nelkül gyermeki jouait tekintene, kic ily ßegenységbe attyok meltoságat nem bocsülhetnék. Monda Phocion. Ha az en gyermekim en hozzam hasonlok leßnéc, ugyan ezen ßanto foldecske el tartya öket-is, á ki engemet erre az meltoságra vit. Hogy ha kediglen nem leßnek hozzam hasonlok, az en penzemmel nem ákarom nevelni és öregbiteni azö bujaságokat. Probus in vita eiusd.

Nagy Alexander ugyan ezen Phocionac, nagy baratſág feiebe hazahoz Aſiabol ßaz talentomot külde, kerde Phoción Alexander ßolgaitol. Mi dolog legyen az, hogy Alexander az tob Athenasbelieknec nem küldet volna ayandekot, hanem csak neki. Mondanac, mert teged itil io embernec és tiztességesnec lenni. Monda Phocion. Hadgyon beket tehat ennekem hogy olyan lehessek.

Baſilius Magnus midön Cæſareabeli tiztartotol nagy hizelkedeſek altal intettetnec Iulianus Csaßar baratſaga vetelere, hogy kereztyen hütit el hadna és nagy kazdagſágokat igirne. Monda Baſilius Püspec. Ezeken hozzam kereztyenhez nem illenec, hanem ifiákhoz, és azokhoz haſonlokhoz á kic az illyen ajandekot tekintik. Hiſt. Trip. lib. 7. cap. 36.

Hormisda Martyr Perſiabeli, mikor draga ruhaual meg ajandekoztatot volna, Varanes Perſiai királytul, kit ajandeki által el akar vala ßakaztani á kereztyen hüttol, meg haraguduan és el ßakaztuán á ruhat el vete. Mondnan nagy kiáltaſſál. Hogy ha ez ayandek által itiled Király hogy az en hütömet meg valtoztatom ki ezeknel iob, legyen tied ayandekod minden Iſtentelenſégedel. Kit haluán á Király mezitelen ki üzete udvarabol. Nicephor. lib. 14. cap. 20.

Gunthranus Galliai Királynak mikor ſok ayandekokat hoznanac Biturigumi Püspekségért, Monda: Nem ßokaſa az mi feiedelemſégünknec penzen el adni á Papſágot, ſem tietek azt penzel kereſni, mi hogy rut gyalazatba ne eſſünk nyereſégünket, tüis hogy Simon Magushoz ne haſonlit. iſſatoc, hanem az Iſten valaztaſa ßerint Sulpitius leßen nekünc Püspekünk. Greg. Turon. lib. 6. cap. 39.

Alcameneſt Spartabelit mikor kerdettec volna miért nem vette volna el Meſſeniaktol az ayandekot, monda. Ha el vettem volna az törvényekel bekeſſegem nem lehetet volna. Plut. in laconicis.

Thebanuſok és Ægyptusbeliec ſenkit tanacs tiztre be nem veßnec vala á ki riz eßtendotul fogua az kereskedeſnec beket nem hagyot volna. Alex. ab Alex. lib. 4. cap. 6.

Theophilus Csaßar mikor Conſtantinapolybeli palotajabol ki tekintuen á tenger fele latot volna egy nagy terhes hajot az partra közelgetni, ki külduen ßolgaiat tudakozni kié volna az á nagy terhes haio. Mondanak hogy Csaßar feleſégeé volna kibe Siriabol draga el ado marhakat hozatot volna, parancsola Csaßar hogy az haioſok marhajokat mind ki raknac belöle, csak azt hadnak ot á mely Auguſtaé volna, kit mikor meg cselekedtenec volna, az hajot marhaual együt mind meg egettete, meg ßidogatuan annac felette feleſéget: Monduan. Iſten engem Csaßarra tot, te kediglen kereskedö hajos meſterre tez. Tudgyad hogy az kalamarſág köz emberek nek engedtetet eleték taplálására. Ha mi az Csaßari birodalomjoßagi küüül kalamarſágot-is üzni kezdünc, honnet taplálhattyac eleteket az ßegeny kereskédö emberec. Zonaras Tom. 3.

Mi vegre kellyen neha el venni az ajandekokat.

Ariſtippus Pphiloſophus mikor feddetetnec hogy baratitol penzt el venne. Monda, en nem azért cselekedem hogy azzal élnec, hanem hogy azok tudgyanac penzekkel élni. Mert á közönſéges kazdagoknac ſeregi, auagy louakra, auagy nagy epületékre auagy tobzodasra koltik penzeket, holot azt tökelletes embereknec kellene oztani, kic ßukelkednec. Laertius lib. 2. cap. 8.

Vgyan ezen Philoſophus mikor feddetetnec hogy Socrates tanituanya leuen el vene á penzt, holot Socrates azt nem tanitotta, ſem cselekedte. Monda. Meltan cselekedem: Mert Socrateſnec ſok kazdag barati küldenec vala buzat és bort, kic közül ßukségere valot tartuan á tobit vizza küldi vala. Annac felette neki Athenasbeli fö emberec Safari valanac, ennekem penig egy penzemen vet ßolgamnal tob nintsen. Laert. lib. 2. cap. 6.

Octauius Auguſtus még az ßegeny emberec ßegeny ayandekit is el ßokta vala venni, azokat vizontac egyebeknec büſegel ki oztuan. Pont. Cap. 4. de liberat.

NYOLCZVAN EGYEDIK RESZE.

AZ HIVOLKODASNAK EL tavoztatasárol.

PLato mikor disputatioktol hazahoz megyen vala tanituanit inti vala, meg lassátok ugy mond gyermekec, hogy az nyugodalmat ualami tiztessèges dologba helyhezteſſetec.

Cleatices Philosophus mikor halgatna Chrisippus leczkèjet, napál ſünetlen Scholaiaba vala, eyel peniglen vizet vonzon valasizeteſért, kiuel magat tartya vala.

Plautus napal iria vala az ü fabualait, eyel munkalodik vala, kezi molnat forgatuan.

Sophocles, Plato, Isocrates, Szent Ieronimus Doctor, utolso vènſegeknec oraiaig, mind könyveket irnac vala.

Diodorus Siculus le akárvan irni föld kerekségenec allapottyat, hogy valami hibat ne tenne iraſá közöt egez Asiat mind be jara Europanac nagyob rezevel, nagy teſti törödelmeuel.

Apollonius Tyraneus hogy Brachmaneſeknec tudomanyokat meg tanulhatna Perſiat, Caucaſuſt, Albaniat, Scithiat, Maſſagietakat el jaruán onnat Indiaba be megyen, kiknec tudomanyokat meg haluan, viza ter Elamitak közöt Babillonian, Chaldæuſoc közet, Meduſoc, Parthuſoc Asiriabeliec közöt Phœnecia, Arabia, és Paleſtinabol Ægyptusba mene, hogy mindenüt valahol el menne az bölcsekrül tanulhatna, annat vizontak szerecsen Orſágba mene az Gymnoſophiſtakhoz.

Licurgus Lacedæmonybeli törveny ſzerzö még az ſüz leanyoknak-is törvent ada, hogy futusba egy mas közt valo tuſakodasba, talnyerekhoz nilakal valo lóuöldezeſekbe magokat gyakorlanac, hogy azok által vaſtagodnanac, mind vaſtag gyermekek hozaſára, mind hazaiek oltalmara mikor ſukség kiuánna. Plutar. in lacon.

Piſiſtratus mikor Királyſágra valaztatot volna, latuan á piaczon nemelyeket ſetalni, hozza hiuatuan monda nekic, miért az üdöt hiuolkodasba töltenec. Ha ugy mond barmaid meg holtanac kikkel ſanthatnal, vegy annyt helyebe azen barmaim közül, ha ſegeny vagy hogy földedbe gabonat nem vethecz, adgyanac neked az enyimböl. Ælianus lib. 6.

Ægyptusba Amaſis Király törvènt ada ki, hogy ki ki mind az tartomanyoknac tiztartoi elot meg monda eztendönkent mi modgya volna eletenec, á ki azt nem cselekedne, auagy nem mutatbatna io modgyat életenec meg oletetnenec.

Ægyptusbeliec ſiokat vgy nevelik vala, hogy adig enni nem adnanac, migen egy nehany futamotni földet nem futnanac, mezit lab tarasra kitsinſégektül fogua ſoktatuan hogy gyöngeſéget ne tanulnauac. Alex ab Al.

Spartabeli aſſonyallatok mihelt gyermekeket ſülnec vala, mindgyart hideg vizbe fereztik vala, mezitelen, hebe és hidegbe tarttyak vala fel ehezeſſel, mikor öket le fekettek ſemmit alajok nem tettenec, mikor valamerÿre meg vaſtagodnac vala, az Istennec oltari eleibe vizik vala oſtorockal jol meg oſtorozuan. Herat. & Plutar.

Szent Bernad igy ir az hivolkodasrol. in Epiſtola de cura & regimine rei familiaris.

Az tunia embernec allapottya romlando haz, micsoda az gondviſeletlen embernec haza? Nagy tüznec hazba valo meg gerjedeſe. Nezd meg és hand vesd iol meg magadba, azoknac ſorgalmatoſſágokat, kic joſságodat ſolgaltattyak. Még annac kinek joſsága el nem eſet tellyeſſegel hanem csak el hanyatlot, keueſeb ſemeremmel eri meg maga tartoztataſat, hogy ſem mint mikor el eſik. Gyakorta meg latogatni á mi te hozzad tartozo es mi allapotba legyenec nagy gondviſelesnec jele. Gondolkodgyal etelrül és italrol, labas marhairol, mert azokba eheznec ſem kernec. Az nagy költſegü menyegzó tizteſſég nekül kart hoz, vitezſégre valo kolrſeg tiztelſeges

dolog. Az tekozlokra valo költsőg, kez el vezet dolog. Barati segetsegere valo költség ertelmes dolog. Hazad nepet kemeny eleségel tarcsad, ne gyengeuel. A ki torkosságra sokatta magat, halala elot elig hadgya el, az ala valo torkosság és á gondviseletlenség embernec rothatsága, az mertekletés elet sorgalmatos embernec vigaztalasara vagyon &c.

Magyar országba eleitül fogua sokasok volt az fö embereknec, kik vitezségekel keresték ioßagokat hogy siokat nagy felelembe tartottak fel gyakorta az ebek közöt csak padimontomon aluttanac. Sokac hogy ne lattatnanac siocnac keduezni diznok valuiabol etettek, sockal alab valo ruhaba jartattac hogy sem mint akar mely solgaiokatis, minden felc solgalatál aztaloc elöt solgaltattak, és mikor valamenyre fel kezdet tec serdulni, nagy Vrak és feiedelmek udvaraba attac holot sok nyomorusagokat kellet sznvedniek: Nemely közülak ebek pezeri uoltanac, nemelyec kementze futök, sokßor eleget sem éttek.

Turi Georgy Papai Capitan tizenhat eztendös fiat ki veuen öklelesekre töb vitezekkel együt kemeny ßauaual meg fenyegete, hogy soha fianac sem mondana, sem kenyeret nem enne, ha törökel meg nem öklelne, egyet ki valaztuan á Töröc sereg közöl, kic sokasoc szerint öklelesekre és bai viasra jöttenec vala, mikor hainakat tekintette valna á Töröc ßana gyermekséget, és vezedelmet, maga vitezi ereiet-is gondoluan ki sokßor nehez ügyebe Magyarok ellen, jo hirt neuet nyert vala maganac, hogy gyermekel kelleseknÿ vitezek elöt meg öklelni. De mind ezßo közöt nagy batran viseluen magat az ifiacska, attya mellette leuen, gyalog biztatuan ruhaiat meg valtoztatuan monduan á Törökuec á gyermek, Vitez en rait am ne ßanakodgyal, kinek Isten á győzedelmet adgya azé legyen, ezen közbe nagy batran meg ütkozuen el öklelé á Törököt.

Az hizelkedesről.

ALExander Magnus mikor Hidaspes folyo viz vizen menne haioha Asiskobolus Poëta verséket ada neki kibe hizelkedik vala, ugy mint ki Elephantokat ólne meg, tornyokat le rontana, és kőfalokat meg furna. Alexander monda: Menyel innet ha-ugság, mert ha igazak volnanak-is á kit irtal hazugságnac itiletibe eshetnenec, á könnyuet vizbe vetuen meg fenyegete á Poetat nagy büntetéssel ha ennek utanna hasonlot irna.

Giral Dial. 3. de Hist. P.

Eudæ-

Eudæmonicus Philosophus mikor az egh erössen dörgene és mindnyaian rettegnenec. Monda Alexandernec. Te Iupiter fia nem rettegze? Alexander monda nevétue. Nem akaroc oly felelmes lenni mint te tanitaz, ki parancsolod vacsoramra hozatni Királyoknac és fö solgaimnac fejeket. Athænæus Plut.

Vgyan azon Alexander Ammoneßól ki Iupiter Papia vala mikor Iupiter fianac mondattatnec nagy jutalom kedveért, monda Alexander. Semmi csuda abba nintsen, mert Iupiter mindennec termezet szerint valo attya. Plutar. in Alex.

Titus Vespasianus mikor Ierusalem Varosanac tornyait, és erös falait tekintette volna monda. Isten segitségeuel hartzoltunc, és Isten uonta ki ez erösségek közül az Sidokat: Ioseph. lib. 7. cap. 6. Belli Iudaico.

Vgyan azon Titus Csaßarnac mikor egez Syria és Aegyptus, Paleßina és közel valo nemzetsegec koronakat küldenenec és gyözedelmesnec prædikállanac Koronaiokat meg vete monduan: hogy nem en cselekedtem hanem az haragos Isten adta volna neki karjat mutatuan ellenek valo haragjat. Suidas.

Alexander Seuerus Csaßar egy hizelkedöt sem bocsat vala hoza, ha ki csak közönetibe fejet meg haytotta volnais, avagy valamit keduessen mondot volna, mint hiaba valo hizelkedöt tule el üzi vala. Alex ab Alex lib. 2 c. 19

Iouenianus Csaßar az hizelkedesrül sokta vala mondani, á hizelkedöket ezekbe vebetni, hogy nem Istent tiztelnec, hanem á barsont, sem külömbeznenec, Euripustol ki habiait imide-is ragadgya amoda-is.

Atilla Magyarok Király Paduat meg veuen, Marilius Calaber verseit kit Atilla dicsiretirül irt uala tüzbe vettete kibe Atilla eredetit az Istenekre vizi vala, itiluen ektelen ßemtelenségnec lenni az halando embereknec eredeteket az halhatatlan Istenekhez hasonlitani. Nic: Olab. cap. 15. de uita Atilæ.

Sigmond Csaßart egy hizelkedö mikor dicsirne és Istenekhoz hasonlitana, artzul csapa. Kerduen az, miért verne az csaßar: monda á Csaßar miért te engemet marz. Aen. Sil. lib. 2. com. de rebus gestis Alphonsi.

Grezomislaus Che Orßági fejedelem meg gyözven hadba battya fiat Vratislaust és meg öluen annac fiat ada örizetre egy Duringo Comesnec. Egra neuü folyo viz mellet, és mikor á gyermek nezne az halaknac sokasagat, ezen Comes fejet vezi, és Grezomislausnac ajandekon viue Pragaba monduan, hogy orßáganac ellenséget meg öltê volna. Ily nagy gonossâgai latuan az fejedelem, az Istentelen embernec, harom fele halálba valaztast hagya, auagy hogy fegyuert, auagy akazto fat, auagy hogy magas helyrül valo le ueteset valaztana, ki magat ot közel valo eger fara fel akazta. Mely fat Duringonac neuezenek. Æneas Sil. in Hist: Bohem.

Az tiztesseg kiuanasrul.

HOGY külsö peldaknac beket hadgyunk Bebes Gaspar Vraság kiuánasa menni romlast hoza erdelynec sok anya kesérues ßiuel emliti. Annac utanna ugyan azon Erdelybe sok Vraknac ßörnyü le vagatasa, csak az el mult eztendökbe Szekely Moysessel együt bizonságot teßen Mihaly Vaida ßörnyü haláláual együt. De mind ezekrül az Historicusok rend ßerint ez utan nagy büuen irnac ennec okaért, sok dolgokba ezeknec kesérves nezöje noha en magam-is voltam, mind az által azokra hagyom kik é dologrol irnac. Eleg az hogy Magyar Orßagnac ßornyü romlasa ez elöt ket eztendöuel hazaiok oltalma ügyeuel annÿ kereztyen rabokat attak Pogany kezbe, hogy annÿ Peganság nem vezet tizenket eztendeig valo hadakozasba, kiböl ket annÿra nem ßaporodhatec jöuendöbe Magyar nemzet ellen valo kard vonasra, ennec fundamentoma nem egyeb vala az vraság kiuanasnal*

Egy Erosteratus lator ember talaltatek ki ez vilagon hiresb templom nem leuen Ephesusba leuö Diana templomanal hogy neueziti lenne meg gyuita, ki maga nyelue vallasa által az csigazasba monda, hogy ez okaért gyuitotta meg hogy neki-is hire lenne ez vilagon, noha az Ephesusbeliec meg tiltottac vala hogy annac neue soha az embereknel ne lenne emlekezetbe á ki azt meg egetne.

Caius Veturius az Romaiaktol ezokon közönséges itiletel halalra karhoztatac, hogy Tribunus Plebisnec utaba ki nem allot volna elöle, sem kediglen közönséges ßolga parancsolattyat nem fogatta volna, ki parancsola hogy ez fö tanacs elöl ki allana, ugy mint ki egez népnec bozzuságot töt volna, meg nem böcsuluen fo tanacsot. Plut. in Grach.

Mikor P. Decius fö biro mellet menne el M. Aemulius Scaurus Consul és elötte fel nem költ volna, parancsola neki az Consul hogy fel kelne, ruhajat meg ßakaztuan, és ßekit el meteluen, annac felette meg parancsola hogy senki törvényre hozza ne menne. Monduan, micsoda ßemtelen dologh ez hogy az alab valo tiztbe leuö ember nagyub tiztbe levöt meg merjen utalni? auagy micsoda halaádatlanság az meg utalni az respublicat egyeb tiztekbe, kitül ö-is tiztre emeltetet. Pub. Aerod. ex Plin. varÿs Illust.

Az baratsagnak modgyarol.

CLeon Atheniensis mihelt tizt viselesre fel emeltetec, özze gyüituen baratit, velek valo baratságoktol bucsut ven, ugy mint ki az Varosnac igazan valo gonduiseleset, és igaz törvény ßolgaltatasánac tiztit meg lagittya és el fördittya. Antonius Mellissa Part. 2. serm: 1.

Meg valtoztatuan á ßerencse á baratság-is megh valtoztotec Tib. Gracchus Quintus Tuberoual valo nagy baratság. Holot Gracchus Tuberot rutol el hadgya. De nem csuda mert hazaia jauat barattya baratságanal nagyobra böcsüle.

Aelius Grammaticus annÿ baratságnac ßeretetiuel volt özze kötelezteteт hogy Metellus Numidicussal ßanki vetesebe együt akart lenni. Volateranus Atheopologia ex Tranquillo.

Azjo Angyaloknak tiztiröl.

MONda Cilicia elsö hazassága napjanac ejen. En Valeriane az Angyalnac örizeti alat vagyoc, az ki az en ßüzeségemet örizi, azokaert en hozzam ugy nyuly hogy az Isten haragiaba ne essel. Monda Valerianus ha ennekem meg mutatod az Angyalt en-is hizek az Christusba Monda Cilicia, Kereztseg nelkül nem lathatni az Angyalt. Monda Valerianus az Angyali latasanac nagy kiuanságaért, meg kereztelkedem: Meg kereztelkeduen azért és vizza teruen kereztsegetul, Ciliciat lata az Angyalal imatkozni nagy fenyes abrazatba. Hasonloképpen atyafia-is Tiburtius meg kereztelkeduen azon Angyalnac latasaual vigaztaltatec, kic egy atyafiac leuen Martyromságot ßenvedenec. Sur. Tom. 6.

Szent Ludiuina ßüzzel gyakorlatossagal bezel vala az Isten Angyala sok dolgokat jelentuen neki és sok helyeken hordozuan elmejenec el ragadasaba. Surius Tom. 7. mense Aprilli ex Ioan. Burgman.

Egy Szent eletü Remete mikor az Szerzetes atyafiakozze gyültenec vala, és ſent irasnac ertelmi felöl egy mas közöt beſſellenenec az Iſtennek Angyalit lata közöttek öruendezni, mikor peniglen egyeb hiualkodo beſſedekrül ſollonac vala, el tauoznac vala tulek, és dizno abrazatba jelennec vala meg az ördögec közöttek heueruen, ex vitis Pat.

Paulus Simplex Szent Antal tanituanya egy templom aytaia elöt lata nagy ſok atyafiak mellet Angyalokat templomba Iſteni dicsiretre be menni. in vitis pat.

Szent Bernad Apatur mikor az templomba imatkoznec az atyafiak vecsernyje enekleſekor ejel, lata az Angyalokat feljegyzeni minden baratnac enekleſet ezikel ſerint. Ex Annalibus ord. Ciſter.

Vgyan azon Szent Bernard maſorl attya Iſten Angyalinac nagy örvendezeſeket, mikor Te Deum laudemuſt enekelnenec. Ex lib. exempl.

Az Iſtennec Angyala meg jelenic Polymius Indiai Király elot, és az egéz nép elöt az baluányok templomaba, Szent Bertbalan apoſtal könyörgeſére es az csalard ördögöt nagy rut fekete abrazatba ki az elöt az baluányból ſokot vala ſollani, ſemec lattara meg kotezi. Abd. Diſcipulus Apoſtolorum invita Sanct. Barth.

Szent Andras Apoſtal mikor Bizantiumbol Thraciaba által akárna menni, nagy ſok ember ki vont fegyverrel és lantzokal, tarſaiual egyut réa akarna rohani. De ſent Ianos kereztinec jegyet reaioc vetuen monda, kerlek Vram hogy ezeknec atyokki ezeket inditotta vetteſſeg le, és Iſteni erö által haboritaſſanac meg, hogy meg ne ſertsek te benned bizokat. Ezt mondnan az Vrnac Angyala nagy feneſſegel altal menuen, meg üte fegyvereket, és azon ſempillantasba fö'dre le eſenec. Abd. in vita S. Andreæ.

Goericus vitez ſok ellenſégit meggyözven ſeme vilagat el vezti, és nagy bekeſſegel ſenue duen. Az Vrnac Angyala meg jelenic neki, monduan. Magaſſágbeli Iſten ſolgaia, el jöt az oraia az te vigaſſágodrac, hogy ſemednec vegyed vilagat. Menyel Metena Varosba, Szent Iſtuan templomaba ot meg vilagoſitatol. Az te ſerelmes baratod Arnulphus Püſpec ot vagyon kinec meg jelenti az ſent lelek az te oda meneteledet. Es Iſtennec mi legyen akarattya ot teneked meg mondgya. Vinc. in ſpecul. lib. 24. cap. 74.

Marcellinus Martyrt tarſaual együt ki vizi az tomletzbol holot mezitelen kötözve fakzik vala, torót-uegek közot, és ruhaiat rea adgya. Sur. Tom. 7. in eius vita.

Coſmus és Demjen Martyrokat, á tengerbe uetuen az Angyal kötelektül meg oduan partra vizi. Sur. Tom. 7.

Coleta Szüznec betegſégebe ſolgalnac az Angyalok és kegyeſſen vigaztallyác. Sur. Tom. 7 in vita S. Coletæ.

Szent Theobaldusnak meg jelennec vala az Angyalok puztaba laktaba Sur. Tom. 7.

Szent Vlmarus Apatur mikor egy nagy erdöbe mely Memſticai hatarba vala maganac kedues hailekot talalt volna egy nagy fa aduaba, és harmad napig ſokaſá ſerint etelnelkul ſolgalt volna Iſtennec, el bocsata Angyalat ot nem mezze egy kazdag Iſten felo emberhez monduan, te ithon magadnac gyönyörüſéges etelt kezitez, az en ſolgam peniglen az kietlenbe ebezik. Ez Iſten felö ember fel ſerkenuen feleſégenec jelenti minemü lataſt latot volna á helyet nem tuduan hol volna az Iſten ſolgaia. Monda feleſége kezicz el louadat ime en etelt kezitec azonba, bocsaſd el az louat akarattya ſerint nem ketelkedem hogy az Vrnac Angyala oda vezerli á holleſſen. Kimidön mindeneket feleſége tanacsabol meg cselekedet volna, és az terhes lo meg allot volna az oduas fa elöt holot imatkozik vala Szent Vlmarus. Monda az Kazdag ember. Te vagyé az mi Vrunk IESVS Chriſtus ſolgaja, ki ennekem meg hadta hogy ennod hozzak. Monda Vlmarus, noha meltatlan vagyok mind az által Chriſtus ſolgaia vagyok, és halakat aduan Iſtennec vele együt le üluenenek. Sirius Tom. 7. in uita eius.

Az jo Angyal az gonoztol igy iſmertetic meg, hogy az io Angyaloknac tekintetec ſeretettel rakua, el ſem reithetic az vigaztalo Iſtennec velek valo kegyelmet, mint á gonozoc, kiknoha ſinte fenyes abrazatot mutaſanak-is belsö goneſſágok könnyen ki teczik abrazatokbol, kit ſokaig el nem fedezhetnec. Az io Angyaloknem kiáltnac, ſem verſengenec emberekel, hanem cseudez bezedel ſoluan bizodalmat baterſágal egyut adnac ember ſiuebe, lelki vigaztalaſſal: Noha elöſer lattatnac meg rettenteni mint Daniel Prophetat Gabriel, de mindgyart minden felelemtul meg mentic az embert. Ha kinec ſiuebe valami felelem meg marad auagy retteges csalard Angyal voltat bizonnyal tudgyad.

Monda Theophilus neuetue Szent Dorottya ßüznec mikor Martyrom ságra vitettetnec, küldgyen nekem Dorottya á te Christus Iegyesed paradicsombol rosat, auagy Pomarancsot. Ki mikor terdre esuen imatkoznec egy gyermecske hoza harom rosa ßalat, és harom almat: Monda Dorotya á kerlek vid Theophilusnac monduan, ime á mit en tölem kertel, az en jegyesem kertiböl hogy küldenec meg küldöttem. Ez Angyal volt á gyermek kepebe. Sur. Tom. 1.

NYOLCZVAN KETTŐDIK RESZE.

Az igaz bizodalombol valo imatsagnak sok fele haznairol.

MARCus *Antonius és Marcus Aurelius Commodus hada nepe, midön felette igen meg fogyatkozot volna utokba viz nelkül és ßomiuhoznanac nagy ßarazság miat, latuan az hadbeli kereztyenecknec legiojok ez nagy ßükséget fel fele menuen taborbol egyßers-mind terdre esenek, Istennek könyöreguen nagy buzgo imatságokal, kiknec könyörgeseket ket képpen halgata meg Isten, mert nagy bö ßapor esot-is ada, ellenekbe valo ellensének-is taborit menyköueknec ßörnyüségeuel mind el ßeleztette, kit latuan az Pogány Csaßar az kereztyenekhez ez utan job ßiuet mutata, kit mind az által az Pogány Historicusok kereztyenekre valo buzgoságokba, ordöngös embereknec tulaidonitac, nemelyek egy Chaldæusnac, nemelyec Csaßar kegyességenec. Tertul. Apollogetico Euseb. lib. 5 cap. 5.*

Mikor Constantinapolyba Eusebius Nicodemiai Püspek be akarna Arinst vinni az anyaßentegyhazba erößák által. Alexander Constantinapoli Püspek kereztyen könyhullatasiual, és ajtatos könyörgeséuel könyöreguen Istennec eyel, hogy ha ö fel sége meg engedne hogy Arius az anya ßent eg-

hazba vizontac be vetetetnec bocsatana el ötet ßolgajat ne veztene el együt az Istentelennel. Ha peniglen anyaßent egyhazahoz engedelmes akarna lenni, tekintene meg Eusebius fel fualkodasat, ne adna rezet uezedelemre venne ki Ariust, hogy vele együt az eretnekség ne vetetnec be. Masod nap nagy séregel Eusebius köuetöiuel megyen vala á templom fele és Arius utaba zeki ßükségere fel fele menuen, belit ganeiaual és fertöztetet lelkeuel ki bocsata á kamora ßeken. Theodoretus lib: 1. cap. 14.

Valens eretnec Csaßar Szent Basilius Püspek ellen sok ßidalmazast teuen, azon ejel felesege betegségbe esic, leanya meg hal. Ruf. lib. 11 Hist.

Lupus Trecassinus Püspek mikor Atila az Varost meg ßallotta volna, Istennec könyöreguen meg nittata neki az Varos kapuiat, egyenesen az Varosbol által menuen minden nepeuel, mint ha puztaba mennenec semmi kar nekül meg tartatek az varos. Mar. lib. 2. cap. 4.

Theodosius Csaßarnac csudalatos ellenségen valo gyözedelmet irja Ruffinus, ki minek utanna az Vr Istennec könyöröguen mondana. Mindenhato Isten te tudod hogy az Christus neuebe á ki te siad, igaz bozzu allasért ezt á hadat inditottam, az mint itilem hogy ha külemben vagyon á dolog en raitam aly bozzut. hogy ha peniglen ügyem vagyon adgyad az te iob kezedet hogy ne mondhassak á Pogányok hol vagyon az ö Istennec, azon oraba o'y ßel tamada hogy ellenségeknec nilai magokra fordulnanac. Zozom. lib. 7. cap. 34. Miceph. lib. 12. cap. 39.

Gennedius Patriarcha Constantinapoli egy ßent Eleuterius egyhazabeli Papjat mikor fesset eleteért feddette és dorgalta volna gyakorta még sem akarna magat meg jobitani. Eleuterius Martyrnac igy panazolkodik ßent Eleuterij Martyr avagy tericz meg ezt á te Papodat, auagy vagd ki, azon oraba le esuen az egy hazi ember meg hal Cedrenus.

Maselcerius hadat indituan attyafia ellen ki Csaßartol el ßakadot vala Africaba. Theodosius Csaßar tanacsabol ügyet Istennec ajanla, Papokat hiuatuan Caprana neuü ßigetböl meg halgattattec azoknak könyörgesiuel együt, és öt ezered magaual nyoluan ezer embert vere meg. Fulg. lib. 1. cap. 1. ex Paulo Diacono.

Iacobus Nisibensis Püspek midon Antiochia Perſiai Sapor Király meg ſallotta volna varos torniara fel menuen ſantalan ſunyogot, és lo daraſt kere Istentül hogy ellenſége taborara bocsatana kit meg-ü nyere kiknec ſörnyüſégek miat nem maradhatanac taborokba, hanem futaſra vevek dolgokat. Theodoretus lib. 1. cap. 7. & lib. 2. cap: 30.

Conſtantinapoli harom eztendeig valo meg ſallaſa utan az Saracenusoktol varosbelieknec könyörgeſek által meg ſabaditatnac, hertelen felelem miat el futuan alola, és á tengerbe nagy haboruk miat hanyatatuan el meritetenec. Suo in Cronico ſub Leone.

Caroly Csaſsar imatſágara Szent Iacabnal Pampiloniai kü falok le dülnec. Turpinus apud Ephor. cap 68.

Perſisbe valo kereztyeneknec Iſmael nemzetſégi hütöknec és vallaſoknac hamiſſágat vadoluan, kibe Christus nekic azt mondotta volna, hogy ha valakinec hüti volna az begyeket helyebol ki mozdithatna, ez okon kenzeritik vala öket hogy ezt á uallaſt, auagy hütekkel auagy imatſágokal igaznac mutatnac, auagy Mahumet köuetoi lennenec, auagy mind meg halnanac. A kereztyenek mindnyajan imadſágra aduan magokat, ez utan egy közülek mondotte hogy menyel innet az mi Vrunk IESVS Christus neuebe, és mindgyart el mene kit latuan á Poganyſág ſokan közülek, meg terenek. Guillelmus Poſtellus in comp. Coſmograp. M. Paul. Venetus lib: 1. cap. 18.

Szent Egyed mikor imadkoznec Caroly Marcellus titok vetkeért mi legyen az meg jelentetik.

Andras király mikor Ieruſalem varoſánac meg ſabadulaſára ment volna, utaba mikor Damiata varoſt és Niluſt meg ſallotta volna. Az Nilus folyo vize ſokatlan üdöbe ki arraduan, ki az Tengeri babok miat meg tolyatatot vala egez taborat el lepte volna és minden eleſéket el veztette volna harmad napi böitet és imatſágot hirdetuen ez nagy vezedelemtöl meg menekedenec. Bonf. lib. 7: Decad. 2.

Szent Erſebet aſsony vra holta utan egy jeles ifiat ki annyaual hozza jöt vala latogatni, kerduen ha imatſága altal kiuannaé hogy job eletenec modgyat vebetne Istentül. Mond az hogy kiuánna, Szent Erſebet ugy imatkozek

kozek erette hogy mindgyart ſent Ferentz ſerzetibe allot: Ki maga nyelue vallaſa által monda hogy ſent Erſebet könyörgeſere annyra ſiuo fel gerjeztetet legyen, hogy az ellen ſemmi modal nem alhatot miglen eleterül nem vegezet. Bonf. lib. 7. Dec. 2.

Szent Isten Király ellenſéginec taborat ſemmiuel egyebel imadſáginal meg nem gyözte.

Szent Lazlo Király nagy ehſegebe taboranac imadkoznan nagy ſereg Szarvaſokra akadnak és bialokra, kikel tabora meg elegedek. Bonfinius lib. 4. Dec. 2.

Poganyoknak peldai.

CRESus Lidiai Király Ciruſtol meg győzetetuen és eleuenen egy nagy rakas fara tetettetuen hogy meg egettetnec, nagy fel ſoual kezde kialtani O Solon, O Solon, O Solon, kinek iſlenletebe okot kerdven Cirus á tüzet meg akara oltatni de nem leuen modgya az meg oltasba, Cræſus Apollot hiua ſegetſégül, monduan ha valaha ő tüle neki kedues ajandec adatot volna moſtan ily utolſo ſükſégebe ſabaditana meg, azonba nagy felhö tamaduan böſeges eſſouel á tüz meg oltatek. Herod. lib. 1.

Darius Perſiai király könyörgeſet Istен meg halgattya.

Vulcanalis hegyen Agrigentum mellet az mely nyers fa az oltarra tetetetik vala ha igaz könyörgeſek vala magatol meg gyul vala, ha penigien meltatlanok valanac meg nem gyul vala. Fulg. lib. 2. cap. 6.

Adrianus Csaſsár, Lucius Commoduſt tarſul ueuen melleie az Csaſsarſágba, kinec unokait itilven hogy gonoz neuen vennec meg ölete Severianuſt és Fulkot, de minek elötte Seuerianuſt meg ölnec, tüzet keruen, és temjent meg gyuituan monda, titeket kerlek Istenec kik ennekem bizonſágim vadtok hogy ſemmi gonozt nem cseleked tem, azt kiuánom Adrianus felöl, hogy mikor meg akarna halni ez artatlanſagomért meg ne halhaſſon, kibe ü telek mert hozzu beteg ſégbe eſuen meg nem halhat vala, halalat keruen ü maga-ü magat még akaruan ölni meg nem ölheti vála. Dion Caſſianus in vita Adrian.

Az Biraknak tiztiröl és azoknak bűnbűntetesiről.

CAMbises Király Sisamnes neuü tiztartoianac böret le vonata hamis törueny teteleert, ki hamis Perü embertül penzt vet vala fel, ugyan azon tiztarto böret az itilö ßekre vonata, mely ßekbe Sisames fiat ültete az utan, meg parancsoluan neki, hogy atya böret latuan tanulna igazat itilni, hogy hasonlo büntetese ne kouetkeznek.

Mikor gyakran könyörget volna Philep Királynac egy vén aßony hogy az ü törueny et-is meg latna, vegre sok untatasa utan monda á Király. Nincsen üdöm az törvény latashoz, monda á ven aßony nagy batorságal, ne legy tehat Király, kinec nagy batorságat latuan á Királ, nem csak annak törueny et veue elö hanem sok egyeb embereket-is.

Alcamenest Telecrius fiat midön kerdettek volna miért nem vette volna el az ajandekot. Monda. Ha el vettem volna á törvényekkel bekességbe nem lehettem volna, mely ßo altal tanuságot ad hogy az ajandekekot semmiképpen nem kellene el venni, kik valamenÿre artalmasok lennenek az törvényeknec és az közönséges joknak.

Glaucusnac igasságá oly hires vala Lacedæmoniaknac hogy sokan idegen földról-is junenek latni, ki mind az által vegre nala le tot aranyrol tagadast akar vala tenni.

Alexander Severus Csaßar oly igasság ßeretö volt, hogy semmit nem vegezne, sem itilne huz törvény tudo bolcz emberek nelkül, ugy hogy mindenik külön külön meg mondana sententiaiat. Mikor törvény dolgat akarja vala latni, auagy egyeb nehez dolgokat mindenkor bolcs emberekkel közli vala tanacsat. Ha vitezi dolog forog vala elötte regi vitezeket hi vala tanacsaba. Ha mikor Or birat hal vala, kezen tartya vala vyat, hogy ßemet ki tolna. Annÿra gyülöli vala az hamis birakat, hogy ha kit hallot volna á fele gonoz hirbe forgani, nagy magaba valo indulati miat gyomra fel enyeledik vala, és sart okadik vala.

Bias mondgya vala hogy inkab akarna ellenségi közöt itilni, hogy sem mint barati közöt, mert ket barati közül egÿk ellensége lenne, de ket ellenség közül egÿk baratya lenne.

Architas monda az oltar és az biro mind egy, holot mindenikhez folyamodnak az emberek kik bozzusággal illetetnec Arist. Rhet. 3.

Az Ægyptusbeli Királyoknac ßokasok vala hogy az birakat megh eskütnec, ily forman ha ßinten az király parancsolna-is hogy oly dolgot itilnenek ki nem volna igaz ne itilnek.

M. Antonius Philosophus és Csaßar ßokta vala mondani hogy az köz embereknek sok birai volnanac, az fejedelemnec kediglen egyeb biraia Istennel nem volna.

Periclest mikor egy baratya kerne hogy mellette hamis bizonságot mondana, ßükség ugy mond hogy baratimat segetsem de csak az oltarig:

Agist mikor ßulei kernek hamis dolgokba, hogy nekik segetségel lenne, nagy sok ideig ellent tarta kiuánságoknak, de uegre mikor semmiképpen untatasoktol meg nem menekedhetnék monda. Mig ti nalatok valek semmi igasságnac formaiat nem tártom vala, de minek utanna hazamnak attatoc, és hazam törvényenek igasságanac és tiztességenec ßolgalatyara erötek ßerint tanitottatoc, ennek inkab erölkedem engedni hogy sem mint tünektek. Es miuel hogy ez az ti akaratotok hogy á mi legjelesb azt cselekedgyem, az igasság kediglen legjelesb mind köz embernel s-mind fejedelemnel, mit akartok hagy cselekedgyem á mit mondotok meg tagadom.

Mikor sokaság közöt gÿlkosság törtent volna Spaniol orßagba, és nem tudhatnak meg ki dolga volna, birot mindeniknek mellyet meg nitata mindennek ßiuet tapogatuan, bizonkosjel által akaruan meg erteni ha kinek ßiue dobogna fellyeb á töbinel az volna oka á gÿlkosságnac meg-is talala.

NYOLCZVAN HARMADIK RESZE.

FEIEDELMEKNEK ES PAPI rendeknek valtozaſirol.

SZENT Ambrus mikor Mediolanumbeli tiztarto volna, meg haluan Mediolanumi Eretnek Auxentius Püſpec és miker Püſpek halaztaſaba nem egyezhetnenek. Ambrus tizti ſerint be megyen á templomba az ſokaſág koze, hogy az köſſég haborodaſat csendezitene, holot nagy ſép ieles oratiot ten közönſéges bekeſſégnec meg tartaſára valot, azonközbe egy gyermek fel kiáltuan monda, Ambrus á Püſpec, kinek ſaia által az egez nep Ambruſt kiuana Püſpekeknec. Ambrus mindenképpen ellene monduan, és kiuanſágoknak nem engeduen, egez köſſégnec kiuanſága Valentinianus Csaſarboz meg irataték kin á Csaſar felette igen örüle hogy ütüle küldetetet tiztarto Papſágra hiuatatnec, meg kerezteletlen leuen Ambrus kerezteleſe utan, Püſpeke ſenteltetic. Platina & Brun. Rom.

Geru neuu varosba meg haluan Püſpekek mikor egy ſent eletü barat akarnanac Püſpeke valaztani közönſegel, ki nem mezze egyedul lakik vala egy cellacskaba az kediglen ſemmiképpen nem akarna. Tortinet ſerint azon megyen vala által Alexandriai Püſpek Conſtantinapolyból jouen, ez mikor Nilamon baratot fel akarna Püſpekségre ſentelni, egez varos kivanſágabol. Tetete engedelmeſſéget á tiztſel vetelre monduan. Ha egyeb nem lehet abba bar ugy legyen atyam á mint teneked laczik, holnap meg cselekedem á mint teczik, csak ma enged meg hogy magamra viſelheſſek gondot, es tulaidon dolgaimat rendelheſſem el. Maſod napra kelnen jelen lon á Püſpek kinec monda Nilamon imadkozzunk eloſſer Iſtennec, kit meg engeduen á Püſpek imadſága közöt Nilamon lelket Iſtenhez bocsata, ki midön ſokaig vartanac volna hogy á hazbol ki jone, hazba be menuen halua talalyak. Zozomenus lib. 8. cap. 15.

Alexan-

Alexander Püſpek mikor tarſul adatatnec Narciſus Ieruſalembeli Püſpeknek vènſégebe, ki Capadociaba hires Püſpekseget viſel vala, Iſten jelenese altal Ieruſalem fele menuen, ſozat hallatek az egből, á kit Iſten nekic adna Püſpeket azt valaztanac, ejeli lataſſál-is meg bizonitatic hogy Narciſſuſſal együt viſelne á tiztet, és hogy Alexandert Ieruſalemből Capadociaba vizza ne bocsatanac. Euſeb. lib. 6. cap. 10.

Szent Gergely Papa Pelagius Papa halala utan mikor Papaſágra valaztatnec, ertuen ügyekezeteket az Romai egyhazbelieknec ruhaiat megh [a]ltoztatuan el buek elottec egy kö liukba, de egy eghö oßlop altal ki az [b]arlang elöt meg jelenek meg talaltatik és Papaſágra ßenteltetik Bar. Sur,

Nerua Csaßar, M. Vulpius Traianuſt ſianac fogada, és birodalmanac felet neki ada, Csaßar neuetis ada neki az uduarba, és mind Nemet Orßágig valo birodalmat minden töruényel együt neki ada. Kinec valaztaſaba közönſéges jonac elö menetelit gondola, nem nemzetet tekinte, hanem Traianuſnac ioſágos cselekedetit. Ki Spaniol nemzet vala nem Olaz, idegent kinel ſemmi atyaſiuſága nem volt, noha Neruanac ſok atyaſiai és rokoni valanac, kikhez valo ßeretetit nem annyra bocsüle mint az közönſéges jonac elömenetit, mely Traianuſſal harom eztendeig élt nagy baratſágoſſon. Sex. Aurelius. & Cuſpin.

Antonius Pius Csaßar mikor halalahoz közel volna birodalmat M. Antonius Philoſophuſnac tiztartoi elöt ajanla, ki Philoſophus vala leanyaval együt, kinec tulaidon kencset Teſtamentomba hagya, annac felette az arany Szerencset mely az Fejedelmek hazaba tartatic vala, Antonius Philoſophus hazahoz vitete. Cuſpinianus.

Galienus Csaßar alat minden ßemermeteſſég meg emeztetet vala, és ſok Orßágoknac birodalmi le töretetenec és el nyomatatanac, ſok külömb külömb fejedelmek valaßtaſival. Illiriaba Regillianus neuü feiedelem Csaßarra valaztatec ki ſarmatac ellen ieles hadakat viſelt vala. Ennec penigien fejedelemſégenec indulattya kez neuetſégből löt, holot Valerianus Tribunus tudokozuán honnet legyen ez az neü mondatua Regillianus, egy á vitezek közül monda, á regno, az az birodalomrol orßágrol. Ez ßo haluan á töbi mondanac Király lehet tehat, mi-is tegyük Királya, és ez neü alat iti-

lek hogy melto volna Romai birodalomnac fejedelemſégere, és igyá trefabol maſod nap Csaßar neuel közöntettec. Cuſpinianus.

Proculus ſok ideig toluaiſágal eluen. Probus Csaßar alat vitezſéget-is harczokon cselekeduen mikor haſonlo toluai tarſi közöt vendegſégbe iadtzanec tizer nyeruen meg az jatekot, igy Csaßarnac kiáltatek tarſaitol, az utan töb vitezektől-is. Cuſpinianus.

Mikor Claudius Csaßar betegſegbe eſet volna, özve hiuan á vitezeket, nagy ſok beßedi utan inte őket az fejedelem valaztaſára, kiknek eleibe ſok vitezi cselekedetiért, Aurelianuſt ajanla. Az Romabeli tanacz peniglen Claudius atyafiat Quintiliuſt valazta, de azonközbe á had nepe Aurelianuſt emele Csaßarſágra. Kit haluan Quintilius és latuan hogy nem volna annÿ ereie kiuel Aurelius ellen alhatna, maga eret meg vaguan meg hala. Cuſppinianus.

Aragoniaba Királyok meg haluan egy Nemes embert valaztanac Királſágra, kinec kegyetlenſeget nem ßenuedhetuen Királyſágabol le vetec, Ranimiruſt á Calaſtrombol ki uiuen királyſágra valaztyak, ki meg hazaſuluan és egy leanya leuen, nagy együgyüſégeért meg utaltatuan, vizontac Calaſtrombamene. Leania és Orßága gondgya viſeleſet bizak hetedik Caſtellei Alphonſus királyra. Collen. lib. 1. Hiſt. Neopolitanæ.

Tatarocnac het fejedelmi kerſéghe eſuen birodalmoknac meg tartaſa felöl, egy Tatar ßegeny kouacs Changius nevü mikor mondotta volna hogy ő almaba latot volna egy fenyes vitezt, kineki azt mondotta volna hogy az halhatatlan Iſten azt akarna hogy ő lenne Tatarok feiedelme, és hogy ő általa á Tatarok meg ßabáditatnac. Ez het fejedelemnec mikor ezeket meg beßellete volna, mint eztelen embert meg neuetek. De mikor ö magok az hadnagyok-is azon almot latták volna, inditatanac hogy ötet valaztanac, és nemzeteknec ſokaſoc ſerint Chamnac neuezek, az az királynac. Fulgoſ. lib. 1. cap. 1. ex Huitonis Armeni cap. 16. de Tartaris.

Minec vtanna meg öttec volna az egerek iſiabik Popielust Lengyelek királyat, Lengyel orßági fö emberek özve gyüluen, király valaztaſara, és meg nem egyezhetnenec. Vala egy ßegeny ßanto ember és mez gyüitö, feletre kegyes adakozo mindeneknec erteke ſerint, és igaz feleſége maga-

hoz haſonlo, kiknec egy ſiok vala kit meg Popielus eletebe Poganyoc ſokaſa ſerint hogy el ſo haiat el metzene, baratit az ra á vacsorara ozze gyüttötte volna, meg öluen Diznaiat, és egy hordo meſert lakaſara kezituen. Azonközbe mikor királyi Palotai abol ket idegen embert ki rekeztetenec volna, Piaztus ßokaſa ſerint ez ket idegen embert hazahoz be viue nagy ſeretettel, és azokbol nagy bőſegel mindeneket ada nekik melyeket kezitet vala az fia lakodalmara. Ez idegen emberek tartaſa közöt, á dizno hus neuelkedek, az meſer-is meg ſokaſodec, ugy hogy ki folyna á hordobol az mehſer vendeges kereſére, ſok üres edenyeket hazaba be viuen mind meg töltete. Vgyan azon uendegek tanacsabol fejedelmeket-is vendegſéghe hiuata, kit minden nepeuel együt nagy vigan meg vendegle. Gyüleſnec idején azon vendegek vizza teruen hozzaia, az egez gyüleſre jöt nepet nagy ſukſégnec idegen ioßágoczkaiabol fogyhatatlanul tarta. Mely csuda ki hirheduen mind egy akaratbol ugy mint Iſten rendeleſéből Királyoknac valaztyak. De Orßág akaratyanac ellene mond Piaztus, de idegen vendegi tanacsanac engeduen, az ő Parazti ruhaba és barsbol csinalt bots koraual Király Palotaba koronazatra uizik. Vendegi kediglen, hiuataliokat el vegezven tóbe nem latatanac, kiket itilnek hogy Iſtentül bocsatatot Angyalok voltac, kik küldetenec vala az vendeg fogadasnac megfizeteſere, noha még ackor Poganyok voltanac. M. Cromerus lib. 2.

Sethon Ægyptusbeli király, Vulcanus Papia löt. Herodot. in Euterpe.

Veſta Iſten aßonynac ßüz Papiai voltanac, Csaßarok közül Iulius Csaßar Papi fejedelemſéget és Augurſagot egyßer s-mind viſelt. Alex. lib. 2. cap. 8.

Galba Csaßar harom Papi fejedelemſeget viſelt. idem.

Baſsianus kit Heliogabaluſnac-is neueznec vala tizen negy eztendös koratol fogua Papſágot viſele aldozatot teuen az Napnac. Sabellicus lib. 6. Ænead. 7.

Aſpaſia Perſiai Cyrus király halo tarſa Diana Iſten aßony Papia löt.

NYOLCZVAN NEGYEDIK RESZE.

AZ ELŐKNEK IMATSAGOK holtaknak-is haznos.

TI Zedik neuü Benedek Papa holta utan meg jelenuen Potuabeli Ianos Püspeknec monduan, Odilo neuezetü Cluniacumbeli Apaturnac imatsága altal tartatot meg hogy örök karhozatra ne vitetetnenec, mind az által ideig valo gyötrelemre adatot, kit meg ertuen azon Apatur egez Szerzetes baratiual együt imatkozek erette nagy ajtatoson, kinek nem sok üdo mulua meg jelenik nagy fenyességel.

Vgyan ezen Apatur idejebe közönségesen hirdettetik az halottakért valo imatságnac és aldozatnac böcsületes volta mind ßent hauanac masodik napjan az egez kereztyenségbe. Noha annac elöttö-is ßokas volt az anyaßentegyhazba az halottakért valo könyörges, mint ßent Agoston ideiebe, sőt még az Apostalok ideieben-is. Vide Aug. de cura pio mortuis.

Arnulphus Turonumbeli Püspek latvan egy embernec lelket az ördödöktül karhozatra vonatatni terdre esuen, nagy ajtatos buzgoságal kezde imatkozni erette Istennec hogy az ßegeny lelek meg ßabaditatnec ez kegyetlen hoheroknac kezekböl kit meg-is nyere, és vizza jöuen testebe vallast tön mindenek elöt hogy Arnulphus imatsaga altal ßabaditatot meg.

Paschasius neuü Romai Diaconus Papa valaztasakor, miért hogy part ütesbe mult vala ki ez vilagbol, közönséges valaztas ellen Pœnitentia tartasaért Angulniai förödöbe ßolgalo ßemely abrazatba mindennec ßolgal vala, kit talaluan Germanus Püspek ßolgalatba, magat ki volna megh jelenti, keruen hogy imatkoznec erette, kit ßeretettepnegh cselekeduen á Püspek tőbe nem lattatek á feredö ßolgalattyaba.

Egy Centum Cellai, az az ßaz Pintze neuezetbeli Pap, midön forödöbe gyakorta ßokot volna menni, és ot egy ember mindenkor nagy ßeretettel és ßorgalmatosságal ßolgalna neki, egy nehany kenyeret akaruan ßolgalatyanac jutalmaért adni neki. Mond ennekem nem ßükség effele kenyer, hanem ha az ßent aldozatba erette imatkoznec kednes dolgot cselekednec vele hogy kinaibol meg ßabaditatnec. Mert ugy mond regen en voltam gazdaia ennek az helynec, és vetkeimért ez ßolgalatra vetettem, kiért imatkozuan és aldozatot teuen az Pap tobe ot nem talaltatec.

Cirillus Icrusalem Varosbeli Püspec irjá, hogy egyßer mikor ßomoru volna imatsága közot akaruan erteni Istentül mint volna allapottya Rufinus unokaianac holta utan, ki nem regen holt vala meg. Azonba imatsaga közöt felette nagy bűzt kezde erzeni, ugyannyra hogy orrat be kelletet dugni, fel fele tekintuen lata Ruffinusnac lelket eghö vas lantzokal altal öveczetetet, ugy hogy azoknac langiai miat latatatnec mindenestöl ßikraztatni: Ezt latuan Cyrillus kezde magaba meg ietni, ez nagy csudai közöt kerdi mi dölog legyen az hogy ily izonyu gyötrelemre vettetetet volna, holot tökelletes erköltsü ifiu volt eletebe, és ezokaért mindeneknec ßerelmebe volt. Mond Ruffinus, egyeb uetkem nem volt ez nagy gyötrelemre, hanem csak kotzka iaczasom, kit ingyen bünnec sem tartottam megh sem gyontam. Marulus.

Stacteus Ephesusbeli mikor temetni ki vitetnec, Szent Ianos Euangelista könyörgese altal meg eleuenedic, kitül kerdi Szent Ianos mit latot legyen holta utan á mas vilagon, az ö ket tanituan y felol, kic kiuáltképpen Szent Ianosnac elete kouetesére attac vala magokat, és ez vilagi tetetö Kazdagság miat meg csalatatuan el hattak vala hiuataliokat, Stacteus rendel mindeneket elö ßamlaluan ily keues el mulando hiuságért menyi meg mondhatatlan boldogságot veztettenec volna el, és menyi gondolhatatlan gyötrelmekre valo kinzasoc kizitetnec, hogy elöbi Christusért valo ßeretetbol ki oztot jozagokért bankodtanac, kit ßent Ianos ezebe veuen nagy sok vezzöket aranya valtoztatot vala nekic könyörgese altal, hasonloképpen közönséges köueket draga köuekke, kikel elöbi kazdagságokat helyere allathatnac kiket ßegenyeknec oztottak vala. Ezt haluan az halottaibol fel költ ember ßaiabol, Szent Ianos labaihoz esenec keserues sirasok és köny-

hullatasoc által kónyòrgenec Szent Ianosnac hogy vizont azok á veßók es kóuek elòbi termezeteke valtoztatnanac, mert ük órók vezedelmékre azokal élni nem akárnanac, kiknec ßibòl való Pœnitentia tartasokat latuan Szent Ianos monda, menyetek el vigyetec á vezzéket az erdòre, mert az arany veßó faie valtozot, és az draga kòuec kòziklaua. Abdias in uita S. Ioannis qui fuit unus ex 72. Christi discipulis.

Macharius Alexandriai, midón nemü üdòkorba Scithioticabeli Puztaba iarna, talal egy regi meg ßaradot ember feiet, kit IESVS neuere kenzerituen hogy meg mondana neki, micsoda ember feie volt volna eletebe ez vilagon, és mostan mi allapotba legyen. Mond az fò koponia. En Pogany voltam, és ez nem mezze valo falubeli lakos ember. Mostan kediglen az Pokólnac nagy ßoros melységebe kinzatatom, kinek melysége annij mint á föld az menyorßágtol: De én nalamnalis melyeben esnec az hitetlen Sidoc, és meg azoknal-is alab esnec azok kic az kereztyeni hütül el ßakadtanac, kik az igassagot hamis neuélkedesekel el fordittyac. Mar. lib. 6. cap. 14. Vide plura in titulo csudalatos jeleneseknek peldai.

Nagy bizonyos hir vala egez Magyar Orßágba loua hatarul valo el ragadasárol, ki niluan bezellette hogy Pokolba vitetetet volt, ot latot ßantalan sok külömb külömb kinzasokat meg ismert baratinak-is és teuelgesre tanito egy hazi rendeknec-is, Bocskai fejedelemsegebe törtent dolog lön ez.

Még elö bizonság az-is ki Ecsedi Batori Istuantol ki küldetetet volt, egy erdeje meg gyuladasánac mi volna az oka hogy meg latna, azonba ez kóuetkezuen rea nagy hatlatasokat hal, ugy mint tabor jöuetelit fak köze aluan lat ßörnyü dolgokat meg-is ßolittyac, sokat azok közöl meg-is ismert kiuáltképpen az meg holt vrak közül kic jelen voltanac el-is vittec velek Tokaiba, Bathori Istuannac meg-is izentec hogy meg terne, mert röuid nap tarsaságokba vitetetnec bizonyos jelet mikor lenne meg jelentec.

Bathori Istuan halala utan menij hagygalasok voltanac Ecsed varaba Bathori Gabor ideje varbeliec bizonságot teznec Prædicator Vraimat az Biblia oluasasa mellet ugy meg hagygaltak hogy többer exortismusra nem mentenec.

Azon holnapba mikor Botskai Fejedelem fel tamada es az Nemetek et le vagata Tizkara küldetettem va'a Locumtenens Vramtol Pethi Marthontol az varos meg teritisere, egy ez akaratbol vegeztek volt azt senki az mint ük ßolanac Papista Prædicatiora ne jöne vasarnap elsö harangozasnac ideien, egy Nemes aßßonyallat sok fö emberec hallasara mondgya hogy soha ö Papista Prædicatiot nem akarna halgatni, noha birságal vetetek volna halgatasára, masod harang ßo alat haza megyen ßolgalo leanyat hiuattya monduan: Im le fekzem ha ki keresne, mondgyad hogy megh betegültem, alig fekhetek le nagy kiáltassal haromzor-is ßolittya ßolgalojat, hamar ßolicz az en atyam fiat mert meg kel halnom, trefanac velé az leanzo mind az által el mene, el jöuen aßony Nenyé, keues ßoua utan megh hala. Az ßent Isten bizonságom harmad harangozas utan rakua telek az ßent egyhaz varos nepeuel, ö magok az varosi fö emberek hozzamjöttenec harmad nap mulua, és ugy kertenec temetesere valo ßabadságot. Nem io Istennel és az kereztyeni igaz hittel trefalni. Ez en ot letembe törtent, harom hetel minek elötte haboruság inditatnec. Ezeket irom Istennec dicsösegere és az el teueledet kereztyeneknec meg terisere.

NYOLCZVAN ÖTÖDIK RESZE.

PœNITENTIA TARTASROL.

ZACHARIAS Prophetanal irva vagyon hogy á Sathan vadolast akarvan keziteni IESVS ellen ki Iosadech fia vala, és ez ellen valo panazolkodasa megh vetetet legyen Istentöl, miuel hogy azokrol á vetkékrül Pœnitentiat tartot, ki feier ruhaba öltöztetek.

Szent Hieronymus Doctor irja maga felòl Eustochiu özvegy aßonynac hogy egyeb Pœnitentiai közòt minden napi ſiraſi és ſohazkodaſi utan latatom jelen lenni az Angyaloknac ſéregi közót.

Seuerus Sulpitius Poſthumianus vénſégebe Pelagianus eretnekektül mikor megcsalatot volna, ennec büntetesére tellyes életebe ßolaſtol nyeluet meg tartoztata, nyeluet kiuel vetet vala ezel büntete.

Salamon Szent Lazlo Király attya fia, atyafia ellen valo tamadaſocba ſokkereztyen vér ontaſi utan, ßabad akaratya ßerint Puzta helyre mene és maganac egy barlangot valazta, holot életenec utolſo oraiaiglan vizel es vad almaual elt. Bonf. lib. 4. Dec. 2

Chilo Lacedæmoniai vén ember monda, hogy egez életebe nem emlekezik hogy halaádatlanſágnac vetkebe talaltatot volna. Egy dolog kiuül, tudni illik mikor egyßer barati közót biro tiztet viſelt volna, tóruény igaſſágat tekintuen, barattyanac tanacsul adta volna, hogy itiló dolgat mas biro eleibe halaztana, mely cselekedettel mind barattyat meg tartotta, tóruény igaſſága ellen-ü noha nem vetkezet volna, mind az által miuel hogy iambor emberhez nem illik vala hogy az igaſſágot fedegetne, azért meltan mondgya vala hogy ábeli cselekedetit venſégebe banna.

Antigonus halala utan ſok ketelenſégh alat nyomorgatatuan nepe, Egy parazt ember mikor földet aſna kerdetik mit miuelne, mond nagy ſohazkodaſſál Antigonuſt keresem. Plut. in Photione.

Marcus Cato harom dologrul valo banatyat mondgya vala, ha aßony embernec titok dolgot jelentet volna meg, ha haion indult volna oda hova labon-ü el mehetet volna, és ha az napot heaba mulatta volna el. Plut. in Solone.

Auguſtus Csaßar az paraznak ellen tòrvent adot valaki, mint kellene meg büntetni. Nem ſokùdò mulua egy ifiu be vadoltatec elótte ki leanyat meg ßeplóſitette vala, ily halhatatlan hazan tot gyalazatert és Csaßari meltoſáganac bocsuletiért hertelen meg buſuluan mikor önen maga verne az ifiat, monda nagy kiáltaſal az ifiu. O Csaſzar törvént adtal ki, azt haluán Auguſtus azon napon maga vegezeſe ellen valo cselekedetin bankodvan

nem enek, hogy az mit egyebek ellen vegezet volna, ö azt maga megh ßegte volna.

Hero Alexandriai, nagyob reßét eletenec kemeny teſti ſanyaruſágba töltuen, Szerzetes életet el hagyuan vilagi életre adgya magat, ugy hogy tiztatalan ßemelyekel együt élne, de vegre meg banuan cselekedetit á puztaba vizza megyen Pœnitentia tartaſra. Fulgoſ. lib. 6. cap. 9.

Maſodik Boleſla us Lengyel Király pœnitentia tartaſaért baratok kalaſtoromaba ment, és közotoc Szakatzſágot viſelt. Vide plura ſecundo volumine folio & ſequentibus.

NYOLCZVAN HATODIK RESZE.

ASZONYALLATOKNAK POEnitentia tartaſi.

AS Zonyallatok közül Maria Magdolna pelda az igaz pœnitentia tartaſra.

Maria Ægiptiaca közönſéges bordelyba lako fertelmes ßemely, minden elóbi tiztatalanſágat, Puztaba hatuan eztendeig egyedül valo lakaſa el moſa.

Pelagia hires aßßonyállat kazdagſagal, teſti gyönyörüſégel bujaſágal, Nonius Püspek Prædicalaſára meg terven, nem Pelagianac, hanem minden fertelmeſségnec melyſegenec neueze magat, el aduan minden joßágat, és ßegenyeknec oztuan, egyedul az olaſa hegyere menuen ferfiui ruhaba nagyeros Pœnitentia tartaſaba életet ſentul el vegeze.

Thais Alexandriai közonſéges fertelmes ßemely, Paphnutius Apatur inteſe utan Pœnitentiara teruen, mindeneket kiket teſte gonoz kereſetiuel kereſét vala az piacz közepet egez nép lattara meg egete. Azon Szent

Apatur tanacsabol Szerzetes aßßonyallatok Kalaſtormaba menuen cellaiaba magat be rekezte, csak vizel és kenyerrel taplalta életet, mégh Iſten neuet ſem merte emliteni, imatſága közöt, csak azt mondotta, ki engemet alkuttal könyörüly raitam. Szent Antal tanituanya Pal neuü, lataſa közöt az egbbe lata egy aranyboi és draga köuekből meg vetetet agyat, bécsülhetetlen meſterſégel kezitetuen, kerdi kié legyen az az agy, ha az ö meſtereie? Feleletet vön nem Antale, hanem Thaïs tiztatalan ſemelye.

Theodora neuü aßßonyallat Paraznaſágba eſuen, noha ſemmit vra nem tudna feleſége eſetibe, titkon vrat el hadgya, ferfiu ruhaba öltözuen barat ok Kalaſtormaba megyen, holot ſok órdögi probac közöt álhatatoſan meg marada el kezdet pœnitentia tartaſaba. Ezenközbe be vadoltatic mint ha egy aßßonyállatot meg terhſietet volna. Ez okaért Kalaſtorombol ki üzetec, melle ueven á gyermeket és nagy kegyeſſen fel tarta az Kalaſtorom ajtaianal alamiſnat keruen. Ez utan ket eztendö mulua meg hal, kit holta utan ki legyen ezekbe veuek. Iollehet halalá elöt-is az Apaturnac ki volna meg mondotta vala.

Parisbeli Aurea, ſüzek Kalaſtormaba fejedélmi aßßony leuen. Miuel hogy az enekló miſe alat egy Diaconus ekzelenül enekelne, Stolaiat á Diaconus nyakabol ki ragaduan maganyakaba vete, ki az Evangeliom enekleſe utan hogy ily kerkedſéget cselekedet volna, tiztit le tezi, és het eztendeig cellaiabol ki nem ment, holot egy imadkozo ſek csinaltatot vala maganac, kit vallaig vas ſegekkel be veretet vala, hegyeit mindenknec belöl hagyatuan, hogy azok teſtet ligatnac. Mely ſekbe mikor dicsereteket vala mondani, magat ugy be helyhezteti vala hogy azokhoz tamazkoduan iob kez felöl ötuen Pſalmuſt mondana, bal kez felöl meg annyit nagy alhatatoſſagal.

Alfreda Angliai Királyne aßßony miuel hogy moſtoha fiat Edoard királt meg ölete vala, meg banuan uetkeit böiteleſekel és véreſégeckel teſtet ſanyargattata, annac felette el aduan joßágat ſegenyeknec ozta, ket Kalaſtormot-is epite ſüzeknec. Polid. Virg. lib. 6. Hiſt. Angliæ.

NYOL-

NYOLCZVAN HETEDIK RESZE.

AZ HIVOLKODASNAK EL tavoztataſárol.

AZ REGI Poganyoknac ſokasbol vót tanuſágok vólt, hogy Hercules az tunyaknac könyörgeſeket meg nem hallava, miuel hogy csak az gyorſáknac és vigyazoknac ſerentset adna és nagy elö menetelt. Alex. lib. 2 cap. 14.

Indiabeli Gymnoſophiſtak arnira gyülölik vala az hiuolkodaſt (mint Apuleus mondgya) 1. Flor. hogy mikor eledel viteteinec aztalokra, elöſzer minec elötte etelhez kezdenenec, ifiaktol kerdenec, regeltül fogua mit tanultanac volna. Ha ſemmit nem felelnec vala, hazokbol ki tazigaltatnac vala ſemmit enni nem aduan.

Oly nagy meg regzet gyülöſégel ſoktac vala gyülölni az tunyakat, hogy barmok modgyara temetnec el, mint ha ingyen ſem éltek volna. Guido Bitur. Alex. ab Alex. lib. 5. cap. 2.

Ægyptusbeli Amaſis király ily törvent rendele orſágaba, hogy minden ember eztendönkent menne tartomanyoknac tiztartoiahoz hogy eleteknek modgyat neki meg jelentenec. Hogy ha kik tiztartojok eleibe nem mennenec auagy modgyat életeknec nem adhatnac meg öletetnenec.

Ezen törvént ſerze Solon-is Athenaſbeliecknec, kit azok mint tiztaſágnac jeles törvenyet kedveſen meg tartak. Herod. lib: 2. & Plut. in Sol.

Nabatheuſoknac törvények vala, hogy az hivolkodoc tunyák, és reſtec, kic attyoktol marat joßágokat meg kiſſebitettek volna, bizonyos büneteſſel büntettetnenek. Alex. ab Alex. lib. 3 cap. 13.

Draco hires törveny tevö Athenasbelieknel, ily törvént ira, hogy az kic hiuolkodoknak t alaltatnanac, fcie vetetetnec. Cœlius lib. 11 cap. 3.

Athenasbelieknel, Areopagitaknac tanacsok ſentſégeſnec tartatik vala. Kibe ki mit cselekednec auagy mi keres kedeſel élne ſorgalmatoſon meg tudakozak vala, hogy az emberec tiztelſeg köuetöc lönnenec, és munkalkodaſokrul eletekbe ſamat adnanac. Val. Max. lib 2 cap. 1.

Mikor meg izentec volna Lacedæmonbelieknec, hogy azok kic Deceliat tartyac vala, ebed utan ſetalnanac. Mindgyart köuetet küldenec hozzaioc, monduan, hogy az delyeſti ſetalaſnac beket hadnanac, ſe torkoſſágot ne üznenec, holot Lacedæmoniakat nem illetü á ſetalas, banem teſteknec gyakorlaſa, kitsel teſti egeſſégeket oltalmaznac.

Arguſoknal ha ki reſtnec auagy tunyanac latatic vala lenni, maga joua kereſétibe, az biraknal be vadoltatic vala, holot ſamat kelletic vala adni az itiló meſter elöt. Alex. lib. 3. cap. 3.

Lucanuſoknal törveny vala hogy ha ki az hiuolkodoknac költsen valamit adot volna, meg bizonyitatuan költsen adot penzet el uezti vala. Nicolaus de moribus gentium.

Maſsiliabeliec, jöuendö mondokat és ideſtoua iaro aldozatokat Varoſokbol ki üzik vala hogy ajetatoſſágnac ſine alat hiuolkodaſra ne adnac magokat, és tobzodaſra

Galluſoc mikor hadat hirdettenec közöttek fegyveres ifiakat tanacsokba hiuattyac vala, ha ki közülec keſen erkezik vala ſok kinzaſok altal megölik vala. Fulg. lib. 2. cap. 1.

Magabates, Dariuſtol Cycladeſeket hogy birodalma ala haitana nagy vizi eröuel küldetec, ki midön haiokat latogatna és azoknac vigyazaſokat, lata Mindnai haiot hogy ſenki nem örizne, meg buſuluan, az hajonac feiedelmet hiuata, és le vetkeztetuen az haio evezö liukon feiet ki tolyata dereka haioba leuen. Herod. lib. 5.

Epaminondas Thebasbeliek had viſelö fejedelme, mikor az ſtraſa vigyazaſokat iarna, egy vitezt latuan alunni fegyvereuel altal veri monduan, á mint talaltam ugy hattam. Alex ab Alex. lib. 1. cap. 12.

Nagy Alexander viadalnac rendeluen ſerigit, lata egy vitezt hogy ideget üanac ackor igazgatna, mint hazontalan vitezt ſeregi közul ki küldi, hogy ackor kezitere fegyveret mikor vele kellene élni.

Az Romaiaknal ezterdönkent meg öletetnek vala az ebek, elcuenen üket bozza fa begibe vetuen, hogy nem ugatanac legyen, ackor mikor Galluſoc Romai Capitoliomot meg hagtac volt. Plin. lib. 29. cap 4.

Publius Rutilius Conſul Siciliaba való hadaba mellyet inditot vala az ſökötte kellen Q. Fabiuſt veit hogy Tauromitanita varat tunyaſága miat el veztette vala á tartomanybol ki külde. Val, Max. lib, 2. cap. 2.

Marcus Militius Cn. Lolius L Sextilius harom ejeli varos Gubernatori, miért hogy ejeli gyuladaſra laitorakal es horgokal keſöben erkeztenec vala hogy ſem mint kiuantatnec meg ſententiaztatanac. Val. Max. lib. 8. cap. 1.

Szokas vala az Romaiaknal hogy az tanacz vraknac, tanacz hazhoz nem menetelekért, ſalagok vetetnec. Octauius Auguſtus és C. Caligula nagyob büntetest vetenec azokra, kiknec elegedendö okok nem vala ha keſöben jönenec vduarhoz.

Traianus Csaſar idejebe, mikor egy az tanacs Vrak közül nem kezdet volna tanaczbajarni, Licinius biro unokaia leuen, nagy ſumma penzel ſententiaza, kit ſok könyörgeſe által alig nyerhete meg hogy ne kelletnec megfizetni. Dion. lib. 54. & 60. Plin. lib. 4. Epiſt.

Ket Királyoczkanac fia ifiac leuen, kiknec vigyaznioc kel vala Nágy Caroly Király ſatora elöt bor italok miat el aluuan. Azomba Király ſokaſa ſerint éjel taborat latogatuan tala'ya üket aluua. Regel tanacsot gyüituen, kerdi leg elöſser á ket ifiutol, azutan az töb tanacstol, mit erdemlenenec azok kic feiedelmeket és Franciaiaknac fejeket ellenſéget kezebe vetettec volna, mindnyaian fó vetelre itilek. Caroly Király kemenyen megh feduen üket és gyalazattal illetuen nepe közül ki ueti. Aventinus libro 4. annalium Boiorum.

Florentiaba regi eleiknec ſokaſa ſerint felette nagy vigyazaſokat teznec Varoſokba az hiuolkodoc ellen. Kerduen miból élne, és miból ruhazna magat, ha ki maga io ment ſéget nem adhattya mint hiuolkodo latrot meg büntetic, auagy varosbol ki üzik. Sabellicus lib. 6. cap. 1.

NYOLCZVAN NYOLCZADIK RESZE.

ELLENSEGEKHEZ VALO ſeretetrűl.

MAVrus Apatur Szent Benedec tanituanya Kalaſtorom epiteſebe mikor az munkaſoktol, kep mutato, és tetető ſentſégünec egy mas közöt neveznec, az Satantol környül vetetetnec, fő indituia ez ragalmazaſnac azon oraba meg hal ſörnyü halallal. Mauritius imatkozuan erettek ellenſégektül megſabaditatnac, az ki meg holt vala-is fel tamaztattatec.

Apollonius neuü barat és Martyr, mikor egy Philemon neuü embertül ſidalmaztatnec á tömleczbe, fel fohazkoduan monda: Bocsaſſa megh Iſten teneked ezt az bünt, hogy ne tulaidonitaſſec teneked, ez ſo haluan magahoz jöuen töredelmeſſége altal kereztyenne lón.

Vitalius Alexandriai Szerzetes mikor arczul csapatot volna azon oraba ſemei elöt, azt az Iſtentelen embert környül veve az ördög foldre le vetuen, kegyetlenül gyötri vala, kiért Vitalius imadkozec és meg grogitatek.

Iſaach Apatur-is haſonlokép en cselekedec áual á ki ótet arczul csapta vala, rea buruluan á folden á Satantol meg mente.

Vgyan ezen ſent az Orrokat kic kertebe mentenec vala lopni, ki nem tuduan mennyi á kertből atyai ſeretetből dorgala, az utan jol tartuan öket, és kertbeli gyümölcsuel meg ajandekozuan bekeuel bocsattya.

Alamüna oztogato ſeut Ianos Püspec urokaja, panazolkoduan elötte tiztartoia el teler ſidalmazaſárol, nagy kòny hullataſal, mond ſent Ianos, én azt az embert ugy megbuntetem hogy minden ember megh csudalya. Hiuatuan az ſolgat, ſabadoſa teue, ét nagyob tiztre fel emele.

Vgyan

Vgyan azon ſent Ianos mikor egy kolduſtol ſidalmaztatnec kinec alamiſnat adot vala, kit jelen valo egyhazi emberec meg akarnac vala meltatlan morgaſaért büntetni, nem engede monduan: En vagyok annac az oka, mert az kolduló ſegenynec keueſebet attam hogy ſem mint ſüksege kiuanta volna. Es hozza hiuan azt az ſegent minden penzet elotte ki tölte monduan vegy annyt benne á menni ſükség.

Damaſcenus Theodoſius Csaßarnal artatlan be vadoltatec gonoz akaroitol, ugy mint ki álleuelet irt volna, kiért kezet Csaßar el vagata, udvarabol nagy gyalazatyara ki uetete. Szüz Marianac eſedezuen Damaſcenus artatlanſágaért el vagatatot keze meg gyogitatic. Ez nagy csuda utan gonoz akaroianac elete meg tartaſaert könyörge az Csaßar elöt.

Samſon neuü Erſec imadkozec az Iſtentelen emberért, ki mereg által meg akara ötet ölni, latuan á Sathantol ſörnyen gyötrötetni.

Chriſtina ſüzre ſok kinoc utan, nagy kigiokat bocsatanac hogy azoktol mardoſtatuan meg emeztetnec egy hazacskaba, kic ingyen ſem illetuen á ſüzet, azokra az ördonges tudomanyokra forduluan kikizgattyac vala az ſüz mardoſaſara, ſörnyü mardoſaſoc, és mergekkel meg ölek. Kiknec ſörnyü halalokon ſanakoduan Chriſtina, imatkozzec, és á kigiokat el kergete, annac felette az meg öletetet embereket fel tamazta, és kereztyen hütre terite.

Anatolia ſüzet egy nagy kigio ual egy ſoros tömletzbe rekeztec, és midön sokudo mulua itiltek volna, hogy az kigiotul meg emezteter volna, mituan az tömletz ajtaiat, azon embert kitül be bocsatatot vala, rea ugordvan és derekara tekereduen, mikor foldre le vetette volna és ſörnyen mardoſna, Anatolia imatſága által el üzetetic, és merges marasi meg gyogyulnac.

Potentiana ſüz és Martyr Alexandriaba Martyromſágot ſenueduen Baſilides tiztartonac holta utan megjelenic, kitül ſenuedet vala, mutatuan neki azt á Coronat, kit Chriſtus ne'ki adot vala monduan, ha ö-is Chriſtusba hinne haſonlo Coronaual meg Coronaztatnec. Annac nagy ſerelmeért kereztyenelen, és Martyromſágot ſenuede.

Veran-

Veneranda ßüz ſok izonyu teſti gyötrelminec kinnyait ßenueduen Chriſtuſért, vegre egy nagy forro üſtbe vettetic, fenyó vioz, olai, kenkó közót fozetetuen, egy csep annac á bironac ßemebe eſuen, az forro kinkues olaibol meg vakitatic. Kinec kinnyat latvan á kegyes ßüz, nyalanal ſart csináluan ßemet ujjaual meg keni, és meg gyogita, kit ily io cselekedeti altal kereztyeni hütre terite.

Daria ßüzet mikor az Poganyoc Bordely hazba vittec volna, ki ßaladuan egy fene Orozlan á Kalicabol minden gyalazattol meg mente, az kic nagy merezſegel ßüzhez közelgetnec vala, az ajto elöt földre le veri vala, igy parancsoluan á ßüz az Orozlannac, ugy hogy senkit meg ne ſertene.

Haſonlo vala Szent Annos aßßony ellenſégehez, ki bordely hazba hozza akarvan menni az ördögtol meg öletetek, kit ſent Annos imadſága által fel tamazta, és Chriſtuſnac tizta aldozattyara gerjezte.

Eugenia ßüz Alexandriai tiztarto leanya ferfiu ruhaba baratoc közöt tizta eletet viſeluen, ßent eleteuel és io maga hordozaſaual azt erdemle, hogy mindenektül fö Apaturſágra valaztatnec. De azonközbe az ördög irigyſége miat, egy fö özvegy ßemelytul ölelgeteſe altal teſti vetekre akara inditani, de nem akarvan engedni Eugenia, á gonoz aßßonyallat kiuanſáganac be vadoltatik á tiztartonal, ugy mint ki ſajat hazanal megh akarta az özvegy aßont ßegyeriteni, kit meg fogata az tiztarto és halalra tartatuan, minec elötte meg ſententiaztatnec, kegyelmet kere az gonoz aßßonyállatnac, az utan kebelet meg nituan edes attyanac ki legyen megh jelenti magat.

Otilia ßüz vakon ßületetet, kit atya nagy buſulaſaban ily vetekért meg akara ölni, az annya titkon Kalaſloromba aduan fel tartata, ez atyanac hozza valo dühöſſeget imadſága által pœnitentia tartaſra indita, halalan tan Purgatoriumbol lelket imatſágaual ki ßabadita. Maga ßemevilagat-is Iſtentül meg nyere, kit ßüleitül nem vet vala. Marulus.

NYOLCZVAN KILENCZEDIK RESZE.

NAGY SZŰKSEGNEK IDEIEN csudalatos taplalaſoknak peldai.

IZRael fiai negyuen eztendeig minden munkaiok nélkül Mannaual taplaltatanac Iſtentül, kibe minden kiuanta iz meg talaltatec. Sap. 16.

Samſon minec utanna ezér embert le vert volna, egy ßamar allal nagy ßomjuſágba Iſtenhez kiáltuan, ugyan azon ßamar álnac egyik zap foga helyerül, bo ki folio forrasbol meg elegittetik. Iudic. 15.

Illyes Propbetanac á holloc kenyeret és huſt hoznac vala, regel és eſtve. 3 Reg. 17.

Eliſeus Propheta környörgeſere, nagy bö viz adatec puzta helyen Ioſaphat és Ioram Király ſomjuhozo taboranac. 4 Reg. 3

Samarianac meg ßallaſanac ßörnyü ehſéghebe, holot az anyac gyermekeket meg ettec, maſod napra Eliſeus Prophetalaſa ßerint, nagy bő eledelek adatec ellenſégec taborbol valo el futaſoc utan. 4 Reg. 4.

Illyes Propheta Sarapta varosba egy özvegy aßßonynal fiaſol egy marocliztel és egy korſo olaial, nagy sokideig taplaltatatec. 3 Reg. 17.

Daniel Prophetat az Orozlanoc vermebe, Abacuk, Propheta az mely etel ßerzet vala aratoinac, azzal taplaltattya Babilonia ba. Dan. 14.

Vrunk IESVS öt ezer embert elegit meg á puztaba, öt arpa kenyerrel, és ket halacskaual, kinec fel ßedegetetet hulladekibol tizenket koſart töltenec meg. Vizontag het kenyerrel és keues halacskaual negy ezer embert. Ioan. 6. Mat. 14. Mar. 6.

Remete ſent Palnac minden nap egy hollo fel kenyeret hoz vala, ſent Antal hozza jöuetelibe kediglen egez kenyeret hoz. D. Hier. in v. S. Pauli.

Baſilius Puſpeket Sebeſtiabelit, az madarac tartottac. Mar. lib. 4. cap. 2. Diocletianus üldözeſebe.

Erasmus Püſpeket Diocletianus Csaſar üzdözeſebe az libanum begyen holloc altal vigaztaltatot, es oktalan allatoktol, kik eleibe jöuen bizelkedtenec neki. Mar. ibidem.

Egyed Apatur egy kis hailekocskat csinaluan maganac az Rodanum folyo viz mellet ſarnas altal teiel tartatot.

Menna Remete á Puztaba á mehektül taplaltatot.

Pindarust ſanki veteſeben á Mehek mezel tartottac. Ælianus de varia Hiſt. lib. 12.

Atlanta, attyatol el vetetuen á Medue fel tartotta. Idem lib. 13.

Peliast Neptunus fiat iriak hogy á kacsola tartotta volna fel, Priamus fiat Alexandert Roka, nemelyek ugyan ezent irjac, hogy medue tartotta volna: Ægistust á kecske. Ael. lib. 12. de varia Hiſt. cap. 13.

Telephus Hercules fia, iob attya parancsolattyabol erdöbe vetetetven, Szaruaſtol fel tartatatic. Aelian. lib. 12. & Diodorus.

Camilla Volskai nepnec Királyne aſſzonya á viz parton el vetetuen barmok teieuel tartatic. Sabellicus lib. 1. cap. 2.

Cyrus Perſiai hatalmas Király, kit Iſten az ſent irasba ſolgalanac neuez, iob attya parancsolattyabol el vettetic, ebektül, és vadaktol taplaltatatic, ming adig miglen Pasztorok rea találuan nalok fel tartottac. Herod. lib. 1. Iuſtinus lib 2

Habis nauis Hiſpaniai Királt vadac, ebec, diznoc és ſarvaſoc tejel tartottak

Hiero Siracuſumbeli Király ſolgalo leanyatol valo fiat el vettette, kinec ſaia elöt á mebek lepeket rakuan, mezel tartottac. Iuſtinus lib. 23. Alex. lib 2. cap. 31.

Romulus és Remus egy atyatol valo fiak, Tyberis folyo vizbe vetetetuen, csudalatosképpen farkaſoktol meg oltalmaztattanac, és fel tartattanac, kic Roma varoſának fundalo feiedelmi voltanac. Livius & omnes Hiſtorici Romanorum.

Comates neuö ember ſolgaluan egy kazdag embert, ez vra Marhajaból ſokot vala aldozni az Iſteneknec, kit mikor vra buſultaba kemenyen feddene, mond Comates, ezert nem ſükség haragodrod, holot ezekert á Muſaktol töb io tetement uarhatnal. Mond az vra meglatom ha tegedet á Muſak el tartanac. Meg vaiuan azert egy nagy fat, Paztorat eröſen be ſegezi. Az utan eztendö mulua oda menuen egeſſegbe talala ſolgajat, és körüle minden felöl lepes mezet talala, kit á mehek neki raktanac vala. Ex Theocrito, Gilbertus.

Probus Csaſar ideiebe nagy hadac miat, kit á Nemetek inditottanac vala, taboranac nagy fogyatkozaſaba ehſeg miat, zapor eſöuel együt büſéges gabona esec, kinec büſégeuel tabora meg rakodec, ellenſégin-is gyözedelmet vén. Zonaras,

Vilfridus, mikor az Szazokat meg teritette volna á kereztyen hütre, harom eztendeig valo nagy ſarazſag miat ehſegh köuetkezec, kibe ſantalanon meg-ü holtanac vala, inadſága altal Iſtentol esot keruen nagy büſeg leſſen. Beda lib. 4. cap. 13. Hiſt. Eccl. Anglorum.

KILENCZVENEDIK RESZE.

REGI POGANY BÖLCSEKNEK jeles mondaſi. Ex Laertio.

THales Mileſiai bölcz Philoſophuſt, mikor annya hazaſſágra intene, mond, még nem ideie, vén végre jutuan, vizontac baratitol azon hazaſſágra kiztetetven, mond immar á hazaſſágnac nincsen ideie. Ezen bölcz ſokra vala mondani, hogy ſerencsejenec harom kiuáltképpen valo dologért halnak ádna, hogy ember legyen nem oktalan allat, hogy ferfiu nem aſſony-

allat, hogy Gorög nem Barbarus. Egyßer ki menuen hazabol az egh forgaſa nezni, maga gondolatlan egy verembe eſik, mond neki hazaba lakovén aßonyallat. O Thales mi dolog az hogy azokat kik az eghbe fen vadnac meg ertheted, elöted á földen valot nem latod? Ezel neuetuen Thaleſt. Vgyan ezen Philoſophuſtol kerdik barati ha az Iſtenek tudnake embereknec gonoz cselekedeteket mond, még gondolatit-is tudgyak. Kerduen tüle egy parazna ember, ha meg eskúdnec hogy paraznaſágot nem cselekedet volna? Mond Thales, az hamis hüt nem alab valo az paraznaſágnal.

Kerdik mi volna leg nehezeb? Mond Thales maga meg iſmereti. Micsoda leg könyebb? Maſt inteni. Mi volna leg gyönyörüſégesb? az elet. Mi allat az Iſten? Kinec ſem elei ſem vege mintsen. Mint élhetni leg igazaban? Ha ugy mond az mit egyebekben meg feddünc az ne cselekedgyük. Kicsoda legh boldogh? á kinec io egeſſége vagyon, iozaga, és io ertelme. Hic vixit tempore Cræſi regis.

Ezen ßokta vala mondani, á mit atyankal cselekedünc, azont várjak fiainktol-is.

Az Nilus folio vize ackor arrad meg, mikor Aeteſianac ellenkezö vize meg tollya.

Solon jeles mondaſi.

CRæſus kazdag király, mikor nagy kazdagón fel epitetet ßekibe ülne, kerdi Solontol, ha valaha latot volna ßép dolgot annal? A kokaſt, Phaſiant és á Papat, mert ugy mond azok termezetek ßerint valo öltözetekbe dicsekednec.

Solon ſententia mondaſi.

SEmitül az embernec felni nem kel, az egy boldogſáganac el vezteſe kiuül.

Egy bolond ſem halgathat.

Az kösſeg igazgatoia, elöſer magat igazgaſſa, ha az feiedelmek, és az öreg nepet törveny ßerint élnec, minden varos ßép rend tartasba tartathatic.

Ha ki atyat nem taplalya tizteſſeg nélkül legyen.

Ha ki hiuolkodaba él, azt ßabad legyen mindennec vadolni.

Az ki hazaia mellet hartzon el eſik, azoknac ſiait közönſégel fel kel tartani és tanit at ni, mert erre vala tekintetbe minden ember erösben hadakozik.

Ha fejedelmet rezeg ſégbe talalyác meg öleteſſec.

Az törvént haſonlatoſnac itilte lenni á pok halohoz, kibe meg akadnac az erötlen allatok, és bele keuerednec, az eröſek peniglen el ßagatyac.

Az joſágos cselekedetet és iambor érkölcset, nagyobnac bócsülötte az eskúeſnel hiuebnek-is.

Baratokat nem io hamar kereſni, ha kit talaltal tarcs meg.

Azt ad tanacsal á melyec jeleſſec, nem azt á mely gyönyörüſeget.

Mikor Solon meg holt fiat ſiratna, mond egy barattya. Hazontalan ſiraſod? Mond Solon, ugyan-is azon ſirok mert hazontalan.

Iobnac itili vala fejedelemſég nelkül el lenni, hogy ſem mint ſok felelmektül környül vetetetni.

Chilon Lacedæmoni jeles mondaſi.

EZ kerdi Æſopuſtol mit cselekednec Iupiter menyorßágba, mond, az kevelyeket meg alaza, és az alazatoſakat fel magaztallya.

Mi külömbſeg legyen az tudoſok és tudatlanok közöt, mond io remenſégh.

Mi legyen leg nehezeb? Az titok el fedezes, az üdöt iol helyheztetni, és az bozzuſág tetelt el ßenuedni. Embernec nyeluet jo mindenkor megh tartoztatni, de föképpen lakodalomba.

Nem jo ſenkit fenyegetni, mert aßßony ember ſokas.

Barattyat joh nyomoruſágaba latogatni, hogy ſem mint jo ßerencsejebe. Az holtakat nem kel atkozni.

Tizteſſegesb az karuallas, hogy ſem mint az ektelen nyereſegh.

Az meltoſágba leuö emberekhez az illik, az együgyüſég hogy felebarati, ne inkab felyek hogy ſem mint bócsülyec.

Nem kel engedni az nyelunec hogy elmeie elöt jarion.

Lehetetlen dolgot nem io kiuanni:

Szolaſa közöt nem jo embernec kezet hanni mert eztelenſegnec jele.

Ez Chilon mondotta vénségebe, hogy soha halaádatlan nem volt. Egy dolegba egyßer nem keuese haboritatot meg, tudnia illik, mikor barati közöt itilni kellene, törvény ellen sem akara veteni, barattyanac tanacsul adta, hogy á törvént el apellalna, ez okon hogy minden baratomat megh tartanam, mind á törvént. Igen keues ßouu ember volt, innet ßarmazek ez pelda bezed, Chilo bezedü.

Pittacus jeles mondasi.

PITtacustol kerde egyßer Cræsus, mibe allana az io birodalom? Sok fele fakba, jelentuen igaz törvenynec ßolgaltatasat.

Mi volna leg keduesb ez vilogon? az üdö. Mi volna tudhatatlan? az jöuendö dolgoknac allapottya.

Szokta vala mondani hogy ezes emberhez illenec, minec elötte haborusága törtenyec, annac gond viselese hogy ne törtennyec. Az utan kediglen minec utanna meg törtenic, bekessegel ßenuedni.

Mikor egy ifiu tanacsul kerdene töle ket ßemely felöl, melyiket kellene hazas tarsul maganac venni, egÿk hozza hasonlo kazdag vala és hasonlo nemzet, az masik kazdagb, és föueb renden valo nalanal. Palczajat kihez tartozik vala, fel emeluen monda. Menÿ az varos utzaiara á houa á gyermekek jatekra ßoktanak menni, azoktol kerd megh mit kellyen cselekedned, és azt köuesed, meg fogaduan tanacsat, azok mondanac néki, hogy magadhoz hasonlot vegy.

Bias jeles mondasi.

BIas boldogtalannac ßokta vala azokat mondani, á kik boldogtalanságokat csendez ßiuel nem ßenuedhetnec.

Kerdik töle mi volna ez allagon leg nehezeb? Monda. Io ßerencseböl le vetetni, és azt bekessegel ßenuedni.

Mikor egyßer sok Istentelen emberekel egy haioba ülne tengeri haboruba, és azok nagy felelmek miat könyörgenenec, halgassatok ugy mond, hogy az Istenec ne tudgyak hogy it haioztok. Egy Istentelen ember kerdi töle mi volna á kegyesseg? Ez kerdesre halgatuan Bias, miért halgatna okat akarvan erteni, mond: Mert oly dologrol kerdez kihez semmi közöd nincsen.

Mi volna leg edesb kerduen töle? Mond á remenségh.

Mibe gyönyörkedhetnec leg inkab az ember? Nyereségbe.

Szokta vala mondani, hogy az ember eletenec idéiet ugy merne, mint ha hozzu idéig, és keues ideig kellene élni, ugy ßeretni valamely dolgot mint meg gyülölendöt. Ha mit akarz cselekedni lassan kezdgy hozza á mit kediglen magadnac valaztottal abba alhatatos legy. Ne ßoly hamar, mert az bolondságnac iele.

Kazdag ságaért, az meltatlan embert ne dicsird.

Valami iot cselekedel azt Isteneknec tulaidonicsad. Ifiusagodtol fogua vénségedig valo költséged bölcseseg legyen, mert az csak egyedul az or okesjoßág.

Az jo tanacznac ket ellensége vagyon, az harag, és az hertelensegh. Baratod eletet magad dicsiretinec tulaidonitsad.

Cleobulus jeles mondasi.

CLEOBulus ßokta vala tanactul adni, hazasságra vagiokodoknac, hogy ertelmes ßüzeket kellene valaztani, kiknec ideiec ßerint aßßony emberi ertelmek volna.

Embereknek barattyat io tetemenyel kel taplalni, hogy baratságosbac legyenec, sot az által ellenségböl-is baratokat kel ßerzeni.

Minec elötte hazadbol ki meni, á mit kün akarz cselekedni iol meg gondollyad, mikor hazádhoz terz hasonloképpen iol meg hanyad és vessed. Testedet modgya ßerint gyakorollyad, auagy munkalodtassad.

Iob az halgatas hogy sem mint á ßolas. Az ioságos cselekedetnec tulaidona vetek nelkül lenni, és az hamissagtol tavul iarni. Erözakal semmit nem io cselekedni. Aßßony emberrel nem io nyatason bezelleni, sem idegen ember elöt feddödni, mert egÿc eztelenségnec iele auagy kegyetlensegnek.

Rezeg ßolgat nem io meg büntetni, mert az nagyob bolondsagot cselekednec á ki bolondot büntetne: Hasonlo feleseget vegy magadhoz, mert ha naladnal bocsuletosbet vez, Sogorid vraid leznec. A kic ßidalmaztatnac, nem kel ellenségeket bozzontani, mert á fele neuetesböl nagyob ellenkezes tamad. A ßerencsenec valtozasat tanul bator ßiuel ßenvedni.

Anacharſes Scitha jeles mondaſi.

MIKOR étül kerdenec mi volna leg jobb? Mond á nyelv. Atticus pirongatuan hogy Scitha volna. Mond ennekem hazam gyalazatomra vagyon, de te hazadnac vagy gyalazattyara.

A Piatzol csalardſágnac mondgya vala helyelenec lenni, és fösuenſegnec markanak.

Monda. En arany nelkül nem ſükelkedem, elegh az ennekem hogy bölcseſeget vizek Scithiaba.

Anaxagoras jeles mondaſi.

Ez minden kazdag jozagat el aduan, az bölcseſégnec tanulaſara adgya magat. Etül mikor kerdenec nincze hazadra gondod? Mond. Igenis vagyon az eghet mutatuon vjaual.

Kerdik tüle mi vegre ſületetet legyen? Hogy ugy mond az egheket nezem, á Napot és á Holdat. Miért buidoſnec idegen földen? Mond nem kel aual gondolni, minden felöl egy ut vizen Pokolra.

Socrateſnek jeles mondaſi és bekeſſegh benvedeſe.

MIKOR egy ember ſarkaual ütötte volna Socrateſt, ſokan latuan bekeſſég ſenuedeſet és csudalkozuan mond Socrates: Ha á ſamar meg rugot volna, illenéke azért törvenybe ideznem.

Euripides mikor Heraclitus könyvet vitte volna Socrates eleibe, és kerdene tüle mint teczenec neki az, az iras? Mond. Amit benne erthetek velem hogy nagy dolgok legyenec, azokat-is á kit nem ertettem. Mind az által valami uzo Delius hoz illendö, az az nagy elmehez. Delius natator nagy uzot jegyez

Mikor egyſſer varos Piaczara kiment volna, és nagy ſok külömb külömb avnkat latna, gondolya vala magaba, mely ſok dolog nélkül el lehetnenec az emberec.

Csak egy jot mond vala jonac lenni ez vilagon, tudni illik á tudomant, egy gonoznac lenni á tudatlánſágot.

Az kazdagſágbol és nemes nembol mondgya vala eredetit minden gonozſágnac.

Maga felöl azt mondgya vala, hogy egyebec ſemmit nem tudna annal, hogy tudatlan volna.

Kerdik tüle az ifiuſágnac ereie mibe allana? Monda. Nequid nimis, az az, erèje felet ha ſemmit nem cselekednec.

Kerdic tüle á hazaſſág job volnaé auagy annekül valo elet? Mond. ákar melyiket cselekedgyed meg banod.

Csudalkozom ugy mond Socrates, hogy azok kic köuekböl ſép kepeket erölkednec faragni, ugy hogy az emberekhez haſonlatoſoc lennenec, ö magokrol el feledkezven, hogy az köuekhez haſonlatoſac ne lennenec és ne lat atnanak.

Az ifiaknac tanacsul adgya vala, hogy magokat tükerbe tekintenec, ha ſep abrazatuac volnanac ſépſegeket meg tartanac, hogy ahoz az ſepſeghez melto eletet viſelnenec. Hogy ha kediglen ektelen abrazatuac volnanac, azt az ektelenſéget jeles tudomanyokal fedeznec auagy ekeſitenec.

Mikor egyſſer kazdag fö embereket vacsorara hit volna, és feleſege Xantipe altallana hogy ily keues eleſegre hitta volna öket. Mond. Azon ſemmit ne bankodgyal, mert ha io erkölcsüek és mertekleteſek leſſnec, aztalunkat meg nem utallyac, hogy ha peniglen mertekletlenec leſſnec, arra ſemmi gondunk ne legyen.

Mondgya vala hogy nemely emberec azért ennenec hogy elyenec, nemelyec peniglen azért élnec hog egyenec.

Az tudatlan parazſágot haſonittya vala, ſok özze gyüitöt voz penzhez.

Mond Aeſchines Socrateſnec, ſegeny vagyok és en magamnal ſemmim egyebem nintsen, en magamat adom teneked. Mond Socrates, nem vezede ezedbe mely nagyot adoz ennekem?

Socrates mikor Athenabeliektöl halalra ſententiaztatot volna, mond neki feleſege, ártatlanul halz meg. Mond Socrates. Tehat azt akarnade hogy meltok ért halnec meg?

Apollodorus, az mely nap meg kel vala halni, Socrateſnec mereg ital általa, egy draga Palaſtot hoz neki, hogy abba halna meg. Mond Socrates. Ha éltembe nem illet hozzam é fele palaſt, hogy legyen illendő holtom utan.

Mikor egy ember ſidalmazo ſauat hallotta volna. Monda. Ez az ember nem tanult jol ſolni.

Mond egy ember Socrateſnec, ez az ember tegedet atkoz: Mond Socrates: Nem nekem-ſol, mert azokben bennem nintsenek.

Mondgya vala hogy nem gonoz volna Comedia ſerzőjatekot nezni és hallani embernec, mert azokba olyakat mondonac felőlünk az melyec jobbulaſt kiuannac bennünc, magunkat meg iobbitsuk, ha azon kiuül egyebet hallunc ſemmi közünk áboz.

Mikor egyſſer feleſége Xantipe atkozta és ſidalmazta volna Socrateſt, még az utan moſtekos vizel agyon öntotte volna. Monda Socrates Lam mondam hogy Xantipe dörgeſe utan eſő is kőnetkezik.

Alcibiades mond Socrateſnec, Xantipe mord kedue ſenuedhetetlen. Mond Socrates en ugy hozza ſoktam mint ha mind éltig á csigaknac hallanam csikorgaſit. Mint ha te ſem hallanrd á ludaknac gagogaſit. Mond Alcibiades azok ennekem tolnac és fiakat kőltenec. Mond Socrates Xantipe-n fiakat ſul.

Egyſſer Xantipe Socrates palaſtiat az utzaba le ragadgya Socrateſrül. Ily gyalazatert mondanac neki barati, hogy kezeuel venne igazat, Mond Socrates. Szep dolog volna hogy az mi tuſakodaſinkon, ki ki mind hialtana, hozza Socrates, ne had magad Xantipe.

Ezt adgya vala tanacsul hogy az joſagos cselekedetet, nem jo volna törvénybe vinni kőſſeg itiletire.

Ariſtipus Cirenaicus jeles mondaſi.

Alcibiadeſtül kerdik mit kellene az ifiuſagnac tanolni? Mond. Az mi öreg emberkoraba ſükséges.

Az midőn egyſſer egy barattyaért Dioniſius Tiranus elöt könyörgene es meg nem balgattatnec, labai elöt terdre eſec, kirül mikor pirongatnac barati, mond, nem en vetkem az, hanem Dioniſiuſe, hogy fule á laban költ.

Ez mikor fiat tüle el üzte volna, és ezért feddetetnec, hogy ő maga ſaiat magzattyat el vetue. Mond. á tetü-is mi belőlünc eſſen á rakony-is, mindaz által mint hiaba valokat tolünk el vettyüc.

Plato jeles mondaſi.

Xenocrates Platohoz menuen egyſſer mond neki uerd meg ezt á gyermekeket, mond Plato en nem verem mert meg haragudtam.

Haſonlo képpen mond egy ſolgaianac, moſt megfizetnel ha meg nem haraguttam volna.

Az rezegeſeknec tanacsül adgya vala, hogy magokat á tükerbe tekinenec mely ektelenec volnanac.

Platofizetes nélkül tanittya vala tanituanit.

Xenocrateſnec jeles mondaſi.

Xenocrateſnec mikor Alexander nagy ſumma penzt küldet volna, csak harom penzt vön ki mind abol-is, á többit vizza külde monduan. Annac kel az ſok penz á ki ſokat tart.

Haſonlo képpen Antipater nagy ſok penzt küldeneki, kit mindeneftől uizza kuldi.

Történetből egy öly, verebecskeket üznen, Xenocrates kebelebe repüluen ellenſégetul meg oltalmaza monduan, nem kel el arulni, az alazatos könyörgot, és az oltalom kerőt nem kel meg vetni.

Bion jeles mondaſi.

Szokta vala mondani Bion, á Pokol utya igen könyü, ſembe hunyua-is meg talalni.

A kazdag ember nem bir kazdagſagot, hanem á kazdagságh birja ötet.

Ifiuſágunkba erönkel élünk venſégünkbe ezünkel.

Ariſtoteles jeles mondaſi.

ARiſtoteleſtûl kerduen mi haznok legyen á hazugoknac hazugſágokba? Az ugy mond, hogy mikor igazat mondonac ſe hidgyek.

Mikor barati pirongatnac miért ſegitette volna á gonoz embert, mond, nem az erkölcsen könyörültem hanem az emberen.

Mondgya vala hogy miképpen á tekintet az környül valo vilagoſſagtol vezen vilagoſſagot, haſonlóképpen az elme-ü az jeles tudomanyoktol.

Az jo tanuſágnac gyokeret, keſérünec mondgya vala lónni, grümölcset kediglen edeſnec.

Kerdven tole micsoda vénhednec meg hamareb? Mond, az jo akarat.

Az gyermekeknec harom fele joſság ſükség, gyakorlas, ertelem, és tanuſag.

Mibe külömbeznenec az tudoſoc á tudatlanoktol? Mond. Mint az élök az holtaktol.

Az io tudomany ioſerencsebe nagy ekeſſeg, ſerencsetlenſégbe oltalom, és vigaztalas.

Azokat az atyakat kic fiokat tanitatnac, fellyeb valo atyaknal valo atyaknac nevezi vala, mert az ſülo atyak csak eletet adnac, azok kediglen hogyjol és boldogul elyenec.

Az joſágos cselekedet minden ajanlo leueleknel keduesb.

Dicsekeduen Ariſtoteles elot egy ember, hogy ily fü varosbeli volna. Mond Ariſtoteles, azért ne dicsekedgyel, hanem azt gondold meg, hamelto vagyé ily jeles hazadhoz.

Az igaz baratſágrol mondgya vala, hogy ket teſtbe egy lelek volna.

Kerduen Ariſtoteleſtûl mi hazna hogy Philoſophus volna? Hogy ugy mond, á mit egyebec törvénytól valo feltekbe cselekednec, en azt ſabad akaratomal cselekedgyem,

Az igaſſágot oly ioſágnak mondgya vala leuni, ki mindeneknec erdeme ſerént valo jot oztana.

Mondgya vala. O baratim nintsen á barat.

Theophraſtus Ariſtoteles tanitvanya jeles mondaſi.

KErduen étul tanituanyi mit parancsolna nekic? Mond ſemmi egyeb mit parancsolyak nintsen hanem hogy ez vilagi elet ſokedeſſeget hazudna, á dicsiretnec kedueért.

Mi mikor élni kezdünc ackor halunk meg, mert ſemmi nincsen hiuſagosb, á dicsereetnec ſerelmenel.

Az életbe töb hiuſág vagyon hogy ſem mint hazot.

Antiſthenes jeles mondaſi.

EZ mikor hallotta volna hogy Plato ötet atkozna. Monda. Királyi dolog jo tetelért gonozt hallani.

Egy ifiu mikor ennec tanituanya akarna lenni, kérdi mi ſükſége volna? Mond, uj könyü, penna és tabla, jelentuen elmejet.

Kerdic mi dolog legyen hogy tanituanihoz ily kegyetlenſéget mutatna? Mond. á Doctorok-is á betegekhez kegyetlenec.

Mikor latna ez hogy egy parazna futna. Mond. O boldogtalan menyi vezedelmet egy filyerel el tavoztathattal volna.

Mondgya uala, hogy iob volna holloc közibe eſni embernec, hogy ſem mint hizelkedöc közibe.

Mi volna az embereknel leg boldogb? Mond. Boldogul meg halni.

Egy barattya panazolkoduan előtte, hogy iraſit el vezterte volna. Mond. Iob let volna azokat elmedbe bé irnod, hogy ſem mint leuelre.

Mondgya vala hogy miképpen á rosda meg emeztens á vaſat, haſonlóképpen az irigyſeg-is meg emezti az embert.

Azok kic halhatatlanoc akarnac lenni, kegyeſſen elyenec ét igazan.

Ackor vezel á varos, mikor az jokat nem tudgyak meg valaztani á gonozoktol.

Mikor egyſer gonozoktul dicsirtetnee monda, felek hogy ne talam valami gonozt cselekedtem.

Tanacsul adgya vala azoknac kic tengeren hajoznanac, hogy oly uti költſéget vinnenec velec ki uelek egyut ki uzhatna.

Mikor feddetnec miért á gonozokal tarſalkodnec? Mond. A Doctorok-is betegec körül forgodnac, mind azon által nem ragad reaioc betegſegek.

Mi hazna legyen Philosophusságanac mikor kerdenec? Mond. Hogy magammal tudgyac ßoltani.

Mond neki egy, hogy sokaktol dicsirtetnec, felel mi gonozt cselekedtem.

Kerduen tüle mi modon lehetne tiztesseges allapotu ember? Ha ugy mond á gonozt á mi nalad vagyon azoktol á kik tudgyac el fedezed.

Egy dicsiruen á gyönyörüseges eletet, mond. Ellenségünc elyenec gyönyörüsegbe.

Diogenes Cinnitus jeles mondasi.

DIOGEnes az mely kadba lakic vala telbe, hideg houat özze gyüituen apolgattya vala, meleg nyarba vizontak az forro fouenybe hever vala: minden modon gyakorolya vala testet ßenvedesre.

Mikor valami fö tizt viselö embereket lat vala, auagy Philosophusokat, ßokta vala mondani, minden allatoknal az emberec leg bölcsebec, mikor peniglen alom magyarazokat latna, jouendö mondokat, auagy egyeb hasonlo hiuság köuetöket, ackor mondgya vala, hogy embernel semmit nem itilne bolondabat.

A musikasokat feddi vala, hogy hegedüiec hurat özze tudnac igazitani, magok erkölcset kediglen nem tudnac meg igazitani.

Az Matematicusokat pirongatya vala, hogy az Napnac Holdnac, és az egheknec tudnac jarasokat, magok laboc elöt valo dolgot nem tekintenek.

Az oratorokat hasonlokáppen dorgalya vala, hogy az igassagrol sokot ßolnanac, magok peniglen azt nem cselekednec.

Egyßer rabságba esuen, mikor tudakoznanac tüle micsoda mesterseget tudna? Mond. Embereknec tudnec parancsolni, monduan á kiáltonac hogy azt kiáltana, á ki maganac vrat akarna venni olyan volna ez.

Nem hagyvan le ulni á kic arulyac uala, monduan. Nem art, lam az halak-is akar mint fekugyenek is meg vezik.

Csudalom mondgya vala Diogenes, hogy az fazokat és fódót korogatasnelkül meg nem nezüc, csak az ember vetelbe abrazatot keresunc.

Annac mondgya vala ki ötet meg vette vala, hogy neki engedni kellene, noha ßolga volna, mint á Doctoroc és Gubernatoroc, noha ßolgac mind az által engednec nekiek az vrak.

Gyermekeket kiket tanit vala, ala valo etelre és viz italra ßoktattya vala, joßanon és mezit lab jartattya vala.

Egy fö ember nagy fel kezitetet ebellö hazba vizi Diogenest, monduan neki, hogy nem illenec ily ekes helyet pókdözesekel meg fertöztetni, mikor pökesenec ideie Diogenesre jutot volna, á Gazda orczaiara pökec, monduan hogy neki meg bocsatana, mert annal alab valo helyet hazaba nem talalt volna.

Nagy Alexandert mondgyac hogy mondotta volna, ha Alexander nem volnec Diogenes lennek.

Hajat el borotualtatuan az isiac lakodalmaba megyen, kic ot iol meg döngetic, kiknec neueket iro könyuebe fel jegyezven ßellel hordozza vala, mindenec elöt neueket oluassa vala. Mezit lab á houon iart.

Egy gyermeket mikor latot volna hogy tenereböl innec, esezecskeiet taskaiabol ki veuen kiböl ßokot vala innya el veti, monduan. Ez az gyermeken nalamnal ezesb, mert termezettöl adatatot edenybol izik.

Egyßer Alexander hozza menuen mikor á kadba laknec, mond Diogenesnec, kergy keröt tülem? Mond Diogenes, ne tegy arnyekot ennekem.

Kerdic töle mi üdöbe kellene enni, mond. A ki kazdag á mikor akar, á ki ßegeny á mikor lehet.

Fenyes napal lampasat meg gyuituan á Piaczon iaruan, kerdic tüle mit keresne? Mond. Embereket.

Egy embertol nyakon veretetuen mond. Bizonyara nem tudom vala hogy Sisakot viselnec.

Feddi vala azokat kic ßerencsetlenségeket ohaittyac vala monduan, az emberec azokat kiuanyac, á kic csak ioknac latatnanac, az bizonyaba valo iokat peniglen nem keresik.

Azokat-is dorgalya vala kik álmoktol rettegnenec, imettek kediglen á mit cselekednenec, azoktol nem felnenek.

Mond neki egy ifiu ne margy meg minket. Mond Diogenes. Az ebec nem ßoktanak kapoztat enni.

Egy hegedüſt eloi talaluan mond, egeſſegel kakas, mond á hegedu. Miért mondaz engemet kakaſnac? Mert ugy mond minden ebet fel ſerkentez.

Kerduen tüle mi volna ez vilagon nyaualyaſab? Az ßegeny vén emberuel nintsen nyaualyasb.

Az fo tanacz vrakrol ßokta valami mondani, á nagy orrok á kicsin orrot vizik.

Az kuanſágot mondgya vala minden gonoſſágnac varanac lenni.

Egy ßemere vetnen elöbi gonoz életet, hogy regenten ál penz verö volt volna. Mond az udobe az voltam, mit te vagy moſtan, az minemü moſt en vagyoc, te ſoha nem leß.

Mikor egyßer Mindus varoſba ment volna, és nagy ekeſſeget latta volna az varos kapuianac az varos kicsid leuen, mond. Mindnjiac ßegezetekbe á varos kapuiat, hogy ki ne mennyen varoſoro'k.

Mikor feddenec á piaczon valo etelerül, mond, á bol ehezem ot ezem.

Egy ekes termetü ifiat latuan lakodalomba menni, mond. Alab valo lez mikor onnat ki jüz. Vgyan azont harmad nap múlua talaluan mond Diogeneſnec, el mentem vala, és alab valo lök ki jouetelembe.

Lacedæmonbol jouen Athenasba mikor kerdenec honnat jöne, és houa menne? Mond. Ferſiutol jouec aßßony emberhez megyec.

Az rezegeſeket haſonlöttya vala, az meredek helyen nöt fuge fahoz, kinec gyumölcsebol ſenki nem ehetic, hanem csak á varjak.

Mond egyßer neki Alexander. En vagyok az Alexander, mond neki Diogenes, en penigien Diogenes kuaz vagyok.

Kerdi miért hiuatatnec ebnec? Mert ugy mond azoknac hizelkedem kikadnac, azok ellen ugatok kik nem adnac. A gonozokat kediglen meg marom.

Hogy undok helyre menne mikor pirongatnac mond, á nap-ü ſok undok helyeken forog, de meg nem fertezetlenik.

Latuan egy aßßony ember termezetü ferſiat, mond. Nem ßegyenlede hogy magadat alab valoua tezed, hogy ſem mint á termezet formált, ki tegedet ferſiua töt, te peniglen aßßony emberre tezed magadat.

Egy feſtet erkölcsü Hegedüſt latuan, mond. Nem ßegyenlede ki á ſan á hurokat ôzze igazitod, erkolcsed ektelenſeget?

Egy ekes termetü ifiutol tiztatalan ßot haluan, mond. Nem ßegyenlede Elephant tetemböl csinalt hiuelböl, hogy on kardot vonzaz ki.

Pirongatuan Diogeneſt hogy korcsoman innec, monda, lam borbely haznal moſatom fejemet.

Mond egy Peſma zagu embernec, laſſad hogy fejednec jo illattya, gonoz eletedet ne karhoztaſſa.

Alexander Diogenes e'öt aluan kerdi, ha felne tüle? Mi vagy? Mond Diogenes, joé auagy gonoz? Mond Alexander, jo. Ki fel á iotul mond neki Diogenes.

Az tudomant mondgya vala ifiuſágnac iozanſáganac, véneknec vigaztalaſának, ßegenyeknec kazdagſáganac, kazdagoknac ekeſſegenek.

Az kic gyönyörüſéges elethez ßoktanac, nehezen ßakadnac el tüle, de á kic égyebekhez-is ßoktattac magokat könyen el hagyhattyak.

Egyßer Diogenes Plato hazaba menuen meg vetet agyara fel aluan tapodgya vala monduan barati elöt, Plato heaba valo igyekezetit nyomodom. Mond Plato menyi keuelyſegedet mutatod nyommi akarvan á keuelyſeget, abba teczik meg keuelyſeged.

Mondgya vala hogy az emberek vetelkedrec kapalaſſal és egyeb meſterſegel, de azon nem igyekeznec hogy iok lennenek.

Crates Thebanus jeles mondaſi.

EZ azt mondgya vala hogy á ßerelmet, auagy teſti indulatot az ehſeg enyhitene meg és az üdö.

Ez minden iozagat el aduan, varos tarſinac ozta, Philoſophia tanulaſnac ßerelmeért, ügy mint ket ßaz Talentomot, (egy Talentum hat ßaz aranyat tezen, Budæus computatioia ßerint) tiz Talentum, kilentz ezer aranyat tezen.

Attya fiait bottal kergeti vala el tule, kic ellenkezö tanacsot adnac vala neki ügyekezeti ellen.

Ez hogy ekrelembnec latatnec, Palaſtiara kiüül kos bört varrot.

Etül kerdi Alexander ha hazaiat akarna meg epitetni, mond. Talam mis Alexander iü és vizontag el ront ia. Neki hazaia dicsiretinec meg utalaſa, és ſegenyſeg, ki ſoha ſerencsetlenſég tükerebe nem eſnek.

Chriſippus Apollonius jeles mondaſi.

EZT mikor barati feddenec hogy Ariſtoneſſel, és töb fö Philoſophuſokal magat nem gyakorlana, mond. Ha ſokac közót volnec nem Philoſophalnek.

E felöl iriac hogy nagy neueteſe miat holt volna meg.

Pytagoras jeles mondaſi.

PYthagoras tanituany minden iauokat özze hordgyac vala, és egy iozagnac tartyak vala, öt eztendeig tanuſágok közöt halgatnac vala, mig ez üdö be telue proba alat volnanac, Pythagoraſt nem lattak, ez eſtendök be teluen hazahoz bocsatatnac vala, ez ſemelyé latni.

Ez minden fele eledeltül el akarta idegeniteni az embereket, melyek tüz altal kezitetnec vala, és tizta vizet tanittya vala hogy innanac, monduan, hogy iob egeſſegüec lennenec és elmeſbek.

Hat ſaz tanituanya vo't kic eiel hozza iartanac, hogy ötet halgatnak. Hakik lathattac nagy tizteſſegnec tartottac.

Etül kerduen Xenophilus mint leg iobban tanithatna fiat, ha ugymond io rendelt varoſba ſuleteret.

Soha haragiaba ſolgaiat meg nem verte.

Tanituanit arra tanittya vala, hogy minden nap mikor hazha be mennenec azt mondanac. Meddig mentel? Mit cselekedtel az üdöbe? Auagy mit nem cselekedtel?

Tanacsul mindennek azt adgya vala hogy ugy élnenek hogy hitelek lenne. Vizontag vgy kellene egy maſſal élni, hogy baratokbol ellenſégek ne lönnenec, hanem ellenſégekböl-is baratok.

Törvent oltalmazni, az hamiſſagot rontani. Haragiaba ſe ne ſolyon, ſe ne cselekedgyek.

Mondgya vala hogy nem mindenkoron illenec az egh forgaſinac elmelkedeſebe foglalatoſok lenni, hanem hazaianak-is iouairol gondolkodni kellene.

Heraclitus Philoſophus Epheſuſbeli, mikor iſiu volna mondgya vala hogy ſemmit nem tudna, öreg emberkoraba mindeneket tudna.

Ez meſter nelkül tanult, magatol az igaſſag ertelmere inditatot, és mindeneket magatol tanult.

Etül kerdven egyſser miért halgatna? Mond hogy tü ſolhaſſatok.

Pyrrhus Philoſous Helyenſis. Etül mikor kerdenec mit bezellene magaual? Mond elmelkedem hogy io legyek.

Ez egyedül valo lakaſaba gyönyörkedic vala, és ritkan latatot haza nepetül. Kit azért cselekedik vala hogy egy Indiai Anaxarchuſnac ſemere vetette vala, hogy egyet ſem tanitana io emberre lönni, holot ö maga kiralyok Palotaiat gyakran latogatna.

Ez mind az tizteſſeges bölceſéghec tanulaſaba, mind kediglen tanitaſába dicsiretes volt, tudomanya mellet magat-is meg alazta, madaracskakat és malaczokat, fias diznot-is moſogatot.

Theophraſtus Philoſophus Ereſeus ſokta vala mondani, hogy könyeben kellene hinni feketlen, auagy fenelonac, hogy ſem mint ektelen bezedü embernek.

Az kic á lakodalomba halgatnanak azokrol igy gondolkodic vala, hogy auagy tudatlanok volnanac, és igy ezeſſégnec jele volna, auagy ha ezeſek volnanac, ezt elnül cselekednenec hanem ſolnanac.

Az üdöt draga költſegnec mondgya vala lönni.

KILENCZVEN EGYEDIK RESZE.

KEREZTYEN Fŏ EMBEREKnek jeles mondasi.

ALFonsus Aragoniai Királynac, mikor jelentettek volna, hogy oly ember Királynac ajánlana ſolgalattyat ket ezer arany jutalomért, ki arra kŏti vala magat hogy Velenczeſek Armadaiat egez fegyverekel együt meg egetne. Mond á Kiraly, noha nekem ellenſégim mind az altal nem csalardſágal, hanem auagy vitezſégel legyen á győzedelem, auagy peniglen inkab ſoha ne legyen.

Ezen Királynac mikor igirnec magokat nemelyek hogy Andegaui fejedelmet mint halalos ellenſéget, csalardſagal kornyul venuen meg ölnek. Monda. Tavul legyen az en tülem, hanem fegyverrel hadakozom ellene nem csalardſágal.

Annac felette mikor ſolgai tanacsot tartananac, Sfortia Ferentz ellen hogy meg ölnek meg ertven á király mond Soha neki á fele győzedelem nem teczet volna, kit annac utanna ſegyenleni kellene és megh banni. Meg fenyegetuen ſolgait is, ha á fele ügyekezetektül meg nem ſünnenec, azt cselekedne hogy maſnac gondolt vezedelmeket magoc fejere ſallitana.

Rogerius Comes Placentiai, bator ſiuŭ vitez bezelli vala Alfonſus Királynac, hogy azon magaba el tŏkellet tanacsa volna, hogy Caſtellai királt által verne, mely ügyekezetit azért jelenti meg királynac miuel hogy itili vala nagy kedues dolognac lönni á kiralynal, mint ellenſege halalat, de felette igen fel haborita á királt, mondvan neki. Nem alnoksagal hanem joſágos cselekedettel kel az io hirt neuet kereſni, nem hogy ugymond Caſtellai orſágot vennem ily meg mondhatatlan gilkoſſágal, de még egez Spaniol orſág birodalmat ſem akarna venni.

Mondgya vala hogy á királynac ſŭuenec győzhetetlennec kellene lönni, á hol igaſſaga mutattya, holot peniglen az ügyekezet nem igaſſágh ſeránt volna, iob volna meg győzetetni, hogy ſem mint meg győzni.

Ezen királynac mikor ellenſége győzédelme utan ebſegebe egy barattya küldet volna egy kenyeret és egy kicsin ſaitocskat, mond nem illeti á királt á lakodalom, mikor vitezi ehheznek el ſem veue. Pan. lib. 2. geſtis regis Alfonſi.

Franciſcus Borgias ki Gandauiai Fejedelemſéget el hagyvan Ieſuitak ſerzetibe allot volna, és azoknac Generaliſſa lót volna ſokta uala mondani. Harom dolog altal tartatnec meg az Ieſuitac ſerzeti. Szorgalmatos imatſág által, és az ſentſégeknec gyakorlaſaual. Maſot, hogy ha ſokaktol hanyatatnec ezen ſerzetnec artatlanſága Harmadik, ha igaz engedelmeſſegnec jozaga meg tartatnek. In eius vita.

Anaſtaſius Pŭſpektül mikor kerdenec, miért volna ily bó bezedŭ? Mond. Azért hogy el ne viteſſek az Csaßartol. Niceph. Calluſt. lib. 17. cap. 36. Hiſt. Eccl.

Achemenides mikor Perſiai Királytol hiuattatot volna, hogy kereztyen hŭtit meg tagadna. Mond, á te parancsolatid Király nem csak hamiſſág de felette hazontalan-is. Holot á kit arra eröltecz, hogy az mindenec teremtŏ Iſtenet meg tagadgya, azon ember könnyen arra vitetethetic hogy kiralyat-is el arulya. Miuel hogy te-is ember leuen halando vagy, az Iſten peniglen halhatatlan, és ez okon ſokal nagyob bün Iſten ellen veteni, hogy ſem mint Királyi meltoſag ellen.

Sockal nagyob ezeſſeg á cselekedet hogy ſem mint á ſolas. Holot ſoha az ezes ember addig nem ſol mig á ſŭkseg nem kiuannya, hiaba ualot ſem ſol, hanem á mit ſol magaba meg hanya veti. Az eztelennec mindenkor ſabad ſokaſa vagyon, könnyen-is foly annac bezede á ki meg nem gondolya ſollaſanac rendit. Aen. Sil. lib. 1. Com. de rebus Alfon. regis.

Egy Ægyptusbeli baratol kerdic, mi oka legyen hogy illyen igen meg vonna magatol á gyönyörüſéget mond, hogy az haragnac minden indulatyat tülem el veſſem. Holot iol tudom hogy mindenkoron az en ellenem tu ſakodik és elmemet haborgattya. Niceph. lib. 11. cap 43 Eccl Hiſt,

Alfonſus király ſokta vala mondani, hogy azok kic egyebek felet tizteket viſelnenec, annal iobbaknac kellene lönni, menyiuel nagyob tiztekbe és valoſagos bocsületbe volnanak. Panorm.

Az tizt viſelö embereket mondgya vala közörü könec lönni, kikhez meg probaltatnanac az embereknec elmejec. Mint az ötuöſek ſoktanac élni á proba köuel, az aranynac és ezüſtnec probalaſára. Idem.

Az Procatoroknac el adonyeluec felette karos, hogy ha ezüſt kötelékkel meg nem kötöztetnec. Caſsiod. ſup. Pſal. 73.

Az igaz Procator ſenki hamis Perit fel nem vezi. Greg.

Igazan mondatic á Procatornac ad meg az mit el vettel, miuel hogy igaſſag ellen cselekedtel, hamiſſag mellet allottal, meg csaltad az itiletet, az igaz Pert el nyomtad, az hamiſſagal gyözedelmet vettel. Auſt. Epiſt. 36.

Szent Agoſton mondgya vala, valamikor emberek közöt vraſagot kiuanoc, mind annyſſor az en Iſtenem elöt akarok jarni. Sup. Pſalmos.

Ne feletteb lattaſſal ajtatoſnac lenni, ſe feletteb alazatoſnac, annal az mint kiuantatic, hogy ha az tunyaſag elot futuan azt ne kereſſed, mert ſokac abba ügyekeznec teczeſeknec ſolgalni á mibe meg utalyac magok teczeſet, mert leginkab á dicsiret kiuantatic á hol el akarna tavoztatni. Hier. ad Euſt.

Minden gonozſágnac kut feie á torkoſſag, maga hanyas vetes, és vraſag kiuanas, az kiuanſágnac okai az teſt gyönyörüſeg, torkoſſágnac neme, és vralkodaſnac kiuanſága. D. Amb.

Csak á vegre emeli fel ez el mulando vilagnac boldogſaga az embert, hogy leg hamareb alſo helyre vetheſſe. Greg.

Valaki elſö tizteſſeget kiuan á foldön, az á mas vilagon ſidalmat talal, Chriſtus tanituani köze ſem ſamláltatnac á kic tizteſſegeket kereſnec Chriſt.

Valaki az gonoz cselekedetekbe bolond, az meg ezeſul á büuteteſbe.

Az eztelen minden nap vetkezik, á tudatlan hamar meg csalatik, az bolond hamar uetekbe eſik. Iſidorus.

Gonoz dolog, áranyat had által kereſni, tengereken vezedelmet, baratſágok által ſidalmat. Caſsiod.

Akar menni jo cselekedeti legyen embernec, ha buiaſaga el nem moſatatik mindenec ennek nagy volta miat el buritatnak. Greg.

Az ki buialkodic éluen meg holt, az vis elmet is meg enyhiti á buiaſagnac kiuanſága, mely nagyob ehſeget ſenued á ſüzekbe, miuel hogy edesbnek alittyak azt á mit nem tudnak.

Az ki engedni nem akar, az vralkodni ſem tud.

Nyomorult meſter az, vala ki tanituani nem volt. Boet.

Az ezes meg nem töretic felelemmel, hatalom altal meg ſem valtoztatic, jo ſerencsebe fel ſem fualkodik ſem ſomoruſagba el nem meritetik.

Az ki govoz akar cselekedni mindenkor modot talal.

Nagy jozag az, azt meg nem ſérteni á kitül meg ſertettel. Nagy eröſeg, az kitul meg bantattal meg bocsatani. Nagy dicsöſeg ha kinec arthatnal, annak meg engedni. Iſid.

Az Martyrſagnac ket neme vagyon egy kiluan maſodic elmebe cselekedetel együt. Es igy Martyrok lehetünc, ha ſinte fegyuerrel meg nem öletünk is. Greg.

Az üldözötül Martyromſagot ſenuedni, niluan valo cselekedet. De ſidalmat ſenuedni, és gyülölt emberet ſeretni, titok Martyramſág ſenuedes.

Mi fegyvernelkül Martyrok lehetünk, ha igazan az bekeſſegnec ſenuedeſet meg nem örizzük. Greg. Senki jobban nem iſmeri mi legyen á ferfiu, anagy aſſonyállat annal á ki egyut lakot, avagy á ki azoktol ſenvedet. Hieron. Az hazaſſag az földet tölti be, az ſüzeſſeg az Paradicsomot.

Adam egyedül letebe nem vetkezek, mert elmeje Iſtent köueti vala.

Kegyetlen és hamis az, á ki tizta feleſeget el hadgya, bolond az és hamis á ki hazanal tiztatalan ſemelt tart, az á ki feleſege vetket fedezi rutſaganak oltalmazoia. Chriſoſt. Eztelen és tudatlan orvos az, á ki maſt ákar gyogitani, maga sebeit nem latuan. Greg. Minden orvoſág ideieig keſerü, de az utan az faidalomnac gyümölcse egeſſegel meg fizeteric. Hier.

Mint az atya Iſten nemze igaz fiat, anagy igazat, azonkeppen az ördög minec utanna el eſek fiat az hazugſágot ſüle. Aug. Az Kazdagſagnak gyüiteſet az hazaſſag köueti, holot az mely kez kentset ſokot reitegetni, hamis nyeluel bir, az igazſag ſegenyſeget az hazugſág kazdagſágot ſerez. Hier.

Hadakba valo ßükséges io maga viseles és remenseg.

CLODOveus Galliai Király Alaricus Gothusok Királya ellen hadat akaruan inditani, nagy ajandekokat kulde ßent Marthon tiszteßegere Turonumbeli ßent egyhazba, holot ßent Marton teste vala, kouetinec parancsoluan hogy mikor az egyhazba be mennenec, elsö enckleßre igen rea vigyaznanac. Be menuen azert á templomba vecsernie idejen hallak enekleni azt á ßent Dauid Psalmußaba valo verßet. Te Vr Istен be övezetel engemet eröuel á harczra. Ily jeles ßerencses jelt ertuen, vrokhoz vizza terven mit hallot tanac volna meg mondac á Király haluan nagy remenßégel indula á hadba ellenseget meg gyözе. Egnat. lib. 1. cap. 4. Fulg. 1. cap. 3.

Az mely hadba Raimirus Spaniol Király Saracennußok ellen harcsola, lattatek ßent Iacab Apoßtal mindenektul fejer Zazloual, az sereg elöt menni, ki kereztyenec ellenseget meg remite, és megh futamtata. Fulg. lib. 1. cap. 6.

1380. Eztendöbe Movuaba be ütuen á Missai Nemet had Csehek ellen, Királyokhon nem letebe. Csehec fö Capitannya az üt közet elöt ßoluan vitezinec ellenßegeknec sokaßága gyözedelmere, bogy Istentöl kernenec segitseget, louokrol le ßaluan és ßent Venceßauskol, egyßer s-mind terdre esuen könyörgenec. Azonba Szent Venceßaus egy fejer louon megh jelenik az sereg elöt, aranyas fegyuerbe, kopiaia ezüstel tundökeluen, hogy kedıglen aranyal, mindenek lattara elößer öklel ellenßegekre, és igy nagy harczok utan, regeltul fogua eßig tartuan á harcz, mind á ket fel közöt, tizenket Csehnel tób nem veze, az egez Nemet had kedig közel mind le vagatek. Cronica Bohemica.

382. Gratianus Csaßar, mikor még ifiacska volna, és meg ertette volna hogy Romai birodalomba ßantalan Nemetnec sokaßaga rohant volna. Christus hatalmaba vetuen minden remenseget csak keues magaual ellenßegi közül harmintz ezert le vagata. Paulus Oroßius. lib. 7. cap. 23.

Conßtantinus Csaßarnac Maxentius Pogany fejedelem ellen való hadaba, Szent kereztnec jele jelenek meg az eghen. azt haluan á ßozatot, ez jegyaltal gyözöd meg ellenßegidet, ki haßonlo kereztet csinaltatuan és hada elöt hordoztatuan ellenseget meg gyözе.

Henrich Nemet Csaßar, regi Pogany Magyarok ellen harczoluan kic Nemet Orßagot rabollyak vala, Magyarok ßokot nagy kiáltaßal rohannac vala Nemetekre. Vizont Henrich Csaßar az egez hadaual Kyrie eleißont enekel vala, kibe bizuan ellenseget meg gyözi.

Friderich Csaßar meg gyözven Magyar orßagba ellenßegit. Mond. Nagy dolgot cselekedtünk vitezek, de sokal még nagyob ügyünk kouet kezik, tudni illik hogy magunkat-is meg gyözzuc fösuenßegünket és testi kiuanßágunkat meg zabolazvan, hogy buiaßagnac magunkat ne aduan á tizteßegnec határit meg ne halladgyuk.

Sigmond Csaßart mikor feddenec hogy harczrol el futot ellenßégit nem üzetue, és hogy meg fogatot ellenßegit sem öletetue meg. Mond elegh gyözedelmet nyert az, á ki ellenseget meg futamtatta.

Vrunk ßületese utan, negy ßaz ötuen ötödik eztendöbe. Az Pelagianus eretnekec Britaniaba az kereztyen hütet el akaruan forditani. Ezek ellen Britanniaiak, ket ßent eletü Gallus Pußpeket valaztanac, Germanust, és Farkast, kik mikor egy hazabat jeles rend tartaßokal igazgatnac, ßamalhatatlan Nemetekuec és Pictaußokuac sokaßaga rohana be Galliaba, kic ellen Germanus Pußpek-is töb nepel együt, fegyveret ragaduan harczra megyen. Es minden Dob, és trombita ßo meg ßünuen, csak az egy Istenbe való bizodalomra geriezte fel seregit, ó maga alleluiat kezduen enekleni, kit mindnyajan köuetenec mely kereztyenec kialtaßaual nagy gyözedelmet ada á kereztyeneknec Isten.

Athenasbeli Tyrræus Poeta egyik labaual ßanta oly bator ßivü volt, hogy had viselö Kapitannac valaztatnec Lacedæmoniaiakrol, ki ellenßeginec fö Capitannyat meg gyözе Aristomenest, ki annac elötte csak egyedül az Lacedæmoniak közul egy harczon harom ßazat meg ölt vala.

Arturus Britaniai Király Hadak ßerencseuel valo viseleßeért hires fejedelem, külömb külömb hadakba erös harczai közöt önen maga negy ßaz

és hetuen ferſiat vagot le. Aranyas ſiſakia vala, kin ekeſen Sarkany czimere fel vala meczetetue, Paiſan Boldog aſſßony kepe vala fel irva.

L Sicinius Dentatus ki Romai Achilleſnec neueztetic vala vitezi ereierűl, ſaz huz harczon forgot, arczul valo teſten negyven ót ſeb helyeit viſelte dicsireteſen, nyol z aranyas Coronaual Coronaztatot meg, egyeb ſzantalan ſok aiandekok felet.

Rolandus, Nagy Caroly király Nenye fia Saracenuſoc ellen egyedül nagyob rezre harczot, és egyedül meg öli Török Csaßar fo Baſaiat, kit Caroly Király ellen huz ezer nepel küldet vala, kit Teracutus Oriaſnac neveznec vala, és Törökeknec hadat el ßeleztuen Marſirius királt-is meg öli.

Epirusbeli Scander Bek, ki Török nyelüen nagy Alexandert tezen, ſok hamu csalárdſágat ezebe veuen á Törőknec, és hogy attya halalat meg bozzulána, Epirust, csuda okoſſagal Török kezeből ki vezi, Csaßar nepet benne le vaguan, csak keues bator ſiuü viteziuel ſok eztendeig orßagat meg tarta. Amurates és Mahumet hatalmas Csaßarokuac hadai ellen. Enrec mikor harczra indul vala ajaka meg haſaduan vere foly vala. Soha harcztol magat meg nem vonta, ſoha ellenſégenec hatat ſem adot, meg ſem ſebeſedet, hanem csak laba valamenyre egyßer ſebeſedet egy nil miat, mind annű Csaßar ereie ellen-is hartzra többet vitezibe ki nem vizen vala hat ezer louagnal és harom ezer gyalognal, egyedül többet uagot le két ezer Törőknel, nagy erejeuel ſokat bennec kette vagot egy csapaſal, nemel nec derekat kette vagta mind koldekeig.

Magyrokuac felette nagy dicsiretes neuet ßerze ez világon Hunyadi Ianoſnac vitezi ereje, ki ſokßor Török Csaßar ereie ellen keueſed magaual dicsőſeges diadalmot nyere. Mattyas Királynak-is ßerencses hadakozaſiba két Csaßarnac ereie meg rontatek egy eztendobe Töröke, és Nemete, haſonloképpen Velenczeſeknec magokba valo bizodalmok, ellene valo hadakozaſokba meg gyaláztatek. Bonf lib. 1. Decad. quartæ.

Bathori Iſtuannac Lengyelek Királyanac jo ßerencses hadakozoi Erdelyi Partoſoknac győzedelmeuel, Danczkaiaknac fel fuálkodot erejeknek meg rontaſaval, két ezer embereuel tizen negy ezer fegyveres Nemeteknec le vagataſaval. Muzka Csaßarnac ßörnyu és izonyu hatalmanak és erejenec győzedelmeuel, nagy hire neue terjede egez Aſiaba Europaba.

KILENCZVEN KET
TŐDIK RESZE.

EORDŐGI CSELEKEDETEKRŐL emberek által.

FERtelmes és undak ördögekkel valo cselekedetekrül, és azokal valo utalatos fertőzteteſekrül. Iol lehet egez könyvec iratattanac Martinus Deleriuſtol de Magia. Item in libro de Malleo Maleficarum. Mind az által, miuel hogy nem mindenut tal altatnac á fele könyuek, egy nehany ki ßedegetetet bizonyos jelek altal, micsoda itiletbe legyen az ördögi csalardſagrol az kereztyen oluaſo ezebe veheti. Mely undok eletek legyen é-fele Ordögel közöſult aſſßonyállatoknac, az Satannal, azoktol ßarmazot utalatos ſiro és rituo gyermekek bizonſágot teznec. Kirul Szent Agoſton Doctora-is emlekezik. lib. 3. de ciuitate Dei cap. 2.

Ratisbonaba két ördögel közöſült aſſonyállat meg fogatec, kic közül minec elotte meg egettetnenec, egyik vallaſt tön, mely nagy gyakorta egy ßuz leant ügyekezet legyen, hogy az ördögel teſti vetekbe ejthetne. Ily tanacsot gondoluan magaba, hogy egy ünnep nap kulön valo hazaba vinne, holot az ördög egy ßép ifiu legyen abrazatba várja vala hogyot vele beßelgetne, kinec minden ügyekezetit ßent kéreztnec jegyeuel el veri vala, és igy meg menekedik vala tüle.

Mas ßüzet Argentinumbeli tartomanyba, egy vén aſſony ſok ekrelen beßediuel fel gerjezte ifiakal valo mulatſágra, kiket mond vala hogy az ó hazanal özve gyültenec volna. El hitetetuen á ßuz á vén aſſony utan megyen, kit mikor hazaba be vit volna, monda. Maid fel menyünk az felső hazba az ifiakhoz, de te meg laſſad hogy magaba kereztet neves, ki mikor á gradicson menne fel, magaba meg ieduen, ßent kereztnec jegyet maga-

ra veti, Istennec ajanluan magat. Kit ezebe vön á koportura az ördögek enyezesebe, és nagy rut ßemeket vetuen á leanyra, ßidalmazasaual hazabol ki tazigala.

Az felyül meg nevezet förödös felesege meg valla azt-is hogy ö egy ven aßonyállat által csalatot volna meg, kit ßép ifiu legeny kepebe test ßerint meg ismert volna, ki annac utanna minden fertelmessegbe elt volna az ördögel tizen nyolcz eztendeigh.

Eordögi cselekedetek által kótetetnec meg az hazasok gyakorta.

Brixiai tartomanyba egy ifiu, egy tiztatalan leanyzo testi ßerelmebe leuen mast vezen hazas tarsul, kinek menyegzòire ez-is tòb aßßonyallatokal el hiuatatik, ki ki mind ßokis ßerint ajandekokat oztuan az Menyaßßonynac, fel emeluen kezeit mond, ez napságtol fogua keues io egesseged leßen. Menyegzó utan az menyecske minden testi ereiet el vezte, tiz eztendeig agyabol fel nem kelhetuen nagy nyomoruságba éle.

Egy Comes fö nemzet leuen ördögi cselekedetek altal ugy megh köttetek, hogy feleseget meg nem ismerte legyen. Egy üdö jartaba hazassaganac harom eztendeie muluan, neminemü dolgaiért Metinai varoson altal menuen, egy aßßonyállatra törtenedbül akad, kiuel minec elötte meg hazasulna sok ideig gonozul elt vala, nagy io akarattal mint legyen kerdezi egessege felól. Az aßonyállat vizontag á Comestül kerdi mint legyen haza nepeuel. Mond hogy igen iol laknanac és nagy ßeretetbe. Kerdi az aßony ha magzati volnanake felesegetül. Mond. Harom fiam vagyon, minden eßtendöbe hoz gazdam aßony. Ezt haluan az aßonyallat felette igen csodalkozec halgatua. Az Comes kediglen nagy ßeretettel kerdi tüle, miért ily ßorgalmatoson tudakoznec az ó allapottyarol, hogy neki meg mondana, holot tudna hogy elomenetit nem irigylene, hanem inkab azon òrvendezne. Monda az aßonyállat, bizony örülem, de egy gonoz aßony meg esküt vala ennekem, hogy ördögi cselekedetiuel azt miuelne, hogy soha felesegedet meg ne ismerhetned, mint ennek bizonságara az uduarodon valo kutba vetetet egy bü baial meg tòltetet korso, kirül azt mondgya vala az á vén aßony, hogy valamig az á korso ki nem vetetnek á kutbol, hogy felesegedet meg nem ismerhetned, de hogy mind ezek heaba valok voltanac legyen, azon igen örülök. Haza menuen á

Comes kuttya ßorgalmatoson meg kerestetvén á fazokat meg talalya, kit meg egetuen, hazasságanac gyümölcset lata.

Bresiacum neuü varosba Basiliahoz tartozo jozagba, egy menyecsket annya Nenye vizi egy hazanac felsö reßebe, holot tizen ot ifiat zöld ruhaba mutata neki, valaztast hagyuan hogy valamelyiket azok kózül valaztana maganac, az kedig egÿket sem valaztuan, vereseg miat igen meg sebesitetek vegre ketelenségböl egÿket valazta.

Egy Pap Basiliai Diæcesisbe, oly velekedesbe vala, hogy nem hinne ez vilagon, hogy Boßorkanyok legyenec, ki midön egyßer altal menne egy palon nagy hertelenségel, egy vén aßont elöl találuan, hogy elötte kinem akarna terni, á sarba tazittya, az haragiaba monda. Te Pap meg fizeted azt, kinec ßauat semminec alituan haza megyen, azon köuetkezö ejel, òve allat annÿra meg erótlenüle hogy agyabol fel nem kelhetne, annac utanna-is mindenkor az egyhazba és betegekhez ket ember segitsege altal vitetethetnec. Mely nyaualya harom eßtendeig tarta, azonba á vén aßony halalra betegeduen hiuattya azon Papot, kinec gyonasa utan mond: Tudode ki veztet legyen meg tegedet, mond á Pap, en nem tudom, mond á vén aßony. Te en felölem gyanakodol, nem-is oknélkül, mert az nyavaliat ki miat kesergetettel en adtam te read, miért hogy á pallorol ala tazital. De az en holtom utan meg gyogitatol. Meg-is gyogyula harmintz nap mulua á ßule halala utan.

Lausanum tartomanyba, egy ördögi tudomanyos ember ßomzedgyanac, minden fele labas marhajanac ßaporodasat el vötte vala, sót még felesegeuel-is hetzer mehebeli gyermeket el veztette vala. Kit mikor megh fogtanac volna kinzasi utan meg valla, hogy egy kigyot asot volna be ajtaja küzebe ala, kit ha ki asnanak meg ßünnec minden nyavalya. Igaz mondasa iegyek altal meg bizonyitatec.

Egy Richsofen nevezetü varosba iria ugyan azon auctor hogy volt egy fö kazdag embernec terhes felesege, kinec minec elötte szulne meg hagya az elöt egy nehany hettel á Baba, hogy egy hires bu baios aßonyallattot hoza semi okon ne ereztene, mert bizonyoson mehebeli gyermeket el veztene.

De egy nehany nap muluamulatsagért ki menuen az az aßony hazabol, ozze gyült az aßonyallatoknac lakodalmaba, ez gonoz tevo aßonyállat-is magat be uetuen azonba az lakodalomnac helyere, mind ket kezeuel hasat illetuen mint ha ő avendezne neki, mely illetes utan azon ßempilantasba erze gyermeknec faidalomal mehebe valo mozdulasat. Az aßonyállat meg ieduen azon haza megyen, hozza hiuatuan Babaiat mint tòrtent volna dolga meg bezeli, ki el ieduen mond, iaj az gyermeket el veztettuc. Be is tellyesedek mondasa, mert az gyermeket darabonkent ßakadozua ßüle.

Basilea tartomanya mellet levö Dan nevezetü varosba, egy babat egettenec meg, ki kinzasi utan meg valla, hogy negyuen gyermeknel töbet ölt volna meg kerezteletlent mihelt ßületettenec töuel fejeket meg liukazt tan.

Hasonlo gonoz aßonyallat Angentinum tartomanyaba annÿ kerez teletlen gyermeket monda, hogy meg ólt volna, hogy ßamat nem tudna.

Mas varosba vala hasonlo hires bozorkany, ki egy jeles kazdag ember terhes felesegenec magat babaságra ajanluan, noha ßep ßoval tule el bocsattya, ielentuen hogy ßolgalattya meg nem vetö volna, feluen gonoz tetemenyetül. De mikor ßulesénec ideie el-jöue mast hiuata, kit meg ertven á gonoz aßonyállat, nyolczad nap mulua ßulesénec, ejel harmad magaual be megyen az beteg aßonyallat feküuò hazaba, és agyahoz kezduen közelgetni. Meg remüluen á beteg mikor vrat akarna kiáltani, mind nyeluet mind egyeb tagait erze meg alunni. Mond az aßonyállat, ez á gonoz aßßony nem akarta hogy en legyek babaia, de el nem megyen vele. Az mellete valo aßonyállat mond, lam mineküne semmi artalmunkra nem volt, keruen hogy bekesseget adna neki. Mond az, miuel hogy beliuel haboritot meg engemet, belibe en-is meg haboritom, azonba illetuen á beteg hasat, nagy faidalmakat kezde erzeni belibe. El menuen tüle az aßonyallatok, lassan lassan ßoua és ereie meg adaték vrat hozza hiuan mint lôt volna dolga meg bezelle, igiruen azt hogy faidalmat nem erzene het holnap elôt, kit vra vigaztaluan ßép ßauaual csak alombeli dologra magyarazuan.

Hat

Hat holnap be teluen mondhatatlan nagy kinokat ßenuede, ugy hogy sem jel sem na pal nem nyughatnec győtreluui miat. Mind ennÿ sok nyaualyv közöt-is sok kônyórgest altal ßiue ßerint ajanlya vala magat Istennec, és azokbol valo meg ßabadulasat keri vala, ki meg is halgattatek. Mert zeki utan annÿ sok rutságot ótte ki testebül, hogy maga-is utalana, vrat és fiat oda hiuatuan, mond, most tetzik ki az en alom latasom, ki latot hogy emberi allatba lenne auagy termene töuises rosa vezzö, fa, csont, és hasonlo egyeb undokságoc? auagy kitek latta, hogy en ettem volna ily eledeleket.

Palledius iria in usta Sancti Macharÿ, hogy egy Ægyiptusbeli embernec felesége ördögi cselekedetek altal, ugy teczik vala minden embernec, á ki aßonyállatot latna hogy kaczola volna, noha emberi ßozatot adna, kit ßent Macharius meg gyogita monduan. Nem egyeb okat ez ördögi cselekedetnec, hanem hogy sok üdòtül fogua az VRnak ßent testet nem vötte volna hozza.

1594. Eztendóbe egy aßonyállat Aquitaniai meg fogatatot, és minden kinzas nelkül ily vallast tòt mint Delrius iria lib. 2 Mag. disq. cap. 5. sectione 3. ex Florimundo. Hogy még mikor ifiacska volna, es egy embertül meg töretetet volna, ßent Ianos estin ejel azon embertül egy mezöre vitetet, és ot meg aluan egy bük fa vezzövel körülem nagy kerek helyet ki jegyze, az utan egy könyuecskeböl valami titkos igiket kezde mondani, azonba nagy hertelen, egy nagy fekete Bac kecske jelenec megh ket aßonyállattal együt, az utan egy ember iöue elo Pap kontösbe. Az kecske bac kerde az en gazdamtol, micsoda leany volna az? Mond ezt en teneked hoztam, hogy á tieid kòze ßamlályad. Mond az leanynac á kecske bac hogy bal kezeuel kereztet vetne, és mind az vele valo ßemelyeknec monda, hogy közel hozzaia mennenec, hogy közöntenec ötet, kit meg is cselekedenec sarka allyat meg csokoluan. Az kecske bac ßaavai közót vala egy fekete ßinü gyertya, kinec vilaga rut vala, eból ki ki mind kezebeli gyertyaiat meg gyuittya vala, és á kecske bakot imadgyak vala, és elötte allo medenczebe penzt hannak vala.

Masod-

Masodszor ismet azon Olaz vive azon aszony embert azon helyre. Ackor kiuana á kecske bac hogy haia közül adna neki kozorut, az Olaz hajat el meczuen az aszonynac, â kecske baknac adgya, ez jegy altal maganac jegyze á kecske bak az aszonyállatot, kit fel fele viuen az bokorba meg nyom. Kinek undoc és hideg maguat, felette izonyunac mondgya vala lenni, hasonlonac az jeghez. Minden holnapba mondgya vala, hogy közönseges gyülekezetek lenne egy kutnal, kit Domenec neveznec vala, mely gyülekezetbe ö-is mondgya vala hogy szantalan sokszor ment volna hatuan magaual, kic mindnyaian fekete giertiat viuen á kecske bac szarvai közöt valo giertiarol gyuittiak vala meg, ez utan mindniajan tanczba kerekeduen, hatokat egy mashoz illetuen vigadnac vala, azon helien oztatik vala mindeniknec bizonios tizt, kótesre, uetesekre, és egyeb szamlalhatatlan gonoz cselekedetekre, holot elobeli cselekedetekröl szamat-is kel vala adniok.

Sok külömb külömb etelek italok utan Ioannes de Vaux Stabulensis, fertelmes egymas közöt valo elegedeseket iria, Belzebub és Astaro ördögök ielen voltaba, kiktul port veven kit az egre fel hannak, kibol kó esóket, és egyeb vezedelmes fergetegeket inditonak.

Efele órdögekkel kòzòsült emberék kinzasok ha gyakorta oly kemeniec, hog semmi modon akar mint gyòtredtessenék-is nem vallanac, okat iriak hogy kerezteletlen gyermekeknec sziuebòl, es egyeb tagaibol kenetet csinalnac magoknac, auagy porra teuen, magokat azzal hintik, és sok egyeb órdògi babonaságok által, mint Binsfeldus irja. Neha avagy nem érzik kinokat ugy mint mikor az òrdög körule forgoduan az csigaknac kòteleit meg nyuittia, auagy az kòuet kòngebeti auagy szauat meg fogya, bizonyos termezet szerint valo oruossagokat aduan néki, mint ha csak almaba latatnec szenuedni, és az kòrnyul alloknac szemék feniet el vezi mast latatuan szénvedni, auagy egetesék ellen valo orvossagokat adni, hogy csepegeteséket ne erezék.

Egy aszonyállat vallast tón, hogy noha vraual Posonba lakot volna, mind az által azon agyba az órdògél-is kózósult volna, kinec soha mas fel penznel tóbet az òrdòg nem adot volna, nagy igireti kózül-is.

A Dunantol csak közel Hamburghoz, azon udobe egy aßonyállatot egettenec meg, ki korpaiaba tikiainac oly eledelt kevert vala, kiuel nagy sok tikmonia lót volna. Azonba egy mezaros ebe uduarara menuen á korpat meg eßi, haza menuen Gazdaiahoz tekereguen, és ßokasa ßerint faidalmat ßenueduen, tikmonyat ganelic, meg nem sok udo mulua az mezaros csodaiara tobet hullat, mind az ebel együt falu biraiahoz menuen panaßolkodec, nagy órdögi tetemenyeröl ebeuel, azonba meg asitani kezduen és ohaitani az eb, biro elot-is hasonló tikmonyat vet ki. Meg foguan az kire gyanakodik vala az aßonyállatot, vallast tót hogy tikiainac az eledelt csinalta volna nem az ebnec, miért ötte meg.

Ez el mult 1618. Eztendöbe, Hamburgba töbet egettenec meg negyuen aßonyállatnal, varos fö biraiaual, izonyu és rettenetes dolgokat vallottanac, ugy annyra hogy magok mondottac Isten ellen, annij bozzuságokat cselekedtenec, hogy soha igaz Isten nem volna, ha azokat á nagy büneket el ßenuedne, kit ßanßandekal ellene cselekedtenek.

KILENCZVEN HARMADIK RESZE.

EGY NEHANY MARTIROKnak ßenvedesekröl.

SZENT Ignatius Martyr Szent Ianos Evangelista tanituanya, Antiochiabeli Püspek, Traianus Csaßar ideiebe, Romaba kötözue vitetetic, ki midön az fene orozlanoknac ßaggatasara vettetet volna, és halána orditasokat, nagy örömel mond, Christusnak gabonaia vagyoc, oktalan állatoknak fogai közöt meg öröltetem, hogy tizta kenyernec találtassam. Euseb. lib. 3. cap. 30. Niceph. lib. 3. cap. 19.

Attalus Romabeli Pogany vadac ßaggatasára vetettetik, kic latuan az ßent embert, meg ßelegyeduen, csak teßtet sem akarák illetni, kit ßantalan külömb külömb kinokal gyötrötetuen, Chriſtuſba igaz fundalt hütivel és remenſégeuel, nagy engedelmeſſégel, és batran mindeneket el ßenveduen tüzre vetteti: vas-ßekhe ültetetuen. Euſeb. lib. 3. cap. 4.

Policarpus Szent Ianos Evangeliſta tanituanya, ki Marcion eretneket elöl találá utaba, és kerduen Marcion eretnek ha iſmerne ötet. Mond Policarpus, iſmerlek mint Ördögnec elſö ſzületet. Ez M. Antonius és L. Vero alat, Smirniabeli Puſpek leuen, hatuan eſtendöskoraba tüzre itiltetik igaz hütiért Chriſtusba, kit meg ſertuen ſebes langnac ſerenyſege, azon tüzbe dardaual által veretik, az Iſtentelenektül. Euſeb. l. c. 15.

Beniamis neuü Diaconus midön Perſiai Gororaneus király eleibe vitetet volna, és kenzeritetnec hogy hütit meg tagadna. Mond az Királynac. Mit erdemlene az, á ki az te hatalmadat meg tagadna, és mas Királyhoz allana? Mond az király gyötrelmes halált. Mond Beniamis. Mit erdemlene tehat az á ki ez világnac Vrat meg tagadna, és annac tizteſſeget haſonlo magahoz ſolga tarſánac adnaz? Ezt haluan á király, hegyes ßalkakat faragtatuan, kezei és labai köze veretete, kit latuan á király hogy nagy vigan ßenuedne, maſt ßemerem teſtebe altal verete, annac utanna, mas ſok hegyü fat kezitetuen alſo rezsnec teſtebe vereteti, kiuel ßörnyen kinoztatuan, lelket az Vrnac meg ada, kinec nereért hiuen hadakozek. Theod Hiſt. Eccl. lib. 5. cap. 39.

Barlaam Martyr annÿ ßörnyü kinokat ßenuede, hogy gyötrelmibe az boheroknac kezekel faradna. Kit az Baluanyok oltarahoz vonuan, karjat az oltalra fel tetetic, mint ha áldoznia kelletnec tüzet rakuan karja körül, veluen azt az Iſtentelenec, hogy az kez egeteſe által, az baluanyoknac bizonyos áldozatot tenne, de ot-is alhatatoſon meg marada az lang közöt. Baſilius Magnus in ſermone de Barlaám.

Diocletianus és Maximianus Csaßar alat, rettenetes üldözések és gyötrelmec lön az kereztyeneknec Alexandriaba föképpen, holot kezeknec, és laboknac vyait el vagatuan, orrokat, és füleket el meteltetuen, nagy ßidalmas gyalazatra adátatának, hogy mindenektül neuetetnenek.

Vgyan ottan sok kereztyenek meghſuttettenec. Holot ket Nemes embert meg foguan es eröltetni akaruan, hogy az ördögeknec aldozatot tennenec mondanac, vigyétek minket az ti oltarotokhoz, kik midön oda erkeztenek volna, karjokat az oltalra á tüzre teuen mondanac, ackor mondgyatok hogy áldozatot tettünk mikor lattyatok hogy karainkat á tüztöl vizza vonyuk, kik mind addig alhatatoſon meg maradanac vallaſokba, miglen karjoknac huſa tellyeſſegel csontairol el valnek.

Aphrates neuü Remete midön cellaiabol ki jöt volna, hogy az hiueknec lelki eledelt oztana, latuan Valens eretnec Csaßar Palotaiabol, kerdi houa menne. Mond Aphrates könyörgeni megyek á te birodalmadért. Felel neki Csaßar, hazadnal kel vala azt cselekedned, ki baratok torvenyet tartod, csendeſsegbe vezteg üluen. Mond Aphrates. Iol mondod Csaßar hogy azt kellene cselekednem, meg-is cselekedtem volna tökelleteſen, ha Chriſtus juhainac bekeſſége volna. De miuel hogy nagy ſok homaly fogta legyen be az környül valo helyeket, és nagy felelmes dolog legyen hogy nagy vezedelem ne kouetközzek és el ßiggadis á vadaktol az juhoknac, engemet-is á ßukség kenzeritet hogy vigyazzac és minden tehetſégel azon legyek, hogy az Chriſtus nyaia vezedelembe ne eſſéc. Mint teczik teneked O Csaßar, ha leanyzo volnec reitec hazba be zaroltatuan, orſot ujjam közöt forgatnec, és gyapiu körül forgodnam, azonba tekintenem tüznec ſebeſſégenec gerjedezeſet, minden felol atyam haza körül, ki miat maidan meg kellene emeztetni, az oraba mit kellene cselekednem, kerlek az nagy Iſtenre mond meg ennekem Csaßar? Ha hazamba kellenec ülnem, és onnat nezelnem hazamnac ßornyü egeſet, és magamra varnom á tüzet, auagy peniglen reitek hazamat mindgyart el hagyuan alas-fel futosnom vizet kezembe vennem, és minden ügyekezettel az langot meg oltani. Iol tudom hogy azt mondanad, hogy azt kellene cselekednem, á mint az ezes leanzo cselekednek. Vgyan azont itilem hogy kellyén cselekednek ennekem-is moſtan. Miuel hogy te ugy mint egy menyütö kö az mi atyanknac hazar fel gerjeztetted langal egeted, és minden igazab kegyeſſéget tüzel puztitaz, minden fele futkoſunc hogy az nevelkedö langot meg olthaſſuk. Ezt haluan á Csaßar fenegeteſéuel halgataſra kenzerite, egy peniglen az

Csaßar Comerniki közül ektelen haborgatuan ily merez feleletiért, mindgyart be menuen Csaßar fördö hazaba, hogy vizet kezitene vranac mosdasára, meg bolondul, és meleg vizbe, be esuen meg halazon oraba. Kit halvan á Csaßar itile az ßent emberen tót bozzuság tetelnec büntetesénec, de mind azon altal, eretnekségebe meg marada, Pharaho ßiuenec kemenysegeuel. Theod. lib. 4. cap. 25. Niceph. lib. 11. cap. 25.

Numerianus fejedelem az órdögtül inditatuan hogy á kereztyeneknec gyülekezetekbe be menne Antiochiaba holot az kereztyenek mind együt valanac az templomba, Babilas Püspek templom aitajat meg aluan monda az fejedelemnec, azt en nem engedem hogy az nyai kóze farkas menyen. Ez ßokat haluan Numerianus magat meg tartoztata meg feduen és fenegetuen á Püspeket ily vakmerőségeért, kinec parancsola hogy az ördögeknek áldoznec, ily nagy ellene valo vetkeinec el töruleseért, ezel együt nagy böcsuletet igiruen neki. De mind ezeket Babillas bator ßiuel megh vtaluan, harom attya fiaiual együt meg öletetek. Niceph. lib. 10. cap. 28.

Vincze Martyr Hispaniaba ßantalan kinokat ßenuede, vegre teste annyra Palczakal el ßaggataték hogy alig vehetne lelegzetet, annac utanna vas rostelra teuen, meg sütek, és az utan feje vetetetik. Kiket Christushoz valo igaz ßeretetiért, nagy csendez ßüuel ßenuede Diocletianus Csaßar ideiebe. Auctor Pruden.

Iulianus Apostata ideiebe mikor Babyllas Martyr tetemit Daphnis berekbol Antiochiaba vinnec á kereztyenec nagy enek ßoual, Szent David Psalmusát enekeluen: Szegyenitessénec meg mindnyaian azok kik baluant imadnac, és dicsekednek az ó baluanyokba. Iulianus parancsolattyabol mind meg fogatatanac, és tömletzekbe vetetenec, kic közül egy Theodorus neuü ifiat regeltul fogua egez tiz oraig ozlophoz kötözuen fel akaztata, és ßörnyü kinokal kinoztata, kik közöt Theodorus nagy bator és csendez ßiuel enekli vala, Szent Dauid mondasat. Szegyenülyenec meg mindnyaian azok kik haluant imadnac, ugy annyra hogy az hoherok, és az birak csudalkoznanac ily nagy kinoknac bekességel valo ßenuedésebe. Kit latuan Salustius Antichiabeli fö tiztarto Iulianushoz menuen, monda ha az kereztyenec kesergetesénec beket nem hagyunk, dicsiretet és dicsöseget

kezitünk nekik, mi magunknac neuetest ßerzünk. Ezt haluan az Istentelen Csaßar az foglyokat el erezte, Theodorust-is velek egyetembe, ki testi kinßenuedese utan sok eß endeig élt.

Lucianus Antiochiabeli Presbiter Nicomediaba, Csaßar elöt Christusrol vallast teuen, tömleczbe vettetic, holot titkon meg foitatik. Eus. lib. 9. cap. 6. Niceph. 7. cap. 16.

Marcus Püspec Aretusábeli, Constantinus Csaßar ideiebe le törven á baluanyok templomat, Iulianus Csaßar ideiebe, ki kereztyen hüttöl el ßakadot vala, Kereztyenec Decretomat ertuen az Aratusbeli Poganyok, Isten felö Püspek ellen fel tamadanac, mezitelen egez varoson hordozac, ektelen vén testet vereségel ßagatuan, Scholaba menö gyermekek-is pennaiokal és egyeb hegyes ezközekel testet liugatak, testet teiel és mezel meg kenven kosarba magas helyre fügeztuen á napnac melegsegere, meheknec, darasoknac, és legyeknec csipdezesere hagyak. Theod. lib. 3. cap. 7.

Persiabeli Sapor király ideiebe ßantalan kereztyenec meg öletetenec, Király uduar nepi közöl-is, Azades Király Hop mestere-is ki Kiralynal felette kedues vala, hiuen hadakozek órdög birodalma ellen. Kinec halala utan nagy banatba esuen á Király meg ßünec az öldöklestül, csak feiet feiet az kereztyeneknec vagattata le. Zozom. lib. 2. cap. 2. Niceph. lib. 8. cap. 37.

Iulianus Apostata ideiebe Meros varosba Phrigiabeli feiedelem ot valo kereztyen templomot meg nitata, ki sok üdötül fogua puztaba allot vala, és baluanyok oßlopit be viuen fel emeltete. Kinec undok tizteleteket nem ßenuedhetven Macedonius, Theodulus és Tacianus ejel be menuen á templomba, minden baluanyokat ozze rontanac, kiért nagy sokan az kereztyenec közül meg fogatatanac, ezeket latuan artatlan vitetetni az fogságba, magok cselekedetekrül vallast tenec. Hogy peniglen ily gyalazatért nagy kinokat ne kelletnec ßenüedniek parancsola az tiztarto hogy Isteneknec áldoznanac. Kiket midön latna, hogy heaba intene, sok gyötrelmes kinokra adata testeket, azok utan vas rostelra vetetuen meg sütete, mely kinokat nagy vigan és neuetessel ßenuednec vala. Monduan á

kegyetlen tiztartonac. O Amachi hogy ha sült hust kiuantal, hogy iob ízüen ebessel benne, forditasd meg tetlunket hogy mindenestul meg sülyünk. Socrat. lib. 3. cap. 15. Niceph. lib. 10 cap. 10.

Szent Lörintz Martyr Xistus Papa Diaconussa és egyhazi jozagnac gonduiselöie, mikor latna hogy lelki Pastora halalra vitetetnec, kezde sirni, nem Xistus szenuedeseért, hanem hogy töle el szakaztatnéc, kit ily szoual szolit meg. Houa megy atyam fiad nélkul? Houa sieczszent Pap Diaconus nélkul? Te soha nem szoktal vala áldozni szolga nélkul? Mi cselekedetem teneked nem tetzet atyam? Probald megh ha melto szolgat valaztottale, kire biztad az Vr szent Vérenek oztogatasat, és á szentségeknec szolgaltatasat, átol meg vonzod á te veredel valo kozúsuleset. Mond neki Xistus Papa. Nem hadlak el en tegedet fiam, de teneked nagyob bayrinasra kelletik menned. Mi ugymint vénec könyeb pallia futasst vezünc, tegedet peniglen ugy mint ifiabat. dicsóségesb gyózedelem var az Tyrannuson. Ne kóséregy, harmad nap muluan engemet könaez. Harmad nap mulua azért Decius kegyetlen Csaßartol sok egyeb kinoc közül elevenen vas rostelra kötöztetik, lassu tüz által sütetetic, ki mikor fel rezent meg sult volna, monda á Tyrannusnac. Meg sult, fordics és egyel, igy gyözi vala meg bator szineuel á kemeny tüznec egetesét. Amb. lib. 5 officiorum cap. 4. & lib. 2 cap. 2.

Marinus neuü vitez ember, ki Ierusalembe kazdag fo ember vala, mikor Valerianus Csaßar tizt viselö tarsánac ákarna maga melle valaztani, egy tizt viselö tarsi közül irigységból inditatuan, monda Valerianusnac, nemlehet Marinus felyeb valo tiztbe mert kereztyen. Kerdi ezt haluan á biro, ha á dolog ugy volna. Mond Marinus ugy vagyon nagy fel szoual, kereztyen vagyoc. Harom orat ad neki á biro gondolatra. Ki menuen azert á törveny hazbol az üdobeli Theotecnus neuu Puspek kezen foguan templomba vizi, hütibe meg erösituen szabliajat ki oldalan vala mutatuan és az Evangeliomot, kerdi é kettö közül melyeket ákarna valaztani,

Marinus az Euangeliomot fel gerjet hütiuel valazta. Monda azért Theotecnus, vegyed el á mit valaztottal fiam, és meg utaluan ez jelen valo eleret, az öröke valot remenyed, bizuan menyel, és ved el az Coronat melyet teneked az Vr kezitet. Ki menuen azért á templombol az ora be teluen, az tör vény hazba erkezuen monda kerdes nélkul. Inkab kel Istennec engedni éleinknec törvenyé szerint hogy sem mint az embereknec, kit haluan á biro mindgyart feiet veteti.

Diocletianus Csaßar ideiebe valo kereztyeneknec öldöklesébe, találtatec egy Peter neuü, ki Csaßar udvaraba neueltetet vala fel az Vrsias közöt ez kereztyeni vallasaért Nicomediaba mindenec lattara vitettetek azördogoknec valo áldozat tetelre, kit nem akaruan cselekedni, oly sürnyen meg veretetec hogy husa csontyairol le szakazna, annac utanna soseczettel minden sebeit meg töltek, de mind ezeket csendez szinel el szenuede, annac utanna hozanac vas rostelt, gyenge tüzet teuen alaia, hogy tovab kinoztatnec, ezek közöt kediglen az Istentelen Hoberoc sünetlen izgatyak vala hogy vallasat meg valtoztatna, az kediglen álhatatos leuen hütibe, nagy gyötrelmi közöt, lelket Istennec ada. Kinec nagy álhatatosságat latuan Dorotheus fo Comornic, és ugy mint Csaßar iffiainac oktato mesterel (ki nagy sokat az kereztyeni hütre haitot vala) Gorgoniussal együ, tüb Csaßar szolgaiual mondanak hogy ök-is kereztyenec volnanac, kiket sok kinok altal az kegyetlen fejedelem mind megh ölete. Euseb. lib. 8. cap. 6.

Vitalis Martyr mikor á Poganyok kenzeritenec hogy Chrisstust meg tagadna, annal inkab vallasst tezen vala, kire meg düheduen az kegyetlen hoherok, minden gondolhato kinok altal gyötrec, ugy hogy semmi epseg testebe nem talaltatnec szantalan sebec miat, kiket nagy bator szinel szenued vala monduan: Vram IESVS CHRISTVSOM en üduezitöm, és en ISTENem parancsolyad lelkemet hozzad venni,

nert immar kiuanom azt el venni á Coronat, melyet á te Angyalod enneкem meg mutatot, mely könyörgeſet el vegezuen lelket ki bocsata, Dioclетianus Csaſſar ideiebe Bononiaba. D. Hieron. ex hortatione ad virg.

Cyrillus Hierapolibeli Diaconus Conſtantinus Csaſſar ideiebe, ſok baluanyokat özze ronta, kiket á Poganyok imadnac vala, kic Conſtantinus halalautan Iulianus Apoſtata ideiebe meg emlekezuen bozzuſágokrol, Cyrilluſt ſok kinok altal meg ölik, haſat ki metzve" nagy dühеſſegekbe, majat fogokal meg ragac, kiknec gonoſſágokat nem ſenueduen Iſten ſörnyu képpen meg büntete oket, mert fogok egyßer s-mind ki eſenec, az utan nyeluek meg rothaduan ſarokba el veze, vegezetre meg-ü vakulanac, kiknec peldaiok nagy utat nita az kegyeſſegnec Prædicallaſára. Theod. lib. 3. cap. 7.

Germanicus neuü iſiat mikor az pogany Király biro meg akarna haitani ügyekezetitul, és el ſakaztani Chriſtus ſeretetitol, mond neki iſiu vagy, és eletednec ſép viragaba türdoklel, könyörüly magadon, az kediglen, Chriſtushoz valo ſerelmebe maga ellen ingerli vala az fene vadat hogy hamar meg emeztetnec, hogy gyorſaban megh menekednes ez hamu elettül. Euſebius lib. 4: cap. 15.

Nemeſius Ægyptusbeli hamiſſan vadoltatec, mint ha toluaiokal tarſalkodot volna, mely hamis vadolaſt bizonſágok altal ſemmié teuen á biro elót, vizontag be vadoltatec hogy kereztyen volna, kiert vasba veretetek és biro eleibe vitetetuen, ez Iſtentelen biro ket annij kinokal gyötrete mint az niluan valo gonoz tevö toluaiokat Chriſtusba valo hutiert, toluaiok köze ſamlaltatuan Chriſtus Peldaia által, és tüz altal meg emeztetik.

Neſtabius, Euſebius és Zeno atyafiac, Gaza varosbeliecnec dühеſſegekbe hazokba lappanguan meg fogattatnac, és oſtorozaſok utan tömletzbe vitetetnec. Annak utanna egez varoſnac rohanaſa leven ellenec hogy az ü utalatos baluany imadaſokat meg fertöztettec volna, tömletzekbol ki vonyak, neha orczul á foldon vondozzac, neha hanyota feketuen, neha verik palczakal, neha köuezic, mindennel á mit elób kaphatnac vala rontzolyac vala. Az aſſonyállatok-ü ſónö bordaiokal, ſakacsok forro

vizeskel

vizekkel, nemelyek nyarſokal kinozac vala, vegre varosbol ki vonuan dögök helyen meg egetik. Zozom. lib. 5. cap. 8.

Sanctus Diaconus ſületetuen Viennaba, halhatatlan kinokat ſenuede az kereztyeni hütért, ki midön kinoztatnec az hoherektol egyebet nem mond vala, kereztyen vagyok ezert ſenuedek, á neuért, á varoſért, nemzetemért. Kiból mikor latna á Pogany tiztarto hogy egyebet ki nem vehetne, minden kinzo gyötrelmeket el ſenvedven, vez tablakat meg tüzesituen teſtere ragaztac, azoknac ſebi meg gyogyulnan, meg vizontac azon kinzaſra vonatic vala, kinec teſte enny ſok kin ſenvedeſec utan, megh ujratik vala csodalatos képpen, fene vadak-is ſaggataſára vettetic, vegre közönſéges helyen vas ſekbe tüz köze ültetetic, de ezzel ſem artvan neki, feje vetetetik. Euſ. lib. 5. cap. 1.

Perpetua és Felicitas aſſonyállatok kereztyen hütekért terheſſec leuen orozlanoknac vetetetnec kiknec ſaggataſok közot lelkeket az Urnac ajanlac nagy batorſágal. D. Auguſtinus & Volateranus.

Blandina Antoninus Verus Csaſarſága alat, mikor az kereztyenek Viennaba és Lugdunumba üldeztetnenec oly nagy álhatatoſſágal kegyetlen hoherоknac ſenvedö gyötreſeket, hogy regeltül fogua eſtig korüle valo ſörnyü kinzaſoc miat el faradnanac, vegezetre egy gerendahoz kötic, hogy az fene vadakrol el ſagattaſec, de ſemmit azoknek nem artuan, tömletzbe vetetetic ſok egyeb ſörnyeb kinzaſokra uyoban ki viteletec, kiket mind meg gyözuen az hiruatatlan Coronara hiuatatek. Euſeb.. lib. 5. cap. 1.

Euphemia Aquilleabeli ſüz Szent Dorottya ſüz Martyr nenye, meg utaluan atyanac undok baluány imadaſat, tellyeſſegel Chriſtushoz ragazkodec. Kiért Iſtentelen attyatol mind nenyevel együt, Pogany biro kezebe adatatec, és ſok meg mondhatatlan kinzaſok utan feje vetetetik.

Maſod Euphemia ſüz Calcedonba Dioclетianus Csaſar ideiebe veſſözeſeket, csigazaſokat, kerekbe töreſeket, és tüzet mikor mind meg gyözöt volna, orozlanoknac vetetetuen el ſaggattatik.

Tecla Szent Pal Apoſtal tanitvanya Chriſtusba valo igaz vallas ſaért, kigyok közе vettetetic, mednéknec, és orozlanoknac, kiknec ſokot ſene kegyetlenſégeket, Chriſtushoz valo könyörgeſével meg ſelegite.

Szent Lucza ſüz Siracuſabeli minec utanna Szent Agotha koporſoianal, anyanac könyörgeſe által ki vérkorſágba betegeskedic vala, egeſeget nyért volna, haza jöuen, mond anyanac. Az mely jegy ruhat az en hazaſitaſomra rendeltél, kerlek azokat ad el mind és ozd az ſegenyeknec, kit meg-is cselekedek. Ezt ertuen jegyeſe kinec jegyzettes vala, akaratya ellen ſulei Paſcaſius tiztartonal be vadollya, hogy kereztyen volna, kit hiuatvan á tiztarto és meg dorgalvan hütiről, ſép ſouaual-is intuen annac el hagyaſára, kit annal inkab latva fel gerjedetnec lenni hütibe, mond Paſcaſius, meg ſünic á beſed miker vereſeg következic. Mond Szent Lucza, az Iſten ſolgai nem ſükelkednek ſo nélkül, kiknec Chriſtus Vrunktol mondatatot, mikor királyoc és tiztartok elöt állotoc, ne gondolkodgyatok mit ſollyatok anagy mint, mert abba az oraba adatic tünektéc ſolus. Mert nem tü vattoc kik ſollotoc, hanem á tü atyatoknac lelke, ki tü bennetek ſol. Kerduen Paſchaſius vagyone te benned ſent lelek. Monda Szent Lucza, á kic ſüzen és kegyeſſen élnec azok templomi az ſent leléknec. Mond Paſchaſius. A bordely hazba vitetlec tegodet hogy el hadgyon az Szent lelek. Felel Szent Lucza. Ha akaratom nelkül parancsolod ſeplöſiteſémet, az en ſüzeſégem Coronaja kettö leſen. Ezen megh buſuluan Paſchaſius, á bordely hazba parancsolya hogy vonataſſéc, hogy ot megſertözteſſéc, de Iſteni hatalom által ugy meg erösitetec állo helyebe, hogy ſemmi erövel onnat ki nem mozditathatnec. Ez okaért az ſüz körül tüzet gerjeztet, kit ingyen ſem erven az lang ſok egyeb kinozaſoc utan állo helyebe fegyverrel torka által veretik. Szenvedet Maximianus és Diocletianus alat.

Aurea néuü kegyes és Iſten felö aſſonyallat, Claudius Csaſar ideiebe, nagy baterſágal Chriſtusrol vallaſt tenen eleuen ſenen meg ſütetetik.

Chriſtiana Szüz Iulianus Apoſtata alat Chriſtusba valo hütiért az Poganpoknac ſok fele nyomorgataſokat ſenvede, kinec még ſaiat edes attya ſem engede, hanem undok tömletzbe rekezte, és hogy hütiről közönſéges helyen holot Martyrſágot kel vala ſenuedni, ne tehetne vallaſt, nyeluet el meczi. Annac utanna nilakal által leuöldöztetuen álhatatoſſagal Chriſtuſért ſenuede. D. Auguſt. in Pſal. 120.

Anaſtaſia Romabeli kegyes aſſonyállat az ö maga ſaiat ferjetül kereztyen hütiért Diocletianus Csaſar ideiebe Pogany biro kezeben adatic, kinzataſra, ki tömletzbeli ſok undokſágnac ſenuedeſi utan megh egetetik.

Szent Cicellie Romabeli Szüz nemes nemböl ſzarmazuan, akarattya ellen Valerianus Romai nemes iſiunac jegyzetetet vala, ki annac elotte ſüzeſéget Chriſtuſnac ajanlotta vala. Elsö menyegzöienec ejen igy ſol Valerianuſnac. En Valeriane az Angyal örizete alat vagyok ki az en ſüzeſegemet örizi, laſſad azért hogy en velem olyat ne cselekedgyel, kiuel Iſten haragiat ellened indicsad. Ezt baluan Valerianus ingyen ſem mere illetni, hanem monda Cicellyenec, ha en azt az Angyalt lathatnam kereztyen lennek. Monda Cicellye, kereztſeg nélkül azt nem lathatni. Kinec lataſának kiuánſágaért kereztſéget kiuana. Ez ſüznec azért inteſere Orban Papahoz igazitatek ki koporſoba lappang vala, az nagy üldözesbe, kitül meg kereztelkeduen, vizza teruen Cicellichez lata az Angyalt Cicellienel imatkozni nagy fenyeſſegbe. Hiuatya atyaſiat Tiburtiuſt hogy ily csodalatos dolgot latna ö u, kit meg tanituan Cicellye á kereztyeni vallaſra, Orban Papatol meg kereztelletic, haſonloképpen lata ö-is az Iſtennec Angyalat, kic rövid nap mulva Almachius tiztartotol Martyromſágot ſenuedenec. Kitöl Cicelle-ü megh fogatatec elö keruen tule Valerianus és Tiburtius jozagit, kit ez kegyes ſüz mind az ſegenyeknec oztot vala. Ezt ertuen ez Pogany tiztarto meg buſuluan hazaba vizza küldi hogy förödö hazaba meg egeſſec, de imadſági közöt az lang nem illetuen, az hoher be menuen hozza haromſer fegyverrel fejet akara veuni holt eleuenen hogy ki harmad nap mulua azutan az Vrba el nyugouec. Alexandriaba Decius Csaſar ideiebe. Sabel. Sur. & Rom. Bren.

Apalin ſüz Alexandriaba Decius Csaßar idejebe meg fogattatic, kinec fogait mind ki töruen varos hoſtatiaba nagy tüzet rakanac és kenzeretic vala hogy Chriſtus ellen karomlo bezedet mondana, fenegetuen azzal hogy eleuenen meg egetnec, hanem mondana. Ez egy kenes üdöt keruen gondolkodaſara, kezekböl ez okon meg menekeduen, mindgyart az egbö langh közibe ugric, holot meg-ü eghetetek. Anno Chriſti 253. Euſebius lib. 6. cap 34.

Felicitas Szent aſſonyallat és fó nemzet Romaba bet fiaiual együt, kereztyen hütért Martyromſágot ſenuede. Anno Chriſti 164. Baſilius Magnus in ſua cantione.

Siriaba Szent Szüzeket közönſéges heiyen mezitelen vetkeztetic, egyebeknec rettenteſékre ez ßuzeknek-ü gyalazatyokra, ſok csufolaſok utan haiokat el borotvala, annac utanna kette vaguan öket beleknec etelere hiznokat haitanak. Zozom. lib. 5. cap. 9.

Diocletianus Csaßar ideiebe Antiochiaba egy fö és kazdag aſſonyállat kihez fögbato nem vala á varosba, ſem Gazdagſágal, ſem nemeſſegel, ket ßuz leanyual lappang vala Diocletianus kegyetlen öldökleſebe, hogy leaninac tiztaſágokat meg oltalmazbatna, ez okon titkon Alexandriabol ki mene, kit fel talaluan Diocletianus vitezi gyermekire föképpen nagy gondgya leuen inte öket teſtek tiztaſáganac meg tartaſára és az Vrnac otalmaba magokat teliyeſſegel ajanlani. Ezekutan mind egy ákarattal ekes ruhazatyokba fel öltözuen, mikor fel utba volnanac kiuznac Csaßar ſolgaitol hogy egy keveſſe ßabadon lebennenec, teſti ßukségeket jelentven, kic folyo viz partyahoz közelgetuen egyßer s-mind á viznec melſégebe ugranak. Euſeb. lib. 8. cap. 14.

Sokßent Martyroknak egyßer s-mind valo ßenuedeſek.

LI Cimius Conſtantinus Csaßar tiztbeli tarſa, nagy irigyſége miat Conſtantinus ellen, kegyetlen hadat indita, föképpen kereztyenec ellen, kiket Conſtantinus oltalmaz vala. Vdvarabol kereztyeneket ki üzi,

és Iſtentelen decretomiual az kereztyéni hütet el ákaruan nyomni ſok öldekleſéket cselekedek. A többi ſörnyü kinzaſoc közöt Sebaſten neuü Ormenyec varoſába, negyuen kereztyen vitezt fogata megh, kiket ſötet tömlötzbe vetuen és vasba veretuen ſaiokat köuekel verete, telbe nagy hidegbe mezitelen kün feketetetenec, hogy hideg miat meg halnanak. Ezeknec peniglen mind egy ákaraton vala ſaroc vala. Negyuenen jottünk az pallia futara, negyven Coronaual Coronaztaſſunc meg Vram, ugy hogy egy hea ſe legyen ſamunknak. Töb körülek valo vigyazok mind el aluuan, egyedül vigyaz vala az ajton allo ki halgattya vala azoknac imadſágokat, latuan fenyeſſegel kornyul vetetni öket és Angyalokat lat vala, ugy mint Királytol bocsatattakat, kic harmintz kilentz Coronat oztonac vala á vitezeknek. Ezt latuan gondolkodic vala magaba monduan. Ezek negyvenen vadnac hol vagyon az negyvenedic Corona. Kirül mikor gondolkodnec, azonba egyazok közül ki az hidegſéget nem ſenuedheti vala melletec valo meleg fürödöbe ugrec, kit latuan á többi felette igen meg ſomodanak. De az Vr Iſten azoknac könyorgeſéket nem hagyá heaba holot az ajtön allo, fel költuen az örizöket, le veti ruhait kereztyennek valla magat, és Chriſtusrol nagy felſoual teſten vala vallaſt és magat helyheztete mezitelen az töb vitezek közi, kiknec mind paltzakal meg torven ſaroc csontyokat, meg halanac, egy leg ifiabik köuül, kit Melithonnac nevezznec vala. Ki ſara torue mikor meg élni latatot volna jelen valo edes annya igy biztata. Fiam ſenuedgye egy keueſe, ime Chriſtus az ajton al ſegituen tegedet. Ki mikor latna hogy az töb holt vitezek teſtet ſekerre raknac hogy egetni vinnec, és fiat ot hadnac, miért hogy remenli vala az Iſtentelen ſokaſág, hogy meg gyogyuluan az gyermek, konyen baluany imadaſra vitetethetnéc, ez Iſten felö anya ölebe veven fiat az Martyroc teſte utan vizi vala, kinec ölebe lelket Iſtennec ajanla, kit az töb teſtec köze vete hogy meg egetetnec, ugy hogy kic hütekbeli álhatataſſagba egyec valanac temeteſék-ü egy lenne, menyorſagba-ü együt lennenec. Kiknec teſteket meg egetuen és csontyokat ot va'o ſolio vizbe vetuen, együve gyüuen, eppen talaltatanac, és nagy tizteſſegel el temett etenek. D. Baſilius in ſua Contione Paſſ. An. Chriſti. 320. Rom. Bren.

Tirusba csoda hadakozasok lön sok Martyroknac, kic sok kinzasoc utan, fene vadaknac vettetenec, Parduczoknac, Medueknec, vad Kanoknac vassál és tüzel ingerluen azokat az Martyrok ellen, de ezek á kegyetlen vadak ßokot dühességekröl el feletkezuen ingyen közel sem menenec á Martyrokhoz, azok ellen peniglen kik ingerlik vala az Martyrok ellen, noha rostelyoc volnanac elöttec, mind az altal, nagy busulassal induluán el ßagattyac vala, vegre fegyver altal meg öletetenec, és testek tengerbe vettetik. Euseb. lib. 8. cap. 7. Diocletianus idejebe.

Ægyptusbeli kereztyenec ßantalan öldökleséket ßenvedenec Christus neveért, kic közül nagy sokak borotuakal meg nyuzatanac, sok ßörnyü kinzasoc utan, vegre meg egetetenek. Nemelyek tengerbe vettetenec, nemelyeknec fejek vetetét, nemelyek ehség mia meg holtanac, nemelyek kereztre fezitettenec, nemelyec mint ha gonoz tevök löttenec volna fel akaztatanac, nemelyec föuel ala ozlopokhoz vas ßegekel veretetenec be, nemelyek nagy sok ideig tartatanak etel és ital nélkül hogy igy meg senyednenek. Euseb. lib. 8. cap. 8.

Thebaisba oly rettenetes kinokal kinzatanak az Martyrok, hogy emberi nyelu ki nem mondhattya, holot hegyes cserepekel horog gyanant testeket ßaggattac, az aßßonyállatok egy laboknal fogua fel akaztatanac csupa anya ßült mezitelen, embereknec csak latasokra-is meltatlanul, sok ßantalan ferfiakat faknac agaira kötözuen meg öltenec, mely kinzas sok eßtendeig tartot, minden nap neha huzat meg öluen, neha harminczat, neha ßazat kicsin gyermekekel együt. Euseb. lib. 8. cap. 9.

TYapsa neuu varosba Mauritania tartomanyba, egy Cyrillus neuü Arianus Püspeket küldven Honoricus eretnec király, hogy eretnekségre haitana az varos nepe közül nagy sokan igaz hüteknec meg tartasaert ßabad akarattal idegen földre budosának, az kic az varosba maradanac azok saiat hazakba kereztyeni ßokasokbol gyülekezetet teznec vala, kiket Király akaratyabol erétnek segre akaruan haitani á Püspec, és azok nem engeduen eretnec tudomanyanac, panazt tön á király elot engedetlenségekért, kiért meg busuluan á király had viselö emberet közikbe küldi, ki az varos Piatzara hiuan az egez nepet mindennec job kezet el vagata nyelueket ki

metzete. Mind ennij gyötrelmek közót-is csodalatos Istennec hatalma sokak által mutatatek, miuel hogy sokac kiknek nyelueket tellyességel ki metzetek vala nagy ekesen ßollonak vala, kic közül vala egy Subdiaconus Reparatus neuü, ki annak utanna Zenon Csaßarnal és feleségenel nagy tiztessegbe tartatec Prædicaluan nyelue nelkül az Istennek dücsöséges kegyelmet. Victor. lib. 3. de Persec. Vand.

Gazaba és Ascalon varosba Palestina tartomanyba halhatatlan kinokat ßenuedenec az Isten tiztessege mellet á kereztyenec, mind ferfiak, s-mind aßßonyállatok kiknec testeket kette vaguan és arpaual meg töltuen á diznok eleibe vetek.

Diocletianus és Maximinus Csaßarok idejebe Anthimus Nicomediabeli Püspeknec feje vetetetic, kit nagy sokaság kouete Martyromságaba, holot azon napon törtinetböl az király Palotajaba rettenetes egetessel meg egetetec, velekedesek leuen á Poganyoknac hogy á kereztyenec gyuitottac legyen meg. Kiért Csaßar parancsolatyabol az hiuec közül nagy seregel nemelyeket le vagnac vala fegyuerrel, nemelyek langra hanyatatnac vala, nagy sokan magok akaratyabol-is latuan á Pogany fejedelemnek kereztyenek ellen valo dühessegeket, az eghö tüzbe futnac vala az aßonyallatok közül. Anthimus Püspeket töb Martyrok testeuel együt kit á kereztyenek nagy tiztessegel el temettenec vala ki asata, és á tengerbe vettete, hogy ne tiztelteteneec Isteni tiztiletekel mint á Poganyok itilik vala. Euseb. lib. 8. cap. 6.

Vgyan azon Diocletianus idejebé egy kereztyen varos Phrigiaba meg ßallattatic és tüz mia meg egettetic, kibe ferfiac felesegestül gyermekestöl meg öletetenec. Euseb. lib. 8. cap. 23.

Persiabeli Sapor király idejebe oly ßörnyü üldözesek tamada á kereztyeneknec hogy csak röuid üdön aßßonyallatok és férfiac ßam ßerint tizen hat ezeren kereztyeni vallasokért halalt ßenuedenek, azokon kiuül kediglen ßamlalhatatlanon öletenec meg külömb külömb helyeken. Zözomenus lib. 2. cap. 8.

Vandalus eretnekek üldözeſébe ſamlalhatatlan kereztyenec öletenec meg, kic közül kezec vagatatec el, ſzemek ki tolyatec, laboc, fulec, orroc el vagatatec, azok utan ſornyú halallal meg öletenec. Nemelyeknec teſtec özze töretek, anagy el ſzakadoztatec inaktol. Nemelyec hazok teteiere laboknal fogua fel akaztatanak. Nemelyek hazok ablakiról le vettettenec, ezeken kiuül, kic ſzanki vettettenec, negy ezeren és kilentz ſzazan ſzamlaltattanak. Vict. lib. 2. de Perſec. Vand.

Mauritius Thebaſbeli Legionac, az az, hat ezer hat ſzaz hatuan hat vitezeknec hadnagya. Mikor Maximianus Csaſzar Galliaba virte volna hadat, és Sedunumbeli hatarba ördögeknec valo aldozotra megh allot volna, Thebaſbeli hada el vala á töb had nepetül, felſele menuen hogy ez Iſtentelen áldozat miat meg ne fertöztetetnec, kikhez küldven á Csaſzar vitezeket ha életeket ſzeretnec hogy á taborba jönenec, kic felelenec hogy kerezteni törvènyec ſzerint azt nem cſelekedhetnec. Ez feleletre meg gerjeduen á Csaſzar ſokal inkab hogy ſem mint az elót. Parancsola hogy azok közül tizedic meg öletetnec elöſzer, de fóképpenez dicsiretes Martyromſágra Mauritius had uiſelö hadnagy által batoritatanac, vegezetre mindnyajan meg öletenek.

Szent Orſolya ſzüz tizenegy ezer ſzüz tarſaiual együt, Atilla parancsolattyabol Colonianal meg öletetek.

Proceſſus és Martinianus Romabeli tömletz tartoc kibe ſzent Pal és Szent Peter tartatic vala, latuan csodakat melyeket cſelekednec vala az Apoſtoloc velec egyetembe negyven heten kerezteyeni kütre teruen meg kereztelkedec. Ezt ertuen Paulinus vezü biro parancsolya hogy az balvanyoknac áldozranac, kit nagy álhatatoſſagal nem akarnac cſelekedni ſem fenyegeteſe ſem eröltetéſe utan nemelyeket kozulek kouekel verete agyon, nemelyeket Palczakal halalig verete, nemelyeket tüzre vettete, nemelyeket inakul halaligh veretete. De nem ſzenuede Iſten büntetetlen Paulinus meg vakitatec és az ördögtöl környül veretéc esetteneteſ kinoc közöt lélket ellenſége kezebe kellétec adni. Vincent. lib. 12. cap. 56.

Traianus Csaßar Antiochiaba öt ßuzet meg fogata kereztyen hüteknec vallaſaért és Prædicallaſaért, kiket megh egetetuen hammakat csontjoknac és teſtéknec eluaztot ertz köze elegituen fördöbe valo nagy üſtet csinaltata az ertzböl, kibol mikoron miſdani ákarnanac mindgyárt mihelt az meleg vizet illetek vala azon oraba ßomec meg homalyoſodic vala és fejek meg hül vala, és onnat nagy hertelen ki futuan le eſnec vala, kit ertueu Traianus Csaßar ugyan azon ertz edenyböl ßüzeknec kepeſt öntete, és az fördö hazba helyheztete. Niceph. lib. 3. cap. 23.

Spaniol Orßágba Paſtor és Iuſtus egy atyaßac Scholaba jaro gyermecskec Complutum neuü varosba, mikor Iſtentelen Datianus Csaßar be ment volna, és ertettec volna á kereztyenec ellenec valo ügyekezetit, kegyetlen ſégeröl bezelgetnec vala, mint akarna igaz hütekröl kinzaſok által el ßakaztani az hüeket, ezeket haluan Scholaba ez ket gyermecske, tablaiokat el vetuen ſietnec vala az Martyroknac ßenuedeſe latni. Azon közbe ez ket gyermecsket Datianus elót be adac hogy kereztyenec volnanac kereztyen atyaktol. Meg fogatanac azért az artatlan gyermecskec, kiket minec elötte kinzura vinnenec Csaßar ßolgai. Iuſtus igy inti vala kiſſebic öcset. Ne retegied en atyamfia Paſtor ez ideig valo ßenuedeſedet, el ne ßakadgy á hüttöl az oſtoroknac ſanyaruſága miat, kiuel gyenge teſtedet meg ßagattyac, ne fely á fegyvertül, mert ha az mi Vrunc IESVS Chriſtuſunc azt meg engedi hogy az ü dicsöſégeért meg hallyunc, ez jövendo vilagon nagyob erőſſéget vezünk. It ez vilagon keues ideig éltünk emberek közöt, de ot nagy hozzu ideig elünkh a Iſten az akaratyat cſelekedgyüc és örök eletet vezünk. Kinec Paſtor felel, maltan intéz atyamfia, ez okon ez ügyekezettül vizza ne vonyon minket, atyaknac anagy atyakfiainac kegyeſſégec, ſe ne banbodgyunk az mi idönknec kedues voltaro', hanem gyorſáſágal ſieſsünc azeghek fele. Mind ezeknec egy mas közöt valo vigaztalaſokat és batoritaſokat, csaßar ßolgai meg jelentuen Datianuſnac, nagy álmelkodaſſal csudalkozec ily kiczindedeknec ily hihetetlen batorſagokon, kic ſemmit nem gondolnanac halalockal, ſem kinzaſokal. Parancsollya azért hogy eleibe ne vigyec, hanem az varoſon kivül fejeket vegyek. Kit haluan az kereſztyenec varosbol ki menuen azon helyen nagy tiszteſſégel el temetec, és templomot epitenec emlekezetekre ázon helyen. Surius ex Martyr.

Getulius Tiburtina varosba kegyes és hü Christus ſolgaja leven, Amantiuſſal, Cerealiſſal, és Primitiuſſal, Adrianus Csaßar parancsolattyabol tüzzel emeztetenec meg. Kinec feleſege-is eßtendo mulua Symphoroſa het fiaival együt ßörnyü kinzaſoc utan meg öletec, ö maga tengerbe vettetec fiai ozlopokhoz kötöztetuen mulanak ki ez világbol.

Trajanus Csaßar birodalma alat ßemely valagatas nélkül mindenüt izony kinzaſok által öletetnec vala meg az kereßtyenec, kinec kereßtyenec ellen valo dubeſſeget, hogy ha meg nem enyhitette volna Plinius maſodic tiztartonac iraſa ſokal ßörnyeben ſanyargatta volna, Hadrianus Csaßar Alexander Romai Papat, és Romai tiztartot Hermeſt, feleſegevel gyermekiuel és egeß nemzeteuel auagy haza nepeuel, és töb kereztyenekel egyet ugy mint ezer ket ßaz és ötuen emberrel tömleczbe vettete, kiket ßörnyü kinzaſoc utan eghó kementzebe hamuua tetete, kinec kegyetlenſeget feduen Theodulus Alexander Diaconuſſa azon halalra itiltetek.

Euſtachiuſte, midön Adrianus Csaßar ellenſegi ellen had viſelö fejedelemnec valaztot volna, meg jöuen nagy gyözedelemmel, eleibe meue nagy örömel Csaßar, kit Apollo Templomaba akara vinni, hogy Iſtenekuec halaádaſért áldozatot tenne, kereztyen leuen nem akara menni, feleſegeſtöl és gyermekeſtol az halaádando Csaßartol meg öletetek. Vincent. lib. 11. cap. 52.

Abdon és Senas Romaba vitetetenec, hogy az baluanyoknak aldoznanac, kiket mikor meg nevetterec volna csufolyaſſal fel e vadaknac ßagataſokra vetettetnec, az vadac ingyen ſem illetuen kegyetlen hoberoc fegyverekel le vagn ac, kegyetlenbec leven az Orozlanoknal.

Zeno Conſulſág viſelt fö Romabeli Vr, ezer és ket ßazad magaual egyßer s-mind Martyromſágot ßenuede.

Alexander Csaßar ideiebe, Agrippicus tizenöt eßtendös ifiaczka, mikor nem akarna balványoknac tizteſſéget tenni kereßtyeni hütiért, meg ragadtuan á Pogarok ſok vereſégek utan lakainal fogua fel akaziyac, forro vizzel megéttözuen teſtet, mind ezeket nagy álhatatoſſágal el ßenveduen fegyverrel öletik meg, mely oraba az Pogany biro ßekiböl ki eſven ßornyu halallal meg hal. Berg. lib. 8

Calepotius Romabeli Pap ektelenül az varos utzaian vondoztatuan az Tiberisbe vettetik.

Pammachius Romai Conſul feleſégeſtöl gyermekeſtöl és vele egyetembenegyven ket kereztyennel, és Simpliciuſſal Romai tanacs Vral együt, egy napon fegyverrel meg öletétik, kiknec fejeket varos kapujara fel teuek, hogy azt latuan kereßtyenſegtül inkab el idegenednenek. Kic koze tob fö renden valok-is ßamlaltatanac Quiritiuſſal ki anyaual Iuliaual és ſok ßantalan kereßtyenekel véréket ontak. Bergam: & Erford.

Valerianus és Galienus Csaßaroc idejebe egyßer s-mind Carthagoba harom ßazan öletetenek meg. Holot az varoſnac tiztartoia, nem mezze az meez kementzetül aldozatra valo helyet kezitet vala, az kereßtyenec ellen hogy auagy az balvanyoknak áldozatot tennenec, auagy az egö kementzebe mennenec, kik azt haluan egy rohanaſſal az eghó tuzbe vetec magokat inkab hogy ſem mint az ördögnek aldoznanak.

Africaba kegyes és ßerzetes ßuzek harman Galienus Csaßar idejebe, külömb külömb kinzaſra vettetenec, kiknec ital helyebe etzetet meregel elegituen adanak, annac utanna ßörnyen meg veßßöztetenec, annac felette az csigazasba eghö horgokal egettetenec, azutan roßtelyon meg sütetenec, ezek utan vadac ßagataſára viretenec, kic nem akaruan illetni fegyver által Martyromſágokat vegezek. Vincentius.

Flauius Claudius Csaßar birodalmnac elsö eßtendejebe, ket ßaz és hetuen ket kereztyent meg fogatata, és roßtelyok közi ßoritata, kikre vitezit bocsatuan ßablyakal és lantzokal által veretenek. Annac felette Dionißius Papatol meg kereßtelt harmintz hat vitezeknec egyßer s-mind fejeket veteti es együue temetteteti. Ezeken kiuül ßaz huz kereßtyent egy tömletzbe vettetuen külömb külömb kinoc által meg ölete.

Vgyan azon üdobe Cæſarius ſakba varrattatec, nagy ſokan egyebec vele együt Galliaba vezzöuel meg ßaggattatanac, egez nap eßig csigazaba karjoc kiforditaſaba kinzatatanac, vegre vas horgokal meg liugatatec teſtek.

Balint Martyr meg vezzóztetéc, és feje veteleuel meg öletik.

Maurus ki feleſégeſköl Romaba ajtatoſſágért ment vala ſoc kinzaſoc utan megoletik. Sabellius Enead. lib. 7.

Vrticius Ravennabeli ornos Doctor, ſok ßörnyü kinzaſokat el ßenveduen, mikor fö vetelre vitetnec kezde rettegni az halaltol, egy az jelen valo vitezek közül Vitalis nevü, mond Vrticiusnac ßerelmes atyamfia Vrticine, ki nagy ſokeknac oruoſſagiddal haznaltal, laſſad hogy magadat örök halallal meg ne ölyed. Kit haluaz Vrticius magat vigaztaluan és batorttuan, nyakat nagy vigan fegyver ala vete.

Vitalis el hagyuan ez Iſtentelen poganac valo ßolgalatot, tellyeſſége Chriſtus kóuetéſére ada magat, kiért élevenen földbe temettetic, feleſége-is Mediolanumba menuen, és az Balvanyozoknac bolondſágat ſedven Martyromſágra mene. Vincent. lib. 10 cap. 50. Nero alat.

Cimelia neuü varosba Olaz Orſzágba Claudius tiztarto parancsolattyabol, Pontius nevü kereſztyent, elöſzer ßörnyen megh csigazac, annac vtanna kezet és labait özze kötözven meduec eleibe vettetic, kiktül ſemmi artalmot nem veuen nagy ſebes lang köze vettetic, de onnat-is minden faidalom nélkül még ſzabaduluan, ot közel valo folyo viz mellet fejet veuen, teſtet az vizbe vetik. De ez artatlan halált nem ſzenvede Iſten büntetetlen, mert Valerianuſt Sapor Perſiabeli Király el foga, Galienuſt maga vitezi megölek, Claudius tiztartot pediglen Aſſeſſor tarſaual egyetembe az Satanok mihelt fejet vetete Pontiuſnac mindgyart kornyül vevek és ßornyen foitogatak. Vinc. lib. 12. cap. 79.

Galienus mikor birna Romai birodalmot, tiztartoſágot viſelnen alatta Aſclapiades Iſtentelenec fejedelme: Ez nagy eroſzakal rohanaſt teuen az kereſztyenec ſzent egyhaziba, hogy eröuel és fegyverrel az kereztyeni vallaſtol el idegeniteni öket. Kit mikor ertet volna Romanus nevü fö nemes ember, kereſztyenec közibe futuan, nagy batorſágal biztattya vala öket hütbeli álhatatoſſágra, ugy hogy mind ferfiac aſzonyalatoc leanyzokal és gyermekekel egyetembe dicsöſeges halalt kiuánanac hütec mellet ſzenuedni. Latuan á vitezec az egez népnec halalra kez voltokat inkel hogy ſem mint baluánt imadnanac, Romaruſt be vadollyac tiztarto el öt

ugy-

ugy-mint az egez kereztyeneknec biztato fejedelmet, kit mindgyart nagy haragal eleibe fogua vitet, és igy ſzol Romanuſnac. Te varoſnac zurzavara, tekeſſégnec fel indito haborua, hailando elmeknec nyughatatlanſáganac feje. Te leſz elöſör megfizetöie minden engedetlenſégnec és à mit egebeknec tauacsul adoz vala te magadkoſtolod meg. Monda Romanus á tiztartonac örömeſt vezem, örömeſtis áldozoc az egez kösſégért. Kit haluan Aſclepiades parancsolya hogy mindgyart csigara veſſec. Kinec mikor mondanac az ſzolgak hogy nem illenec azt cselekedni, miért hogy regi fönemes nembol valo volna. Ezzel nem gondoluan parancsolya eloſzer hogy onas oſtorokal teſtet meg ſzagaſſac. Mély kinzaſokat nagy io keduel ſzenvedven Poganyoc baluanyit csufolya és neveti vala, Chriſtuſt pediglen nagy feſtoval dicsiri és magaztalya vala. Ezeket haluan az kegyetlen tiztartouy kinzaſokra indita az hoherokat hogy eles fegyverekel teſtet le metelnec, miglen melyerül és csontyairol le vonnac á huſt, de mind ezekel ſem gondoluan annal kegyesben tezen vala vallaſt Chriſtusrol. Aſclepiades penigleu nagy duheſſégebe parancsollya az hohernac hogy ſzaiat verje Romanuſnac hogy ne ſzolhaſſon, állat idegel ki tekeruen. Ezek közöt-is igy ſzol Romanus, O tiztarto felette halaádaſſal közönem teneked, hogy ennyi meg nitatot ſzaim által Chriſtuſt dicsirhetem, holot valamenyi ſebeim vadnac annyi ſzam vagyon az örök Atyanac dicsiretire. Annac felette monda Romanus á kegyetlen tiztartonac hiuattaſſéc bet eztendös gyermek és annac hallattaſſek ſententia mondaſa. Hiuatuan azért á tiztarto egy hét eztendös gyermécskét, monda annac Romanus. Mond megh fiam mi teczik jobnac lönni, egy Chriſtuſt tiztelni, ös Chriſtuſba az atyat, avagy ezer abrazatu Iſtenekét imadni, monda á gyermec, Chriſtuſt az atyaval egy igaz Iſten ezt kel egyedül imadni meg vetuen az baluanyoknac tizteleteket. Halvan ezt Aſclapiades felette igen csodálkozvan, kerdi à gyermektül, ki tanitot tegedet ily feleletre, mond à gyermek anyam és az Iſten Annya. Hivattya à Tiztarto az gyermek annyat, ki elöt ßörnyen megh vereti az gyermekét teſte ßakadaſaig, latuan á gyermek annya gyermekenec ßörnyü vereſéget nagy batorſágal inti vala fiat az álhatatoſſagra, és mikor üſtokenel homloka böret le nyuzna az hoher, kiált vala neki az annya, ßenvedgy fiam ingyen maidan draga kövekkel valo Coronad leßen. Ezek utan

Roma-

Romanust fenyegeti Asclepiades hogy à gyermekel együt tüzre veteti. Ot azonba gyermeket az annya òleben veven Martyromságan órvendeze, kinec fejet vetetuen az kégyetlen tiztarto, szokot dicsirettel dicsire Istent az Annya Szent David mondasábol. Preciosa in Conspectu Domini mors Sanctorum eius. Ez utan fel veven el vagot gyermeke fejet nagy szeretettel csokolgattya vala, Romanust peniglen nagy tüzbe vetuen hertelen valo zapor levén meg olta az tuzet. Ez nagy csoda utan parancsola Asclepiades hogy nyeluet Romanusnak ki meczenec, de mind ezzel sem gondoluan Romanus nagy halaádassál dicsiri vala az Istent, neuetuen az Istentelen tiztartonak duhességet, ezek utan parancsolya hogy sötet tömlerzbe vetetnek holot az hohertol kötelet nyakaba vetuen meg foitatek. Prudentius de Corona militum.

Persiabeli Iacab, Isigardes Persiai Király kedveért kereßtyen hütit meg tagadta vala, de annya és felesége sok intese utan meg tere el hagyot hütire, kit meg ertuen az Istentelen fejedelem, uy kinoknak gyöttrelmi utan, minden tagainak reßeibol inait ki vonata, de mind ily ßörnyü kinok utan-ü, mikor latna kereßtyen hutibe valo álhatatossagat fejet veteti. Niceph. lib. 14. cap. 20.

Szerecsen Orßágba, Negra neuü varosba, Iustinus Csaßar idejebe, sok ßantalan kereßtyenek fegyver által tuz által, és megh mondhatatlan egyeb sok kinok által öletetenek meg, kik kozul az Istentelen fejedelém egy gyermecsket magahoz ákaruan vonni, inat meg harapja á gyermec az fejedelemnek, anyahoz futuan nagy hertelenséggel együt annyavalaz eghö tüz köze ugrik és ot melto áldozat által Isten oltarara fel vetetek. Nicephor. lib 87. cap. 6.

Longobardus Poganok megh foguan negyven kereßtyen ßanto embert eröltetik vala öket hogy azt à hust megh ennek, mellyet az baluanyoknak áldoztanak vala, kit semmiképpen nem akarvan cselekedni, kereßtyeni hutek és ßokasok ellen egyßer s-mind mind meg öletenek.

Vgyan azon üdóbe mikor mas negyven kereßtyent eröltetnenek, hogy kecske baluanyokat imadnak, ès imadni nem ákarnak le vagatanak. Marianus Scotus ex lib. 3. Diolog. D. Greg. cap. 27.

Szent Gelerd Püspeket az Magyarok sok ßörnyü kinzasok utan, ßekerre kötozven Buda felét valo hegyrül, kit Szent Gelerd hegyenek neveznek Buda fele bocsattyak holot minden tetemi òzze töretetven kereßtyen hütért Martyromságot ßenved. Platina.

Ez ßent Püspeket irja Bonfinius Decad. 2. libro secundo, hogy Buda mellet Remete eletet viselt, honnan Csanadi Püspekségre valaztatot volt, kit minek utanna az hegyról ala vetették volna, latuan hogy még ßiue testebe dobogna, dardakkal által verik, kinek vere Dunaba valo kóuet meg öttözuen soha Duna vizetül él nem mosatathatot, melly követ fel veuen Oltar könek csinalak, testet ößße ßeduen Csanadi egyhazba nagy tiztességel temettek, het eßtendeje utan Martyromságanak.

EGY NEHANY SZENT SZŰZEKNEK MARTYROKnak és ŏßvegyeknek életek

SZENT SVSANNA MARtyr élete.

ROMaba Diocletianus, és Maximianus Csaßarok idejebe, vala egy fő VR, tudos és eszes ember, Gabinius nevü, hires és nemzetes VR, ugy mint ki Diocletianus Csaßar nemzetségeből ßarmazot volt.

Ennec vala egy ßép, és ékes termetü leanya, kit fö fö tudomanyokra, és bölségekre meg-is tanitot vala: Emellet kereßtyeni jo erkültsre-is, és Szent Iras ertelmere kedvesen oktatta vala.

Haluan Diocletianus Susanna ßüznec ßepséget, és bölcseséget, gondolkodik miképpen ßerezhetne fianac Maximinusnac, Gabinius attyafiat Claudiust valazta kerö követnek, ily párancsolattal. Diocletianus az mi Vrunk és Fejedelmünc parancsollya, hogy à te leanyodat, kit hallunc hogy ßép, és minden fele bolcseségnék tudomanyaual fel ekesitetet, az ó fianak hazas tarsul adgyad. Gabinus üdöt kivana Claudiustol, ily nagy dolognak gondolattyara, kit leanyanak is meg ákarna jelenteni, Gabinus hiuata atyafiat Caius Püspéket, és leanyat Susannat jelente Csaßar szandékat és parancsolattyat.

Monda az szüz hol vagyon Atyam à te bólcseséged? hanem tudnad kereztyenségemét, melto szod lehetne: Atyam miért fertözteted megh szadat, és füleidet ily fertelmes szokal és bezedekel, hogy en hazasitatnam

kegyetlen poganynak, kit Christus kedveért meg tagadtatok atyatok, fianak? Legyen tülem halaádas az en Istenemnec, ki meltoua tòt engemet hogy az Szenteknec tarsásága köze ßamláltassam. Vgy hizek az en Vram Iesus Christusomba, hogy ennek az hazaßágnak meg utalasaért, Martyromságnac Pálmaiat gyòzedelmesen el veßem.

Ezt haluan Gabinus monda, kedves leanyom bar ugy légyen, legy álhatatos à hitbe, à mellyet tartaß, hogy mijs kedves áldozatunc gyümölcset adhassunc álhatatosságod által, az mi Vrunk Iesus Christusnak. Ezeket haluan Susanna, monda: Tudom en Vraim, az en atyamtol tanoltam, es kitsinségemtül fogva ugy tanitattam, hogy ßüzeségemnec, és tiztajo erkölcsnec meg tartasara ügyekeznem, kit az en Christusomnak kedvesen adhatnec. Kinec ßerelmere és felelmere, magamat ugy köteleztem, hogy semmi ferfiui ólelgetesbe, meg ne ferteztessem. Az tudgya az en lélki ismeretémet: Kinek te atyam egyßer adtal engemet, annac ßolgalok és abba bizom.

Monda neki Caius Püspec. Ha egyßer Istennec áldoztattal parancsolattyat meg tárcsad, ki azt mondotta tanitvanyinak: Mikor tizt-viselök és Királyok elöt állotok, ne gondolkodgyatok miképpen felellyetek, mert azonba adatik tinéktek mit mondgyatoc, mert nem tü ßollotoc, hanem az tü atyatoknac lèlke ki ti bennetek vagyon.

Monda Susanna könyhullatasival: Remenségem az, az en VRam Iesus Christusomba, hogy à ti imadságtok által Isten temploma leßek.

Ezek meg leuen, harmad nap mulua, külde el Diocletianus Claudiust, hogy Csaßar kiuánságara valazt ádnanak. Hiuata Susannat Gabinus, ákara meg csokolni Claudius, sok könyhullatassal, mind attyafiat-is, magat rantuan Susanna, monda: Ne ferteztesd meg az en ßamat, mert tudgya az en Vram Iesus Christusom, hogy az ó ßolgalo leanyanac ßaiat egy ferfiu sem illette. Claudius felele en tegedet ßeretetbol ákarlak meg apolgatni, mint aßßony hugomat. Susanna erre monda: En az te ßadnac csokiat, nem egyebért utalom, hanem azért, hogy az te ßad meg fertiztetet à baluanyok áldozatival. Megyek hugom aßßony, hogy ezt

az fertelmeſſéget meg tiztithaſſam? Pœnitentiat kel tartanod, és megh kel Kereſtelkedned, Atyanak, Fiunac, és Szent Leléknec neveben. Ezeket meg eſek ſiue Claudiuſnac, és róuid nap minden haza nepevel meg Kereſtelkedek.

Mint egy hat het mulua, Diocletianus külde Claudiushoz, miuel hogy betegséget értette vala, maga atyafiat Maximuſt. Maximus Claudiuſt találá, imarſágba és Ciliciumba. Kerde mi dolog az Atyamfia hogy ily vekony allapottal vagy? Mond meg ennekem ennek à változasnak mi légyen oka? Tudom azt hogy gyermeksègemtöl fogua, mondhatatlan ſeretettel, ſerettel, ez okaért, kerlek jelencs meg nekem. Bizonyara moſtan Pœnitentiat tartok, mert Fejedelem parancsolattyanak engeduen kereſtyen ártatlan vért ontottam, és kinzottam öket: de tudgya az en Iſtenem, hogy tudatlan cseleked'tem.

Sok bezedek uran éjel ménenek Gabinushoz, értven Caius Püſpek'ü, hamarſágal közikbe siete: Es monda: Legyetek álhatatos ſiuel és imatkozzunk.

Vram Iſten mi Vrunk Ieſus Chriſtusnak Szent Attya, ki mindeneknec üdveſſégere bocsátad, az mi Vrunk Ieſus Chriſtuſt, hogy ez vilag sötetſégeböl ki ragadnal, adgy nekünk te ſolgaidnac hitbeli álhatatoſſagot, ki elſö és Vralkodol mind örökke. Mondanak. AMEN.

Maximus ki Csaſar hazanak és Vduaranác fö gondgya viſelöie vala, monda: Engemet Diocletianus Csaſár külde Claudiushoz, hogy Gabinuſtol keretne meg Suſannat, az ö fogadot fianac Maximinus Csaſarnac, en általam feleletet vár. Caius monda, ez az à leanzo kereztyen, hazas tarſa vagyon, az Atya mindenhato Iſtentöl rendelteteet, azt ákárjuk hogy tudgyad. Felele ezekre Maximus. Valami Iſtentül ádatik az öröke valo: Monda Caius, vegyed hát az örök eletet, mellyet en meg iſmertem. Kiuannm en-is monda Maximus meg éſmerni. Ha kiuanod hidgy az mi Vrunk Ieſus Chriſtusba, az Atya mindenhato Iſtennek, egyetlen egy fiaba. Tudodjol atyamfia menny joſágot és örökſeget hattunk el, mind ezekutan ſemmit egyebet nem keresunc, az egy Vr Ieſus Chriſtuſnal, ki àltal élunc és dicsekedünk. Monda Maximus: Ennek ha igy kel lönni,

ne ke-

ne kéſſel vélé, hogy en-is ti közitékbe ſamláltaſſám. Parancsola neki hogy böitellyen, ötöd nap mulua viſſa térven, Caius labaihoz eſek monduan, Kénziriteléktegedet, az által, kiuel meg vilagoſitottad az en atyamfiat Claudiuſt, ne halazd tovab az én meg vilagoſitaſomat, mert ſiuemben érzettem te tanitaſod által, az VRIESVS Chriſtuſnac eſtekeleſet, kit te Prædikalaſs. Meg Kereſteluen azért Caius Püſpek, és ſent Olajal fejet meg kenuen, áldozatot tön érette, parancsola néki hogy öt nap álat minden joſágat laſſán laſſán el adna, és ſegenyec közibe oſtana.

Meg ertuen ezeket Diocletianus, monda Maximus arulojanac, kereztyenne löt Caius Püſpek által és Gabinuſtol, parancsola hogy meg fogattatnanak mind azok, kik meg tertenek vala, és meg öletetnenec, Gabinuſt, Suſannaual együt meg tartoztata.

Diocletianus maga hazas tarſat Serena aſſſont hiuata, meny el és hiuasd hozzad Suſannat, és mond meg néki, hogy az en fogadot fiam hazaſſágara ádgya magat: Sz. Serena aſſony-is titkon Kereſtyen vala: Hiuata Suſannat és terdre eſek monduan. érvendezen te benned az mi VRunk Chriſtus: Halákat áda Suſanna az Iſtennec, hogy Csaſar feleſéget erte kereſtyennec lenni: Egy nehany nap nala tarta Suſannat, ki ejel és nappal imatkozik vala, az Iſtennek könyhullataſſal.

Diocletianus külde Curtiuſt Serenahoz, hogy mire vihette legyen Suſannat, neki meg jelencse: Csaſar feleſége monda, nem latom az ſüznec ákarattyat az hazaſſágra. Halnan ezt Diocletianus, igen meg haborodek, parancsola fianak Maximuſnac, hogy vitetnec attya hazaboz és ot meg ſeplöſitene. Monda Serena Suſannanak, ki régenten Babilloniaba Suſannat meg ſabaditotta fertelmeſſégtöl, azon Iſten ſabadicson meg tegedet-is

Haza menuen Suſanna, ket aſſonyállattal le burola Padimentomra, keſérveſen imatkozek az Vrnak. Azon ejel Csaſar fia be menuen Suſanna hazacskajaba, holot imatkozik vala, Lata Maximinus Iſten Angyalat, Suſanna feje felet nagy feneſſégbe, meg remüluen futa Csaſar Palotaiaba, meg bezelle mindgyart vala: Monda, örögi tudomanya vagyon

Susannanak. Meg is haborodec feleségevel Susanna miat, hogy Serena o tálmazna, és hogy Maximusnac nem szerzette volna, mondvan azt hogy Susannajob házasságod valaztot volnamaganac.

Haragjaba parancsola Macedonius Pogannac, erőltesd Susannat maga házaba, hogy áldozzek az Isténeknec. Macedonius Iupiter balvanyit elcibe teve hogy imadna, Susanna baluányra lehelven, kere az szent Istent. Vram Isten ne had szolgalo leanyodat, hogy lassa ez undoc balvant, Macedonius erőlteti vala, imadgyád Susanna Csaßar Istenet. Fel emelven szemeit az eghbe fohazkodaßal, nagy hirtelenségel, el vesse szeme elol à báluany. Monda Macedonius, szereted az aranyat azért röited el elólem, ha az báluant nem szeretned, nem loptad volna el. Monda Susanna, az VR bocsata az ö Angyalat hogy el vinne elólem Iupitert, hogy szemeim meg ne fertóztetnenec annac tekintetiuel. Monda Macedoniusnac egy szolgaia az aranny Iupiter az Palota utzaian fekzik. Ezen meg haraguek Macedonius, maga kezeuel kezde foztogatni Susannat, paltzaual meg-ü üte, Susanna halat áda azért az Istennek nagy örömmel.

Macedonius monda, las magádhoz és áldozzál, Susanra felele, en ennen magamat kiuanem áldozatra adni, az en Istenemnec. Halvan Diocletianus Iupiteren tót gyalázatot, hogy el rontatot volna, parancsola hogy hazaba fegyver által meg öletetnek, Csaßar felesége ejel hazaba menuen maga fejen viselt fatyólval veret fel veue, és helyheztete ezüst edetnybe, és maga Palotaiaba bócsöletesen tarta, imatkozuan Martyr vere elöt. Maga kezeuel fel oltöztette, és draga kenettel meg kenyen el temettete nagy tiztességel.

CRISTI-

CHRISTINA
Szűznek Martyromsága.

TYRus nevü Varosba Olaz Orßágba, sületek Chriſtina süz, ez szüzecske Chriſtusba hiuen, attya arany baluanyt mind össue vonta, és segenyeknec ozta: Vrbanus ki fó Tiztartoja vala az Varosnac, erte leanya cselekedetit, arczul csapdoztatot, verességekel teste meg sagattatec, és sötet tömletzbe vettetek kemeny vasaknac sorongatasiual. Tömleczbol uy sornyá kinokra ki hozattatek, kemeny veresség miat teste meg sakadoza, kinek darabjat attya ortzajara hagita.

Ezek utan kerekhez kötöztetek, tüzet rakata alája, és Olajál meg csepégettete, és meg sütete, mely tüzbol sebes lang ki ütuen magat, ezer Pogant ole meg. Vizontas tömletzbe vettetek, Isten Angyala által meg latogattaték, és meg gyogitotek. Annakutanna nagy köues kotuen labara, és egy mely toba vettetek, de onnat-is Isten Angyala által meg szabadittatek.

Attya testi valtozasa utan Dion Pogány Tiztarto által uy kinokra vitetek, ennec baluány Apollo Istenet Chriſtina imatsága által porra és hammuua valtoztata, mely csudat latuan az Poganyság, harom ezeren közülek kereztyen hütre tere.

Harmad Tiztarto Iulianus nevü, egho kementzebe vettete Chriſtinat, holot ötöd napig eppen meg marada, annak utanna ördögi cselekedetek által kigyokat bocsata rea, azok is imatsága által semmiue lonek. Annak utanna nyeluet ki meczete, és nylakal meg lövöldeztete, és boldog Martyromságnac győzedelmet veve.

SZ. MARGIT SZWZ
ES MARTYR ELETE.

S. Margit süz Antiochiaban sületetet, Atya pogany baluanyoknak volt áldozo Papja. Anya halála utan atya tartata fel, városatul 15. mely foldon, holot mind jeles erkölcsekre, tudomanyokra, és bóltseségekre tanitatek Dai-

Haluan Chriſtusrol valo tanitaſt, minden gondolatit abba helyheztete, mint neki ſolgalhatna, es noha gyenge ſiep abrazatu volna, kin ſokaknac ſemei meg akadnanak. mind az által, haluan Chriſtus életet, mint ſuztöl ſületet, fel tamadot és az emberi teſtet az eghekbe fel vitte, mind ezeket el hiuen, mindenek elöt kereztyennek neveze magat, kiuania-is vala ſziue ſzerint hogy azok közibe ſzamlaltatnek kik Chriſtusrol igaz vallaſt tennenek.

Felette igen ſzanakodik és köſéreg vala azokon kic Chriſtusért haborgattatnac és meg öletetnéc vala.

Ez ſzüzecsket, Olibrius neuü Fejedelem, ki Tiztartoja' és Biraja vala egez nap keleti Orſzagoknac, találá utaba, attya nyaiait ákaruan latogatni. Csudálkozec ſzépségen, és eſzeſſégen. Szeme raita ákada, és meg keduelle, és hazas tarſul ákara maganak venni. Kerdeze nemzetit, és vallaſát. Monda Margit ſziz, ſegitſégül hiuan az mi Vrunk Ieſus Chriſtuſt. Ennekem Margit neuem, és noha böcsületes aryaimtol ez világra ſzületettem, mind az által, abban inkab diſsekedem, hogy az en Vram Ieſus Chriſtuſomnac ſzolgalo leanya vagyoc ki mennyet és teremtette. Háluan ezeket Olibrius, csodalkozék grenge ſzüznec bölcs feleletin, parancsola ſzolgainak hogy tiztan tartanac és böcsületbe.

Maſod nap egez varos eleibe gyüle, és parancsola, hogy Fejedelmi ſzeki eleibe vitetnec, Margit ſzüz nagy batorſágal elotte áluan csodálkozéc ſzépſégen, és felette igen fel gerieduen ſzerelmére, Olibrius monda. Tudgyak azt mind az Iſtennec az ö ſzép leanyi, te-is tudgyad, hogy en könyörületeſſégre inditattam, à te gyenge éledeleden, és teſtednec gyengeſégen. Azokaért köveſſed ákaratomat, és áldozzal az Iſtenneknéc, és jobban leſzen dolgod, hogy ſem mint minden hozzad haſonloknak. Penznec és kazdagságnac ſzamlálhatatlan örökſége ádadic, és annak felette, minden varosbeli aſzonyállatoknal tizteſſégesb és böcsületesb leſz. Ezékre feléle Margit. En ſzoktam az menyei igaz, és élo Iſtennec es az ö egyetlen egy ſianac dicziretire, és tizteſſégere, Szent

Lélekben, ſziuemben ſzüntelen áldozatot tönni. Iſteneket kiket nem iſmemerec, nem engeztelec áldozatokal, holot Lélektelenec és érzekenſeg nélkül valok, kic abba ſemmit nem tudnac ha tizteltetnek, auagy ſzidálmaztatnac, nem-is adom az en teremtö Iſtenemnek imatſágal valo tiztelétit, heaba valo állatoknak. Monda az Fejedelem. Kerlek tegedet, engedgy ákaratomnac, és az hálhatatlan Isteneket imadgyád. Azt vegyed eſzedbe, ha tanacsomat fogadod, ſzerélmes és böcsületes hazas tarſam leſz, és egez varos elöt ma hazai tarſul veſzlék, teneked örök tizteſſégedre, és örömedre, nekem-is ſzivem vigaztalaſára, és gyönyörüſégere. Kit ha nem cselekedel, ſok kinok tüz és fegyver által meg emeztetel.

Monda Margit, O Fejedelem, azt ne vellyed, hogy az en Chriſtuſomba valo hitem, meg haitathaſſek, ſemmi fele gyönyörketteto bezedek által, hogy tegedet köueſſelek, mert az en Vram Ieſus Chriſtus ſzolgalo leanya vagyok, ki en erettem ſzabad ákaratbol valo ſzenvedeſt vöt fel à kerezt fan. Ha ö en erettem meg ho't, ennekem-is ö erette megh kel halnom. Ne-is itillyed azt, hogy fenyegeteſed altal meg ijedgyec, jelen vagyok keſzen, minden kinokra, gyöttrelmekre, és halálra retteges nélkül. Vagyon ki engemet meg eröſit, es minden ellenem keziitetet gyötrelmeket ſzidalommal illetem.

Meg haraguek ezeken Olibrius, parancsola, hogy elötte földre le vetetnek es veſzökel ſzörnyen meg veretetne, ugy hogy teſte megh ſzakadozna, es vere padimentomon el folyna. Ezt latuan ſzantalan ſokaſagh keserveſſen ſir vala. Fel emeluen Margit ſzemeit az eghekre, kere ſziuebe az Sz. Vrat hogy meg ſegitene. Ezt az ſzörnyü vereſeget oly bator ſziuel ſzenuede, ha ingyen ſem erzette volna. Ezenközbe forduluan az Fejedelemhez monda. Valamit teneked á te atyad az ördog ielent, cseleked meg mindgyart, vagyon Chriſtuſom, ki engemet meg eröſit, velem-is vagyon nem-is felek gonoztol. Nagy dühöſſegel parancsola Olibrius, hogy tüzes vas plehek koze ſzoritanac, és vasbol csinältatot horgas villakal ſzagattatnec. Latuan à Pogány fejedelem ſok kinzaſok miat ſzep es gyenge abrazattyának változaſat, ſzemeit vola el fordita es orczajat

Palastyaval befede: parancsola hogy tömlötsbe vitettetnek, Tomlötzben lévén fel kialta à ß. Vrhoz.

Tekéncs meg ò Szentegnek ßenti, meg ßakadozot tesstemet, kit ßenvedet à te ß. névedért, ujcs megh, és tarcs meg à te Orßágodnakel vetelere lelkemet. Adgyad énnékem én Vram Istenem, hogy az én Ellenségemet, láthassam ßemeimmel, ki engemet magosságbol haborgat, mutasá megh énnékem csalardságat, hogy az én lábaim álat megh nyomotassek, és bogy legyen ollyan mint à sarba hányattatot polyva.

El végezven imadságat ß. Margit Asßony, nagy hirtelen lön föld indulas. Es imé az pokolbeli ördögh, isßonyu és rettenetes sarkany képebe megjelenek, sok kulömb kulömb ßineket mutatván, egéz testen mindenüt mérgis Kigyokal környul vetetvén, vtálatos és dögleletes süvöltest teßen vala: meg allapodek az ßüz ßemei elöt, és nagy hirtelen körüle kezde forgani, ßáia ki tatván mint ha el nyelne: kik látvan az ßüzecske megh ijede, de ßive Istenbe nagy bizodalomba vala, bogy ez isßonyu Ellenségtül meg otalmaztatnek, és kitul látatot vala el nyeletetetnek ß. Kereztnek Iege által, meg hasada, és minden faydalmoktol meg ßabaditatek.

Akara az hatalmassagnak Vra meg mutatni, mit kiért vala imadsagaba, minemü volna az à kegyetlen ördög ki miat kesergetetnek és haborgatatnik, és ez ellen minemü hatalmas ß. Lélektel otalmaztatnek es ßabaditatnek, meg ismerne.

Meg ßabadulvan ez fertelmes Ellenségtöl, láta nagy világossagot à tömlötzbe. Ez vala az ß. Kereztnek fényességhes jéle, ki az földrol az Eghig lattatik vala fel emeltetnek, es azon egy fejer Galamb ul vala. Ez kegyes Galambocska vigáztallya vala, és kereszt által inti vala à menyei dicsöségre. Ezenközbe, meg ßakadozot teste meg ujitatik vala tellyességel, mint ha semmi nyávalyaja nem lót volna, kiért az Vr Istennek tellyes ßivebül hala adassal, nagy felßoval dicsiretet monda.

Egéz étzaka imadsagokba, és lelki vigaztalasokba foglala magat. Regel, Olibrius törvény tevö ßekibe üle, egéz varot elot, parancsola

hogy ki hoznak Margitot à tömlötzbol. Latvan ep abrazattal teßtel, és vigorczával, csudálkozik felette igen, kezde ßolani.

Látód Margith az Istheneknek rolad valo nagy gondviseleseket, kik raytad könyörulven megh gyogitottanak à te sebeidböl, mélto azért bogy nékic tiztesseget és àldozatot tégy, mint à te atyad-is cselekedic. SZ. Margit monda:

Nem illik az én hozzám, nemis ßabad, hogy az egy igaz élö Istent, az ki az holtakot meg éleszteti, hogy azt el hagyam Istheneket imagyák, kikelet nélkül valoc. Tégedet az illetne inkáb hogy effele tevelygeseknek béket hadnál, az egy igaz Istent meg ismerned, ki orvosa mind testnek és léleknec, és annak tennel lélki áldozatot.

Fel geryedven Olibrius, parancsola, hogy mellyet megh foztanac, és tüzes Plehekel oldaval egyut sütetnek és égetnek, ez nagy kinokat mint ha nem örzene, békesegel ßenvedi vala, ßivébe az Vr Istennek imádkozic is vala. Ezt kinoc után fárol le vetetek, és bozata eleibe Olibrius egy nagy kadat kit vizzel meg-is töltete, meg kötöztete à ßuzet és bele vettete, bogy megöletetnek. Ezenközbe nagy föld indulas lön, és az tömleczbe megjelent fejer Galamb à vizbe fejerc jöve, és mind egy tüzes oßlop vizbe le ßalla, ßent Kereztnec jelevel, ßaiaba tartuan à Galamb à Coronat, ezék közöt erös kötelitül meg odatek. Nagy sokaknac hallasára ily ßo ádaték az eghekböl. Iöuel ide Margit Christusnac jegyese ßenteknek tarságaba, vegyed az heruatatlan Coronat,

Ezt halluan ßamlálhatatlan Poganyság, kic közul tizen öt ezeren terenec meg, nyluan kereßtyeneknec vallak magokat, és az hamis Istheneknec baluanyit és Csaßarok Istheneket ördögöknec mondac Christus IESVS igaz Istennec vallac. Ezekre rea bocsata Olibrius nepet és mind le vagata.

Vegezetre sententiat monda Christus áldozattyara rendeltetet baranyra bogy feie vetettetnec, ki vitetec azért az Varos kiuul azon helyere, holot tizen ötezert le vagatot vala Olibrius, egy az vitezek közul ki

rantuan fegyveret monda, nyiics ki nyakadat, hogy vegyed à te Istened tül à Coronat. Bizonnyra mondom, hogy sok ſamíalhatatlan Isten Angyalit lattam körüled, kic te ſentſégedet oltalmazac vala, kerlek tegedet emlekezzel meg rolám, mikor be megy à dicsöſéges Orſágba,

Szép inteſeket teven körül allo Poganyſágnac hogy meg ternenec az báluany imadáshol, és meg ésmernec az egy elö igaz Istent, ſent Fiaual és ſ. Lelekkel, holot csak ezek által ádatatic az üdveſſég.

Annac utanna fordituan ſemeit az éghekre nagy lélki fohazkodaſſal monda.

EOrök Attya mindenhato Isten, halákat ádoc teneked dicsirem, és fel magaztalom az te áldot ſent nevedet, hogy ennekem álhatatoſſágot adtal, az te neuednec tanubizonſág tetelere, és hogy ez orara hoztal. Sok ſzep könyörgeſi utan nagy föld indulás len, és meg jelenec neki az Vr ſok ezer Angyalal. Ne fely Margit, legy bator ſziuel, az mit kertel mindenekbe meg halgattalak, azokértis kikért imatkozal. Azert jelenem meg hogy hozzam vegyelek. Ezek utan fordula az ſzüzecske à hohérhoz, las immar dolgodhoz io attyamfia. Az hoher rezketuen, nem ákara fejet venni, Szent Margit aſzony periglen biztata és batorita, hogy abbajarna el kit neki parancsoltak, és igy feje vetettetec az igaz hitért. Minemü ſzep imatſágot tőt halála elöt, azok azt kic emlekezetit böcsülettel tartanac Metraphraſſesnel meg olvashattyák.

SZ. BORBARA
SZŰZ ES MARTYR
elete.

BORbara ſzüz és Martyr Maximianus Pogany, és kegyetlen Csaſzar idejebe Heliopolis tartomanyba ſzarmazot Görög atyatol, fö embertül, és kazdagtol, mind az által Istentelentöl és baluanyoknac fö tiztelöjetol. Leanya attyatol termezetiben kü ömbözet,

nert Istenfelö, io arkölcsü, csendez, és Isteni tudomanyokba elmelkedic vala eyel és nappal.

Dioſcoruſnac ez egyetlen egy leanya vala, ſép termetü, és ſent erkölcsü, énnek Dioſcorus egy magos tornyot rakata, hogy az emberektul ne latatnec, és abba rekezte. Kit az leányzo jo neuen és kedveſſen vén, hogy ſabadosba ſolgalhatna Istenenec, es gondolkodhatnec, ez világnac csalárdſágirol, ördögi kiſértetéről, az orök kinokrol, és Menyei boldogſágnac ſép dicsöſégerül.

Ezen közbe, fok fö fö Vrak kénzeritec attyat hogy ki hozatna és hazaſſágra adna. Borbara ezt haluan nyluan meg monda, hogy ſenkihez nem ákarna menni, itiluen bolondſágnac hogy egyſer menyei jegyeſnec jegyzettetven földi menyegzöre adna magát. Erte attya leanyanac álhatatos valaztetelet, mezze foldre ákára indulni, ſeme elöl, remeluen azt, hogy tavul leteben, attya ákarattyara haitathatnec.

Minec elötte Dioſcorus el indula, kere Borbara ſüz hogy neki egy fürödö hazat csináltatna: Meg engede, de ugy hogy csak ket ablaka lenne. Attya tavul letebe tekinte az epuletet harmadik ablakot-is csináltata raita Szent Haromſág nevebe, és ſent kereztnec jegyet Padimentom közibe ekeſén kezitete. Meg tereſe utan attya bankodic az epületnec változtatot formaian. Meſterec leanya parancsolattyanac mondgyák az valtoztatáſt.

Ackor ſent Borbara ſent Haromſágnac dicsöſégerul ſokat ſolla, annak felette oktattya vala attyat ſok ſoual, és Chriſtusba valo hutnek üdveſſegre valo nagy haznat.

Dioſcorus, dühes termezetibe fel inditatéc, leánya ellen fegyveret ragada. Hogy ne ádna okot gülkoſſágra el futamodec elole, Isten ákarattyabol meg-is menekedec, mert egy nagy közál csodalatoskeppen ket fele valec és abba meg tártatec, onnat fel menuen egy magos hegyre tala a egy barlángot és titkon abba marada: de hamarſágal meg dühet attya utanna leven, paſtorokhtol kerdeze hol volna, rea találvan labainal oldat rugdoſſa, hatát okleuel veri, hajat kezere tekeruen köues és közikis

ertzkövere vondossa. De mind ezeket Borbara bekességel ßenvede: Haza erkezven mindgyàrt egy sötet és büdös tömletzbe rekezte, ot mindenektól el hagyattatuan, ehen és ßomjuhon kezeit fel emelvén Christushoz az ö jegyesehez kesérüségebe segitséget kere.

Ily álhatatosságat latuan leányanac Dioscorus felette igen megh haborodec és haragiaba Heliopolis tartomanyaba valo fö tiztarto kezebe áda Martianusnac, kere azon hogy ha leanya kereztyen hütit el nem hadna ès hazaiok Istenenec tiztességet nem tenne, külömb külömb kinockal kinzattatnek.

Ez Pogány Tiztarto, kegyes bezeddel kezde inteni Borbarat, hogy meg tekintene nemzetinec bocsületes voltat, és attyanac ßép jozagit es kazdagságit, annac felette maga ßèpséget-is sok bezeddel dicsiri vala, kerne azon, hogy engedelmes intesinec helt ádna, attya hütit kóuetne, ki meg erósitetet sok üdötül fogua Csaßaroktol ki ádatot törvénynec és parancsolatok által. Haluan ezeket Borbara csendez élmeuel ily feleletet áda.

En à mi földi, és el romlándo meg utáltam, és semminec álitom lenni, tellyes ßivembe azokat kiuanom mellyek menyeiéknec mondatatnac Ezek igy leven intesédnec nem engedhetek, bator ßiuel és álhatatosságal. IESVS Christus hütit vallom. A mi nezi az Báluanyok állapottyat, Istenteket utalom, kiknec ßaiok vagyon és nem ßollonac, ßemec vagyon és nem latnac, laboc vagyon és nem járnac, kezek vagyon és nem illethetnec, legyenec azok-ü hasonlok azokhoz kic csinállyac, és kic azokba biznac, kez vagyoc az en Vram Iesus Christusom áldozattyara, ki menyet és földet teremtette. Martianus ezebe veue hogy edes és ßép bezeddel ßüznec álhatatosságat meg nem haithatna az hamis Isteneknec tiztetetire, tetetö jó ákarattyat meg valtoztata, és nagy haraggal parancsola hogy minden kinzani valo ßerz amokat elö hoznanac: Itilven azt hogy ez által Borbaranac ßiue meg énijhitetnec.

Le vonattya azért elößer ruhajat az ßüznec, mezitelen ökrök inaibol csinált kemeny ostorokal kezde veretetni, meg romlot és ßakadozot

testet eles cserepekkel dorgeltete és vákartattya. Ezek közot nagy batorságal, ugyan Christusénac vallya magat,

Latuan ily álhatatosságat à Tiztarto, parancsola hogy tómletzbe vitetetnec addig, mig vij gyötrelmeknec kinzo ezközirül gondolkodnek: sötet tòmletzbe leven ßent Borbara aßony, eyfelkorba nagy világossagot lata az ßent VRtol meg-is uigaztaltatek teste faidalmiba, sebeit meg gyogita és jöuendö baivivasra batorita.

Mely csodat latuan Iuliana kegyes aßonyállat miképpen é gyenge ßüzecske, hatra vetuen Attyahoz valo engedelmességet, keduesbnec tartana gyòtrelmek àltal, Istennel valo egyesülesét, hogy sem mint Tiztarto ßauanac engedni.

Mely gondolatok utan bator ßiuel vegeze magaba, hogy Borbara Martyrnak tarsa àkarna lenni az ßenvedesbe. Meg gyogyuluan à ßüzecske, minden testi faidálmitol, ßiuet nagyob batorságba helyheztete, ugy hogy semminec alitana minden kinoknac ßörnyüseget.

Masodnap ki hozatec itilö ßek eleibe, és miuel hogy semmi sebeknec helei nem teczenenec Borbara ßüzön, Monda à Tiztarto. Latod leanyzo, mely gondviselöid legyenec az Istenec, kic tegedet ßörnyü sebeidböl meg gyogitottanac, vagyon azért mast igaz modod hogy azoknak halakat adgy, és tiztellyed, kiknec io ákarattyokbol meg gyógyultal és egességbe vagy.

Erre, Borbara monda bator ßiuel és fel ßoval. A te Istened te hozad hasonlatosoc, süketek, vakoc, es erzekenségnelkül valok, azok vakoknac latast nem àdhatnac, santat meg nem gyogithatnak, halotakat fel nem tamazthatnac, ßolast nem ádhatnák. Ezeket az en Vram IESVS CHristusom elö Istennec fia mind meg cselekedi. Ez az à ki engemet megh gyogitot, kit te testi be takart ßemeiddel nem lathatz, nem-is vagy melto oly nagy kegyelemre.

Ez ßo haluan Martianus, felette igen meg busula, és parancsola hogy Borbaranac vas hegyes és eles horgokal teste meg ßaggatatnec, és eghö ßòuetnekekkel, oldala égetetnec, és feje verockel veretetnec.

Borbara Martyr ßemeit az eghre fel emeluen monda: Vram ki ßiveknec vagy visgaloia, tudod mind kiuanlác tegedet, kerlek ne hagy el engemet mind vegig. Azonközbe uÿob uÿob, gyôtrelmeket ßenued vala, és oly álhatatosságal, hogy emberi állat hasonlot el nem ßenved hetne.

Iuliana aßony nem türhete sirasit, és fohazkodasit, és Borbara aßony ßenvedeset, vigaztallya és batorittya vala kinoc ßenvedesére.

Ezebe veue Martianus Iuliana Kereßtyeni ßeretetböl felebarattyahoz valo induláttyat, és Borbara aßony biztatasat, parancsolá hogy ótet-is hasonloképpen kinzanac. Mind kettönec csecsit el metzete, mely gyötrelem ßenuedesbe Borbara Martyr, az ß. VRnak igy kónyörge. Ne ves el VRam à te orczád elöl, és à te ßent Lélkedét ne ved el tülem.

Mind kettót az kegyetlen pogány mezitelen közönséges helyeken hordoztata, kiért mindenik halát ad vala Istennec: Ily hálhatatlan gyalazatok utan, sententiat monda à Pogány Tiztarto, hogy mindeniknec feje vetetetnec. Ezt háluán nagy örömbe lönec, hogy az ö gyözedelmeknec oraia el közelgetet. A Hoher nem egyeb lön, hanem ß. Borbara saját edes attya. Kit az VR Isten nem ßenuedven touab, azon helyen holot leanyanac fejet vötte vala menyköuel meg ölete. Mennyi ßantalan sok csodákat mutat az nagy Isten ßolgaloia tekintetiért kic ségetségül hittac ßükségekbé, Suriusba fel talállyák.

SZENT ERSEBET ASZONY ELETE.

SZENT ERSebet *Aßony Magyar Andras Király leanya, Gedrud Nemet aßonytol ßülétetet, kit még kitsin gyermek koraba Attya és Annya Hazaia Fejedelem fianak Laÿosnac igire iffiacskanak el-is jegyzetete köueti által keruen azon Királne aszont, hogy Ersebetet ki negyed eztendobe fordult vala fel àdna Nemet Orszagba, hogy Vdvarában fel neveltetnek. Királne aszony kedvessen veue kouetéknec szauokat, Fejedelem*

kiuanságara meg engede. Nagy szép és Királÿ aiandekokal Turingiaba fel külde. Kit egez Vduara népével nagy szeretettel es bócsulettel lata Iegyese, Atyaual és annyaual együt.

Ersebet het esztendöskoraba iövendö szentségenec kezde ielenteni virágat, szent egyhazba mikor megyen vala, sz. oltarok elöt gyenge terdeit meg haitya vala, gyakorta földre-is le buroluan imatkozik vala, kezeit és szemeit fel emeluen fohazkodasockal könyöreg vala. Ha be szarlot Templom melle törtenetból ment, Templom kuzòbet és aitajat csokollya vala.

Ha mit mulato iatékba (mint Vduarba szokot lenni) nyer vala azt szegeny arva leanyocskaknac oztya vala, eroltetuen ökét hogy Mi Atyankat és üduezlegi Mariat gyakran mondananak.

Kilentz esztendöbe fordulvan Iegyese attia meg hala. Kinec halala utan minden dolgai közöt, azon ügyeközék, hogy Istent mindenkor szeme elöt hordozna ugy mint ki szünek által latoia, énnek kedveért ruhabeli tekintetes csifraságot testi györüséget, és világi hiusagokat laba ala vetne, és meg utalna.

Szokot és fogadot imatsagit minden nap meg adgya vala Istennec, ha mikor egyeb dolgai miat el nem vegezhette, eÿel be töltette. Szüz Szent Ianos Apostalt fó Patronussanac tartya vala. Innep napokat nagy aitatosságal meg illet. Szenteknec emlekezetire minden üdòbe valami tekintetes öltòzetibe hatra hagy vala, tuduan hogy Istennec kellemetesb à tizta elme, hogy sem mint az ekes öltózet: imadsagi kôzòt keztücskeiet le tezi vala gyakorta tusakodik-is vala akaratya ellen, mast cselekédven, ès ellenke zó dolgot, azok ellen meliyekre hailandonac testi gondolatiat erzi vala.

EGYüt neueltetik vala Annos kis Aszonyal, Iegyese hugaual, Templomba szokas szerint Anyoc elòt mentenec arany al és draga kòuekel egy szinü draga ruhakban feiec Coronaual meg ekesetetven.

Mihelt Templomba megyen vala Erſebet Koronajat le vezi vala fejeből, kit igen nehez neuen veßen vala öreg anyoc, kerde Fejedelem aßony, miért cselekedne, azt monda. Tavul legyen en tülem az az Istentelenség hogy vakmeröségből inditattam legyen Corona le vetélere, holot latom az-en üdvözttömnec fejebe tóuis Coronaiat, hogy tartsam en fejemen draga Coronamat.

Mint hogy Isteni felélme ajtatoſſága, és nagy álazatoſſága Erſebetnec ellenkezik vala, Sophia Aßonynac, és Annoſnac erkölcsivel, ſok csuſolaſt, neveteſt, ßidalmat, ektelen trefakat, ßenuedet miattok. Azok gyönyörködnec vala ez világi el mulando dolgokba, ékes ruhazatokba emberi dicsiretekbe, magok mutataſokba, kiket Erſebet meg utál vala, nagy alazatoſon arrol élmelkéduen mint Istennel kedues lehetne, minden cselekedetibe.

Gyakran vetette ßemere fejedelem aßony, hogy Apaczák közibe kellene adni, mert azokhoz haſonlo erkölcset tartana, ki királyi nemzethez nem illenek. Voltanac oly udvár hazugi-is kic ragalmazaſſál mondanak, hogy melto hazaſſágra valo jegy ruhat Andras Király neki nem ádot volna, ez okon vagy vizza kellene küldeni, auagy mas embernec hazaſitani nem Fejedelemnék, Ily ſok ellenne valo irigyſégek és gyülöſégek közöt. mint à Roſa tóuiſſéc közöt, Isten eleibe io illatu imatſágokat bocsat vala, ſok ſiraſſál és konyhullataſſal.

Erſebet Iegyeſe, hallotta ſó emberektül ezen ragálmazaſokat, kire meg-is felélt, ha ugy mond ez à nagy hegy mind arany volna, és ßabadſág ádatnec, mellyiket valaztana Erſebetetè? auagy az arany hegyet? még-is Erſebetet valaztanam.

El jöuen hazaſſáganac és Menyegzöenec ideie, minden ragálmazoc csalárd hazugságok ellen Feiedelmi Menyegzöt nagy kezülettel kezitete, meg-is mutata hogy nem kazdagságot, ſem ékes termetet kiuant Erſebetbe, hanem uemzetinec meltoſágat, és tökelletes erkölcset.

Hazaſſágaba ſemmit hatra nem hagy vala, elöbi aitatoſſágiba, hanem inkab öreghitetre, menyei dolgoknac elmelkedeſebe, imaſágba és

böytelesbe, gyenge, lagy, és tollas agyakatol iſonyodic vala, felven azon hogy teſte kedve kereſeſebe CHRiſtus ſerelmihez meltatlan ne lenne.

Eÿel vra mellöl fel kel vala laſſan, kit erzet néha, kit nem-is erzet és aitatos imádſagoc által, magát és ferjet Istennec ajanlya vala. Gyakorta az Vra-is eyel kezen tartotta, mighlen terden alva ßokot imádſágit el végezne: Intette mind az által hogy gyenge teſtet ne fáraztana ſok eÿeli vigyázaſockal, kiböl következhetnek feye meg hiulaſa.

SZolgalo leánynak megis hagya vala, hogy ha ſokaigh Vramellet ßunyadnek fel költenec.

Az eyeli vigyázaſokat annira meg ßokta vala, hogy gyakorlatoſſágal, ßönyeget teritetet à padimentomra, azon látatot nem alunni, hanem ßunyadozni. Ezért gyakorta ßolgaloitol megh feddetet, félven hogy eſſele ßokatlan feküves miat valami nyávalyaia ne törtennek. Monda Erſebeth, énnékem eböl az ßönyegen valo feküveſemböl, két haznom vagyon, mert az lágy agyat ki teſtemnek gyengéſéget ád, el hagyom, ferfiu illeteſetöl-is magamat megh örizem. Panaßolkodic vala azon hogy Isten elöt méltatlan volt ßüzeſegenec megh tartaſára, kit Chriſtusnac tarthatot volna.

Oly ßeretettel volt Vrahoz-is hogy vele együt akárt ha mezze ment-is jarni, nagy hidegekbe, melegékbe, ßelekbe és zapor eſökbe.

Minden hatodic hetbe gyenge teſtet veßöuel ſányargatta.

Vala az üdöbe egy hires neues Conradus neuü Pap fó tanito, és tökelletes életü egy hazi ember, Lajos Fejedelem ennek ada minden Templomoknac gondgya viſeleſet, és Papi tizteknec rendeleſet, és meg parancsola, hogy Erſebeth aßßony-is ennek parancsolatinac engedelmere ßabia magát: kit halván Erſebeth ßeretettel véve, és ßorgalmatoſſon meg-is tarta, nem csak két eßtendeigh migh az Vra élt, hanem holta után-is.

Kzen Egyházi ember hatta vala Erſebethnec hogy prædication lennejelen: erkezec azonba Vra, Nenye és meſtere parancsolattyát vendeg

tekintetiért, be nem tellyesithete. Meg izene Mesterе hogy ô ennek vtánna, mint engedet lennec semmit nem akarna parancsolni, elyen maga ßabadságába, à mit akar bar azt eselekedgye. Ez hir halván Erſebeth, el jede, másod nap Mesterehez menven ßemeit földre le fordita alázatoſſon kér vala bocsánatot. De az Egyházi ember, mint ha nagyon haragunnek és kedvetlenſéget mutatna, nem akara ßolni. Látvan Erſebeth Mesterenek idegenſéget labaihoz borula, és igy bocsánatot nyere.

Ezen kegyes Mesterе meg hatta vala hogy oly étekbül ne ennek kit erövel auagy ragadomány által eleibe adnánac: felette igen gyötröttetic vala lelki éſmeretibe, az aztal nál melyketek volna igaz keresetbül, tekint vala mindenikre, hogy történet ßerint meg tiltot éledelbül ne ennek semmit, néha aztal nál nem ét. A mineмü jégy ruhaual együt kincset attanac vala, abbol küldet három ßolgalo leánya és maga ételere, Safarokat kerdezte honnat és mint kezitettek éleséget, megh értven hogy bizonyos jövedelmekbül kezitettenek nagy örömbe léven, ßolgalo leánynac jelente, maiol és vigan lakiunc.

Hogy magat tobzodaſtol tartoztatna aztalánál, Vra vendeginek kédveſen gazdalkodot, és poharakat nyuitot, mindeneknec io kédvet mutatot, maga eben maradot, ébéd után czak kenyerel-is megh elégedet.

Ieles és fö Innépen drága öltözek templomba be menven, tekinte Chriſtus meg feßitetet abrazattyát, és maga állapattyát öltezetiuel, monda: Imè az én teremptóm mezitelen, gyálazatos halala vót fel énnettem, én pediglen ßegény nyomorult, draga köuekel, aranyal, birborba és barſonyba jaroc, méltatlan vagyoc mennyei bodogſagnac javaihoz. Ez gondolatos utan ugy meg valtozéc, hogy ſemminemü cziffraſagra nem ügyekeznek, hanem megh köz féyedelmi ruhaia alat-is Ciliciumot hordozna. Vra tavol letébe, igen köz ét alavalo öltözetet viſelt, è mellet gyakraban imádkozot, magat oſtorozta, vigyazaſokba, teſti ßenvedeſekbe, ßegények taplalaſaba ßorgalmatos volt.

Lajos

Lajos Fejedelemtül harom magzatot fogadot, egy fiat és két leanyzot, ßüleſe vtan kereztyeni ßokus ßevint, negyven nap vtan élebe véßi vala gyenge ßüleſet, lón vazonbol csinalt imegbe mezit lab, kövecses vton vizi vala fel à templomba viáz gyertyaval együt az Oltara téßi vala, vißa terven az egyházbol, minden ruhaiat kibe gyermeket fel vitte vala palaſtiaual özze, ßegény aßßonyoknac oztya vala.

Szegényeken felette eſedezic vala, nyomorultakon, árvakon ößvegyeken, kiket fejedelem Vra engedelméböl ßive ßerint segitet.

Egy ßegény feje megh veßet embere talál van gyümölczes kertbe, titkon fejet meg ollola, és háyat el metele tetvektöl meg tiztita, és fejet meg moſogata, és ugy mint Ania ölebe valamenire nyugota-is, Tortinetböl ßolgalo leány hozza mennenek, magokat nem türhetec, hanem Aßßonyokat kemény dorgalaſſal megh feddec, hogy király Nemböl ily alavalo dolgokra adta volna magát, hogy maga kezeivel tetverit ölne, és oly vndoc fónec hájait nyerne, mely pirongatoſokat io kédvel és névetſégel véve, holot Chriſtusnac és nem emböreknec akarná kédvet keresni.

Iúttec vala Vrahoz egynéhány fö Vrac látogatasnakokáért nem keves fö embereckel, Erſebeth tavol letébe, aztalhoz le-is ültenek vala. Lajos fejedelem aßtalnakyaval hivattia hamarſágal, hirtelen indulván, és közelgetvén az ebeló ház fele gradicsa mellet ál vala egy kulduſ, és nagy kiáltaſſal kér vala alámiſnat, tekinte ála Erſebeth Aßony, mert fel jütebe nem láta vala à Kulduſt, kérne hogy várna egy kéveſſe, igirven magát, hogy hamar alamiſnat küldene, mert most nála nem volna. A Kulduſt annál inkáb kiáltvan ßorgalmaztattya vala Erſebethet, hogy ßegény nyomorodot fejet ne hadna ßunetlen kéri vala. Meg àla Erſebeth, és magá drága palaſtyát kibe, Vra és fö Vrac tiszteſſégeért aztalhoz megyen vala, küldè à Kulduſnac kit nagy örömmel el vön à Kulduſ, ki mene à várbol. Megh térven hirtelenſégel az aztalnac minek elötte be menne à lakodalomba, Erſebet aßony nagy haragal mindenec halattára jelente, mint ruhaiatol megh foztotta magát, és egy Kulduſnac adta volna. Halván Lajos fejedelem névete

mosolygassal, fel kelven Vra az aztalatol eleibe menne, monduán: szerelmes hugom, miért kesel enni ideigh? Ihon megyec szetszégel szerelmes bátyam, igy soktac vala egy mást nevezni. Hol hattad el à Palastot? Fel tekintuen Ersebet az rudra, és ujaual mutatuan monda, àmot füg az mi Palastunk: Haluan Vra aztalatol fel kel megh tapogattya, és sorgalmatosson látogatuán annac ismeri lenni, kit ez elôt Kulduznac adot vala. Ily nagy csudan el almelkodec ez házas társinac. hütinek nagy voltan csudalkozik.

Miuel hogy ez ſſ. Asonyálat az bivolkodást érti vala mely veszedelmes volna, és soc fele vétkekre okot adná, valami üdot vebet vala magánac, imadsági és egyeb io cselekedet felet, kezi munkacba magát gyakorlya vala, nem aranyvarrasocha, reczekbe, elökötöc, és fokötök cziffra varrasába és kötösebe, hanem gyapiat tiztogatot, font, auagy solgalo leányot fonási közöt gombalyagot tekert, magá meg zötette es szegényeknec ruházattyokra oztotta és szerzeteseknec. Szegények szakadozot ruhait magá meg foldotta, szegény renden valo betegségbe eset asonyállatokat kivalképen gyermec agybelieket, maga látogatot, vigaztalt, és szükséges éledeleket adot, sem haboro üdö, sem sár, sem ho, sem házaknac büdösségе, ily kegyes cselekedetektül meg nem tartoztathatta, solgalo leány közöt leuen parazt öltözetbe akarmi före valot fel vön, magánac-is parazt fö kötöt kötot, és házanépi közot abba jár van dicsekedet.

Andras Király követi jövetelit, jelente Laios fejedelem Ersebeth Asonynac, és miuel hogy hértelen uy drága ruhakat nem csinaltathatna szegénle és általya vala, sokot ruhaiba követec eleibe valo menetelit. En atyamfia nehéz néven ne vegyed, ezt az én ruhátlanságomat monda Ersebeth, kit én igen kicsin dolognac tartottum mindenkor. Emberi szemnec nem akaroc kedveskedni ruhá által, hogy erkölcsömbe Istennec kedvetlenségebe ne essem. El erkezven à követec, hivata Laios feiedelem Ersebeth Asszont. Az nagy Isten oly szépen fel ekesite, drága ruhácha, drága kövecckel, hogy mindnyán csudalkoznanac: Titkon kérde tüle à feiedelem hol vötte volna azokat à ruhakat, mosolyogvan monda: Mikor az én Vram akaria tud effele ekességet keziteni,

Mindeneknec felette nagy lelki buzgo aitatossagal, és csendez elmivel hallotta az SZ. Aldozatot, ugy annira, hogy neha nagy fényességel latatot kórnyül veteteknec, hogy megh az Egyhazi ember sem nézhette fényes abrazattyat feslet erkölcseért, kit à Pap meg-üjelentet annac utan.

Nagy Csötörteken böitbe, sokasa vala hogy Feiedelmi ruhaiat le tenne, és Paraz ruhakba eltöznec, azon napon tizen ket szegent hiuatot, kic elot terdre esuen, labokat nagy alazatossagal meg mosta, meg törlette, és meg csokolta, mindeniknec penzt àdot, ruhara vala poštot, és buza kenyeret. Azon napon nem keues belpokloſokat-is fogadot hazaba, kiknec kezeket és labokat meg mosogata, és utalatos fekelyeket meg csokolya vala, soha nem utalta undoksagokat azoknac, bekesség szenuedesre inti vala, és jo alamisnaual ki erezti vala öket. Christus menybe meneteli elöt valo napokon közönséges imadsag ideien Processioba, csak parazt modon mezit lab. Közasonyallatokhoz agya vala magat.

Egez Nemet országba, 1225. Estendöbe nagy ehség tamada. Ersebeth asony Vra tavul letébe, mivel hogy Apuliaba Csaßarhoz kelletet vala menni: minden özze gyütöt feiedelemmi gabonait maga kezeivel kezdi bövön ki oztani. Mivel hogy à vár magos hegyen vala, és sokat szükölködö szegényec közül fel nem mehettenec, vár alat egy Ispotalt hamarsagal epiteni kezde, soc költségel, el-is vegeztete, kibe helyheztete oly szegényeket, kic betegségec nagy volta miat, auagy testebeli erötlenségec miat nyomorgattattanac. Minden nap látogata öket, kérdeze vala-is mint volnanac, és mi nélkül szükölködnenec, micsoda ételt kivannanac. Ha mit magaual hozot, azt mindenikvec mint Anya oztogatya vala. Erötleneket magá kezével fel emelt, karyanal fogva hordozta: agyákat meg vetette, balzhaiokat és tetveket kezeivel öli vala, nagy büdösegeket nyari napba kédvesen szenvedte, taknyokat és száiocbol ki folyo nyalakat, maga elökötövel torle vala: ha kic szegyenec közul varba mehettenec, etek maradekot maga kezével oztogatta. Italokra-is nagy gondgya vala mindenec keveset keveset adván, gyakorta tortent hogy Pohárbol oztogatuan itale telli talalta Poharat.

Meg terven Vra Csaszartol mindenektül vadoltatek Ersebeth aszszony, nagy tekozlonac, hogy minden gabonaiat szegenyeknec oztogatta. Monda Laios Fejedelem, hagyatoc bekeséget az èn atyamfianac, cselekedgyek iot à mint el kezdette. Nem fogyatkozunc megh éledel miat.

Harmad Eztendòbe fordult vala minec utána Csáßartol megh tert vala Laios Feiedelem, hogy Romai Papatul ßent kereztnek viselese egéz kereztyenségbe hirdetetec, Pogán Tórőköc ellen, hogy Hierusalem es egéz palestina megh ßabaditatnek, maga-is Frideric Csáßár nagy soc Feiedelmeckel és bò Táborral akara indulni, Laios-is ezen ßent kereztnec jelet magánál titkon tarta, hogy mig indulása lenne, kédves házas társat megh ne ßomoritana Ersebeth Aßzony Vra köntöset tiztogatuán ßent kereztnek jelet sebebe talála, mi ßándeka volna eßibe véve, kin keservessen sira. De miuel hogy egyeb nem lehet vala à dologba, békeségel ßenvedi Ersebeth Aßßony, és mindgyárt gyáz ruhába öltözek ferye el menetele után. Frideric Csáßárhoz erkezec és soc várasoc látogatása után hideg lolesbe esek, és naprol napra betegsége öregbetuen Hierusalemi Patriarchatol meg gyontatatec, és ßent kenettel meg kenetetuen, ßenteknek tarsáságaba vitetek.

Ez kósérves hirt meg hozak Turingiaba, nem ákarak mindgyart jelenteni Ersebeth aßonynak, hanem Sophia aßonynak Laios Fejedelem edes anyanak, hogy gyenge aßonyallat ily ßeretó Vranac halalan kesérüseg által meg ne emeztetnek. Sophia aßony üdöt vevén, mene az Varba Ersebet aßonyhoz. Monda: Meg ne ßomorodgyal leanyom gonoz hir halua: Monda talam az en atyamfia el fogatot, igyekezem azon hogy ki valtassám: Monda Sophia meg holt à te ßerelmesed. Ersebet aßony ket kezeit ößze kolcsoluan, keserves sirasokat tön monduan. Ha az en Atyamfia meg holt, nekem-is matol fogua meg hal ez vilag minden hiuságiual.

Vra halala utan attyafiai iffiak kezdec birni ès igazgatni Turingiai fejedelemseget, kiknec Istentelensegek miat sok keserüségi kouetkózenek Sz. Ersebeth aßonynak, mert Vra ö rökségebol ki vetetek, és az also varosba ßolgalo leanyiual vendeg sogadoba ßálla. Az várbeliek kegyetlenségek miat, miuel hogy senki ßallast haza nepenek nem merne ádni,

nagyob

réßed másod napnac Templomba imádsagocba helyheztette, azon helyre gyermeki-is alá hozatratanac, kivalképpen teli idöbe, és oly ßükségebe, holot senki kóltsége csak egy napra valo sem találtatot. De miuel hogy senki ßállast néki nem adot egy mint ßukölkodó Aßonyállat, egy Paptol ßállást kèrt haza népèuel együt, onnat-is soc irigyek miát elóbi ßállasára kellet koltözni. Mind enni kòserusegec közót, ily hatalmas Magyar Orßág Király leánya, utolso ßegènysègre jutvan, soha ßegényekröl el nem feletkezet, magá ßükségetöl meg vonuan véles kòzlötte éledelit.

Mint hogy soha embernec fel inditatot nyávalyaia megh nem marad, hanem gyarapodie, és socßor az elsö keserüségnel keservesb busulasoc rohannac. Ezen városba S. Ersebeth nagy betegségebe socjot cselekedet vala egy aßonyállattal, kit elöl találvan ßoros helyen, holot töltes mellet nagy sár vala, iol töt aßonya elól nem akaruán ki terni sárba tozita S. Ersebethet, ès mindenestul sárba keveredven s az haladatlan aßonyállattol ßidalmaztattatek és meg névetetec nagy hahotaual, csendez elmével ßenvede, végre meg-is mosolyodec.

Hogy sokaig ily keserüségbe Christus ßolgaloia ne hagyatatnec, négyven napi böitbe aitatosságal halgatuan S. aldozatot, imádsági közöt meg melegédec es ßemeit tellyességel az Oltára vetvén, látatic el ragatatnac, nagy lelki vigaztalásoc miat. Ezt véve eßebe egy fó ßolgalo leánya, kérde Aßonyat mi dologa tórtint volna S. Aldozatkor. Nem io azt senkinek jelenteni, tudgyád azt hogy titkos Isteni dolgokat látam, látasba, Keves ételi utan fejet hayta ßolgalo leanya ölibe, és falhoz fordulvan gondolati közöt, hirtelensegel mosolygani kezde, vißontag ßemeit le bocsatvan könyhullatassal bankodic, és igy egéz estveigh néha örvendeze, néha sirni lattatot. Végezetre ezek utan igy ßola. Vgy légyen Vram, hogy te légy én vélem, és en te tüled soha el ne valaztassam. Mi dologh volt enni gyakor valtozasiba kérde à leany: Latam az én Christusomat menyorßag meg nitasa utan hozzam haytottatnac, ki soc keserüségimbe, vigaztalasiual meg könyebite, erössite és taplala, kinec jelen letébe örvendezek, el tavozasaba sirek.

Vala

Vala Bambergaban egy Aſſonyàllat, ki egy vala Gedrudal S. Erſebeth anyaual Apacsac kòzòt feiedelem aſſony, haluan Erſebeth aſſonyac ſzantalan keſerüſégbe valo nyavalyait, el vitete Turingiabol, és ötsenek Bambergai Puſpeknec ajanla: Gondolkodic à Puſpec, hogy S. Pal tanitúſa ſzerint iffiu özvégyet hazaſſagra io volna adni, minden ſzolgalo leanyval együr, ezokaèrt küldè vàraba, hogy iobbadon gondolkodnec allapattyarol. Ez Püſpec tanacsat meg értec à leanyoc, és meg jelentec Aſzonyoknac. Monda Erſebeth Aſzſzony, ne felyetec én ſzolgaloim, mert bizom az èn Iſtenemnes gonduiſeleſebe, hogy neki tòt fogadaſtokat SZent ſzüſeſeghbe megh tartia, à mit Iſtentül vötttm, ember azt én tulem el nem veſzi, Püſpök-is Iſtentül jeleneſoket veven, gondolatit ügyekezetiuel meg változtata.

Ezen közbe meg holt Vranac tetemiuel erkezenec Banbergaba, zokas ſzerint à Puſpec eleibe mene Egyhazi rendekel ès ſoc fó embereckel. Latva S. Erſebeth Vra tetemit ſoc könyhullataſi utan halat ada Iſtennec, hogy kit teſti ſzemeivel mint kivanya vala életibe nem lathatna, tetemit lathatta ſzerelmeſenec mezze földrül meg hozattatottat, holot Iſten tiztеſſegere, induluan el nyugat vala az Vrba.

Jelente S. Erſebeth Aſzſzony fò fó Vraknac kic Siciliabol, Vra teſtenec böcsületiért jüttec vala, meny gyalazatot zenvedet volna halala utan ferienec: mint gyermekeſtül varabol ki küldettetet. Vra tizteſſeges temeteſe utan mint illic vala az iffiu feiedelem megh feddettetec fò fò Vraktol, ily Iſtentelen ſegerül, vizza-is kelle fogadni Sz. Erſebeth Aſzſzont à vàrba. Iollebet nilvan monda nèki nem kellenne ſem Varoc ſem varoſoc, nem-is akarna gondgyat fel venni Feiedelemſéghnec elégnec monduan, ha azt nèki meg adnac mellyec òtet illetnec jegy ruha meltoſagara, egy keves ideig az iffiu Fejedelem nagy tiztеſſègel tarta Varaba. Ez rövid idò alat ſokat kelle zenvèdni azoktul kiket meg feddettec vala az Vrak, kivalkeppen kic okai valanac minden nyávalyainac es budoſaſinac. Haluan Romai Papa-is S. Erſebeth csudalatos ſzenvedeſit, es tökelletes èletebeli cselekedetit, maga Patrociniumya ala fogada: meg-is ira Conradnac Marpurgi fò Papnac, hogy lenne gondviſelöye.

Ezec után mene eleibe Meſterehez hogy tule jovendo eletebeli molot venne, ki altal Iſtennec kédves ſolgalattyaba ſorgalmatos lehetne. Conrad tanacsul ada, hogy ez csalard vilagot el hagyvan teſti ſanyaruſagha foglalna magat, ſent Irasnac bizonyſagh tetelibol, és ſoc ſentekenec példatoc altal.

Be menven Sz. Ferentz ſerzetinec Templomaba, Meſterevel és egy nehany zerzetes Atyakal, külön egy Capelnaba S. Oltar elot terdere eſven nagy felſoval monda: En ez mai naptol foguam atyaimat, gyermekimet, atyamfiait, ez vilagnac Pompait el hagyam, azt-is hozza ada, hogy ez földi öröcſéghet-is el hagya, de ebbe egy ideigh Meſtere ellene ſola.

Hogy minden ſzorgalmatoſſag nélkül ſzábadosb lehetne az el kezdet zandekaba Marpurgba egy hazat csinaltata, kibe kédve zerint zolga vala Iſtennec az élet való eztendöbe tule epitetet Iſpotaly haza-is gyakran latogata, és vèle-is étette, kirül Meſteretül meg feddetetic, itilven parazt-ſaghnac és olynac ki ellenkeznec méltoſagaual, kére Meſteret, hogy venne io néven, miuel hogy emlekeznec elobi gyönyörüſégerül, ezeken hozza illenek keményes életnec ſanyaruſagha, maga megh utaliſtual.

Latuan ez kegyes Iſtenfelò Meſtere S. Erſebeth Aſzonynac tökelletes életre valo ügyekézetit, két fò és kédves leanyzot tule el valazta, kiknec el valaztaſaba noha ſoc könyhullaraſt tenne, azoknac-is ſiraſokat latuan nagyob keſerüſége fel inditatnec, mind az altal, ſzent engedelmeſſéghnek ioſagaért békeſégel zenvede. Ezekutan ſzolgalo koz leanyval nagy alazatoſſagba ſzegénységbe el vala: èteli néki Pare, és veteminj magocból voltanac, gyakorta csak vizet iſzic vala, maga forgoduan konyha körul, réha megis eghette erkeket kirol megis feddettetet ſzolgaloitol gond viſelötlenſegerul. Ha mi iob eleie talaltator, maga ſzajatol meg vonta, es ſzegenyeknec oztotta.

Meſteretül ruhazatty anak-is modgya adatec, köz ſzinü parazt zövesböl rendele ſzokanyat. Palaſtia miuel hogy rövid vala, mas fele poztobol megh fodalta: Ha ruhaia megh ſakad vala azt mas ſzinü Poztoual foldatatta. Gyapiu fonaſaual kit el adatot eledelt kereſtetet. Ha betegſe-

gebe agyba kellet fekünni rockaiat, auagy guſalyat oda vitete vala, nem ſzünuen meg kezi munkaiatol.

Atya haluan nagy ſzegenyſeget leanyanac, fő emberet követſegbe küldi, hogy Magyar Orſzagba Kiralj meltoſaga ſzerint gondviſeloje lenne, mint atyanac gyermekehez, kerete vala aſzon-ü hogy ne tenne ily halhatatlan gyalazatot Kiralyi meltoſagan. Erre röuid vallaſt tőn Sz. Erſebeth, ebbe ez moſtani allapattomba igy akaroc megh maradni. Ily rövid vallazzal bocsatta atya követit.

Nagy csendez életbe él vala ſzolgalo leanyi közöt, ugy hogy haſonlova tenne azokhoz magat, noha nemellyec parazt nemből valanac, nem-ü akara hogy többe Aſzonyoknac hivatatnec: együt munkalkodot, egy talbol-ü ét velec. Ha ſzegenyeknec hazokat latogatna, ſzolgaloiual ételt vitet vala, maga kezevel oztogatta, agyakat puhitotta, ruhaiokat tiztogatta: Ha kinec ſzükſeget lata, vagy arany gyüreit, vagy ſelyem ruhakat el ad vala, és igy mint anya ſorgalmatos gondviſélőiek vala egy á ſzegény betéget zül halat kiuana, Chriſtuſt ſegitſégül hiua, halatlan kutből vizet vonvan annÿ halát meritet, kiuel ſzegényéknec kiuánſágokat be töltette.

Egy ſzegény arva gutta ütöt gyerméket tart vala hazanal, kinec betegségbeli nyaualyaiara oly gondviſeleſe vala, hogy maga kezeuel hatſor egy eÿel többzór-ü ſukséges ſzekire vitte. Ez gyermek holta utan, azon agyba helyheztete egy belpoklos ſüz leánt, ennek-ü nagy alazatos ſzeretettel ſolgált, maga ádot enni, agyat vetette, tiztogatta, és moſogatta. Talákat, fazokakat, és egyéb konyha ſzerzamakat gyakorta maga moſogatot.

Meg öletet Gedrud anyanac lelke egy eyel latatec hozza menni, monduan hogy ſornyü lángba eghetetnec gondviſeletlen életebeli állapotyaért, ſomoru abrazattal terden áluan keri vala leanyat, hogy hamarſágal imadſági által könyörülne raita. Ez ſokat háluan mindgyárt imadſágra áda magat, és firaſi közöt könyhullataſi és ajetatos könyörgeſi utan, el ſunyada ſent Erſebet aſſony, meg jelenek vizontac neki Gedrud Aſſony lelke nagy halaſdaſſal meg közöne erette valo könyörgeſet, kinec Iſten elöt annÿ erdemet jeleſte tenni hogy mind holtáig a, mind élökec ſegetſegel lehetne.

Iót uala egy tekintetes oſſuegy aſſonyállat egy ifiuual Sz. Erſebeth aſzonyhoz latogataſnac okaért, latuan az iffiacskat ekes termettel, és ruhakal fel ekeſitetet, és erkölcsebe, hiuſág köneteſet. Monda Sz. Erſebeth. Mi dologjo iffiu Legény hogy te, ruhadal és erkölcsedél vilagi dolognac attad magadat, holot teneked regen Iſteni ſolgalatra kellet volna adni magadat. Iay nekem Aſzonyom monda az iffiu, ugy vagyon, à mint mondod, de kerlek tegedet imádkozzal erettem hogy Iſtentől adaſſék nekem oly kegyelem, hogy az iot, kit nekem aianlaz el kezdheſſem, és vegigh abba meg-ü maradhaſſák. Kiuanode ugyan álhatatoſon, monda: Kiuanom. Monda Sz. Erſebeth, en imadkozom de teneked ü imádkoznod kelletik hogy az én könyörgeſémet ſegitsed. Mind ketten imádſághoz kezdenec, és egy kéues vartatua monda az iffiu. O en aſzonyom bad el az könyörgeſt, mért meg gyuladok á te buzgo imadſágod miát. Sz. Erſebeth peniglen annal inkáb imádkozik vala, az ifiu peniglen nagy melegſéges és vereteki miat meg erötelenedec kezeit ála ereztven, ereietöl meg fogyatkozek és kiáltani kezde. Hadel, had él aſzonyom az imádságot mert ſzuem meg egetetic buzgo könyörgeſid miat. Ez ifiat ragada két ſolgalo leany és az felyül meg nevezet öreg aſzony, hogy erötlenſége miat földre nem eſnec, kinec teſtebol ruhai által annÿ melegséget erzettec hogy kezec el nem ſenuedhetne. Még ſem ſünic vala meg az ſent aſzonyáliat imadſágitol, hanem alig ſolvan az ifiu monda, kerlek tegedet IESVSERT hogy imádſágid miat ne öly meg. El hagyuan Sz. Erſebeth imadſágit az iffiu laſſan laſſan meg kezde hidegedni, fogada hogy Sz. Ferencz ſzerzetibe allana, kit röuid nap mulva meg-ü cselekedek.

Meſtere egyeb jo akaro baráti által el veue jegy ruha arrat, minden felöl parancsola hogy ſegényec hozza gyülnenec bizonyos napra, öſſze-ü gyulenec annÿ ſokan, kinec maſſat nem latta vala Haſsiai Fejedelemſég, le ültetete mindeneket, maga kezeiuel pénzt oztogata. Egy leányzor hozanac eleibe ſegénnek gondviſéloie, ugy mint ki meg ſegte volna Sz Erſebethül rendeltetet alamiſnanac regulait. Sz. Erſebet monda nÿrjek el haiat, ſép és meg ereztet gyönyörködtető haia el meczeſi utan kóſerſeſen ſir vala à leány, egyebek-ü mondgyác vala, hogy nem alamiſnaért

jòt volna, hanem attyafia látni. Monda ezékre Sz. Erſebeth iol vagyon, à leány ſemmi kárt nem tòt, hogy lelkebe kárt ennec utanna ne tegyen, ez utan ſoha tanczba nem egyeledik. Hiuata à leánt és kerde ha valamikor ſſent életre és Iſteni ſolgalatra volté akarattya. Monda à leány regen fogadtam vala életemnec meg jobitaſát, de halam ſépſége tekintue, el hadtám vala. Monda Sz. Erſebet ezen igen òrülöc hogy hajat el nyreſe utan lelked vezedelmetul meg ſabadultal inkáb hogy ſem mint fiamat ha latnam Romai Birodalomnac Feiedelemſégebe. Be viue mindgyárt az Iſpotalyba ála valo ruhaba öltoztete és rendele ſegényec közöt valo ſolgalatot meg elne.

A mi még hatra maradot vala költſégebe, kit jegy ruhaért fel vet vala, ákara mindeneſtül ſegényec közibe oztani. Meſtere ertven ugyekezetit meg tilta hogy azt ne cselekedne, utolſo ſükségere-is tekintene.

Miuel hogy feletre bô kezü kezdet vala lenni, Meſtere rendele melle öreg aſzonyokat kic intenec meg-is feddenés tekozlaſárol, be-is vadolac ſo fogadatlánſágaért, kiért meg-is veretetet, orczul-is csapdoztatot, kiket Chriſtus ſenuedeſenec emlekezetiért bekeuel ſenuedet. Meg-is tiltác kenyertül-is, hogy csak darabonkent oztana, ne egezen mint az elöt cselekedic vala. Meg tilta bizonyos undoc betegeknec latogataſát, és ſekelyek csokolaſat, feltuen hogy gyenge termezetihez képeſt valami betegseget ne kapna tülök. Ezeken kiuül nagy örömel ſolgal vala mindenéknec és örömebe ſokta vala mondani, mely jol vagyon dolgunk, hogy az Vrunk zolgalhatunk moſſaſal, tiztagataſſal, és ſzegényenek le fekütéſeuel, mondanac ſolgalo leányi, teneked igen teczic, de minekünc kedvünk ellen vagyon az ö undokságoc és bü doſſegek.

Sz. Erſebet Aſſony ſabados leuen neha külsö gondviſeleſektül, lélki élmelkedeſre adgya vala magat, kibe ſocſor el-is ragatatot elmeje, egy nehany oraig-is Angyáloknac tarſáſágiba jelen volt, ö magat-is vigaztalo IESVST ot latta ſzantalan Angyaloktol környul vetetnec, kinec lataſa miat latatot orizájanak-is fényeſſége, és mondhatatlán nagy lelki vigaztalaſa.

Negezetre, ſok eſtendeig io cselekedetekbe valo foglálatoſſág' utan, és Szent élèti közöt, habortúſágoc ſenvedéſe utan, meg jeleni neki, à kit ſeretet gyermekségetöl fogua az ö lélke üdözitò Ieſus Chriſtuſa, Mondvan. Iöuel en valaztottam, vegyed menyorſzagi boldogságomat, kit neked rendeltem örök üdotül fogua. Kit háluan Sz. Erſebeth, nagy örombe lön. Mindgyárt indula Meſtere látogatni betegségebe, kerde mint kellene annak magat viſelni kinec halala közel volna, meg-is jelente az Vr akarattyát.

Negyed nap mulua kezdé betegeskédni és erejebe meg fogyatkozni, agyaba fekuueſébe-is mennyei joſágok felöl gondolkodec és Chriſtus ſeretetibe melegedék. ül vala elötte betegségebe ſolgalo leánya, halván ſép enekleſéket és gyönyöruſéges muſika ſokat. Vizontac ily ſzozatot, hol vagy ſzerelmes leányom. Ihol vagyok ſolgalo leányod, monda az ſolgalo leány: O kegyes Aſzonyom mely ſép enek ſoual legelteteg az en fuleimet. Te hallottadè az en énekleſemet? Hallottam és nagy örombe voltam. Mond Sz. Erſebet, az Menyorſágbol bocsatatot madaraczka volt, ki az fál közöt és en közöttem volt, oly nagy edesdeden, és gyönyöruſegel enekel vala, hogy noha felette erötlen valec, mind az által otet akar kouetni ugy enekletem.

Harmad nap, halala elöt mindeneket házából ki bocsatata, kik jöttenec vala látogataſára, kerdec tüle, miért ſokaſá ellen azt cselekedne, monda: Szabados ákarok lenni külsö zurzauartol, meg kel emlekeznem az en itiló biramrol és retteretes ſamádáſrol, kire kelletic mennem röuid üdön.

Masód nap minek elötte ki mulnék ez világbol. Hivata Meſteret, ſorgalmatoſſágal meg gyonec, Chriſtuſt hagya örokòſſe à ſzegényéken. Egy ála valo ruhan kiuül, kibe kiuána hogy lenne temeteſe, egy nehány ora mulua Chriſtusnac ſent teſtet hozza vene, és ſent kenettel meg-is kenetnek, à mi kèues üdö engedtetet vala halala oraig, lélki elmelkedeſékbe foglála, jelen valo ſemelyekel ſent dolgokrol bezel vala, melyeket hallot vala, vagy Prædicatioba vagy Iſteni jeleneſekbol tanult vala. Sok ſép beſzedi és inteſi utan, haluan à környul alloknac ſiraſokat. Monda ne ſiriatok en raitam hanem magatokon.

Vgy mint eÿfelkorba mellette vigyazokra tekintuen monda: Mit kellene cselekednünc, ha meg mutatna magat az emberi nemzet ellensége. Nem sok vartatua batorságal fel kiálta, meny el nyaualyas, meny el boldogtalan. Halálahoz kózelgetuen monda, ez az ora ßuznec ßuletesenec oraja mint telbe ßületetet eÿel, poztoba be takártatot, Iaßolba helyheztetet, à bölcsektöl imadtatot, ezek à mi üdvéſſégünknec titkos dolgai. Emlekezven ès példaul adván mirül kellene embernec gondolkodni halála oraìan. Ez ßok kôzòt nagy csendezségbe, ki mulékez világbol.

Ez ßent Aßonnyállatnac mihelt halala ki jelentetec, meg mondhatatlan sok ßerzeteséknec és egy hazi rendeknec, ezekel együt ßegényeknec sokasaga gyülekezec, mindenec sirassál és nagy banattal kezdec bezelleni menÿ iotul foztattac meg, mint anyok halala utan arvakka maradtak. Negyed nap ez Szent test el nem temetetéc sok kiálto ßegényec vigaztalasaért, ezenkozbe ki ki mit káphatot ruhai közül, csak nem teste metelesevel, mint ß. ereklyet ugy tartotta.

Ebböl à Sz. testbül oly gyònyôrüséges ßág erzettetet mint ha minden fele draga keneteknec illattyat erzettec volna. Nagy tiztességel kereztyeni ßokas ßerint el-is temetetek Christus ßületese utan 1231. Eßtendóbe.

Ez Sz. Aßzonyállatnac holta utan minemü kedues ßolgalo leánya volt az ö teremtö ès meg valto Istenenec sok csodac által meg-is bizonyita, tizenket halottat tamáztot fel, Belpoklosokat meg gyogitot, siketeknec hallast, santaknac iarast, vakoknac latast ádot, Christus által, kiket nagy bizonságok által meg ertuen az Romai Papa ez világon-is ßentec köze ßamlaltata, teste uÿ koporsoba helyheztetec temetese utan negy eßtendöuel Friderich Csaßar jelen letebe, testeböl onbol csinaltatot koporsoba olai csepeget, ßantalan sok betegeknec gyogitasára. Nagy sokac ennek koporsoja illetesébe fertélmes gondolatoktol meg ßabaditattanac, söt testi buia termezetekét el hadtac, és tizta eletnec kouetesére aduan magokat.

Egy Szerzetes ember felette nagy nyaualyakat ßornyü kiáltassal nehezen ßenueduen, eÿel egy fejer ruhaba ékes aßzonyállat meg jelenik, monduan: Ajanlyad magadat Sz. Ersebet aßonynac, kit haromzor jelenese altal meg cselekedec, és minden betegségetul meg ßabaditatek.

Egy leányzo itált keruen, monda az kitül keri vala, vegyed és igyad meg az ordógöt: A gonoz Sathan, mindgyárt be mene az leányzoba és ket eßtendeig ßörnyüképpen gyótre. Ezt viuèc Sz. Ersebeth koporsojahoz, ot keues kenyer és viz itala âltal meg gyogitatek.

Trajetumbéli tartománba vala egy meg ßarat kezü Theodoricus neuü ember, ez ketzer-is menuen S. Ersebeth koporsojahoz niaualyanac könyebségeért, de nem erezven haznat hazahoz ment, harmadßor tellyes bizodalommal induluan, talala egy bôcsületes àbrazatu vên embert, kerde az houa menne, monda à böcsületes, Sz. Ersebeth koporsojahoz. Meny el felele bizodalommal, meg gyogitatol meg szarat kezedet bocsad koporsoja mellet valo liukacskaba, Sz. Miklosrol se feletkezzel el, hanem òtet-is tiztellyed, ez vén embér el enezek elölö, és az Sz. koporsojanal meg gyogitatek.

Nagy hire vala egy fogolynak kit büneiért kemény fogságba tartonak vala. Sz. Ersebethet segitsegül hiuan, vigaztalasára azon eÿel el jòuen, masod nap törvény szolgaltatuan feiere, fel akaztatec, és sokaig fugven az akazto fan, attya és annya keresere meg engede à biro hogy le vagatnek és el temetetnek, mihelt le tetetek meg élevenedék.

Egy vizbe holt iffiu Deák eleteért, kik jelen valanac kérek aitatoson Sz. Ersebetet hogy meg éleuenitene, az oraba meg eleuenedec.

EGY Aszonyállat fia hálalra valo valtozasaba Sz. Ersebethez folyamoduan meg gyogitatek:

Tórtenetböl egy negy eztendös gyermecske kutba esuen halna vonatik ki, hasonloképpen Sz. Ersebeth segitsegul hiuasa által à gyermec talpra alla. Sok ßantalan egyeb Isten által valo csoda tetelit ha ki akaria

olvaſni Szent Erſebet aßzonynac, oluaſſa meg Iacobum Montanum Spirenſem, apud Surium, Tomo Secto Menſe Nouembr.

SZ. KATALIN
SZŰZ ES MARTYR ELETE

MAXentius Pogány Csaßár, minden fele parancsolatot ádot vala, hogy minden ember Báluány Iſteneknec áldozattyara kezülne maga-is ßaz és harmintz bikat ßamlála az áldozatra. Szantalan ſokaſág Alexandriaba gyüle Csaßárral együt és áldozatra mene.

Vala Alexandriaba egy ßép és tekintetes ßüz Király nemból, minden fele tudomanyokba ès bölcseſégekbe tanitatot. Latuan ez ßent Szüz annyi ßantalan ſokaſágnac vezedelmet, nagy batorſágal egy nehany ßolgat melle veuen mene az áldozatnac helyere, és ſokaság közot templom aitajan meg álla, izene Csaßarnac hogy vele valo titkos beßede volna. Be hiuatek ès ßemtelen Baluány imado Csaßar elot meg áluan. Monda: Hatalmas Csaßari meltoſág, te magadtol eßedbe vehetned ezt à csalárdságot, hogy halando embereknec Báluányinac mint ha Iſtenec volnanac áldozatot tez, gyalazatnak kellene tartanod. Hinned kellene közöttetek bölcs Diodoruſnac, kik voltanak, és legyenec à ti Iſtentek, azok emberek voltanak ki azt meri mondani hogy valami ieles cselekedetekért, halhatatlanoknak mondattanak.

Azt-is irja hogy tulaidon nevek és neuezétek volt, és bizonyos tartomanyokba feiedelemſeget viſeltenek és igy meg csalatatuan az emberek Iſteneknek neveztec, és halhatatlanok közibe ßamláltak, ſok egyeb Hiſtoriakbol boſégeſen meg bizonyta eßtelenſegeket, kik emberek kezemunkaiat baluanyokat imadnak, nekiis kinek ezeſſéges hatalom adatot Iſtentul iouendo ſzornyu kin ſzenuedeſet ielenti, ki okot ad, anny ſzantalan ſokaſágnak orök vezedélmere. Ezeket ertuen O Csaſzar iſmerd meg az egy orök Iſtent a ki teneked adta ezt az birodalmat eledetel együt. Ki volna

orok es halhatatlan Iſten volna, mi érettünk emberre lon, halalt és kereztet valaztta maganac, fel tamaduan nekünk utat kezitet Menybe meneteliuel és legyen mindeneknec vra, keß hozza tero bünöſeknec meg engedni Pœnitentia tartas által bünöket.

Haluan ezeket Maxentius fel indult nagy haragia miat nem ßolhata, ertuen azt-is hogy Sz. Catalin erös bizonſág teteli ellen meg nem felhetuen, magaba jöven, monda. Moſtan O aßonyaliat had vegezzem áldozatomat, ez utan é dologrol tobet beßellyünk. El vegezuen ördögi áldozatit Palotaiaba mene, hiuata ßent Catalint. Kerde. Ki vagy te? és mi csoda mondo bezedid vadnac? Nem tudodè Csaßar ki legyek en? Annac vagyoc leanya ki te elöted Csaßar volt. Neuem Catalin. Tudoc és ertek minden fele tudomanyokat és bölcseſéget, de mind ezeket ſemminec álitom, az en IESVS Chriſtus jègyeſemnec ßerelmeért. Csodálkozuan ezeket, és ßemeit mikor ßent Catalinra vetette volna: Alita azt hogy egy volna azok közül kic ez foldön ßuletettec, de latatnec Iſteneknec ßemelyet latni, emberi abrazatba. Igazan mondod Csaßar, mert az ördögec kiket Iſténeknec moudaz, bizonyara tetetö abrazatba és ördögi cselekedetekel meg csalnac titeket, és minden buiaſágra mertekletlen eletre, és minden fele gonoz kiuanſágokra haitonac titeket. En peniglen csak Por vagyok es Sar evre az formara, és abrazatra teremtetet.

Haluan ezeket Csaßar, monda ne atkozzad az Iſteneket mert azok-is halhatatlanok és halhatatlan dicsöſégec vagyon. Monda S. Catalin meg talalod Csaßar és ezedbe vezed, kic legyenec à te Iſtenid, ha el ákarod had uezt az velekedeſt, meg-is iſmered az egy igaz Iſtent, ki orocke valo és halhatatlan, kinek csak neue-is auagy ßent kereztnec jele, oly hatalmas hogy à te Iſtenidet el üzi.

Ezekre Csaßar ily feleletet áda, te hozzád hozatatnac bölcs oratokrok kic ezeket à te eroſſégidet el rontyac, ezek utan te-is meg iſmeruen, à te el hitetet tudományodnac erötlenſéget, arra tekincz à mi legh haßnosb.

Ezeket vegezuen parancsola hogy ß. Cathalin lenne örizet álat Es mindgyárt Decretomokat ira Csaßari birodalmaba hogy minden felöl fò fò tudos ès bólcs emberec gyülnenec hamarságal kic egy mostan tamadot Aßonyállatnac karomlasit az Istenec ellen ßaiat be dugnak. Csaßar ákárattyat ertuen minden helyeken, valaztanac ötuen Oratort, kic ekesen valo ßollasnac nemibe leg hiresbec valanak. Csaßar eleibe menuen, sok bezeddel inte és oktata öket mint kellene meg nèvezet leanÿ ßoual vetekedni, az hálhatatlan Isteneknec tiztességekert. Az leányzot semminec ne álicsatoc, mert oly bolcsesége vagyon, hogy masodic Plato legyen, ha meg gyôzetic nagy dicsiretetec leßen, ha penig meg gyózettetec órók gyalazatotok kőuetkezik. Monda egy à bolcsek kozul ki fouebnec latatic vala. Hatalmas Csaßár lehetséges hogy bölts és eßes aßonyállat legyen, de nem itilem hogy csak ßembe merjen jöni-is nem hogy disputalyon. Micsoda az aßonyállat az ekessén ßollo Mesterseghez. Ily maga hanyasa vetese utan Csaßar meg batorodec remeluen hogy ugy lenne à dolog.

Hiuata Maxentius Sz. Cathalint nagy sokaság-is gyült vala hogy hallanac disputatiokat. De minec elôtte ki hoznac Sz. Cathalint az örizetböl meg jelenec az Isten Angyala monduan ne fely Isten leánya, mert ime az Isten az te bölcseséged felet oly bólcseseget ad hogy meg gyözed az bólcseket és meg terited, és sokakat egyebeket-is, annac utanna Martyromságnac ßép Coronaiat veßed.

Fellyül meg neuezet keuely Orator, harag ßemel tekinte Sz. Cathalint és monda. Te vagyé az à ki á mi Istenunket ßemtelenül, ès ektelenül ßidalommal illeted.

Csendezzen felele Sz. Cathalin. En vagyok de nem ßemtelenül hanem igazan mondottam. Monda az Orator, az nagy Poétac nagy Isteneknec vallyác, hogy mered te azok ellen nyeluedet terjezteni, azoktol vetted te-is à bölcseséget. Sz. Cathalina igy ßolla ezekre, vagyon bölcsessegem kit vettem az egy bólcs Istentül, kit felni és parancsolatit meg tartani nagy tökelletes bólcseség, az tü Istenteknec peniglen dolgai csak neuetségre valoc, és rákvac hitetô csalárdságal, meg erdémec ßerint elegedendo ßidalmat nem véttenek.

Kérléc kic azok à ti bolcs Poëtaid kozül, kic Isteneknec nevezic. Elö hoza az Orator Homerust Orpheust tòb Poétackál együt. Monda Sz. Cathalin vallom igaznac lenni az mit mondaz, de ugyan azon Homerus kinel bizonyital Iupiter Isteneket sok eßtelenségbe keueri, nehol hazugnac, tökelletlennec, álnoknák-is neuezi. Együt penig azt meri mondani hogy Mineruatol, Neptunustol, és Iunotol megh fogatatot, ha ugy mond, Titistül nem vitetet volna és örizetire Ageust nem rendelte volna, az Istenec és embereknec attya ot feküt volna hanyota à fogságba aßonyállatoktol és Neptunustol meg kötöztetue. Orpheus musicus-is kit elò hozal, azt meri mondani hogy à kic azokat tiztelic nagy eßtelenségbe legyetec, és tudatlánságba azon könybe, holot mint emberec reaioc kóuetkezo nyavalyakat nem ertic, raitoc leuö nyaualyakat sem tudgyác el igazitani, Sophocles-is igy ßol, vagyon Isten à ki mindeneket teremtet, és az hozzu földet, tengert és ßeleknec erőßégeket. Halàndo ßiuü emberek peniglen igen teuelyegnec, vigaztalosokat etelekbe keresuen, az Isteneknec kepeit fabol kőuekbòl és aránybol csinállÿac, ezeknec teßnec áldozatot, és Innepéket rendelnec, azért mondatunc kegyeseknek.

Holot azt mondod hogy az regi Poétaknal à meg fezitetnec semmi emlekezeti nem találtatic, kit mi igaz Istennek vallunc, Menynec földnec, tengernec, Napnac, Holdnac, Egheknec és emberéknéc teremtöjenec hizzük, magatok regi irasibol megh bizonyitom, ßépén elò hoza Sibilla ßüznec verséit, kit nagy bölcsen irt Christus Vrunk el jöuetelerül, halálarol és fél tamadásárol. A te Apollod-is igy ßol, az egy menyei eröltet engemet, ki haromzorral fenlö világossig. Innet el kezduen Sz. Cathalin az örök életnec igaz utat bòlcsen magyarazni, mint teremtetet ez világ, mint vezet el, és miképpen Christus által megh uÿtatot, mint küldette Prædicalani az Apostalokat. Mind ezeket ertuen igaznac lónni, mellyék mondatatnac à tü Poétatoktol, intetettec az egy igaz ISTen ismeretire.

Haluan ily hálhatatlan bólcsességel valo felélétet Sz. Cathalin aßonynac semmit nem felélhetenek. Latuan Maxentius ezeket, fordula à töb Oratorokhoz, intè azoknak-is hogy ßolnanac ellene: Mondanac egy

á karattal Hatalmas Csaßar mi ez ellen nem ßolhatunk, föképpen, miuel hogy à ki közöttünc leg bólcseb volt meg győzetetet.

Maxentius ezt háluan nagy haragiaba parancsola hogy Alèxandriaba Piacz közepet nagy tüzet gerjeztenenéc, ily ßegyen vallaßokért az Oratoroc meg egetetnenek.

Az bólcsek haluán az kegyétlen Csaßar ſententiaiat egyßer s mind terdre eſenek Sz. Cáthalin elöt, és kerèc azon, hogy imadkoznec az ö Iſtenenek bünöknec meg bocsanatyaért, és hogy Iſtentöl meg engedtetnec bogy meg kereztelkedhetnenèk. Nagy buzgo ßeretéttel, mond Sz. Cathalin bizonyára boldogok vattoc, hogy el hagyvan à ſötetſégnec teuelygeſet köuettetec az igaz világoſſágot. A mely tüzel fenyegetnek titeket leßen tinektec kereztelèſtekre, meg tiztit bennetec minden makulat, hogy ugy meheſſètec az nagy Iſten Orſágaba mint az fenyes Csillagoc, igy batorituan öket és ßent kerezt áldaſival meg erösitetuen, Martyromſágra bocsata. Es noha mind tüzre hanyattanak, mind az általl, mind eppen találtattanac ugy hogy mégh csak haiok ßala ſem perſelödet megh.

Ezek utan ßép ßoual kezde Csaßár ßolláni Sz. Cathalin aßonyrac, remeluen hogy ez által meg teritheine, kèrlec tegedet ßép leányom, viſèly magadra gondot, és áldozal az nagy Iſtenekrec, kic tegedet megh èkeſsitettenec ily nagy bolcseſègel. Ha ezt cselekeded meg oztom veled birodálmamat, és velem lakol Királyi Palotaba. Erre Sz. Cathalin felele.

O Csáßár hadgy beket à tetetesnec, ne köueſèd à Roka csalardſágat, egyßér meg mondam reneked hogy kereßtyen vagyoc, azért jüttem hogy Chriſtus jegyeſe legyec, és miuel hogy egy jegyeſém vagyon, tanacs ádom és ßüzeſègemnéc ekeſſègè, Martyromſágnac Coronaiat nagyobra bócsülem minden Király öltözetnel. Monda Csaßár kérlec ne kènzerics engemét ezt az te ßép abrazatodat bozzuſágal illetni. A mi ßándékod vagyon Sz. Cathalin monda cseleked meg, mért ez kitsin üdö álat, kibe kelletic ßenuèdnem, örök èś igaz hálhatatlan dicsöſèget ßèrzez, és te ma-

magád üdvára nèpe közül-is és azon kiuül ßantalan ſokaſág en altalam Chriſtusba hißnec, és engemet a zok-u köuetnek boldog örombe valo menetelbe.

Ezeken Maxentius feléttе igen meg haborodéc, és parancsola hogy véres Királyi bárſony öltözetitöl meg foztanac, és kegyetlenül ökör inakal meg veretetnek. Ket egez oraig ßornyüképpen veretettik egez teſte verbe keuereduen, körül állok ſiraſokat és könyhullataſſal nem tartoztathatyak vala. Sz. Cathalin peniglen bator ßiuel ßénuédi vala.

Ily ßörnyü vèréſèg után, ez Iſtentelen kegyétlen Csaßar tömleczbe vettete, parancsoluan hogy tizenkét napig nagy orizet álat lenne.

Csáßar feleſege háluán ezeket, jo ákarattal leuèn Sz. Cathalin Martyrhoz, kiuánya vala hogy lathatna abrazattyat, és vele valo beßélgeteſet. Be mene Csaßar fö hadnagyaual Porphiriuſſál Sz. Kathalinhoz ejel Latuán Csaßárne Sz. Kathalin abrazattyat és abból ßormazo világoſſágot, labaihoz eſèk nagy könyu hullataſſál és ſiraſál. Mondúan magat boldognat hogy mélto volt latáſára, ſok üdötul fogua kiuántam hogy lathaſſálac, és ßodat hallanom O Iſten ßolgaloia, ha te kédues beßed utan halálom történik-is csendesben ßenuednem, Boldog vagy hogy Chriſtushoz ragazkottal kitöl enny kegyelmet nyertel.

Monda Sz. Kathalin boldog vagy Csaszar feleſège, mert latom Koronadat fejet felèt, az Angyalok kezebe rouid nap nagy ſzenuedeſec által, vitetetel az igaz Királyhoz, hogy vèle öröke elbes. Csaſzarne ezekre felele, en igen retegèk à kinzaſtol, és az en Vramnac kegyetlènſégetül felec, Sz. Kathalin monda legy bator ſziuel, ſziuedbe leſzen à batorito Chriſtus, és tegedet nem bant feletteb à gyötrelem. Egy keueſſe it megh ſanyárgattatic teſted, de az utan halhatatlanul öröcke megnyugzic: Porphirius ezek utan monda: Mit ád ennekem à Chriſtus, ha benne hizec? mert ez utan neki ákarok vitezkedni? Ezekre felele sz. Kathalin, mégh nem oluaſtad az kereztnec iraſit, hogy azoknac kic ö benne biznec oly országh kezitetet, kit ſemmi ſele nyelu ki nem mondhat. Haluan Porphirius nagy örömbe lón és ket ſzazad magaual Chriſtus igaz vallàſára tere. Ejfel utan el menenec ez Sz. Martyrtol bezelgeteſek utan:

Ez tizenkét nap álat nagy gondviſéleſe vala à nagy Iſtennek ſolgalo leányara, mert minden nap elefeget küld vala neki egy Galámb által. CHRISTus-is nagy ſéregh Angyaliual gyakran vigaztallya vala. Ne fely ugymond, mert en te ueléd vagyok, nem-is engedem hogy gyötreteſſél, hanem hogy à te álhátatoſſágod tekintue ſokakat meg teriez.

Ezlön utolſo ey kibe Chriſtus batorita Sz. Cathalint, Maxentius regel Csaßári ſekibe üluén eleibe hozata Sz. Cathalint, ſép és fenyes ábrazatba, kinec abrazattyan mindnyajan csodálkozanak. Csaßárt-is megh yezte. De még ſem hagyuán elobi csalárdſágat monda: Tegedet illet ſép leányom à birodalom. No azért áldozzal az Iſtenekneke vrálkodgyal en velem együt, lasd megh kérlek kinzaſok által ne vézesd el ſepſégedet. Monda Szent Cathalin, Csaßár lam megh mondottam hogy csak föld az, és Por à mit te igérz, az udö ezeket el hervaztya, és betegſégek miat, el ſennyed, ſemmi álhatatoſſága ninesen.

El vegezuen ſollaſát Szent Cathalin, egy Pogány vitez elö vete magat mondnan. En hatalmas Csaßar igen 10 modot találtam, mind meg teriteſere, mind el veßteſére. Kezites negy kereket, mindenik kerek csinálras furezt, és eles ßegekkél be vereſéd, ezt á negy kereket csiga által meſterſegéſen csináltaſſad özze hogy minden teſte megh ßagataſſék, vitesd eleibe és igy latuan, ily ßörnyü kinzo ßerzamakat, megh tér, auagy ßörnyü kinok által meg oletetik.

Teczek Csaßárnac à tanacs parancsola hogy vizontag harmad napig tömleczbe tartanac, az utan ki hozota, és vizontac csalard fogadaſtual probala Szent Cathalin álhatatoſſágat. Monda Szent Cathalin. Gyakran meg mondottám teneked az en el tökellét ßandekomat, ábol ki nem veſs engemet, megh ſem ijeztez, kinzo ßerzamiddal, parancsola Maxentius, hogy az kerekekre kötözetnek, dé miuel hogy Iſtennec nagy gondgya viſeleſe vala Szent Cathalinra, Angyala által meg ßabaditatec, és azon kerekec hertelen valo indulattya miat, ſok körul allo Pogányſágh megh ölettetek.

Ily veletlen vezedelmet latuán az Pogányſágh fel kialta, nagy Iſten az kereztyenek Iſtene.

Vy retenetes kinokra hogy ádatnec iſmet Szent Cathalin Martyr, gondolkodec Maxentius Ezeket latuan Csaßar feleſege, ki mene es Vrat be hiuan Palotaiaba tanacsit megh változtata. Monda Vranak Bocsaad el az nagy Iſten ßolgaloiat, mert nem arthatz neki kinzáſidal. Bizonyára csak bolondoskodol, az elő Iſten ellén valo tuſakodaſodba. Ezeken à ßokon aunal inkáb haragra gérjede Maxentius, minel hogy ſem barati, ſem feleſege egyet vele nem ertene, feleſége ellen terite bozzubol fel indult haragiat. Parancsola hogy hoznanac eleibe egy ladat és abba onat rakata hogy meg ne mozditathatnek abban csináltata hegyes vas ßegek hogy csecsin feleſegenec által menne, kit bertelen inditata és feleſege kebelet ki ßagatata.

Ily ßornyu kinockal nem elegeduen, parancsola hogy feie vetetnek, értuen ſententiaiat, monda Szent Cathalin Aßonynak imatkozal erettem. Menyel monda bekeſſégel, mert öröke Vralkodol Chriſtuſsal.

Porphirius-is ki Csaßar feleſegeuel Szent Cathalin tömlöczebe ment vala, elö álla monduan, en-is kereßtyen vagyok, mind ezekel à ket ßaz vitez emberekel. Ily halhatatlán változaſt baluan Maxentius, monda: El veztem. Kerde Csaßar udvarlo vitezit, miért hattak volna el hazaiok Iſteneket? Fetek le haituan mondanak: Hatalmas Csaßar miért kerdez minket, kerdgye Csaßárſágod feiunktul Porphiriuſtol. Monda Porphiriuſnak, te vagy gonoz feiec ezeknec, ſemmi feleletet nem ákaruan ertent, parancsola hogy mind meg oletetnenek.

Ezek utan ki hozata Szent Cathalin Aßonyt-is, minden csalárd utolſo fogadaſit és álnok igeretit elö hanyuan vetuen, veue ezebe hogy héaba valo volna Sz. Cathalin Aßont-is halálra Sententiaza. Fogak Csaßar vitezi ki viuek Varoshol, és ßantalan ſokaſágh kouete kiualtképpen fo fo renbeli aßonyáßatok, köſervéſſen ſiratiyac vala. Sz. Cathalin egy keves udot kere imatſagara vitezektul, meg is engedec fel emeluen ßemeit azeghre es kezeit, monda:

EN VRam IESVS Chriſtuſom és en Iſtenem, halákat adok teneked hogy az en labaimat helyheztetted erős kőszalon, és igazgatod az en nyomdokimat, kérlec azon moſtan nyúlics ki à te karaidat, kiket à kerezt fan ki terjeztettel és által veretettel, vegyed hozzad az en lélkemet, kit te keduedért áldozatra vittem, ne hadgyad Vram az en ſzakadozot teſtemet azoktol latogatni kik kereſik. Tekints környül allo emberekre-is ezeket-is világoſics megh, azokat-is halgasd megh, kik emlekezetemért felſéged elöt konyöregnec hogy meg halgattaſſanak.

Ezek utan monda az vitezeknec, iariatokel dolgotokba, ki nyuituan nyakat, egy vitez feiet veue, vere helyebe tey jöve ki teſtebol. Ezek utan, lathatatlankeppen özzé rakuan tagait, az Angyalokrol temetetek Sina hegyen. Metaphaſtes in Surio Tomo Secto Menſe Novembri.

ELSŐ RESZE

AZ GONOZOK KŐZŐT igazak-is találtatnak.

AZ ELSŐ világba minden teſt noha utat meg ferteztette vala, mind az által azok közöt-is találtatéc egy igaz ember, kiért az Iſten az emberi nemzet maguat meg tarta, ſok egyeb teremtet állatockal egyut.

Monda Iſten Noenac tegedet lattalac igaznac en előttem. — Gen. 7.

Loth igaz és tizta életü vala Sodomaba az fértelmes életü emberec közöt. — Gen. 18. 19.

Ioſeph Ægyptusba tizta életnec tükere vala, noha parazna aſſonyával együt láknek. — Gen 39

Suſanna Babylloniaba, tizta életü találtatec az tiztatalan birac közöt. — Dan. 13.

Sok igazak, és Iſten felők talaltattanak az Iſtentelenek és poganyok közöt-is.

MADian Pogány nemzet közöt, Moiſes Iſten felő vala, kinec Iuhórizeſebe, meg-is jelenek Iſten. — Exod. 3

Illyes Propheta itili vala magaba hogy csakő egyedül volna Iſtenfelő az baluány imado Izraél fiai közöt. Kinec az Vr panazolkodaſára feléle. Hattam en ugymond, magamnak het ezer férfiat, kik terdeket még nem haitottak Bálnak. — 3 Reg. 19

Esther. 3 *Mardochæus egyedül nem imadgya vala Amánt, nem ákarvan neki Istent tiztességet ádni.*

Ezec. 2 v. 6 *Monda Isten Ezechiel Prophetanak, hütetlenéc, és el forditok vadnac te ueled, és Scorpiok közöt lakol.*

Dan. 3 *Daniel tarsaival Báluány imado Pogányok közöt Istennec szolga vala, tellyes szivel.*

1 Mac. 9 *Mathatias fiaival, és egy néhany emberrel Izrael fiai közül találtaték, az kégyetlen Antiochus Király ideiebe, kic Király kegyetlen Decretoma ellen Báluanyoknac nem áldozek.*

Math. 8 *Monda IESVS az Pogány szazados hüti felöl, nem találtam Izraelbe enny hütet.*

Ioan. 3 *Nicodemus az Phariseusoc közül fö ember, eljöue IESVShoz, és monda: Tudgyük hogy Istentöl jöttel Mester.*

Artatlan eletüék talaltatnak az gonoß erkölcsek közötis.

1 Reg. 2. *SAmuél, Heli gonoz és Istentelen fiaival együt tartaték fel, ki mind az által tellyes eletebe tökelletes eletet, és igasságot szolgaltata Izraél fiai közöt.*

Tob. 1 *Tobias Nephtalin nemzetségeböl rabságra vitetetuen Salmanazar Király ideiebe Assiriaba, à gonozok közöt-is artatlánságat megh tarta.*

Iob. 30 *Iob, Pogánoc földen lakuan, Esau nemzètségeböl artatlan életbe él vala.*

Ierem. 42 *Ieremias Prophéta, az Istentelen Izraél fiai közöt sok nyomorgatasiba artatlan életet viséle.*

Az kegyetlenek közöt kegyes emberek-is talaltattanak.

Ioann. 19 *CHRistus Vrunk halála utan, Nicodemus az Phariseusok közül talaltatec ki IESVS temetesére kenetet vón, és koporsoba tiztességesen helyheztete.*

Act. 5 *Gamaliel az Phariseusok közül, egy kegyes tanacsot áda az fel rohant Phariseusoknac az Apostalok ellen, hogy öket meg oltalmazhatna*

Act. 10. *Cornelius Szazados Pogány haza nepestöl Istenfelö vala Cæsareaba, az kegyetlenek közöt álamisnat ozogatuan.*

MASODIK RESZE.

AZ KÖNYHVLLATASROL. és siralrol.

AZ emberek gyákorta könyueket hullatnac neha örömekbe, néha somoruságokba, keserüségekbe, kárvallasokba, auagy attyok fia felesége, gyermeke, hazas tarsa, auagy kedues barattya halalan, auagy nyomoruságan.

Gen. 21 *Agar sira el hagyuan fiat Ismaelt, hogy ne latna halalat nagy keserüsége miat.*

Gen. 33. *Abraham sirata meg holt feleseget Sarat.*

Gen. 37. *Sok ideig sirta Iacob Patriarcha Iosephet, kit itil vala hogy meg holt volna.*

2 Reg. 1. *Sira David Saul, és Ionatas halalan, és à töb le vagatattakor az hadba.*

2 Reg. 3 *David sira egez népéuel Abner halálán, kit Ioab csalárdul meg olt vala.*

2 Reg. 18 *Sira David az ö fia halálán, noha sekiböl ki üzte vala, és sok vezedelemre hozta vala attya feiet.*

1 Mac. 2. 9. & 13. *Mathatias, és Iudas Machabeus halalan nagy siras lön.*

Matt. 2. *Az apro gyermekeken nagy siras lón Bethlehem tártomanyaba, kiket Herodes meg öletet vala.*

Gyakorta sirnak az emberek örömökbe.

Gen. 29. I*ACOB értuen hogy Rachel huga volna, sira raita nagy fel ſoual.*

Gen. 33. *Esau latuan Iacobot kit ſokeſtendeig nemlatot vala, örömebe könyüeze.*

Gen. 43. *Ioſeph meg indula, Beniamint hogy lata, és könyvez vála.*

Gen. 45 46 *Ioſeph hogy attyafiaitol meg iſmertetnec, nagy fel ſoual siruan monda: En vagyoc az Ioſeph.*

Haſonlokeppen Beniamin nyakara eſuén sira, és megh csokola minden attyafiait.

1. Esd. 3. *Babilloniai rabſágok utan, mikor Izraél fiai az templomot epitenec, az órvendezoknek ſanoc siraſnac lattatic vala.*

Neh. 8. *Mikor Esdras az törvénynec konyuet oluaſna, az egez nep sira, az öröm és vigaſſág miat.*

Tob. 7. 9 *Raguel minek utánna Tobiast meg ismerte volna, könyhullataſſal meg csokola. Haſonloképpen Gabelluſis.*

Tob. 11 *Tobias haza iöuetelin mind atya s-mind anya sira, nagy öröm miat.*

Nagy kivanſágok miat gyakorta ſoktak sirni az emberek.

Gen. 27 E*SAu sira Isaák elôt, hogy áldaſat vehetne nagy jaigataſſal.*

Num. 11 *Mikor Izrael fiai Ægiptusbol kijottenec volna, az hus étel kiuanaſért siranak.*

Num. 13 *Egez Izraél fiainac ſokaſága fel kiáltnan sira, mondvan: Bar meg holtunk volna Egyptus földebe, mikor az fazek hus felet ulünk vala, és éleget eſünk vala.*

Tob. 10 *Mikor Tobias kéſnec az ö annya akarván ötet latni sir vala monduan: En fiam miért bocsatunk el tegedet budoſni.*

Psal. 41. *David mondgya vala nagy kiuánſágaba, mint kiuankozik az ſarvas à kut fohöz, ugy az en lelkem te hozzad.*

Mar. 7. *Kenyerim voltanak ennekem ejel és napál könyhullataſim.*

Luc. 9 *Az havas gyermec attyafia gyogitaſaert siruán könyöregh vala IESVSnak.*

Mat. 9.

Az io beſedeknek hallaſára gyakran sirnak az emberek.

Gen. 50. S*IRa Ioſeph mikor attyafiai kérnek, hogy bozzuſágh tetelekrül el feletkeznek.*

1. Reg. 24. *Háluán az Iſtentelen Saul Király, Dauid kegyes maga mento ſanat, sira és haragiat meg enyhite.*

Sirnak gyakorta az emberek mas ember nyaualyaiat latuan.

Num. 20. E*GEZ Izraél népe sira, Aaron halálán, és Moiſeſen.*

Deut. 34. *Siranac Izrael fiai Beniamin romlaſán.*

Iudic. 21 *Haluán Izraél fiai Iabes Galad meg ſallaſát, nagy fel ſoual siratak öket.*

1 Reg. 15 *Sirattya vala Samuel Propheta, Saul Király hogy Iſtentül el vettetet vala.*

Tob. 2 *Tobias sir vala étele közöt az halottak temeteſen, kiket el temet vala.*

Iob. 30 *Iob, sir vala ſanakodaſal az kóſérveſſéken.*

Ier. 9. *Ieremias Propheta mas ember nyaualyaiat sivatuan mondgya vala: Ki ád ennekem könyhullatasnac kut fejet, az en ſemeimre, és siratom eyel napal az en nepem közül meg öletetteket.*

Dan. 13 *Sirnak vala Suſánna barati, mikor lattyac vala, hogy az ket biro, ellene bizonſágot mond vala.*

2 Mac. 4 *Meg ſomorodec az Iſtentelen Antiochus, mikor halla Onias Papi feiedelem artatlan halalát, és irgálmaſſágra haioluan sira raita*

Ioan. 20 *Maria IESVS testenek ſanakodaſába à Koporſotol el nem megyen vala nagy siraſſul.*

Ioan. 11 *Latuan IESVS Magdolna siráſat Lazar halalan ſira.*

Gyakran ſirnak az emberek gonoz cselekedeteknek gondolatiba.

Iudic. 2 *MIkor az Iſten Angyala Izrael fiainac ſemekre hánta volna, Iſtennek vélek valo io cselekedit, és ellene valo vetkeket, nagy fel ſoval egy akaratal ſiránac.*

4 Reg 22 *Halvan Ioſias Király az Iſtennec fenyegeteſit à bünért, à törvénynec könyvebol olvaſni, meg ſakaztvan ruhaiat ſira.*

1 Eſd. 9 *Sira Eſdras és Izrael fiai az pogánſágal valo meg elégyedeſekert, kic miat vétkeztec vala.*

Pſal. 41 *Sira David Király maga bünért monduán: minden eyel megh öttözöm az én agyamat könyhullataſimal.*

Luc. 7 *Magdolna keſerveſen ſira az ö büneinekel törleſeért, Chriſtus labait könyhullataſſal meg öttözven.*

Luc. 22 *Z Peter, Ieſus haromſor meg tagadaſa után, keſerveſen ſira, büneit meg iſmeruen.*

Sirnak az emberek haluan romlaſokat felebarattyoknak, auagy magok következendő veſzedelmeken.

1. Reg. 30 *LAtuan Dauid hogy ſicheleg meg éget volna, és az benne valo nép rabſágra vitetetvolna, ſira vele valo nepel egyetembe.*

4 Reg. 8 *Eliſeus Propheta láta elötte Azaelt, es kezde ſirni à gonozért, mellyet jövendöbe cselekedendo vala Izrael fiainac, mikor Siriabeli Király lenne.*

Eſter 4 *Mikor hallotta volna Mardochæus az Sidoc ellen Kiraly Decretomat, hogy mind le vágattatnanac, meg ſakazta ruhájat, nagy jaygataſſal ſir vala, mutatván ſuvenec keſerüſegét.*

Latuan

Eſai 22 *Látuan Eſaias Propheta az kőſſégnec nagy keſerüſegét monda menyetek el tülem.*

Dan: 13 *Sira Suſanna az eghbe tekintven, ſelven az hamiſſan itiltetet halal ſententiaiatol.*

1 Macc: 10 *Mikor az Iſtentelen Antiochus Király Hieruſalem népet vágatna, nagy jaygatáſt lön.*

Luc: 19 *Látuan Ieſus à várat ſira vaita, kit jövendöbe az Romaiaknac el kel vala rontani.*

Sirnak mikor io akaro baratyoktól el valnak.

1 Reg: 20 *IOnathas és Dauid barátſágot vétven egymáſſal, mikor egymáſtol el valánac, ſoc könyhullatáſokat tönek.*

Act. 20 *Z. Pal el bucsuzván az atyafiaktol monda: tü tudgyatoc hogy ſoc könyhullataſockal ſolgaltam az Vrnac alázatoſſágal közöttetek.*

Tob. 1 *Mikor Thobias utra menne, ſülei nagy keſerves könyhullataſockal ſiranac.*

Sirnak az emberek imatſágok közöt valo aſzatoſſágokba.

Iudic: 20 *MIkor Izrael fiai Benjamin attyacfia ellen akarnanac hadakozni, Az Vr elöt ſiránac.*

1 Reg: 1 *Anna nagy keſerves könyhullataſokat téſzen vala az Vr elöt magtalanſágába, fiat kérven tüle imadſági közöt.*

4 Reg. 20 *Mikor Ezechias hallotta volna az Vr ſententiaiat halala felöl, keſerveſen ſir vala imadſági közöt.*

Eſa: 8 *Halvan Nehemiast Ieruſalem városának nyavalyát, könyhullataſſal imádkozik vala irettek.*

Neh: 1 *Tobias halvan feleſégé ellene valo feddeſet vacſágaba, ſirâſſal imádkozik.*

Mikor

Iudit. 6. *Mikor Izrael fiai hallottak volna Bethuliaba Achior ſavat Holofernes, gonoz ügyekezetirül könyhullataſſál imâdkoznak vala, hogy Iſten öket meg ſabaditana az ö birodálmatol.*

Iudit. 13. *Sira Iudit Holofernes agya elöt, könyhullataſokkal imádkozvan, hogy az ő ügyekezetit ſerencseſſe tenne.*

Pſal. 38. *Mondgya vala David imádkozvan. Halgasd megh Iſten az en imádſágomat, és az en könyhuliataſomat vegyed fuleidbe.*

Act. 20. *Szent Pal terdere eſuen azokal kic jelen valanak, imatkozik vala az Vrnak, és nagy ſiras lön mindenektül.*

Act. 9. *Környül vevek Sz. Petert és ſiruan kerek az özvegyek Dorcaſért, ki öket ruhazza és taplalya vala, hogy fel tamaztana.*

Sirnak az Iſtentelenek-is latuan az igazaknak elő meneteleket.

Heſt. 6. *LAtuán Aman Mardócheuſnak fel magaztaltataſát ſiruán ſiete hazahoz.*

Xerxes Király Abidenum mêzeien, mikor nepenek nagy ſokaſágat latna keſérves könyhullátaſokál ſirt, monduán baratinak, hogy ő nem azô nagy boldog vraſágat ſiratna, hogy annÿ ſok nemzerſégen vralkodnek, hanem annÿ ſok embereknek nyaualyas allapottyokat ſiratna, kic röuid üdö mulua ſok fele eſetek altal mulnanak ki ez vilagbol. Herodot. lib. 7. Sabellius lib. 5. cap. 3. Val. Max. lib. 9. cap. 13.

Heraclitus Philoſophus minden emberek elöt ſirt keſéreguen az emberi romlando allapoton, kibe ſemmi alhatatoſſag nem talaltatnek ſem allandoſagh.

Marcus Marcellus meg veven Siracuſum Varoſt, és Puplius Scipio fel gyuituan, az hires neues Carthagot, nagy romlaſokon megh eſuen ſiue, keſérveſſen ſirt.

Marcus Cato, meg győzven Dirrichiumnal Csaſar nepet, házaiabeli népnek teſteket latuan könyveit hullata. Plut. in uita eius.

Sabelius lib. 2. Ened. 6. *Q. Metellus Barati leuele altal bizonyoſſa leuen hogy Caius Mariuſnak adtak volna az Romaiak Numidiat. Buſulaſaba ſirt.*

Numerianus attya halálán annÿ ſirást tót, hogy ſemet el veztett ſiraſaual. Cuſpinianus.

Samnietus Ægyptusbeli Király meg győzettetuen Cambiſes Királytol és fogságra vitetetuen, leanyat ſolgalo leanya ruhaiaba ôlteztetuen attya ſeme elöt vizet hord vala, vizontac fiat-is tób rab ifiakbal nyakon kötue zabolaba jartata, hogy attyakat könyörületeſſégre indithatna magzatinac ily nyomorult állapattyok által, hogy ez általis gyötrötetnek: De az Samnitusnac ſiue meg ſem eſek raitok. Az utan latuan egy vén barattyát, ki minden ioſságatol meg foztatot vala, azt keſerueſſén ſirata. Kitül mikor kérdettete volna Cambiſes, miért ſirna annac nyomoruſágan, magzatinak peniglen nem ſirna nyauályájokon, Felél. Embernec hazabeli nyaualyai nagyobac minden ſiralomnal, de barattya nyomoruſága melto ſiralomra, ki annÿ joknac el veſteſe utan ſegenyſégre jutot legyen, és à mi legh nagyob vénſégenek idejen. Herod. lib. 3.

Sz. Antaltol kérdi egy ember mit kellyen cselekedni büneinec bocsanattyaért, felel, az bün femminel egyebel ugy el nem moſatatic mint az ſiraſſal, Sz. Péter és Maria Magdolna ezekrül példa.

Sz. Lazlo Király meg győzuen Salamont, attyafiat nagy ſok kereztyen vér ontaſokat latuan az hartz utan, és le vagot teſteket eljaruan, nagy keſerü könyhullataſokat tón, magaba gondoluan hogy mind azok kic el eſtek vala Chriſtusba egy attyafiák ualanac, mind az ket hadnak peniglen eſetin, ſerencsenek hatalmat vadola, és legh elöſer, az emberi nagy bolondſágot csodállya vala, és ez világnak nagy vaksagat, kibe ſénki bizonyos bekeſſéget nem remelheti: Holot azok kic Királyſágra valaztatnak nagy vér ontaſok nélkül nem birhattyák, à kic penig ſolgalatra ſületteténec nagy ſok ketelen valo dolgokra eröltetetnek. Ezt nágy keſereguen kiáltya vala, erre kenzeritet engemet, és az en attyamfiat az ſükségh, hogy attyafiui hadnèlkül ſem meltoſágunkat, ſem atyánktol maradot örökſégünket meg nem tarthatnuk. Bonf. lib: 3. Dec. 2. Iob löt volna ennekem egynec mind ezek helyebe meg halnom, és feiemet közönſéges joért el veztenem, auagy mind ezeknek uetkékért egyedül ennekem fizetnem.

Sz. Ferentznec gyakorta könyhullatassal valo sivasi ßemeinek vilagossagát meg homalyositottak vala, ki midon intetetnek hogy ßemenek engedne, monda. Az testi erzekenségnek keduezeseért nem kel el hadni az aitatos ßünek vidamságat, mely fohazkodasokal tápláltatik, és könyhullatassokal kézit maganac Isten eleibe valo utat. Mar. lib. 2. cap. 12.

Bias, mikor vala kit halálra sententiazni kel vala, sok könyhullatasokal kesérgi vala az emberi nyaualyakat: Kitol mikor egy ember kerdene miért siratna az embert, holot ö hatalmaba volna, hálálra karhoztatni az embert, auagy ßabadon el erezteni? Monda, termezet ßerint ßükség embernec nyaualyajan ßanakodni és bankodni, de az törvénynek és igasságnac regulaiatol el ßakadni igen veßédelmes.

Vén Vsthazanes Persiai Sapor király Hopmestere, mikor latna hogy Simeon Martyrt à Kereßtyeni hütért à tömletzbe vitetne, Sapor Király nagy tiztesseggel kózönte. Simeon penighlen felette gyalazatos ßokal illeti, ugy mint ki Királytol kénzeritetuen, Kereßtyeni huti ellen à Napot imádta vala nem regen az elöt. Ezt haluán az vén Vsthazanes, kesérves könyhullatasokat kezde hullatni, nagy fohazkodasockal, fenyes ruhaiat kibe öltezet vala le vetuen, feketebé öltözek, kezduen uetkeit gyazolni. Ezt meg ertuen Sapor Király hiuattya Vsthazanést, oka mi legyen ily hertelen valo ßomoruságanak kerdi? Mond Vsthazanes, azon sirok hogy ez világon élek, mert regen meg kellet volna halnom, hogy ne latnam az napot, kit teneked ákarvan kedveskednem tettetesképpen imádék. Haluan Sapor Király, annal ßörnyeben kezde duhöskedni à Kereßtyenek ellen, mint ha azok ördögi cselekedetekel vittec volna Hop-Mesteret ily nagy sirasra. Ez embert sok ßép ßauaual ügyekezek à Király vigaztalni, de mikor latna hogy semmit nem használna, mondvan. Mind azokra Vsthazanes, soha ez utan ugy meg nem bolondulok hogy à teremtojért teremtet allatot imádgyac, kiért fel gerjedet haragiaba fejet vetete. Zozom. lib. 2. cap. 9.

Flonrentius ki Remete életet visél vala Nursia tartományaba, ennek mas Remete tarsa, ßerzétes tanituany, egy Meduejet, ki neki à Puztaba ßolgál vala, rea valo irigységböl meg ólék, kinec halalat nagy késérü ßüvel latuan, mond, hizem az Istent, hogy bozzut áll ezért à bozzuság tetelért. Azon oraba azok belpoklossagal Istentül meg uerettetenec, röuid nap meg-is emeztetenec ez undok betegségtül. Kiknec izonyu betegségékbe valo ki mulasokat ertuen Florentius, ki az elöt à Medue halalan bankodic vala, nagy sirasockal és fohazkodasokal sirattya vala azoknac ßörnyüségel valo ki mulasokat, ugy annÿra hogy ha lehetseges lót volna maga halalaual halalokat meg valtotta volna.

Ioannes Climacus irja Gradu 4. de obedentia egy ßakacsot mikor latot volna, hogy mindenkoron sirna, nagy kerelem altal tudakozec, miképpen Istentül nyerte volna ezt az könyhullatasra valo kegyelmet. Sok untatasom utan monda. Magamba el vegeztem, hogy soha emberek-nec ßolgalattyara ne gondolkodnam, söt Isteni ßolgalatra és nyugodalomra meltatlannac itiluen magamat, az tüz tekinteti altal, és annac sütese altal, az jöuendö langhnac emlekezeti forogh elmemben és azon sirok.

Arsenius ki Theodosius udvaraba fö ember vala. Csaßar ket fianac kerezt attya leuen, Isteni ßeretetnec kóuetesére inditatuan, minden vilagi kazdagsagat dicsöségeuel el hagya, Scithiabeli Puztaba mene, hogy Sz. atyák közót maganac laknéc és csendez életet birhatna: Tellyes elmejéuel Istenhez ragazkodnec, mint irvan vagyon. Te hozzad ragazkodot az en lélkem, engemet fel uet az te job kezed. ki vilagi életebe az mint draga ruhaknac ßeretöie volt, ugy az Sz. Atyák közót mindennel alab valo köntöst viselt. Ez tellyes életebe keze munkai közöt nagy könyhullatasokat tezen vala, kiért kebelebe mindenkoron ruhat hordoz vala jöuendö boldogságnak elmelkedesibe.

HARMADIK RESZE.

AZ ADAKOZASROL.

Adakozoni kel az embereknek hogy egyebek io ákarattyat magokhoz foglalhassak.

Gen. 24 *REBECA felette io akaratbol valo adakozast mutata Abraham ßolgaiahoz, mikor innya kerne vizet, monduan: Igyal Vram az teueknek is innyok adok.*

Az ádakozas ßükségnek idejen nagy haznara vagyon embernek.

2 Reg. 17 *DAVid nagy io neuen veue Berzallaitol, hogy neki, és nepenec éleséget vit volna, fia elöt valo futasaba.*

1 Reg. 30 *Nagy gyözedelmes viadalt téuen Dauid Amalechel, ajandekokat külde büségel Izrael fö emberinek.*

Mar. 10 vers. 30 *Nagy bó ajandekot igire IESVS azoknak kic ez vilagit el hadnac, ßaz annyt ez vilagon igirven adni, az mas vilagon örök életet.*

Nem kel az ádakozast naprol napra hallogatni.

Luc. 23 *MINT Christus az toluainak monda à Kereztfan, ma velem leß Paradicsomba.*

Io ákarat mutatonak és adakozonak kel embereknek lenni az fö rendekhez, és ßallas ádasba az uton jarokhoz.

HALuan Moyses hogy az ö Ipa Madian földeböl hozza iöne, eleibe mene, és sok képpen io akaratyat mutata hozza. Exod. 18

Salamon király nagy tiztességet tön anyanak fel keluen elötte, és mas Kiralyi ßeket kezité neki melleie ultetuen, mindent igir neki à mit tüle kerne. 3 Reg. 2

Mardocheust Asuerus Kiraly meltosagal meg böcsüle, kiralÿ ruhaiba öltöztete, és tulaidon louara ultetete. Ester. 6

Miért hogy Simon nem fogattá vala ugy be hazaba IESVST à mint illik vala, meg feddetec hasonlatos cselekedetek által, kiket Magdolna vele cselekedek. Las töbet Mat. 25. Luc. 7

Szegenyek otalmaba io keduet kel mutatni, avagy az erötleneknek segitségebe.

MOyses Ægiptusbol valo ki budosasanac utaba, mikor latta volna Iethro leanynac Paßtoroktol valo haborgatasokat, io keduel meg otalmaza ellenek. Exod. 2.

Nagy jo akaratbol ßarmazot leuelet ira Artaxerxes kiraly, az Sidok otalmara, kic Babilloniai fogsagbol haza mentenek vala. 1 Esd. 7

Christus Vrunc, kegyesen meg otalmaza az Sidoc morgasi ellen, az nÿluan valo büneséket, kic ö hozza ternek vala. Luc. 15

Tanituanyit-is meg otalmaza az Sidoc ragalmazasi ellen. Mat. 12

Magdolnat-is meg otalmaza Martha panaßolkodasa ellen. Luc. 18

Vgyan azon Magdolnat otalmaza Iudas morgasa ellen, mikor feddétnec hogy az draga kenetet IESVS féjere öntötte volna. Luc. 10 Matt. 26 Ioan 12

Sz. Pal Apostal nagy ßep leuelet ir Philemonnac el futot ßolgaianák ajanlasara, kibe neki ugy ajanlya mint önen magat. Philep. 1

Adakozoknak kel lenni egyhazak epitesere, és egyhazi ſolgakhoz joſágokbol.

Num. 7 IZRaél fiai nagy io keduel lonec adakozoc, az Iſten bekeſſég ſekernyenec meg ékeſiteſére, aranyat, ezüſtet, és draga köueket aduan.

Exod. 30 & 35 Oly bő kezüec valanac Izrael fiai az Iſten tiszteſſegere valo ajandekokba, hogy mondanac az epitő meſterec, az nép többet ad hogy nem mint ſükség volna.

1. Eſd. 6. Parancsola Perſiabeli Darius Király, hogy Ieruſalem temploma meg epitetnec, és az Király tarhazabol adatnec költségh.

2 Maca: 3. Seleuchus Király az Iſten áldozattyara bő költséget ada.

Luc. 21 Mar. 17 Act. 16 Az ſegeny özſuegy aſſonyállat két filleret templom épületire ada, kinel tób penze nem vala.

Lida aſonyállat bö kezü vala Sz. Palhoz mikor Prædikalana.

Bő kezűnek kel lönni az ſegenyekhez.

3 Reg. 9 DAvid parancsolta vala Santa Miphiboſethnec, ki Ionatas fia vala, hogy mindenkor az ő aztalanal ennek.

2 Par. 28 Izrael fiai rabokat meg ruhazanac, és házákiokba valo tereſekbe költséget adanac, és az erötlenec ala ſekereket.

Iob. 29 Iob, bö kezü vala az ſegényekhez monduan: az özvegynec ſüvet vigaztaltam, az ſegénynek attya voltam.

Matt. 2 Bö kezüek lönec az Maguſoc Ieſus idvezitönchoz, kinec aranyat, temient, és Myrhat adánac ajandekor.

Matt. 14 Johan 6 Març; 6 Chriſtus Vrunc nagy böſéges aldaſaual tarta az ſokaſágot à puztaba, eledelt oztván nékic.

Luc: 19 Nagy bö adakozo lön Zachæus mikor Ieſus bazaba be mene. Ime joſágomnac felét az ſegényeknec oztom.

Z. Pal

Act. 28 Z. Pal hoz és társaihoz mikor haio tereſekből tengerből ki üztanac volna, adakozoc lonec az pogánoc, kic az ſügethe laknac vala.

Bő kezüeknek kel lenni az el vet marhaknak meg ádaſſába, avagy ſo tetemenyért valo adakozasba.

Num: 20 MOyſes Propheta monda, Edom Királynac, kérunc légyen ſabad által menetelünc à te földödön. Nem megyünc ſanto földiden, ſem ſoloden, ſem nem iſsunc vizet kutaidbol, mind enni kéreſre ſem engede Moyſesnec, azért mindenet el vezte orſágaual együt.

1. Eſter. 1. Cyrus Király minden arany edenyeket, és ezüſtöket meg külde Ieruſalembe, kit Nabugodonozor el vitetet vala.

Tob. 12 Tobias nagy bő adakozaſat mutata Raphael Angyalhoz kit embernec itil vala lenni, felét hozot joſágnac neki adarvan adni.

Luc. 19. Zachæus monda Ieſusnac, ha kit megh csaltam, negy anit adoc he'yebe.

Math. 18 Nagy böſéges adakozaſa mutattatéc à példa beſedből az ados ſolgahoz, kinec minden aloſſágat meg engede az Király ember.

Az hazaſſágbeli köteleknek nagyob erösſeggere, mind az ket felnek bő kezünek kel lönni.

Tob. 7. & 8 RAguel mikor Tobiasnac ada Sarat, ſele joſágat jegy ruhayal véle ada.

Eſter. 2. Aſuerus Király nagy lakodalmot kézate, mikor feleſégül véve Eſther ſoc ajandekokat oztván.

Ioan. 2 Nagy böſéges ajandekanat kedvét mutata Ieſus az ſül kölködö mennyegzöbe, vizet borra változtatvan.

Matt. 22 Feletre bo kezü vala az à Király ember à pelda beſedbe, ki nagy ſokakat hiva meg kézitet lakodalmara, fia menyegzöier.

Látuan

Este. 5 *Látvan Asverus Király Ester Királyne aßßont monda: ha felet Orßagomnac kéredis néked adom.*

Az Isten ßolgalattyanak kévetesębe, bŏ kezűnek kel lőnni, mindeneket ßegenyeknek el oßtvan.

Matt. 19 *MOnda Iesus annac az iffiunac à kit tôkelletes életnec modgyát kérdi vala Iesustol. Meny el, ès adgy el mindeneket, és ad az ßegényecnek, és köves engemet.*

Act. 4 *Barnabas, az Christus tanitvani ßerzeti köze akarván menni, el ada öròcséget, és az Apostoloc lába hoz vive az árrat.*

Act. 5 *Gonozul lón dolga Ananiasnac, és feleségenec Saphiranac, kic el aduán joßágokat ezen ügyekezetért, felet meg tartuán magoknac az öröcség árranac, mert hértelen halallal meg öletenec.*

Adakozonak kel lenni az jŏvendŏ jutalomért, mind ez világon mind à mason.

2 Reg. 19 *BErzellai bö adakozasáért, kit fia elót valo futtaba mutata Dauid Királyhoz, és nèpehez, fiat à gyózedelem vtán Chimea nevut Király barati köze ßámlala Dauid.*

3 Reg: 10 *Sababeli Királyne aßßony soc ajandekot ada Salamon Királynac. Salamon-is Király aiandeki felet, valamit kivána tule mind megh engede néki.*

Act. 28. *Publius nagy ßeretettel fogada be hazaba Z. Pal társaival, kinec Z. Pal beteg feleséget meg gyogita.*

Iudic: 8 *Miért hogy Sochotbeli ferfiac nem lônec Gedeon keresere ßükségec be adakozoc, mind le vágatánac Gedeontul az gyözedelem után.*

1. Reg. 11. *Nabal haza népestol el veßet volna Dauid haragya miat fósvénységeért, ha Abigail felesége eleit nem vötte vólna. ßép ßavaual és aiandekiual.*

Tizedic Leo Papa oly adakozo volt, kivalképpen ßegény paraztokhoz, hogy minden böséges aratasnal az ö adakozasat nagyobra böcsülenec, kinec uton járasába mind iffiat, gyermekec ès vèn emberek hazocbol ugyan ki rohannac vala értekec ßerént ajandekozvan parazti ajandekockal, az vißontag bőséggel pénzt ozt vala nékiec, mindennél ßeretetel beßelven, kérdezkedven tülöc miból ßükölködnenec, leg inkáb ßüzeket ki hazasitat vala, ßegényeknec, véneknec, és erôtleneknec adassagokat meg fizeti vala. Zonius in Leone X.

Tullus Hostilius Romabeliec Királya, à menÿ ßánto földet az elótte valo Királyoc magoc ßükségere tartanac vala, azokat mind az ßegényeknec ozta. Fulg. lib. 4. Cap. 8. ex livio.

Romajaknac elóßór igen keves Zanto földec vala, kit annac vtánna Romulus meg bôlute hadaival, mellyeket Numa Király mind az ßegény kösségnec ozta. Plut. in Numa.

Arcesilaus Philosophus, Ctesibius betegségeben meg látogatuan, és tudván nagy ßegénységet, egy telli sacsko pénzt reit alattomba az beteg feje alá, kit megh talalván Ctesibius, monda Arcesilaus iáteka ez. Guid: Bitur.

Midôn Megarensesec és Corintusbeliec egy mas közöt hadakoznanac birodalom felet, foglyokat mindenic fél, nem külömben tart vala mint vendegeket, és fizetesnélkul bocsáttyác vala el. Alex lib. 4. Cap. 10.

Bias prienæus Messeniabeli rab leányokat meg véßen vala, és leány helyet fel tartya vala, kiket boségesjegy ruhára valo koltségel atyokhoz küld vala. Laert. lib. 1.

Pericles czak raboc ßabadulasára hat ßáz ezer forintot kóltot vala, ßántalan ßegényec segitsége kövul. Plut. in Comparatione periclis & Fabÿ.

Ptolomæus Ægyptusbeli Király, ßáz huz ezer rab Sidot bocsátata el, mindeniknec aduán ßáz huz drachmat, mely summa negy ßáz hat-

van Talentumot tót, egy Talentum pedíglen ezer forint ot téſsen. Ioſephus lib 2. Antiq. cap. 2.

Ptolomæus megh győzven Demetrius Poliorcetes Királt, Demeter Király attyaſiait és bárátit kiket megfogot vala à hartzon, mi n den marhájockal viſsza küldi. Pont. cap. 31. de lib.

Azon Demetrius meg győzven Ptolomæus vizi ere) et, hartzon el eſteket el temetete, az rabokat mind el erezte. Plut. in Demet.

Cirus Perſiai Király, ſemmi adakozaſnac német hatra nem vete, hanem mindenéket barátinac ozta, monduán, azokat draga kincseimec lenni, kiknec jovait oztotta vala. Sót nem csak barátiual cselekedic vala jo', hanem mindeneckel, io Feiedelemnec itilven tiztinec lenni, minden varoſit megh kazdagitani. Pontanus de Principe ex pædia Xenophontis.

Darius Hyſtaſpis fia Samon nevü zügetet, és minden jóvedelmet, Siloſontusnac ada, egy drága ruháért.

Cimon Athanasbeli fő Kapitán, minden prædait meg győzöt ellenſéginec városi társainac ada, Minden nap lakodalmot kezit vala házánál, hova ſeregel mennec vala az ſegènyec, és ſolgainac meg hadgya vala, hogy ha mely ſukölkóde ſegént látnánac tóle pénzt lopvan ſégitenec, Zanto földinec, és gyümölczes kertinec ſovenit el hányata, hogy minden ember ſabaton ennek gyümölcsebe.

Ezer Cimont követic vala tizteſſégnec okáért à tanácsba fő ruhas iffiac, kic ha náloknál óregbet látnac vala, ala való ruhába köntöſt változtatnac vala vélek. Pénzt viven magockal, és io hirü nevü embert ſegény állapatba látuan ſemmit nem ſolvan markat alattomba megh töltic vala.

Errol mondgya vala Leontius Gorgias, hogy Cimon pénzt keres, hogy véle élyen, vele valo éledel tizteſſéget keres. Plut. in Cimone, & Athenag. lib. 12. cap. 5.

Nagy Alexander egy Perillus nevü embernek ötuen Talentumat adata leánya házaſitaſára, holot amaz csak tizet kére.

Azon nagy Alexander Taxilla nevü Királynac ezer Talentumot ada, és arany ezüſt aſztalahoz valo edenyeket Perſiai ruhackal, és harmintz fel oltoztetet lovackal.

Vgyan ezen nagy Alexander egy Kuldus alamiſnat kérven tüle, egy városſt ada néki.

Porus Királt ellenſéget ſebeibol megh gyogitatuán, baráti közé zám'ála, meg adu án néki orſságat nagyob tartomanyockal hogy ſem mint az elöt bir vala. Ketzer menven Perſac városába mindeneknec pénzt oztata, az terhes aſs ſonyállatoknac két anyit aduán.

Ptolomæus Philadelphus Ægyptusbeli Király, mikor barátit gazdagithattya vala, ackor nagy gyönyörüſéget mondgya vala lenni: Iobnac tartuan megh gazdagitani, hogy ſem megh gazdagulni. Aelianus.

Scipio Africanus, ſoha vdvartol haza nem megyen vala elób, miglen valami baratot nem zerzene magánac. Mikor történit ſerént io cſelekedet nelkül hazába tert, nagy fedeſſel panaſolkodot barati elöt, hogy azt à napot el veztette volna. Pont. lib. 2. de magnanimitate,

Titus Veſpaſianus, oly adakozo volt, hogy egyeſtve megh emlekezven, hogy ſenkinec ſemmit nem adot volna. Monda, baratim el veztettuk ezt à napot. Monduan egyzer bizot ſolgai, hogy ſokat adna mond Titus. Nem io Fejedelemmel valo beſelgeteſebe ſenkinec ſomoruan ki menni. Suetonius

Lucius Lucullus, oly adakozo volt az tudos emberekhez, mind Deákhoz mind Gorógoz, hogy ſabad aztallal tartot mindenéket.

Flavius Veſpaſianus békeſégh templomat megh epitete tanátsbeli Conſulſágh viſelt ſegényeket, eſtendönkent öt ſáz leſtertiumal ſégitet, az az, ſáz tizenöt forintal, ſok városokat föld indulaſok miat le töretetteket meg epitetet.

Galienus Cſáſar, valaki mit kiért tüle mindeneknec adot.

Tacitus Cſáſar minden attyatol valo örökſéget el adta, minden pénzet vitézinec oztotta. Attya házat el rontotta, és abol mindenek közfórúdet csináltatot. Záz Numidiai ozlopot maga haza ekeſſégere valot, Hoſtiajaknac ajándekon adta. Sabellius lib. 7. En. 7.

Conſtantius Cſáſar ſokta vala mondani, hogy iob volna à gazdagſágot közembereknec adni, hogy ſem mint egy tarhazba tartani.

Plinius Orator unokai, Hiſtoricus Plinius, Quintilianus Rhetor leányanac, ki hazaſitaſára ötuen ezer penzt adot, leánynac máſodic attyánac nevezven magát.

Probus Cſáſar ſoc jeles gyözedelmes hadakozaſiba ſemmit nilainal, és fegyverinel egyebet magánac nem hagya, minden prædat vitézinek aduán.

Aurelianus mindennek ruhát oztot, gabonat, bort, és olayat, az Romai köſſég közül.

Nerua Cſáſar Romajaknac ſükségeket, tizenötzer valo ſáz ezer aranyal el ſégite. Romai tanáts közul valazta, kic Zanto földet vennenec, és ſegényeknec oztanac. Mind ezekért meg fogyatkozvan, ruhait, arany ezüſt edenit el ada és zanto földeit hazaual egyut. Dion. Caſſius.

Otho harmadic Cſáſar, el aduán minden attyatol marat öröcſéget, ſoc Kalaſtormokat epitete Nemet Orſágba.

Alexander Papa mondgya vala, hogy gazdag Püſpek volt, ſegény Cardinal, Kuldus Papa mindenet ſegényeknec oztogatuan.

Africabeli Z. Ciprianus, minden joſagat ſegényeknec ozta.

Eligius Püſpek, annac elötte ötves leuen meſterſéges kereſetiuel az ſegényeket taplalya vala.

Epiphanius Salaminai Püſpec minden jövedelmét ſegényeknec adgya vala.

Athenasbeli Aegyed uton találuan à ſegént ruhaiatol magát meg fozta à ſegént be takara. Fulb. Carnot.

Paula özvegy Romai gazdag Vr feleſége, mindeneket el aduán ſegényeknec ozta, és Bethlehembe holot Vrunc ſületetet vala, ſüzeknec Kalaſtormot epite. Hieron: in vit: Paul.

Z. Miklos Püſpec, egy ſegény embernec leánynac, ki házaſitara böſéges költſéget titkon ada, ki immar gyermekit bordelyba akaria vala vinni ſegénysége miat. Ioan: Diac: Sur: Tom. 6.

Farkas Senonei Erſek ſemmi kinczet magánac nem gyüte, mindeneket ſegényeknec oztuan. Sur: Tom: 5.

Lucina ſüz Romabeli, ſegényeket taplal vala öröcſegebol.

Prudentiana és Paraxedes ſüzecskek, Chriſtus ſegénit élteték attyoktol marat joſágokbol.

Z. Erſebeth aſſony, Andrus Király leanya, mindeneket el aduan holta utan vranac, ſegénynec annya lon, kiért vra attyaſaitol joſagatol meg foztatec, tekozlonac monduan kegyes adakozaſaért. Conrad. Contion.

Paula Buſa özuegy aſſonyalat egéz Romai meg vert hadat futtaba taplala éledellel és költſegel. Livius.

Antiochus Aſiabeli Kiraly, Scipio ſerelmes fiat el fogatuan, ajandek nélkül vizza küldi attyanac. Plinius de viris Illuſtribus.

Tiberius Cſáſar Perſiai hadat meg gyözuen, minden foglyot nagy ékeſen meg ruhaza, és hazaiokba viſza botsata. Kiket hogy remenſegek felet latanac hazaiokba nagy ducsireteckel magaztalac Romajac Fejedelmet. Cuſp:

M. Antonius Cſáſar Africabol Romaba jüvet, fejenként mindenek nyolcz aranyat oztata vacsoraiokra, kit az elot ſoha nem vöttenek vala Xiphilinus.

Basilius Magnus, minden jossagat el aduán, Cæsareabeli Püspek léuen, nagy ehségbe tarta az segény népet, az Sidoc fiaiual egyut. Zozom. lib: 6. cap: 34.

NEGYEDIK RESZE.

AZZONY EMBEREKNEK Czácsogasokrol.

Gyakran az Aßßonyálatok értelemnélkül felelnek, ferfiak kérdesere.

Gen. 18 *MIkor Saratol Abraham feleségetül kérdette volna az Vr, miért nevetet volna: monda, nem nevettem.*

Gyakorta értelem nélkül lehetetlen dolgokat kivannac.

Gen. 30. *Rachel mondgya vala Iacobnak, adgy fiakat énnékem, mert meg haloc ha nem adz.*

Matt. 20 *Eztelen kivansag vala kèresebe Zebedæus felesegenek, fiok kedveért, hogy Iesus az ö Orßaghaba egyiket job kezefelöl ültetne, masikat bal kezefelül.*

Matt. 26 *Az solgalo leanynac eztelen csatsogasa és kérdese lön oka, hogy Z. Peter megtagadna Iesust.*

Ioan. 4 *Sok héaba valo dolgokrol tudaközek IESVStol az nyelves Samaritana aßßonyallat, minek elötte megh ismerne igaz Messiasnak lenni.*

Gyakor-

Gyakorta az Aßßonyállatok értetlenül Solanak tanaczadásba.

Gen: 3. *BOlond tanacsot ada Eva Adamnac, hogy az meg tiltot fanac gyümölcseböl ennét, mert Vra hire nélkül elößör solot vala az kigyoval, és elöb hogy sem mint imadsaga altal tanacsot kérdene Istentül.*

Ester. 5 *Aman felesége, halvan Mardochæusrol vala solasat Vranac, monda eztelenül, csinaltas egy nagy magus akaztofat és fel akaztassad. Kire az utan az o serpe akaztatek. Las töb példat masut.*

Bolondul Solnak az Aßßonyallatok Somßedságockal habórogvan.

2 Reg: 6 *DAvid nagy lelki aitatossaggal és vigassagal tanczolvan az bekessegnek Sekrerye elöt, meg sola Semébe az önen maga felesége Michol, nevetségel.*

3 Reg. 3 *Az ket tiztatalan aßzonyallat nagy zemtelenul egymas alnacsagat veti vala Salamon elot az gyermek megh öletsebe, és az élö gyermek meg tartasaba.*

Tob. 3 *Mikor Sara meltan feddene szolgalo leanyat vetkeért, vizza fordulvan aszonyara mond, töbe ne lasunc ez földön se fiat, se leant te tuled ferieidnek gilkossa. Talam engemet-is megakarz olni, mint hét Vradat meg ölted.*

Tob. 2 *Tobias felesége Tobiassal meg haboroduan mond: héaba valovalót à te remenséged.*

Iob. 2 *Iobnac mondgya vala felesége, atkozd meg Istent és haly megh: monda Iob: bolondul szolal.*

Ezeken kööül minden napi példak bizonsagot téznec köz példa beßed szerint, az aszonyembernek hozzu à haja, rouid az elmeie.

ötödik

ÖTÖDIK RESZE.

AZ BVIASAGROL.

Az bujaság sok gilkosságnak és vérontásnak indito oka.

Genes. 34 — DINA meg ferteztetéséért egy egéz város népe le vagatek Iacob fiaitol.

2. Reg. 11 — *Dauid Kiraly Bersabe szepséget latuan, gilkossagba és parazna-*
sagba esek miatta.

2 Reg. 3. 4 — *Miért hogy Isboseth meg sedde Abnert, hogy attya agyat meg fer-*
teztette volna, erre valo bozzusagra, el hagya ötet egez Izrael fiaival
együt, es Davidhoz alla.

Marc: 6 — *Herodes buiasaga lön oka kereztelö Z. Ianos feje vetelenek.*

Az buyaság senkinek nem tud kedvezni.

Indic: 16 — AZ erös Samson Dalila szerelme miat csalatek meg.

Z. Eletü embereket-is meg ejt.

2 Reg: 11 — DAvidot Istennek kedve szerint valo emberet, ki sok uldezesebe magat
meg tartoztata Isten haragyatol, Bersabee tekintetibe, nagy hara-
gyaba esek Istennek.

Az Bölczeket meg bolondittya.

3 Reg. 11 — BÖles Salamon Király azzony emberekhez valo szerelem, Istentül el za-
kazta.

Hadakozo ferfiakat erötlenne tészi.

Iudit. 12. 13 — HOlofernes Iudith azzony szépsége meg fogatatuan, magat nepével
együt el vezte.

Az igaz értelmet meg vakittya.

Dan: 13 — SVsanna szépsége meg vakita Izrael fiainac két vén birajat.

Sok fele nyavalyas vesedelem követi az buyaságot.

Gen: 6 — ELsö az Istennek büntetö haragyat fel indittya, mint az elsö világh
ellen, ki tesli buyaság követese miat minden utait meg ferteztetuen,
viz özön miat nyolcz emberen kivül mindeneket el vezte.

2. Pet, 3 v, 20

Matt. 8 / Mar. 5 — *Másodic az buya termezetbe lakozic az fertelmességhnek gonoz*
lelke, kit ugy bir mint sajat megh nyert örösséget. Ennek példazattyara
kerecsenek à tiztatalan lelkek à diznokba.

Luc: 14 — *Harmadic az örök bodogságnak tekozlasa és meg utalasa, kinek*
példazattya az à hivatalos, à ki monda hogy meg hazasultam, és azért
nem mehetek à vacsorara, semmi mentségel nem igazituán dolgat az bu-
jaságnal.

Az buyaság követöket igen meg bünteti Isten.

2 Maca: 6. — ANtiochus kegyetlen Király idejebe az Istennek temploma rakua
vala buyasagal, kiért az Isten szörnyü büntetéssel meg buntete Iz-
raelsiait.

Leuit 2 — *Parancsolat adatot vala Istentül Moysesnek, hogy az mely asz-*
zonyáll at paráznalkodnek, meg kövezetnek.

Szép Troja városának és Országának, nagy romlása pázsnaságból következék. Miért hogy Páris Trojabeli Priamus Királyfia, Spartiabeli Menelaus Király feleségét Ilonát kinél zallot vala el ragada. Mely gyalázatot meg akaruan torolni Görög Országi Fejedelmec, tiz esztendeig környü véronțasokkal mindenestől fogua foldebol ki rontâk. Mely hadba à Görögöc közul nyoltz száz ezer és nyoltzvan ember veșe, Trojaiac közül, hat száz nyoltzván hat ezer.

Laius nevü Királynac meg vala hagyva az Oraculomtul, hogy feleségevel ne közösülne, kitol egy ideig magat meg tartoztatuan, reșegségébe el feleitven Oraculum ellen, cselekedek Oedipus fia șuletic, ki csudakeppen mikor fel nevekedet volna, tudatlan attyat meg öli, edes anyat feleségül veși, végezetre foldel nieletetet el. Fiai pediglen edes annyatol kic lőttenek vala, Országoc birodalman nem alkhatuan egy mas kárdgya miat meg öletetenec, anyoc pediglen ket sebes meg holt fiai közöt leven magat meg öli.

Sibaritac buyasága okot ada városoc romlasára Crotoniatusoknak.

Lacedæmoniac nagy veședelmenek Leuctricanál, okot ada ket Spartabeli ifiu nemesecnec párázna ságoc, kiket Scedasus házába be fogadot vala, ezek Scedasus tauol letébe ket leányt ország șerént meg șegyenituen annac utánnac darabrol darabra vágd iluan egy kutba vetek teșteket. Kit atyoc meg értuen Spartaba menuen, az gonoz tevő ifiakat kéri vala, hogy ily halhatatlan gonozságért meg büntetetnenek, kiktol csak meg nevetetek. Ez okon megh arkozvan őket leánynac temetese helyen magat megh ole, ugyan azon helyen hol az gonosságot cselekedek vala, Lacedæmoniakat Isten șórnyü veședelmeckel megh buntete. Plutarchus in vita pelopide.

Brias Görög hadnagy, mikor egy leányzo jegyese hazahoz vitetetnec, el ragadgya és vele vetkezuen mikor el alut volna, az leány raytatot ifiességért ket șemet ki uaja, és regel raitatot gyalazatert panașolkodvan az városbelieknec egybe rohanvan ellenek, noha sokan volnanac à vitézek, mind az által nagy busulasoknac langiai kozöt ki verikötet városokbol. Pausanius lib. 2.

Macrinus Csășar meg értuen ket vitézinek gazdajoc așzonyon tót erőzakot, ket ökor hasaba várattya őket, fejeket ki hagyvan, az ökör fenekibol, hogy egy másnac beșelbetnenek, és igy fergeckel emeztettetenec meg az ökör hasaba.

Vallerius Aurelianus Bassus, egy vitéz emberet haluan, hogy gazdaia așonyt erővel megh șegyenitet volna, két levont fanac agaira kötöztete, és à fat el ereztetven el șagattata testet.

Ioanes Magnus

Rodericus Gottusoc Királya Spaniol Orșágba egy Comes leányat meg zeplosite, atya nagy busultaba ily raita töt gyalazattyáért, Mauruso hoz șokec, és Spaniol Orșágba be hoza soc verontásoku tán meg ölic Rodericust șiaiual együt, mely hadba mind két felöl hét șáz ezer embernel töb veșet.

Caroli Király ideiebe Siciliaba à Callusoc nagy zemtelenül, Siciliabeli embereknek feleségeckel eroza șerént páráznalkoduan: Okot adanac nagy ellenek valo támadásra, ugy hogy egy harang zora, minden gazda vendéget meg ölne, igy veztek mind magokat, mind meg vöt Orșágokat. An: 1282.

Darius Király követeket külduen Macedoniai Aminthas Királyhoz, földet és vizet kivánvan magának Aminthastol. Ez rettegven Perșiabeliec nagy erejet kédves feleletet ad nékic, kiket mind vendégségbe hivata, Ezek pediglen lakodalmocba nagy kevelységel kivanasi, hogy Nemes așonyallatok is közöttöc üluen vigadnanac, kic midőn meg kezdettek volna reșegülni, ektelenül kezdek tapogadni az așonyallatokat, kit felette nehéz kedve lat vala Aminthas Kiraly șiainal együt Alexanderer. Kére attyat Alexander, hogy az lakodalombol ki menne le fekünni. Alexander nagy vigan kezde tartani vendegit, kéruen öket, hogy egy keveșșe șabad lenne ki menni az așonyallatoknac ișmet mindgyart be jünenek, rendeluen azonközbe aszonyallatoc ruhaiaba ekes termetü ifiakat kic azok helyebe

be junenek à lakodalomba fegyverek leven ruhaioc alat, kiket mikor zorongatnanac meg zaiosult Persiai követek, egyzersmind ki ki mellette valo Persat altal veri. Herod.

Thiestes paraznasaga attyafia Atræus feleségéuel zörnyü dolgoknac lön inditoia. Ez nagy gyalazatert meg haraguvan Atræus, Orszagabol atyafiat zanki vetesre kuldi. Evel nem elègéduen, tettesi mind ha meg akarna véle békeleni, és fiait kivanuan tüle zalagba, orszagat véle meg oztya, kit annac utanna lakodalmaba hivan, meg ölete zalagba adatot fiait, testeket meg fözetuen, Thiestesnek eledelbe adgya, vereket borba elégituen italaba ada. Ezek utan Thiestes maga leanyat megh szegyenituen, Ægistust züli, ki Atræus Kiralt meg öle. Ezen AEgistus Agamemnon feleséget Clytemnæstrat meg zeplösiti. Agamemnon Atræus fia vala: Ez vizza terven Trojai hadbol, Clitemnestra tanacsabol megh oli Agamemnont. Seneca in Thiest. & Agamem:

Hipomenes Athenasbeli Feiedelem leanyat paraznasaghba eruen, egy haragos loval együt egy hazba rekezti semmi étel nélkül, zörnyü éhségebe à lo meg éve à leant.

Ioannes Mala testa feleséget Franciscat talaluan, atyafia ölelkezesebe, mind à kettöt altal veri. Rauisius.

Zeleucus ily törvent zerzet vala, hogy valamely parazna talaltatnek paraznasagba, annac két szemet ki uainac. Elso lön maga fia, kire mikor ki adatot sententiat szolgaltatni akarna, eghéz varos esedezik vala mellette, hogy ne bantatnek, kit semmikeppen nem akarvan megh engedni: véghre maga szemet egyket, masikat fiaet ki uaiata.

Aruntius részegségebe leanyat meg gyalazvan, leanyatol megh öletic.

Cyanippus reszegségebe leanyat Cianet megh zeplösite, de ezenközbe Siracusaba nagy dög halal leuen, Oraculum altal megh értuen, hogy egyeb képpen meg nem zünnek à dög halal, hanem ha fertelmessegrol aldozat lenne, kit mikor senki nem értene, Ciane értuen egyedul à dolgot, attyat üstökön ragadgya és az oltarra vonza, és öt önnen kezéuel meg aldoza, magat-is attya testen meg öli. Plut. in Parall:

Secundus nevü Philosophus, mikor tudatlansagaba anyaual vétkezet volna, anya végre eszébe veven fiaual valo vetket, magat megh öli. Secundus-is, nagy vetkeirol felette bánkoduan, es anya zörnyü halalan kesereguen, tellyes eletebe soha senkinec nem szolot.

Nausimenes Athenasbeli fó ember felesege, mikor fiat leanyaual lata volna hogy vetkeznec, nagy almelkodasaba halgatuan, az utan megh nemula, azok pedighlen fertelmessegeket halalockal büntetec. Valeri.

Papirius mikor meg értette volna, hogy fiatol leanya meg terhessedet volna, mindeniknec fegyvert küld, es igy magoc altal megh öletetnek.

Orchamus kinec leanyat Apollo meg zeplösitette vala, elevenen ö maga földbe temete leanyat.

Prognes Athenasbeli Pandion Kiralÿ leanya, Ithis fiat vraual es attiaual meg eteti Teræus Traciai Kiraljal, miuel hogy Vra Prognes nenyeuel vetkezet vala.

Hiparchus Pisistratus fia buyasagáért Athenasbeliektol meg öletetic.

Regi Saxoniaba, minec elötte Kereztyen hutre tertenenek, ha leány páráznaságaual attya házat meg kissebitette volna, auagy aßßonyállat Vra hazat, kinzeritic vala hogy magokat fel akaztanac, és azoknac megh ferteztetöit testec meg égetese felet, fel akaztiac vala. Nehul à fele tiztatalan ßemelt, özze gyulven az aßonyállatoc, falurol falura kulduen ostorozzac vala, övetol fogua mezitelen testet kesseckel gyakdosuan, minden falubol uyab uyab ostorozoc viven, ugy hogy holt elevenen hattác légyen, kibe még-is holtac sokac.

Erdelybe Torda városaba, egy városbeli ember feleséghe páráznaságba talàltatuan, város tanátsa elot halalra itiltetéc, és maga Vra fejet veßi perengel álat.

Váradon Zabo Pál feleſéget haſonlo páráznaſágba erven, Váradi tanáts kézébe aduan, az aſſonyállat kereſere életet, megh engedi. Az után o maga páráznaſágba eſek, és ſemmi okon feleſége meg nem kegyelmezet, feleſége burdal feyet véſsi à piátzon. Aſcanius Centorius lib. 4. bellorum Tranſylvaniæ.

HATODIK RESZE.

AZ ATOKROL.

Az Iſten meg atkozza ez világi embereket kik bűnt cselekednek, és egyebeket bűnre ingerlenek.

Gen. 3. *ENnek példazattyára meg atkoza Iſten à Kigyot, kioka lön elsö Atyainknac vétkeinec.*

Az bünnek utálátoſſága cselekedi, hogy egyeb ártatlan állatok-is meg atkoztaſſanak.

Gen. 3 *MInec utánna vétkezet volna Adam megh atkoza Iſten à földet, az ö munkalkodaſaba.*

Az ártatlan vernek ki ontaſat ugy gyuloli Iſten, hogy azért meg atkozza az embert.

Geneſ. 4 *MOnda Iſten Cainnac, atkozot leſs é földön, à földel együt mely à te atyad fianac veret be itta.*

Meg

Meg atkoza Iſten az hivolkodokat, és az nyelveſeket.

Matt. 21 *ANnac példazattyaba meg atkoza Ieſus à fige fat, kinec csak levele vala, gyümölcs nélkül.*

Matt. 25 *Rettenetes atokléſsen az Itilet napian, kinel megh atkoztatnac à gonozoc, kic iot nem cselekedtenec. Mikor azt mondgya, menjetekel én tülem atkozottac.*

Meg atkoza Iſten az gonoz Papokat es egyházi ſolgakat.

Theen. 2 *AZért mondgya Ieremias Propheta, meg utálta Iſten az ö Oltarat, és az ö meg ſenteleſet meg atkozta.*

Malac. 2 *Monda Iſten Malachias Propheta által az Papoknac, meg atkozom à tü aldaſtokat.*

Gyakorta Iſten halaztya az atkozáſt várvan az bűnöſnek meg tereſet.

Dan. 9 *MOnda Daniel Propheta, csepeget mi reánk az atok.*

Eccl. 39 *Az Iſten aldaſarol pediglen igy ſola, bőlcs az ö aldaſi, mint az meg árrat folyo viz.*

HETEDIK RESZE.

AZ EMBEREK ATKAIROL.

Felet-

FElette igen meg kel magokat oltalmazni az fiaknac attyoknac atkaitol, sõt azon kel ugyekezniec, hogy semmi fele dolgokba fel ne baboricsak, ki miat baragyokba eshetnenek.

Gen. 9. Mint Cham, attyanac esetit à bor miat nem tekintuen, megneveti, egyebeket-is nevetséghere és megh treffalására akara ingerleni, kiért sörnyü atkaba esek attyanak, mind maradekiual egyetembe.

Gen. 27 Mit felnek vala Iacob és Esau attyoknak atkatol, és ezért egymas közót veßekedének aldasáért, nem atkaért. Azert monda Iacob anyanac, ki attyahoz küldi vala Esau helyét, hogy meg aldattatnek. Felik hogy ne itilye atyam, hogy én meg akartam légyen ötet csufolni, és az aldasért atkozon meg engemet.

Gen. 49. Miért hogy Simeon és Levi attyok akarattya ellen megh ölek Sichemet, monda Iacob: atkozot légyen az busulas, mert gondolatlan, és az ö bozzuságok niert kemény.

Az fiaknak nem jo attyokat meg atkozni, sem az egy házi rendet ez világi embereknek.

MOnda Isten Moysesnek à ki attyat anagy anyat meg atkozza, halallal hallyon meg.

Act. 23. Z. Palt meg feddek az Sidok, hogy à Papi Fejedelmet meg atkozta volna: mente elöttök magat, vionduan nem tudtam attyamfiai, hogy Papi Fejedelem légyen.

Igen kel rettegni az egyházi emberek atkatol.

Num. 22 BAlam? kit meg atkoz vala, atkozot lessen vala-

Az Isten parancsolattyanak és az Anyaßentegyházának engedelmeßégnek kel lenni az embereknek, hogy atokba ne essenek.

Deut. 27 SOK atkot ira Moyses azokra, kic az Isten parancsolatit megh nem tartyác.

Iosue 6 Iosue minec utánna el rontotta volna Ierichot, monda, atkozot légyen az à ki Ierichot meg epiti.

1. Reg. 14 Mikor Saul Király üzne az Philistæusokat, monda, atkozot légyen az ember à ki estig kenyeret ésic, miglen bozzumat megh nem allom ellenségimen.

4 Reg. 2 Az apro Gyermekec nevetuen csuffolyac vala Elisæus Prophetat, monduán, meny fel kopaz, meny fel kopaz, kiket Elisæus megh atkoza és ket Medvetol kic az Erdöböl ki jüvenek, negyven ketten el ßagattatanak.

Az atoktol magokat meg otalmazzak azok, kiknek nincsen modgyok az atokra.

ABimelechet sokan meg atkozac lakodalmocba.

2 Mac. 10 Iudas Machabæus, mikor egy erös várat meg ßallot volna, à benne valoc sörnyen atkozac vala ötet, és gonoz ßokal illetic vala, meg vêven várakat, benne valokat meg egettete.

Az Istenteleneknek atkaual nem kel gondolni az Isten felöknek, nem advan okot atkokra.

Ioan. 9 MEG atkozac az hütetlen Sidoc az vakon sületetet embert, kit Iesus meg gyogitot vala, Iesus felól valo vallas tetelért.

Az kik felebaráttyokat meg atkozák nagy bünteteßre meltok.

Gen. 27 ISaac mikor Iacobot meg aldana, monda: à ki téged meg áld légyen áldot, à ki téged meg atkoz légyen az atkozot.

1 Reg. 17 Az Istentelen Goliath, ki Dauidot az ö Istenibe meg atkoza, Dauidtol meg öletek.

2 Reg: 16

3 Reg. 2

Semei ki Dauidot futasába meg atkoza, annac utánna meg ölete Salamon Királytol.

Az kic Abimelechet meg atkozac lakasocba, megh öletetenek tüle az után.

Milles nevü Püspek, ki Perſiai Sapor Király álat Martyrumſágot ſenvedet, be menven egy Perſiai városba, mikor az Kereztyen hütet praedicalana, és az városbeliec nem akarnanac meg terni, meg atkoza à városſt, nem ſoc üdö muluan, Királyoo ellen vétkezuen városſt el töret e, és benne valo népet le vágata. Zozom. lib. 2. cap. 14.

Z. Albert Püſpec és Martyr, ſoc üldözeſi miat Romaba három eſtendeig léven, mind addig Cseh Orſágba esö nem lön, ez alat minden folio vizek tokal együt ki ſáradanac. Az Csehec kovetec által viſa hivatac, és mikor nyugodnes egy falu hataraba, vaſot erkölcsebe egy Paztor kürtit fulebe meg fuva. Z. Albertol meg atkoztatek, és mindgyárt à Paztor meg süketüle, az napſágtol fogua, valaki kürtot fu azon à hátaron mindgyárt meg süketül: ez okon ſoha à paztoroc Cseh Orſági zokas ſerint nem mernek kürtot funi, mikor csordat ki haitjac, hanem oſtorral adnac jelt azon à határon.

Vgyan azon Z. Albert, egy kazdag fö ember házaba utaba h menuen, hogy kenyeret kérne tüle, meg tagaduan hogy kenyere nem volna, holot csüre rakva vala gabonaual, meg atkoza, hogy ſoha annac az joſágnac vra, vig meg ne erne gabonaiaual ahar menyt vetne: kinec ez napig-n atokbeli büntetese meg maradot. Hiſt. Boh:

Vgyan ezen Z. Albert, Prußiaba mikor à Pogánoc üldezeſe elöt lappangana, az zarkac csergeſerol feje felet à hul vala megh talaltatek, meg atkozvan az zarkakat, az üdötul fogua zarka azon à foldon meg nem maradhat.

Angliaba mikor prædikalana Z. Agoſton, kit Z. Cergely Papa küldet vala meg tereſekre, egy ember roka farkat ragazta hatul à Z. Püſpek kóntóſere, kit eſébe véven az Püſpec, meg atkoza, hogy annac à nem

zetnek

zetnek farkoc kelne, az üdötül fogua mind ez napigh farkoc léßen, mind ferfiaknac, mind aßonyállatoknac, mint egyeb oktalan állatoknac ki nönem hatoc gerencsi végibol. Geneb. ex Guillel. Nang.

Florentius névü ßent ember taplaltatic vala à puztaba egy Medvetol, kinec parancsol vala bizonyos orara, hogy ot hagyatot öt luhot meg örizne és ételekre ki haytana, kit nagy ßorgalmatoſſon megh cselekedic vala à Medve, mely ßent embernek meg irigluen az ördög ki terjedet io hiret nevet ßentſégeért, negy Eutichius Z. ember tanitvanit indita, hogy megh ölnek Florentius medveet, kit megh öluen csudalya vala, Florentius hogy ßokot orara haza nem jüne, ſem az Medve, ſem az luhoc, ki menven kereſni, halva talallya à Medvet. Kin felette igen meg keſeredec, zánakoduan inkáb az embereknec gonoz irigyſégekbol valo cselekedetin, hogy ſem mint az Medve halalan, kit Eutiches vigaztal vala. Monda nagy keſerüſégebe Eutiches elöt: Hißem az én Iſtenemet, hogy it ez világon emberec ßeme elöt, az ö gonoz ugyekezetekért tutalmat veznek, à kic az én Medvemet meg öltec, ſemmi kárt nékic nem teuen. Ez után mindgyárt az à negy Barat Elephant betegſégeckel kezdenek meg emeztetni, kic irigſégbol öltek vala meg à Medvet. Mely atkot látuan Florentius, hogy volta képpen be tellyeſedet igen meg ijede, és meg bána, hogy meg atkozta volna öket, kit tellyes életebe ſirata ezeknek teſtec megh rothaduán nyomorultul mulánac ki ez világbol. Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 15.

Romaba egy jeles és hires neves embernec vala, egy öt eztendös fiatskáia kéduere tartot: Ennek à gyermeknec ßokáſa ez vala, hogy valami keduenec nem tetzenec, mindgyárt az Iſteni méltoſágot atkozta: kit mikor attya ölebe tartana magat gyermekiuel gyönyörködtetuen: láta à gyermec, hogy az ördögöc reá rohannanac, és nagy kiáltaſſal kezde mondani. Aly eleikbe atya, ály eleikbe, fejet atya mellehez haitvan, hogy ne lathatna. Kitol kérdven atya mitol rettegne, monda: ſerecsenec jüttek érettem, hogy el vigyenec, ez ſoc után kezde Iſtent atkozni, és mindgyárt atya ölebe meg hala. Greg. Dial. lib. 4. cap. 18.

Egy ember Aquitaniai hatarbajárvan az utza közepet lábat meg ütven, egy köbe faydalma miat monda, hogy az az kö ördög nevébe tetetet

oda, azon helyen áluan nagy forroſág orcsayat be fogya, és tovab nem mehetuen, ſemeiből nagy könyhullatáſoc kezdenek le csepegni, ugy hogy ſemmit nem látna, mástol hazahoz vitetic. Vincent. ſpeculo. Hiſtor. lib. 7 cap. 7.

A. D. Ezer két ſáz ötuen eſtendőbe, Eduenſis tar tomanyaba, Virgiacum vár mellet, vala egy tekozlo ifiu, ki anya joſságat gonozul költi vala el à korcsoman. Egy regel anya, monda néki: Kerem Iſtent minet elötte hazajü, hideg teſtedet hozac haza ſabliaual megh koncsoltatotat. Haſonlokeppen mas tekozlo reſeges ifiu ki ſüleit felette igen keſergeti vala, atyat-ü job kézéuel meg ütven, monda néki az attya: Kérem Iſtent, hogy ma fegyvermiat kézed el vágaſſec, és harmad nap mulva, akaztofára akaztaſſal. Ezen napon törtinec, hogy mind az két ifiu egybe akadna, egyik az máſikat hivan az korcsomára, holot özze vezven fegyvereuel meg vága azt, à kit az anya meg atkozot vala, söt soc ſebeket rayta téve még-ü ole. El akaruan futni, város népe utánna menven, magat ellenek fegyverevel otalmazuan, job keze el vágatic: törvény ſerént gilkoſságáért fel akaztatec, az máſiknac-ü meg konczolt teſtet annya eleibe hidgen vivék.

Capadociai Cæſareaba, egy nemes és gazdag aſsonyállatnac ſok gyermeki léven, hét fia és három leánya, rettenetes atockal ſokra vala öket atkozni, kiért Iſten mindenic gyermekere nagy teſtekbeli rezketeſt bocsáta, anyoknac nagy keſerüſégere ſemei elót. D. Auguſt.

Cæſarius emlekezic egy gyermeknec ſüleirül, kic gyermeket atkozzác vala, hogy az órdögoktul el ragatatnec, kit el ragadvan az ordögok ſoha tobeg nem láthatak. ſerm. 24.

Müniaba egy városba, egy haragos atya atkoza fiat, miuel hogy keſő termezetü volna: Adgya Iſten hogy lakodat onnat ſoha ki ne vohaſſad. Azon oraba à fia magat helyebol ki nem nyozdithata, ſem egyeb örök által, onnat el nem vitetethetec, hanem fen ála három eſtendeigh, az után az hivek könyörgeſere, vala menyre meg haithata teſtet, ugy hogy valam

keves

keveſet nyughatnec, ugyan azon helyen mas negy eztendeigh vezteghulue marada. 1557. Anno.

Egy aſsonyáliat, fia ſo fogadatlanſágáért terdre eſuen, az feſsület képe elöt igy könyörge. Kérdek Vram Ieſus Chriſtus kinec képe nézem, hogy az én fiamat egeſd meg ſo fogadatlanſágáért. Azon orabaſa meg geriede. fel kiáltvan: Oh anya imádſágod megh halgattatot, harmad napig magaba eguen ſornyü kinlodaſſal meg hal.

Z. Agoſton emlekezic egy aſsonyállatnac hét Gyermeckiről, kiket ſörnyen meg atkozot vala, és ideſtoua ez vilagon teſtec rezketeſivel ei budoſvan, végre Z. Iſtvan elsö Martyr teteme elöt gyogyultanac meg, kiket mondgya Z. Agoſton, hogy ſemeiuel látot.

Henric elſő Cſászar idejebe, egy Pap Magdeburgi joſságba, Karácſon napian Iſteni ſolgalattyanac idejen, à paraztoc tanczolvan à czinterembe, ſemmi ſép ſovaval, ſem haragyaual tánczolaſoktul el nem foghatvan, meg atkoza, hogy eſtendö az napig mind tanczollyanac. Azon oraba ugy mind minden ezekel vezvén, egéz eſtendeig azon helyen végh nélkul tánczolanac, ſem aluvan, ſem éven, ſem ivan, kiket megh, odozvan az Erſek magochoz jüven, holt élevenen le eſenec és el aluvan, az után nehézen mehetenec el onnat, ſöt tellyes életekbe, nagy teſti rezketeſektöl megh nem zabadulhatanac. Vincentius. lib. 25 cap. 10. Naucler.

NYOLCZADIK RESZE.

AZ HAZASSAGROL.

Gen. 2 Ephes. 5 — AZ hazasság Istentül rendeltetet társaság, ferfiu és aßonyállat közöt. Kinec nagyob kötelere és egy mashoz valo tökelletes ßeretetnek példaiara, az aßonyállatot Adam oldala contyabol formala, ugy mint mellette levö tarsat nem fejebol, hogy Vran vralkodgyec, auagy lábabol hogy lába ala nyomattassék.

Ephes. 5 v. 23 — Az hazasságba noha egy mashoz hasonlatosoc légyenec, mind az által az aßßonyállatnac engedni kel Vra parancsolattyanac mint fejenec.

Gen. 12. 21. — Sara enged vala Abrahamnac nagy böcsülettel nevezuen ötet Vranac, Abraham-is Sara kivánságara hayol vala, mikor Agart Gyermekivel együt ki külde oröcségeböl, kit Isten-is jovalla.

Az igaz hazasságnak egyes kötelere kévántatik, egyes akarat, mind az ket fel közöt.

Gen. 24. — MONdanac Rebeca ßülei Abraham ßolgaianac, mikor Isaaknac kérne Rebecat feleségül. Kérdgyüc meg az leány akarattyat.

Tob. 10 — Sara ßülei mint kellyen magat viselni hazassághaba tanitac Sarat.

Az ferfiunak, és az aßßonyállatnak, egy aránt valo hatalmok vagyon testeken.

1. Cor. 7 — ZENT Pal mondgya, hogy az aßonyállatnac nincsen hatalma maga testen, hanem az ferfinac, hasonlátosképpen az ferfinak-is nincsen hatalma maga testen, hanem az aßonyállatnac.

Noha mindenekbe az hazasságba valo ßemelynek egyeseknek.

KEL lennyek mind az által, az gondviselesbe, az igazgatasba az ferfinac kel nagyob nac lenni, azert Isten elößör terempte à ferfiat.

Mint

Mint az tagoc hűséget tartanac az fonec, ugy az aßonyállatnac hünec kel lenni az ö ferjehez.

Susanna hogy Vranac adot igaz hütit tiztan meg tartana, inkáb halalt válazta magánac, hogy sem mint Vra agyat meg ferteztetne. — Dan: 13

Az hazasságbelieknek massal valo közössegektol magokat meg kel otálmazni.

AZErt mondgya Iesus ketten egy testbe léßnec. — Gen. 2.

Az viz özön elöt esak Lamechrol olvassuc, hogy két feleséget vót volna, ki Istennec titkos itiletibol ket gilkosságba eséc. — Matt. 19 Genes. 4

Noe barkaiaba à menÿ ferfiu vala, anÿ aßonyállatot parancsola hogy ot lennenec, hogy egynec egye lenne. — Gen: 7

Mikor az Sidoc Iesustol kérdenec, ha ßabad volnae feleséget el bocsátani és mást venni? Felele Iesus, à mit Isten özze adot volna, azt ember el ne válaztana. — Math 19

Az hazasságbelieknek egy vallasunknak kel lenni.

IOran miért hogy az Istentelen Achab Király leanyat vötte vala, azért mondatic Achab után jártanac. — 4 Reg. 8.

Izrael fiai az Babilloniai fogsagbol valo meg ßabadulas utan, idegen nemzetekbol valo feleségeket mind el ereztek, kikért megh feddett e vala öket. Nehemias. — Nehe: 13.

Ha embernek ferje auagy felesęge, más törvényre akarna vinni tarsat, nem kel néki engedni.

ÆGiptusba az aßonyallatoc magoc mentesere erötlen okot adnac vala, mert Vrokat latac balvany imadokat, kiker à gonozba követenec. — Ieremia. 44

Az

Az házaſſágot kel az embereknek kiváni, nem buya termeſetekért, hanem fiaknak zaporodaſaért.

Tob. 3 *MOnda Sava Raguel leanya, ferſiat à te felelmedbe nem buyaſagomért akartam hozam fogadni.*

Tob. 6. *Monda az Angyal Tobiasnak à kic feleſégeket véznec, hogy Iſtent magoktol ki rekezzek, hogy buyaſagokba el merülyenec, az ördögnec azokon vagyon hatalma.*

Az hazaſuloknak elöſör Iſtennek kel magokat ajanlani, minek elötte egy máſt meg iſmerſek.

Tob. 8. *TObias az Angyal ſava utan, tanita Sarat, mint kellyen Iſten ſerént hazaſſágokba élni veſedelem nélkül, harom eyet imadſagba foglalni, minek elötte egy maſt meg iſmernek.*

Sok képpen az Vr Iſten az hazaſſágot bö- csüle mind az O mind az Vy Teſtamen- tomba.

Gen. 2. *AZ hazaſſagnac rendit Paradicsomba zerze, mikor Evat Adam melle adé.*

Gen. 7. *El veztven az Iſten az elsó vilagot à teſti bünért, haz aſſagba levöket zaporodaſoknac okaért meg tarta à barkaba, feleſégeuel Noet, és fiait feleſegeckel.*

Matt. 1 *Chriſtus Vrunc az ö ſent anyat Ioſephnek jegybe akara adni, hatorſagos gondviſeleſeért.*

Ioan: 2 *Az hazaſſagba jelen akara lenni tanitvanival, és annac aldaſáért vizet borra valtoztata.*

Luc. 18 *Az lelki menyegzöbeli tarſaſagot példa beſed altal jelenti, ſok hivataloſoknak hivatalyaual és abba valo nagy kezületiuel.*

Az jambor hazaſſág nagy ellenſege à parazna életnek.

FElven Abraham Egyptusba valo budoſaſaba, hogy feleſegeért meg ne oletetnec, huganac neveze feleſéget.

Soc oſtorochal meg oſtoroza Iſten Pharaho Királt, és Abimelechet Abraham feleſegeért, kiket álmokba még-ü fenyegete érette, noha nem vétkeztenek vala vele. Gen. 12. 13.

Az tiztatalan életböl ſületettek, gonoſok ſoktanak lenni, mikor felelembe fel nem neveltetnek.

AZ puztaba ki az Z. Vrat káromla, tiztatalan agybol valo vala, kit az Vr Iſten meg köveztete. Leuit 24

Dauid elſo fiat kiért paraznaſágba eſet vala és gilkoſſágba, meg öle Iſten. monduan, halallal hal meg à Gyermek Nathan Propheta által. 2. Reg. 12

Hazaſok közöt valo igaz ſeretetnek példai.

ALceſtis Admetus Theſſaliabeli Király feleſége annyra ſereti vala Vrat, hogy mikor betegſégbe eſet volna, kérdven az oraculomat mint gyogyulhatna meg? az feleſetet advan, hogy ha valaki barati közül halalra adna magat megh gyogitatnek. Csak az egy feleſége talaltatek minden io akaro barati közül, ki igaz hoza valo ſeretetiért meg mere halni, hogy Vra meg gyogyulna, Iuvenalis Sat. 6.

Vlyſſes feleſége oly igaz lön Vra tavol letebe, hogy huz egèz eſtendeig ſüzen ferfiaktol megh tartotta magat, és ſenki kéreſere ferhez nem akart menni. Proper. lib. 2

Thebaba Capaneus temeteſenek nagy kezületibe, hogy teſtet meg egetnek, feleſége Vra teſtehez be ugrik à lang közi, és ot vele egyut megh egh. Ovid: de Am:

Artemisia Királyne aßßony Vra halala után, mind holtaig sira, kinek banattia miat meg emeztetvén meg hal, nagy ßerelmenek jeleért iriat, hogy vra testenec hammat borba elegitven megh itta. Rauisius. Guidon. Bocatius & alÿ.

Darius Király megh gyözetetuen Alexandertol, itilven magaba hogy feleséget le vágata volna, Alexander nagy siraßal és jaygataßal egèz tabort be tölte monduan. Micsoda nagy vétket cselekedtem én Alexander? Micsoda atyadfiat auagy barátodat öltem meg? Hogy illyen kegyetlenségedet mutatod. Gyulöltel engemet okot rea nem aduan. De bár azt mondgyad, hogy igaz badad volt ellenem, mit vétkeztec az aßßonyállatoc. Plutarchus in Alex:

Panthea Perßai Abradata feleßége haluan vranac hadba veßeßet, ragadvan hanczarat magat által veri.

Hipßicrathea Mitridates Király feleßege, vrahoz valo igaz ßerelmeért, minden hadaiba véle együtt volt, fegyverbe öltözven, és hogy könyebenßisakot viselhetne fel borotváltatta magát.

Polien. lib 8

Portia Cato leanya halvan Brutus Vra veßedelmet Philippißnel, holtzenet even magat meg öle.

Val. max.

Marcus Plautius hatuan hajoval Asiaba indulvan, feleséget véle viven meg betegzic, kinec temeteßekor keserüségebe magát meg nem birhatvan, Plautius hántsaraual által veri magat.

Iulia C. Császar leánya, mikor Vra ruhajat véreßen láta volna, hogy à gyülesbol meg hoztac volna, meg ÿedven le esec, és terhes leven hértelen valo gyermek hozaßaba meg hal.

Priscus Nero Császar idejebe, zanki vetetek alatomba valo támadáßért, feleßege Antoniana flaccilla együt akara örök zanki vetesbe vraual menni, noha nagy gyónyorüségebe élhetet volna ßoc joßágiba Romaba.

Egnatia Maximilla, Flaccia peldaiat követuen mindeneket el hagya és zanki vetet Vrat követe.

Ligarius feleségetol hazaba el reitetet vala, zanki veteßenec törvénye alat, kinec hon letet eßekbe véven, meg fogatec, és mikor halalra vitetnek feleßege, kéri vala az hoherokat, hogy ötet-ü véle együt el veztenek, mert ö tartotta volna Vrat törvény ellen hazanál, de aual nem gondoluan vrat meg ölic, ómaga pedig haza menuen, eyel magat és nagy bánattal meg emezte.

Sulpitia lentulus Crußellio feleßege, noha anyatol erößen öriztetnek, hogy zanki vetet Vra után ne menne, mind az által, hogy igaz hütit vrahoz meg tartana, köz ruhaba ket ßolgalo leanyaual Vra után megyen. Guido:

Agria Adraßes Király leanya, mikor meg értette volna vra veßedelmet Polinicest, eyel fel kelven az mezöbe le vágat teßtek közót meg kereßi, és mind virattig meg olelne tartia és örzi.

Indiabeli aßßonyállatoknac oly ßokaßoc vagyon, hogy az à kit à töb aßonyállatoc kozul Vra inkáb ßeret, élevenen véle temettetic ha Vra meg hal, auagy véle együt meg egetetic. Hiſt. Ind.

Traciabeli aßßonyállatoknac haßonlo ßokaßoc vagyon, töb feleségek léven egynel à ferßiaknac, kic közül à kit inkáb ßeretet, attyaßainac itiletek ßerént, azt élevenen véle temetic, nagy dicsiretnek tartvan magoknac Vrockal valo temeteßeket. Herodotus.

Caßelliai Fernand és Gonzales, mikor Hißpaniabeli Királytol fogva tartatnek tömletzbe feleßége látogatni Vranac be kereczuen à tömletzbe, Vranac tanácsul adgya, hogy az ö ruhaiaba öltözven, ki menne, kit meg ö cselekedek, helyebe maraduan à tömletzbe feleßége, kit megh értuen à Király, felerte igen dicsire vrahoz valo hüseget, mondvan: azt kivánnam, hogy minden embernec ily igaz feleßége volna, kit Vrahoz vißßa bocsata.

Robertus Britaniabeli Király, mikor ßebbe eßet volna Siriabeli hadba, merges fegyver miat, kit egyebképpen az orvoßoc meg nem gyogithatnac vala, hanem ha ki à genieteséget ßaiaual ki ziria à sebol, mellyet tizta mereg léven, bizonyos halal követne: mikor ßenki nem talaltatnek,

Viues in actis Rhoderic Toletani Archiep.

ki Királynac maga veßedelmével életet adna, feleßége Vrahoz valo ßerelmeért halalra veti fejet: mikor azért vra eyel nyugodnek, nagy laßan kariat megodgya, kibe fel ßerkenven à Király ellent tarta ßokaigh feleßége ügyekezetibe, de végre feleßége ßép beßede által meg engede, és laßan laßan ki ßivan és ki pökyen Vranac nagy gyogyulaßara lón.

Harmadic Conradus Császar, mikor Bavariai Fejedelemre VVelphusra ßallotta volna, Veinßenberg nevezetű várost, nem léven modgya az város meg tartaßanac Csaßartol adatot conditiokra ketelen kelle haylanioc, kibe mind az fő emberek tömlötzre itiltettenek vala, az várost pedigien vitézec ragadomanyára adta vala, csak az aßonyállatoknac ßabad vala ki menni gyermekeßtol, és à mit vélek el vihetnek vala: az aßßonyállatok tanacsot tartván egymas közöt, ki ki Vrat hatara kötöze, kicsin gyermeket elöbe véven, ki mennek à városbol, minden drágaioßágokat ot hagyvan vitezek ragadomanyara, Császar meg értuen, nagy kegyeßegeket dicsire, és mindnyájan vendegßéghe hiuata öket.

Theßæa Polixenes feleßége, huga Dionyßius tyrrannusnak, kinec Vra Dionyßiusßol valo, feltebe el ßöket volna ßemere vetuen, hogy el zökeßet tudvan Vranac néki meg nemjelentette volna, Mond à Királynac. Oly el vetetnek, auagy alavalonac itiltel engemet Dionyßy hogy ha tuttam volna, el futaßanac ügyekezetit véle együt el nem mentem volna, és minden ßerencseiebe társa löttem volna.

Caja Ennius leánya ki vraual Rubrius Celerer negyven három eßtendeig élt vala és nyoltz holnapig, ßoha vraual megh nem haborodot.

Haßonlóképpen Terentiana Valentiniana ferieuel Albutiußal huzonöt eßtendeig egy harag nélkül auagy zugolodasnelkül élt. Kauiſi.

Demotion Areopagita leánya meg haluan jegyeße ſenkihez nem akara menni, monduan, nem akaroc parazna lenni, mert ha mashoz mennek paraznalkodnam, miuel hogy az én ßivembe él még az én jegyeßem, és hogy ketelen ne lenne mas ferßihez menni magat meg öli.

Philo

Philo feleßegetol mikor aßßony ember tarßai kerdenek mi az oka, hogy aranyßal és egyeb drága köveckel magat nem ekeßitene, monda: Elégh nagy ekeßség az aßßonyállatnac, Vra joßagos cselekedeti.

Cirus Király, mikor meg fogta volna Armeniai Tigranus Kiraly feleßéget, kérde Cyrus Tigraneßtol, miuel váltana meg fel-ßéget. Bizonyára monda, életemel-is meg váltanam, hogy rabßágba ne lenne. Cyrus ily feleleten gyönyörködek, és mind attyat, feleßéget, egyeb rabockal együt ßizetes nélkul el erezte. Mikor ßabadulaßok után, Cyrus nagy emberßégerol egymas közöt emlekeznenek, és ßép termetit dicsirnek, kerde Tigranis feleßégetol, ha ßép embernek tetzet volnaé neki Cyrus? Monda bizonyara Iupiterre mondam, hogy én Cyrußt nem ßemleltem: Tehat kit néz vala, azt Iupiterre mondom, à ki azt monda, életenek arraual váltana megh, hogy rabßagba ne lennek. Xenophon. lib. 1.

KILENCZEDIK RESZE.

AZ HAZVGSAGROL.

Az Hazugßág miért hogy igazßág ellen törekedik nagy bün Iſten elöt.

AZ regiek felette nagy bünnek tartyac vala az hazugságot, ugy hogy, Iudas Iacob Patriarcha ßiai nagyobnac tartia vala az hazugságot, hogy ßem mint à teßti bünt, azért monda az ßemely felöl, kiuel vetkezet vala fogadasba valo jutalomért, kit meg küldet vala, nála hagyvan igaßßágnac biteleért gyüreiet, és ot à helyen nem találuan az ajandekal, mond: bizony hazugßagrol meg nem fedhet engemet. Gen. 38.

Az Hazugſágnak nagy vétkeért, nem kel hazudni, noha néha ßükſégnek okáért az igazſágot el fedezhetni más ra v̊tetuen dolgat.

1 Reg: 16 *FElven Samuel Propheta Saul Királytol, hogy meg ne öletetnek, ha értene, hogy mas Király keneſere küldetnek Iſtentol, Bethlehembe mikor kérdenek, miért jot volna: hogy az Vrnac ugy mond aldozatot tegyek, maga nem à vala derek zandeka.*

Az hazugok meg akariak csalni az kik öket halgattyak.

Gen. 3 *MInt az ördög à Kigyo által hazugſagaual csala meg Evat, mondvan: ſemmiképpen meg nem haltoc, hogy az embert hazugſaga hitele által, bünre haytana.*

Iosue 9 *Gabaonitak hazugſágal csalak meg Ioſuet, miért hogy azok kéreſebe nem kérde meg az Vrat, mind az által, vélek tót fogadáſt meg tarta biven, de ßolgalat ala vete öket csaladſagokért.*

3. Reg. 13 *Az Iſten embere, ki meg jövendö lötte vala Ieroboamtol epitetet Oltarnac romláſat, meg csalatek mas Propheta hazugſagaual, és az orozlantul utaba meg öletek.*

Az hazugok hazugſagockal meg ölik felebarattyokat.

3 Reg. 22 *AChab hamis Prophetai, hazugſágockal hadba inditac vrakat, holot meg ſebeſedek és meg hala.*

Iudit ßép hazugſági Holoferneſnek fejet vévek, kit Iudit io ügyekezetel mond vala Holoferneſnek.

Eſter. 3 *Nagy veßedelmes hazugſagot talala Amon, hogy Mardochæuſt meg ölhetne.*

Nagy

Nagy ſok veßedelmes hazugſágokat gonozſágnak palaſtia alat fedegetnek az emberek.

AZ Iſtentelen Antiochus nagy hazugſágoc által bekuſégnek alatta, meg csala Izrael fiait, és Hieruſalembe nagy ſoc verontáſt tön. 1 Maca: 1.

Meg ßege Antiochus esküveſet, és parancsola, hogy Ieruſalem falaitle törnek. 1 Mac, 6

Achimus arulo Izrael fiai közül, ki Papi fejedelem akar vala lenni, ſok hazugſagal ragalmazza vala Iudáſt. 1 Mac, 7

Bachides és Alchimus, egy mas közt hamiſſat ßoluan, el forditac az igaſſágot.

Sokat hazuda fogadaſaba Demeter Király Ionathasnak ßabadulaſáért, kit annac utánna meg nem tarta. 1 Mac: 11

Triphon nagy hazugſagal csala ki Simon kezebol attyafia Ionatas ket fiat, és nagy ſumma pénzt, kit az után meg ölete fiaiual együt. 1 Mac. 13

Az hazugok közönſégeſſen felebárattyok arulok, és hamis uy dolgoknak talaloi.

ABſolon Dauidnac egyt fiat, meg ölven à lakodalomba, hire jöve Királyhoz, hogy minden fiai megh ölettettenek, maga csak egyket ölette vala meg. 2. Reg. 13

Z. Pal vadoloitol ſoc fele hazugſágoc talaltatnac vala, ß. Pal meg öleteſere. Act. 16, 17, 28

Az hazugoknak tulaydonſagok az árultatas, és ártatlan vérnek ki ontaſa.

KET hamis bizonſágot allatuan Nabot ellen Iezabel, hazugſagh által meg ölete ártatlan. 3 Reg. 21.

Halhatatlan hazugſágot költenek az hamis birac az ártatlan Suſannara, kiért meg akariac vala öletni. Dan: 13

Ket

Act. 7 *Ket hamis bizonyság álla Z. Istuan ellen, kic hazugságokkal ártatlan meg ölék.*

Sok hazugság által vgyekeznek az Istentelenek magok mentesével megh czalni felebaratiyokat.

Exod. 18 *SOK hazugságot forgata Pharaho Király maga mentesére, hogy Izraelnépet el ne bocsatana.*

Gen. 18 *Sara Abraham felesége maga mentségebe hazuda Istlen elöt, hogy ö nem nevetet volna.*

Az hazugsag mind testbe mind lelekbe gyakorta meg öli az embereket.

Act. 5 *ANanias és Saphira hamissan ment ven magokat Z. Peter elöt jossagok el adasaba, és azoknak arranac elö hozatasaba, és hértelen halallal meg halanak.*

Az igazsagért valo hazudásért, Isten ez világon meg ajandekozza az embereket.

Exod. 1. *MInt az AEgyptusbeli babakat, kikrek Pharaho Király megh parancsolta vala, hogy minden ferjiu magzatot meg ölnenek Izrael fiai közót, mikor szuletetnenek, azok pediglen felvén Istentol nem cselekedek, mondvan, hogy az Sidok feleségi, minek elötte mi oda mennenk, szulnek, és tudnak az babasaghoz ö magok.*

Iosu. 2, *Raab tiztatalan szemely Ierichoba, Izrael fiai ki meit hazaba el reitven hazuda, azoknak kik halalra keresik vala, monduan: hogy el mentenek volna, kiért Isten megszabadita nemzetevel egyút Iericho veszedelmebol.*

1 Reg. 16 *Dauid meg tartasáért Chusai hazuda, Absolonnak mondvan: mint atiadal ez elöt voltam, ugy leszek teveled az után.*

Azis

2. Reg. 17 *Az-is hazuda az asszonyállat, ki David szolgait hazaba el reitte, Absolon szolgai elöt: mondvan, hogy hértelen vizet ittanac, és el mentenek.*

AEgyptusbelieknek hazugságoknac nem vala vége, mint most-is azoktol maradot maradekoknac, kiket Cziganoknac hinac. Alex. lib. 6. cap. 10.

Suetonius & Suidus, *Tiberius Császar, minden indulattyat ugy el fedezi vala, hogy à mit akarna mondani, ki nem mondana akarattiaval, és kivánságaval ellenkeznek beszede, holot à mit láttatik vala kivánni azt inkáb gyülölne: és à mit gyülölne tetetesel fedegetne. Haragzik vala semmi okért, mikor haragunnek ackor itilik vala legjob kedvet. Könyörületességet mutattya vala azokhoz, kiket igen meg büntet vala, és kiknek megh kegyelmez vala, azokra néha feddic vala. Ellenségit, mint baratit latatic vala szeretni, bárátit ugy láttya vala, mint ha idegenek volnanok. Végezetre azt itili vala esseségnek à fejedelembe, hogy senki ne tudna ügyekezetit jövenek.*

Nero Istentelen Császar, mikor gyülöséget teteti vala, és jo akarattyat mutattya, ackor ölet vala meg sok Romai fö embert. Pont. lib. 1. de magna. cap. 8.

Domitianus kegyetlen Csaszar, senkit bizonyára nem szeretet, keves asszony emberen kívül: teteti vala mint ha attyafiat Titust szeretne, kit attyaual együt felette igen gyulöl vala. Xiphilinus.

Aeneas sylui us lib. 2. *Sigmond Császar kóz példa beszede vala, hogy az à fejedelem nem tudna birni Országot, à ki tetetni nem tudna,*

Psal. 26. v, 12 Psal 34 v. 11 *Gergely Püspek Agrigentiniai be vadoltatek mas fel száz atyak elöt az gyülesbe, hogy egy Eudoxia nevü leant megh szegyenitet volna, száz tiz bizonságot hozvan ellene, Sabinus és Crescentius. Nagy fel szoval azt à Psalmust kezde mondani. Insurrexerunt in me testes iniqui, quæ ignorabam obiecerit mihi. Mindenek elót azon oraba à leánt az ördögh kezde gyötreni, ki Gergely labaihoz esven, Parancsollya hogy az Sathan el tavoznek à leanytol, és hogy igazat mondana, és meg szabadulna az ördöghtul, kezevel fel emely à leánt. Meg valla à leány, hogy Sabinus és Crescen-*

tius ajandekoc által vittek volna arra, hogy azt hazudna, hogy ö tüle megh zeplositetet volna. Gergely az egéz gyülekezet elöt, könyörge az hamis bizonyságoknac megh ſabadulaſokért, és azokért kic okai valánac, ily nagy hazugſágnac: azonközbe nagy ſötetſegh tamadvan az hamis bizonyságot közül, nemelyeknec fele ſeme luoknac meg feketedék, nemellyeknek mind à kettö. Creſcentiusnak és Sabinusnac mind à ket ajaka iſonyu feketeue lön, mely feketeſégh ſoha el nem moſatathatek. Metaphraſtes in vitis.

Z. Athanaſiusra Alexandriai Püſpökre, Arrianus Püſpököc gyülest teven, egy aſſonyállatot ellene támaztanac, ki azt mondana, hogy ſállásara be fogaduan, tule meg ſegenyitetet volna eröszac ſerént. Be viven azért Athenaſiust Timotheus Presbiterrel à gyules eleibe, Timotheus tettven magat Athanaſiusnac, kérde à gyüleközöt elöt az aſſonyállattol. En ſálottame à te házadnál? En ſegéniteteleke megh tegedet? Te ugy mond ſegenitetel meg engemet eröſag által, nagy esküveſſel mondvan, az biraktol igaſſágat kérde, hogy ily nagy gonoſſágot meg büntetnenek. Ez ſemtelen aſſonyállatnac látuan à gyules nagy hazugſágat, elölök ki üzetic.

Vgyan azon Arrianus Püſpököc hirdetek Athanaſius veſedelmere, hogy Arſenius Püſpöket meg ölte volna, kit azon közbe alatomba tartanac vala, mint ha az meg öletet Arſeniusnac kezet be vinnek à gyülekezetbe, ez jegy által akarvan kárhoztatni. Azon eyel el ſaladvan Arſenius, mikor másod nap à Gyülekezetbe be ment volna, meg jelenti Athanaſius ellenſéginek ſemtelen valo gonozſágokat.

Ariſtogiton Athenasbeli, mikor árultataſaért ſörnien kinzatatnek, hogy tarſait meg vallana, az pediglen csak egyet ſem akara vallani társai közül: hanem, Hyppiasnac minden baratit monda, hogy társai volnanac. Az kegyetlen Hippias-fejedelem, minden io akaro baratit Ariſtogiton hamis vallaſára meg ölete. Polian. lib. 1.

Demaratus ſpartabeli jeles Királt, Cleomenes és Leutychides hamiſſan vadolac, hogy nem igaz fia volna Ariſtonusnac, Királyſágabol le vetek, és Perſiaba zanki vetesbe üzek, helyebe válaztvan Leutychidest, k

Cleo-

Cleomeneſſel együt kezde birni az Orſágot, de nem ſokaig Cleomenes tömlötzbe meg bolonduluan magat meg öli, à másik csalardſágaba tapaztaltatvan ſpartabol el ſokek haza le rontatek, maga idegen Orſághba hala meg. Herod. lib. 6.

Socrates Philoſophusnac jeles tudomanyat és erkölczet soc ifiak megkedveſven, hozajárnac vala tanuſágokért, hamis dolgot költven gonoz akaroirea, mint ha ifiuſágnac megh ferteztetcie volna, és Iſtentelennek mondvan Ariſtophanes, kinec semmi Iſtene nem volna, mivel hogy az ebre esküennek, és javor fara nem akarvan Iſtent hiába emliteni beſedi közöt. kiért ártatlanul meg öletetek mereg italanal.

Mikor Siciliai hadba, Athenasba Mercuriusnac minden faragot balvány, az város utzain, orrok és ortzaiok metelne találtatanak volna, Alcibiades ellenſégi Alcibiadeſre költek, hogy ö cselekedte volna, hamis bizonyſágokatis állatanac ellene, kic közül egyeket, mikor à törvénybe kérdenek, mint iſmerte volna meg eyel azoknac abrazattyokat, kic à képeket meg csonkitottak volna, monda, hod világon látam, nagyot hazudvan, holot azon napon löt vala meg az Vyság. Plut. in Alcibi.

Pheoras Herodes Király attyafia, Herodes fiaual Alexanderel titkon el hitete, hogy az ö attyafeleſéget ſeretne. Alexander ily ſenvedhetetlen vetket attianac ſemere vetven, Atya magat és hamis rea valo költeſról meg tiztittya, hazugſágban hagyvan attyaſiat, ki rea valo gyülöſégebe hamiſſan mondotta vala Alexandernek, hogy attiat fiaval gyüloſégbe ejtene. Ioſephus lib. 16. cap. 11.

Euricles Lacedæmonbeli Herodes Királynac ſolgalattia köze ingerlven magat: nagy barattyanac tetete magát Herodes Király fiaual, Alexandernel, ki minden tanácsat, és panaſolkodaſat megh mondgya vala attyanac, ez okokbul fogyhatatlan gyülöſéget ſerze attya közöt, és fia közöt, mely csalardſágáért ötven Talentumot ven Herodestol, Antipatertol haſonloképpen. Ioſephus lib. 16. cap. 16.

Antipater Herodes Király fia, mikor meg értette volna, hogy attya felette igen rettegne arultataſoktul, attya melle adván magat, annál inkáb geriezti vala haragiat, jovalvan attianac mindenek ellen valo kegyetlenſéget, ket attiaſiat-is meg ölete vele, Alexandert és Ariſtobolust, hogy egyedül ſabadon birhattya attya Orſágat. Ioſeph.

Coloman Magyaroc Királlya attyaſiat, Almust ket bizelkedö barattyanac ajanli, kic utánna leſeskednenek, hogy minden ügyekezetit ſovabol ki vennek, mert ſoc hamis vadolaſoc által el bitetetet vala, hogy Magyar Orſágh Királyſágat kivánna, ki miat retteg vala Coloman. Czak azt mondvan egyſer elöttek vadazaſaba, mikor az öluet láta volna, hogy egy variat el ragadot volna, mit nem igirne ez az ſegény varia ſabadulaſáert, az ölü körme közül. Ezt az Almus beſédet, ſoc hazugságot által be mondván Colomannac ártatlan attyaſianac fiaual együt, Belaual ſemeket ki toli attya. Bonf. lib. 5. Dec. 2.

Hadrianus Czáſar elöt, annira kedveſek valánac à hazugoc, hogy azoknac hiven beſedeknec, jeles io akaro baratit, kiket ö maga fel magaztalt vala tiztekre, ellenſéginek tartana. Sueto.

Vitellius Czáſar anýt ſokot vala hazug bizelkedoinek hinni, hogy az bölcs Mathematicuſokat meg ölette légyen, ſemmi helt nem aduán magoc mentſégere. Alex. lib. 4. cap. 22.

Ariſtobolus Sidoknac Királya, hazugoc bizelkedeſenek hiuen, attyaſiat Antigonust megh öleti, mint ha Orſága kivánoia lót volna alattomba.

Conſtantinus Czáſar, felette igen hizen vala az hazugoknac, de fóképpen egy Mercurius nevü ſolgaianac, ki nagy barátſág tetetesbe, fó embereknek vendegſégibe ſokot vala menni, holot ha valaki czak alom látaſat beſelleneis, két képpen viſi vala be Czáſarnac, ugy annira, hogy immár ſenki idegen kozót, még czak azt ſem merne mondani, hogy jol alut volna. Ammianus lib. 14.

Domitianus Czáſar hamiſſan vadola be az Veſtalis ſüzeket, mint ha ferfiackal baratkoztanac volna, kicnek ártatlanſágokat, mikor Helvius Agrippa egy az Papi fejedelmek közül otalmazna, az tanátsba meg öletic. Xiphilon in Domitiano.

Perſiabelieknel és Indiabelieknel, oly utálatos volt az hazugſágh, hogy ha kit háromſor hazugſágba ernek vala, tellyes életebe ſolaſtul meg tiltjac vala, és ſemmi fele tiztre fel nem vetetic vala. Alex: lib. 6. cap. 19.

Artaxerxes annira gyülöli vala az hazugokat, hogy három vas ſegel nyelveket azoknac faba ſegezteti vala. Idem.

TIZEDIK RESZE.

AZ ISTEN HATALMASSAGnak csudálátos cselekedetiröl.

CZudálatos dolgokat czelekedek Iſten Menyorſághban az Egheknek terempteſebe, és azokba valo jegyeknek változhatatlan forgaſiba, az ö akarattya ſerént, Holdnac, Napnac, és egyeb Eghi Jegyeknek üdökhöz valo rendeleſebe, kic mind az Egheket ekeſitenek, mind az Foldet világoſitanac. Gen. 1.

Ennek pedighlen csudálatos terempteſe embereknek iſmeretibe, egyeb képpen nem jóhete, hanem Iſten jelenteſe által, kivaltképpen Moyſes Propheta által.

Az-is nagy csudaia lón Iſtennek, hogy Ioſue parancsolattyára, mind az Nap, mind az Hold, meg ála mig ſinte akara. Ioſue, 10

Az-is nagy csudaia lón Iſtennec, hogy à Nap Ezechias Király akarattyára és kéreſere, tiz garadicsal viſſa tere. 4 Reg. 20

Mat. 2. *Czudalatas lon az-is, hogy az uy Csillagh az Magusokat Christus imadására hoza.*

Luc: 23 *IESVS ßenvedesebe az kereztfan, az Nap megh homalyosodek, hat oratul fogua kilentz oraig.*

Act. 1 *Menibe menetelibe csudálatos képpen emeltetek fel IESVS teste Menyorßágba.*

Act. 2 *Pünkösd napian, ugy mint regel három orakor, nagy zugalassal jöve az Z. Lélek az Apostolokra, tüzes nyelvnek kepébe.*

Acto: 7 *Z. Pal Apostolt Damascusba valo menetelibe, hértelen nagy világosság veßi környül, és Iesusnac ßavat hallya.*

Czudálatas dolgot czelekedek Isten az Angyalockal, kiket gyakorta emberek ßolgalattyara rendelt.

Gen. 19 *Lotteth Sodoma veßedelmébol Angyali altal ßabadita megh.*

3 Reg. 10 *Illyes Prophetat, Angyala altal faratsagaba Pogaczaual és vizel taplaltata.*

4 Reg: 6 *Elisæus Propheta, Siriabeli seregtul kôrnyül vetetuen, mikor ßolgaia rettegne az ellenségnek sokasagatol, mond Elisæus, töben vadnac mi vélünc, kit az gyermek nem latvan, könyörge Istennec, hogy ßemet meg nitna, ki mindgyart lata körülöc az hegyeken nagy soc tüzes ßekereket, és lovagosokat Elisæus körül.*

Matt. 28 *Az mi Vrunc fel tamadasakor, menyorßagbol ala jüven az angyal, el iezti à Koporso örizöket és el kergete.*

Mar. 16 *Az aßßonyallatokat vigaztallya, kic Iesus keresni mentenek vala az Koporsohoz.*

Act: 12 *Az Istennec angyala Z. Petert meg ßabadittya eijel az tömlötzbul, ket lanczal meg kötöztetettet.*

Az Apostolokat tömletzböl ki ßabadittya.

Csudas

Czudálatas dolgot czelekedik Isten, az negy eltető állatokba.

A tüzbe mikor Izrael fiait Ægyptus fogsagabol ki hoza, eijel tüz ozlopba jar vala elöttök. Exod. 13

Illyes Prophetanac imadsagara, az Eghbol tüzet ada az aldozatnac meg emeztesere. 3. Reg. 18

Illyes Propheta ßavara, az Eghbol tüzet ada, ßaz ember meg emeztesere. 4 Reg: 1

Tüzet bocsata ki Isten Sodomanak és Gomorhanac el süllyeztesere. Gen. 19.

Az temienezöbol, kiket idegenek ragadtanac vala, tüz jüven ki, nagy sokat Izrael fiai közül meg eghete. Num: 16

Az harom gyermek az eghö kementzebe, semmi egetesnelkül jarvan, diczirik vala az Istent. Dan. 3

Az eltető Eghbe.

CZuda dolgokat cselekedek Isten, mikor Izrael fiai elöt fel honek ozlopaval otalmazze vala öket nappal. Exod. 13 & 14

Fel emele Moyses kezet az Eghbe, és oly nagy kö esö lön, mint a kar mely öreg kö, menenü soha Ægyptus földebe nem volt. Exod, 9.

Mikor Iosue hartzolna az ôt Kirallyal nagy kö esö esék reaiok. Iosu. 10

Illyes Propheta imadsagara, harom eztendeig és hat holnapig nem lön esö à földön. Vizontag imadkozvan esöt kére à foldre. 3 Reg. 17

Nagy ßép és gyönyörüséges czudat, mutata Iesus harom tanitvanynac szine valtoztatasaba, mikor fenyes fel ho kórnyül véve öket. Matt. 17 Marc: 9 Luc. 9

IESVS idvezitönk tanitvany szeme elot fenyes fel, hobe vitetic az Eghbe. Act. 11.

A Vizbe.

Nagy

Gen. 1. *Nagy csudat cselekedek Isten az viznek két fele valaztasaba, mikor nagy erösséget vete közikbe az also és felső viz kôzibe, és az vtan à vizbol eghi madarakat terempte, és egyeb csuzo mazo állatokat és halakat. Az eghi madarakat az eltetô egbe fel viven à vizbol.*

Gen: 7 *Nagy csudat cselekedek Isten à vizbe, mikoren az egéz vilagot vizel be borita, Noet feleségestol és fiastol, egyeb abba rendelt allatockal egy barkaba megh tarta.*

Exod. 7. *Nagy csudat czelekedek Isten Ægyptusba, mikor à vizet vére valtoztata.*

Exod: 14 *Nagy csudàiat mutata Izrael nepének, Ægyptusbol valo ki hozasaba, mikor à vörös Tengert két fele valazta, és népet szaraz labal kôzepette altal vive, ugy alvan az viz ket felöl, mint ket kö fal.*

Exod. 15 *Moyses Propheta altal egy fat à vizbe boczatuan, meg édesite à sos vizet.*

Exodi 17 *Az szomnyu népnek, mikor az erös kôzalbol vizet ada italokra.*

Iosue. 3 *Mikor be menven Izrael fiai az Iordan vizebe ket féle valazta, meg alvan foliasiba mig à nép altal menne, az viznek pediglen also része à holt tengerbe menne.*

4 Rég. 2. *Illyes Propheta ket fele ütven Palastiaval az Iordan vizet àltal menne rayta.*

4 Regu. 3 *Elisæus Propheta, ugyan azon Illyes Palastiaual ket fele valazta azon Iordan vizet, vizza tertebe.*

Matt. 8 *Vrunk Iesus parancsolattyara az Tengernek nagy haboruia megh zünik.*

Luc. 5 *Az Vr parancsolattyara meg vetven Peter haloiat nagy soc halat fog.*

Matt. 24 *IESVS üdvezitönk az viz felet jart, szent Peternek-is szabadságot ad hozza menni à viz felet.*

Iohan. 2 *A vizet borra valtoztata à mennyegzöbe.*

Az Földbe.

Czudálatas dolgokat czelekedet Isten, oktalan allatot, egy ßavaual terempte, az embert is abbol epituen. Gen. 2.

Nagy rettenetes csudat czeledek Isten az földbe, mikor ket fele hasitvan, Choret, Dathant, és Abiront marhastol és satorostol el nyelete. Num. 6

Az mi Vrunk ßenvedese ideien, à föld meg indula, à kôziklac meg hasadanac, koporsoc meg nitatanac. Math 27

Az VR fel tamadasakor nagy föld indulas lön. Matt. 28

Mikor Z. Pal és Sillas à tömlötzbe volnanac, nagy föld indulas lön, és kötelek meg odatek. Act. 16

Az oktalan allatokbais nagy csudajat mutatta Isten.

Mikor Balam menne Izrael fiainac atkozasára, ßamaranac ßozatot ada Isten, kit ver vala, meg fedven Balaamot. Num. 22

Mikor Illyes futna Iezabel elöt, minden nap regel és estve à hollok kenyeret és hust hoznac vala néki. 3. Reg. 17

Daniel Prophetanac, az Orozlanoc vermebe, az fene vadac nagy engedelmességeket mutatac. Dan: 14

Ionas Prophetat el nyelven az Ceth hal, vißontagh à partra ki okada.

Sok csudakat cselekedek Isten az emberekbe.

Elôsör ßükségeknek ideien, és remenségek felet.

Mint Isaach vén anyatol, és atyatol mikor ßülettetic. Gen. 18.

Elisæus Propheta könyörgese által, az Magtalan aßßonyállatnac fiu adatic. 4 Regu. 4

Samsonnac fongantatasa és ßületese czudalatos képpen az Angyal által igirtetic Istentol. Iudic: 13

Luc. 1 *Az Vrnac Angyala, kereztelo Z. Ianoſnac ßületeſet Zachariasnac vénſégebe jelenti.*

Luc. 2 *Minden czudai felet valo csudaia az nagy hatalmu Iſtennek, hogy Iſten leven ßüz Marianac mehebe emberſéget véßen fel ßüztól ßüzen ßülettetic. Z. Ianoſtol még annya mehebe léven, Vrnac iſmertetik.*

Az Vr Iſten csudalatos dolgokat czelekedek az emberi nemzetnek taplalaſaba valo rendeleſebe.

Gen. 2. 3. *ADamnac Paradiczomba mindenfele gyümölcsnek ßabadon valo ételet paranczola, az egy gonoznac és jonac tudoiarac gyumölcze kövul: eletnek is fajat terempte, kinec gyümölcsebe, ha éhetet volna, ſoha meg nem halhatot volna.*

Exodi 17 Num. 11 *Izrael fiainac à puztaba für huſt ada nagy böſégel, és Mannat Angyaloknac kenyeret etelekre, vizet italokra.*

Deut. 29 *Negyven eztendeig tartuan Iſten Izrael fiait à puztaba, ruhaioc meg nem kopek: ſem meg nem ßakada, oſag miat.*

3 Reg. 17 *Etelt kezite Iſten, éhſegebe Illyez Prophetanac, Sarepta városba, az ßegény özvegy aßßony által, kinek egy arok lizti, es egy font olaia meg nem fogyatkozek.*

4 Reg. 4. *Eliſæus Propheta által, meg ßaporita az ßegény ados özvegy aßßonyállat olajat, kibol minden adoſſágat meg fizete.*

Iohan. 2 *Az bor el fogyvan à menyegzöbe, à vizet borra változtata.*

Matt. 4 Ioan. 6 *Keves hallal és kenyerrel à puztaba ketzer ſok ezer embert taplala.*

Czudalatos dolgait mutatta Iſten az bűnöſoknak bűnteteſebe.

Gen: 7 *MIért hogy az elsö világi emberek fertelmes éledeckel utokat az életre meg veztettek vala, az egéz világot viz által tiztita megh, az gonoßokat el merituen.*

Geneſ. 11. *Az kevélyſégnek vétkeért, mikor nagy fel fualkodaſocba Babilloniai tornyot az felhök járaſaig akarnac epiteni, nyelveknek változtataſaval büntete, egyk az máſic ßavat nem értven.*

Gen. 29 *Sodomabeliek ündok vétkeit, rettenetes büntete ſevel büntete meg, el ſüllyeztven öket.*

Num: 16 *Czuda büntetеſſel büntete Iſten Choret tarſaiual együt, Moyſeſre valo tamadaſokért.*

1 Reg: 4 *Az bekeſég ßekrenyenec fogſágba valo vitelebe, ſoc czuda büntete ſit mutata Iſten à Philiſteuſokon.*

4 Reg: 6 2 Mac, 3 *Sinai Király népet Eliſæus könyörgeſere meg vakita, és ellenſégek kezebe vive. Samaria városaba Heliodorus meg akaruan Hieruſalem templomat foztani, czudálatos képpen veretek meg az templomba.*

Matt. 21 *Az fuge fa meg at'ozaſaba, mely azon ßempillantasba megh ßarada.*

Act: 12 *Z Pal Elimas ördöngöſt, ki az Apoſtoloknac tanitáſa ellen tuſakodik vala, vakſágal büntete meg.*

Czudalatos dolgait mutata Iſten hadak közöt otalmazvan híveit.

Iosue. 6 *IEricho városánac falai mind le romlanac hetzer valo meg kerüleſekbe Izrael fiainac.*

1. Reg. 14 *Ionatas Inaſſaual, együt ſokat le vága, az Philiſteuſoc ſtráſa álloiba, ki miat nagy kiáltas lön taborokba, és Saul ſerege erkezven, mind meg gyözettetenek egèz taboroſtol.*

1 Reg. 17 *Nagy csudaiat mutata Iſten Dauidba, mikor gyermek leven nagy erös és fegyveres Goliatoth Parittyajabol földre le vere, és önen fegyverevel fejet veve.*

4 Reg. 19 — *Mikor Sennacherib Hierusalem városat megh ſálotta volna, egy eiel taboraba Angyala által, ſáz nyoltzvan öt ezer embert vágatale.*

2 Par. 20 — *Iosaphat ellenſégi magoc fegyvereckel egy más le vágac.*

2 Mac. 8 — *Nagy czudaiat mutata Isten Iudas Machabæus hadakozaſaba, mikor Babiloniaba az Galatiabeliek közül, ſáz buz ezert vagtanac vala le, hat ezeren leven.*

Czudálátos czelekedetit mutata Isten, az teſti nyavalyaknak meg gyogitaſaba.

Num. 21 — *Mikor Izrael fiai felette igen vétkeztek volna Isten ellen, à puztaba tüzes kigyokat bocsáta reaiok, kicnek mordoſaſi miat megh halnac vala, kinek meg gyogito orvoſſágara, ertz kigyonak képet öntette te Moyſeſſel, kit fel magaztala egy kerezire, hogy à kic azt látnac meg gyogyulnanac ſebekbol.*

4 Regum. 5 — *Eliſæus Propheta, Naman Siruſt az Iordan vizebe hetzer valo fórödeſeuel tiztita meg belpokloſſágbol.*

Tobi. 11 — *Tobias het eſtendeig valo világtalanſágatol, hal epieuel ſemet meg kenuen, az Angyal mondaſabol meg ſabaditatic.*

Mat. 9. — *Chriſtus Vrunc ſoc ſántalan betegeket gyogita meg, ſok fele nyavalyas betegségekbol.*

Matt. 19 — *Nyoltz ördöngoſt ſabadita meg ellenſégekbol.*

Tiz Belpokloſt egyzerſmind, Luc. 17.

Luc. 7. 8 — *Magdolnabol het ördöget üze ki, az az, halalos bánt.*

Matt. 8. 9 — *Betegeket gyogitot: Z. Peter napat, hideg leleſtol, az gutta ütöttet, kit az ház padlaſárol boczátanac agyba eleibe.*

Luc. 14 — *Az vizkorſaba levö embert.*

Marci 3 — *Az keze meg ſugorodot embert.*

Ioan. 5 — *Az beteget à tonál.*

Luc: 13 — *Az meg görbet aſſonyállatot.*

Matt. 8 — *Az ſazados ſolgaiat.*

Ioan. 4 — *Az beteg Királyocska fiat.*

Matt. 9 — *Az süketnek hallaſt ada, és à nemanac ſolaſt.*

Luc. 22 — *Az vérkorſigba levö aſſonyállatot.*

Malchusnac fulet, kit Peter el vágot vala.

Z. Peter pediglen à benna embert.

Act. 3. 9 5. 8. — *Az agyba fekue gutta ütöt embert.*

Z. Peter arnyeka betegeket gyogita.

Z. Philöp prædikalaſan ſoc betegek gyogitatanac.

Act. 14. — *Z. Pal Listrá névü városba egy bennat gyogita meg, ki annya mehetul fogua benna vala.*

Act. 16. 19.28 — *Az ſolgalo leánt az ördögtül meg ſabadita.*

Ku kezkeneie Z. Palnac betegeket gyogit vala.

Publius attyat hidegleleſbol meg gyogita.

Czndalátos dolgáit mutata Isten à holtakal, öket meg élevenitven.

3. Reg. 17 — *ILLyes Propheta által, özvegy gazdaia aſſony megh holt fiat, fel támazta.*

4. Reg. 4 — *Eliſæus Propheta gazdaia aſſony meg holt fiat, fel támaztuan, kit imadſága által kert vala Istentül à Propheta, gazdaia aſſony vele valo jo tetert.*

4 Reg, 13 — *Eliſæus csontyait illetuen, egy meg holt ember teſte fel támad.*

Matt. 9. Marc: 5 Luc. 7. Ioan 11 — *Az mi Vrunk Ieſus Chriſtusnac harom halottot támaztot fel.*

Az fó gyülekezöt fejedelmenek leányat attya házaba.

Az özvégy aſſony fiat város kapujan kövül.

Az meg döglöt Lazarnac teſtet à Koporſobol.

Matth. 27 — *Az mi Vrunc ſenvedeſekor, ſok egyeb csudak közül az-is lön, hogy ſok koporſok nittatanak meg, fel támadaſakor pediglen fel támaduan, ſo-*

Ioan. 20 *kaknac megh jelenenek Ieruſalembe.* ¶ *Ayto beſárva tanitvanyhoz be ment.*

Acto: 9 *Z Peter fel támaztaaz meg holt kegyes Tabita nevü aſſſonyt.*

Act. 20 *Mikor Z. Pal prædikalana le eſék egy ifiu zuniadaſába à háznac harmydic epületinec ablakarol, és megh haluan, az Ur Ieſus néveben fel támazta.*

Gregorius Ponticus, egy Sidot, ki magat meg holtnac teteti vala, ſokakat hogy meg czalhatna, bizonyára meg öli imadſágaual. Nicephor. lib. 6. cap. 1.

Alexander, Conſtantinapoli Püſpöc, egy Philoſophuſoc fejedelmenek parancsola à Ieſus Chriſtus neveben, hogy ne ſolana, és mindgyárt meg nemula.

Domitianus Tungriajak Püſpöke, Aurelianenſis Gyülösbe kezet fel emelven, meg vakita az Eretnekeket.

Leo negyedik Papa, imadſága által, nagy haborut indita à Tengeren, és az Saracenuſoc hajoit mind el borita.

Agapetus Synadiac Püſpökerol, Euſebius Pamphili emlekezic, ſántalan czudairol mondvan, hogy hegyeket mas helyere koltöztetet imadſágaual, és folio vizeket, halatrokatis támaztot fel. Kit Maximianus Csáſar meg akar vala öletetni, ſántalan csuda tetelyért. Suidus.

Z Benedekynek annyi csuda teteli voltanac, hogy Iuſtinianus Csáſar réghi ſentekhez haſonlitotta légyen, ugy mint Apoſtolokhoz. Leo Hoſt. Greg. Tur. lib. 2.

Z. Marton Püſpök, csuda tetelirol egéz könyvet irt Greg. Turon. mind eletebeliekrol mind holta után valokrol.

Z. Agoſton Doctor Z. Iſtvan elſö Martyr csontyai elöt valo czuda tetelirol, ir lib. 22. decauit. D. cap. 8.

Z. Erſebeth aſſſony csuda tetelirol, holta után ir Bonfinius lib. 7. Decad. 7.

Z. Lazlo Királyerol azonképpen ir Bonf: lib: 4. Dec: 2.

Z. Stanizlo püſpek czuda teteliröl ir Cromerus in Cronico Polon: lib: 4. mind holta elot mind holta után.

Végezetre ugyan azon ſenteknek czudálátos czelekedetekrol és életeckel együt, egynéhány könyvet irt Surius. D. Hieronymus, és többen nagy ſokan.

Apoſtoloknak czuda tetelekrol, ir Abdias egy az Chriſtus Vrunk tanitvány közul Babilloniabeli Püſpek.

Iacobus Niſebenus Püſpek. Sapor Perſiabeli Király hada népere imádſága által, lodarasl, és ſunyogokat boczáta, kik miat megh gyözetetek.

Z. Benedék Apatur kereztet vetvén az mereg el elegitet Pohárra, el haſadoztattya.

Z. Celemen Papa és Martyr, mikor Trajanus Czáſartol Cherſonai ſügetbe zanki vettetet volna, holot ket ezer rab Kereztyeneket találá, marvany kövek zegeſebe, kik mikor ſonju hoznának. Imádkozek Z. Celemen közel valo halomra fel menven, lata egy baránt iob lábaval kapálni à földet honnat io édes viz kü folyvan, mindnyáian iványk.

Anthonius Apamiaba, ki Martyrumſágot ſenvedet, midön uton jártaba meg fáradván ſomiuhoznek, és vizet nem találvan, imádkozék és palczátskaiaval megh ütuen à földet, mindgyárt ſép forras kezde folyni. Mar: lib: 4. Cap: 8.

Z. Benedék imádſága által az üres edent meg tölte olayal. Greg: Turon: lib: 2. Cap: 29.

Z. Ferentz, egy ſegény parazt ember ſomjuſágan ſánakoduau à puztaba, le terdepelven imádſágaual egy forraſt kére Iſtentöl, kiuel à parazt ember holt éleuen léven nagy ſomjuſág miat, meg elevenedek. Mar: lib: 4. cap. 2.

Dunſtanus Cantauriai erſek, egy ſentegyházat akarvan meg ſentelni, mikor vizek nem volna, bottyaual meg üte à foldet, és boſéges forraſt ada, mely ez mai napig-is böven kü foly. Vincent: lib: 24.

Bassolus Apatur Remensis, Galliának határaba, mikor egyedül puzta hegyeken laknek viz nélkül, könyörögven Istennek, nagy bő forrást nyere à kozalbol.

Z Lazlo Király midön à Bessasokat magyar országbol kergetne, meg fogyatkozvan hada ebség miat, könyörge Istennek és nagy sokzarvasoknak és bivalyoknak seregire akad, kiknek husaival ehezet népet meg elégite. Bonf: lib: 4. Dec: 2,

Z: Miklos Püspek Myrai midön nagy ebségh volna Lycia tartomanyaba, halvan hogy hajok jöttenek volna, ki fogo helyekre raknak gabonaval, hozzaiok menven kéri vala őket, hogy ki ki mind az ő hajoiabol valami gabonat adna az népnek sükségere. Az hajosok pedigien magokat mentven hogy kobol samot kellene adni azon mérteckel kivel à gabonat mértek volna hajoiokba Czasar emberi: Z. Miklos pediglen solicitalia vala őket, hogy à menire tölöklehetne segitenek à népet: Mondvan, imé én fogadom tü nektek, hogy az Vr Isten azt czelekedi, hogy semmi gabonabeli fogyatkozast nem lat az Czasar samventeie. Holot az Vr à ki mondotta: adgyatok és adatik tü nektek, meg czelekedheti, hogy semmi fogyatkozas ne légyen à Gabonaba. Az hajosok ezt haluan, ki ki mind hajoiabol gabonat ozta, az segény népnek sükségere, semmi fogyatkozast nem látvan sem ismerven Gabonaiokba, sem pedig'en meresebe. Gilbert: Cogi: lib: 6, Nar:

Libentius Püspek Daniai Kiralt Suenonest kegyetlenségeért, excommunicala, holta utan hetuen eztendeigh koporsoiaba el nem rothadhatot. Annakutanna meg odoztatvan koporsoiaba azon oraba porralön. Cranzius lib: 3. Cap: 42 & 48 in Metrop:

Z: Bernard Apaturtol megh aldatot kenyer, minden pénztol, és egyebrothadastol megtartatot. ki Æschillus Daniai Puspeknek à fele kenjeret aduan, monda: ime ezt à kenyeret ved el, és semmit ne ketelkedgyel allandosagarol.

Henricus és Gerardus Apaturok Sueciabeliek bizonsagot tönek, hogy à fele könyer ő nalok tizenegy egéz eztendeig allot volna eppen.

Z: Bernard mikor Guillelmusnak az vduaron level irasra dictalna, nagy szapor eső le zakadvan papirosara czak egy czep sem esék.

Kunigundis masodic Henrich Czaszar felesége, az keserto ördöget kenszerite, hogy czudalatos nagy mervany köveket hozna Bambergai templom epitesere. Vgyan azon Kunegundis templum epitesere valo dolgosoknac egy medencsebe pénzt teven, senki tobet el nem vehete abbol, annal à mi azo munkaiara valo szerzetsege volt. Cron: Saxon:

Edmundus Cantauriai Ersek, Galliaba prædicalvan Zentegyhaz kövül meg otalmaza halgatoit az esotül. Mar: lib: 3. cap: 4.

Z. Benedek egy meg kötöztetet parazt embert, Arrianus Gallus eretnektol czak egy tekintetiuel meg odozza kötelitol. Greg: Turon: lib: 2 cap: 31

Germanus Galliabeli Püspök, mikor Ravennaba mulatna, és Placidatol vendégségbe hivattatot volna, sokot samaran Kiraly vduaraba menvén, ebéd felet nagy sugua kezdic az vduarlo solgac mondani, hogy nagy hértelen Germanus samara le esvén meg holt volna. El végezven az ebedet à Kiralyne assony egy szelig erkölczü lovat hozat nékie. Germanus nem véve el à lovat, ha nem az ő szamarat kin oda jöt vala azt akara elö hozatni, el hozvan szamarat és latuan, hogy à földön fekünnek, monda: Kely fel muscio és az szallasra mennyünk, erre à szora mint egy alombol fel serkent volna, à szamar fel kél, es szallasara vive Germanust. Bonf: lib: 4. Deca: 1.

Hieremias Propheta Ægyptus varosabol ki neveztetik Taphnasnac az merges aspis Kigyokat ki üzi, kiért Ægyptusbeliek Ieremias Prophetanac, holta utan-is Isteni tizeleteket zoktanak vala adni. Eusebius de vitis Prophet.

Regulus Püspöc ki Z. Ianos Apostol tanitvanya volt, ez mikor Galliaba prædicalana à népnek egy to mellet, sántalan Bekaknac rekegesektol nem halhatuan à nép à tanitast, paranczollya hogy halgassanac, az oratul fogva, semmi beka rekeges ot nem hallatik à toba, noha sántalan beka légyen berne. Mar. lib: 3. cap: 4.

Donatus Epirusba Eureai Püspök, mikor egy rettenetes sarkany χαμαιγέφυρας nevu helyre jöt volna, sokembert es barmokat meg emez-

tenc, ki oly zörnyü nagy volt, hogy nyoltz iga barom helyebol ki nem mozdithatot. Ez Z. Püſpec eleibe menven, és nyjaual zent Kereztet rea vetuen, és nyalat fel tatot torkaba pökven megh ölt: kinec nagy undoc teſte, hogy az eghet megh ne dögletne, megh egetek azon helyen. Niceph: lib: 12. cap: 45.

Leo negyedik Papa imadſágaual Baſiliſcus, mérges Kigyot, ki ſok embert meg ölt vala mérges tekintetivel ki uze, Z. Lucza aſſſony boldogattianac haſadekabol. Platina & Erfordienſis.

Fuſniacumba egy uy kapolnaba ſántalan legy be gyult vala, kic az embereknec felette nagy bántaſokra valánac, és modot nem találuan mint el veztenek. Z. Bernard ez communicala azokat és azon eyel mind megh halánac. Vgyan azon Z. Bernard, mikor catalaunumbol vtra indulna gonoz üdöbe, egyk lo zekerbol ki ſabadulvan, és ſokaigh kergetuen meg nem foghatanac, monda Z. Bernard imádkozzunk: Miatiankat még el nem végezven, ö magatol nagy ſiligien à lo az ſekerhez jöve. Auctor vitæ.

Patricius Hibernia Zigeti Püſpök, imadſágaual minden merges állatot ki üze à Zigerbol.

Benno Oſnaburgi Püſpök egéz Püſpekſegébol az egereket zanki vete, holot három ſáz eztendeig egy ſem lattatot.

Claudianus Mamertus, Püſpök Zentegyháznac egéſet imadſágaval meg olta.

Marcellinus Anconitai Püſpök, közvénybe fekiven városnac egeſekor zekbe magat ki vitetuen, és à tüz eleibe tetetetven, mindgyárt az eges meg ál. Mar: lib. 5. cap: 4.

Leo negyedik Papa, Romaba inditatot nagy tüzet, ki ſoc hazakat meg emeztet vala, és immár Z. Peter egyházahoz közelgetne, Z. Kereztnek jegyevel meg állata. Platina.

Capua városa, mikor tüz mia meg emeztetet volna, és immár à tüz az városbeli Kalaſtoromfeleſietne, az otvalo barátok az kehelj alat valo corporalt véven, mihelt à tüzbe vetek, mindgyárt meg ála, meg ſem egven az Corporale. Cron: Caſsinen: lib: 4. cap: 74.

Vilfridus Liudefarniai Püſpöc, három eztendeig valo ſár aſſágba imadſága által à del fele lako zazokanac bô eſót keri.

Dunſtanus Cantauriai Erſek, egy templomot akarvan meg ſentelni, és látuan, hogy nem volna epitet nap kelet fele, hatat à falhoztéven nap keletre forditttya. Vinc: lib: 24.

Gregorius Neoceſareenſis, egy nagy kö ſalat imadſága által tovab helyheztet, ki miat alkolmatos helyen az Zentegyhaz nem epitethetic vala. Ruffinus.

Vgyan azon Z. Gergely Licius folyo viznek, nagy árradaſat palczaiat partian fel ütven meg tartoztattya, ki nagy kárt ſokot vala tenni ſanto foldekbe, mely páltza mindgyárt zöld ſaclon, és nagyon ſel nevekedek. Ruffinus.

Sabinus placentiai Püſpök padus folyo viznek nagy aradopſat czak ſavaval el rekezte.

Conradus Conſtantiai Püſpöc, Acronius nevezetü tön ſaraz labal járt.

Capiſtranus Iaros, és Iacobus Piceus, Magyar orſágba küldetetven, mikor Padus folyo vizen által akarnanac menni, nem leven pénzek mint Z. Ferentz ſerzeteſinek, kiuel à hayo bort meg fizethetnek, és az hajoſok nem akarvan be venni hajoiokba, palaſtiokat à viz tetejere teritven nagy ezendeſen reá álvan, által mennek, ſok emberek ezodaiára. Bonfin: lib: 8. Decad: 3.

Formoſus Papa, teſtet kit Serguis koporſojabol ki vonatatvan, Tiberis folyo vizbe vettetet vala, es annac utánna az halazok meg találtak volna, mikor Z. Peter egyházaba vitek volna temetni, az Zentek képei tizteſſégeſen fö haytaſſal fogattac az egyházba. Vinc: lib: 24. cap: 58.

TIZENEGYEDIK RESZE.

AZ HALALROL.

Sap: 2 *AZ ember halálnac keserü sententiajaba esék Isten paranczolattyanac meg utalasáért, kire okot ada az ordoghnek irigysége.*

Gen: 2 *Az emberek közül sokan ket halallal mondatnac meg halni, testivel és lelkivel, az Isten ki adatot igaz sententiai ßerént, mondvan: valamely oraba éßel az jonac és gonoznac fajanak gyümölczebol, halallal halz meg.*

Az testi halaltol rettegni kel az embereknek rettenetessegeért.

Genes. 19. vers: 19 *LOTH Sodomaba fel vala az halaltol, sietven az veßedelembol oly helyre, holot meg tarthatna életet.*

Deut. 4 *Moyses Propheta tób ideig akarvan élni, az mint jelenti, mondván: Tü érettetek haraguek meg Isten én reám. Es ime ezen à földön meg halok.*

Esai 38 *Halván az Istenfelö Ezechias Király, Esaias Prophetatol halalanac jelen voltat, keservesen sira életenek hozzabitasáért.*

Ierem. 38 *Ieremias Propheta soksor kére Sedéchias Királytol, hogy meg ne öletetnek, és hogy à tömletzbe meg ne halna.*

Matt. 26 *Az Apostolok, minek elötte az Z. Lelek reaiok nem zállot vala rettegnek vala à halaltol, és ez okon Iesus mellöl mindnyáian el futanac.*

Az testi halalt sok Istenfelö emberek nagy kivánsággal uártak.

Num. 23 *BAlaam mondgya vala, látvan Izrael fiainac Satorockal megh rakodot taborokat, hallyon meg az én lelkem az igazaknac halalaval.*

Tobi. 3 *Tobias igaz és Istenfelö leven, vária vala halalat mondván, paranczold az én lelkemet bekeségel el venni.*

Acto. 3. 4 *Az Apostoloc, az Z. Lelek el jöveteli után, ugy meg erössitetenek, hogy sem vénségtol, sem halaltol nem félnenek vala.*

Z. Pal nagy kivánságal mondgya vala: kivánoc el zakadni à testol és Christusal lenni. Philip. 1

Vißontag mondgya vala: nem czak kez vagyoc megh kötöztetni, hanem még-is hálni Ierusalembe, az én Vram Iesus Christus neveért. Act. 21

Vgyan azon Z. Pal mondgya vala: ha mit czeleketdem halalra méltot, kéz vagyoc meg halni. Act. 25.

Mikor az emberek sok kösérüsegekbe uadnak, az halalt kiuányak.

ILLyes Propheta Iezabel uldözesebe ülven az fenyö magu fa alat, kére Istentöl, hogy meg halhatna. 3 Reg. 19

Minek utánna Sara Raguel leánya, ßolgalo leányatol ektelenül ßidalmaztatot volna, fel menven felsö házaba sirással imadkozéc: kérlek vram, hogy ebol az ßidalomnac kötelebol vegy ki engemet. Tob: 3

Az mi Vrunk Christusunc, az ö halálanac kinßenvedesevel példat ada, az halalnac bekesegel valo várasara, mindenfele nyavalyac közöt. Matth. 27

Noha Z. Pal, gyakorta az Sidoknac ellene kezitetet leseket el tavoztatna, egyik városbol másikba menven elöttek, nem az halaltol valo féltebe czelekede, hanem, hogy az Sidoknac ellene valo duhosségeket megh oltana, hogy Istennek haragiat ellenek gonoz czelekedetek miat fel ne gerieztenek, és hogy sokaknac haznos tanitására magat meg tartana. Act. 18

Lustob példat, folio 278 az halalnac meg utalasárol.

TIZENKETTEDIK RESZE.

AZ ISTENTELENEKNEK rettenetes Halalokrol.

Gen. 4. AZ gyilkosoc rettenes halállal halnac meg, Cain ki attyafiat Abelt meg ölte vala, Lamechtol olettetek meg az után.

Exodi 14 Pharaho Király, ki Izraeli fiainac gyermekit az vizekbe hányattya vala, ö-is annac büntetesеért az vörös tengerbe meritetek.

Iudic: 1 Adonibezech ki hetuen Királynac vágattatta vala el kezek, és labok uyjat, hasonloképpen vágattatek el neki-is.

Iudic. 8. 9 Zebe és Salamana Királyoc, kic Gedeon attyafiat megh öltek vala, Gedeontol meg ölettetenek.

Abimelech Gedeon fia, ki hetven attyafiait ölte vala meg egi kövön egy vár ostromlasaba egy aßßonyállatol kövel veretik agyon.

2. Reg: 1 Az mely ifiu monda, hogy ö ölte megh Saul Királt maga kéresere, Davidtol le vágatic.

2 Regum: 4 Az tolvayjok kic Isbosethet házaba meg öltek vala, és fejet Davidhöz vitek vala, kegyetlen halállal meg öletenek Davidtol.

3. Reg. 2 Ioab ki Izrael fiainac ket jeles hadnagyat arultatasbol ölte vala meg. Salamon Királytol le vágatek.

3. Reg. 16 Zambri ki Fejedelmét meg ölte vala Helas Királt, maga palotaiaba tized nap mulva meg egettetek.

3 Reg, 22 Achab Király ártatlanul megh öletetuen Nabothot, az ö véret-is az ebek nyalac sel.

4 Reg: 9 Az Istentelen Iezabelt, kit Iehu paranczola, hogy az ablakrol le vetnenek, lovak lábai alat meg törettetek, és az ebektol megh emeztettetek teste.

4. Reg. 11 Az kegyetlen Atalia, ki minden Király maradekit meg öletetet vala, ö is le vagattaték, Ioiada papi fejedelem paranczolattyara.

Andro-

Andronicus azon helyen ölettetic meg, mellyen meg ölettette vala, az Istenfelö Onias Papi fejedelmet. 2 Mac. 4

Az kegyetlenek rettenetes halallal halnak meg.

SIzara kegyetlen ember, aßßony ember keze mia hala meg, fejet nagy vas ßegel altal veruen. Iudic. 4

Kegyetlen Saul Kiraly, ki Dauidot kergete oknélkül, és az Istennek papiait le vagatta vala varosockal egyetembe, maga fegyvereuel veri altal magat. 1 Reg. 31.

Az Istentelen Benadab Király, maga ßolgaiatol öletetik meg. 4 Regu. 8

Az kegyetlen és Istentelen Ioas Király, megh öletven Zacharias Prophetat, ö maga ßolgaitol meg ölettetic. 2. Par. 24 4 Reg. 12

Holofernes sok tartomanyoknac és Orßágoknac puztitoia és rontoia, egy aßßonyállat miat veze. Iudit 13

Az Istentelen Aman, ki magat imadtattya vala, fel akaztaték, azon akazto fara, kit másnac czináltatot vala. Este. 7

Az kegyetlen Antiochus Király, ki sokaknac beleket ki tekertette vala, belinek ißonyu fájasaual hala meg. 2 Mac, 9

Iason Papi fejedelem, ki attyafiat tißtibol ki üzte vala, ßanki vetetuen idegen földon hal meg. 2 Mac 5

Az testi bünbe heverok ßörnyü halallal mulnak ki ez világbol.

AZ elsö világbeli fertelmes életü emberek viz özön miat megh halanac. Gene. 7

Az VR Isten, Sodomara ken köves tüzes esöt boczátuan, undoc vétkekért el süllyezte. Gen. 19

Benjamin nemzetsége, à testi bünek otalmazasaért, kevestol meg valua, mind meg öletek. Iudic. 2

Ammon

2. Reg 13 *Ammon, ki hugat meg zeplositette vala erôzakal, báttyatol megh öletetik Absolontol.*

Az kik Isten ellen ßolának káromlásokat ßörnyü halallal öletetnek meg.

Leuit. 10 *NAdab és Abiu Aaron fiai, Isten paranczolattia ellen, idegen tüzet akarvan Isten eleibe vinni Istentül hértelen halallal meg öletetenek.*

Levit. 24 *Az Isten káromlo, az Vr paranczolattyabol meg köveztetic.*

Num: 16 *Chore Datan, és Abiron Moyses ellen valo morgasokért, élevenen boczátattanac pokolra.*

1 Reg. 17 *Az káromlo Goliatnak Dauid feje véve.*

4. Reg. 19 *Az káromlo Sennacheribet, Izrael földeröl valo futasa után, önön fiai vágiak le, templomaba.*

4. Reg. 25 *Az Istentelen Sedechias gyermekit ßemé elöt láta meg öletetni, ö magánakis az után ßemet ki tolyatnac, és igy nyavalyassul hala meg Babilloniaba.*

1. Mac. 9 *Istennek nagy ellensége az Alcimus, nagy gyôtrelembe hala megh.*

Acto: 12 *Herodes Király, ki Z Iacabnak fejet vetete, az angyaltol meg veretven, nagy gyötrelembe hal meg.*

Az Isten temploma puztitok és foztok rettenetes halallal halnak meg.

Iosue. 7 *ACham, ki az Isten paranczolattya ellen, az meg átkoztatot Hiericho városanac joßágabol el lopot vala mindenjoßagaual együt meg egettetik.*

2. Mac. 4 *Lisimachus az Isten egy hazanac puztitoia az templom tarhaza elôt öletetic megh.*

2. Mac. 13. *Hasonloképpen az atkozot Menelaus templom ellensége, egy nagy magos toronyrol vetetetic le,*

Anani=

Ananias és Saphira meg akarvan czalny Z. Petert, az Zanto foldnek eladot arrabol, zörnyü halallal öletetnek meg Z. Peter elot. Act 5.

Attiokhoz engedetlen fiák ßörnyü halallal öletetnek meg.

HElyfiai Attyok jo inteset meg nem fogaduan, Isten haragiaból az harczon meg ölotetenek. 1 Reg: 2 3 & 4

Absolon nem czak engedetlen fiu, hanem vén attya kergetöie-is, gyalazatos halallal meg öletik. 2. Reg 18

A gonozul tanitatot gyermekek, kik az kopaz Elisæus Prophetat meg czufolak meduektöl zagattatanak el. 4. Reg. 2

Samariabeli Kiraly fö hadnagya ki Elisæus Propheta ßavanak nem hün, Samaria kapuiaba leniomattatek és meg hala. 4 Reg 7

Boldisar Kiraly ki attya peldaia altal eletet meg nem iöbitotta vala meg öleték. Dan. 5

Az gonoz tsnacz adok ßörnyü halállál hálnak meg.

ARchitophel gonoz tanaczot adva Absolonnak attya ellen, magat fel akazta. 2 Reg. 17

Siba, ki David ellen az kösseget fel tamaztotta vala, meg öletik Salamon Kiralytól. 2 Reg. 20

Kik Danus Kiralynak Daniel Prophcta veßedelmere tanaczot adtanak vala, az orozlánoktöl el raggatátának. Dan. 6 14

Az hamis birak kik artatlánul Susannat elakarak vezteny, Daniel itiletivel meg öletenek. Dan. 13

KVLSö PELDAK.

THeophilus Czàßàr verbe fekuven, kiböl ismerven halalanak közelgeteset, tanácz vrakat hozza hivattia és meg esketi, hogy fiat és felese-

Cuſpinianus

get Királyoknak valaztanak. Ezek vtan egy Theophobus neuü fejedelem felol kezde ketelkedni, kit Perſiai fejedelemmetot vala hogy holta vtan Czáßárra ne valaztatnek, hozza hivatvan meg hadgya neki, hogy Czáßári vduarabol ki ne menne es mikor vonagnek paranczollya hogy Theophoeusnak feiét vennek, kinek feiét mikor eleibe vittek volna kezeivel tápogatuan: ez vtán ſem te Theophobus, nem lez, ſem en Theophilus, ezt mondvan mindgyart meg hal.

Cajus Marius hetßer conſulſág viſelt fejedelem, mikor halálanak jelen voltat erzene kezde panazolkodni ßerenczeje ellen, és kegyetlennek mondvan, hogy tanáczat és ügyeközetit Sylla meg nyomaſara veghez nem vihetne. Sab. lib. 10 cap. 13.

Catulus libiabeli tiztarto ſok ſidokat artatlanúl meg ülven, ßörnyü betegſegel Iſtentól meg veretetik, haſabol kiindulvan bely Ioſeph. lib. 7 cap. vltimo belli Iudaici.

Conſtantinus Copronimus ßentek kepeinek nagy ellenſege, mikor vralkodot vólna Conſtantinapolyba fene beteg ſegel való ßörnyügyetrelemel meg emez tettetik, és hálála oraian azt mondotta: az örök tüzre itiltettem. Hotta vtan Irene Copronimus menye teſtet meg egettete, és hammat à tengerbe vettete: Theodorus Conſtantinapoli Patriarcha tanáczaból. Cuſpinianus.

Theodoricus Király ki Arrius eretnekſeget követivala, ennek Diaconuſſa, az kereßtyén hutrol Theodoricus kedveért el ala, feiét veteti mondvan. Ha Iſtennek hütödet meg nem tartottad, hogy tartod meg emberhez igaz lelki iſmeretedet. Suidas & Cedrenus.

Arrius Iſtentelen eretnek Camara ßekre menvén, budos ganeaval belitis lelkeuel együt ki ada.

Theodoricus Oſtrogottuſok Királya, meg öletven Smiashus tanacz vrat artatlanúl és Botuiſt mikor vaczoraiara egy nagy halnak feiét eleibe vittek vólna lattatek neki aba à hál tobe Smimachus feie, az fö alat alſo aiakat mozgatna mintha fenyegeteſere mordoſna.

Drahomira Czeh Orßági Királynè Aßßony, Vranak annyat meg öletven, és kiſſebik fiat Z. Venceſlaus ellen ingerlven hogy battyat meg ölne, ſok egyeb paraßna elete vtán ki akarvan menni mulataſert Prágá varából ßekeren, utaba à varba halvan kociſſa à templomba az vy fel mutaſára valo czenditeſt, le ugordván lova hatarol oſtorát lovaknal hagyvan templomba befut, ez dologért atkozodvan drahomira pogán Királynè Aßßony, mind lovaſtol ßekereſtol el ſollyed, kün maradvan az oſtor és à templomaba az koczis, kinek ſullyedeſenek heliè moſt-is meg teczik. ex Cronico Bohem.

Phalaris tyranus Agrigentinuſoktol erczböl ontotot bikaba zegeztetik kibe ſokakat megemeztetet vala, aba eo-is meg egetetek. Ovid in Ibin.

Nero kegyetlenſeget, és undok eletet tovab nem ßenvedhetven Romaják Salbatſpaniol Orßágba à had nepe Czáßárnak emeli. Romai tanacznak ez vala vegezeſe felole, hogy mezitelen vitetetnek mind enek lattara, vas borgot vetven nyàkaba mind halalig vezzövel veretetnek és ugy kößalrol levetetnek. De ezeket ertvén negyed magaval eielki megyen Romabol és ßabadoſahoz tervén, város hoſtatiaba maga fegiverivel áltál veri magat, holot ſenki tarſai közül nem akarna le vagni, kialtvan: erre jutote dolgom hogy ſem ellenſegem, ſem baratom nem talaltatik? Rutul eltem, rutabul el vezek. Suetonius. Eutropius.

Theodorus kegyetlen tiztarto, kit Iuſtinianus Czáßár baratból tiz tartova tôt vala, ki tizt viſelebe ſokakal kegyetlenül czelekedet vala kiert à Czáßártis meg utala à nep, à köſſegtöl tamadas leven Conſtantinapolyba meg ragattatik az utzan, az ertz bikaig vonvan, be ßegezik, és elevenen meg egetik Pau. Diac. lib. 19.

Phocas Mauricius Czáßart nagy kegyetlenül meg ölven, birodalmat maganak tulaydonita. Ki midon haſonlo kegyetlenſeget czelekednek Mauriciushoz maga vei ellene tamadvan töb tanaczal egyetembe, Vranak Heracliusnak ki ackoron Africaba nagy hadal vala, hogy Romai nepet ßabaditana meg Phoca kegyetlenſegetól. Heraclius nagy erövel külde Phoca ellen fiat kit meg gyözven, elößör kezeit és labait el vagata. Annak felette mivel

hogy tiprteſeges ſemelieket Orſág altal meg ſegyenitet vala, vgy mint könzönſeges buiaſagnak büntetéſére ſemerem teſtet agyekabol ki meczete, az vtan feiét vetete, teſtet az ertz bikaba be tetetven meg egettete. Niceph. lib. 18. cap. 56.

Iuſtinianus mikor tiz eſtendeig nagy kegyetlenſegel vralkodot vólna; és egy eiel Iſtvan nevü tiztartoia és Theodorus barat tanaczából Conſtantinapolybelieket le akarta volna vagatni, Leontius vitezek kapitania Napkeletbe, egez koſſegel fel tamadvan ellene, meg fogya, nyelvet ki meczetven, ſulet, és orrat Cherſoneſumba külde. Iſtvant és Theodoruſt nagy ſok kinok vtan, az ertzbikaba ſegeztete es meg egettete. Nem ſok üdö mulva egez had nepetol Abſimarus Czaſarre valaztatek lenotiuſt haſonlo kegyetlenſeggel meg czonkitvan, kalaſtoromba kuldete. Iuſtinianus Bolgarok Kiralya ſegitſege altal kinek leanyat hazastarſul akara venni Conſtantinapolt zankiveteſenek tizedik eſtendeiebe meg veve, varos nepe közül ſokakat fel akaztata, és le vagata. Abſimaniſt és Leontiuſt megfoga feieket labanal, niomodvan, az nep kediglen kialtvan az orozlant és az Sarkant labaidal niomodgyad; végre feieket vetete. Cherſoneſumbelieket kik ötet Abſimanuſnak akariak vala el arulni, kegyetlen halallal meg ölete még gyermeczkeknek ſem engedven. Vala mikor el meczet orrabol takinat el torly vala mindenkor egy Conſtantinapoly embert olet vala meg. Vegre mindeneknél kegyetlenſegeért gyülöſegbe laven Philippicius had nepe had nagyatol hatodik birodalmanak eſtendeiebe meg oletteték. Paulus Diac. lib. 19. & 2 rerum Rom.

AZ IGAZAKNAK DRAGALATOS HALALOKROL.

Az kik az Iſtennek tiſteſeges düczöſege mellet halnak meg avagy az igaſſágért azoknak halalok drága Iſten elot.

Pſ. 115 Pretioſa in conſpectu Domini mors Sanctorum eius,

Az

2 Par. 25 *Az Iſtentelenek Ioiada papi Feiedelem fiat meg kövezek Zachariaſt, az Iſten Prophetaltataſa mellet.*

Gen. 4. *Abel Canitol igazan valo czelekedetiert ölettetik meg.*

1 Ma. 9 *Monda Iudas Machabæus, ha el jot halálunknak ideie, hallyunk meg vitezul, atyanfiáért.*

2 M. 6 *Nagy ſok gyötrelmek után, meg hala az Eleazarus, ki tökelletes peldat ada az Iſten paranczolattyanak meg tartaſaért halalaval.*

2 M. 7 *Het egy atyafiak, egy anyatol ſületettek mind annyockal együt ſörnyü kin ſenvedeſek vtan meg halanak az Iſten törvenye mellet.*

Mar: 6 *Kereſtelö Z. Ianos az bünnek megfeddeſeért ölettetek meg Herodeſtol.*

Act 7 *Z. Iſtvan tellyes levén Z. Lelekkel, mikor hamiſſan vadoltatnék a gyülekezetbe, lata Ieſuſt meny Orſágba allany Iſtennek ereienek jób kezefelol.*

Az kik nyavalyajóknak bekeſeg ſenvedeſebe mulnak ki azoknak halalok Iſten elöt kedves.

Iob. 2 42 *Mikor ſent Iob, Iſtentol rea boczatatot ſok keſerüſegek által meg probaltátot volna, nagy ſok jokal látogata meg Iſten, azoknak bekeſegel való ſenvedeſeért, az jovendö bodogſagnak peldaiára.*

Luc. 16 *Szegeny Lazar, rákva fekelyeckel meg hálvan, Abraham köbelebe vitetik az Angyalokról.*

Luc. 23 *Chriſtus job keze felöl meg fezitetek toluaynak igaz vallaſáért, fele háráttya feddeſeért, és bünejert melto ſenvedeſenek bekeſegeért, paradiczom igirtetek Ieſuſtol.*

Ioan 19 *Christus Vrunk nagy sok haboruság és keserves kin ſenvedeſibe, bekeſeg ſenvedeſebe, menyei attya kezebe ajanlyá lelket.*

Luc. 24 *Christus feltámádaſá vtán monda tanitvanyinak: igy kellet ſenvedni Christusnak, és be menyi az ö dicziőſegebe.*

Az kik ez világon Isten ſerént elnek ázoknák halálok diczíretes.

Gen. 5 *ENoch Istennel járván tőle elvitetik.*

Gen. 25 *Abraham jó venſegebe hala meg, és tökelletes ideiébe.*

Gen. 35 *Iſaac ſaz nyoltzvan eſtendös korába hala meg.*

Aaron levetvén papi köntöſet, és fiát Eleázart bele öltoztetvén meg hala.

Deut. 34 *Moyſes Propheta meg hala Moab töldebe az Vrnak paranczolátttya ſerént, és az Vr temete el otet, és az ö temeteſet nem tutta ember.*

4 Reg. 2 *Illyes Prophetat, Eliſæustol el valázta az tüz es ſeker, és à lovak fel vivek Illyeſt.*

Ió halállal holtak meg ázok kik házok nepet jora tanitottak.

Genes. 49. *IAcob Patriárcha meg fedven fiait gonoſſágokrol, ezendez halal által vétetik attyokhoz.*

Gen: 50 *Mikor Ioſeph attyafiait Istennek hozzájok valójovoltarol és jövendö meg látogataſárol, ki be meg hagya hogy czontyait velek el vinnek, attyok temeteſe heliére, tánitotta volna, bekeſegebe meg hala.*

2 Par. 29 *David Király fianac tánitáſa, és neki hagyot teſtamentum vtan, venſegebe hala meg.*

Tob. 14 *Tobias ſép inteſe vtan fiainak, és unokainak annak felette Prophetalaſa vtan Ninivè Város veſzedelme felöl, meg hal venſegebe.*

Az Iſten-

1. Mac. 2 *Az Istenfelo Matthatias minek vtanna fiait jo rendeleſekbe hatta volna attyaihoz tetetek.*

Z. Ianos Evangeliſta értven az Vrtol teſti halalanak jelen voltat venſegenek ideien, Epheſusba vermet aſata maganak, és imadſagi vtan, önen maga özze teven tagait és magat be fedven à verembe Christusba el nyugovek. Abdias in vita ejuſdem.

Maria Ægyptiaca nagy kietlenbe egyedöl laktoba hogy üdvöſſeges uti kölczege nelkul ki nemulnek ez világbol, Isten jeleneſe által zozimus Apatur hozza megyen. Holta vtan teſte elot ezt à verſet irvatalalya à korba: zozima temeſd el Maria teſtet, és à foldet földel be fedgyed, és én erettem imadkozzal. Egy nagy oroſlan elö jüven à barlangbol körmeivel vermet aſvan el temeti zozimus. Surius.

Nurſiabeli Vrſinus presbiter mikor vonagnek köſsöntö beſédel ſolvala azokhoz kiket lat vala, hogy hozza jünenek, és nagy örombe leuen monda: jokor jottetek én Vrám, és közönöm hogy jelenletetek el engemet vigaztaltok ſolgatokat. El megyek, el megyek. Kerdven azok kik elötte allanak vala, kikel beſsellene. Monda: nem latatoke Z. Palt. és Z. Petert, kik moſtan ide iöttek vala? azonközbe nagy ezendeſsen lelket ki boczata.

Ianos Ægyptius Remete ki ſok jövendö dolgok felöl Prophetal vala, értven halalanak jelen voltat, harmad napig ſenkit hozza nem boczata, az ö teremtö ievel akarvan beſselleni, ezek vtan maga kezeit özve teven, lelket Istenuek ada.

Remete Z. Palt terden alva kezei özze teven Z. Antál talalya Cellaiba. Kinek temeteſere nagy Orditaſal elö jüven két oroslan, vermet az, és Z. Antal eltemeti Z. Athanaſius neki adot palaſtiaval teſtet bet akarvan. D. Hyer: in vita Pauli Erem.

Z. Antál minek elötte meg halna, meg monda halalat kinek el iöven napia, valo zerzetes baratoknak Z. eletekre valo tánuſagot advan, meg hagya nekiek hogy teſtet à földbe temetnek ſemmi jelt temeteſere nem advan.

Hillarion

Hiliarion Apatur Heſichius baratnak teſtamentomba egy levelet ir, minden gazdagſagat neki hagyvan az Evangeliomot ſakbol czinalt dolmanyat czukliaiat és palaſtoczkaiat kibez ſok ſzerzeteſek gyulven betegſegebe meg hagya atokalat, hogy teſtet minddyart holta vtan el temetnek, és foldel befednek azon ruhaba kibe fekzik vala czukliaba tziliciumba és paraſt pálaſtba. Es mikor immar halala oráian volna, meg nyitvan ſemeit monda: menyi ki mit felz? menyi ki én lelkem mit ketelkedel? közel hetven eſtendeig ſolgáltal Chriſtusnak és haláltol felz? ezek közet lelket ki boczáta. D. Hyer. in vita S. Hilla.

Onophrius Ægiptusbeli nagy kegietlen puſtaba világi ember nem tuduan lakik vala mezitelen minden ruhai le ſakadozvan. Végre Iſten akar attyából Paphnutuis Apatur rea akadvan halálá elöt. Kital mikor tudakoznek ki volna neve, meg monda nemſetſegetis. Kibez Iſtentol küldetet volna hogy el temetne ki mikor meg holt volna, láta lelket Paphnutuis, az Angyáloktol menyorſágba vitetni. Kinek teſtebol nagy gyonyoruſeges illat iö vala ki és mikor gondolkodnek Paphnutuis mi modal kellene el temetni teſtet nem levén kápaia, két oroſlan elö jöve kormekel egy embernek valo vermet aſának és odá be tevén foldet fellyül re hánya, kinek temeteſe után celláia mindgyárt le romla és az mellete valo fel nyót palma fa tövebol ki dole

Probus Reatinabeli Püſpökhoz lata à gyermek ki elötte ül vala, hogy ket ember feiér ruhába be menne, fenyes orczával, és meg jedven kialtani kezde, kérdeſebe kik volnanak. Kinek à Püſpök monda hogy ázok volnanak Iuvenalis és Eleutherius Martyrok kik Chriſtusert vereket ontottak. Ezzok után ki futvan à gyermek à hazbol hogy egyebeknek meg jelentene, bejüven vele egygyut à ſolgak halva találak à Puſpöket.

Paulinus Nolai Z. eletö Püſpök halálan, az egez haz meg zendule, nagy rettegeſekre azoknak kik jelen valának.

Donatus Præsbiter Aureliaba mind addig imadközek betegſegebe mig lelket ki boczata.

Z. Hieronymus mikor meg akarna halni leteteti magat á foldre, és ſakal kibe jár vala magat be takartattya, özze hivan tánitvanyit paranczola, hogy Iſteni ſolgalatba alhatatoſok lennenek, annak vtanna meg Communicalvan terden alva, kezet ki terieztvén foldet tekintvén, monda. Moſtan boczatod el Vram à te ſolgadat à te beſeded ſeréut bekeſegel, mert lattac az én ſemeim à te üdvezitödet, mellyet kezitettel minden nepeknec elötte, pogánſagnac vilagoſſagara és à te nepednek Izraelnec dücziſegére. Ezt mondvan nagy világoſſag környül véue. Nemelliek Angyalokat-is látak, és závokat hallyac vala tántvani közül kic hyak vala, kitöl el tavozvan laſſan az vilagoſſag lelket Iſten markaba aianla, kinec menenni koronara lelke ment legyen ſoc Z. embereknec lataſoc bizonyittyak.

Euſebius Cremonenſis Z. Hieronymus tánitvanya, halala orajan kezde nagy buſulaſſal kialtani, Nem cselekedem, nem czelekedem, feiet el kezdven ſedezni, és à mint tóle lehet vala kialtani mondvan. Ne hadgyatoc atiam fiai, ne hadgyatoc el veznem. Az ſzerzeteſec kic jelen valánac felette igen meg ijedven, mondanak neki. Mint vagyon dolgod atiam? Miert buſulz? Mitol felz? Nem lattyatoke ugy mond, az ördögoknec ſeregit, it engemet eröltetni karomlára, és éretnekſegre, kic közül egy koly rettenetes, hogy nem merec rea nézni. Kit halvan az atyafiac imadkozanac, azonba Z. Ieronimus-is meg jelenec, kinec jelen löten: meg vigaztaltatvan ki mulec ez vilagbol.

Z. Agoſton Doctor halala orajan nagy ſiraſſal mondgya vala az het Pſalmus Pœnitentialeſt, ſenkit hozza nem boczatvan Doctornal tober, és egy gyermec inaſſánal, hogy ily vtolſo hadakozaſaba ne haborgatatnec ſokac latogataſival; Végezetre meg Communicalvan aytatoſon, lelket Iſtenhez boczata: de minec elötte meg halna vtolſo beſede ez lön, hogy ſenkinec akar menenü Z. eletet viſelne-is, nem kellene ki mulni ez világbol, Pœnitentia tartasnelkul, és Communionelkül. Ha ki nem akarna meg gyünni kerkedö volna, ha ki Communiot nem venne engedetlen volna.

Z. Ambrus Doctor halála oráian meg Communicalvan, és kezeit ki terießtvén imadságaba lelket bekeseggel Istennek ajanla.

Z. Ferencz halála orája elöt magat az tißta földre mezitelen tette, ßerzetes tánitványit meg aldvan mindeniknek aldot kenyéret oßtván, annak vtánna meg Communicalvan, az Vrba el nyuguvek.

Z. Damocs halála oráian özze hivan tánitvanit meg aldása után Teßtamentomba, ßeretetet, alazatoßságot, és ßábád akaratbol valo ßegénysegét hagy nekik.

Antal Hiſpániai baratnak hal ala oráján Ieſus meg jelenik kinek, tekintetivel meg vigaztaltatvan nagy fel ßoval enekelven, lelket ene kleſe közöt ki bocsáttya, annak kezebe kit ßemeivel láta.

Z. Marton Püſpök teſt ßerént valo attyafiai Celemen, Primus, Theodorus, Gaudentius, Cyriacus, és Innocentius, mikor hozza mentenek volna, és baratta löttenek volna, huſon öt eßtendovel Z. Marton halálá után, mondanak Ricardus Apaturnak, hogy ök rövid nap meg halnanak, és nem sok üdo mulvajo egeſſegek leven, meg Communicalanak és az Apatur elöt terden alvan, egyzerſmind az vrba el aluvanak. Haſonlo abrázátnak leven az elökhöz. Fulgoſius lib. 2. cap. 11.

Odilo Cluniacumbeli Apatur eleibe nagy rettenetes abrázatba alvan az ördög, de nagy hamar mint iöt vala práda keresni, latvan haßontálan ügyekezetit el mene.

Z. Marton Püſpök halala oraian-is meg jelenik az ördög. Mond Z. Marton, mit allas it fertelmes fereg, semmi prádadra valot nem kapsz it. lasz ehez töb tartozo peldat fol. 279.

TIZENHARMADIK RESZE.

AZ GONOZOKNAK SOKASAGAROL.

Sockal töben vadnak azok kik az gonoz ördögtol el hitettettenek, és gonozt cselekednek, hogy sem mint az Isten felök kik iot czelekednek.

Kinek peldazattyaba sokkal töb fiái valanak Abraham ßolgalo leányatol valo fianak Iſmaelnek, hogy sem mint igaz agyabol valo Isaacnak. Gen. 25

Israel fiai kik Ægiptusbol ki jövenek huz eßtendös felet, kik fegyver foghatok valának és hadakozasra meltok, hat ßaz harom ezer, öt ßáz és otven, kik közül czak kettö menebe az igirethnek foldebe: Chaleb és Iosue Istenfelök, à többi kulömb kulömb halal által Isten ellen valo sok ßugolodasokért es egyeb teſti vetkekert, és balvanyoßaſért à puſztaba halanak meg. Num. 13

Ennek peldazattyaba Izráel Istentelen Király birodalma alat töben valának Sámariához tartozok, hogy sem mint Iuda Királyának Ieruſalemhez, holot az Isteni tißtelet bövölködik vala. 3. Reg. 12

Sokkal töben vadnak ez világon teſti bujaßagaba élök, hogy ſem mint tißta életbe.

Az elsö világ veßedelmekor, nyoltz tißta eletü embernel töb nem talaltatek, az többi mind fertelmes eletü-ek valának. Gen. 6

Annak peldazattyara Abrahamnak Sárá holta után, Cethúra nevü feleſegetol töb magzati lönek hogy ſem mint Saratol. Gen. 25

Gen: 18 *Sodomaba és Gomorraba tiz embernel tôb nem talaltatek kitißta életet viselt volna.*

Sokkal tôben vadnak Istentêlenek, minden fele rendek kôzül, hogy sem mint igaz Istenfelôk.

Genes. 37. *IOseph tizenket attyafia közül kettönel tôb nem talaltatec, ki neki ßabadulassara ügyekezet volna, à tobi halalat zomjuhozvan.*

Num. 13 *Moyses Propheta Isten akarattyabol tizenket kimet külde az igiret földenec latasara, kic kózül kettönél töb nem talaltatéc, kic hivec és patrac lennenec Isten igiretihez, és à földnec ellensegektol valo meg vetelere Isten által Chalebnel és Iosuenel.*

2. Reg. 25 *Absolonnal sockal tôb nép vala, ki attya ßekit el vôtte vala hamissan, hogy sem mint Davidal, ki igaz valaztatot Királyoc vala.*

Ioan 19 *Mikor Iesus Pilatos kezebe volna, nem talaltatéc czak egy-is ki Iesus mellet ßolana anni özzegyült sokasag közül, hanem tolvai Barlabasert.*

Act. 28. *Nemely Sidoc Romaba mondanac Z. Pálnac, nyilvan vagyon nalyunc, hogy mindenüt ellene mondanac ennec à vallasnac.*

Sokkal tôben vadnak az hamissagnak otalmazoi, hogy sem mint az igassagnak.

3 Reg. 20 *IZrael népe ellen annyi nepet giüytöt vala Benadab Király, hogy azt merne mondani, hogy Samarianac fo Izrael Királya lako vár osanac czak fel kezebe valo pora sem lenne eleg.*

Holofernesnek anni sokassagü nepe vala, mint az suka, el lepven á földet.

1. Mac 9 *Iudas Machabæussal nem marada tôb nyoltz ßáz embernel, Bachiadessel kediglen, és Alchimussal az aruloval huz ezer hadakozo ember vala.*

Minden napi peldak ezeket bizonittyac.

TIZEN

TIZENNEGYEDIK RESZE.

AZ ENGEDELMESSEGRÔL.

Istennek inkab kel engedni hogy sem embereknek.

MOnda Mathatias az Istentelen Antiochus Király követinec, kit Izrael fiai el forditasara küldöt vala à Király. En és az én fiaim Istennec engedunc, ha mindnyajan à tôbi Királynac engednek-is. 1 Mac. 2

Monda egy az het attyafiak közül, kiket Antiochus az dißno hus etelre kinßerit vala; kezec vágyunc meg halni, hogy sem mint az Isten törvenyet által hagni. 2. Mach. 7.

Z. Peter és Z. Ianos, mikor az papi fejedelmektol tiltatatnanac prædikalani Iesus nevebe, felelenec. Ha igaze tünektec inkab engedni, avagy Istennec itilyetec. Act: 4

Engedelmeseknek kel lenni az egyhazi embereknek, ha ßinte gonozok-is eletekel, avagy erkôlczel.

MOnda Iesus. Az Moyses ßekibe ülö Irastudoc és Pharisæusoc, valamit mondanac meg czelekedgyetec, de az ö czelekedetec ßerént ne czelekedgyetec. Matt. 23

Monda Cæsareaba Cornelius ßazados Z. Peternec, kit Isten hozzaia igazitot vala. Ime mi mindnyaian te elötted vagyunc kezec levén engedni, valami teneked paranczolva vagyon az Vrtol. Act. 10

Az atyaknak engedni kel à fiaknak.

HOgy ha az Attyak Istẽn ellen valo dolgot fioknac nem paranczolnak, mindenekbe engedelmeſſegel tartoznac nekiec à fiac.

Col. 3 *Azért mondgya Z. Pál fiac engedelmeſec legyénec àtü attiaytoknac.*

Gen: 37 *Ioſeph attya paranczolattyara nagy engedelmeſſegel el mene batyai latogatni, noha az elöt be vadoſa vala öket bünökrol.*

1 Reg. 10. *David noha immár Királyſagra valaztatot és kenetetet vala Samuel Prophetatol, mind az által attya paranczolattyara eleſitvẽ atiafiainac Saul táboraba.*

Tobi. 5 *Monda az Iffiu Tobias attya paranczolattyara: mindeneket à mit paranczóltál meg czelekedec.*

Tutorinknak-is kik atyank helyen vadnak engednünk kel.

Ester. 8 ESter Királyne Aſſony mindenekbe engede Mardochæusnac, mind ſin te mikor kiczin koraba tartya vala.

Luc. 2. *Alamenvén Ieſus Mariaval, és Ioſephel Nazareth be, engedelmes vala nekic.*

Az igaz engedelmeſſeg nem nyelvel jár czak hanem czelekedettel-is.

Exod. 24 MOndarac Izrael fiai Moyſesnec, mindeneket meg czelekedünc, valamit nekünc paranczolt az Vr: kit ottan hamar czelekedetekel meg ſegenec.

Matt. 21 *Ieſus üveſitöne mind az nyelvel valo maga ajanlaſat, mind az czelekedetnek, ket fiak által valo pelda beſedbe jelenti, kik közul egyic attya ſölöbe valo küldeſere nagy örömeſt igire magat, de el nem mene, maſik magat nem igirvén el mene.*

Azſo

Az jó engedelmeſſeg kez czelekedetet keſedelem nelkül kivan.

NOE Patriárcha kez lún Istẽn paranczolattyara mindgyart az barka epiteſehez. Gen. 7.

Az tiztekre való engedelmeſſegnek hivatalyara és paranczolattyara alazatos maga mentiſeget mutathattya ember, kivalképpen egy hazi méltoſagokba.

MOyſes Propheta ötſör mente magat Istẽn elöt Izrael nepenek Ægiptumbol valo ki hozàſara, latvan az után Istẽn akarattyat alazatoſon engede. Exo. 3 & 4

Izrael fiai az Vr paranczolattyara ſatorokat fel vonſág vala, viſontag paranczoláttyara le boczattyoc vala. Num: 9

Keſedelem nelkül engedénec azoc az Apoſtoloc, kik Ieſus ſávara mindeneket mindgyart el hagyanac, és Ieſuſt követec. Matt. 3

Háſonlo képpen Mathe Ieſus hivatallyara mindeneket el hagyvan követe ötet. Matt. 9. Luc. 5

Z. Pál halvan Ieſus ſávat. Keß feleletet ada mondvan: mit akarz Vram hogy czelekedgyek. Act. 9

Akar mely nehez dolgoknak paranczolattyara keß engedelmeſſeget kivan Istẽn.

ABraham atyanknac noha nehez dolgot paranczolt vala Istẽn, hogy magat környül metelne és haza nepet: mindazáltal engedelmeſſegel mindgyart kez lön meg czelekedni. Gen. 17

Nehez dolog vala az-ü, hogy Istẽn paranczolattyara fiat meg kel vala áldozni: mind az által arra-ü, maga mentſege nelkül kez vala. Gen. 22

Naman

4 Reg. 5 *Naman Syrus ſolgai mondgyak vala uroknak, ha az Prophera nagy dolgot paranczolt volna teneked-is hogy meg czelekedgyed, meg ke vala czelekednod.*

Ierem. 35 *Czudalatos engedelmec lön az Rechabita nemzetſegnec attyok paranczolattyahoz, hogy ſoha eletekbe bort ne innanak, ſe hazat ne epi tenenec, hanem ſator alat laknanac.*

3 Reg: 9 *Salamon Királynak igirte vala Iſten, hogy ha az ö paranczolatetyat meg tartana az ö Király ſeki, mind öröcke meg maradna.*

Luc. 2 *Noha az környül metelés nehez parancsolat vala, mind az által Vrunk-is magara fel veve.*

Az igaz engedelmeſſek ez világon-is fel magaztaltatnak, az maſikon-is jutalmat vesik.

Rom. 21 *VIr obediens loquetur victorias.*

Num. 31 *Ennek peldazattyara, mikor Izrael fiai Iſten paranczolatinak engedelmeſec valanac, ſokſor czak keveſenis ſántalan ellenſegeket meg gyöſik vala veſedelem nelkul.*

Ioſue. 1 *Mint Ioſue és Chaleb Iſtentöl fel magaztaltatanac igaz engedelmeſſegekert.*

Phil. 2. *Azért Z. Pál Ieſus üdveſitönk engedelmeſſeget ajanlvan. Mond factus obediens vſq; ad mortem, gyümölczet-is engedelmeſſegenec meg mondgya: propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine Ieſu omne genu flectatur Cœleſtium terreſtrium & infernorum.*

Az engedetlenek kemeny büntetteſſel büntetnetnek meg.

Gen. 3. *AZ mi attyainknac elſö engedetlenſegek, nagy atkockal meg büntetetek.*

Num. 14 *Izrael fiai Iſten paranczolattya ellen, és Moyſes tiltaſa ellen, ellenſegekre menvén harczolni, nagy gyalazatokra meg gyözetetnek:*

Ioſue. 7 *Miert hogy Acham Iſten paranczolattyat, és Ioſueet meg ſegte vala, minden joſagvaal meg egettetek.*

2. Reg: 16 *Saul Király miért hogy tiſti ellen aldozatot töt vala, nem varhatvan Samuel Prophetat. Agag Királynac, és ellenſegetöl vöt jeles barmoknac, meg kegyelmezet vala Iſten paranczolattya ellen, az Vrtol el vettetek.*

2 Par. 7
3 Reg: 9 *Monda Iſten Salámon Királynac hogy ha az Vrnac paranczolattyat meg nem örizne, el törlene az fold ſinirol az ö Király ſekit.*

3 Reg, 13 *Az Iſten embere Iſten paranczolattya ellen even à Prophetaval, az orozlantol vtaba meg öletetik.*

3 Reg. 20 *Hasonlo képpen egy nem akarvan vagni az Vr paranczolattyara egyet à Prophetak ſolgai közül az orozlántol meg öletetik.*

Ionæ. 2 *Ionas Prophera nem akarvan az Vr paranczolattyanak engedni hogy Niniuebe prædikalana à tengerbe vettetek, és à czeth hál gyomraba hármad napig lon.*

Paulus ſimplex Z. Antál tanitványa, mikor elſö meg tereſe után kerdette volna Z. Antaltol. Ha Chriſtus elöb valo volna az Prophetaknal? Ez modnelkul valo kerdeſért, halgataſſal büntettetek meg, harom eſtendeig magat meg tartoztatvan hogy ſenkinek ſemmit nem ſolana. Annak vtanna ſoc engedelmeſſegnec probai alá lelki attiatol vetettetek, vgy mint vizet meriteni és ki önteni, ruhakat el feiteni, meg iſmetlen özze varrany, kiket nagy ſorgalmatoſſágal meg czelekedek. Pallad. Lauſ. Hiſt. 28.

Ianos Apatur Scytiba kinec az nap haragiat nem latta, mikor halalahoz közelgetne, legh fö tánuſágot ezt hagya tanitvanynac mondvan: ſoha én magam ertelmebol ſemmit nem czelekedtem hanem az én elotem járokebol, ſenkit ſemmire nem tányitot kit ö maga elöſör meg nem czele-

kedet legyen. Ez vala maga akarattyának meg vtalasa tanitasanak-is alazatossága. In vitis par.

Masodik Ianos Apaturt ki Thebais tartományba Levolicus neuü varas mellet lakik vala, az Z. engedelmesseg anyira fel magaztala, hogy jövendö mondasnak tudományara tánitana, kinek probalásáért paranczolá lelki attya, hogy egy földbe fel veretet azzu fa karot ötözne ketßer minden nap vißel, mely az kalastoromtol két ezer lepesni földön vala. Ki midön látna hogy sem munkalkodassába meg nem faradna, sem pediglen, az azzu fa meg nem zöldülne, sem remensegebe meg nem fogyatkoznek: Eßtendö mulva kerdi, ha à fa immar gyökeret vert volna? mond az, én nem tudom, ki véven azért à karot el hagyata ötözesset. Cassian. de instit. lib. 4. cap. 23.

Vgyan ennek paranczola azt Apatur sok barátok jelen letebe, hogy peldaiül adatatnec, az igaz engedelmessegnek modgya, mondvan, az mely korsoczkába, az pinczebe olai vagyon, hoßd ki és vesd ki az ablakon, kinel pußtába laktokba töb olaiok nem vala, sem pénzen nem talalhatnac vala, mindgyart semmi ßüksegeket nem tekintvén, ki veti az ablakon.

Vgyan ezennek azt paranczola Apatur, hogy egy nagy követ hellyebol ki mozditana melyet, nagy sökan meg sem mozdithattanak volna, ez minden ereiet rea vetvén lelki attya paranczolatyat meg czelekede, nagy izzádassaig valo erölteteſſeuel.

Ezen engedelmessegnek erdemeért Prophetalasra valo ajándek adátek neki Istentol, ki Theodosius Czáßárnac nagy hadaknac kiket visel vala gyözedelmet jövéndölne bizonyoson. Vgy hogy soha à Czáßár hadba nem menne az ö tanaczanelkül. Ezokert ki az ö lelki attyanak mindenekbe ketelkedes nelkül engede, Czáßár-is engedne akarattyanak és tanáczanak. Mar. & Cassian.

Albinus Andegaviai Püspök mikor ifiusagaba Kalastoromba laklaknec, és lelki attyanac paranczoláttyabol bizonyos dolgoknac czelekedetire kelletnec meny, nagy hertelen zapor tamadvan, egyebeket nem kevesse

meg vizesitvén mig hazac ala erkeznenek, ötet egyedul az elö nem ere, kit mindenec az engedelmessegnek tulaydonitánac.

Guillelmus nevü bárat, ki meg terese elöt Aquitania tartomanyanac feiedelme volt, Kalástoromba sütöè levén, midön egßer kenyéret kelletnek sütni és penetebe kiuel à kemenczebol ki tißtitana à tüzet, nem volna be menvén hertelen à kemenczebe, ködmönevel ki sepri à zenet, minden faydalom nelkül, és ruhaia egetese nelkül, és váczoranac ÿdeiere jó kenyeret keßit. Greg. Tur. de gloria conf. Sur. Tom: 2.

Z. Ieronimusrol olvassuk, hogy az kalastorom ßüksegere ßolgalo ßámart egy orozlan gondviselesere adta vala, ki legeltettesre, ki keserne, meg ßuksegre be haytana. Kit mikor el veßtet volna az orozlan, paranczola neki, hogy azon terheket hordozna, mellyet ßokot vala hordozni à ßámar, egyeb kalastoromba valo ßukseges terhek alat, nagy és engedelmessen ßolgal vala, mind addig miglen meg talalnac à ßámart. In vita D. Hieronymi.

Hasonlo dolgot oluashatni Z. Columbanus eletébe, kinec ki tanitvani menvén pußta helyékre, öt által folio vizbe keves halaczat fogvan tarsaual együt, és nem leven fajok kinel meg sütnec, Gal neuü barat paranczol egy nagy oktalan medvenek kire utokba talalanak hogy tüzre valo fat hozna, kit nagy engedelmesseggel meg czelekedec az fene vad. Sigeb. de viris Illust. cap. 71.

Mas Zerzetesrol emlekezik Cassianus, ki hertelen lelki attyatol hivatatuan à pinczebol, mikor bort venne czapon az hordobol, nitva hagyvan az hordot czapnelkol, kiból meg telven az alatta valo edeny foliasatol meg al.

Z. Columbanus tanitvanyanak Gál nevünek ßemere vetven, engedetlenseget hogy elötte jaro lelki attyanac mondasa ßerént nem engedet volna, hogy tudnya illik nem aba à vizbe halazot volna kibe paranczolta volt, itilvén azt magaba hogy ackor mely vizbe halaßna, mind egy volna és eleget tenne az engedelmessegnek, ezokokáért magaban gondolkodvan hazonnelkül való halazasanac okat azt talala, hogy nem

igazan töltötte volna be à paranczolatot el menvén azért arra à helyre holot paranczolva vala neki az halazatot, nagy soc halat fogi. Sigebertus de viris Illustribus. Beda

Mutius Apatur, ki kiczindet fiaval együt Z. Zerzetes atyaknac nyomdoki követeſére kalaſtoromba ment vala latván fianac ſokaktol valo ektelen rongalaſat, és nyomorgataſſat, ſőt neha nagy jaygataſat-is vereſege miat, kinec ſemmi könyoruleteſſegere nem inditathatik vala.

Egy ſer probalni akarvan lelki attya engedelmeſſeget, mond neki, vid el fiadat és veſd az folio viſznek koſepibe hogy el meriteſſec, az elöt bizonyos ſemelieket rendelven az Apatur kik az viz parton kezeböl ki ragadnac à gyermeket. Mihelt hallya paranczolattyat nagy ſietſeggel fel ragadgya gyermeket az viz fele menvén vele az Apatur hagyaſa ſerént ki veſsik kezebol à gyermeket. Kiért az Apatur jelenſeget veſsen Istentol, hogy Mutius igaz Abraham követeie volna az engedelmeſſegbe, és ezen holta után helyébe Apaturſagot viſelne. Caſsianus de inſtit. lib. 4 cap. 29.

Venerius baratnak jeles peldaia tükört mutat ſokaknac engedelmeſſeg követeſre. Ez Apatur hirenelkül holot barata lot vala, egyedul kietlenbe valo menetilibe meg keſertetek. Ezt talalvan Romoaldus Apatur meg feddi hogy lelki attya hirenetkül kalaſtormat el hatta volna azért hyaba munkalkodnec menyorſág fele vala ügyekezetibe, valamig engedelmeſſegnek terhe alat meg nem nyomattatnec. Ezt halvan Venerius, mindgyart vizza tere lelki attyahoz á Kalástoromba vetkeit meg vallya, és kietlenbe valo maradaſra ſzábadſágot ker. Mindeniket meg nyervén nagyob aytatoſſaggal, és ſzivenec czendeſſegevel ſolgala Ieſusnac à puſztaba. Marul. lib. 4 de obed.

Z. Erſebet Aſſſonynoha Magyar orſzági Király leánya volna, és nagy feiedelemnec hazas tarſa, ki maga ſzábadſagaba elhetet volna, mind az által hogy az Z. engedelmeſſegnec gyümölczenek-is iutalmat vehetne. Vdvarába egy vén orvos ſolgaia birodalma ala ada magat, kinec bátorſágos igaztataſa által, az Vrnak akarattyat jo kelletesben követhetne.

Történek

Tortenec egyſzer hogy Conradus paranczolna neki hogy bizonyos orara à templomba menne, azonközbe vdvaraba erkezek egy Miſniabeli Marchionac feleſege ki miat meg tartoztattatec templomba valo menetelitol, hogy ne latatnec ily fö aſſſony-allatot el hadni, kiért emberek ragalmazaſaba eshetnec: ezec meg leuen lelki attya ez ok adaſſal meg nem elegedven oſtorozasra itile engedetlenſeget, ki mindgyart ruhait le vetuen czak egy ing meg belevén addig oſtoroza magat miglen Conradus mondana eleg immar. In vita ejus ex Marulo.

Euphroſina Alexandriabeli ſzüz Paphnutius leanya, hogy ſzüzeſeget meg tarthatna ferfi ruhaba öltözik Smaragduſnac neuezven magat, baratoc kalaſtormaba megyen, holot ekes abrazattya tekintetibe nagy ſoc ſzerzeteſeknek ſzemec meg akad vala. Ezt veven ezebe az Apatur, hogy cellaiaba ülne és ki ne jüne, paranczola: kit nagy jo kedvel harmintz nyoltz eſtendeig meg czelekedek. In vitis Patrum.

Egy baratrol iria Caſsianus Nemes nemzetrol, ki minec vtánna az czalárd világ alnakſágat meg utalta volna, és ſzerzeteſſegre magat atta volna, hogy nagiob engedelmeſſege és alhatatoſſága probaltatatnec lelki attyatol, koſarokat ketvén városba küldi vala tole, hogy piaczon hordozvan arulna, kit nagy alazatoſſágal és lelki burgoſſágal czelekedik vala ſemmit nem gondolvan iſmeretivel, auagy nemeſſegevel.

Franciſcus Borgias Gandia tartomaninac feiedelme Ieſus tarſaſaga ſzerzetibe vénſegebe menvén, mikor az rendnek ſzokaſa ſzerént mindenfele ala valo tiztekbe gyakorlattatnec: Szákacz inaſſa leuen, paranczol neki az ſzákacz, hogy ket Condérvizet vinne be à konyhaya, ily terehnek egyſzerſmind viſeleſere erötlenſeget mikor egy az ſzerzeteſek közül latta volna, hozza futvan ſegitſegel akára lenni, de Borgias ellent tarta mondvan: ezt à terhet ennekem az ſzákacz paranczolta. Akar czak mond az, az egiket vigiem, mond, ennekem az ſzákacz mindeniket paranczolta.

betegés leven

Vgyan azon ſolgalatba egy Luſitaniai feiedelem aſſſonytol levele üve. hogy bizonyos okokokért akarna vele ſzembe lenni. Mond az követnek,

az ßákacztol kery ßábadſagot. Kinec mond az ßákacz meny el atiam de haza ſies, mert à konyhan ennekem ßükſeges vagy, meg mondgyad az feiedelem aßßonynac mi tißted vagyon hogy hamaréb el boczáſſon. In vita ejuſdem.

POGANOKNAK PELDAI.

ERectens Athenasbeli Király midön hadat inditot volna Eupolæmus ellen, feleletet vön, hogy egyeb keppen gyozedelmes nem lehetne hanem ha leányat aldozatra adna, kit mihelt halla meg aldoza, és igy diadalmot vön ellenſegen. Eurip. in Erecteo.

Cajus Mariuſrol haſonlo peldat olvashatni, ki midön meg gyözetet volna Cimrikai hadba, feleletet vön almaba, ha leányat aldozatra adna gyözedelmes lenne kit meg czelekedven ellenſegit meg vere. Doſit. lib. 4. rem Italicarum. Plut. cap. 41.

TIZENÖTÖDIK RESZE.

AZ ISTEN à CZELEKEDETET TEKINTI.

Gen. 4 MInd Cain, mind Abel mukalodik vala, és Iſtennec mindenik ajandékot ad vala munkaiabol. Iſten Abelre tekinte és az ö ajandekira, Cainra pedig és az ô aiandekira nem tekinte, mert tißta ugyekezeti nem vala Iſten tißteſegére, Abelnek pediglen tißta vala mert jo ugyekezetbol, jo aiandekot ad vala.

Exod. 7 Czuda dolgokat czelekedék Moyſes és Aaron Ægiptusba, haſonlatos keppen az ßemfeny veztö ordongöſök-is: Azoknac czuda tetelek

igaz

igaz vala és Iſten elöt kedves, ezeknéc pediglen nem, mert ordogok ſegitſege általvalo vala, és hamiſſac valánac.

Bethſanitak látvan az Vr bekeſſegnek ßekrenienek fogſágbol valojövetelit az Philiſteuſoktol, nagy örömek lon, és aldozatot tonek neki mind az általvalo az Vr Iſten közülök hetven fö embert öle meg, és ötven ezert az köſſeg közül az ö bunokért. 1. Reg. 6

Az Vr Iſten az egyßer paranczolt aldozatot Izrael fiainac meg veti, az aldozoknac gonozſagokert, kit tißteſſegére kedveſen ßokot vala latni, mikor tißta ßubol leßen vala. Eſai. 1

Az Iſten inkab tekinti az czelekedetnek ügyekezetit, hogy ſem mint à czelekedetet.

Abraham mikor Iſten magßatot igire neki Sáratol, nevetei Sara-is nevete, Abraham meg nem feddetik Sara, mert lehetetlen dolognak itili vala, hogy immár venſegebe magot fogadna Abraham pediglen nagy örömebe neuete. Gen: 18

Aaron és Maria Moyſes ellen tobet vetkezet vala, ßidalmazvan ötet, hogy ſem mint Chore dathan és Abiron, kiket földel elnielete, amazokat pediglen meg tarta mert nem gonoz ügyekezetbol ßármazot vala az ellene valo támadas, mint az Chore tamadaſa. Num. 16

Chriſtus Vrunk az ßegény ôzvegi Aßßony ket fillerenek ajandekat, nagyobra böczülé, hogy ſem mint ſoc gazdag ember nagy ajandekit, az ügyekezetert.

Zachæus jo ügyekezettel akara Ieſuſt latni, és ezökön hazahozter. Luc. 19

Herodeſis akara Ieſuſt látni, de nem jo ügyekezettel, azért nem ßola egyetis kérdeſere, mert nem itile meltonak. Luc. 23.

Iſten

Iſten az czelekedetet kedveſen veßi, mikor tißti ßerént ki czelekedik, de ha mas hivatallyaba elegiti magat nem kedves.

2. Reg 6 *O Za illetvén az Iſten békeſeg ßekreniet mikor el akarna dölni, Iſtentöl mindgyárt megöletek, mert nem o dolga vala.*

2 Par. 26 *Ozias Király belpeklosſagal vere meg, mert Papok tißtibe elegitette vala magat, akarvan az Vrnak aldozni á templomba.*

Hatodik Gergely Papa minek vtánna ſoc Iſtenteleneknec kezekbol Romai Anyaſent egy haznak joßagit meg ßábáitotta volna, és Roma körül valo telvajokat, kit ßépßoraval le nem czendezithete, hadat inditvan ellenek mind el veztette, kiért ſoc embereknek gyülöſegebe eſek, ezokokért vér ßomiuhozonac, kegyetlennek, és Iſtentelennec nevezteték vala, még ſoc Cardinaloktol-is. Ki minec vtánna halalos betegſegbe eſet volna, özze hivan Cardinaloknac Collegiomit meg fede öket, gonoz itletekért, okait-is ada czelekedetinek hogy igazan czelekedte volna. Es hogy bizonyoſon tudhaſſatok czelekedetemnek igaſſagat holtom után, az én teſtémet helyhezteſſetek à templom elöt be ßegezvén à templom aytaiat zarokal és retezekel, ha Iſten akarattyabol magatol meg nittanik az ayto tudgyatok hogy jol czelekedtem, és mélto vagyok kereßtyen temeteſre: Hogy ha pedig, az nem következik tudgyatok lelkem el karhozot, teſtemet akarhova veſſétek. Meg czelekedven holta után az Cardinalok, nagy ßel támada, ázonba és meg nitaranak à templom aytai, és ſokaknak nagy czudaiara be vitetek teſte à templomba, Platina.

TIZENHATODIK RESZE.

AZ IO CZELEKEDETRöL.

AZ Iſten elöt felette igen kedves az jo czelekedet, kit minden üdöbe páranczolt az embereknec.

Az artatlanſágnak állapattyaba.

Iſten helybeztete Adamot páradiczomba, hogy munkalodnec és örizne azt. Gen. 2

Az vetek vtannis.

KIkülde Iſten Adamot paradiczombol, hogy az fóldön munkalodnec. Gen. 3

Monda Ieſus az Sidoknac, ha Abraham fiai vattoc Abrahamnac czelekedetit czelekedgyétec. Ioan. 8

Azért mondgya Z. Peter, minden nemzet közöt, à ki Iſtent feli, és igaſſagot czelekedik, Iſten elöt kedves. Acto. 10

Z. Pál hogy Iſtennec tetzenec Aquiláſſal márada. Act. 18.

Az jó czelekedet Iſtennél igen kedves, kivaltképpen templom epites.

AZ Vr Iſten Sálamon Király Iſten tißteſſegere valo fó ügyekezetit à templom epitéſebe ſegite, és hamárſagal el vegeze, oly nagy ßép és hires álkotmane, kinec maſſa nem vala ez világon, ſem bölcz epületibe ſem ekeſſegébe, ſem edenynec drága voltaba. 3 Reg. 6. 7

Izrael fiai Babilloniai fogſágbol valo haza jövetelec után, mindeniket hátra hagyvan, az templom epiteſehez kezdénec. Nehe. 3. 5. & 7.

Darius Király páranczola, hogy à Ieruſalemi templom meg epitetnec, Király tarhazabol koltſeget rendelvén epületire. 1. Eſd. 6.

Az jó czelekedetnek ſok fele ellenkezö akadali találtatnak.

IZrael fiai mikor Istentől az igiret földere hiuatatnanac, utiokba soc ellenségec tálalkozék, kic sokeśtendeig meg tartoztatac oket.

Neh. 4. 1. Esd. 6. Bábilloniai fogságbol mikor visśa jöttenec volna Izrael fiai, és az Isten templomat kezdettec volna epiteni, soc ellen tarto ellenségi táltátanac.

Mar. 14 Magdolna jo czelekedetinec, mikor Iesus fejére az drága keneret önte, még az Apostoloc közötis tálaltatanac ellenségi.

Az jó czelekedet meg mutatrya ki legyen az ember mint à jo gyümölcz à fat.

IEsus mondgya vala az ö gyümölczekrol ismeritec meg öket.

Matth. 7 Az mely czelekedet én czelekedem, az én atyam nevébe, azoc tesznek bizonyságot én felólem.

Ioan 10 Ha énnekem nem hiztek, akar czak az czelekedeteknec hidgyetec.

Luc. 24. Az két tánituani, nem ismere meg Iesust az utba valo beśélgetésébe ki legyén, hanem czelekedetibe az kenyérnec meg śegesébe.

Az jó czelekedet, jó hirt és nevet ad az embernek, és fizetest szerez.

2. Par. 3 EZechias Király soc jot czelekedec Isten elót kiert fel magaztaltatec, és io śerenczete lón.

Iona 3. Lata Isten Niniué városbelieknec czelekedeteket és könyörüle raytoc.

Matt. 25 Iesus pelda beśédebe az śolgac kik uroktol, joságot vettenec valajo kereskedesec meg ajándekoztatánac vroktol.

2. Cor. 9. Hásonlitya Z. Pál az jo czelekedet à földbe vetet keves maghoz, kiböl az ván soc gyümölcz śármazék.

Az ki

2. Cor. 9. Az ki keveset vet, ugy mond keveset arat, à ki aldasba vet aldasból-is arat.

Act. 9 Tabita kegyes özvegy Asśony ált, śegényekhez valo io czelekedetiért erdemle, hogy hálottaibol fel tamaztatnec Z. Petertol.

Az restek, és tunyak meltan megfeddetetnek, és büntéteknek.

3 Reg. 11 DAvid tunyasága, és hiuolkodasa hazába, okot vón parazna śagra, és gyilkossagra, kiért Náthan Prophetatol meg feddettetec.

Math 20 Az hiuolkodokat meg feddi, Iesus pelda beśédebe az czeledes ember, és munkara hija.

Matt. 25 Az śolga à ki el reitc ura talentomat, nem akarvan munkalodni, külsö sötetségre vettetik Vrától.

2. Thé. 31 Z. Pál, erössen meg feddi az hiuolkodokat mondvan, à ki nem munkalodic ne egyec.

Corinthusbeliec mikor Athenasbeliektol ugy mint társoktol buzhayot kernenec, és törveniek śerint aiandékon nem adhatnac mindenik hajot öt drachman adac, az az, tizenket pénzen nekik. Herod. lib. 6.

Masśiliabeliek halván Romai hadnac meg vereteśet à Gálusoktol, azoknac holt teśtek nagy tiśteśsegel közönsegel el temeték, aranyat-is küldenec az Romai ráboknac, kivel magokat kivaltanac à Gallusoktol, noha Romajakal semmi frigec, sem tarsaságoc nem vala, sem egyéb śövetsegec. Fulgo. lib. 4. cap. 8.

Neapolbeliec mikor még Romabeliec Amibalal hadakoznanac, negyven arány tálakat küldöttenec volna követec által, és azokal együt minden egyéb joságokat nekik igirtec volna. Az Romabeliek, noha nagy fogyatkozasba volnanac, soc vitezekre valo fizeteśec miat, mind az által mind anni śükśegekbeis leg kiśśebik talnal ázoc közül, el nem vónek, aztis nagy halaadaśśal vevek, az töbit meg küldek. Fulg. lib. 4. cap. 6.

Hiero Siracusabeli Kiraly, értven Romai hadnak megvereteſet, három ſáz ezer köböl buzat küld nekiek, arpat két ſáz ezer köblöt, két ſáz és negyven pondo aranyat, az az, fontot.

L. Silla mikor Aſiából egéz haddal gyözedelemmel vizza terne olaz orſágba, Cinna és Marius ellen hádat akarvan vinni, kik házáiok ellen kardot vontánac valo, mikor felne azon, hogy mihelt Oláz orſágba hadaval erkeznec népe el ozlána. Szábad akarattyok ſerént à vitezek mind egyg meg éskünenek néki, hogy el nem hadnak az Zazlot. Annak felette tudvan, hogy pénz nélkül ſukólkodnec Silla, kiki mind erteke ſerént ézüſtöt vünneki, kit Silla el nem vön, hanem diczirven vitézek jo akarattyat, altál mene tizenöt ellenſeginek hadnagy ellen, Plut. in Silla.

Lucianus Auria. Genuai vizi erőnek hadnagya, mikor Velenczeſek ellen hadakoznék, és tellyeſſegel el fogyatkozot volna költſeg miat, jollehet ő nem maga háſznat kereſne, ſem tengeri toluaiſagot nem akarvan ezelekedni, kivel bada népenek böſeget adhatna, haza-is térhetet volna győzedelem nelkül, mind az álta! nem akara gyalazatyara viſſa terni, minden ezüſt és arany edenit vitézek köze ozta, végezetre mikor egy vitéz pénzt kerne tőle, ſáblia zian függő ezüſtit-is kiuel töb nem vala le ſákazta és neki ada. Fulg. lib. 4. cap. 8.

Liguſticami hadba, mikor Velenczeſec hadnagya Celodia város viſſa vetelere ügyekeznék, kit az Genuaiac meg vöttek vala, egéz városul nagy böſegel aranyat és ezüſtot adanac, és minden egyéb hadi ſükſegre, hogy Velenczeſeknec io hirek neuek és méltoſagoc ſábadſagockal együt meg tartatnek. Mely nagy ſumma pénzt bekeſeg ſerzeſec vtan, az tanacz à Patrinuſoknac ozta, és főképpen Iacobus Caballusnac, ki földi erenek jeles had vſele hadnagya vala. Egnat. lib. 4. cap. 8.

Pelopidas Hipoclesſia, Thebanuſoc közöt Nemes ſemely leuen, ki nagy ſoc gazdagſag közöt fel neueltetet vala, kik mind rea maradvan ſulettol, hogy ifiuſagara meg mutatna, hogy nem ſolgaia, ha nem Ura

volna

volna joſaganac, zükölködő iambor embereknec ügyekezec ki oztani. Plut. in Pelopida.

Tiberius Czáſar-is ſoc meg nyomoritatot Varoſoknac, és köz embereknek-is nagy ſegitſegel ſokot vala lenni, és ſoc Conſulſag viſelt embereket-is, kik ſegényſegre jutottanac vala meg gazdagit vala, és maga ſemei elöt tőle rendelt pénzt ſámlaltattya vala nekik, hogy valami czalardſagot ne tennenec az komornikoc magoknac, tulaydonitvan az rendelt pénznek reſſet, mint Auguſtus Czáſár ideiebe törtint vala. Zonaras.

Æſchines, mikor Socrates tanitvanya akarna lenni, és nem volna mit adni meſterenek ſegényſege miat, mikor latna hogy egyéb barati ajandékoznac. Æſchines magaba meg haborodék, és kezde magat ſegényſege miat Socrates elöt menteni, hogy neki ſemmie nem volna. Monda Socrates, nem ertede mely nagy aiandékot adtal énnekem? hanem hate magadat ſemminek alitod. Es nagy jo kedvel fogada ſegény tanitvaniat, kitöl ſemmi fizeteſt nem kivana, kinek tudgya vala ſegényſeget. Laertius.

Lucius Taberius ſanki vetet fö embereknek fiait, Romaba Sillatol aiandékon tanita. Sueton. de Grammaticis Illuſtribus.

Cyrus Kiraly ki Perſiai birodalmot Meduſokhoz foglala, hadaval mikor egy nagy puſtaſagra jutot volna, holot nagy ſükſegnec ideien vitezi egymas teſtet meg ennek, ily utolſo ſükſegenek ideien, mikor Arimaspiuſoc harmintz ezer ſeker buzat hoztanac volna, reménſegek felet Cyrus nepe meg elegedven, azt az nemzetet Cyrus Kiraly minden ado fizeteſtol meg mente, annak felette nagy aiandékokal meg-is aiandékoza, neueket-is meg változtata, Euergetuſoknac nevezuen. Diodo. lib. 17.

Demetrius Poliorcetes Antigonus fia, mikor Athenaſt meg vötte volna, mely nagy ſükſegbe vala eleſek miat, mindgyart gyüleſt hirdetven, gabonat ingyen ozta nekik. Plut. in vita Demetry.

Alexander meg győzven Darius Királt Perſepolis fele közelgetven, eleibejövenek könyörgeſel, ugy mint nyoltz ſáz Görög, kiket Perſia-

beli Királyoc ektelenul meg rutitottanac vala, kikközul nemelyek veneh-is valanac, labokayait el vagvan, nemelynec kezeit, orat, fulêt meg czonkituan, kiket latvan Alexander könyhullatastol magat meg nem tartoztathata. Könyörögven azoc, hogy ily nyomorult allapatokba lenne segitsegel. Kiket vigaztalvan Alexander monda: hogy gondgya lenne reaioc, hogy házaiokba tißteſſegel vitetetnenek, kik egybe gyulven inkab itilek, ot Asiaba valo meg maradasokat jobnac, hogy sem mint ki ki hazaiaba oztatvan nagy ßemeremel barati közôt rut abrázátokal forgáni.

Ezokért viſſontag Alexanderhez menvén, mit végeztenek volna egymas közôt meg mondak, hogy mint együt akarnanac maradni Asiaba, czak azon könyörgenenec, hogy segitsegel lenne nekik ot valo lakasokba. Ionac itilven à Király tanaczokat, harom ezer drachmat adata nekik, (minden drachma pedigien negy garast tezen Budæus ßámlalasa ßerént) öt ferſi ruha, mindennek meg anni Aßßony embernec valo ruhat, mindennec negy ökrôt, ötven juhot mindennec, ötven ueka buzat adata ajandékon, annac felette ßábadoſoka tõue öket minden ádo fizeteſtol; Es tiztartoinac meg paranczola, hogy jo gondgyokat viſelnec, hogy ſenkitol bozzusagot ne látnanac. Diod. lib. 17.

Cimon Athenasbeli minden nap hazanal fözet vala váczorara, houa minden ßegénynec ßábáá vala be menni, fizetesnelkül elegedendö etelt. Plut. in Cimone.

Lucius Paulus Æmilius meg gyözuén Perſeuſt Görög tephez menven, meg batorita öket es meg aiandekoza, nemelynek buzat oztuán Király czuribol, nemelynec olajat. Holot anni bôſeget tálált vala, kiket Philop és Perſeus el reytettec vala, hogy embert kinec ki oztánac nem találhatnanac. Plut. in Æmilio.

Adrianus mihelt Czáßárra lön, ferſi gyermekeknec, és leányzoknac Traianuſtol rendeltetet eleſt megjobita. Suetonius.

Longobarduſoc mikor Romat meg ßallottac és fel koborlottac

volna

volna, gabona miat felette nagy ßúbſegbe leven az Romaiak, Tiberius Czáßár ſoc ezer hiokal gabonat kulde, és nagy ehſegtol ßábadita meg az varoſt. Paulus Diaconus lib. 17. reium Romanarum de geſtis longobard. lib. 3. cap. 5.

Baſilius Macedo Czáßar ßokaſa ßerént, az Apoſtoloc templomaba menuén, láta nemely városbelieknec nagy ßomoru abrazattyokat. Kérde mi oka ßomoruſagoknac, mondanac. Oh Vram mit ne ßomorkodgyunc, ha jelen valo halalunkat gyermekeſtol lattyuc, holot ket veka gábonat egy aranyon vezünc, és miuel hogy pénzünk el fogy, rövid nap eletünk is el fogy. Ezt haluan à Czáßar fel fohazkodék, kiknec jelen valo ßomoruſagokat pénzeuel meg vidamita. Azokat pedigien kic gondviſeloc valanac à városba tiztekbol le vete, hogy elób neki meg nem jelentettec volna. Cuſpinianus in Nicephoro:

Romanus Argiropolitanus Czáßár idejebe, nagy ehſeg és dög halal miat Capadociabeliec, Paphlagoniabeliec, és Ormeniec, annira meg kefergetetenec, hogy házaiokat el hagyvan mas Orßágba költöznenec, kiket Czáßár elöl talalvan kenzerite öket hogy vizza mennenec, pénzel és gabonaual ſegitven öket. Cedrenus.

Velenczefec vizza veuén Clodiat à Genuaiaktol, holot ſokan az Genuaiac közul rabſagba eſenec, kik Genuaiakal valo hadakig fogua tartatanac, le ßákadozvan ruhaioc értven nyomorult allapattyokat az Velenczei kegyes aßßonyallatoc, egymas közöt anni pénzt zedenec, hogy rabſagbol ki ßábadultaknac kik ßám ßerént tizen öt százan valanac, ruhakat czinaltattanac, és mindennec ſzükſegére valot adanac, annac felette uti költſeget mindeneknec anynit hogy ne kelletnek kuldulnyok mig házaiokba mennenek. Sabellicus lib. 9. Ennead. 9.

Xerxes Király el puztitvan Phocideſt, Athenasbelieket Themiſtocles tanaczabol, nagy ſokak városſt el hagyuan Tröczenaba koltozevec, kiket nagy io keddel fogadanac Tröczenabeliec, eleſt rendelvén rekiec, és mindennapra ket ket filvert, gyermekeknec pedigien ſzábadſagot adanac ſzá

badon

badon almara, annac felette mestereket fogadanac ô magoc költsegeken à gyermekek tanitasara. Plut. in Themistocle.

Ptolomæus öregbik Ægyptusbeli Király, mikor Cleomenes Spartabeli Király Orßágabol ßanki vetetvén futot volna, nagy ßeretetel fogada, rendeluen neki ezendonkent hußon negy talentumot, kikel magat baratiual egyût taplalya vala, és tôb Görögöket kic Antigonus elôt futottanac vala Ægiptusba, Igirvén annak felette magat arra, hogy haiokal és pénzel Orßágaba vißßa küldi. Plut. in Cleomene.

Negyedik Henrich Czáßar Mágyar Orßág Királyné aßßonyat fiaual Salamonnal, és menyeuel egyût jo akarattal veßi, kiket Mágyaroc ki üztenek vala, Bavariába helt aduan nekic, és Orßág jöuedelmebol költseget rendeluén. Auent. lib. 5.

Xixtus IV. Papa Törökökôl ki üzetetet feiedelmeket és Királyné aßßonyokat, Orßágokbol költsegeuel kegyesen taplala. Volat. lib. 2. Anthropo.

Tizedik Alphonsus Spániol Orßági Király, Constantinapoli Czáßárt nagy summa kinczen valta meg Soldanustol. Pontanus.

Tribunus Palestiniabeli orvos, mikor Cosro és Persiabeli Királt beteg segebol meg gyogitotta volna, egyebet nem kere töle, hanem egy nehany Romai foglyot, kinec keresere töbet erezte el harom ezer rabnal. Suidas.

TIZENHETEDIK RESZE.

AZ ISTEN FELÖKNEK NYOMORGATASOKROL.

A gonozok az igazakat haborgatuan el nyomiak irigysegbol, látvan azoknac elömeneteket.

Cain irigysegbol nyoma meg attya fiat Abelt. Gen. 4

Esau miert hogy Iacob attya aldasat el vötte vala, meg akara ölni, Iacob attya hazabol ki budosic dühössege elôt. Gen: 28

Ægiptusbelick látuan Izrael fiainac neuekedeseket és zaporodasokat, irigysegbe meg nyomak óket nagy kemény ßolgalatockal. Exod. 1

Saul Király, czak nagy irigsegbol kergeti vala Davidot, hogy Goliath gyözedelme Davidnac tulaydonitatik vala. 1 Reg, 1 & 18.

Christus Vrunc, czak irigysegbol ölettetek meg az Sidoktol. Matt. 27

A gonozok meg nyomiak az igazakat bujasagoknak nagyob ßábadsagaért, kiért meg feddettetenek az igazaktol.

Phutiphar felesegenec gonoz ßándekanac, miert hogy az tizta erkölczü Ioseph nem engede, hamis vadolasokal meg sányargattata, tomlecznek kemény fogsagaba. Genes. 39.

Sodomabeli fertelmes népec lothot sok képpen kesergettec, erozakot akarvan hazan tenni. Gen. 19.

Az ket hamis bironac testi buiasaga Susannat el akara vezteni. Dan. 13

Herodesnek mas ember felesegeuel valo paraznasaga, vétete feiet kereztelô Z Ianosnac. Mar: 6

Az gonozok nyomorgattyak az Istenfelöket, Vrasagnak kivánsagaért.

Iudic: 9

Abimelech Vraſag kiuanſagaért hetuen attyafiat ölemeg nagy Iſtentelenül, hogy egyedül vralkodhatnec.

2. Reg. 15 & 16

Az Iſtentelen Abſolon Vraſag kiuanaſaért, kergete ki vénſegebe edes attyat Király ſékibol.

Eſther. 3

Mardochæuſt nagy keuely Vraſag kiuanaſabol akaria vala meg öletni Aman az ſidokal együt, kic Aſuerus Király birodalmi alat valanak.

Az harom gyermeket, Nabugodonozor az eghe kemenczebe vetette, hogy az ö Iſtenit nem imadnac nagy kegyetlenſeböl. Las tob peldat erröl oda fel à keuelyſegrol.

Az igazakat meg akariak ſanyargatni és ölni à gonozok, ſüvöknek dühöſſegebol.

3 Reg. 19

Az Iſtentelen Iezabel, kergeti vala Illyes Prophetat nagy ok nelkül valo dühöſſegebe.

4 Reg. 6

Ioram Király Samariába valo nagy ehſeg miat, hogy gyermekket meg öttek volna az Aſſonyallatoc, Város meg ſáliaſanac ideien, Eliſæus artatlan Prophetanac feiet akara vetetni.

Iudit. 2

Az Iſtentelen Holofernes, Izrael fiait el akaria valo vezteni nagy dühöſſegebe, hogy ellene allottanac vala.

1 Ma. 1

Antiochus Király, nagy keuely dühöſſegébe menvén Ieruſalembe, izhonyn verontaſt tön.

Matt. 2

Nagy dühöſſegebe kergete Chriſtuſt Herodes, kiert ſok gyermekeket meg ölete.

Acto: 12

Haſonlo képpen, Herodes Agrippa meg öle Z. Iacab Apoſtolt, és Petert à tömleczbe vete.

Az igaz

Az igaz mondaſert, kergetik és vldözik az igazakat á gonozok.

2. Par. 24

Ioas Királynac igazat monduan Zacharias Propheta az Vr akarattyabol, tóle meg ölettetik.

Ier. 38

Ieremias Propheta-is à tömletzbe vettetek igaz mondaſaért Sedechias Királytol.

Ier. 38

Ananias hamis Propheta hazugſagaval akara Ieremias Prophetanak igaz mondaſat meg gyalazni.

2 Par. 18

Haſonlóképpen Achab hamis Prophetai czelekedenec Michæus Prophetaval.

Act: 5

Az Papi Feiedelmek, meg tömletzezek az Apoſtolokat igaz mondaſokert.

Act. 7

Az Sidok meg köuézek Z. Iſtvant, miert hogy nem ſolhatnac vala ellene, à leleknec à ki ſol vala Iſtuan általereie miat.

Act. 13. 14. & 16.

Z. Pál Apoſtol ſok keſerüſeget, vereſeget, és tömletzet ſenvede à Sidoktol az igaz mondaſért.

Maximianus kegyetlen Czáſár à kereſtyeneket nem czak kinok és gyötrelmek által akaria vala el veſteni, hanem karomlaſokal és hamis czalardſagoknac gondolati által, vallaſokat akaria vala meg ferteztetni, hogy minden embereknel gyülöſegbe lennenek. Sok ſantalan könyuckeket irat vala rakua nyiluan valo hazugſagokal, atkokal, és karomlaſokal, ugy mit kikbe irata Chriſtus Vrunknac és Pilátoſnac egy mas közöt valo beſzelgeteſeket, kit Romai birodalomba mindenüt el oztat vala. Tanito meſtereknek meg hagyvan, hogy azokat olvaſnac és tanitanac à gyermeczkeknec, kic által az artatlanokat-is meg czalhatnak. Haſonlokeppen czelekedik vala. Hadnagya Damaſcusba az Pheniciai aſſonyallatokal, kic tiztatalan ſemelick valanac, fenyegetven öket vereſegekel, ha azt nem bizonitanak iraſokal hogy ok kereſtyenec voltanac, és ázokal paraznalkodtanac kic fö emberec voltanac közöttök, és ezeket mind irua küldi vala fejedelmenec

Romaba. De nem sok üdo mulua az-is melto Isten buntetese által magat meg öle. Eusebius lib. 9. cap. 5.

Commodus Czáßár ideiebe, Apollonius kereztyén fö és tudos embert, egy ßemtelen ember, tonyveny eleibe vizi vadoluan öt: de miert hogy az à vadolo modnelkül uadolasat és tôrueny ellen inditotta volna, meg sententiaztatek zarai meg töreseuel Romaiac törvenyekbol, ki masnak oknelkül ügyekezik valala veßedelmere.

Persiabeli Sapor kegyetlen Király ideiebe decretum adatek ki, hogy egyebeket az kereztyenek közül meg ne ölnenek, hanem czak Puspököket és Pápokat. Vgyan ackor Acepsimas Püspök harom Papiaiual egyut, hogy Király paranczolattyanak nem engedenec, ki meg hatta vala hogy az napot imadnac, ßántalan kinoc ala vettetenek. Kic közöt Acepsimas lelket Istennec ada, à töbinek testeket inakal veruén meg zagatatak, egyknek nagy czigazas miat, kariai helyebol ki zagatatanac, ugy hogy tellyes eletébe velek nem elhetet, mas adot enni és inya.

Hormisdas fö ember Persiabeli Király udvaraba, Goronares Király tiztartoia levén. Ezt értuen à Király hogy kereßtyén volna, paranczola neki hogy üdvezitet meg tagadna. Monda Goronares Királynac Hormisdas, ez Király paránczolattya nem czak hamis, hanem hazontalan-is. Mert ha ki vakmero képpen, ez egéz világnac Istenet meg tagadgya, ez illyen ember, akar mi kiczin okbol-is Királyat el arulya, és mashoz rágazkodic. Hálvan à Király ily bátor feleletit Hormisdasnak meg haborodik, minden joßagat el veßi, tiztitol meg foztya, mezitelen és czak egy alsó inegbe udvarabol ki üzeti és udvara népe teueinec páztoraua teßi. Egy nehany nap mulva palotaiabol ki tekintuen à Király láttya Hormisdasnac meg feketült testet az nagy melegseg miat, és porral meg rakodottat Attya méltosaga ezebe iutvan, udvaraba hiuatya es gyolcz ruhaba öltözteti, nonduan neki akar czak mostan elobi tudatlan bolondsagodat vesd ki, és az Aczi fiat rekezd ki ßüüedböl Hormisdas ezt haluan, magaba meg geri-

ede, el zagatvan ruhajat kit Király neki adot vala, és el vetuén, monda. Ha azt itiled, hogy ezert az énjeles vallasomat meg tagadom, ne meg ajandékod, legyen tied Istentelensegedel együt. Ki vetetven azért Király palotaiabol feie vetetetic mezitelen. Hist. tripar. lib. 10. cap. 30.

Diocletianus Istentelen Czáßár birodalmanac tizedik eztendeiebe husuet napian, ily decretumot irata à kereßtyenec ellen, hogy egez Romai birodalomba minden templomok földig lerontatatnanac, minden könyvek kikbe Euangeliomok és Prophetaknac irasi talaltatnanac meg egettetnenec, és hogy Christus kouetöinek semmi tißtessegek ne lenne, ezek vtan sok külömb, külömb helyeken, nagy kinzasockal sok ezer kereztyént ölete meg.

Vgyan azon üdöbe Maximinus Czáßár nap nyugati birodalomba Nicomedianac meg egeteseért, kit az kereztyenekre hamissan költöttenek vala, harmintz napig külömb külömb helyeken, tizenhet ezer kereztyent nagy gyötrelmek utan ölete meg. Damascenus auctor.

Iulianus Apostata kereztyenek ellen valo ßörnyü dühösseget, kiuel tellyessegel magaba el tökellete vala, hogy hadbol valo vizza terese vtan, el törlene birodalma alat leuöket azon hadba meg sebeseduen és nem tudvan kitöl eset volna, nagy karomlassal fel kialt, veret markaba veuén, és az egh-re vetvén, monda: meg gyöztel Galileabeli Christust neuezuén Galilæusnac.

Claudius Herminianus felesege meg tereset à kereßtyen hütre ertvén, kereßtyénec ellen nagy kegyetlen üldozest indita, kiert egyedül törvény ülö hazba mirigyekel veretetec meg Istentol, ugy annyra hogy még éluen fergek forrananak ki testebol. Meg tiltuan hozza jaro ßolgaitol hogy senkinec ne jelentenek, hogy à kereßtyenek ne örülyenek.

TIZENNYOLCZADIK RESZE.

AZ IMADSAGROL.

AZ igaz Istenfelö egyhazi embereknec imadkozni kel az alatok valo juhoknac meg tartasokért, és Istennec haragianac rolok valo el tauoztasáért.

Exod. 32. *Moyses Propheta, tizti szerént, ki Izrael nepenek vezerül, és Paztorul adátot vala Istentol, sokszor buzgo könyorgesi által, Izrael fiai ellen fel geriedet haragiat el terite.*

Num. 11 *Moyses imadsaga által sünék meg Istenharagianak tüze, à mely meg emezte az zugo lodoknac taborat, à munkaért.*

Num. 12 *Moyses imadsagaért, Marianak belpoklossaga meg gyogittatek, ki ellene morgot vala Aaron Pappal együt.*

Num. 21 *Az tüzes kigioknac el tavoztatasáért, kiknec mordosasaval büntete Isten Izráel, fiait imadkozék Moyses, és meg szabadula à nep.*

3 Reg. 8 *Monda Samuel Propheta Izrael fiainac, táuol legyen én tólem az à bün, hogy tü erettetek ne imadkoznan.*

2. Tim. 1. v. 3. *Z. Pál Apostol mondgya vala Thimothæus Püspöknek. Szünetlen emlekezem te felöled az én imádságimba eyel és napal.*

Imádkozni kel, jó és igaz egyhazi embereknek valaztasáért.

Monda

Matt. 9 *MOnda Iesus az ö tanitvanynac, imádgyatok az aratasnac vrat, hogy munkasokat küldgyen az aratasra.*

Act. 1. *Christus tanitvani, Iudas helye be mast akárvan valaztani, elöször imádkozanac mondvan. Te Vram ki mindeneknec szivet ismered mutasd meg kit valaztottal è kettô közül.*

Acto. 13 *Mikor mondotta volna az Z. Lelek, valazzatok ki Pált, és Barnábást, az munkara kire öket fel vöttem. Imádkozanac vala, és kezeket reá teuen el boczatac öket.*

Imádkozni kel az bünösökért, és gonoszságba el merült ellenségünkert.

Gen. 18 *ABraham nagy alázatos aytatossagal imádkozék, Sodomabeliek vesedelmenek el tavoztatasáért.*

Exod. 8: 9. & 10. *Sokszor imádkozék Moyses Istennec Ægiptusba valo ostoroknac meg szünesert. Es noha gonozok valánac az Ægiptusbeliec, mindazáltál Moyses imádsagara meg kegyelmez vala Isten.*

2 Mac. 3 *Onias Papi fejedelem imádkozék Heliodorusert, ki Isten egyházának tarhazat meg akaria vala foztani, hogy veresege után meg gyogitatnec,*

Matt. 5. *Az mi Vrunc Christusunc gyakorta tanita tanitvanit ellenségekért valo imádsagra.*

Luc. 23. *Eô maga-is imádkozék azokert kic ötet megh fezitéc.*

Act. 7. *Nagyob aitatossál imádkozek ellenseginek büneinek meg boczanattyaért Z. Istvan, mikor köveztetnek, hogy sem mint magaért.*

2. The. 2 *Z. Pál Apostol-is üldözöjért imadkozek, hogy Isten azokat à pœnitentiara hozna.*

Az jó

Az jó imádſágnak valaztot ideienek kel lenni.

Miért, mint, és mikor,

Iudit 13 — *MIkor utra akarnac indulni ackor imadkozni kel, hogy az Iſten bé-*
keſeges utot adgyon, és hogy az ô Z. Angyalat mi velünk el boczáſſa,
mind meneſünkbe, mind vizza jovetelunkbe.

1. Eſd. 8. — *Eſdras imadkozek az Vr Iſtennec, hogy jo ſerenczet adna nekiek*
Ieruſalembe valo meg tereſekre.

Iudit. 8. — *Iudit Aſſonynac, nagy bizodalma vala az imadſagba mikor mon-*
da, én erettem ſemmi egyéb ne legyen, hanem czak imadſag.

Act. 10. — *Z. Pál mikor Achaiabol elakara menni ſok ſép beſedi utan, ſo-*
kaig imadkozek.

Rom. 1. verſ: 10 — *Z. Pál jelenti az Romabelieknek imáſagat, kivel az Vr Iſtem*
keri vala, hogy ſerenczes utat adna neki hozzáioc valomenetelre.

Imadkozni kel ſolaſanek elötte, föképpen Prædikalas elöt.

Neh. 1. & 2. — *MIkor Nehemias Artaxerxes Királynac inia adna, és hogy kerdeſett*
alkolmatos feleletet adna, imadkozek Iſtennec.

Eſter. 4: — *Minek elötte Eſter Királyné Aſſony Aſuerus Királyhoz be menne*
nemzete ſábadulaſanac könyörgeſeért, kere Mardochæuſt és Suſaba lako-
zo Izrael fiait hogy imadkoznanac erette.

Col. 4 — *Z. Pál Apoſtol-u, haſonlo képpen keri vala, az Coloſſa Varos-*
belieket, hogy imadkoznanas, hogy az Iſten igye nevekednek és dúczo-
retnek.

Etel elöt imádkozni kel, és etel utan hálat adni.

Neh. 2. — *NEhemias minek elotte Királynak inya adna imadkozek.*

Ioan. 6 — *Mikor az mi üdvezitönk egy nehany ezer embert akarna legel*
tetni à puſztaba, minek elötte cznyek adna imadkozek.

Math 26 — *Az vaczoran mikor az oltari ſentſeget ſerze imádſagal ſerze;*
Váczora utan diczíretet mondvan ki menenek az olai fa hegyere.

Az embernek minden vdöbe imádkozni kel ellenſeginek ſokaſagitol valo meg ſzábadalaſáért.

Tob: 3 — *MIkor Tobias feleſegetöl ſidalmaztatnek, imadſagra ada ma-*
gat.

Iud. 4. — *Izrael fiai Holofernestöl meg ſányargatatvan, Iſtenhez kialtá-*
nak, hogy az Iſtentelennek kezebol meg ſábáditatnanak.

Eſter. 4: — *Mardochæuſt Aamantol meg keſergetetvén mind magaért mind*
Izráel fiaiert imadkozék.

Dan: 3 — *Azarias tarſaival egyút az eghô kemenczenec langiai közöt,*
imádſaghoz kezdenec.

Ionæ. 2 — *Ionas, à Ceth hal gyomraba imádkozec, kiért Iſten meg hal-*
gata.

2. Ma. 3. — *Az Sidok nagy ſanyaruſágoknac ideien imádkoznac Iſtennec,*
meg halgattatanak.

Act. 9. — *Saulus az földre le uetetuén, az eghbol ſállot fenyeſſeg altál,*
vakon be vitetek Damaſcusba, és imádſaga után meg gyogitatik.

Act. 12: — *Mikor Z. Peter az tömlöczbe tartatik vala, ſünetlen imádſag*
leſen vala erette.

Mint kellyen imádkozni ſükſeg meg erteni.

AZ imádſagnak egyedül valonac kel lenni, és oly helyen valonac, holot czendez elmeuel fel emelhesſe Iſten eleibe ſiue kivanſágat.

Gen. 22. *Hogy Iacob Patriárcha aytatosban könyöreghetne Iſtennec, haza népetol tavul mene az puzta helienis.*

Exod. 14 *Mikor Moyſes imádkoznek, és magaba elmelkednec monda Iſten, miért kialtaz én hozzam.*

3 Reg. 12. *Mikor David imádkozni akara kiczinded gyermekenec eleteért, kulön házba mene.*

Matt. 14 *Ieſus üdvezitönk el boczatvan à népet, fel mene egedül az hegyre imádkozni.*

Act. 19. *Z. Peter-ü akarvan ſállaſan imádkozni, felſo hazba megyen fel egyedül.*

Felette kedves Iſten elöt az könyhullataſal valo könyörges.

4 Regu. 20 Eſa. 38. EZechias Király könyhullataſſal valo imádſagal imádkozék, és meg halgattatek Iſtentol, kinek monda Iſten, hallottam imadſagodat és láttam könybullataſodat.

Dan. 13 *Fél tekintuen az eghbe Suſarna és ſiraſſal imádkozék, és az urtol meg halgattatek.*

Luc. 7 *Magdolna meg tereſenek ideien, könyhullataſual ottöze Ieſus üdvözitönk labat.*

Az közönſeges imádſagnak egy ſüvel ſaial, és ſeretettel kel lenni, hogy Iſtentöl meg halgattaſſanak.

2 Mac 3 MAchabæuſok ideiebe Papok ſerzeteſek Aſſonyallatokal, haiok meg erezteſevel, és kezeknec ki terjeszteſeuel, egy akarattal imádkozanac az Vrnak.

Iudas

2. Mac. 15. *Iudas és kik vele valanac együt, kerik vala az Vrat, hogy öket meg ſábaditana az Iſtentelen Nicanor kezeböl.*

Matt. 18. *Monda Ieſus az ö tanitvaninac, ha ketten közületec egy értelembe léſnec, valamit kernek meg léſen nekiec.*

Act. 1. *Ieſus menybe meneteli utan, mindnyájan az tanitvanyok imádkoznac vala, az aſſonyallatockal és Ieſus anyjaval együt alhatatoſon.*

Act. 5 *Mindnyajan az aſſonyallatoc, alhatatoſoc valánac együt imádſagokba, és az Apoſtolok tudomanyaba.*

Act. 7. *Mikor imádkoz tanac volna à tanitvanyok, mind együt egy ſoval, meg mozdula à hely ahul özze valanac gyülne és betelenec mindnyajan Z. Lelecckel, és az Iſten igyet bizodalomal beſelik vala.*

Az jó és haſznos imádſagnak alázatoſnak kel lenni.

2 Par. 33 MAnaſſes Király, fogſagba leuö imadſaga, nagy alazatos, és aytatos vala, kire Iſten kegyelmes ſemeiuel tekinte, és viſſontag Király ſekibe ültete.

Dan. 9 *Daniel Propheta értvén rabſágoknac ideienek beteleſet, nagy alazatoſſagal könyörge az Vrnac rabſagbol valo meg ſábadulaſokért.*

Matt. 8 Luc. 6 *Nagy alazatoſſagbol, rövid imadſagot tevén az belpoklos Ieſus elöt, de igen hathatot, monduan. Vrum ha akarz meg gyogithacz engemet,*

Matt. 8 *Haſonlatos alazatoſſagbol ſarmazek Szazados könyörgeſe-is Ieſus elöt.*

Luc. 18. *Az alazatos Publicanunac peldaia altalis intettetünk, mint kellien Iſten elöt imadkoznunk.*

Az jó imadſagnak alhatatoſnak kel lenni.

3. Reg. 18 *Illyes Propheta mikor imadkoznek eſöért, het utal külde gyermeket latni ha valami jelét latna à felhoknek.*

Dan. 6 *Daniel minden nap haromßor térden alua felſo hazaba imadkozik vala, noha ßinte Darius Király, az ellen decretomat adta volnaiſ ſoha mind az altal ßokot imadſagat el nem veztegle.*

Luc: 18 *Vgyan azon alhatatos imadſagra int Vrunk-is mondvan: mindenkor imadkozni kel, és nem kel meg fogyatkozni.*

Luc. 18. *Ieſus pelda beßede-is az özvegy aßßonyrol, ki az Iſtentelen birot mind addig untata kereſeuel miglen tôrvent tön kivanſaga ßerént, ugyan ezen alhatatos könyörgeſre tanit.*

Luc. 11 *Haſonloképpen az embernec barattyarol mondatot pelda beßedeki ßük ſegebe efelikor barattyahoz megyen kenyér kerni.*

1. Theſ. 5. *Vgyan ezen imadſagbeli alhatatoſſagra inti vala Z: Pál az kereßtyeneket, ßünetlen ugy mond imadkozzatok.*

Rom. 1. *Maga-peldaiavalis mint kellyen imadkozni elö hozza mondvan hogy az Romabeliekért ßünetlen valo imadſagi közöt emlekezzik.*

Miért kellyen imádkozni:

Az kik haznokra ügyekeznec imádkozni, iol meg kel magok barostalni ha az ö kivanſagok Iſten tißteſegere legyéne avagy nem? Annac felette, ha üdvöſſegekre legyene avagy nem? felebarattyoc iava kereſeſe legyéne avagy nem?

Num. 11 *Gyakorta Iſten meg halgattia az embereket noha nem mindenkor haßnokra, Mint Izrael fiait meg halgata hus kivantokba, de haragiaba, kiért annac utanna meg büntetetenec. Kiböl nilvan köuetkozik hogy az embereknec könyörgeſeknec meg halgataſa, nem mindenkor jele az Iſten ßerelmenec.*

1 Reg. 8 *Nem teczék Iſtennec Izrael fiainac kivanſagoc, mikor Kiralt kivananac tole, hogy raytoc Vralkodnec, kibe mind azaltal meg halgattatanac kedvek ßorént.*

Matth. 8 Mar: 5 *Haſonloképpen Vdvezitönk az ôrdôgöknek kivanſagoc ßerént, meg engede hogy az dißrokba mennenec.*

Hogy Iſten ſokaknak imadſagokat meg nem halgattya oka az méltatlan kivanſag, avagy nagy bünök.

2. Reg. 12 *David Iſtentol meg nem halgattaték, noha nagy aytatoſon, és teſti ßenuedeſi közöt imádkoznék az gyermeczke eleteért mert paraznaſagba fogantatot vala, és gilkoſſagba, kiért Vriaſt meg öletette vala.*

Ier. 11 *Izrael fiainak nagy Iſten ellen valo bünök, mondata az Vrral, Ieremias Prophetanac, hogy ne imadkoznec erettec, ſe diczinetet ne venne fel erettec, és hogy ne allana ellene, mert meg nem halgatna öket.*

Z. Iacab-is okat adgya, miért meg nem halgatatnac, kértec ugy mond. és el nem veßitec mert gonoßul kértec, hogy à tü kiuanſagtokba megh emezzetec.

Eſa. 1 *Mondgya ö maga-is az Iſten á gonoz és Iſtentelen Izrael fiainac. Mikoron meg ſokaſittyatoc az tü imádſagtokat, meg nem halgatlac, mert az tü kezetec rakva verrel.*

Az joknak és Iſtenfelöknek meg halgattya könyörgeſeket, mert iot kivannak Iſtentol.

Ionæ 3. *Mint meg halgata Iſten az Ninive Városbeliec könyörgeſet noha bünoſok valanac, mert iöt kerenec Iſtentól, hogy bünök meg boczatatnec, és Városok el ne Süllyedne.*

Dan. 13

Igy halgata meg Isten Susanna könyorgeset-is, mikor artatlanul halálra vitetetnec. Lus több helyet hasonlot, az imádságnac hasznairol.

Az Isten még az joknak könyörgeseket sem halgattya meg mindgyárt, ha sinte iot kivannak-is.

2. Cor. 12.

Mint Z. Pált meg nem halgata mindgyárt könyörgesebe, noha igen üdvesseges dologért imádkoznec, hogy tőle el vetetnec az fertelmes segnec lelke, ki tesli kivansagokra öztökeli vala. Elég ugymond az Isten, teneked az én kegyelmem, az jossagos czelekedet nyaualyac közöt veszen tökelleteseget.

Miczoda hasznai és gyümölcze legyének az imádságnak.

Nemély imádság bünnec meg boczanattyat kereső Isten elöt.

Exod. 32.

Mint Moyses imádsága. Boczásd meg nekik ezt a vetket, avagy töröly ki engemet a te könyvedbol mellyet irtal. Kinec imádsagara meg engede Isten.

Matt. 6

Ez okon tanita az mi Vrunk-is közönseges imádsagunkba való könyörgesbe, es boczásd meg minekünc az mi vetkeinket, miképpen mi is meg boczatunc ellenünk vetőknec.

Matt. 18.

Ennec bizonyos hiteléért Iesus példa bészedebe, meg engede minden adossagot szolgainac az Király ember, miért hogy könyörge neki.

Az magtalanoknak könyörgesere Isten magzatokal latogatta meg sokszor az embereket.

Gen. 25

Isaac könyörge az Vrnac feleseg magtalansagaért, és Istentől meg halgattatek.

1. Reg. 1

Anna hasonloképpen aitatos könyörgeseuel magtalansagaba siat kere Istentől.

4. Reg. 4

Elisæus Propheta gazdaia Assonynac magtalansagaba, siat kere Istentol.

Luc. 1.

Zachariasnac és Erzsebethnec nem valanac magzati, immár vén emberec levén. Gabriel Angyal által magzatoc igirtetik. mondvan, az Angyal Zachariasnac: meg halgattatot á te imádságod, á te felseged siat sul teneked.

Az imádság által ellensegek meg győzetetnek.

Mikor Izrael fiai harczolnanac Amalech ellen, több hasznala Moyses könyörgese, hogy sem mint Iosue harczolasa.

1 Reg. 7

Izrael fiai harczra indulvan az Philistæusok ellen, mondanac Samuel Propheranac: imádkozni mi erettünc az Vrnak hogy szábádiczon meg minket az Philistæusok kezeből. Ki az Vrhoz kiáltuan meg halgattaték.

2. Par. 21

Iosaphat Király ellenseginec sokasagat latvan, meg ijdeie és tellyessegel imádsagra adá magat, hogy Isten győzödelmet adna ellensegin kit meg-is nyerre Istentol.

Iudit 13

Iudit Holofernesen valo győzedelemért könyörge az Vrnac, meg sem czalattatec el vegezet kivansagába.

1 Mac. 4

Iudas Machabæus Gorgias ellen valo hadakozasába az Vrnac imádkozek rayta valo győzedelemert, kit imádsaga után meg győze.

Az kik harczok elöt nem imádkoztanak gyakorta meg győzetettenek.

1 Mac. 6

Iudas Machabæus mikor Antiochus Király ellen hadakoznek nem imádkozvan ellensege elöt hatat adá

2 Mac. 9

Hásonlóképpen nem imádkozvan Bachides ellen való hadakozásába meg gyozetet, és azon harczon meg öletek.

Hogy az Istenteleneknek, és hütötleneknek kezekbol meg sábaditassék ember imádkozni kel.

Rom. 17

Z. Pál hogy az hütötleneknec kezekbol meg sábaditatnec, kivana az hiveknec könyörgesit.

Imádkozni kel az keserteteknek eltávozasáért.

Tob. 6

Raphael Angyal inte kis Tobiast, hogy harmad napig felsege ismeretitol magat meg tartoztatna, hogy vele egyut imádkoznec az ördognec el üzeséért.

Matt. 15

Az Cananeabeli Asszonyallatnac alazatos könyörgese, mente meg leanyat az ördögtol.

Mar. 17

Mikor az tanitvanyok, egy fele ördögöt ki nem üzhettenec volna az emberbol, és czudalkoznanac, monda nekik Iesus, ez ördögök neme, egyéb képpen ki nem üzettetik, hanem imadsagal, és böjtölessel.

Acto: 16

Mikor Z. Pál imadkozni menne, és elöl talalt volna egy leánt kibe ördög vala, Iesus nevebe ki üze.

Az imadsag által czudakat czelekedik Isten.

3 Reg: 17 & 18.

Illyes Propheta imádsagara, az eghek be szegeztetenec, hogy esöt ne adnanac, megint imádsagara harom esztendö mulua esöt adanak.

Illyes Propheta imádsagara az meg holt gyermec meg elevenedik.

3 Reg. 18

Hásonlatosképpen Elisæus Propheta imádsagara, fel támad gazdaia Asszonynac meg holt gyermeke.

Ioan 11

Iesus Vrunk, Martha, és Maria siralra tekintven, negyed napi halottat à koporsobol fel támazt.

Act. 3.

Z. Peter és Z. Ianos fel menvén Ierusalem templomába imadsagra, egy benna embert gyogit meg. ki anya mehetöl fogva santa vala.

Act 8.

Z. Peter és Z. Ianos imádkozanak Sámariabeliekért, és kezeket reá teven Z. lelket vönek.

Act. 28.

Publius attyat Z. Pál, hideglelesbol és verhasbol meg gyogita.

TIZENKILENCZEDIK RESZE.

AZ ELMEKEDESNEK IELES HASZNAIROL.

Z. Agoston Doctor egyedül házáczkaiaba ülven és Z. Háromságnac titkos dolgairol magaba gondolkodvan, sem látta, sem erzette mikor tánacz kerdeni hozza be ment volna egy Asszonyallat, noha gyakorta sokot volna néki az Asszonyallat. Sabellicus lib. 2. cap. 6.

Z. Ieronimus Doctor maga felöl igyir. Sok könyhullatasim utan, szemeimnekaz eghekre fel emelese és nezese után, neha lattatom vala ielen lenni az Angyaloknac seregi közöt, és vigadvan eneklek vala, te utannad futunk à tejoszagu keneted vtan. &.

Vgyan azon Z. Ieronimus irvan à szüzeknek. Hidgyetek én nekem leanim, vén probalt embernec, ha egyszer meg kostollyatok mely gyönyörüseges legyén az Vr, az az elö kö ki az emberektol megveretet, és az

1. Pet. 2

Exod. 13

Istentol valaztottatot, ő tőle azt halhattyatek, jőnetekel, és minden iot meg mutatok tinektec. Kit nem lathatnac hanem czak à tißta elmek.

Tudom mit mondok ßerelmeßim. Hogy az én halgatagßagomrol, ßollyak ily el vetet embereczke, az Vrnac hazaba ily ala valo levén, még é teßtbe elven gyakorta az Angyaloknac ßeregi közöt voltam, egéz beted czak à teßtem taplalaßarol ßemmit nem erezvén az Isten látaßáért. Sokűdö mulua meg adátvan teßtemnek, sirok vala. Mikor ot valek, meny bodogßagom vala, meny meg mondhatatlan gyönyörüßeget érzek vala, bizonßágom az Z. Háromßág kit látok vala: Bizonyßagok az bodog lelkek-ü, kik jelen valanac: bizonyßagom az én magam lelki ißmereti, ki anni jokal elek vala, kit nem tud meg mondani az én lagy teßtem.

Z. Thamus Aquinas, mikor Istenfelöl nagy ßokat elmelkednec latatik vala fel emeltetni à foldrol egy ßingnire, és ugy allani magaba, kinek Istennel valo lelki beßelleße uig abrazattyanac nagy jelét adgya vala. Gyakorta el ragadtatvan elmeie, gyertyaia kezébe leven kezet meg egétvn nem erzette Sabell. lib. 2. cap. 6.

Z. Istvan Magyaroc első Királya, mikor etzakai könyörgeßi közöt, az Istenbe egyetül volta, teßte egyut elmeievel az földröl fel emeltetik vala. hayleka alat, holot ßokot vala imádkozni, nagy buzgo elmelkedeßevel, vélu egyut fel emeltetik vala az eghbe. Kit mikor eßebe vöt volna, hogy többek láttak volna, jelentvén egy Z eletü embernek, meg tilta hogy ßenkinek ne mondanak eletebe Bonf. lib. 3 dec. 2.

Z. László Király mikor ßok ideig varna komornikia, hogy templombol kijüne, és ßokaig ot valo mulataßat nem ßenvedhetne, templom aytaiahoz menvén, láta az Királt az egbe függeni buzgo imádßágo közot fel emeltetven. Bonf. lib. 4. dec. 2.

Romoaldus Apatur mikor Sutriai hegyen valo kalaßtoromba ment volna, és ot Mißet mondana, elmeiebe el ragatatec. Azon el ragadaßa után David Pßalmußinac magyarazoia lön, kit az elöt elig tud vala olvaßni. Mar lib. 2. cap. 4.

Z. Bernard

Z. Bernard Apatur látogatni menvén Nema baratoc Calaßtormat, kit mikor latot volna azot valo Præboßt, feddeni kezde hogy ily ekes nyeregbe ult volna, kerdvén Z. Bernard menenü nyereg volt az kibe ő ült, utarßaitol, holot ßem fel ulven, ßem benne ulven, ßem le ßalvan nem latta volna.

Arßenius Apatur felol iriak, hogy mikor munkalodnec ßirt legyén, mely jel altál bizonitatik, hogy ßokal egyebet gondol vala elmeiebe, hogy ßem mint kezebeli munkaia mutatna, kinec elmeie, keze munkai közöti Istennel mulat vala. Mar. lib. 3. cap 9.

Z. Maria Ægyptiakat Zozimus Apatur talalta egy ßingnire à földröl fel emeltetue imádßagaba.

Z. Erßebet Aßßony Magyar Orßágy Andras Király leánya elmelkedeßebe el ragattatik vala gyakorta, ki magahoz viven, abrazattyanac vig voltaval ßuvenek, és elmeienek vigaßagat, nem fedezhete el, ha kivel beßelgetet vala.

Vgyan azon Z. Erßebet nehez munkai után meg faradot teßtet le ülne nyugtvan, az eghbe nézven gondolkodik vala, neha vigh orczaval, néha ßomorván, kiröl maga bizonßág tetele áltál leßüt vig orczaval lattya vala à felhökbe, mikor magat el reitene akor meg ßomorodik vala, mondvan néki Ießus, legyjo ßuvel leányom, én te veled vagyok. Kire felel vala Z. Erßebet, ugy legyén Vram, te én velem, és én te veled. Mar. lib. 3 cap. 9.

Pogánok Példaia.

Hermotimus Calazomenes lelke, mint Ariſtæus proconneſiuſeüs, el hagyvan teßtet gyakorta, ßok dolgokat meg mond vala, anni elmelkedeßebe levén foglalatos, hogy ellenßegitol teßte minden erzekenyßegtol el hagyatvan meg egettetet. Sab. lib. 2. cap. 6.

Pithagoras egéz eßtendeig föld alat valo barlangha halgatot, hogy embereknek jövendöbe haznalhatna, Ißeneket az ideig valo beßéde altal. Laert. lib. 6.

Chriſippus Stoicus ſokta vala mondani, ha magamat ſok ember közöt gyakorlanam, ſoha nem Philoſophalnek. Ludovi. Vives de diſciplinis.

HVSZADIK RESZE.

AZ IMADSAGNAK HASzNAIROL.

Z. Imreh Herczeg meg gyermekkoraba keves alomra magat ſoktata, eſeli utan két oratol fogva egéz virradig, David Pſalteriumat olvaſſa vala, és mindenik felet magaba elmelkedik vala, és tunyaſágáért olvaſaſába boczanatatot kér vala Iſtentol.

Didymus Alexandriai vak levén, tanuſagnac ſerelmere fel geriedven, ſünetlen valo könyörgeſi altál, oly dolgot kivana Iſtentol kit termeſet ſeránt nem czelekedhetet volna, megis nyere Iſtentol, nagy bólczeſegul annac vtánna ſokakat tánitvan (noha vak volna) az Z. Iras igaz magyarazattyara. Ruffi. lib. II. Hiſt. Eccl.

Avicenna Poganoc közöt fö Orvos Doctor, valamiker tanuſagi közöt nehez dologra akad vala, kit könyen meg nem erthetne, regel mindgyart à templomba megyen vala, imádſagi után iſmet eſtve ſokot tanuſkodara tervén, oly nagy hazonnal, hogy eyel almai közot nagy ſok nehez dolgoknac ertelmere tanitatnec. Sozanus in vita ejus.

Hor nevü Apatur ſemmit nem tudot olvaſni, egy könv akadvan kezébe Iſtennec imádkozéc és mindgyart jol el tuda olvaſni.

Z. Baſilius imádkozec Z. Ephremert Siriajért, hogy Görög nyelvet tudna, és megadatec néki.

Theodoſius iſabik Czáſár gyakorta imádkozic vala mind maganal, mind közönſeges helyen nenye jo tanitaſabol, és ezokért, nagy ſok hadakat meg győzöt, és ellenſegit Iſten meg gyalazta. Socrates lib. 7. cap. 43.

Ægiptusba Ammon nevü Apatur imádſaga altál egy iſzhonyu ſarkant kette haſitta, ki emberéket és barmokat ſokot vala el nyelni. Vgyan azon ſarkannac mérges lehelleti miat meg óletet gyermeket fel tamazta

Rophilus és Mercurialis nevü Püſpökök egy kegyetlen ſárkant ſtolaval niakon kötvén ez utánnoc vonvan, egy mely kutba vetic páranczolvan neki hogy ſoha onnat ki ne jüne.

HVSZONEGYEDIK RESZE.

AZ IMADSAGOT NEM MINDENKOR HALGATTYA MEG ISTEN.

VAndalus Arianus eretnekeknec fejedelme, Croſcus mikor Galliat puſtitana, meg ſalla lingon nevü Várost, holot Deſiderius Városbeli Püſpöc nagy ſorgalmatos gondot viſel vala, meg nyomorodot nyainac meg maradaſara, ſünetlen-is nagy aytatos könyörgeſeket teſén vala Iſtennec, annak felette Város kőfalairais fel megyen vala, könyörögven az Iſtentelen Király elöt, Város népe ſábadulaſáért, onnat viſſontag templomba be megyen vala ſokot imádſagira, holot nagy buzgo ſuból könyörege Iſtennec Városbeli népnec bünök meg boczanattyaért, de az Vr Iſten kinet jo akarattyaba mindenec helyheztetvén vadnac, tudgya vala mi volna hiveinek leg ſükſegesb, és hogy ez világi eletet az mas világi bodogſágnac kivanſagáért hatra kellyen vetni, teſti könyörgeſeknec kivanſágaért lelkit

ada nekik, hogy ne ugy czelekednec mint ök kivanyac vala, hanem min Christus példaia által meg tanultac vala, nem ugy attyam mint én akarom hanem az mint te akarod: meg vevén erövel az Városi az eretnekek, mind az keresztyeneket sok kinzasoc által meg ölek. Desiderius Püspökot templomabol Crescus eleibe vonßac, holot nagy alhatatossagal hütirol vallast tevén feje vetettetik.

Vgyan azon környükeresztyénec üldözeseben Vesontiumbeli Antidius Püspök-is martyrumságot szenvede, kinec orrát, fulet, ayakat el metzvén, annak vtana kariait labaival együt, vegezetre ezek utan feje vetetteték Sigebert. in Cronico An.

HVSZONKETÖDIK RESZE.

AZ ASZONYALATOKNAK EKESITÖ RVHAIOKROL.

Gtakorta az Aßßonyallatoc ekesitik magokat, hogy ferßiakat meg czalhaßanac.

Gen. 38 *Mint Thamar az ö Ipatol akarvan magzatokat fogadni, kinec Vra meg holt vala, özvegyseghbeli gyöz ruhaiabol ki öltözek, es fel ekesite magat, és igy czala meg Iudast Iacob Patriarchafiat, kitöl ket magzattya ßuletec.*

4 Reg. 9. *Az Istentelen Iezabel, Iehu jövetelit halvan meg kene ßemeit festekel.*

Iudit 13 *Iudith Aßßony ekes öltözeti czalak meg az hatalmas Holofernest.*

Prou. 7. *Isiunac meg czalasara keziti az aßßony ember magat.*

Nemis

Nemis oknelkül inteti az ferßu, hogy magat meg otalmazza az fel ekesitetet aßßonyallatol. Eccl. 9.

Az mely aßßonyallatok Isten elöt kedvesek akarnak lenni, nem kel magok fel czifrazasara vgyekezni.

Ester Királyné aßony mikor Asuerus Királyhoz be akara menni, nem kerese czifra köntöst avagy egyéb ekesseget: hanem ßemelye ekesseghel meg elegedek. Ester 2.

Az Vr haragyaba valo fenyegetessel mondgya vala, hogy el venne aßßonyallatoknac ekessegeket Esaias által. Esa. 3

S. Peter ü arra inti az Aßßony allatokat, hogy ne lenne külsö hajoknac ekessege, avagy aranyal valo környül vetele, avagy ruhazatoknac ekessege. 1 Pet. 3.

Editha Angliai Királyoc nemzetebül valo Apacza, mikor ßüzek közöt Kalastoromba ekesb öltözet bejarna, hogy sem mint à töb, Apaczaknac törvenye volna, meg feddetven Etheluoldus ersektol ez czifrasagáert, mond Editha, czak Isten tudgya az fel öltoztetet lelki ismeretnec titkait. Vgy itilem, hogy az arany kontös alat-ü, olyßent, és tißta elme halgat, mint à te hasadozot köntösöd alat. Ranulphus lib. 6. c. 9. in policro.

Nero Istentelen Czásár felesegé, vrahoz hasonlo czifrasagnac ektelen edenye vala, ki midön vala hova ki menne mulatni, mindenüt vranna nagy sereg ßamarokat vitet vala, hogy azoknac tejekbe magat mosna, lovait kik neki ßolgalnac vala arany patkokal patkoltattya vala. Fulgosius lib. 9. cap. 1.

Siracusabelieknec törvenyec volt, hogy egy aßßonyallatü drága ruhaba ne öltöznec, hanem ha elöszor magat, meg zeplositetetnec vallana Ferßiaknácü törvenyec vala, hogy senki nagy aru öltözetbe ne öltöznek, hanem ha faytalanaknac akarnac magokat mutatni. Cælius lib. 7. cap. 10 Antiquam lection.

Zeleucus

Zeleucus Locrenſis ily törvént ada az aſſſonyallatokrol, hogy az nemes aſſſonyallatnac czak egy ſolgalo leanyanac kellene lenni, hanem ha mikor rezeg lenne, ſem eyel Városbol kine lenne ſabad menni, hanem ha paraznac keveſni, ſem arany lánczot avagy fügöket viſelni, avagy drága öltözetek öltözni, hanem mikor teſti bün czelekedete akarna magat fel gerieszteni. Sem ferfiaknac uyait gyür ſekel meg ekeſiteni, ſem czifras öltözetet viſelni, hanem czak à végre hogy parazna termeſeteket mutatnac. Diodorus lib. 12.

Az aſſſonyallatok ſokſor ezeſſegbol még valtoztattak ruhajokat.

Diodorus lib. 3.

SEmiramis Aſiriuſoc Királynè aſſſonya tudvan, hogy nehez volna à ferfiaknac aſſſonyallat birodalmat alat elni, ferfiui ruhaba öltözet. mig kicsindedſia fel nevekednek.

Laſthenia, Mantinea, Axiothea Plato ſcholaiaba jarvan, jeczkere ferfiui ruhat veznek vala reáioc.

Phocion feleſege Vra ruhaiat viſeli vala mindenekbe, ſemmi aſſſonyallat ekeſſeget nem kiuanvan, ſem fö fedelet nem viſeluen.

Plut. in Mitridates

Hypſicratea Mitridates Király feleſege, Perſiabeli ferfiac ruhazatyokba öltözvén, feiet fel borotvaltatuan Vrat hadakba koueti vala, és ſiſakot fejebe tevén Vra mellet harczol vala, kit meg gyözvén C. Pompejus ſoha futtaba Vrat el nem hagya, vele együt akaruan elni, és halni.

Iacobus Diaconus Heliopoleos Surius Tom. 5.

Pelagia Antiochiai hires tiztatalan ſzemelynec ſemmire oly gondya nem vala mint teſte ekeſiteſere. Ez nemüdö korba magaba tervén, veſzedelmes lelki allapattyat ertuén, el vetuén minden fertelmes teſte ekeſitö ruhait, ferfiui ruhaba öltözec és nagy uadon erdoknek barlangit kereſuén Sanyaru pœnitentiat tarta, elobi gonoz eleterol.

Eugenia Romai fö tanacz Vrleanya, ferfiui ruhaba öltözec, ferfiunac tetetven magat, kalaſtoromba mene, hogy nagyob ezendeſſeget Chriſtusnac ſolgalhatna. Mar. lib. 1. cap. 2.

Marina

Marina ſüz Görög nemzet firfiui ruhaba öltözven, baratoc kalaſtromaba menvén tizta és Z. eletet uiſele mind halalaig. Volat. lib. 17.

Theodora ſüz Antiochiai Diocletianus Czáſzár ideiebe Antiochiaba bordely hazba vitetteték, hogy ott kereztyeni hutiért meg ferteztetnek, kihez egy Vitez elsöbe be menvén, mintha vetkezni akarna vele à vitéz, Theodora ruhaiat magara vevén, amaz pediglen à vitéz ruhaiat, az bordely hazbol ki megyen helyebe maraduan à vitéz. Es mikor más teſti vetekért hozzaia be ment volna, ferfiunac iſmervén lenni itilven à poganoc hogy ördöngeſſegevel czelekedte volna feie vetelre itiltetik à vitéz, aſzſzony ember ruhaba. Feie vetelekor oda futvan Theodora monda, hogy ö volna à Theodora amaz ferfui. Igy mind ketten ketten à kereztyén hütert fövetel altál Martyrumſagot ſzenvedenec. D. Amb. lib. 2. de Virginibus.

Euphroſina Alexndriabeli ſzüz hazaſſag elöt el futuan, ferfiui ruhaba öltözek és baratoc kalaſtromaba mene, holot attyais baratta lót vala Smaragduſnac neuezvén magat, harmintz hat eztendeig ſzentül viſele magat, halala oraian edés attyanac ki legyen magat meg jelente. Volat lib. 15, Antrop

Padvai aſzſzonyallatoknac ſzokaſok volt, hogy ſoha horzokbol ki nem mentenek miglen ortzaiokat be nem fednek.

Az Ægyptusbeli el ado leanyoknac nem ſzábád vala házbol ki menni, ezokon ſarut nekik nem adtanak hogy ki ne mehesſenec. Alexand. lib. 5. cap. 18.

Iulia Auguſtus Czáſzár leánya mikor nagy gazdag ekeſitö ruhaiba attya eleibe ment volna, felette igen meg haborita à Czáſzárt, másod nap ſokot ruhaiaba eleibe menvén monda Auguſtus, ez à ruha inkáb illik Auguſtus leányahoz. Monda Iulia. Ma attyam kedveért ekeſitetem magámat. tegnap feriem ſemeinec.

Poſthumia Veſta ſüzek közül egik, teſte ferteztetéſerol vadoltaték fel ekeſitetet ruhazattyaért, és batrab maga viſeleſeert, hogy ſem mint fele ſerzetes Pogán ſuzhoz illenec, kiért gonoz hireü kezdet vala

lenni, magat meg igazitvan az fó Papi rendek elót, meg hagyak neki hogy à fele maga mutogato ôltözet nelkül és hasonlo szüzec erkolczehez nem illendöczelekedetol el lenne, ki miat gonoz hirbe eshetnek. Las tób példat fol. 291. cap. 81.

HVSZON HARMADIK RESZE.

AZ BEKESEG ZENVEDESRöL.

AZ attyafiaknac egy más közöt törtint boßßuság teteleket békessegel kel el turni.

Gen. 22. *Isaac mikor attya Abraham meg akarna aldozni békessegel ßenvede.*

Gen 37. & 55. *Ioseph békessegel ßenvede attyafiaitol vôt boßßuság teteleket, kit annac utánna magok-is meg ismervén, jo akartbol nekik meg boczáta, annak felete vigaztala oket Isten akarattyaval.*

Num. 12 *Moyses mindenekrol el feletkezec kikel zidalmaztatot vala hugatol Mariatul, nyavalyaiat látvan, imádkozek Istennek meg gyogulasaért.*

1. Reg: 15 *Nagy bekesegel ßenvede David Király fiatol valo kergetesét, sót halvan halalat keservesen sirta.*

Tob 2. *Tobias békesegel ßenvede ronkonsagi, és felesege ßidalmazasat:*

Az ßolgak Vroktol vöt boßßusagteteleket békesegel ßenvedgyek.

2 Reg. 16. *MIphiboseth békesegel ßenvede mikor attyatol marat joßágat David Király arulasáért adta volna ßolgaianak.*

Az

Az harom ifiu Nabugodonozor sententiaiat békessegel ßenvede. Dan. 3

Az Vrak és egy hazi emberek mikor ßolgajoktol avagy álatok valoktol boßßuságal illetetnek békessegel kel ßenvedni.

MOyses Propheta Izrael fiainak ellene valo morgasiért, tamadasiért meg nem haborodék, sót Aaron Papnac paránczola hogy erettek imádkoznec. Num. 16

Sara aßony békessegel ßenvede ßolgalo léányanak oknélkül valo zidalmazasat. Tob. 3.

Békesseggel kel ßenvedni Istentöl boczátator ostorokat.

TObias vaksagat békessegel ßenvede. Tob. 2. & 3.

Nagy békesseg ßenvedesnek tuköre lön Z Iob, ki mind joßágat, mind fiait elveztvén, annak felette maga testebeis ßornyü gyötrelmeket ßenvedvén, zugolodasnélkül beßélle baratival. Iob. 2 & 3.

Nagy békessegnek ßenvedeset mutata, az harom ifiu mikor az eghö keménczebe vettetenek. Dan. 3.

Az vén Eleazaris kit Anthiochus Király soc gyötrelmek altal meg ölete, Isten törvenyenek megh tartasaért. 2 Mac. 6

Hasonloképpen az het atyafiak is annyokal legyetembe ßörnyü halálokat ßenvedvén az igassagért. 2 Mac. 7.

Az békessęg ßenvedeknek nem kel meg állani boßßuiokat.

SAul nem engede meg ôletni azokat kiköket ßidalmaztac vala. 3 Reg. 11

Eliseus Propheta nem engede meg öletetni az Siriabelieket kik az ö fogságara jöttenek vala, hanem inkáb jol tartata és vgyboczatata el. 4 Reg. 6.

Nem czak meg nem kel embernek torlany rayta tot boßßuſágot, hánem ſűbŏl meg is kel boczatani.

Matt. 18

MIkor Peter kerdene Ieſustol, hanyßor kellene fele barattya vetket meg boczátani, ha hetßere? monda Ieſus, nem mondom hetßer, hánem hetven hetßer.

Az békeſſegnek ſenvedeſe, és álazatos feleiet nagy háßnothoz embernek.

Pro. 15.

AZ lagy beſzéd meg töri az haragot.

1 Reg. 25

David Nabal bolond feleletibe meg haborodot vala, de feleſegi álazatos beßédebe megh enyhitetek.

Iudic. 8

Efraim fiai Eyedonnal feddődvén, megh enyhitetenek ſép ſova által.

3 Reg, 12

Ha Roboam czendez feleletet adot volna Izrael fiai könyörgeſere, tiz nemzetſege Iacobnac el nem ſákadot volna tőle.

Bekeſſęg ſenvedeſnek Peldaia.

Luc. 4
Ioan. 8

AZ mi Vrunk peldáia altal intettetünk à békeſſęg ſenvedeſre ſokſor noha ſenvedeſre jot vala, mind az által el allot az ſidok duhoſſegek elől.

Matt. 27
Mar, 14

Nagy békeſſeg ſenvedeſnek Peldáiat mutata kerezt fan valo, ſenvedeſeknek-is ſörnyű kiniai közőt, ſok ellene valo ſidalmokat atkokat, és karomlaſokat békeſſegel ſenvede ſenkit nem fenyegetet.

Z. Marton Püſpők ſámaron ülven, utaba egy néhany lovagot elől talal kiknec lovok, ſokatlan ſamar tekintetibe megyedven, nagy hanikodus miat ki vetetek vrokat mergekbol, ez tőrtinetbol raitoc eſet gyalazatért az ſamar miat Z. Marton nagy ektelen ſidalmazaſockal illetetek,

De ki tőltőt boßßuſág tetelek vtán louok hatara fel fordulvan, ſemmiokon lovok helyekbol ki nem inditathatanac Z. Marton ellen valo veteteket mikor bizonyoſon ezekbe vöttek volna, boczanatot kerenek tőle, meg-ü engede kegyes ſokaſa ſerént, és aldaſt vetvén reaiok, bekeſſegel el menenek.

Z. Benedek Apaturt, Florentinus nevü egyhaziember mikor irigyſeghol etetes altal el akarna vezteni, néki küldőt kenyerbe merget elegitvén ſemmit nem ſola, az Pap ſolgainac kik az kenyéret hoztac vala. Paranczola egy hollonak hogy az kenyéret orrába fel venne, és oda vinne holot ſenki ne illethetne, kit nagy engedelmeſen fel vön és el viue.

Vgyan azon Iſtentelen Florentinus latvan hogy az ő alattomba valo ügyekezetibe elö nem mehetne. Sok tiztatalan ſemelt külde kalaſtormaba, és annac kertibe, hogy azoknac fertelmes czelekedetet miat Z. Benedek ſerzetes tánitvanit faytalanſagra inditathatna. Latvan Z. Benedek hogy tánitvanynac ſuvok meg ſebeſitetnek ha enni gonoſſág közőt maradnanac, el meve az kalaſtorombol minden tanitvanival együt mas helyre. Florentius ezt értven nagy örömel házahoz menvén pavimontomra le eſik és ſornyű halállal meg hal. Halvan ily Iſtennec boßßu állaſát Florentiuſon Maurus nevü tánitvanya, nagy örömbe kezde lenni, de meg feddetek Z. Benedektol Chriſtus tanito peldaia altál, ki azt mondgya tanitvaninac ſereſſetek ellenſegteket, és jot czelekedgyetek azockal kik tükőket gyülölnek. Greg. Dia. lib. 2. cap. 7.

Z. Chriſtoph martyr eletébe olvaſſuk, hogy mikor Samiai tiztartotol fogſágaba nyakon veretet volna mondotta legyén; ha kerezţyén nem volnek viſzſza ütnem. Surius. Tomo. 4.

Agilius Z. Columbanus tánitvanya utaba találá egy embert, ki ellene tamadván fegyveret ki rantya kezе azon ſzempillantasba meg ſzarada. Ez vetket meg iſmervén könyörge Agiliusnac hogy kezе meg gyogitatnek, kit nagy ſzeretettel meg czelekedec Agilius meg-ü gyogittaték. Greg. Dia.

Libertinus baratot, Fundaba lako Apatur mikor labai alat valo ßokel arczul verte volna, ily ektelen czelekedetért lelki attya elöt czak fohazkodaſt ſem mutata, hánem nagy czendezſegel Cellaczkaiaba be menvén imádkozék. Maſod nap Prioltol bizonyos dolgokért városba kildetevén Apaturhoz megyen ki menetelire valo ßábadſágért. Itilven az Apatur magába hogy az ö vereſegeért akárna ki menni, kérdi mi okbol akárna Városba menni, tiztit jelentven Prior paránczolattya ßerént, kinec nagy békeſſeg ßenvedeſen czudalkozék az Apatur, és elötte terdre eſék, boczánatot kervén modnélkül valo vereſegeér: Ezek után ki menvén az Városba ſok iſmert emberi kerdik mi lelte volna fel dagadot, és meg keküt orczáiat: mond Libertinus, lab alat valo ßekbe ütközem, nem akárvan elötte jaroianac ektelen czelekedetit hirdetni. Marul. Greg. Dia. lib. cap. 2.

Pál Apatur ſok vendég baratockal azon kövül-ü maga alat valo ßerzetes atyafiak együt ebelvén, egy iſiu tünitvanyat arczul czapia, ugy hogy az egéz le ult ſokaſſág meg hallana, ezokért hogy keſöbeden hozza volna el az etket: kit az iſiu nagy alhatatoſſon és czendez ßüvel ßenvede, vig orczával lelki attya elöt alla kinec nagy békeſſeg ßenvedeſet mindnyáian czudalaka, jo példa adaſaval epiteténec. Ezt czelekede az Apatur mindnec láttara, és hallatara, hogy minemü békeſſeg ßenvedö volna ez iſiaczka példaiokra ezekbe vennek.

Paphnutius Apatur iſiuſágaba Scithioticai puztába egy kalaſtromba lakván. Szerzetes baratoc közöt, azok közül egik nágy ellene valo irigyſégre inditaték, hon nem letebe Paphnutius cellaiaba reiti könyvet. Ki nagy panazt tön templombeli hala ádaſſoc után az egéz ßerzetti atyak elöt, hogy az ö könyvet valaki el lopta volna. Halvan az atyac közötök ilyßokatlan dolognac eſetit, mindnyaian czudalkozanac. Mond ezti közöt ez irigy ßerzetes, minden ßerzetes baratnac hanyataſſek fel cellaiaba valo ez közi à Paphnutius kamaraiat-ü fel hanyatvan koſtrokalat kit ßokat ßerént köt vala meg talályac. Kit elö vivén közönſeges gyülekezetekbe, és nyilvan valo bizonyſágoc altál Paphnutiura bizonitvan, hogy cellaiaba talaltatot legyén, ſem tagadhata, ſem vallaſt rola nem tön,

hanem

hanem büntetéſeért pœnitentiat kére, fel menvén azért hazaczkaiaba nagy keſerves ſiraſt tön rayta tot gyalazatért, és két hetig böytöle imadſagaval és ſiraſaval együt. Ez után az egyhaz aytaia elöt földre le borulvan boczanatot kére az atyaktol artatlan voltara. Azonba az boßßu allo hatalmu felség az irigy ßerzeteſt ſatan hatalmaba vete, hogy ez alatomba czelekedet gonoſſagaért gyötrötetnek. Kit nagy ſok ideig gyötörven ſemmi modon tőle meg nem ßabaditathatek, hanem czak Paphnutius imadſága altal, igy adata meg Iſten ez Z. eletü iſiunac tiztéſſeget. Caſsian. Coll. 18. cap. 15.

Eulogius egy hazi ember, egy meg nyomorodot bel pokloſt hazába vivén, maga ad vala néki eledelt, tizenöt eztendeig nagy békeſſeg ßenvedeſſel: kitöl oknélkül gyakorta ektelenül ßidalmaztatik vala, ily halaadatlanſagat tovab nem ſzenvedhetvén, megyen Z. Antalboz tánaczot kerni, mit kelleſſek ez ſzenvedhetetlen beteg emberrel czelekedni. Mond Z. Antai vary egy keveſet hogy mind te kegyes el kezdet dolgodban jutalmad veheſſed, amaz-ü hogy halaadatlanſagat meg iſmerheſſe, hogy lelki veſzedelmetol meg tartataſſek. Ezek meg levén Eulogius negyven nap mulva, ez világbol ki mulek, az belpokloſis hármad nap mulva megh hala. Palladius Hiſt. 26.

Z. Alexius Romabeli ſő ember gyermeke, minec utánna attya hazat elſő menyegzöie napian el hatta volna, és Siriaba budoſot volna, holot tizenhet eztendeig küldulaſaval elt vala ſamaru eletbe, vizza jüven iſmeretlen atyahazahoz mint ſzegény küldus arnyekoczka ala be fogattatik, holot még tizenhet eztendeig attya ſzolgaitol ſzörnyü ſzidalmat nagy gyalazattal együt ſzenvette. Ezek után halalahoz közelgetvén, meg iria minden budoſaſat és ki legyén meg jelent, kinec nagy békeſſeg ſzenvedeſet, és Zent életet ſoc czudac altál meg jelente Iſten. Metaphraſtes.

Remete Pál ki együgyünec nevezetic, mikor hazaſſágba elne ez vilag ſzokaſa ſzerént, feleſeget paraznaſágba tapaztalvan, mindgyart el hadgya, és puztaba menvén Zent Antal ſzerzetes tanitvani kö-

zé ſamal-

ze ſzamaltatec, ki kezet feleſege, és parazna ferfiu veretol meg tartoztata, ſzantalan ſoc czudakat czelekedek puztaba laktaba. Pallad. Hiſt. 28. & Hiſt. Tripar. lib. 2. cap. 11.

Macharius Alexandriabeli Scithiotica, puzta helyen valo lakasaba törtinetböl egy vere ſzipo zunyogot teſten mikor meg nyomot volna, oly nagy hanatba kezde lenni, ezert az keves türhetetlenſegeért, hogy hat holnapig mezitelen jara à puztaba hogy ki egy zunyognac czipeſet békeſſegel nem ſzenvedhette vala, ſoc ezer zunyognac czipeſet ſzenvedne. In vitis Pat.

Caſsianus iria egy vén remeteröl ki midön egy-ſer Alexandriaba ment volna ſok poganoktol környül vetetetvén, mondanac néki. A te Chriſtus Iſtened mi czudat czelekedet. Mond az Remete azt hogy az mely boſſuſágal engemet illettek ſöt még ennelis nagyobat békeſſegel ſenvedgyek.

Tob. 3 Sara Raguel leanya mikor ſolgalo leanyatol ſidalmaztatnac ſemebe, felſö hazaczkaiaba fel menvén Iſtenhez fohazkodéc és ſiraſſal könyorge.

Canaan földeböl valo aſzſzony állatnac békeſſeg ſzenvedeſe leanyanac meg gyogyulaſat niért Chriſtuſtol.

Euphiax nevü ſüz, ſzerzetes tarſatol kitöl ſoc ſzidalmat méltatlan ſzenvedet vala, mintha mindenekbe bünös volna terdre eſven elötte, boczanatot ker vala töle, ſöt könyörge eretre az fejedelem aſzſzony elöttis, hogy meg ne büntetetnek. In vit. Pet.

1 Cor. 14 Z. Paula Romai fö özvegy aſzonyallat, noha mindenektol ragalmaztatnec, és ſzidalmaztatnec, ugy mint ki böczülhetetlen joſzagat Chriſtuſért el hatta vala, fel nem haboritathatec. ki mikor bolondnac mondatatik monda: Czudai vagyunc ez világnac az Angyaloknac, és az embereknec, mi bolondok à Chriſtuſért. D. Hyeron. In Epitaph. Paulæ.

Z. Erſebet aſzſzony Vra holta vtan minec utánna joſzágat ſzegények közi oztotta volna magatis ſzolgalattyokra adta volna tellyeſſegel, egy

goros palaczkan menven ki mellet nagy fertos moczolia vala, elöl találvan ott egy aſſonyallatot kinel nagy ſoc jot töt vala régen, ez Z. Erſebethez erkezven palorol à ſarba tazittya, honnat nagy ferteztetve ki jüven, czak nevetſegel mulata, örülven még azoktol-is meg utaltatni kickel jot czelekedet vala. Conrad. Contion.

Caſsianus iria egy fö nemes Alexandriabeli aſſonyalatrol, ki Athanaſius Puſpokhöz menvén, hogy egyet kerne az aſſonyalatok közül kiket tartánac vala közönſeges anya ſentegyhaznac jövedelmebol, ki vele jol czelekednek. Ki annak kereſere egy jeles és Iſtenfelö aſſonyallatot ada Athanaſius: De nem ſok üdö mulva nagy pánaſolkodaſal monda: hogy nem kedre ſerint valo aſſonyt adot volna néki. Viſſza külde és egy nehez erkölczüt küldenek hozza; kinec mikor nagy kegyeſen kezdet volna ſolgalni, ezà fo aſſonyalat, ſoha kedvet nem talalta vala, ſöt jo tetcért zidalmazta és atkozza vala, à mellet megis veri vala. Athanaſiushoz menvén nagy hala adaſſal közöne, hogy immár kedve ſerént valo özvegyre talált volna, kinec gonozért jot tudna adni, boſſuſág tetelert jo czelekedetet. Caſſ Collat. 18. cap. 14.

HVSZON NEGYEDIK RESZE.

AZ SZEGENYSEGRöL ES SZüKöLKöDESROL.

AZ lelki ſegenyeknec ſemmi tulaydonoknac nem kel lenni. Kinec jeles példáiat régen Iacob Patriarcha mutata.

Ki mikor Eſau elöt budoſnek, czak egyedül, egy bottyaval mene altal az Iordan vizen labanhoz ſolgalni, ſolgalkul, és utyaba nyugodni akárvan, követ tön feie ala. Gen. 28

Exod. 3. *Morſes Propheta Ægiptusbol valo ki futaſaba Iethro Ipa juhait örizi vala à puztaba, mert ő magának nem vala juha.*

Ier. 35. *Rechab fiainac, nem vala ſem Varoſoc, ſem faluiok, ſem hazok, hanem Sator alat lakvac vala.*

Matt. 19. *Monda Ieſus az ifiunac. Ha tökelletes akarz lenni, menyel és adgy el mindeneket à mid vagyon, és ad az ſegényeknek.*

Act. 4. *Az Apoſtoloc idejebe mindenec köz vala az kereztyénekvel.*

Act. 3. *Monda Z. Peter az ſanta embernec, aranyam és ezüſtöm ninczen à min vagyon azt néked adom, az Ieſus neve be kel fel és jary.*

Act. 20. *Monda Z. Pál az Achiai kereztyén atyafiaknac, ſenki aranyat, ezüſtet, és ruhaiat nem kivantam.*

Az lelki ſegényeknek, keveſſel kel meg elégedni.

Ruth. 2. *Ruth keveſſel él vala mikor czak az aratáſtol maradot hulladekot ſzedi vala fel.*

3 Reg. 17 *Igen keveſſel eri vala meg Illyes Propheta, Iezabel elöt valo hudoſaſaba, mikor Sarepta Varosbeli özvegy aſſonyallatol, egy falat kenyéret, és kiczin vizet kér vala.*

4 Reg. 4. *Az Prophetaknac fiai ſegenyül élnek vala, mert czak keves kenyéret, és pepet eſznek vala.*

Z. Pal pedigien batran mondgya ehéztünk és ſomjuhoztunk.

Szegényſegnek nemes példaia az mi Vrunk Chriſtuſunk.

Luc. 2. *AZ hatalmaſſagnac Vra ſegény anyatol ſületetik, ſegény Aczlol tartatatik, ſegyén helyen fekzik hitvan poztoba takartatik, ſegeny aldozattal vitetik attya eleibe à templomba, ket galambal, avagy egy bokor görliczevel.*

Iohan. 2. *Szegény menyegzőbe hivattatik, holot borokel fogyot vala,*
Luc. 9. *Hova feiet haytana nyugodalomra, nem találá.*
Matt. 4. *Szegény és együgyű tánitvani valánac.*

Matt. 27. *A kereztnec kinyaba, mezitelen füget, és meg holt, idegen ember koporſoiaba temetetet holta után.*

Az lelki ſegények fel magaztaltatnak mind ez világon mind az maſikon.

1 Reg. 10 *SAul ezak másod magával el tevelyedet attya ſámarit keresven Iſrael fiai közül leg kiſſebik nemzet, Királyſagra valaztaték Iſtentol.*

1 Reg. 16 17 *David Iſai fiai közül leg kiſſeb és el vetetteb, Királyſagra kenetik Samuel Propheratol.*

Ier. 39. *Enek jelenſegre Nabugodonozor Izrael fiai közül gazdagbakat levagata avagy rabſágra vitete, meg hagyvan az ſegényeket.*

Matt. 5. *Az bodogságok közül leg elöl neveztetik Chriſtustol, az lelki ſegényſeg.*

Matt. 19. Luc. 18. *Czuda igiretet tön Ieſus azoknac kik joſagokat el hadgyak az ö nevébe, it ez világon ſáz annit, az mas világon örök eletet.*

Luc. 16. *Az ſegény lázar lelke holta után, az Angyaloktol Abraham kölelebe vitetik.*

Luc. 14. *Ennek nagy bizonſagara Ieſus pelda beſéde altal az ſegények és erötlenek, ſantak és vakok az Király ember menyegzöibe hivatatnak.*

Abraham remetenek Ægiptusba mi fogyatkozaſa lön, noha be ſegezet cellaczkaba laknek, kinek egy tálaczkainal töb nem vala, Ciliciam imegnel, és laſnac kontöſenel, ki ötven eztendeig igy elt, ugy hogy ſoha tobet ſem kivánt volna Attya joſagat tavül letebe ki rea maradot vala, paránczola hogy ſegényeknek oztánac kiból czak egy fillyért ſem engede

hogy hozzáia hoznanac. Ki nagy ßegénysegbe senki gazdagsagat nem kivanta, nagy gazdagsagaba mindeneket el oztot. Effrem in vita Patrum.

Mennas Remetenek Samnitum tartomanyaba, keves kosar meheczkeienel töb nem vala, kivel eletét taplalna. Kihez egy longobardus tolvai menvén mehet fel vere, noha intetetnec hogy ne hantana. De mint Esaias mondgya, Iay ki prædale, nem de teis nem prædaltatole, mindgyárt Isten ez feslet erkölczü latrot az sathannac ada hogy gyótrene. Kinec latvan Mennas gyötrelmet ßanakodvan rayta inkáb akarta volna hogy mehe se lót volna, hogy sem mint ily gonoz ellenseg kezébe akadot volna gonoz akaroia. Ki magaba vegezte vala hogy eletébe semmit ne birna, közel valo falubeliec kiket lelki dolgokra tanit vala, kenyéret hozvan táplalyac vala. Greg. Dial. lib. 3. cap. 26.

Vgyan ezen ßegény Remeterol iriac, hogy Palczaiaval kihez vénsegebe jarvan ßokot vala tamazkodni el kergeti vala meheitol à medvet.

Hillarion Apaturat mikor etzaka à tolvaioc keresnec, hogy hazaczkaiat fel vernec, egéz etzaka budosvan idestova nagy faratsagal meg nem találac, nohajol tudnac hol laknec. Meg virradvan kórnyul veßic veletlenül, nagy batorsagal közötöc alvan, mondanac neki. Mit czelekednel te ifiu ha az tolvaioc read ütnenec? mond Hillarion. Mezitalen nem fel à tolvaitol. Azoc vißontag mondánac, ha eleted veßedelembe forgana? Mond Hillarion, atol sem fel az ki mindenkor kéz à halálra. Ezeket halvan, az ifiunac, czudalac nagy alhatatossagat, és Isten be valo nagy hütit, meg nallac neki ellene valo ügyekezeteket, és miképpen eyel budostanac legyén, kinec foztasara jöttenec vala, és rettentesere á tol boczanatot, kérnec kit megh nyerven töle békesseggel el mennec. D. Hyeroni.

Ezen Z. Hillarion Sicilia orßágba tanitvanyaval együt haioiabol ki ßalvan, mikor semmie egyebe nem volna Evangeliomi könyvenel kit maga irt vala, akarvan adni azt haio börert, látvan à haios hogy raitoc valonal és az konjvenel semmi egyebek nem volna, azt sem akara tole el venni az haios mester.

Es noha ßegény Hillarionnak semmie nem volna, mind az altal ßegény eletébe semmi fogyatkozasa nem vala. Siciliaba egy reytek barlangba lakik vala, onnat ki jüven bizonyos üdöbe, és fat ßedegetven el adgya vala, hogy annac az arraval eledelt vehetne. Ez czelekedeti vtán erdemle hallasat Z. David mondasanac. Miért hogy kezed munkaiat ezed bodog vagy. Felette igen utalvan azokat à ßerzeteseket, kiknec bizodalmoc nem latatik vala lenni Isten gondviselesebe, jövendöre valo gyüytemenyekbe, költsegekröl és ruhazatokra ßorgalmatosoc levén, melyek nem feletteb ßüksegesec, mint ha az Isten ßolgainac ßüksegekre valo nem adatatnec, holot ez alnac világ ßolgainac semmi ßuksegec ninczen. Idem. Ps. 127.

Egy az ßerzetes attyafiac közül, kinec gondviselese ala adatot vala az kerti gyümölczoknec beßedese, feletteb valo ßorgalmatos levén kerti vetemenyec körül, kiböl penztis gyuitot vala. Ezt Hillarion el vete tarsasagi közül. Ez egy üdö mulva meg akarvan engeztelni Hillariont, az attyafiaknac egy néhany kotes nyers bagoly borsot külde, kit mikor Hillarion eleibe töttenec volna tánitvani, felette nagy büzit erze az bagoly borsonac, mondvan, à ki ezt küldette annac fösvenysege doglot meg az bagoly borsoba. Kit elöle el vetvén monda: még az oktalan allatoc sem ennec meg ezt az meg doglot eledelt, ugy-is tórtinec az mint monda: mert mihelt az borso köteleket jazolyokba vetéc, nem czak meg nem euek, de nagy bôgesel feieket el forditvan töle jazoltol nagy busulva ki menvén paytaioc aytatat ki tôrec, mint ha nagy veresegek altal uzetettenec volna ki az istalobol.

Ezen Z. Hillarion nyoltzvan eztendös koraba halalához kezülvén, ily testamentomat ir egy tanitvanyanac. Az én gazdagsagimnac örökösseve tezlec az pedig vala Evangeliom, sate modra czinált ruhaia czuklyáia, és rouid palastoczkaia.

Alexius fö Romai Vrfi titkon attya hirenélkül Siriaba budosik, örülvén, és vigadvan azon hogy attya ßolgaitol meg nem ismertetet volna, kiket vtánna küldot vala, sót alamisnatis attanac néki mint ßarándoc jaronac. Czak náprol napra kuldulasaual él vala, hany etelitol az náp meg marad vala, ßegényeknec ozta, nem gondolvan holnapi ßüksegiröl. Ily

esetnec modgyaval taplaluán mágat Siriaba tizenhet eztendeig Romaba viszszá jüven, attya hazahoz ismeretlenül tervén, nagyob ßegénysegbe éle hogy sem mint idegen nemzetec közöt, kuldus ruhába ßállast tartvan, attya hazanal meg tizenhet eztendeig ki holta elöt egy czedulaczkába meg ira, ki legyén mikor halua fekünnik az czedulat meg olvasván, attya illi halhatatlan Z. életen fianac czudalkozéc egéz Roma Városával együt, ki világi vraságnal el vetet és meg nyomorodot eletet, nagyobnac boczülöte legyén, menyorßágnac örök lako helyeért Surius Tom. 4.

Z. Ferencz hásonlo ßegénysegnec ßerelmenec követesere gerieztetvén, sem attya uldozesebe, se attyafiai czufolasaval, és neveteseval nem gondola, mezitelen Christusat, mezitelen kôuete. Ki egy Romabeli utába elöl találvan egy ßegény kuldust ruháiat ruhaiaval valtoztata, kuldusoc közibe üle, és az nap vélek együt kuldula.

Ki noha minden napi kuldulasaval elne és nagy ßegénysegbe, mind az altal ha nalanal ßegényebet lát vala, banya vala hogy ßegénysegbe attol meg gyözetetnec, aßonyanac nevezvén à ßegénysegeт.

Mikor aztalánal ßerzetes attyafiaival együt ülne, és az aztalhoz valo olvasasba hullotta volna Bodog aßony Bethlehembe menetelibe valo nyomorult ßállasat, mindgyárt fel kelven aztalatol földre üle, mondvan. En nékem kelle ülnöm bünös embernec, és roznac aztalnal? holot Isten ßulo ßüz Marianac helye nem volt az vendég fogadoba? holt ez világnac teremptöie és Vra, az Istaloba ßuletet, jazoliba fekütetet? ezeket mondvan nagy fohazkodassal eue kenyéret à földön ültebe.

Vgyan ezen Z. Ferencz mikor Vrac és fejedelmec aztalahoz hivatatik valo, soha aztalokhoz nem ment, hanem elob az ßomßedoknal egy néhány darab kenyéret kuldul uala, kit az után nagy vigyan ßokot uala meg enni az aztalnal.

Romába Hostiensis Cardinal, ki annac utánna Honorius nevezetü Papa lön, panaßolkodék aztala felet, hogy gyalazatot czelekedet volna aztalan. Mond Z. Ferencz, sôt ezzel te néked nagy tiztezseget tötteni, holot ez czelekedettel nagyob Vrat te náladnal tiztelnem. Ez én nálam bizonyos dolog, hogy ezt az Király méltoságot semmiképpen hatra nem vetem ez hámis gazdagságnac rövid ideig engettetet tekintetyért.

Ez ßegény életnec böczületes méltosaga felöl, igy ßol Nazianzenus. Szegény életnec követeset gyalazatal ßemünkre vetik. En pediglen azt mondom, hogy ez ßegényseg engemet nem czak diczekedöie, hánem kérkedekenye-is teßen. Holot énnekem láttatnac ellensegim azt hánni ßememre, hogy annac nyomdokit követem, az ki mi erettünk ßegénnye lôt, holot gazdag volna. Vay ha ki öltózhetnem è pozto ruhábolis, kivel környül vetettetem, hogy mezitelen valhatnam meg ez világi tövissek közül, kik meg tartoztattac és viszsza hijak az Istenhez menoket, öromest meg czelekednem.

Z. Ersebeth aßony Magyar Orßág Királya léánya, Mikor Vra Turingyabeli feiedelem házabol ki megyén vala, ßolgalo leány közöt, nagy ala valo ruhazatba jar vala, ezel ßegéneknec akárvan kôvetöie lenni, magába mondvan: Ha az irgalmas Isten mas életemnek modgyat rendelne, ennel külömb öltözetbe nem jarnek. Mikor pediglen templomba Prædicatio hallassára megyen vala, ßegény renden valo aszonyallatoc közi ül vala. Vra halála vtán mindeneket el ada, és szegényeknek ozta. Annak utánna vendég fogado házat czinaltatvan, sok szegényeket gyüytvén, azoknac magat szolgalattyara ada. Ki mikor attyatol magyar országba hivatatnek, inkáb akara szegényekel együt szegény életet viselni, hogy sem mint országaba viszsza menni.

Pogánoknak Példai.

Aristides fö Athenasbeli Vr, oly nagy szegénysegbe él vala, hogy szakadozot ruhába jarna, éhseget és hideget nagy sokzor szenvedne hazanal. Ennek attyafia felette gazdag levén, Athenasbeli tánacz elöt Perelvén ellenkezö feltöl pirongattatot, hogy Aristidest ily fö ember attyafiat nem segitene. Ezt ertvén az törvény szekbe ülö birak, nem keves idegenseget torvénye kôzt mutatanak Calliashoz, kiert Callias Aristedeshez menvén bizonysagul kére, hogy ez gyalazatatnak el törlesere menne à tánacz eleibe, jelentvén meni sokszor tóle küldetet pénzt és gazdagságot nem akarta volna el venni, mondvan azt, hogy ô az ô szegénysegébe inkáb diczekednek, hogy sem mint Callias az ô gazdagságaba, kinek bizonyság tetelit halvan az szek ülö birak, senki az jelen leuok kozül, oly ertelemel

tánaczbol ki nem ment, ki inkáb nem kivánna Aristides ßegényseget ily ügyekezettel, hogy sem mint Callias gazdagságat.

Diogenes Cinicus ßegénysege mindeneknel nyilvan vagyon, kinec kádba valo lakasához Királyok ßoktanac vala menni, bodognac itilvén Alexander Diogenes ßegény allapattyat, hogy sem mint az ö hatalmas földi Vraságat. Egyßer Alexanderhozza menvén, mond néki keri kerót tőlem, mond Diogenes ne tegy ennekem arnyekot. Ezen Diogenesnek mond Alexander. En vagyoc Alexander Király, mond néki Diogenes. En pediglen Diogenes eb.

Crates Philosophus el hagya minden joßágat, hogy magánac abol diczirétet venne, egyedül valo lákasára nagy magas helyet valazta, és kiáltya vala mindenek hallattyara, Crates Cratest ßábadságal meg ajándékozza. Mely sententiat Aranyßaiu Z. Ianos be hoz, az ßerzetes életnek ßidalmazoi ellen: Egy be vetven előßor, Platot Dionisius Tyranussal. Socrates Archelaussal, Diogenest Alexanderrel: Kiket az ßegényseg sockal méltosagosba töt hogy sem mint azokat nagy országi birodalmok. Vgyan ottan Példaiul hozza be Thebasbeli Epaminondast ki fo had viselő fejedelmek levén, mikor hivattatnek az tanácznak gyülekezetibe, és nem mehetne, mivel hogy ruhajat ackor mosta volna meg, mas ruhája nem levén, kibe ily hatalmas tanácz eleibe tiztessegel mehetne.

Antigonus Florentiai fö ember, minden joszágat szegényekre oztvan, oly nagy szegénysegre juta, hogy temetesere valo költsege nem talaltatnek.

Lamachus oly szegény volt, hogy vala meniszer Athenasbeliek fejedelemsegre valaztottak pénzt szedtenek közöttok ruhaiara és solyajara, Plut. in Nicea.

Aristides kiröl ez elöt-is emlekezetet tök oly szegény volt, noha Athenasbelieket nagy ezevel birta, és igazgatta fejedelmek levén: hogy holta vtán szükseges temetesere valo költsege nem találtatot hazanal.

Epaminondas Thebasbelieknek sót nagyob részere Görög birodalomnak fejedelme leven egy öltö ruhaianal tobet nem tartot, kinek jeles hireért neveért, és vele valo ismeretsegeért Persiai Király nagy summa arányat küldvén el nem veszi. Ravis.

Romabeli Ælius nemzetsegi oly szegények voltanak először, hogy tizenhet atyafiak egy házba laktanak, és egy szantoföldet birtának. Ravis.

Paulus Æmilius ki ligurokat meg gyözte, és Perseus Macedonia Királt meg verte egéz hadával, oly ßegény volt hogy holta utan el kelletet adni joßágat, hogy ßokasoc ßerént valo fo Vraknac és fejedelmeknec tiztesseges temetese lehetne.

Menemus Agrippa-is ki sabinusoc ereiet meg rontvan Triumphalt győzödelmessen, ßegénysege miat kellettetet Romabeli nép közöt ado vetni hogy tiztessegel temetetnec, holot hazánal semmit nem taltanac.

Hásonlo képpen publicola Valeriusnac temetesere valo költsege hazanal nem volt. Livius

Marcus Pompilius Andronicusnak nagy ßegénysege miat, kelletek el adni maga irt könyvet ez világon tortint dolgokrol, tizen hat ezer pénzen.

Plautus Comedia iro Poeta oly ßegény volt, hogy kezi molnot forgatot fizetesért, kibol testi taplalására valo eledelt ßerzene, mikor munkaiatol üressege volt verseket irt.

Horatius nagy ßegénysege miat, inditatot vers irásra mint ö maga bizonysagot teszen. Et laus & fundi Paupertas impulit audax, ut versus facerem. Lib. 2. Ep.

Irus felette ßegény ember volt, kiröl példa beßéd költ, Irus gazdagsagaval bir, az az igen ßegény.

HVSZONŐTŐDIK RESZE.

AZ BEKESEGRŐL.

ISTEN elöt felette igen kedves az emberek közöt valo egyésseg, és békesseg.

Kinec nagy példaiaért nem akara Isten David jo akarattyat kedvesen venni, mikor az Vr nevere templomot akara epiteni, miért hogy sok verontot vala, hanem Salamon altal ki békessegesnek hivattatik. 3 Reg. 5. & 6.

Az Vr Isten az békessęges ßüvet ßereti, és ába lákozik.

ENnek peldaiaba mutattaték Illyes Prophetanac hogy az Vr Isten nem nagy indulasba, sem kö esobe, hanem vékony suvoltesbe mutata magat. 3 Reg. 19 v. 11.

Christus idvezitönknekis ßuletesebe, ez Vrnak békesseg ßeretese, Angyaloc altal hirdeteték. Luc. 2

Vgyan ezen békesseget Apostolinak-is paranczola hogy prædikalanac. Luc. 10.

Ezent ajánla à tanitvanyoknak-is, hogy egy mas közöt meg tartanac. Ioan. 13

Fel tamadása utánis ezen békessegel kößöne be tanitványhoz. Ioan. 21. Luc. 24.

Kiknek ellensęgek vagyon kiváltképpen ha nagyobnak naloknal békessęget kel tölök kerni.

ABimelech meg bekelek Isaackal, kit látvan hogy minden dolgaiba ßerenczes volna, nem akara véle veßekedni el mulando dolgokért. Gen. 26

Halvan az Gabaonitak mit Iosve czelekedet volna Ierichoval, meg távul letébe békesseget akaranac véle tartani. Iosue. 9

Ionatas követeket külde Bachideshez, hogy békesseget ßerzene véle, noha Iudas az o attyafia az o hadatol oletetet volna meg. 1 Mac. 9

Demeter Király levelet küld Iudashoz hogy békesseget tartananac egy mashoz. 1 Mac. 11

Az emberek közt valo békessęg ßerzesnek nagy ezköze az engedelmessęg, auagy fele barattya dühösęgenek el távoztatasa.

MInt Iacob Patriarcha Esau elöt el budosek idegen földre, hogy ellene valo gonoz ugyekezeti tavol letebe meg enyhitetnek. Gen. 27

Phinees és tob Izrael fiai közül boczatatot követek Ruben nemzetsegehez küldetetvén, ßép beßédeckel ellenec valo haragyokat meg enyhitek. Iosve 22

Az attyafiui békessęgnek sok fele ellensegi vadnak.

AZ irigyseg, mint Ioseph attyafiai, irigykedven Iosephre, nem ßolhatnac vala néki bekessegesen. Gen. 37

Az fösvenyseg, nagy viszsza vonasnac lôt vala oka, Abraham Paßtori közöt, és Loth paßtori kozot. Gen. 13

Hasonlo egyenetlenseg tamada Isaac közöt kutaknac el vetelyért, és ßomßedok közöt. Gen. 26

Kevélyseg és Vraság kivanas, mint David közöt és Absolon közöt valo vizza vonasnac és sok vérontasnac oka lön az Vraság kivanas Absolonba. 2. Reg. 15

Az ßinel valo baratsagis nagy akadatvet emberek kezibe, hogy egymas közt békesseg ne lehessen.

1 Mac. 11 *Mint Demeter Király közót és Ionatas közot, ki csak ßinel mu-tattya vala békeſſeg kivánaſat.*

Az igaz békeſſęg az Iſtennek kiváltképpen valo kegyelme altál erőſsitetik.

AZ Iſtenfelö egyházi rendeknek, fejedelmeknek, és egyéb gondvi-ſelöknec kegyeſſegekbol, és aytatoſſagokbol Iſten kegyelme altal, tartatik meg az koſſeg közt valo nagy békeſſegel vala egyéſſeg.

2 Mac. 3. *Mint az kegyes, és Iſtenfelö Onias papi fejedelemſégébe, nagy békeſſeg vala Izrael fiai közot.*

Ezokaért Z. Pal az ö leveleibe, mint lég fö Iſtennec ajandékat az kegyelemmel egyut kiván à hiveknec mondvan: kegyelem es békeſſeg legyen tunektek.

Nagy Iſtennek kegyelme az emberbe, mikor ellene vetetnek bűből meg enged.

3 Reg. 18 *MInt Davidba, ki noha fiatol Király ßekiból ki üzetet volna vénſe-gebe, meg-is az harcz utan kerdi ha békeſſege vagyoné Abſolonna.*

Z. Vbaldus Püſpök, latvan varoſabeli népnek, egymas közt valo nagy viſſavonaſokat, kiböl nagy támadaſok-is inditattanac vala fel in-dult haragioknac, ßép ßávaval meg nem engezteltereſet, fegyvereſec közt teſtet ki terieztvénket fel közöt à foldön, fel ſem kele miglen mind az ket fel itilvén ſebeſiteletnek, egy mas közt fel indult dühöſſegeket puſpökökön valo könyörületeſſegen meg egyeſulenec.

Vgyan ezen Vbaldus mikor ertette volna, Varoſanac nagy ketelen-ſegét, Friderik Csáßárnac reáioc valo haragiaert, kiért nagy ſaczot ve-tet valo reaioc, kezeſeket-is fogva tartvan miglen reaioc vetet ſummat meg adnac, nagy bizodalomal Csáßárhoz megyen, könyöregvèn varosnac eſe-

tyert és haragianac meg enyhiteſeért kinec könyörgeſe, oly tekintet be lon Csáßár elot, hogy mind à kezeſeket el boczatana mind pediglen az adot meg engedne.

Hivo nevü Pap, ki életebe ſok czudakat czelekedet uala, nagy banattal látvan fiu és anya közot valo gyuloſeget, és egyenetlenſeget, kit meg nem enyhithete kozottok valo jo inteſevel, aldozatot tevén erettek az Z. Oltáron ſenki kezbe jaraſa-nélkul, láſſan láſſan egy mas közöt meg egyeſulenec.

Paphnutius Apaturnac, meg jelenek lelki látaſaba, hogy Hera-clea Városba hozza háſonlo eletü és erdemu ember volna, noha ö puzta-ba laknek. El menvén azert Paphnutius és meg találvan az embert, kinec feleſege és gyermeke vala, ki egy gyermec attya levèn, feleſegetol magat meg tartoztatta tizta életbe, gaſſagba és kegyeſſegbe rendelte vala ele-tet, kinec fö ßokaſa vala, hogy ha kiket egyenetleneknec ért vala à Város-ba lenni, azokat ßép ßávaval és törekedeſevel egyéſſe teßi vala.

Agathon Apatur ßokta vala mondani, hogy ſoha addig nyugoda lomra teſtet nem adta miglen maga haragiat egyebek ellen, avagy pedi-glen, ellene valo haragyok az le nem ßállitotta volna. Ezen Z. ßokta vala mondani, az haragoſokat Iſten gyuloli, az embereknelu utalátoſoc. Mert miképpen az alazatoſſag bekeſſeget ßeret, igy az harag tartas per paluari indit.

Janos Apatur Scithibeli kalaſtoromba laktaba, mikor egyßer ment volna Peſius neve Remetehez látogatasnac okáert, és kerdette volna tole, meni ideig lákot volna à puztaba, és ez ot lákaſaba meni háßnot vol volna. Mond az, negyven eztendete hogy à puztaba lakom, ez udotol fog va az nap az én etemet nem látta ſem haragomat.

Paſtor Apatur Scythibe lákozotol mikor kerdetet volna egy embertöl az Evangeliomnac ertelme felol, ha ki attyafiara ok nél-kül haragßik, azt feleli. Ha ki attyafiara haragßik oknélkul, Iſten-töl valo el ßákadas. Egyeb boßßuſág tetelnek ßenvedeſet ok nélkül valo haragnak mondgya lenni. Mert ſemmi oka haragunknac nin-

czen azoc ellen, kiket Isten paranczoláttyabol tartozunk ßeretni, és azokért imádkozni tánitatunk. Mondvan az Vr ßeressetek az tü ellensegteket, és azockal jot czelekedgyetek kic tütöket gyülölnek, és imadkozzatoc azokért kic tutoket üldöznek.

Luc 6.

Beno Apatur ezt voltaképpen be tellyesitete holot soha nem lattatot háragunni Ez az oka hogy à ki senkire nem haragzik nagy békessegbe lakik mindenkor. Es noha uldozeseket ßenved, faradozvan mágokba az üldözök gyülösegekbe, az pediglen nagy békessegel mindeneket ßenved, mennyei jutalomnac remensegel valo el vetelyért az Vr mondasat, ennekem tarczad az boßßu allast és én meg alom, be tolti.

Deut 32. & 35 Rom. 12 v. 19.

Nagy Constantinus Csáßár Nicenabeli gyülekezetbe jelen levén, kibe karhoztattatec Arrius eretneksege, mikor kivaltképpen valo Puspokoc közót valo egyenetlensegert supplicatiokat adtanac volna néki, mindenec láttara olvasatlan meg egete, méltatlannac mondvan lenni az atyafiaknac egy mas közöt valo veßekedeseket, ki miat az eretnekeknec nagyok adatnec az Iuboc aklaba valo rohanasra, meg sem czelekedne azt, hogy az Vrnac ßolgalattyara meg kenetetеket itilvén, Istentelennek itiltetnec. Euseb.

Iovinianus Csáßárnac, mikor az Macedonianus eretnekec, az igaz kereztyénec ellen valo könyvet adtanac volna, egyebet nem felele hanem ezt, hogy az vetolkódest ö felette igen gyulolne, az egyesseket és egy mas ßeretöket ßeretne és tiztelne. Es az okat nagy ßeretettel fogadna és otalmazna egyebec felet, à kic az anyaßentegyhazba valo bekesseget és egyesseget meg tartanac. Vgyan ezen Czáßarnac panaßolkodvan Lucius Præsbyter. Georgi Puspoc ßentelese ellen, kic közül egyic vala Athanasius, nagy fenyegetes alat paranczola néki hogy veztegsegbe lenne. Zozomenus lib 6. cap. 5

Iustinianus Csáßár miképpen hogy békesseges birodalmot vöt vala Iustinustol, hásonloképpen ügyekezec, az Anyaßentegyhazba minden tehetsegevel hogy egyesseget ßerzene. Szanki vetven Alexandriai és Constantinopoli Puspökoket, kic Calcedon Z. gyulekezetnec Arrius eretnec sepreteköveteſebe, nagy ellensegi valanac, mas Puspökoket rendelvén helyekbe. Eztendeienec pediglen harmadikba birodalmanac, ily decretomat hirdettete, hogy birodalmaba se Pogan ne maradna, se eretnec, hanem czac regi igaz kereztyénec, harom holnapot hagyvan és engedven az eretnekeknec meg teresenec. Libiaba Bellissarius had viselö fejedelem altal Vandalus eeretnekeket meg gyozven, ki üze az arrianus eretnekeket Cyprianus martyr jövendolese ßerént, kereztyéneknec el vöt templomokat meg adata kiket az arrianus eretnekec kilentzven öt eztendeig birtanac vala. Evag. lib. 4 cap. 9. 11 & 16. Paulus Diaconus lib. 16. Procop. lib. 3.

Pogánok Példai.

AGesilaus Király noha egyeb dolgaiba kemény volna, és ßokot tórvenyeknec igassaginac meg tartoia, mind az altal barati dolgaiba és tiztessegekbe magat meg vonni embertelensegnec itili vala. Ezokert ir Hidreus Caresnec. Niceas hogy ha semmit nem vetet boczasd el, ha vetet ennekem boczas meg, de tellyessegel el boczasd. Plutarc.

Cherophon Philosophus attyafiaval nagy haragbol valo gyülöseget üzven, mikor Socrates egybe akarna bekeltetni, mond. Sem à keznec, sem az ßemnek hazna nem lehet, ha egyet nem ertenec. Xenophon.

Egy fó ember Persiai Királytol el ßókven, Demaratus Lacedemoni fó ember tanaczabol visszа megyen Királyahoz, kit meg akarvan ólni à Király, Mond à Királynac. O Király rut dolog mikor ellenseged volna töled valo el ßakadasaért meg nem buntetetheted, mostan pediglen baratodda levén meg akarod ólni. Halvan ezt à Király haragiat kit ellene gerieztet vala meg enyhite, ezzel mind az tanaczadonac bizodalmanac és böczuletinec hitelet meg tarta, mint pediglen, Királykegyelmessegének meltosagat magaztala. In Apophtegmatibus:

Darius Királynac ki menyült labat, mikor Ægyptusbeli Doctoroc meg nem gyogithattac volna, es fezitesre itiltettenec volna à Királytol,

Demoteles Crotoniabeli Doctor meg gyogitvan baláltol könyörgöse altal meg mente, Herodotus lib. 3.

Az Romabelieknel ßokas vala, rokonſagot és attyaſiat közöt, nagy lakodalmat ßerzeni, kit Chariſtianac nevezenec, hogy ezec közöt hami gyuloſeg avagy igyenetlenſeg tamadot volna, vigan valo lakaſoc közöt meg engezteltetnenec. Val. Max. lib. 2. cap. 1.

Vgyan azon Romabeliecknel templomot epitetteneс vala, kit egyeſſegnec nevezenec, hogy aba emberec közöt valo gyuloſegec, és haboruſagoc az koſſeg közöt, aldozatoc altal le czendezitetnenec. Ez okon Severus Czáßár halala után, ket atyaſiac egy mas közt veßekedven az birodalom felet, az Romai tánácz vegeze hogy az Iſteneknec aldozatokat tennenec, kival keppen az egeſſegnec Iſtenenec Dion Niceus & Xiphilus.

Romaba vala mikor hazastarſoc közöt valo gyülöſeg, avagy egyenetlenſeg indulatic vala, Viri placae Iſten aßßonynac egy hazába mennec vala ot leteven kozottök valo haboruſagot, kit ezokon nevezenec ferſia engezteló Iſtenaßßonynac, mint ha ennec jo akar attyabol békeſſeg adatot volna. Val Max, lib. 2. cap. 1.

Hannibal ellen Romai tánácz Clod. Nerot és Livius ſalinatort hadviſelő fejedelmeknec valozta, latvan közöttök valo nagy ellenkezeſt, minden ügyekezetec azon lön hogy egy be bekeltetnec öket, hogy ket ember veßekedeſe miat az Romai kozonſeges jo meg ne fogyatkoznec. Val. Max. lib. 7. cap. 2.

Auguſtus Czáßár oly kegyelmes elmeiü ember volt, hogy maghoz kivánna, mindeneket haſonlatoſoknac lenni. Ki midón pollional fő Romabeli Urnal vaczoralnec történetbol ßolgaia egy drága Criſtaly poharat el törne, kiért Polito paranczola hogy az menni haláknac tavába vetettetnec hogy ót meg emeztetnec az halaktol, kit tob ßolgai mikor Vrok paranczolattyabol vinnenek kezekbol ki ßaladvan es Auguſtus Czáßár labaihoz eſven, könyörge néki hogy Vra egyeb halálnac nemevel öletetne meg. Ezt értven Auguſtus, minden Criſtály edenit pollyonak özze töretete, halu tovaitis

vaitis mind el puztitata. Mondvan, hogy ezzel a czelekedetel el akarna venni minden hertelen elmetenec indulattyat, hogy ennec utánna ßolgait el ne veztene oly rettenetes halall al, kik vala minemü volnanac, mind az által emberec levén nagyob hőczuletre méltok volnanac, hogy ſem mint ez világon valo edényec. Fulgo. lib. 5. cap. 6. ex Sueto. & Diane.

Tiberius Czáßár, hogy minden tolvaſaſoknac, ragadozaſoknac, és haboruſagnac okait el veßtene, egéz Olaz orßágba népet gyüjtete, Romaba háſonlo képpen nagy ſereget ßerze, hogy az vandorlo ſokaſagnac gonoz czelekedeteket meg tartoztatna, minden vitéznek üdöt rendelvén zallaſan nyugodni. Suetonius.

HVSZONHATODIK RESZE.

AZ BŰNRŐL ES AZ BŰNNEK IVTALMAROL.

AZ bün felette artalmas az emberi termezetnec, ugy mint ki minden undokſagnac moßleka, mely meg fertezteti és el rontya az Iſtennec emberbe volo ßép ßemelyet. Mely el veßi embernec batorſágat, és ßemeremel környül veßi.

Mint az mi elſő atyainkba ki teczik, kik az artatlanſagnac kedves kegyelmebe mezitelen jarvan ſemmi ßemermet nem iſmerenec, mihelt pedigien vetkezenec, ottan fedezgetni kezdek ßemermeket. Gen. 3.

Annac felette el veßi a bün az emberi ertelemnec drága kegyelmet, és meg bolonditta, ugy hogy mit czelekedgyec ne tudhaſſa.

Mint Adam, nagy batorſágal ál vala az Ur elot, mikor minden allatoknac Vraſágaval fel tiztelteték Iſtentol, és minden allatoknac el nevezetit néki ada Iſten, az után pedigien ugy meg fogyatkozek ertelmebe, hogy iſme magat Iſten elot el reytevi. Gen. 3

3 Reg. 11
Eccl, 27

Bölcz Salamontis meg bolondita à bün, jo hircbe revebe meg gyalazvan.

Az embert rettegone teßi, és minden batorságat el veßi.

Gen. 4

Mint Cain mikor attyafiat meg ölte volna, és Istentol feddetenec, monda, minden à ki engemet talál meg öl, vißontag nagyob az en alnakságom hogy sem mint kegyelmet erdemlene.

Eccl. 2

El veßi embernec belsö lelki ismeretinec czendezseget, és nem hadgya nyugodni.

Psal 50.

Mint Z. Davidnac mikor monda, az én bünöm mindenkor én ellenem vagyon.

Az bün felette nagy artalmara vagyon az embernek, sok mélto büntetes miat.

Adam és Eva à bün ért paradiczombol ki vetetenec és sok atokalatlatanac.

Adam büntetese az lön, hogy munkaiaval és verei tekevel enne kenyéret.

Eva büntetese nagyob, ugy mint ki az bünnek nagyob oka volt, egyik az, hogy faydalommal hozna magzatot, masik az, hogy Vra hatalma ala vetetnec, miért hogy Vrat ingerlette à bünre.

Gen. 3.

Gen. 14

Loth felesege, miért hogy paranczolat ellen nezet vala hatra, só ozlopa valtozek.

Exod. 11.

Pharaho Istentol mélto büntetest erte, és erze Isten akaratiynac meg utalasáért. Azért monda vetkeztem.

Num: 2

Izrael fiai sokßor Isten ellen valo vetkekert meg büntetenec.

Ier. 44.

Egez sido orßág sokßor el puztitatek, nepe-is rabsagra viretetek à bünért.

Az embernek vetke fel kialt Istenhez à bünteteséért.

Gen: 4

ISTEN monda Cainnak, az te atyadfia vére Abele, fel kialt én hozzam à földról.

Gen. 19.

Háfonlo képpen monda Isten Abrahamnac, Salomanac kialtasa én elömbe jot.

Iacob 5. v, 4.

Az munkafoknat herek, à kik à rü tartomanyokat meg arattac, mely meg czalattatot kialt, és az ö kialtafoc az Istennec fulebe be ment.

Az bün felette artalmas az embernek, mely termeßetinek folyafat fok fele arkollya, egy allapatban nem maradhatvan.

Tren. 1

AZért mondgya Ieremias Propheta. Peccatum peccavit Ierusalem propterea instabilis facta est.

1. Reg: 11

Salamon Király vetkeinec meg büntetéseve, alhatatlan levén gondolatiba és Istenhez valo igaz tiszteletbe, ßolgais ellene valo tamadaßal büntettetik.

Veßedelmes allapattya vagyon annak, à ki gyakorta azon vetekbe esik, kiból egyßer ki ißtult vala.

Luc. 11.

EZT jelenti Christus példa beßéde, az tiztatalan leleknec ki meneterol, ki ha vizontag vizza tér, fockal gonozabul leßen dolga, hogy jem mint az elöt volt, mikor à tiztatalan lelek het maganal gonozab lelket vezen melle annac à haznac romlasára.

Ioan 8

Azért monda Ieſus az meg gyogitatot erötlen embernec, kit meg gyogita, meny el, és többe ne vetkezzel, hogy gonozabul ne legyén dolgod.

Ioan. 8.

Vgyan azont monda az páraznaſagba találtatot aßßonyallainak-is, mikor töle el boczata: menyel vgy mond Ieſus és többßor ne vetkezzel.

Christus Vrunk ßületese után ugy mint 1080 eztendö korba. Egy hires neves és böczületes Parisbeli Doctor, felette nagy betegsegbe esek, kibe nem sok ideig feküven meg hal. Kinec ki nyuitatot testenel mikor ßokas ßerént hallottakrol valo ßolgalatoc löttenec volna. Másod nap egez Vniversitasokbol, és Scholakbol özze gyülenec Doctoroc, es deákoc ugy mint ily fö és tudos ember böczülletel valo temetesere. Kit mikor ladastol fel akarnanac emelni hogy temetni vinnec, nagy hertelen feiet fel emele, nagy czudaiara mindeneknec, és nagy hangos és rettenetes ßoval monda mindenec hallatara.

Igaz Isten itileti ßerént vadoltattam. Ezt mondvan, fejét vißontag le teßi mint az elot. Mely ßó után közonsegel vegezék, hogy azon a napon nem kellene el temetni, hanem holnapra tartani, vißontag másod napis nagy sokan özze gyülenec, és mikor hásonloképpen templomba akarnac vinni temetesre, megint feiet fel emelvén, nagy keserves, és rettenetes ßoval monda. Igaz Isten itileti ßerént itiltettem. Mely ßozat ót mindnyaian halvan, felette igen czudalac inkáb hogy sem mint az elöt valo napon. Nagy sokat tánáczkozvan egymas közöt mit kellyen vele czelekedni, meg harmad nápra halaztyac temeteset. Ez czudalatos dolog az Városon el hirhedven, közel egéz Paris Városa özze gyule temetesere, kit mikor ismet fel akarnanac venni, mint az elöt valo napokon nagy ßomoru ßoval kialta. Igaz Isten itileti ßerént karhoztatattam. Mely rettenetes sententiat mindnyaian halvan, felette igen meg remulenek. Ily fö embernec maga nyelve vallasabol, értven örök karhozattyat, ugy mint ki à töb Doctoroc kozot láttatot volna tiztessegesb eletünek, böczületesbnek és hiresbnec nevesbnec, ugy mint ki sok fele bolczesegnec tudomanyaval meg ekesitetet volna.

Ezt halvan Bruno nevü hires Doctor Coloniabeli, ki immár Remensis Canonoc köze-is ßamlaltatot vala, és ugyan ottan Scholabeli fö mesterseges visel vala, felette igen meg felelmec: és egy nehany baratit özze gyüytvén, mond nekik. Mit mivelyünk ßerelmesim, mindnyaian együt el veßünk. Ha az nyers fanac igy tôrtint dolga, mi léßen az azzunac? Ha ily méltosagbeli ember ily bolcz, ki láttatik vala nagy tiztesseges ele-

tünek. Ki ily hires neves levén, igy bizonyos képpen karhoztatot, mint leßen nekünk dolgunc, el vetet nyavalyas embereknec? Ha egy embernec keserves ßovara igy magunkba meg jettünc, ackor mit czelekedünc mikor az orozlan orditani kezd, az utolso itiletkor, és az trombitanac ßáva fuleinkbe kezd harsogni. Mikor mindnyaian azt az ßot hallyuk. Kellyetec fel halottac, jövetek az itiletre? Mint léßen dolugnc ackor, mikor az Istennec rettenetes itiletikor az egheknec ozlopi rezketni kezdénec, és az Angyaloc meg jednek? Ackor hova reytezünc? holot lehetetlen léßen az el reytezes, az elö allasis turbetetlen. Fussunc el azért most az fegyver elöt, az Vrnac orczajat enyhitsúc konyorgesunkel. Iertec imádgyuk az Vrat, és essünc le az Isten elöt. Siriunc az Vr elöt ki minket teremptet. Kinec minec utánna ßavat hallotunc, meg ne keményczük ßüvünket, hanem menyünc ki Babilloniabol, menyünc ki Sodoma és Gomora tartomanyabol, az Remete Z. Pál példaiat követvén, Z. Antalet, Arseniuset, Evagriuset és à tob ßenteket, kereztelo Z. Ianossal puztakbeli barlángokat keressünk, hegyeken tarczuk meg eletünket, hogy az örök bironac haragiat el tavoztathassuc, hogy az békesseges ki fogo helyre békessegel juthassunc. Es igy el hagyvan minden gazdagságokat, hires tudomanyokat Carthusianasoc ßerzetit ßerzek Bruno feiedelmec levén ez Z. ßerzetnec, Z. élethe mulik ki ez világbol. Hæc ex libro de ortu Carthusiensi breviter vide copiosus ibidem. Iob. 9 & 26.

Agathias de moribus Persarum iria, hogy mikor Ægiptusbol Görög Philosophusoc junenec hazaiokba, egy holt testet találvan az uton, kegyessegre inditatvan el temetik, harmad nap mulva mikor vißont azon vton együt mennenec, azon testet látac ismet à földzinen fekünni. Kit ismet el akarvan temetni, egy abrazat meg jelenic nékik, mondvan, hogy az à test nem mélto temetesre, mert édes anyaval verkezet.

Erdelybe vén emberektol hallottam, hogy egy faluba holta után egy ifiat el temetvén, kezet mindenkoron az földzinen koporsoiabol ki mutattya vala, noha mindenkor el takarnac, végre ily tánaczot adánac az annyanac, hogy ki nyuitot fianac kezet meg verne erossen vezzövel, mivel hogy annya vallast ton, hogy ötet meg verte volt egyßer. Kit meg czelekedvén töbßor kariat ki nem nyuitotta.

Egy leanyßonak teſterol háſonlo dolog történt magyar orßagba ki édes annyat meg verte vala, kit halála után el temetvèn, ſoha à föld be nem fogadot akar mint temetetnekis el, hanem egyeb tetem czontok ala vetetet.

Egy gazdag emberröl iria Maul. in Collect. ki meg venhedet attyat, igen nagy ßegènyſegebe meg utala, ki midön utolſo ßukſegebe fiatol el hagyatot volna, kuldulasra ada magat, kit nagy gyalazatyara latván hogy hazrol hazra jarvan eledelt kuldulna, emberektol valo ßegènyletibe hazához vive. Ez egyßer nagy jeles borſos etket fözetet vala, es feleſegével aztalanal ezik vala, azomba be menvén vèn attya fel fele tetete az etket, hogy attya ki meneteli után elö vevèn meg ennec. Attya aztalatol ki meneteli után, paranczollya ſolgajanac hogy az etkét elö hozna, ki fodö talaz, fel emelvén láttya nagy izhonyuſágal, hogy à tálrakva kigyokal, mely czuda dolgot jelentvèn Vránac, nagy álmèlkodaſſal oda fut Vra, hogy ily ſokatlan czudat láſſon, de igaz Iſten bünteteſe ſerènt az kigyoc közöt, mellyik lèg nagyob vala ra ugordvan ßajaba be megven, ugy hogy vala menyßet enni akarna az kigyotis ßajaba levèn táplálni kelletet, mely Iſtennec rettenetes bünteteſet tellyes életébe ßenvedni kelle.

Antiochiat az Iſten ſok külömb külömb bünteteſivel oſtoroza ſok eretnekſegeknec otalmazaſaért, mely városbol minden dögleletes tudomany ßármazik vala, Iuſtinus Császár hetedik eztendöiebe az egbol tüz boczatatec le, ki miat az Varosnac fele meg ege, annac feletteis nagy föld indulas miat nagyob réſze le rontátek, ßantalan embert meg ölvén, Euphraſius Püſpökel együt. Paulus Diaconus lib. 5.

Iuſtinianus Császár eretnekſegbe eſvén, mikor az igaz kereztyènec Püſpökit Anaſtaſiuſſal együt akarna ßanki veteſre küldeni, és ellenec valo levelet dictalna és ſententiakat, nagy hertelen meg hal, lathatatlan vereſegel Iſtentol bünteretven. Niceph. lib. 23. cap. 31.

Daphida Sophiſtarul iria Val. Max. ki ragalmazo vala, és egyebeket ſokot vala neveteſſel trefalni, hogy egyßer Apollohoz Delphube menven, ezt-is meg akarván trefalni, kerde töle, ha lovat találhatnae? Felele Apollo, hogy találna de ollyat kiröl le vetetvèn el vezne. Mikor azért onnat-is nevetſegel el menne, meg nevetvèn Iſteneket, utába Attalus Király ra akad, kit nagy ſokßor iraſival ragalmazot vala, kinec paranczolattya-

bol egy

bol egy közalrol kinec lo vala neve le vettetec, trefainac, és czel czápaſinac igaz erdemet vevén ſörnyü halalaval, lib. 1. de Miraculis cap. 8.

Neſtorius eretnec, ki tagadgya vala ſüz Mariat Iſten ſülönec lenni, nagy ſok ez vezeſnec lön oka hamis velekedeſe miat az anyaßentegyházba: végre az anyaßentegyhaztol ki atkoztatec, Ægiptuba fergektol nyelve meg emeztetetec, kivel karomlaſt töt vala, undoc halállal-is mulik ki ez világbol.

David Ferencz, ki nagy okalön Erdelybe ſok undoc eretnekſegeknec, és Chriſtus Iſtenſege ellen valo karomlaſoknac, Orßág tanáczitol fejervarat meg ſententiaztatec ez, ugy mint uy tudomány indito eretnec, örok tömleczre Deva váraba fogſágaba meg bolondul, és tetvektol emeztetik meg.

Blandrata Doctor ennec tarſa az Iſtentelen tudományba, hazaba halva találtatic Fejervarat.

Servetus eretnec ezeknec fundamentomi Calvinus tanaczabol Genevaba meg egettetik.

Julianus Iſtentelen Annya battya, mikor Antiochiaba az Z. Oltárt vizelletivel meg undokitotta volna, ily undok czelekedetyért Euzoius Püſpökiól meg fedetetven, Püſpökör artzul czapia. De nem ſok üdö mulva nagy betegſegbe eſven, belei meg rothadanac, minden ganeiat vizelletivel együt ßaian ki advan ſokaig gyötrötetec, vegre izhonyu halallal meg hal.

Az Iſtentelen és hüti hagyot Iulianus Apoſtata birodalma ideien, egèz Romai birodalom nagy ſok veßedelmek ala vetetek Iſtentol, föld indulaſoc miat nagy epületek varoſokal együt le töretetenec, ugy hogy ſenki ſohult bizvást nem merne maradni. Nagy ßaraſſag miat minden foldi vetemenyec meg ßaradanac. Innet kovetkezek, hogy Alexandriaba és Ægiptuba czak huſſal elnenek. Theodoret. lib. 4. cap. 4.

Valens eretnek Császár ideiebe, oly nagy kö eſö lön Conſtantinapoliba, hogy azok közul egy embernec markat betöltene, mely kö eſö miat ſok embernec meg halanac, es oktalan allatok-is meg öletenec, miért hogy

Czâßár

Csáſsár az kereztyeni egyhazi embereket ſanki vettette vala, hogy eretnek Püſpökök hamis velekedeſenec nem engednenec. Nicea jeles Város, föld indulas miat tellyeſſegel el rontatek, es egyeb ſok helyeken valo Városoc.

Vgyan azon Istentelen Csáſsár, nyoltzvan Papot egy haiobarakatvan mikor meg egettetet volna, egez frigiaba nagy ehſeg következec.

Constantinus Copronimuſt, mikor feddene eretnek Istentelenſegerol, az Constantinapoli Patriarcha kegyetlenul töle meg öletek, az egyhazbeli kepek ellen ſörnyü dühöſſeget mutatvan mindenut le törete, ſzerzetes egyhazi rendekat izhonyu keppen kinzatata, Anaſtaſius Istentelen es eretnec Patriarcha tanaczabol, ki huſon negy eztendeig nagy kegyetlen üldözeſt czelekedek az kereztyénec közöt, kit Isten ſörnyü betegſegel meg vere, minden ganeiat ſajan tölti vala ki. Copronimuſt pediglen taborba Bolgarok ellen indulvan pokol vár kelvén rayta, nagy hideg lelesbe eſven kialtya vala, hogy még el venne tuzre vettetet volna. Zonaras.

HVSZONHETEDIK RESZE.

AZ POENITENTIAROL.

Eccl. 5

Luc. 13.

AZ Pœnitentia kivel emberſüből valo banattyat, és töredelmeſſeget Isten elot akaria jelenti, azokért valo teſti ſanyaruſágat nem kel halaztani náprol náprа az bölcz inteſe ſerent, hanem mig ideie vagyon addig békellyek meg Istenevel, ne jarion ugy mint az ſilo tornyaba Levök, kiknec nyakokba ſákadvan à torony egyſzer ſmind meg oletenec, kiknec példaiat ö maga az mi urunk elo hozza mondvan, hogy ha pœnitentiat nem tartotoc mindnyaian el kel veszek.

Vgyan

Matt. 14 Luc. 12.

Vgyan ezen keſedelem nélkul valo ſorgalmatos gond viſelebe int az mi üdvezitönk azoknac az ſolgaknac példaioc altal, kik Vroknac menyegzöbol valo meg tereſet vigyazvan variak.

Act. 2.

Kérdven az Sidok Z. Petertol, mint kellyen czelekednyek az Chriſtus artatlan halalarol, mond, tarczatoc pœnitentiat, és kereztelkedgyek meg ki ki mind kőſületec à Ieſus Chriſtus nevebe, az tu büneiteknec meg boczanatiyara.

Az igaz pœnitentia tártaſnak könyhullatáſſal, és Bűnek töredelmevel kel lenni.

Num. 14.

HAlvan Izrael fiai az Vrnac morgaſoc ellen fel geriet haragiat á puzaba, igen ſiranac, és regel többet akaranac czelekedni, hogy ſem mint paranczolta vala nékik Isten.

Iudic. 2

Az Angyal feddeſere Izrael fiai fel emelek ſzavokat egyſzerſmind, és ſiránac.

Luc. 7.

Magdolna pœnitentia tartáſa, ſok vetkeirol bizonyſágot tön Ieſus lábainac könyhullataſával valo moſaſaba.

Apœnitentia tartaſnak magába valo helyen kel lenni.

Matt. 26.

Mikor Z. Peter haromſor Chriſtuſt meg tagadta volna, ki mene à pitvarbol és keſerveſen ſira.

Az pœnitentia tartas után, igazan valo gyonas kivántatik.

2. Reg. 12

Mert hogy David Király Nathan Prophetа feddeſere monda, vetkeztem. Monda Nathan az Vr-u el halaztotta buneidet, meg nem halz.

2 Reg. 24. *David Király népe meg ßamlalása után, kiért az Vr doghalállal vere meg népet, látvan az öldöklö Angyalt, monda: én vagyok az à ki vetettem, és én czelekedtem álnakul.*

Psal. 31. *Monda ugyan azon David, meg vallom ellenem az én álnakságomat, és te meg boczatottod az én büneimnec Istentelenségét.*

Luc. 17. *Ennec példazattyara külde Iesus à bèlpoklosokat az Papokhoz, hogy meg mutatnac mágokat.*

Az pœnitentia tartashoz elegtetelis kivantatik.

AZ pœnitentiaba valo elégtetelnec modgya, az testnec ßenvetetese, böytelesec, vereseges, ßarandoc járasoc, sanyaru eletnec felvetele. Imádság, alamisnalkodas.

3 Reg. 21. *Ennec példazatyara az Istentelen Achab Király, mikor Illyes Prophetatol hallotta volna kemény fenyegeteset Istennec, az artatlan vernek ki ontasaért, mindgyárt magát meg alazvan Ciliciumba hala, sakba öltözvén, feie le haytva jara, kinec pœnitentia tartasara, halazta Isten büntetö ostorat, kivel meg fenyegette vala.*

Iudit. 4. *Holofernestol valo feltekbe à papoc Ciliciumba öltözenec, böytölvén, és imádkozvan, kegyetlen kezébol valo meg ßábadulasokért.*

Ionæ. 3. *Az Ninive Városbeliec pœnitentia tartasocba, sakba öltözenec, és hammuba ulenek böytölesekel.*

1 Mac. 3. *Machabæus és à kik vele valánac, az Vrnac könyörögnec vala, fejekre földet hintvén és agyekokat Ciliciumal be öveczvén, az Oltár elöt leborulvan.*

Még az igazaknakis pœnitentiat kel tartani nagyob jutalmokért és egyebek példaiaért.

Z. Iob.

Z. *Iob nagy Istennec valaztot igaz embere noha, mint sokßor maga felöl mondgya, hogy Isten ellen nem czelekedet volna, se fele barattya ßereteti ellen: mindazaltál maga felöl meg-is azt mondgya: pœnitentiat tartos, az perie és hammu kozot.* Iob. 42.

Kereztelö Z. Ianos még annya mehebe meg ßenteltetven puztaba mene attya házátol, holot anni sanyaru eletet visele ha ßinte nagy fertelmes bünos lot volna-is meg erte volna vele, nem even, sem ivan mint Iesus mondgya felele. Matt. 11.

Az mi Vrunc Christus-is, kinec ßáiaba álnakság nem találtatot, puztaba mene, és ot negyven eiel, és napal böytöle. Matt. 4

Az pœnitentia tartokat kedvesen hozza fogadgya Isten.

MAnasses Istentelen Király, sok Isten ellen valo czelekedetyért ellensege kezebe adatek, és Babillonianac sanyaru tömleczebe magat meg ismervén és pœnitentiat tartvan tellyes ßubol büneinec meg boczanattyat kivánvan Istentol, kegyelmesen tekinte, és rabságából meg Király ßekibe ültete. 2 Pár. 33.

Ennec bizodalmara, hogy az bünösöket hozza fogadna, pœnitentia tartast prædikaltata kereztelö Z. Ianossal. Eö maga-is udvezitonk elsö prædikacioiat pœnitentiara valo intessel kezdi. Mar. 1 Matt. 4.

Magdolnat nagy ßeretetel hozza fogada, és sok képpen pœnitentia tartasnac czelekedetit ajanla. Luc. 7

Vgyan ezen Istennec meg tért bünösökhoz valo kegyelmesseget jelenti Iesus, az tekozlófia példaiaba. Luc. 15

Végezetre oly ßerelmet jelenti Iesus attyanac bünösokhoz valo meg teresebe, hogy ezokért még az Angyaloknak-is nagy örömöket mondgya menyorßágba lenni. Matt. 18

Z. Peter

Ioan. 21.

Z Peternek-is haromßor valo meg tagadasa után kit sirasával el törle, sel tamadasa után Iuhainak gondgya viseleset ajanlya menyorßágnac kolczaval, és bünnec meg boczanattyaval együt.

Marcellinus Papa Diocletianus Czáßár ideiebe, teste gyötrelmenec felelme miat, meg tagada hütit, és balvanynac áldozék. Meg ßanvan és banvan nagy vetkeit, Ciliciumba öltozék és feiere hammat vete: nyoltzvan egybe gyült Püspök elöt, meg valla nagy esetit, pœnitentiat kérven tölök, kik egyhazi fejedelmec ellen nem akarvan itiletet tenni, mondanac, Peteris vetkezec de pœnitentia tartasával meg vißontag halalaig hive lön Christusnac, te magad itilyed magádat, mert az elsö zek senkitol nem itiltetik. Ezt halvan ki mene à gyülekezetböl, Papaságat le tevén, nagy atoc alat meg tilta, hogy holta uta teste el ne temetetnec. Viszsza menvén azért Romaba, Diocletianust kémenyen meg fedde, hogy ötet ily halhatatlan Istentelensegre vitte volna, hogy igaz Vrat és Istenet meg tagadta volna, kin meg busulvan Diocletianus feiet veteti. Kit atka miat nem merenec el temetni, de Marcellusnac Z Peter meg jelenik, mondvan, hogy Marcellinust az ö teste melle temetnec.

Bonifacius Romai midön safara volna egy Aglaia nevezetü özvegy aszszonyallatnac, testi vetekbe egy ideig együt vele elvén. Diocletianus Czáßár ideiebe egy akarattal fertelmes eleteket meg banvan, Romabol Tarsusba megyen minden jovait elößör ßegényec közibe oztvan, pœnitentia tartasa mellet kereztyén hütyért feie vetettetik. Aglaia aßony is nagy sanyaru pœnitentia tartasba elven, mikor teste Bonifaciusnac Romába hozatatnec, Angyal altal meg jelentetic, ezt értven teste eleibe megyen és nagy tiztessegel temetetti.

Scithioti cumbeli Kalastorombol, egy az ßerzetesek közül ki menvén betegsege miat a városba, hogy ot meg gyogitatnec, meg gyogyulvan testi betegsegebol, nagy lelki betegsegbe esek; ki paraznaságanac nagy büntetéset elmeiebe forgatvan, maga ismereti utan, nagy sirással kalastormaba viszsza megyen, ßuvenek nagy keserusegebe, egéz ßerzeteseknec gyüleke-

zetibe meg vallya. Ezt halvan Moyses nevü Z. Apatur sira annac esetin, és cellaiaba be rekeztvén egy néhány nápig, meg vißontag elöbi helyére allattya.

Vidforinus Püspök puztaba láktaba meg czalattatéc ördögi kesertetöl, ki magát ekes termetü aßßonyallat abrazattyaba tüntette vala vetekre inditvan. Ily ßörnyü esetit ezebe véven, harom eztendeig egy fat meg hasitvan kezet közibe cziptetven czak fuvet öt: sok egyéb pœnitentia tartasa mellet. Ez oly kegyelmet nyere Istentol, hogy sok czudaknac czelekedöie lenne, ezek után Nerva Czáßár üldozesebe Martyrumságot ßenvede.

David nevü barat tellyes eletébe tolvayságal elven, végre meg utalvan ßörnyü gonoz czelekedetik kalastoromba megyen, holot oly pœnitentiat Z. életel együt tarta, hogy Angyalatol bizonyoson ertette büneinek meg boczanattyat.

Hásonlo képpen Moyses nevü Maurus barat-is meg terese elöt, egéz Ægyptust nagy tolvayságaval ßokta vala kesergetni, sok kartetelivel és gilkosságával, látvan egyßer Remeteknec sanyaru eleteket, magába tervén ßokot gonoz eletét meg utalya, à puztaba egy cellaczkaba hat eztendeig magat be zárlata egéz etzaka álvan imádkozik vala, czak vizet és kenyéret advan néki à tob Remetek.

Ez be toltot sanyaru eztendók vtán minden Remetenec ejel à puztaba vizet vizen vala, ki hetven öt eztendeig Isteni ßolgalatba magat gyakorlvan, hires ßenti lön Istennec.

Galliabais Baron nev ßerzetes, ki erdökön ßokta vala fel verni az uton jarokat, nagy Istennec irgalmasságabol magat meg ismervèn kalastoromba mene, holot vasat verete lábaira, arpa kenyéret even, hammuval meg hiniti vala, sem bort, nem jut, sem hust nem öt, agya czilicium, vankosa feie alat kö, mely vánkost mikor imádkozik vala vallara veßen vala, és sok egyéb pœnitentia tartasinac utánna, ßentek kózi ßamlaltatek Istentol.

Albanus haragiaba meg ölven édes attyat, kit nagy ſok ſüvenet töredelmeſſegebe meg banvan, tellyes életebe budoſaſſal vetkeznec nagy voltat ſirata, annac utánna kereztyéni hütiért Martyrumſagot ſenvede. Kinec teſte illeteſével bélpokloſoc meg gyogyulnak vala. Ennec példáiat értven ſenki büneinec boczanattyarol ketſegbe ne eſſék, mert oly ſörnyü gonoſſág nem czelekedtethetik, kit Iſten meg nem boczat igaz pœnitentia tartaſert.

Iulianus nevü ember tudatlanſága miat inkáb hogy ſem mint dühöſſegebe, egy zerſinind attyat és annyat egy agyba meg öli aluua, faiat házába, itilven hogy hon nem letébe feleſege paraznaval együt fekünnec. Kinec feleſege jo regel templomába ment vala imádkozni, kit látvan az Vr ottan ezebe veſi, hogy édes attya és annya lót volna, kit altál vert vala, agyába. Ez nagy keſerves ſiraſſal házat el hadgya, egy folyo viz mellet vendeg fogadot czinaltata, holot minden jövevent kegyeſſen be fogad vala és ö maga fizetesnélkül hajoczkan altal vizi vala. Sok üdö mulvan ily kegyes czelekedetibe foglalatos levén, meg jelenti Iſten büneinec boczanattyat.

Genebandus Laudunumbeli Püſpök feleſegevel végezet vala, hogy egy máſtol Iſteni ſolgalatnac tekinteryert el távoznanac, és reſti czelekedetekrol mágokat meg tartoztatnac. Fogadas tetele után feleſeget megismervén, het eztendeig ily alhatatlanſágat ugy meg ſanyargata, hogy egy ſentegyházba nagy ſiráſſal be ſárva lakek. Annac utánna Angyal altal érte büneinec boczanattyat. Vgyan azon Angyal jeleneſebol Remigius Püſpöktol viſontag Puſpökſegebe helyzetteték.

Evagrius Pap Z. életet viſelvén à puztaba, történetbol egy ragalmazoſtot eyre ki ſájabol, kiert ugy meg ſanyargata magat, hogy negyven napig cellaiaba' ſem ment, ſem arnyek ala. It be telvén Z. Dávid mondáſa. Pſal. 36 v. 24 *Az igaz ha el eſik meg nem töretik, mert az Vr alaia teſi kezet.*

Metro Confeſſor, kinec teſte Veronaba fekſik, pœnitentiat akarvan tartani, elöbi ſok alnakſagirol, vas bekör verete lábara, kinec lahatyanac kolczat, ily ſoval vizbe vete, ackor hiſſem büneimnec meg boczanattyat, mikor látom ezt à folyo vizbe vetet kolczot, kit ſok eztendeig valo pœnitentia tartaſa után egy halnac gyomrabameg találá, ez után le veve lábairol à bekot.

Arnulphus nagy Caroli Czáſárnac job attya, Vraſagat el hagyvan puzta helyre mene, hogy büneinec boczanattyáért rövid ideig valo életébe lányaruſágot ſenvedne, és Iſteni ſolgalatra adna magat, Arany gyüreiet Moſa nevü folyo vizbe vetvén, monda: valamikor ez az én gyürüm meg találtatik, és ennekem meg adatik, ackor hiſſem büneimnec boczanattyat. Nem ſok üdö mulvan Melinai Püſpökſegre hivataték, és hivatallyaba ſentül elven ſok eztendeig, egy halat hozánac néki, kinec gyomraba gyüreiet meg találvan, Iſtennec nagy halákat ad: mind az altal ſokot teſti ſanyaruſagat meg nem hagya, ſot Püſpökſeget el hagyvan, viſſont puztaiamene, holot nagy Z életbe Iſtennek ſolgalvan, ki mulik ez világbol.

Ha ki azon czudalkozik miképpen nyelte legyénel az halà gyürüt, avagy à kolczot, holot efele eledelel nem ſokot elni, ſükſeg hogy czudalkozzek, az két garaſt kiért Ieſus, külde Z. Petert az tenger partyara, hogy az hal ſaiabol ki venne, és azokat Ieſusért, és magáért adna à vamosnak. Matt. 17. v. 27.

Z. Ianos Evangeliſta életebe iria Abdias maga tánitvanya, hogy ſöle meg teritetet ifiat ajanlot legyén egy Püſpöknek, mint draga kinczet, hogy gondgiat viſelne, Mely ifiu Z. Ianos távol letebe ſábad életet vevén magának, minden fele fertelmes életbe be merittetek, végre tolvayſágra advan magat nagy ſokaſat meg fozt vala. Viſſa tertebe Z. Ianos kérdi á Püſpököt hul volna az ifiu: és mint viſelne magat, meg ertvén el vetekedeſet, nagy ſokogaſſal lova hatara fel fordul van keresni indul, mint el veztet juhat, végre távol föld látvan az ifiu, és meg ismervén futni kezde elötte, de Z. Ianos lovanak ſerenyſege altal hozza közelgetven, kialtya vala, ne fus fiam, ne fus atyad elöt, én te eretted Iſten elöt ſámot adok, ha viſſa terz. Ezt halvan az ifiu viſſa tere, vele együt, és büneirol pœnitentiat tarta, ki annak utánna Z. életéert Püſpökke valaztatek.

Z. Andras életebé iria azon Abdias Babylóniai Püſpök, hogy egy Miklos nevü vén embernek halvan paraznа életit, nagy banatba eſik, ha-

rom oratol fogva kilencz oraig, ßunetlen könyörge Istennec ezemberert nagy ßiraſſal, annac felette teſtetis ehſeg altal ſanyargata, ötöd nap mulva zozat adátik neki az eghbol. Te munkadért ó Andras Miklost kit el veztettem vala meg talaltam.

Z. Baſilius Püſpök könyörgeſe altal, egy embernec maga keze irá-ſat kit az ördögnec adot vala, ki be magat az ördognec adta vala, viſzſza veve az ördögtol, és az embert meg ßábadita az ördög rabſagabol.

Ciliciaba Theophilus Pap, Espereſſegebol irigyſegért le vettetet vala, nagy gyalazattya és boßßuſaga miat, magát az ordögnek kezeira-ſávaval koteleze ily ockal hogy viſſontag eloh tiztibe helyhezteſſec. Midón tiztit meg talalta volna, maga iſmeretire tervén, felette igen kezde ßüvebe keſergeni ily halhatatlan vetkeiért, hogy Istenet meg tagadvan magat az ördognek adta volna. Szuz Marianak azért kegyes ſegitſege kereſehez folya modvan, negyven napig nagy ſirasba és ßüvenec toredelmeſſegeben könyörge buneinek boczanattyaért ßüz Maria eſedezeſevel. Ez napok be telven meg jelenik ßüz Maria vigaztalvan nagy banattyat, és udveſſege felöl biztattya, hogy legyen jo reménſegel. Viſſont harmad nap mulva meg jelenik, mondvan: az te buneid meg boczatattanac, kinec keze iraſara az ördögel meg adata, kibe Chriſtuſt meg tagadta vala. Ily halhatatlan vetkeinek meg boczanattyat, és bunbe valo eſetit nagy ßive keſerüſegebe meg valla a Püſpök elöt, és nagy ſok emberek elöt. Metaphraſtes.

Háſonlo dolog törtint Graeczbe Styriaba egy Pruſsiai ifiuval, ki kezeiraſaval magát az ördognek kötelezte vala, kinec nagy ekeſen valo ßolaſt az Német nyelvbe adotis vala, ugy hogy czudalkoznanac mindenec, de ſok Istenfelé embereknek és ßerzeteſeknec aytatos könyörgeſekre, és erette valo boytöleſebért, és egyeb teſti ſanyargataſokért Isten meg kegyelmeze ezifiunac, és meg adata keze iráſat ekeſen valo ßolaſa ßokot pruzziai nyelvere forditatik mindeneknek nagy czudaiara. An. 1600. Kinek egéz hiſtoriaiat bó beßédel ßámlalya elö lib. 6. diſqui. Magicarum cap. 2. afect. 3. quæſt. 3. Martinus Delrius.

HVSZON NYOLCZADIK RESZE.

AZ VTON IARASROL, AVAGY ZARANDOK IARASROL.

AZ utonjárokat be kel embernec hazaba fogadni nagy ßeretettel és jo keddel, holot gyakorlatoſſagal, mikor idegen uton jarokat hazokba be fogadnac, ó magat az Istent fogadgyac, avagy pediglen az ö tagait, avagy Angyalit emberi abrazatokba.

Mint Abraham három uton jaro embert fogadvan be egyßerſmind Gen. 18.
ſatoraba, Angyaloknac végre iſmere lenni, mikor el akaranac töle valni.

Loth utonjaro embereknec itilven lenni, ket Angyalt kik ſodomaba mennek vala, nagy ßeretettel házaba fogadgya, kik másodnap jo regel, Gen. 19
ſodoma el ſullyezteſebol kezen fogva vivek ki gyermekivel és feleſegevel együt.

Vgyan ezent bizonittya Vrunc Ieſus mondvan, à ki tötöket házaba Matt. 10
fogad engemet fogad, és à ki tutöket meg utál engemet utal meg.

Ezen kegyes gazdalkodusrol ßol Z. Pál Apoſtolis az kereztyéneknec, mondvan: az gazdagſágrol el ne feletkezzetec, mert ez altál tecze- Héb. 13
tenec az Angyaloknak-is kiket ßalaſokra be fogattak vala.

Az jövevenyeket és uton jarokat jo keddel és ßeretettel kel ßallaſokra be fogadni.

Gen. 24 REbeca laban huga monda Abraham ßolgaianac ki faratton à kuthoz erkezet valo minalunc monda bö Polyva, és ßena vagyon attya házahoz kegyesen nitven hogy nyugodalomra be menne.

Madianitak földön Ietro Pap Moyses Prophetat budosasába Ægiptusbol oromest be fogada hazaba.

Iosue. 2 Moyses Propheta kimeinec, kiket az igiretnec földebe küldöt vala, hogy meg latnoc Ierichoba Raab örömest hazaba ßálast ad: söt meg-is otalmaza, azok ellen kik hazanal öket keresik vala.

Iob. 31. Igen jo vendeg fogado vala Z. Iob ki maga felöl bizvast mondgya vala, az jöveven hazam kövül nem maradot, és az én aytom, uton jaroc elöt be nem tetetet.

Luc. 10. Ioan. 1 Iesus üdvözitlönket Martha nagy ßeretetel fogadgya vala be házaba, kit ez világ nem akara be fogadni.

Az jo kereßtyén vendeg fogadonak eröltet mis kel az uton jarokat, hogy hazokba be menyenek.

Luc. 24. AZ ket Emausba menö tánitvany, Ismeretlenül Iesust fel tamadasa után kenßeriték estve levén, ßallasokra valo be menetelre.

Act. 16. Z. Palt Lida Aßßony erôltete, hogy házaba be menne tarsaival.

Az jövevenyeknek és uton jaroknak, kik jol gazdalkodnak, Istentöl böseges jutalmat veßnek.

ILLyes Propheta az mely özvegy aßßonyhoz be tôre, Isten meg alda, keves lizteczkeiet, és olajaczkaiat,

3 Reg. 17 Vgyan azon özvegy aßonyfiat halottaibol fel-is tamazta.

Elisæus Propheta gazdaia aßonynak, jo kedvel valo hazaba fogadásáért, magzatot kére Istentol, ugyan azont mikor annac utánna meg holt volna imádsaga altal meg elevenite. 4 Reg. 3.

Zachæus, nagy örömel, és vigan fogada be Iesus üdvezitönket hazába, kinec nagy örömeért hogy ily kivánt felseget hazaba be fogadot volna, felét joßaganac, jo akarattyaval egyut, ßegényeknec kez lon oztani, ha kit eletebe meg czalt volna negy anynit igire erette. Luc. 19

Publius, mind tarsaival együt Z. Pált haio vezese után, hazába fogada, kiert Z. Pál, Publius attyat verkorságtol meg gyogita. Act. 28

Az ßegények és mesterſegekel elö emberek, inkáb adnak az uton jaronak ßállast, hogy sem mint à nemesek, és gazdagok.

BEnyamin Gabaa nevü Városaba, nem talála ßállast az Levita, hanem egy munkaiarol meg tert fogada be hazaba. Iudic. 19

Illyes Prophetat, Sarepta Városba, egy ßegény özvegy aßony fogada be hazahoz. 3 Reg. 17

Z. Peter Apostolnak Ioppe Városba egy ßigyarto gazdalkodék. Act. 10.

Z. Pál lakik vala Aquillasnal, és Priscanal, kik egy mesterseget mivelnec vala, Z. Pal Apostollal, az az sator kötök. Act. 18

Lida neü özvegy barsony ßövö aßony, kére Z. Pált tarsáival együt, hogy nala maradnanac ßallason. Act. 61

Z. Ianos dicziri Gaiust, mondvan: ßerelmesem hiven czelekedel, valamit az atyafiakal czelekedel aztis az jövevenyekel. Ioan. 3

Ephesusbeli Onesiphorust, meg aldgya Z. Pál ki Christus tanitvanit ßokta vala hazaba fogadni, kivel ketseg nélkul örök életre valo jutalmot kezitet. Kiról Z. Pál. igy ßol, adgyon irgalmassagot az Vr, Onesi- 2 Tim. 1

phorus hazanac, ki gyakorta engemet meg hiveſtet, és az én lánczomat nem ſegyéalette.

Z. Gergely Papa nem czak könyen hozza valo meneteket engette az jövevenyeknec, hanem piatzokon, és utzakonis kereſtette, kikvet onen maga aztala elöt ſolgat. Mely alazatoſſágaval azt erdemlette, hogy Chriſtuſt-is az jövevenyec közöt aztalanal vendéglette. Ki egyſer aztalhoz valo ſolgalattyaba egy keveſsi taulab menvén, és vizza tervén, egyet az le telepedet közül nem lathata. Kin felette igen czudalkozék, de azon eyel meg jelenec néki az Vr, mondvan. Miért hogy az elöt valo napokon, az én tagaimat ſallasra be fogadtazot, és aztaloánal táplaltad, melto löl, ki tegnap azoknac feietis hazadba fogadnad. Ez el nilvan meg jelente üdvezitönk az ki mi fejünk, ö magát jövevény abrázatba be fogadni, kiket magá tagainac monda lenni, és hogy valamit ezekel czelekednenec vele czelekednec. Mar. lib. 1. cap. 3. Sabel. lib. 7. cap. 6.

Gerbonius Populoniabeli Püſpök meg öletethetek, de nem kenſeritethetec, hogy nala valo vendegit el arulna. Ki Totilla Király haragos fenyegeteſet meg utálva, ſemmiképpen ázoknac reytec helyeket ki nem jelenti, kik hozzája folyamodtanac vala. Kit mikor az kegyetlen medvek ſaggataſára vettetet volna à Király, és ázoc közöt minden bantasnélkül, avagy ſerelemnelkul forgana, magát meg ſegyénlven à Király, hogy annac nem akarna engedelmes lenni, kihez az vadak-is engedelmeſek volnanac, paranczola mindgyárt hogy békeſſegel el ereztenek. ibidem.

Marinus nevü barathoz, ki az puztaba egy kiczinded czellaczkaba lákik vala, egy vádkan mikor az vadazoktol kergetetnec folyamodat volna békeſſegbe meg tartaték, miglen viſſontag ſokot helyére felelemnek viſzſza mehetne. Ibidem.

Dorotheus nevü Ægyptusbeli barat noha puztaba laktaba, felette nagy ſegényſegbe elne, mindazaltál köveket egybe hordvan, az jövevenyeknec cellaczkakat epitget vala. Volat. lib. 2. Anthrop.

Leo kilenczedik Papa-is, nagy adakozo volt az ſegényeknec, ki nidón aytaia elöt egy ſegény nyomorult bélpokloſt találta volna, és ſajat agyaba helyheztette volna: regel hazat meg nitvan az ayton allo az ſegent nem találá, itilvén azt hogy az ſegény abrázatba ö maga Chriſtus lot volna. Platina in ejus vita.

Ludgard nevü Z. elétü aſſonyallat, minden joſságat el advan, ſok helyekre ozta ſegény jovevenyek-ec ſállas fogadaſokra, minden nap ſegényeket táplálvan, és azoknac ſolgalvan. Cranzius lib. 1. cap. 21.

Dorotheus Ægiptusbeli barat, noha felette ſegény volna, és keves deſegel elne, mindazaltál eztendönket uyab uyáb cellaczkat rak vala jövevenyeknec be fogadaſara. Volat. lib. 2. Athropo.

Negyedik Xiſtus Romai Papa kegyes és Iſtenfelö, az Törököktol Orſágokbol ki üzetet feiedelmeket bö költſegevel tarta Romaba, ugy mint Boſnai feiedelmet, Királné aſsonyokat, Paleologus Andraſt Peloponeſumbol. Lenart Toccuſt Epirusbol. Volat. lib. 22. Anthrop.

HVZONKILENCZEDIK RESZE.

AZ ISTEN ENGEDELMEROL.

AZ Iſten az jokat meg engedi ideig hogy keſergetteſſenec, de annac utánna fel magaztalya.

Meg engede Iſten Eſaunac, hogy Iakobot gyülölre, és halállal fenyegetne, kiért atya hazat el kelle hadni és budoſni menni, de annac utánna nagy ſok jokal meg aldvan, viſſa háza ſületet földebe. Gen. 27

Tob. 2. 12 & 13. *Tobiast meg hagya vakulni, kit annac utánna meg világosita, és sok örömel meg latogata.*

Iob. 1. 2. 3 & 41. *Z. Iobot felette igen meg engede az satantol sányargatatni, és meg ßegényedni, mind fiaiba és marhaiba, de annac utánna ket anni aldassal aldatatek meg Istentol.*

1 Reg. 16. 2. Reg. 5 *Davidot nagy sok eztendeig meg engede, hogy ellensegetol üldöztetnec Vratol, és Ipatol, kit annac utánna Király ßekbe fel magaztala.*

Iudit. 13. *Izrael fiait Holofernes altál meg sanyargatata, kiket az után rayta valo nagy gyózedelemmel meg vigaztala.*

Gyakorta meg engedi Isten még az igazaknak is sokfele vetkekbe valo eseteket,

Iudic. 16 *MInt Samsont meg engede testi vetkekbe keveredni.*

2 Reg. 11 3 Reg. 11. Matt. 26. *Z. Davidot el esni; Bölcz Salamont aßony emberec miat meg bolondulni. Z. Petert el esni és sokakat töbeket, mint oda fel az Isten czuda itiletirol példakat vehecz.*

Meg engedi Isten hadaknak romlásokat, fejedelmek, egy házi emberek, és köz nép vetkeértis,

Iudic. 20 *BEnyamin romlásat, tulaydon attyafia altál meg engede Isten, nagy bünokért.*

1. Reg. *Heli Papi fejedelem fiainac nagy vetkekért, meg engede Isten az békesseg ßekrenyénec poganoktol rábsagra valo vitelit, és Izrael fiainac ugyan ackor nagy veßedelmeket.*

1 Reg. 6. V. 19. *Bethsamitak közül, mikor az békesseg ßekrenye visszsza hozatatnek fogsából, ötven ezert olete meg okosság közül. Isten Angyala altál.*

Flandriaba

Flandriaba egy aßony allatnac ket fia levén, nagy kedvekre fel tarta, titkon Vra hire nélkül pénzt advan nekik, kartya, és koczka jaczasra. Attyok holta után, egyknec feiet annya ßeme láttara hoher az perengernel el czapya vetkejért meg sententiaztatvan: az másikat vißontag mikor fel akaztanac hásonlo képpen nezte: Ludovicus vives de Inst. Christ.

Lucretius fia mikor halálra vitetetnec az hohertol, tetetven ez ifiu, mintha attyaval valo titkos beßéde volna, hogy sugasat hallana attya, hertelen orrat attyanac el harapia, mondvan: ez legyén iege à te kedvezesednec, ki oka vagy, hogy ily ßidalmas halállal meg öletessem. Guido Bituricensis.

Egy embervol bizonyoson iriak, ki ifiuságaba édes attyat haianal fogva az kuzobre vonta vala. Hogy ki mikor meg venhedet volna, sokal keményeben fia banek vele, mert küzöbön küul hajanal fogva à sarba vondozvan ketelen lön fel kiáltani, elég immár fiam, én is az én atyamat czak à küzöbig vontam vala haianal fogva.

Z. Gergely iria in Dialogis egy Romai ember fiarol, ki öt eztendös levén gonoz ßokasabel è gyermeczke minde ßova után karomlasokat, és ßidalmazo beßédeket mond vala, kinec ily gonoz ßokasat ßülei meg nem feddek. Törtinék egyßer, mikor attya olebe vötte volna à gyermeket, nagy hertelen à gyermec kezdene kialtani, hogy öt fekete nagy abrazatu ferfiac akarnanac reá rohanni. Kit attya biztat vala, mondvan hogy semmi nem volna, halgatna kiáltasátol, de czak hiába, mert erövel attya öleból kirantac à gyermeket, és attya ßemei elot izrol izre ßágatak.

Iria Discipulus de tempore Serm. 16. egy emberöl ki rëßegsegre advan magat, egéz nap estig kartya és koczka jaczasba foglalya vala magát, ki mindenkor küded fiaczkaiat véle ßokta vala el vinni az korczoma házhoz, lassan lassan attya mellet fel nevekedven, semmit egyebet nem tánul vala rëßegsegnel, kartya, és koczka jaczasnal. Ez költseget elößör attyatol lopogat vála, az után ßomßedságitol, ketßer attya akaztofatol pénzen meg valta, harmadszor azon szokot bünbe esven, mikor akaztani

vitetetnek,

vitetetnek, nagy ſok eſedezeſi altál kére hogy attyaval ſembe lehesſen, minec elötte fel akaztatnec, kinec jelen valo gyalazatos halálot, mikor nagy keſergeſſel látna fiatol hivatatik közeleb, hogy utolſo czokot adgyon néki. Azonba hertelen orrat meg ragadvan fogaival mindeneſtol fogva ki harapa. Mely nagy Iſtentelenſegeért, mikor ſedetetnek az környül alloktol mond: az én veſedelmemnec atyam az oka, mert ha gyermekſegembe Iſteni felelembe tartot volna fel, és az én gonoz ſokaſomat meg feddette volna, erre nem jutottam volna.

Mas iſuroli háſonlo dolgot irnac, kit annya gyermekſegebe apro lopaſoktol meg nem fedde, végre meg öregedven, ſok lopaſi miat akaztoſara itéltetek. Ez mikor à hohertol akaztani vitetnec annyat hozza hivattya, mint ha valamit jelentene titkon néki, fogaival annya fulet el harapia mondvan, hogy az ő nagy engedelme volna oka az ő halálanac.

HARMINTZADIK RESZE.

AZ EMBEREKNEK ENGEDELMEKROL.

Gyakorta az Iſtenfelö emberec ſok gonozt meg engednek, nagyob gonoznak el tavoztataſaért.

Gen. 43. *Iacob Patriarcha noha akarattya ellen, mindazaltál meg engede Benyaminnak Ægiptusba valo meneſet hogy Simeon Iacob fia ſogſágbol meg ſábaditatnék, és hogy ebel meg ne halnanak.*

Gen. 13. *Abraham meg engede lothnak tőle valo el ſákadaſát, felvén hogy Pásztorok közöt gilkoſſág ne eſnek.*

Deut. 24. *Moyſes meg engedé Izrael fiainak feleſegektol valo el valaſt, hogy feleſegek ellen valo gyülöſég ne nevekednec, kiböl töb gonoz következhetnek.*

Hogy az embereknek kedveket keresheſſek ſokat meg engednek az emberek.

2 Reg. 18. *Dávid értvén Izrael fiainac zugolodaſokat, hogy nagy veſedelembe forgana ügye, maga hadba valo letevel, engede kivánſágoknac, mondvan: az mi tünektek igaznac lattatik azt czelekedem.*

4 Reg. 2. *Eliſæus Prophetа meg engede az Prophetac fiainac, hogy Illyes Prophetа kereſni menneneki az eghbe fel vetetet vala, noha tudna hogy héába faradnanac.*

1 Mac. 13. *Tudvan Simon, hogy Triphon álnakul kerne Ionatas fiat kezeſegre, kinec attyat fogva tartya vala, nagy ſumma pénzel együt, és el nem boczátana, attyafiat, hazink mindenéket meg czelekednek-is kivánſága ſerént, mindazaltál hogy ne adna okot töb ellenec valo morgaſra Izrael fiainac, mindeneket meg czelekedek.*

HARMINTZEGYEDIK RESZE.

AZ EMBERI GONOZSAGROL.

Az embereket gonozokba teſi az kevélyſég, és Vrálág kivánas.

Moyſes hivatvan Choret, Dathant, és Abiront kevelyen felelenec

Num. 16 *néki, meg utálván parancsolattyat, annac felette meltatlanis ragalmazac, hogy őket ki hozta volna az tejel, mezei folyo földről.*

Gyakorta egy boßßuſág tetellel meg nem elegeznek az emberek, hanem tőbrol tőbre vgyeſkeznek.

2 Reg. 10 *MInt Ammon fiai, nem elegedenec meg David követinec ektelen czufolaſával, hanem annac felette, hadatis inditánac ellene, nem hogy elobi boßßuſágtetelekről meg engezteltek volna.*

A kevélyek oly gonozok, hogy czak valami vyſágot gondolhaſſanak minden gonoz czelekedetre kezek.

3 Reg. 13. *IEroboam ſolgabol Iſten akarattyabol Királyſágra valaztaték. Ez Iſten ellen uy Iſteneknec tizteletit gondola, maga akarvan azoknac aldozni, ki ez undok gondolt vyſagért, mikor Iſten Prophetaiatol feddetetnec ſemeſmeg akara ölni à Prophetat. Las töb peldat oda fel à kevelyſegrol.*

Az gonoſſág czelekedi az emberek közöt, hogy az termezetnek rendit meg valtoztaſſak.

Num. 11 *MEly gonoſſág közöt első lón paradiczomba az torkoſſág, kinec fundamentoma lön az aßonyallat, advan Adamnac az megh tiltot fanac gyümolczebol, holot az ferſiunac kellet volna elöſor adni az aßony alatnac etelt.*

Izrael fiai puztaba letekbe Ægiptusbeli fazek huſokrol emlekeznec vala gyakran, torkok kedve kereſeſeért, nem az ot valo kemény rabſágoknac meg ſabadulaſárol.

Exod. 17. *Vgyan ezen torkoſſágoknac gonoſſágarol emlekezik vala Izrael nèpe à puztaba, mondvan: emlekezünk à halakrol, kit eßünk vala Ægiptusba, de à mannanal az Angyalok kenyerevel, kivel minden nap tartatnac vala nem gondolnac vala.*

Gonozza teßi az embereket az az buſaſág.

2 Reg. 15 *NAgy gonoſſágbol inditaték Amon, hogy hugat megſeplöſitene erövel, buiaſágaba.*

Gen. 35 Gen. 49 *Nagy gonoſſágot czelekedek Iacob fia Ruben édes atya agyat megferteztetven, kiért attyatol meg atkoztatec.*

2 Reg. 16 *Nagy halhatatlan gonoſſagot czelekedek Abſolon buiaſagabol, attya agias hazan, mikor mindenec lattara be mene.*

Dan. 13 *Nagy gonoz buiaſag miat, inditatanac az vén birak Suſanna ſegyénitesere, kit halálra-is itilenec.*

Gonozza teßi à harag az embert.

1 Reg. 18 *SAul Király nagy haragiaba, mikor David hegeduievel vigaztalna, dardaiaval altal akara verni.*

2 Mac. 9 *Az Iſtentelen Antiochuſt meg kergetven az Perſipolisbeliek minden dühöſſegenek haragiat az Sidokon akara ki tölteni.*

Matt. 2 *Herodes Király Chriſtusra meg haragvan, hogy ſületeſet hallotta vala, minden ápro gyermeket meg ölete Bethlehembe, és annac tartomanyaba.*

Gonozza teßi az embert az irigyſeg.

Num: 21 *IZrael fiai keredzvén Edom Királytol és Seon Amorreuſok Királyatol, hogy békeſſegel ſemmi kar nelkül földökön altal mennenec, kik nem egedvén mind Orßágokat, mind magokat el vezté.*

Num. 22 *Balaam noha bizonyal tudna Izrael fiainac Istentol vala aldasokat, megis egynéhányßor, modot kerese honnat alkozhatna öket.*

1. Reg. 20 *Saul, Davidra valo irigysegebe maga fiat, Ionatast, meg akara ütni, hogy az artatlan Davidot otalmazna.*

Dan. 6. & 14 *Darius Király fö fö ßolgai irigykedven Danielre, be vadolac à Királynac, hogy Király paranczolattyat meg nem tartana az imádsagrol, hanem hogy haromßor minden nap könyörgene az ö Istenenec.*

1 Mac. 7 *Istentelen Alchimus Sido nemzet levén, gyülöli vala saiat nemzetet, és irigysegbol à Király elot gyakorta be vadolya vala öket, kiket otalmazni kel vala.*

Az Majussalis gonoz irigysegbol minden jo törvént és ßokast fel forgatnac az emberec.

Matt. 11. *Az hütötlen sidok kereztelö Z. Ianosnac testbe valo ßenvedesetis ragalmazzak vala, Christus etelet, és italatis boczmerlik vala.*

Matt. 12 *Christus czuda tetelit karomlyak az irigy sidok az órdögök ki üzesebe, és mondgyak vala, hogy Belzebub altal üzi ki az ördögöket.*

Az tunyaság és restseg gonozza tesi az embert.

Iudic. 12 *EPhraim fiai hivatatanak Iephtetol az hadba, és nem akaranak menni, ki nagy gyözedelemel vißßa tervén az hadbol Iephte ellen zugodalanac, hogy öket el nem vitte volna vele.*

Iulianus Apostata Isten tiztessége ellen ßünetlen hadakozék, kereztyének ellen valo irigysebe, forrasokat balvanyoc aldozatival meg ferteztet vala, piatzokon kenyéret, hust, gyümölczöt, paret, és egyeb eledelre valo allatokat meg undokitat vala, hogy azok altal meg fertezt ettek lennenec.

Dædalus Telon tanitvanyat meg öli, czak ez okért, hogy elsö gonjoia volt az fazakasok korongyanac, és lakatnac.

Cato uticensis, Iulius Czáßár gyözedelmet felette igen banvan, magát meg öli.

Egy Romabeli Mutius nevü ember volt, oly gonoz akaro, és mas ember elomenetinec irigie: hogy mikor azt latta volna Publius ßokasa felet ßomorkodni, mond: Avagy Mutiusnac valami nagy nyavalaja törtint, avagy valakinec jo ßerenczeiët értette.

Caligula Czáßár oly irigy volt, hogy Torquatasnac arany lanczat honnat nevezeti volt, el votte Cincinnatusnac à haiat el meczetette. Cn. Pompejus nemzetsegnec, à nagy nevet meg tiltotta, Esius nevü felette ßép termetü ifiu legént le vagatot. Adrianus Czáßár, az meg holt Trajanus Czáßár jo hiret nevet annira iriglette, hogy L. Armeniat, Assiriat, Mesopotamiat kit Trajanus haddal Romai birodalomhoz haytot vala parthusoknac engette. Es az Dunan czinaltatot nagy költsegel hidat dühössegebe mind el hanyatatta.

Gonoz fiaknak attyok ellen valo dühössegnek.

NEro Istentelen Czáßár édes annyat, egy néhanyßor mereg altál meg akarta ölni, annac utánna haznac reáia valo romlása altal-is, kinec czalardsagat ezebe vevén, egy vizen altál üz. Végezetre hogy semmi álnaksaganac ügyekezetit nem latna foganatosnac lenni, egy hadnagyanac paranczola, hogy erozag ßerént meg ölne, ki mikor vitezivel hazát kórnyul vötte volna, és aytaiat rea rontotta volna, látvan az aßonyallat ellene, ki rantot fegyvert, fel fedven hasat mond az ßolganac, hasamba veried eles fegyveredet, mert ez az oka ki ily oktalan czudat hozot. Cornel. Tacitus lib. 14. Suet. in Nerone cap. 33.

De meg ezeknelis rettenetesb dolgot irnac, ki mikor annya halálat ertette volna, holt teste latni menvén, minden testet tapogatta és meg latogatta, nemelyet diczirvén, nemelyet zidalmazvan, ázonba meg ßomjuhozvan jutis.

Ioannes Maria Mediolanomi Herczeg, édes annyat egy toronyba rekezti, gonoz czelekedetyért fedven, és ot nyomorultul hal meg. Volat.

Tizedik Török Czáßár Selimus Attyat Baiazetest birodalmatol meg foztvan meregel meg öli, ket attyafiat minden pareputioktol kegyetlenül el vezte. Ki minek utánna nyolcz eztendöt uralkodot volna, veßeie fene miat meg rothada és izhonyu halállal meg hala.

Carolus junior vezetek nevén Craſſus, attya ßemei elöt, és nagy ſok Vr jelen letébe az ördögtol környül vetettetek okat gyötrelmenek megh valla, hogy gonoz ügyekezetyért büntettetnek, mert attya ellen nagy ſokakkal tanáczot tartot volna.

Coſroes Perſiai Királt meg foga fia, attya ßemei elöt attyafiat meg öle, annac utánna attyatis.

Nicomedes, attyat Pruſiaſt orßága birodalma kivánſagaért meg öle.

Mitridates Király oly kegyetlen Iſtentelen ember volt, hogy annyat, és attyafiat, harom fiaval, meg annyi leanyval meg öle. Cœlius.

Priſcus, Ferrariai fejedelmet Actiuſt tömleczbe veti, és ot meg hadgya halni, hogy moſtoha anyat vöte volna. Volat.

Egy Cyrillus nevü Hipponumbeli embernec vala egy fia Z. Agoſton ideiebe, kit attya felette kedvere fel tarta. Ez buja életnec magát advan réßegſegebe terhes annyat meg ßegyéniti, Attyat meg öli, ket hugait meg ſebeſite, neniet meg akara zeplöſiteni D. Aug. Tomo 10. Serm. 33.

Egy aßony pomeraniabeli Városba tizenket eztendös fiat meg fedvén gonoz czelekedetirol, harmad nap mulva mikor alunec agyaba, a gyermek anya mellyet keſſel altál véri.

Magdeburgi határba, egy embert à berekbe fia és leanya meg öl. Manl. in Collect.

Ptolomæus Epiphanes fia, annyat Cleopatrat halálra adgya,

Orestes annyat Clitemneſtrat meg öli, attyaért valo boßßuſágaba, kit annya meg öletet vala Heraclius Czáßár, attyat Phocas Czáßart, nagy ſok ßidalmazaſok után meg öli, uráſagnac kivánſagaért. Volat.

Publius Malleolus annyat meg ölven elſö lön Romaiac közül, ki tömlöbe varratatnek és à tengerbe vetetnec. Livius.

Fabricianus annyat meg öli Fabiat, attya halaláért, kit annya meg öletet vala latraval, hogy nagyob ßábadſágal latorkodhatnek, Petronius ſiuval. Doſitheus apud Plutarchum.

Guillermus Iacobinus Carrarienſis fia, attyat meg öli, azért hogy fattyunac mondana.

Apetrus Saturnus édes attyat meg herelte maga fiait meg ölte, attyafiai ellen hadat inditot. Annius in Beroſam.

Atyaknak fiokhoz valo kegyetlenſégek.

Volt egy Mardus nevü ember, kinec het fia levén, leg kiſſebiket ſemmi jo erkolczre nem tanithattya vala nagy ſok inteſi altál, végre oda menvén birak, holot az ember lakik vala; meg foga fiat, és keze hatra kötve birak eleibe viſi, kik elöt vadola engedetlenſegerol, és eleitol fogva valo gonoz czelekedetirol. Kérven à birakat hogy halálra itilnek. Ezt halvan à birak, el czudalkozának, mindazaltál nem akarak meg itilni ügyeket, hanem mind à kettot Artaxerxes Király eleibe vivek. Mardo haſonlo képpen Király elötü fiat vadola. Kérdi Artaxerxes Mardotol, el ßenvedhetede hogy ßemed elot fiad meg öleteſſek? Igenis. Mond Mardas. Mert mikor kertembeli ſulatanac keſerü jöveſet el torom, mely nem hogy ezert valamit ßenvedne, de ſokal inkab viragzik és töb édeſſeget veßen. Háſonlo képpen ö Király mikor latom azt à kit en bazam népet gyalazza, és attyafiainak karara vagyon, azt ha tölem el vetem, annal inkab hiremedek, és à tobis vélem egyut jo ſerenczével nevekedni látom. Ezt halvan à Király dicsire

Marduſt, és az itilő biraknak gyülekezeti közi rendele, igy ſolvan az jelen valoknak. A ki ily keményſententiat mer maga fiai ellen mondani, bizonyos dolog az hogy az idegenek vetkek ellenis fegyhetetlen itiletet teſſen. Az iſiat elöbi vetkeirol keményen meg fedven, és ha tőbe vetkeznek retteneteſ halallal, monda, hogy meg öletetne, és tőle ſábadon el botzattya. Ælian. lib. 1.

Dioſcorus pogan fő ember leanyat Z. Barbarat kereztyén bütyért meg öli, feiét vevén.

Ptolomæus Evergetes Orſágabol nagy kegyetlenſegeért ki üzettetek, ez fia meg öli Cyprusba, feiet és lábat ajandékul küldven annyanak ſületeſe napianac örömere. Livius.

Deiotarus Királnak, mikor ſok fiai volnanak, egyiken kövül mindeniket meg öle, hogy gazdagb lenne az. Cælius.

Tyberius Czáſár attyaſia ket fiat, fianak fogadvan, mereg altal mindeniket meg ölte.

Aulus Iuluius Romabeli tanácz Vr, jeles tudomanyu és termetü fiat meg öli, mikor eſsebe vötte volna, hogy Catillina partiat követne hazaia romlaſa ellen: mondvan, En tegedet nem hazad ellen Catillinanak nemzettelek, hanem Catillina ellen hazadnak. Val. Max.

Darius Király Ariobarſanes fiat meg ôli, ki Alexandernek igirt vala hogy attya ellen tamadna. Plut. in Paral.

Artaxerxes Mnemon Perſiai Kiraly, Darius fiat ötven fiaival együtt meg öleti, értven ellene valo arultataſokat. Trog. lib. 10.

Hippomenes Athenasbeliek feiedelme, leanyanak értven parazna-ſagat, egy fenetoval egy házba rekezti mindeniket etelnélkül. Az fene lo nagy ehſege miat leanyat meg eſi.

Ariſtippuſt fedven egy ember, hogy fiara ſemmi gondot nem viſelne, mint ha nem tőle valo volna. Monda Ariſtippus valyons à takniot, és

tetűet kik mitőlünk ſarmaznak, nem el vettyüke mint utalatoſokat. Ert ven ez fő ember azokat fiak gyanant nem kellene tartani, kik ſemmibe attyok jo tanáczat nem követnec. Laert. lib. 2.

Irene aſſony, mikor Conſtantinus gonozul czelekednec birodalmaual, ſemeit ki vaia.

Lacena neü aſſonyallat fiat meg öli, ki az harcz elöt haza futot vala, mint hazaiahoz méltatlant mondvan: ez nem én magvám.

Eriſthenest ebel öli megh annya, hogy nem jol harczolt volna. Raviſius.

Damatria mikor hallotta volna, hogy fia nem ugy viſelte volna magat, hogy ily anyahoz mélto lenne viſsa jüven à hadbol meg öli fiat.

HARMINTZ KETÖDIK RESZE.

AZ IOBA VALO ALHATATOS MEG MARADASKOL.

NOha embernec ſok fele akadali találtatnac kik miat az el kezdet jo ugyekezetbe meg keſeltetnec, mindazaltal jo reménſegnek bizodalmaert álhatatoſoknac kel lenni.

Nehemiasnac, noha ſok ellenſegi találtatanac, kik Ieruſalem Városanac epiteſebe nagy ellen tartoc valanac, mindazaltal, nagy bator ſivel mindeneket meg utalvan, meg nem ſünek miglen el nem vegeze tellyeſſegel minden epuletit. Neh. 4. & 6.

Luc. 14. *Az mely ember el kezdet ügyekezetibe alhatoſſon meg nem marad háſonlo ához az epitohoz, ki felöl Ieſus monda, hogy meg kezdik nevetni, ez ember el kezdette az epületet, és végbez nem jühette.*

Az jonak el kezdeſebe meg nem kel fogyatkozni, ha ſinte ellenkezö haborui találatnak-is.

Tob. 3. *TObias noha meg vakult valajo czelekedeti közöt, mindazaltal ſokot Iſteni felelmet, hatra nem hagya vakſagabais.*

Iudit. 4 *Ez illyen alhatatoſoknac imádſagokat halgattya meg Iſten, mint Eliashim mondgya vala. Meg halgattya Iſten à tü könyörgeſteket, ha böytülesbe és imádſagba alhatatoſok léztek.*

Dan. 6 *Daniel Propheta ſokot imadſagat el nem hagya, Darius Király ellenkezö decretuma ellenis.*

Act. 14. v. 21 *Z. Pál és Barnabas, intik vala az hiveket, hogy alhatoſon meg maradnanac à hütbe, mert ſok keſerüſegek altál kellene be menni menyorſagba.*

Az ſüzeſegbe és tiſta életbe alhatoſon meg kel maradni.

NOha embernec czak egy oraig valo nyugodalma ſem adatik az ördögtol, hogy teſti kivánſagoknac ſok fele ſeleitol ne ingadoztaſſek, mindazaltál, minden gondolati abba forogianak, hogy à mit fogadot, avagy czak magaba el tökelletis, tizta életenec meg tartáſáért aba alhatatos legyen.

Gen. 39 *Mint Ioſeph, noha erőſſen aſſonya altál izgattatnek teſti bünnek czelekedetire, mindazaltál el tökellet tiztaſágaba meg akara maradni alhatatoſon, még ruhaia el hagyaſabais, aſſonya kezébe.*

Az tiſta

Dan. 13 *Az tizta erkölczü Suſanna noha mezitelen czak egyedul volna, à ket fertelmes vén birak kezébe, mindazaltál, maga tizteſſeget meg otalmaza*

Luc. 1. *Szüz Maria fogadot ſüzeſegebe alhatatoſſon meg akarvan maradni, monda Gabriel Angyalnac, mikor fiu fongatataſarol emlekeznek előtte, hogy lehet az, ha ferfiat nem iſmerec: és mind addig nem engede az Angyal ſavanak, miglen nem hallana, hogy ferfiu magnélkül fogadna mehebe, az Z. lelek altál.*

Mind teſti lelki ellenſeggel valo hadakozasba alhatatoſſon kel meg maradni.

2 Tim. 2 **Niſi quis legitime certaverit non coronabitur.**

1. Reg. 17 *ENNek jeles példazattya Davidba ki teczik, ki noha maga attyafiaitol hadba valo menetelyért ſidalmaztatnek, és Saul Királytol tartoztatotnek iſiu voltara az Golyattal valo bay vivaſtol: mindazaltal alhatatos lön à Goliat ellen valo fel vöt gondolatiba, kit meg-is győze az Vr ſegitſegevel.*

2 Reg. 11 & 2 Reg. 20 *Miért hogy Ioab David Király hadviſelö fejedelme, alhatatos lön az erös Raabath Varosnac öſtromlaſaba meg veve minden eroſſegit.*

2 Reg. 18. *Háſonlo képpen Abſolon ellen valo harczolaſabais, alhatatoſſaga ba meg győze ellenſeget.*

Az keſerüſegeknek ideien alhatatoſoknak kellenni.

Iob. 1. 2. *IOb halvan mind marhainak, és mind gyermekinec veſzedelmeket, békeſſegel ſenvede, annak utánna maga teſtén valo fekelyek miat valo gyötrelmetis.*

Chriſtusért valo ſenvedesbe alhatatosnak kel lenni.

1 Mac. 6. *ELeazar Izrael fiai kôzöt elemedért és böczületes, az Isten törvenyenec meg tartasaba oly alhatatos lön, ki czak tetetesre barati altál mikor intetnekis, hogy az diznohust meg enne, nem akara engedni, hanem halálra, és minden testbeli kinyara kez lön menni inkab, hogy sem mint Isten ellen veteni, és egyebeknec gonoz példat adni.*

2 Mach. 7 *Hásonlo képpen az het attyafiak, mind annyokal egyetembe, közek lônec ßörnyü testekbe valo kin ßenvedeseket fel venni, hogy sem mint Isten paranczolati ellen vetenenek.*

Act. 7. *Z. Istvan, alhatatos lön Christusrol valo vallastetelbe mind halalaig.*

Az Vrnak valo halaadasba vélünk valo jo teteért alhatatosnak kel lenni.

Ioan. 9 *AZ vakon ßületet ember, minec utánna Iesustol meg gyogitatot volna, noha sok alnak kérdesekel untattatnek az Sidoktol, hogy meg tagadna Iesustol valo gyogulasat, mindazaltal alhatatosson meg marada, annak felette, halakatu ada Iesusnac à templomba meg gyogitasáért.*

Mar. 7 *Noha az mi üdvezitönk mondana az suketnek és nemanak, hogy meg gyogulasokat senkinec ne jelentenek, azok mindazaltal annal inkab hirdetik vala, diczirvén Iesust.*

Act. 1. *Az Apostolok az aßßonyallatokal, és ßüz Mariaval együt alhatatosok valanac imádsagokba és dicziretekbe, Iesus menybe meneteli után.*

Az gonoz ügyekezeteknek és czelekedeteknek el tavoztatasaba alhatatosnak kel lenni.

Gen. 19. *HOgy Istentol meg ne büntettesek az ember engedetlensegeért, mint Loth felesege, nem engedvén az Angyal intesenek, hatra tekintvén*

Sodoma fele, so balvanyane valtozzek, alhatatosnac kel lenni az gonozok tarsaságabol valo ki menetelbe, vißßa sem kel tekinteni, el hagyot veßedelemnek helyére.

Ester. 3. *Mardochæus noha eßebe vôtte volna Amamnac ellene valo haragiat, hogy Isteni tiztelctet néki nem adna, mindazaltál, feie és élete veztese alatis alhatatos lôn igaz ügyekezetibe,*

Dan. 3. *Hásonlo képpen az harom ifiu Nabugodonozor balvanyanac nem imadasába, noha ßemekel latnak az meg gerieztetet keménczet kibe be vetetnenec, mindazaltal inkab akaranac halált ßenvedni hogy sem mint hütök ellen vetkezni.*

Benevolus nevü, Valentinianus Czáßár fó kincz tartoia, az Z. atyaknac hütôk és vegezesek ellen, mikor Valentinianus annyatol Iustinatol paranczoltatnek, hogy decretumat dictalna, monda: Isten ellen valo ßokat én nem mondhatok. Hogy pediglen Czáßar annya akarattya ellen ne lattatnek czelekedni, nagyob tiztbeli méltossagot igir néki ez eretnek aßßonyallat, ha paranczolattyanac engedne. Benevolus pediglen, nemesb akarvan és böczületesb lenni hütibe, hogy sem mint ez világi tiztekbe, mond Iustinanac. Mi haznom énnekem, Istentelensegért nagyob tiztre valo menetelembe. Ez tiztemetis vegyetek el tölem, czak tarczam meg veteknélkül lelki ismeretemet. Ruff. lib. 2 cap. 16.

Victorianus Adrumetensis, Carthagobeli Consulsag viselt fo embert, kit az Istentelen Honorius Király nagy bölczesegeért, és eßeért minden czelekedeti kôzöt, fó fó tiztekre fel magaztalt vala, mikor hizelkedese altál, az éretnek Arius tudomanyanac követesere akarna vinni, mond Victorianus. Minden dolgokat probali meg ellenem, gyötrelmekel öli meg tüzre ves, és hammue tegy, oktalan allatoknac ves, tudgyad bizonyal, hogy mindeneket inkab el ßenvedek, hogy sem mint az én fogadasomat meg ßegyeny, kit Christusnac fogattam az kerezt viz felet. Kit halvan az eretnek Király, rettenetes veresegek altal elößôr kinoztata, vége-

zetre ſantalan kinoc altal meg ölete. Victor. lib. 3. de Vandalorum perſecutione.

Valentinianus fó vitéz ember, ki Iulianus Apoſtata Capitania vala, mikor Iulianus után órdögök templomába be ment volna, és vizel balvany imadok ſokaſa ſerént meg öttöztetet volna, balvanyok egyhazi ſolgaiat arczul czapia, mivel hogy mondana, hogy az altál nem meg tiztitatot volna, hanem inkab meg ferteztetet volna, mindgyart vitézi ruhaiat el vetvén laba alat meg nyomoda. Mely czelekedetyért Iulianus Iſtentelen Czáſſar, ſanki vettete egy puzta helyen valo varba, holot életet kellett vala el vegezni, De ez Iſten akarattyabol Iulianus halala utan, eztendo mulva, Czáſſári méltoſágra valaztatèk. Ruff. lib. cap. 2. Theodoretus lib. 3. cap. 15.

Midón kegyetlen és Iſtentelen törvenyek ſolgaltatnanac pogan Czáſſárok ideiebe az kereztyénec ellen; az fejedelmek itiló ſeki elöt allanac vala gyakorta nemelyek, az vitézlö rendek közülis, kik közül valanac Ammon, Zenon, Ptolomæus, Ingenes az vén Theophiluſſal együt. Kiknec jelen letekbe mikor itiltetnec egy kereztyén, ki meg tagadaſara hütinec akarna haylani, kezekel intenekes vala, orczaioknak valtoztataſaval hütibe valo álhatatoſſagara, kikre mikor az jelen valok tekintettenek volna, és kereztyéneknec iſmertettenec volna jelekrol, minec elotte egyénkent meg fogattatnanac, magoc indulattyabol az itiló ſek eleibe allanac, és magokat kereztyéneknec vallyak, ugyannira, hogy az fó biro aſſeſſorokal együt felelemel együt czudalkoznanac azok pediglen az kereztyénec kik itiltetnec vala, nagyob bizodalmat véſſnek ſenvedeſekre. Euſebius lib. 6. cap. 41.

Simeones nevü fó ember, kereztyén vadoltatek Perſiabeli Sapor Kerálynal, mint ha Romai Czáſſárnac barattya volna, ki minden dolgait Perſiabelieknec el arulna. Kit mikor Király eleibe vittenec volna, nagy batran és ſokas ſerént Királt nem imadta volna. Feletre nagy haragra inditatec Sapor. Kerdvén nagy haragal töle, mi dolog legyén az, hogy ötet nem akarna imádni, mint az elöt: Felel Simon, az elot igaz Iſtenemrol nem teſſék vala vallaſt, és ezokaért mint Királyomnac mélto tizteletet

teſſek

teſſek vala: de moſtan méltatlan dolog azt czelekednem, holot moſtan kegyeſſegért és igaz vallaſomert bay viadalra jövök. Király paranczola hogy az napot imádgya, mely Iſtentelenſegre igiretekel és fenyegeteſekel, mikor ſemmiképpen nem vihetne, feie vetettetik, és ugyan azon hütért, azonnapon ſaz kereztyénnec veteti feieket, kik közül nagyob réz Püſpökök, Papok és egyéb egyhazi ſalgak valanac. Zozom. lib. 2. cap. 9.

Vandalus eretnekek kereztyénec üldözeſebe, ket attyafi talaltaték, kik egy mas akarattyabol meg eskünnec, hogy minden kinokat ſót halalis kezek lennenec ſenvedni, hogy ſem mind kereztyeni hütot meg tagadni. Kik mikor ozlopokhoz kemény idegek altal kötöztettettenec volna, és nagy követ labokra köttenec volna, hogy ez altál ſörnyen czigaztatnanac egez nap eſtig, egik nagy kinyanac miatta ſábadulaſt kivánvan, hogy valamenyire lélekzetet vehetne, és eletérol rövideden végezhetne, ezt latvan és halvan az maſik, mond: mit czelekedel atyamfia? bizonyara mas fogadaſt kiván tölünk az mi üdvezitönk, kit néki fogatnac. Ennen magám vadollac tegedet az fó biro ſeki elöt, az mi Chriſtusunknac ſent teſte, és vere hozzank valo vetelevel fogadaſt tóttünk egy mas közót, hogy minden kinokat el akarunc ſenvedni, halállál együt, az egy Chriſtus düczöſegeért. Ezt halvan attyafia, nagy batorſágot vevén fel, kiált valamit akartoc mindeneket czelekedgyetek raytunc, fegyvert fegyverre horgyatoc, kinokat kinokkal elegitſetec, az én atyamfianac batorſágal valo inteſet és példáiat követem. Kit halvan az kegyetlen hoherok, teſteket egö vaſákal ſággatac és egetec, ugy annira hogy ö mágokis az hoheroc izhonyodnanac raytoc, és ſemeket rolok el forditanac, mondvan, közettök bizonyara ezekhez ragazkodic az egéz nép az mi hitünket pediglen ſenki nem követi. Victor. lib. 3. de perſecutione Vand.

Vitus tizenöt eztendös gyermec, pogan attya hirenélkül meg kereztelkedec, be vadoltatik Diocletianus alat valo Valerianus tiztartonal, hogy kereztyén volna, monda à tiztarto atyanac, mit hallok fiad felöl, Chriſtuſt imádgyana fiadnac ſereted életet, elete bolondſágtol el vonyad. Kit attya ſok képpen akárvan el valaztani Chriſtus ſeretetitol, de héába

munkal-

munkalkodék. Söt jeles és üdvösseges okait ada vallasanac, sok czudakatis czelekedet, vakokat gyogitvan, korokal és betegekel együt, ordögeketis ki üze. Mind ezeket halvan à tiztartoia, gyermeket hozza hivattya, mondva néki. Mi okon nem akarz áldozni az bathatatlan Istenecnec? Nem tudode, hogy az mi Feiedelmink meg paránczoltac, hogy ha ki találtatic tiztelöie, annac az meg fezitettetnec, külömb külömb kinokal meg ölotessenec? Monda Vitus nagy batorságal, magát Z. Kereztnec jegyevel meg jegyezvén. Ennekem semmi közöm ninczen az ördögeckel, sem az balvanyokat nem tiztelem, vagyon ennekem élö Istenem, Istennec fia, kinec hiven szolgal az én lelkem: Ezt halvan az tiztarto, palczakal farattig verete à gyermeket, az után monda néki, engedgy immár paranczolatomnac és áldozal az Istenecnec? Monda Vitus, egyszer mondam teneked tiztarto, hogy Chriſtuſt imádom. Vissontag uy kinokra vonvan, az hoheroknac kezek megszárada és az tiztartoe, kinec imádsaga altál meg gyogitatanac, kit attya házához viven, sok képpen ügyekezec el szakaztani hütitol: de hasontalan lön minden ügyekezeti, söt soc czudac altal utat mutata néki-is az üdvösségre, ki mind testébe, mind lelkebe meg vakula, testi vaksagatol Vitus meg gyogittya, de lelki vaksaga meg marada, ki midön gondolkodnek mint fiat kinoztathatna. Az Isten Angyala meg jelenik Modestusnac, ki à gyermeknec gondviseloie vala, hogy fel venne à gyermeket, és à tenger fele vinne, kit midön meg czelekedet volna, kez haiot találvan à parton, egy szögetbe mennec, bolot sok czudakat czelekedec az ot lakos nép közöt. Azonközbe Diocletianus leányat meg körnikezte vala az ördög, kiböl szolvan mandgya vala, én innet addig ki nem megyec, miglen Vitus Lucanus ide nem jü, kérdven töle à Czászár, hol tudgyuk fel találni, monda az ördög. Syllerus folyo viz mellet. Kit vitézi Diocletianushoz vivén, kérdi à Czászár töle, ha leányat meg gyogithatna, monda Vitus, Chriſtus az Isten fia meg gyogithattya, kinek en szolgaloc, kezet rea tevén, monda Vitus. Tiztatalan lelek, az mi VRunc Ieſus Chriſtus nevebe meny ki ez Isten teremptet állattyabol, ez sok után mindgyárt ki mene.

Ezek után sok szép szovai altál ügyekezek, Diocletianus halvany imádsaingerleni à gyermeket, sok igireti altál, kike felel Vitus Orsá-

god, ruhád, gazdagsagid tijed legyének, vagyon élo Istenem, kinec ha hiven szolgaloc, fel öltöztet engemet. Kit halvan Diocletianus, sotet tömleczbe vettete Modeſtuſſal együt, annakutánna olvaztot onba fenyö viazal együt vetteti, mely forödöbe az Vrnak halaadaſſal enekel vala minden faydalom nélkül; onnatis ki vetetvén orozlánoc szaggatasara vetterik, kik magokat meg alazvan az Z. gyermek elöt, lábat nyulogattyac vala. Annakutánna czigara vonattya Creſcentianal, ki ez czudakat latvan Chriſtusba hit vala, kibe Modeſtuſſal együt sörnyen czigaztatanac, ugy hogy teſtek czyottyoktol el szakadozna, mely kinzusba nagy dörgeſſec, villamaſoc és föld indulásoc lönec, kibe ördögöknec templomi le töretenec, és sokak meg öletenec. Surius 12 Rom. Breviari. in ejus vita.

Victoria nevezetü kereztyén asszonyallat, Honorius kegyetlen Arianus eretnec üldözeſebe, mikor az anyaszentegyhaz sörnyen kesergetetnec, sok kinzasokat teſtebe szenvede, kinec Vra nagy felélem miat hütit meg tagada, ügyekezvén feleſegeneku élete meg tartasára szép zavai altál erölkodik vala, hogy ö-is hütit megtagadna, de mint erös közalon epitetet erösseg, alhatarosson Vra hizelkedeſet meg utala, minden kinzasokal együt meg marada hütibe, minden gyötrelmibe czak Chriſtusrol gondolkodik vala, és nyelvevel rola mindenec elöt valaſt tön. Ki mikor az czigazasrol holt elevenen le vetetet volna, itilven az hoherok, hogy meg holt volna el eresztetec. Mindenec elöt egeſſegere meg gyogulvan, beszélle mikeppen egy mellete allo szüznec illeteſevel, mind lelke, mind tagaiba valo epseg meg adatot volna. Victor. lib. 3. de perſecut. Vandalica.

Dionisia kereztyén asszonyalat, noha sok jeles magzatinac szerelmes anuya volna, mindazaltal mind azoknac szerelmeknel fellyeb böcsüle Chriſtus szerelmet. Alexandriaba Decius alat sok gyötrelmi után igaz Istenbez valo szeretetit, feie vetelevel bizonita. Euseb. lib. 6. cap. 34.

Lucia Romabeli özvegy asszonyallat fiatol Eutropiustol be vadoltatik, hogy Chriſtuſt sok eztendotöl fogva tiztelte volna, olvaztot onba

 senyö

fenyö viazzal együt vettetetik, honnat minden nyavalya nélkül ki vetetetven, mikor az Városon, vassal, és onnal meg terheltetvén vitetetnec, Geminianus nevü nemes embert kereztyén hütre terit, hütibe valo alhatatosságaval, kit hásonloképpen sok kinok altál kinozvon az kegyetlen hoberoc tarsa lön fó vetelébe.

Crispina kegyes és Istenfelő aßßonyallatoknac tüköre, Diocletianus és Maximinus alat sok ideig kemény tömleczbe valo fogságot ßenvede: holot nagy gyakorta izhonyu kinzasoc altál gyötretetik vala, végezetre mind Czáßároc paranczolatinak engedetlen aßonyallatot, ki Isteneknec ßokot tiztesseget nem akarna tenni, biro ßeki elót vadoltatec. Ezekre az vadolasokra nagy alhatatosságal meg felelven, sem gyermekinec sirasokra és ohaytasokra, sem attyafiainac, sem jo akaro baratinac keresekre ßive meg nem esek, hanem egyßer adot Christusnac hütiért, nagy batran feiet ada D. Aug. in explicat. Psal: 137.

Regina nev ßüzeczke pogan atyaktol ßületetet, kiczinsegebe kereztyéneknec tarsasagokba nagy ßeretettel adgya vala magát, kiktol meg tanitatec az kereztyéni hütre, és meg kerezteltetic, kit sokképpen az pogan tiztarto akara el ßakaztani hütitol, és semmi modgyat nem latvan ügyekezetinec véghez vitelere meg haragvan, sok külömb külömb kinokal kinoztattya kariainal fogva fel akaztatik, eghö ßövetnekeckel egettetic, mely kinok közöt, à kinec tiztesseget halálig otalmaza, lelketis annac ajanla.

Dagilla nemes Istenfelö aßßonyallat, kinec Vra Honoricus kegyetlen Arianus Király fó udvara tiztartoia vala, nilvan valo igaz hutinec vallasaért, sok ßörnyü kinokat ßenvede, végre ßanki vettetec nagy puzta helyre, holot minden emberi segitseg nelkül Christusba örvendezven halalaig álhatatoson marada. Victor. lib. 4. de persec. Vand.

Theodosia ßüz, Cæsareaba sok ßörnyü kinokat ßenvede, az pogan tiztartoktol, hogy az balvanyaknac nem akarna tiztesseget tenni, végre tenger be vettetik Euseb. lib. 8. cap. 17.

Potamiœna Alexandriai ßüz, meg mondhatatlan bay vivasokat ßenvede ßeretöitol, teste czudalatos ßépsegeért, ellenec tusakodvan, annac utánna ßörnyü kinokatis kelletek fel venni kereztyén hütyért, Aquillas nevü tiztartotol, kit gyakorta forro fenyö viazzal mezitelen öntöztete tetejetol fogva talpaig, mely gyötrölmekbe ez világbol ki mulik Eusebius lib. 6. cap. 4,

Pirosca ßüz Romai, miért hogy nem akara imádni Apollo balvanyat, mezitelen ßörnyen meg vezzöztetec Claudius Czáßár paranczolattyabol, az után tüzre vettetik, holot nagy vigan Istennec könyörögven meg ada lelket álhatatos hütibe.

HARMINTZ HARMADIK RESZE.

AZ ASZSZONYALLATOKNAK KEGYESSEGEKROL.

Mind az O, mind az uy Testamentomba jeles emlekezeti vadnac az aßßonyallatok kegyessegenec, hogy az kemény ßüveknec meg lagito példaiara adatatnanac legyén.

Mint Rebecanac kegyessege meg farat Abraham ßolgaianac, mély kutbol valo innya meritesebe, annac felette, aßomjuhozo teveinek is nagy ßeretetel innyoc adasaba. Gen. 24

Az Serapta Városbeli ßegény özvegy aßonynakis kegyessege, mutattatik Illyes Prophetanac ßeretettel valo taplalasaba: ki budoso vala és idegen. 4 Reg. 17.

Elisæus gazdaia aßony kére Vrat, hogy Elisæus Prophetanac czendez, és álkolmatos hazat czinaltatna hazoknal, hul megh nyughatnec, mikor hozzáioc terne utába. 4 Reg. 4

Luc. 10. *Az mi üdvezitonkhez, úgymint uton járo ſegénynek, kedves ſalaſt keſzite Martha.*

Luc. 8. *Nagy kegyeſſegeket mutatnac azoc az aſſonyallatok, kik Ieſus üdvezitönket joſzagokbol tartyak vala.*

Luc. 21. *Az ſegény özvegy aſſonyallatnak is kegyeſſege inkáb dicziretik Ieſustol, ki két fillyért boczata az Iſten templomara rendelt peſſelybe, ſok fo emberekhez gazdag ajandekinal.*

Act. 16. *Az Lydabarſony ſzovo aſſonyallatis Zent Pálhoz és hozza tartozokhoz házába valo fogadaſaba nagy kegyeſſeget mutata.*

Az Aſſonyallatoknak kegyeſſegek mutattatik az artatlanoknak otalmazaſába.

Exod. 1. *Az Ægyptusbeli babac nagy kegyeſſége meg teczik az Sidoc gyermekinec meg tartaſaba, kiknec voha Pharaho meg paranczolta volna, hogy mind meg ölnec à Sidoc ſiu magzattyat nem akarac meg ölni, felvén Iſtentol.*

Exod. 2. *Latvan Pharaho Leanya Moyſeſt, egy ſotyorba kiczin koraba az folyo viz partian ſirni, könyörulvén rayta, ſiana fogada, és egy Sido aſſonynak ada, hogy fel tartana.*

4 Reg. 11. *Mikor az kegyetlen és Iſtentelen Athalia meg öletne minden Király magzatot, Ioaſt el reyte nenye elölle.*

Az atyaknak és anyaknak kegyes aſſonyallatoknak példaiabol kegyeſſeknek kel lenni attyokfiaihoz.

Num. 16. *Aaron latvan Izrael fiainac az Vr haragianac, tüze miat valo meg emezteſeket, az ſokaſag közibe futvan, az Vr erölöt áldozék erettek.*

Az tiztatalan ſemelyeknec egike, à kie à gyermec vala, kit Salamon paranczolá hogy kettö vagatatnek, meg eſven ſiue gyermeke halalan, monda, adgyatoc neki az gyermeket, és ne olettéſſék meg. 3. Reg. 3

Az Cananeabeli aſſonyallatnac, nagy anya kegyeſſege teczek meg Ieſus elöt valo könyörgeſebe, leanya nyomoruſágan. Matt. 15.

Nagy kegyeſſege mutattatéc Szüz Marianac Z. fia halála oraian, holt az kerezt fa alát alvan egéz nap eſtig keſerge. Ioan. 19

Nagy kegyeſſegeknek kel lenni az embereknek egyebek nyomoruſágat latvan, az aſſonyallatok példaiabol.

Iosue. 2. *Latvan Roab tiztatalán ſemely, hogy Izrael fiainac kimei halálra kereſletnenec, házaba el reyte öket.*

2. Reg. 17 *Nagy kegyeſſege lön David ſolgaihoz Sauri feleſegenec, ki latvan, hogy Abſolon ſolgaitol halálra keresletnenec, el reyte öket.*

Eſter. 5 *Nagy veſzedelemre vete feiét Eſter Királyne aſſony, hogy Mardochæuſt, és à több Izrael fiait Aſuerus Király birodalma alat valokat, haláltol meg otalmazna.*

Luc. 23. Ioan. 19 *Nagy kegyeſſeget teczec azoknac az aſſonyallatoknac kik Ieſuſt követven az kereztnec helyére ſirattyac vala, kit az Apoſtoloc el hattanac vala.*

Mar. 16 Luc. 24 *Ieſus temeteſe után-is koporſoba fekueſebe, nagy kegyeſſegec lattatec az három Marianac, kik jo reget harmad napian temeteſe után, koporſoihoz kenetekel menenec, hogy meg kennec ötet.*

Io hirnek és nevnek fele barattyok gyalazattyaba példak az aſſonyallatoknak kegyeſſege.

Luc. 11 *CHRIstus Vrunc czudatetelit karomlvan az hütetlen Sidoc, egy aßßonyallat az sereg közül fel emelven ßávat monda: Bodog az à meh à ki tegedet hordozot, és az ecz à mellyet ßoptal.*

Matt. 27. *Az Sidoc vadolván Pilátos elöt Chriſtuſt ſok hamis vadolaſokal. Pilatos feleſege ßánakodvan Ieſus hamis vadolaſan, és halálra valo ſententiaztataſan: Izene Pilatosnac, hogy ſemmi közi ne lenne az igaznac halalaba.*

Az kik követik az kegyes aßßonyalatoknak példáiokat, azok mágok életet és egyebeket meg tartyak.

1 Reg. 25 *ABigail kegyes és Iſtenfelö aßßonyallat, mikor nagy bolond beßédet ertette volna Vranac, David követſegere, meg terhelvén jeles eleſegel ßámarit David eleibe megyen, aytatos eſedezeſevel, mentvén Vra bolondſagat, mind magánac, mind Vranac, és egéz háza népenec életet meg tarta, keket le akar vala David azon nápon vagatni, nagy buſulaſába.*

Ioan. 11 *Martha kegyes gazdalkodaſa, érdemle battyanac Iazárnac fel tamaztaſat Ieſus altál,*

Act. 9. *Tabita kegyes özvegy aßßonyallatnac, ſok ßegény nyomorultakhoz valo alamiſnalkodaſa, erdemle az özvegyek konyörgeſere, hogy holta utan fel tamaztatnec Z. Petertol.*

HARMINTZNEGYEDIK RESZE.

AZ KÖSSEGNEK ALHATATLANSAGAROL.

AZ köſſegnec tulaydonſaga az, hogy hamar mindenfele haylando legyen.

Exod. 16. Num. 11 *Izrael fiainac mikor mannaioc vala, huſt kérnec vala, huſoc levén, fok hagymat, par hagymat, ugorkat, és dinyet kivánnac vala.*

Szokaſa à köſſégnek Vrok elöt valo mágok ajánlaſa, kit az után meg nem ál.

Exod. 24 & 32 *MOnda Moyſes elöt Izrael népe, valamit paránczol nékünk az Vr, mindeneket meg czelekedünk, Moyſes távol letébe pedigien, el álla Iſten tizteleti mellöl, és borui balvánt czinaltata magánac.*

Act. 13 *Halvan az pogan köſſeg Z. Pal és Barnabas prædikalaſat, nagy örömel fogadak, de viſſontag egy keves vartatua, nagy gyalazattal hatarokbol ki üzek.*

Act. 13. *Liſtriabeli köſſeg Z. Pal czuda tetelit latvan, Iſten gyanant akarak imádni öket, de az után igen hamar meg kövezek.*

Ier. 42. *Mondanac Izrael fiai Ieremias Prophetanac, minden beßédet à mire küldöt tegedet az Iſten meg czelekedgyük, kik viſzontag tized náp mulva mondanac nem küldot tegedet az Iſten.*

Luc. 23. *Háſonlo képpen czelekedec Ieſuſal az Sido köſſeg, ké Ieruſalembe valo menetelibe kiált vala düczöſſeg David fianac. Eötod náp mulva, nagy kiáltaſſal mondanac, fezits meg, fezits meg öter.*

Az köſſeg hamar inditatik, mind ſomoruſágra, mind vigaſſágra.

Exod. 5 *IZrael fiai Moyſes Prophetanac Ægiptusba valo meneteliri nagy örömbe lonec, meg beſzelvén nékik Iſten akarattyat, hogy Pharaho rabſagabol ki akarna vinni.*

Abrahamnac meg igirt teiel mezel folyo földere, de igen hamar feletkezenec, nagy panaſzolkodaſokal Moyſes, és Aaron elöt, mikor Pharaho ſzolgaitol meg ſanyargattattanac volna.

Iudit. 7

Háſonlo képpen czelekedenec Izrael fiai Bethuliaba, kik Holofernes ellen kozitvén magokat nagy batorſagal, de egy nehány nap mulva Városoknac meg ſallaſaba, meg ſorongattatvan, Oſias Papi fejedelem ellen támádáſt tönec, és mondanac, legyén itiletet Iſten mi közöttünc és te közötted, mert mi reánc gonozt hoztal, nem akarvan békeſegeſen ſolani az Aſſiriabeliekkel.

Az alhatatlan köſſegnek nagy oka alhatatlanſáganak az halaádatlanſág.

Iudic. 9

MIkor Izrael fiait Gedeon meg ſabaditotta volna az Madianitac kezekbol, mondanac te uralkodgyal mi raytunc, és à te fiaid, kik holta után mind azokról el feletkezvén, czak egy fiat hetven fiai közül, ſem akarak fejedelmeke valaztani.

1 Reg. 8

Samuel Propheta, az Philiſteuſoc kezebol ki vevén Izrael fiainac Városit, czak egyſiat ſem akarac artya holta után elöttöc jaroknac valaztani, hanem Királt kérenec mágoknac mégh Samuel eletébe kiért Iſten réájoc meg haraguec.

1 Reg. 23
2 Reg. 15.

David noha gyakor győzedelme altal Izrael népe ellenſegin, ſokjot czelekedet vala Izrael fiaznac, mindazaltál, mindenekrol el feletkezvén, megis ellenſege kezebe akarac adni: annac utánna pediglen Abſolonhoz ragazkodanac David ellen.

Ioan. 6

Mikor Ieſus üdvezitönc, öt ezer embert meg elegite à puztába keves kenyérel, és halaczkaval, Királya akarac tenni raytoc, de hamar el feletkezvén jo tetemenyeröl ellene tamadanac.

Az álhatatlan köſſęg, hamar fel indul Vrok keméný beſédere és feddeſere.

3 Reg. 13

IZrael fiai nagy békeſegbe és bóſegbe tartatanac Salamon Király ideiebe, holta utan pediglen fianac keméný feleletire tiz nemzetſege partot ute és mas Királt valaztanac magoknac.

Az

Luc. 4.

Az Sidok, ſép ſoval mondgyak vala Ieſusnac, hogy az ö hazaiaba-is Nazarethbe czelekednec czudakat, kikvec meg feddeſe után, nyakal akarac le vetni az hegyröl.

Az álhatatlan köſſęg, neha gonozrol jora forditatik, Neha jorol gonozra.

Dan. 13

LAtvan Babyloniaba à köſſeg Daniel gyermeknec nem jo vallani Suſanna halalara adot ſententiaiokat, az ket hamis biro bizonyſagara, viſſza bozák Suſannat, és az ket hamis birot meg kövezec.

Exod. 14.

Mikor Izrael fiai nagy gazdagſagal és fegyverrel Ægiptusbol ki indultanac volna; és Pharaho Királynac népevel egyut utánoc valo meneteliet lattak volna, Moyſes és Aaron ellen morgani kezdenec. Viſſontag mikor ſaraz lábal az veres tengeren altal mentenec volna, és Pharaho Királt népevel egyut lattac volna az tengerbe-be boritatni, bünec Iſtennec.

Act. 28.

Mikor Z. Pal. kezet latta volna az pogan köſſeg, hogy az merges kegyo meg morta volna, gondolác hogy nagy gilkos ember volna, de azután mivel hogy latac, hogy ſemmit néki nem artana, czudalvan Iſtennec tilec lenni.

HARMINTZÖTÖDIK RESZE.

AZ ISTEN PARANCZOLATIROL.

Az Isten paranczolatit meg kel tartani, mert jo akáratbol könyen meg tarthatni.

Gen. 2 *I Gen rövid, és könyü paranczolatot adot vala Isten Adamnac, hogy az jonac, és gonoznak tudoia fainac gyümölczeből ne ennek.*

Exod. 19 *Mikor Izrael fiainac ki akara Isten paranczolatit adni, meg hagia annac elötte, hogy meg szenteltetnenec, hogy könyeben bünöknec nehez terhetol meg menekednenec, és érthetnec az Vr akarattyat.*

Num: 15 & 39. *Hogy Izrael fiai szünetlen meg emlekeznenec, az Isten paranczolattyanac meg tartasáról, paranczola nékik, hogy ruhaioknac prémre Hyaczint szinü gombokat varratnanac.*

Ier: 35. *Ez ellen panaszolkodik Isten Ieremias Propheta által, hogy Rechab fiainac paránczolati, kit attyoktol vöttenec, noha nehezec volnanac, meg-is meg tartattanac nagy hiven, az ö paranczolatit pedigien meg nem tartanac.*

Az Isten paranczolatit meg kel tartani mint szolgaknak halalig.

Num. 22 *Monda Balaam, noha gonoz vala Moab Királyanac. Mondam teneked, hogy azt czelekedem à mint ennekem mondand az Vr.*

Dan. 3 *Sufanna inkáb végeze magába embereknec kezekbe esni, hogy sem mint Istent törvenyet el hadni.*

1 Mac. 1. *Mikor az Istentelen Antiochus Királytol meg öletetnenec, az Isten törvenyenec meg tartoi, sokak inkáb halalt valaztanac magoknac, hogy sem mint eletet, Isten törvenyenec meg szegeséért.*

2 Mac. 6 *Antiochus Király eleibe két aszszonyallat vitetek, kik gyermekeket környül metoltettek vala, kiknec nyakokra kötetetvén az gyermekeket, az Város falan ki vettetenec.*

Az ven Eleazar, kegyetlen kinokat szenvede az Isten paranczolattyanac meg tartasa mellet. 2 Mac. 6

Hásonlo képpen az het atyafiak-is anyokal együt. 2 Mac. 7

Az Istennek paránczolattyara intettetnek az emberek egyéb teremtet állatoknak példájok által.

Isten paránczolattyanak az Angyalok engedelmesek.

Mikor David Király népet meg szamláltatta volna, paránczola Isten az Angyalnac, hogy vagna á népet kit mégis czelekedec, nagy engedelmesen. Annac utánna paránczola, hogy meg szunnek az oldoklástol, és meg szünek. 2. Reg 24. 1 Par. 21.

A gonoz Angyalok-is engednek.

Paranczola Iesus az tiztatalan lelekuek, hogy ki mene az emberbol, és mindgyárt ki mene. Luc. 8.

Az oktalan állatok-is engednek.

Paranczola Isten az holloknak, hogy Illyes Prophetat etellel tartanac és mindgyárt engedenec, minden nap estve és regel kenyéret és husst hozvan néki. 3 Reg, 17

Az Tenger.

Paranczola Isten az tengernec, hogy rendelt hatarabol ki ne menne, és ki nem megyen. Pfal. 148.

Mint Z. Dauidis mondgya, à tüz, à kö eső, à ho, az jegh, és az haboruknac szele, az ö akarattyat czelekedik.

Paranczola Ieſus à tengernek, és az ſeleknec és nagy czendeſſeſ lön.

Az Iſten paránczoláttyat fejedelmeknek, és egyházi embereknek egyebek példaiara meg kel tartani ſorgalmatoſon.

Ioſue. 1. *IOſvenak kiváltképpen való emlekezetet tön Iſten, az ö paránczolattyanac elmelkedeſerol, mikor ötet fejedelemeteve Izrael népen.*

Ioſue. 11. *Annak felette Ioſve, Iſtennec paranczolati közül, czak egy igit ſem hagya el.*

1 Par. 13. *David Király tanitvan Salámot ki ö utánna urálkodnék, mondgya vala. Ackor léſſen elömeneted, ha meg örized az paránczolatot, melyet paránczolt az Vr Moyſeſnec.*

2 Par. 23. *Ioiada Papi fejedelem rendeleſebol ki hozák à Király fiat, és meg koronazák, és kezébe adac hogy tartana az törvenyek könyvet, és igy ſentelek fel à Királyſágra.*

1. Eſd. 1. *Cyrus Perſaknak pogán Királya, nem ſegyénli vala mondani. Az Vr paránczolt ennekem, hogy meg epitſem Hieruſalem Templomat.*

Luc. 1. *Zacharias Pap, kereztelö Z. Ianos attya, feleſegeſtol járnac vala az Iſtennec minden paránczolatiba, es igazulaſiba panaznélkul.*

Az Iſten paránczolátit meg kel tartani, az atoknak és Iſten haragianak el távoztataſaért.

Pſal. 138. Z. *David mondgya, atkozotaknak azokat kik az Vr paránczolatitol el hatolnac.*

Gen. 3. *Adam igen nagy atokba eſek az Iſten paranczolatinac meg nem tartaſáért, mind maradekival egyetembe.*

Iſten Prophetaia, ki az Vrnac paranczolattya ellen ött vala, az orozlantal utába meg olettetec. Vgyan ezen példarol las töb helyet oda fel. Az engedetlenſegrol. 3. Reg. 13

Az Iſten paranczolatit meg kel tartani az jutaloméért.

Pſal. 18. Z. *David mondgya, az Iſten paránczolatinac meg tartaſaba ſok jutalom vagyon.*

Gen. 7 *Miért hogy Noe hiven meg czelekedéc, mindeneket à melleket néki paránczolt vala az Vr, egéz haza nepevel meg tartatec à viz özönbe.*

Matt. 19. *Kerdvén Chriſtuſtol egy ifiu, mint üdvezülhetne, monda Ieſus, ha az életre be akarz menni, tarcz meg az paránczolatot. Las töb helt az engedelemnec jutalmarol.*

HARMINTZHATODIK RESZE.

AZ IO FEIEDELMEKNEK ES EGYHAZI RENDEKNEK TIZEIEKROL.

AZ feiedelmeknek és egyhazi rendeknec ſeretni kel, az ô birodalmoc alát valo népet.

Exod. 32 *Movſes Prophéta annira ſereti vala az ellenkezö Izrael fiait, kiknec veſſere vala Ægyptusbol valo ki hozáſra, hogy noha Iſten nékt annal à nepnel nagyob népet igérve, mindazaltál ánnac meg maradáſáért imádkoznek, noha gyakorta reá támadnanac, ugy hogy megis akarnac olni.*

Az jo fejedelemeknek alatto valokhoz ſeretei abba mutatatik meg, ha tiſteſſegeket azoknak ugy otalmazzák mint magoket.

Num. 11 MOyſes kiványa vala, hogy mindnyajan Prophetalnanac mint ő, noha az ő hire és neve abalatatnek-is meg kiſſebedni.

Num. 14 Meg haraguan Iſten Izrael fiaira, az igiret foldenec meg utalaſáért, és hogy annac meg vetelet lehetetlen dolognak itilnek kardgyokal, az benne valo erös nepért, el akara mind vezteni, és Moyſeſt nagy nemzete akara tenni. De nem akara Moyſes, hanem egyűt élni és halni akara velek.

Ioan. 10 Az mi Vrunc Ieſu Chriſtusunc az jo paztornac igaz jelenſeget mutata, az jo paztor ugy mond, az ö életet juhaért adgya.

Ioan. 13 Mága példáia altális ugyan ezent tanita, kiket mondgya Z. Ianos, hogy ſeretet volna, mind vegig ſerete.

2. Cor. 12. Z. Pal mondgya vala az Corinthusbeliecnec, én örömeſt adom magamat à tü lelketekért, noha az én ſeretetemért, tü toletek kevesbe ſerettetem.

Az jo egyházi embernek és fejedelemnek vigyazonak, és titkos tanaczoknak viſgaloinak kel lenni.

3 Reg. 3 BEölcz Salamon, hogy igaz törvént ſolgaltatna az ket tiztatalan aſſonyallat közöt, nagy bölczen akara belſö titkokat ki venni, mely legyén igaz annyi à gyermeknek ki felet vetekedes vala.

Iele az Iſteni ſeretetnek à néphez, mikor jo fejedelmet és egyházi embert ad közikbe kik altál jol vezerlettetſenek.

3 Pro. 9. MOnda Sababeli Királyne aſſony Salamon Királynac. Micrt hogy Izraelt ſereti Iſten, azert adot tégedet Királya raytoc, hogy itiletet tegy es igaſſagot.

2. Cor 12 Illyen vala Z: Pal-ü, kit Iſten az poganoc Doctorara valazta, ki az harmadik egig ragattatot volt Iſtentol, holot titkos dolgoknac ertelmet tanula.

1 Cor. 3 Vgyan azon Z. Pál mondgya, hogy az ő halgatoinac teiet ádot, nem kemény kenyéret.

Az jo egyházi embernek otalmazoianak kel lenni az ö juháinak.

Exod. 2 MOyſes Propheta Aegiptusba valo lakaſaba meg otalmaza nemzetet az ellene tuſakodo Aegiptuſtol.

Iudic. 7 Illyen jo otalmazo fejedelem vala Gedeonis, ki Izrael fiait Madianitac ellen meg otalmaza.

Luc. 7. Igy otalmaza Ieſus Magdolnat, Simon gonoz gondolatitol.

Act. 2. Háſonlo képpen otalmaza Z. Peter Chriſtus tánitvanit az Sidok ragalmazaſatol punkösd napian, az Z. Lelec malaztiaval be telvén, kiket az Sidok reſzegeknec alitanac vala lenni.

Az jo egyházi embernek tudoſnak kel lenni, hogy az alatta valokat tudgya tánitani ſükſeges dolgokrol.

Ier. 3. AZért mondgya vala Iſten Izrael fiainac, adok tü nektec paztorokat, ſuvem ſerént, és legeletnec tütöket tudomanyal, és tanuſagal.

1 Eſd. 7 Monda Artaxerxes Eſdrasnac, és az köſſeg közt valo biraknac, tániczatok az tudatlanokat batorſágal.

Iosve 24 — *Igen jo és tudos fejedelem vala Iosve, kinec eletebe Izrael fiai Istennec ſolgalanak panaz nelkul,*

1 Tim. 2 — *Z. Pal Apoſtol irással, ſoval, és példaval tanita az poganſagot, és ez okon poganoc Doctoranac neveztetik.*

Matt. 5 — *Az mi üdvezitönk fel menvén az hegyre, tánittya vala tanitvanit.*

Luc. 5 — *Az ſokaſag reá rohanvan tanittya vala öket az hajobol, ö maga példáia altal-is, tanullyatoc én tölem, mert én egyugyü és alazatos ſüv vagyoc.*

Az jo egyházi embernek és fejedelemnek tizteket kel rendelni az allatok valoknak.

Exod. 18 — MOyſes Propheta Ietro tánaczabol rendele az köſſeg közi, tizedeſeket, ötveneſeket és hadnagyokat.

Exod. 17 — *Moyſes ugy rendele Izrael fiai közöt à tiztet, hogy Iosue lenne hadnagy az hadakozasba, és ö maga Aaronnal együt foglalatos lenne Istennec áldozattyaba, és győzedelmekért valo imádſágba.*

Az fő egyházi embernek távol letében helytartot kel rendelni.

Exod. 24 — MIkor Moyſes az Vr akarattyabol ſiria hegyere menne, Aaron Papot, és Hurt rendele heiebe, hogy á nép elöt lennenec, mondvan az ſokaſagnac, Aaron és Hur, tü veletek léſſnec, ha mi ſükſeges kérdes esik kozottetek, ö tölök erczetek.

Tit. 2 — *Monda levele altál Z. Pal Titusnac, à mi kivántatik rendeld el, és egyházi embereket rendelj à Városokon.*

Az egyházi fő embereknek és fejedelmeknek batoritani kel az felelmeſeket.

Exod. 14 — MOyſes biztata az felelmes Izrael népet mondvan, ne felyetek, mert az Vr hadakozik tü erettetek.

Judit. 4 — *Hilvan Eliachim Papi fejedelem Holofernesnek ellenec valo jövetelit nagy hatalomat, biztata, es ellene keſſite Izrael fiait.*

Eph. 6. — *Az kereztyéneknec felelmes ſüveket batorita Z. Pal mondvan, erőſſedgyetek meg az Vrba, és az ö hatalmanac ereiebe.*

Az fő egyházi embernek és fejedelemnek ſábaditoinak kel lenni nyomoruſágba levöknek.

Ex. 6. 7. 8 v. 9. — MOyſes Propheta, meg nem ſünec mága élete veſſedelmevelü, Pharaho elibe menni Izrael népenec meg ſabadulaſáért.

Num. 16. — *Mikor Isten Izrael fiait morgaſokert tüzel egetne, Moyſes külde Aaront a ſokaſag közе, hogy imádkoznec erettek és áldoznec.*

3 Reg. 20 — *Paranczola Isten Izrael Királyanak az Propheta altál, bogy Siriabeli Király ellen hadat inditana, és meg ſabaditana kezébül Izrael fiait.*

Szomoruſágba levöket vigaztalni kel.

4 Reg. 4 — ELiſæus Propheta vigaztala az ſegény özvegy aſſonyallatot adoſságaba. Es gazdaia aſſonyt gyermeke fel tamaztaſába.

Luc. 7. — *Az mi üdvezitönk vigaztala az özvegy aſſonyt, kinec fiat halva viſik vala ki, fel támaztvan néki.*

Ioan. 8 — *Az paraznaſagba találtatot aſſonyallatot, vigaztala Ieſus nagy irgalmaſſága altál, hogy nem lenne itilvie és karhoztatoia, ugy hogy többe ne vetkezzec.*

Az jo egyházi embernek ſerkegetni kel à tunyakot az ioſágos czelekedetekre.

Gen. 43 — IAcob Patriarcha halvan, hogy eledelt arulnanac Ægiptusba, ſerkegere reſt ſiait, hogy gabona venni mennenec.

4 Reg. 12. — Mig Ioiada Papi feiedelem ele, mind addig Ioas Király jo vala, mert jotol jora intetetik vala, kinec holta után ſok gonozt czelekedek.

Rom. 13 — Illyen jo paztor vala Z. Pal Apoſtolis, ki az ſunyadozo kereziyeneket ſerkegeti vala, mondvan. üdeie az alombol mar fel ſerkenni.

Az jo egyházi embernek legeltetni kel az alatta valo ſegényeket lelki és teſti eledelel.

Gen. 41 — IOſeph nagy kegyeſſegel ſukſegnek ideien, megh nita Pharaho Király gabonas hazait, minden Aegiptusbelieknec, korul valo tartomanyoknakis.

4 Reg. 4 — Illen kis kegyes fó paztor vala Eliſæus Prophetais, ki kenyéret à oztata Prophetac fiainac.

Matt. 14 Ioan. 9 — Latvan Ieſus à ſokaſágot, hogy meg fogyatkozot volna harmad nap is valo mellete letébe, keves kenyérrel és halaczkaval, meg elegite.

Ioan. 21 — Mikor Ieſus Z. Petert juhainac gondviſeleſere rendele, haromſor monda néki, legeltesd az èn juhaimat.

1. Cor 16 — Z. Pal Apoſtolnac oly nagy gondya vala az ſegények tapdalasara, hogy egyebektol arra vala ſükſeges alaminat gyüytene.

Az jo egyházi embernek az alatta valo kevély és fel fualkodot népet meg kel dorgalni.

Num. 16 — MOyſes Propheta meg fedde és dorgala Chore, Dathan, és Abirion kevelyſeget.

4. Reg 16 — Ezechias Király Iuda nemzetſegebeli balvanyokat, mind le rontata, hogy az kevély nemzetſeg azokhoz ne aldoznek.

1. Reg: 15 — Samuel Propheta meg fedde, az magába fel fualkodot Saul Királt, hogy engedetlen volt Iſten paranczolattyanac, kit néki paranczolt vala.

2 Mac. 3 — Az kevély Heliodorusnak ellene alla Onias Papi fejedelem, ki à templom kinczenekel vitelére kuldetet vala.

1 Tim. 6 — Erről tanita Z. Palis Timotheust, hogy paranczolna à gazdagoknac hogy ne lennenec kevély ertelembe.

Az jo egyházi embernek távul valo birodalma alat valokat gyakran kel látogatni.

SAmuel Propheta, Izrael fiai közöt valo Városokat jaria vala, hogy jelen letébe ſükſegekrol ertekeznec.

Hogy ha az fejedelem nem mehet Városok látogataſára, rendelyen arra valo emberecket.

2 Par. 30. — EZechias Király, minden féle el izene Izrael fiai köze-is, hogy az Vnac innepe ſentéleſre fel mennenek Ieruſalembe.

Luc. 10 — Minden Városba és faluba be megyen vala Ieſus, és ahul ö mága ſemelye ſerent jelen nem lehet vala, tánitvanit küldi vala.

Az vetkeſeket meg kel büntetni az jo fejedelemnek.

Exod. 32 — MOyſes Propheta, igen meg büntete Izrael fiait, az borju balvany madaſert.

Ioan. 2 — Ieſus üdvezitönk, ki üze Ieruſalem templomabol az vevöket, és rulokat, oſtort czinálvan kötelbül.

2 Cor. 10 *Z. Pal mondgya vala az mi vitézsegünknec fegyvere, nem testi hanem Istennec hatalma, veßßövel megyek hozzátoc.*

Az jo fejedelemnek, és egyházi embernek ki kel az gonoßokat gyomlalni, hogy egyebeket meg ne fertezteſſenek.

MOyses Propheta, Izrael fiai kôzül az viszsza vonasnac feieit ki gyomlaltata Istennel, egyebek példáiara.

1 Mac. 9. *Iudas Machabæus ki gyomlala az kösseg közül az gonoßokat. Kinec halála után, megint tamadanac hamissak Izrael fiai közül.*

1. Cor. 5. *Z. Pal Apostol, paránczola az Corinthusbelieknec, az fertelmes eletü embernec közülöc valo ki üzeset, ki attya feleséget magánal tartya vala; és azt az embert ördôg hatalma ada, testi veßedelemre.*

Act. 5. *Z. Peter, Ananyast, és Saphirat czaladsagokért kemény sententiaiaval meg öle, sokak lattara.*

Az jo egyházi embernek imádkozni kel mind magáért, mind az alatta valokért.

Exod. 32. *MOyses Propheta alazatoson imádkozék Isten elöt Izrael fiainac vetkekért.*

1. Reg. 12. *Monda Samuel Propheta Izrael fiainac, távol legyén én tölem az, hogy én meg ßünnem tü erettetec imádkozni.*

2 Reg. 24 *Latvan David az öldöklö Angyalt, monda fordulyon én ream à büntetes, mert én vagyoc az à ki vetettem.*

Az jo egyházi ember magá példáiaval, egyebeket indít az imádsagra.

1 Esd. 9 *MIkor Esdras imádkoznec, az egéz kösseg sira és imádkozec.*

Az jo egyházi embernek tizt viseleseket, mélto ßemelyeknek kel adni, nem nezvén à testet, avagy à vért.

MOyses Propheta, mikor el oztana az barmos ßekereket, czak egyet sem ada az ö rokonságinac. Num. 7

Mikor Moyses halálahoz keßülne, senkit tiztibe attyafiai közül nem rendele, hanem aytatoson könyörge Istennec, hogy jo vezert rendelne eleikve. Num. 18

Az mi üdvezitônk-is egik attyafiat sem rendele helyébe az Apostoloc közül, hanem Petert, mondvan néki: ßeretze engemet Peter, mond Peter, te tudod Vram hogy ßeretlec, legeltesd az én juhaimat. Ioan. 21

Régi Pogánok.

Az ßereczének mágok közül valaztanak Papokat.

HA ki azoc közül nyughatatlannac lattatnec lenni, ez valaztyac vala Királyoknac, és mindgyárt terdén alua imadgyac vala, mint Istentol adatot Királyokat, és mint Istent ugy tiztelic. Kit minec utánna Királya valaztottac tôrvényec rendi ßerént valo eletet követet, és mindenéket hazaia ßokasa ßerént czelekedet, senki meg sem büntetet, meg sem ajándékozot törvenyet küül. Diodorus lib. 3. cap. 1. Bibliotheca.

Aurelianus Romai Czáßár meg öletec à vitézektol, azon vitézi rend ira Romai tanácznac, hogy à kit ök valaztananac azt tiztelnec, és Vralnac. A tanacz pediglen tudvan vitézi rendeknec alhatatlan elmeieket, hogy az ö nékik nem teczenec, kit ök valaztananac, és ez okon iránac az had népenec, hogy ök valaztananac à ki nékik teczenec, ez egymas közöt valo veßedekes hat hol napig tarta. Végre az Romai tánacz nagy örömbe lön, hogy lata vitézeknec könyörgesekbe valo alhatatossagokat, kit

annac elötte valo üdökbe nem czelekedtenec vala, kik magokba valo partutesek altál, fejedelmet kößülök valaztanac vala.

Athenasbeliec nem czak mágoc közül valaztanac vala hadviselö fejedelmeket, hanem idegenekbol-is, kik mágokat jol viselik vala. Mint Apollodorust gyakorta emelec hadviselö fejedelme, noha nem Athenasbeli vala, hásonlo képpen Helaclites Clazomoniabelit Ael. lib. 14. de varia Hist.

Cretabeliec az idegeneket, nem czak nagy embersegel tartiak közöttöc, és lakodalmokba akar mely fó embernelis foveb helyre ultetec, hanem tizt viselesekreis fel emelik vala. Heraclides de Politys.

Persac közöt valo Király birac eltekig biriac vala tizteket, hanem ha valami vetkekbe találtattanac volna, azoc mondanac vala torvent, és azoc magyarazoi valanac à torvenynec Herod lib 3.

Io egyházi paßtoroknak példáia és tűkőre.

Valentinianus Arrius eretneksege otalmazo, paránczolya Z. Ambrus Püspoknec, hogy Mediolanumi ßentegyhazát az eretnekec kezébe ereztene, kornyul vevén vitézekel az ßentegyhazat, hogy templombol ki juiön paránczolya. Mond Z. Ambrus, azt ßábad akaratom ßerént nem czelekedem, el sem ádom az én juhaimnac aklait az farkasoknac. Sem az templomot nem adom ázoknac kik karomlyac az Vrnac nevet. Mindazaltál, ha engemet meg akarz ölni, it az templomba fegyveredet és dardadat verd altál bennem, ily halálom ennekem gyönyörüsegem. Theodoretus lib. 5. cap. 13.

Z. Stanizlo Püspöc és Martyr Cracai, gyakorta meg feddi vala, az Istentelen Boleslaus Lengyel Királt gonoz czelekedetirol, végre ki-is atkoza az kereztyénec gyülekezetibol, kiért nagy haragiaba esek à Királynac, és az Z. Oltáron mise mondasakor à Királytol meg öletetik. Cromerus

Z. Thamas

Z. Thamas Angliaba Cantauriai Püspöc, mikor Heinrich második Angliai Király, az egyházi méltosag és rendec ellen valo dolgot akarna ßerzeni, oly alhatatoson Király akarattya ellen otalmaza az egyházi ßabadsagot, hogy sem fenyegetes altál, sem igiret altál, egyßer vegezet sententiaiatol el nem vitetethetec. Kiért eloßör ßanki vettetec, minden attyafiai és baratival egyctembe kit vißontag ßanki vetesebol vißßa hivatata à Király, Romai Papa törekedesere, és Galliabeli Lajos Király keresere. De nem sok üdö mulván, be vadoltatec à Királynal vißontag az hizelkedöktol, mint ha à Király ellen és kőzönseges békeseg ellen törekednec, kiröl ßokta vala mondani à Király panaßolkodasképpen, hogy orßágaba egy Papal bekessege nem lehetne. Kit halvan udvar népe kozul, mint ha Királynac kedves dolgot czelekednenec, templomaba reczernye eneklesekor feie vetettetik. Vrunc ßületese után ezer ßaz és hetven egy eßtendőbe:

Királyoknak és fejedelmeknek tűkőrök.

Galliabeli Királyoknac ßokasoc volt, hogy orßagokbeli Canonoc kőze magokat iratatnac: kik mikor templomokba mennec vala, Király ruhaiokat le teßik vala, és Canonoc modgyara Cumsat veßnek vala magokra, Canonoc statusaba alvan enekelnec vala vélec együt. Itilvén nem czak méltatlan dolognac lenni, ily tiztekbe valo mágoc ingerleset, hanem regi ßokas ßerént Király méltosagoknac Papi tiztek altál nagyob elö menetinec lenni. Fulg. lib. 1. cap. 1.

Ruberthus Franciai Király öli aytatos ember volt, hogy nem czak minden orakon jelen volna az eneklesekbe, hanem hymnusokatis eneklene, mint egy azoc kozül kik Papi rendre fel ßenteltettenec. Innet lot hogy Városoknac falai melyeket meg ßal vala erozag nélkül le omlananac, mikor ily aytatossagba foglalatos volna.

Nagyobik Alfonsus Király, ö ideiebeli Királyokat, sót elötte valokatis, aytatossagaval felyül haladta, ki az anyaßentegyhazba valo Cæremoniakat, oly nagy böczülletbe tartya vala, hogy még az egyházi rendektol sem gyözetetnec meg. Pontanus lib. de Principis institutione.

Bathori

Bathori István, kit Isten Lengyel országi Királyságra fel emelt vala, oly kegyes Vr fi volt, hogy saiat Városaba Somlyon batyaval egyut Bathori Christophval, karba alvan nagy aytatoson enekletec az miset, oly veszedelmes idöbe, mikor Isiu Ianos Király Arrianus eretneksegebe dubösködnec, az anyaszentegyhaz ellen Baratokat Városokbol ki üzetne, Vraknac birodalmokból szemtelen prædikatoroc altál egyházi embereket kergetetne. Sót annac utánna-is, mikor Király méltosságra valaztatot volna, sokot aytatosságat soha el nem hatta, semmi dolgahoz addig nem kezdet regel fel kelese után, miglen miset nem hallana. Mikor törtinet szerént oly helyre kelletet menni, hogy másodnap meg nem johetet volna, Papiat Mise mondashoz valo ekessegekel vele el vitte, hásonlo képpen vadazasokba valo menetelibeu, Vrac közöt lova hatan mulatni, ha ki megyen vala ket avagy harmad magáual, külön valvan à töb Vraktol, nagy aytatoson prosakat enekel vala ßuz Mariarol, és egyéb szentekrol, mellette levö Vrákat, hogy vele egüt eneklenec kéri vala.

Alfonsus Aragonia és Sicilia Királyanac, mikor nagy hertelen hire jot volna, ket ellensegenec reá valo rohanasokrol, ackor Isteni szolgalatba foglalatos levén karaczon napian. Isten tizteſſeget nagyobnac böczülvén, hogy sem mint maga elete meg tartasat, semmi mozdulatot nem tön, miglen mindenec el nem végeztetnenec. Az után vitézinec parántzola, hogy harczhoz keßitenec magokat. Kinec Isten igen keveſed magával, nagy gyözedelmet ada ellensegin.

Theodosius Czászár, husvet napian Mediolanomi templomba, Papok közi à karba menvén, Z. Ambrus Doctor mond néki, hogy az à hely nem harsonyba jaroke volna, hanem Papoke, és parántzollya, hogy onnat fel kellyen és ki menyen, kinec nagy engedelmessegel engede és ki mene. Egyßer az után Constantinapolyba à Patriarcha, mikor be ment volna à templomba, Czászárt kezde hini Papok közibe à karba semmiképpen nem akara menni, inkáb követvén és jovalvan Z. Ambrus Doctor sententiaiat, ki még Czászárokat sem itile méltoknac Papok közöt valo üleſre. Mar. li. 3. c. 5.

Edgarus Britaniai Király, mikor egy ßüz után vetette volna magat, hogy meg zeplositene, à ßüz ezebe vevén, Apatzak köze mene. Apatzak fejek fedelevel akarvan magát otalmazni, az Király duhös fertelmes tzelekedeti ellen, de mikor nagy duhössegebe onnat-is ki vonatta volna. Dunstanus Centauriai Ersek, Nathan Prophetа példáiat követvén, Királyhoz megyen, és mikor à Király az Ersekneс kezet meg akarna tzokolni, nem engedi, ugy mint méltatlannac, ki ily nagy erozakot tzelekedet volna, mely gyalazatot nem tzak gonoz nevén nem véve, hanem vetkeit meg ismervén, kibe nagy butaságatol meg gyozetetvén el eset vala, az Püspöc labai elöt térdre esvén, nagy könyhullatasokal engedelmet kér vala, kinec bünteteseért het eztendeig meg hagya à Püspöc, hogy Király meltosagos koronaiat ne illetne, és az ßüzeknec kalastormot tzinaltatna, kit nagy engedelmesen meg tzelekedec. Fulg. lib. 1. cap. 1.

M. Iulius Philippus Elsö kereztyén Czászárt, Gordianus ellen valo gonoz arultatasért, Fabian Papa az Vr testenec hozza veteletol meg tilta, mind addig, miglen mind azokal az kereztyénec templomaba gonoz tzelekedetekért pœnitentiat nem tartatanac, kik tarsai voltanac, és magokat meg nem jobitanac. Nagy alazatoson engede à Papanac, nem itilvén abbol Czászári méltossaga ellen valo tzelekedetit, hul kereztyéni törvénynec engedne. Fulg. ibidem.

Laios Galliai Király, el ereztvén feleseget aytatossagaért, kit annac utánna elsö Philöp Király, azon aytatossagaért felesegül vot vala maganac, ki avagy bübay altal, avagy egyéb buiaság altál feleseget meg utalvan, és tole el üzven, mas Andegauiai Comes feleseget tartya vala nala, Orban Papatol ki atkoztatik az kereztyéni gyülekezetbol, mely atoktol meg iedven elobi feleseget hozza fogadgya. Ibidem.

Philippus Deodatus Galliai Király, mikor feleseget töle el küldötte volna, kit nem kedvel vala, tetetvén véle valo atyafiusaganak kötölet, és ezert nem igaz felesegenec lenni, ki helyébe Czeh országi feiedelem leanyat vötte vala hazastarsul, noha nem örömest tzelekedne, hogy harmadic Hono-

rius Papa akaratyara követinec engedne, hogy elóbi feleſeget hozza venne, és az után valot el ereztene, mindazaltál engedelmesnec kelletec lenni. Idem.

Fejedelmeknek tudományrol.

COſroes Perſiai Király, noha egyeb képpen kegyetlen és Iſten telen barbarus feiedelem vala, mindazaltál oly értelmes tudomanyu volt, hogy Görögöknek mindenfele tudomanyaba, anni bölczeſege volt, hogy akar mely Philoſophuſalis, könyen meg vetekedhetet. Agatli.

Claudius Czáſsár, Görök és Deák nyelvbe felette bölcz volt, ugy mint ki negyven könyvet irt vala, Titus Livius inteſebol. Homerust egéſsen tutta könyv nélkül. Volateranus lib. 23.

Nagy Caroli Czáſsár, oly ekeſen ſolo volt, à deáki nyelvbe, hogy valamely dolgokrol kivántatnec ſolani, nagy ekeſen és bölczen ſolana deakul, jeles verſekétis irna.

Negyedik Caroly Czáſsár, ki az Pragai Acadæmiat fundalta, mindenfele tudomanyokba bölcz volt, ki tudos és bölcz embereknec felette igen gyönyörkõdik vala tarſaſagokba. Es mikor egyſser fundalt Academiaba ment volna, bolot negy oraig valo diſputatiokat hallana faradhatatlan, az tánacz Vrac pediglen nehezen varhatnac, mondanac néki, el jót az vaczoranae ideie, mond az Czáſsár. Még az én üdóm el nem jöt, az én vaczoram ez. Aen. Silvius.

Nagy Alexander, jol lehet nagy ſok jeles bölczeſeget tanult volna Ariſtoteleſtol gyermec koraba, mindazaltál mikor nagy hadakat viſelneù, Homerus verſeit vele hordozta, és mikor Darius Czáſsárt meg vertt volna, több gazdag prædak közöt találá egy aranyal és drága köveckel meg ekeſitetet ladat, kit mindgyárt mihelt lata Homerus, iraſinac jeles tartaſara rendele. Sab. lib. 2. cap. 7.

Robertus Hieruſalem és Sicilia Királya, azt meri vala mondani,

hogy ha valaztas adatnec, orſságatol kellenee meg valni, avagy tudomanyatol ê inkab kéz lenne orſságatol meg valni, hogy ſem mint tudomanyatol. Petrarcæ.

Mitridates Pontus és Bithinia hires Királya, huſson ket külömb külömb nemzetnec Vra levén, mindeniknec külömbözo nyelvet, oly ſorgalmatoſon meg tanula, hogy feleletbeli oratioival mindeneknec eleget tenne, mint ha czak az ö nyelveket tánulta volna. Plin. lib. 25. cap. 2.

Aragonia Királya Alfonſus oly követöie volt, az jo tudomanyoknac hogy annac ſzerelmeért, nem czak nagy költſegevel Acadæmiakat fundalt, kikbe Z. iraſt olvaſnanac, de gyakorta ù magais Doctoroknac leczkeit hulgatta, Diſputatiokba nagy ſokſsor jelen volt. Az egéz Biblianac minden Hiſtoriait tutta, és egínkint egymas után mi következnes tutta, fogyatkozas nélkül. Panorm. lib. 2.

Virgilius verſeit annira böczülötte, hogy meſſanaba gyakorta közgyermekek melle ult Scholaba, és annac magyarazattyat gyönyöruſeget hulgatna panormitanuſtol.

Vgyan ezen Király, Iſtent bizonyſagul hitta, hogy inkab akarna orſsagatol meg foztatni, hogy ſem mint tudomanyatol.

Halvan egyſser, hogy Spaniol Király mondotta legyén, hogy nem illenec feiedelmekhez à nagy tudomany, mond ez à ſso ökörtol adatot nem embertol.

Kerdvén tóle, kinec tulaydonitana tóbet fegyvereneke, avagy könyvenec? Mond, könyvekbol vadnac à fegyverekis, és az fegyvernekis torvenyet az könyvekbol vöttem.

Mikor ezen Kiraly egyſser olvaſna Cicero iraſit, és trombitaſoc ſokaſoc ſzerent trombitalnanac, monda. Hadgyatoc el moſtan à tu Muſikatokat, mert moſtan it vagyon az à kiſokal gyönyöruſegesben és hasnosban én vélem beſsel. Cicero Komai nyelvnek ekeſen ſolo kut feie.

HARMINTZ HETEDIK RESZE.

AZ GONOZ FEIEDELMEKROL, ES EGYHAZI EMBEREKROL, ES azoknak vetkeinek okairol.

AZ fejedelmec felette igen vetkeznec alattoc valoknac gonoſſaganac tetetéſerol, és el ſenvedéſerol, avagy gonozra valo ügyekezetekel egy és értelmeckel.

Exod. 32. *Mint Aaron, az kóſſég kialtáſara haiolvan borju balvant ötte nékik, kit à kóſſeg Iſten gyanant imada. Azért monda néki Moyſes, mit vetet te ellened ez à nép, hogy büneinec oka lennel.*

1 Reg. 2. *Heli Papi féiedelem, miért hogy fiainac vetkeket büntetetlen el ſenvede, Iſtentol meg öletenec ellenſéget fegyvere miat; noha lagy ſovával dorgalta vala öket.*

Ier: 38. *Gonoz és Iſtentelen vala Sedechias Király, ki Ieremias Prophetat, fô ſolgainac kivánſagokra meg tömleczeztete.*

Ioan. 19. *Pilatos tudgya vala, hogy irigſegbol arultac volna be Ieſuſt à Sidoc, még-is kialtáſokra feziteſre itile.*

Gonoz fejedelmek ázok, kik az jo czelekedettol el vonyak az alattok valokat, és gonozra viſik.

3. Reg: 12. *IEroboam arany borjukat czinaltata, kikaltál el vona Izrael fiait az Iſteni ſolgalattol, és balvant imadtata velek.*

2 Par. 33. *Manaſſes Király, Iuda némzetſéget gonozra vitte vala, és Ieruſalem lakoit, és igy okalón nagy romlaſoknac maga fogságának-is.*

Ioan. 9 *Gonoz Papi feiedelmec valának, kik az vakon ſületet embert Chriſtusrol valo vallaſteltol el akariác vala vonni, ki ötet meg gyogitotta vala.*

Act. 4. *Haſonloképpen gonozoc valának ázok-is, kik tiltyac vala Z. Petertol és Z. Ianoſtol, hogy Ieſus nevet ne prædikalanac.*

Act. 5. *Vgyan azon Papi fejedelmek, tömlöczezeſſel akariac vala meg tagadtatni az tanitványakal Ieſus nevet.*

Felette igen vetkeznek az fejedelmek, mikoron alattok valoknak mentſegeket igazba elö nem veſik.

3 Reg 12. *ROboam halvan Izrael fiainac panaſolkodaſokat, de helt nem advan néki, okalón ellene valo tamadaſoknac, és töle valo el ſakadasnac.*

Act. 16 *Z, Pal Apoſtolnac nem vévek az Philippi Városbeliec igaz maga mentſeget, hanem az kóſſeg rohanaſara meg tömleczezék, és meg verék fillaſſal együt.*

Act. 23. *Z, Pal Apoſtolt elſö ſávara à Papi fejedelem, ſörnyen meg verete.*

Felix és Feſtus tiztartoc, Z. Pal. Apoſtolnac igaz maga mentſegét nem vevék, és azért ketelen Czéſár eleibe kelletik apellalni.

Az gonoz fejedelmek, és egyházi emberek az alattok valoknak joſagokat ragadozak mágok hásnat keresvén.

Act. 15 *EZekrol panaſolkodik Iſten Eſaias Prophetanal. Az te fejedelmid mindnyajan az ajandékot ſeretik, hütötlenec, és orroknac tarſai.*

Esa. 14 *Nabugodonozorrol mondgya Isten Esaiasnal, az egéz folded el veztetted, és à népet meg ölted.*

Ezech. 33 & 34. *Vgyan ezen nyuzo fozto egyházi emberekrol panaßolkodik Isten, Ezechiël Prophetanal-is, hogy czak mágokat legeltetik. Teiét eßitek vala, gyapiaival takarocztok vala, és à mely kover vala meg ölitec vala, &c.*

Az gonoz egyházi emberek és fejedelmek mâgokhoz hâsonloknak adnak tizteket, pénzre, avagy ajándékra valo tekintetekbe.

1 Mac. 7. *ILLyen vala Demeter, ki az Istentelen Alchimusnac ada à Papi fejedelemseget pénzen.*

1 Mac. 9 *Hásonloképpen czelekedec Bachides-is, ki Istentelen tiztartokat rendel vala Izrael fiai köze, kik Iudas Machabæus attyafiait fogva kuldik vala Bachideshez.*

2 Mac. 4 *Az Istentelen Iason Onias Papi feiedelemnec attyafia, pénzen véve meg Antiochus Királtol, az Papi feiedelemseget, és poganyßer tartatra vizi vala Izrael fiait.*

A gonoz fejedelmeket és egyházi embereket-is tiztelni kel, engedelmessęget kel nekik mutatni tiztik ßerént.

1 Reg. 24 *DAvid ßive meg esek, hogy Saul köntösenec also réßebe meczet vala, ki ôtet ackor halálra kergeti vala, noha Istentol-is el vetetet vala.*

Matt. 23 *Monda Iesus az ö tanitvanynac. Moyses' ßekibe ülö Phariseusoc és Irastudoc, à mit mondandnac tü nektec meg czelekedgyetec, de az ö czelekedetec ßerént tü ne czelekedgyetec, mert mondgyac és nem czelekedik.*

Az go-

Az Gonoz fejedelmek és egyházi rendek Istentol ßörnyen meg büntetetnek, mind it ez vilâgon mind az masikon.

Num. 25

1 Reg. 31 *MOysesnec paranczola Isten, hogy Izrael fiainac fö fö emberit fel akaztatna akazto fara az napnac fenyere.*

3 Reg. 22 *Miért hogy gonoz vala Saul Király, Isten az egéz hadnac ereiet ellene indita.*

Siriabeli Király meg hagya, hogy czak Izrael Királya ellen harczolnanac népei, holot meg sebesedven az Istentelen Achab Király meg hala, és az ebek nyalac fel verét.

Esa. 22 *Sobna nevü, Ierusalem templomanac fö gondviselöie, itili vala, hogy Ierusalembe sokaig elne, és ot nagy tiztessegesen temetetnec. De az Isten mast mondata néki, mit mivelz te it. Es egy kevessel az után mondgya, ki verlek tegedet az te allasodbol.*

Dan. 13 *Az hamis vén birak, kik Susannara hamissan esküttenec vala, az Vr sententiaia altál meg ôletenec.*

Gyakorta Isten az kösseget-is meg ostorozza az gonoz fejedelemért és egyházi rendért.

2 Reg. 24 *DAvid az Vr akarattya ellen meg ßamlaltatvan népet, az együgyü kössegre öntetec ki Isten haragia.*

Pogánok Példái.

BVsiris Ægiptusbeli fejedelem, vendegit meg aldozza vala, mely kegyetlensegért, Herculestol Ægiptusbeli Királytol meg öletetik. Diodorus Siculus lib 5.

Szaz es hat eztendeig Ægiptusbeliek meg mondhatatlan keserüse-

geket

geket ſenvedenec Cheope és Chephrene Királyſágaba. Kiket az Aegiptusbeli Királyok ingyen ſem akarnac gyülöſegec miat nevezni.

Cheope minden templomokat be ſegeztete, és meg paránczola, hogy ſenkinec áldozatot ne tennenec, hanem czak Király dolgaiba lennenec foglalatoſok, Arabiabeli hegyekrol köveket hozatvan Aegiptusba, mely munkaba ſaz ezer ember foglalatos vala, minden harmad holnapba meg anni ſamu nép. Herodot, lib. 2. Lasd üdö Püſpök Bornyu példaiat.

HARMINTZ NYOLCZADIK RESZE.

AZ ARVLOKROL ES ARVLASOKROL,

Az árulok még jol tőt embereknek ſem engednek.

1. Reg. 18 *Saul Király, mikor az ördöktol gyötrötetnec David elötte hegedülvén, el üzi vala az ordógöt, annac utánna meg győzvén Goliatot-is, mikor haſonloképpen elötte hegedülne, dardaiat hozza hagitvan altál akara verni.*

1 Reg. 23 *Ceilan Városi meg ſabadita David az Philiſteuſoc kezébol, ezek el feletkezenek vélec valojo czelekedetirol, Saul kezébe akarak adni.*

2 Reg 11 *Nagyjo és hü ſolgaia vala az hadba Davidnac Vrias, kitöl mind azaltál magától halalara valo levelet külde Ioabnac.*

Az arulok még ſajat vereknek ſem engednek.

Cain magába forralvan Abelnec Iſten elot valo kedves voltat, cza lardul ki bitegetvén à mezöre agyon veri. Gen. 4

Iacob Patriarcha, Iſaactol, Eſaunac rendeltetet áldaſat tetetteſſel el vévé Iſten rendeleſebol. Kiert halra gyülöltetek Eſautol. Gen. 27

Ammon hivata hugat betegſeget tetetvén, hogy kezebol ennek, eroſag altal meg zeplöſite, ez okon az aſſonyalatoknac nem kel hinni megh attyokfiainak-is. 2 Reg. 13

Abſolon hivata Ammont óczet lakodalmaba, kit huga meg zeplöſiteſeért rézegſegebe meg ölete. 2 Reg 13

Az arulok külſö tettetö jelek altal, belſö arultataſokat fedegetik.

1. Reg. 18 *Saul, Davidnac ada leanyat, hogy az altal oka lenne David veſedelmenec.*

1 Reg. 24 *Minec utánna Saul meg iſmerte volna David artatlan voltat, hogy ötet nem akarta volna meg ölni, noha kezébe volt elete, ſira rayta, és meg es küuek, hogy tobe nem kergetne, mindazaltal meg nem alla, hanem az utánis halálra kergete mig éle.*

Iudic. 16 *Dalila Samſon feleſege, ſok könyhullataſt tön elötte, hogy titkait ki vehetne ellenſegitol kiztetetvén, kibe meg czalatek Samſon.*

2 Reg. 20. *Ioab, nagy ſeretetnec, és baratſagnak jelere meg akarvan czokolni Amaſat altál veri.*

Matt. 26. *Az arulo Iudasnak ſemtelen arulaſa, mikor Ieſus üdvezitönk à kérbe meg fogaték, ezok altal lon, mint ha ſeretetnec jelet mutatna bozza.*

Act. 26 *Z. Pal Apoſtol ellen arultataſt tötték vala az Sidok, baratſagos jel alat, meg akarvan ölni.*

Az arultatok fele baratyok ellen gyakorta Vrâſag kivanaſért arulkodnak.

4 Reg: 16 *ZAmbri Helam Királt meg ôle, hogy helyébe vralkodhatnec, de czak heted napig vralkodhátec, annac utánna magat meg egete, palotaiat kit rea ſallottac vala meg egetvén.*

4 Reg. 15 *Sellum arultatabol ôle meg Vrat Zacharias Királt, ki után czak egy holnapig uralkodec.*

4 Reg. 19 *Sennacherib, mikor az ö Iſtene templomaba imádkoznec, ket fia meg ôle, hogy helyébe uralkodhatnanac.*

1 Mac: 13 *Triphon jarvan az Iſiu Antiochus Királyal Vráual, meg ôli, hogy helyébe uralkodhatnec.*

Az arulok békeſęgnek ſine alat fele baratyokat meg ôlik.

Neh. 6. *NEhemiaſt ellenſegi baratſagot akarvan véle és békeſſeget ſzerzeni, meg ôltek volna, ha Hieruſalembol ki czalhattac volna.*

Ier: 41. *Iſmael, és hozza háſonlo Iſtentelen emberek, baratſagot akaranac ſzerzeni Godolias fejedelemel, kit czalardul meg olenec.*

1 Mac. 6 *Antiochus békeſeg alat be boczatatek Hyeruſalembe, kibe ſokezer embert le vagata, és falait le torete.*

1 Mac. 1 *Iuda Városiba küldven Antiochus adozedo fejedelmet, nagy bekeſeg ſine alat, kit Városokba be boczatvan le vagattatanak.*

1 Mac. 11 *Triphon békeſeg ſine alat, Ionatast hozza hivata és meg foga, népet Varoſaba levagata.*

2 Mac. 5 *Apollonius békeſſeget tetetvén Ieruſalembe ſombatig, fel gyûlvén à Sidok az innepre, le vagattaanac az arulotol.*

Az aru

Az arulok nagy bũnteteſek altál bũntetnek meg Iſtentol.

3 Reg 16 *ZAmbri Vra halálaután, czak het napot uralkodék és magat meg egete.*

Eſter. 2 *Aſuerus Királt meg akarok ôlni az ayton allok, és fel akaztatanac.*

Az Iſtentelen Antiochus kegyetlen gyötrelmek altál végeze életet

Matt. 26. *Iudas ki Chriſtuſt el arulo, azon napon magat fel akazta, mellyen el arula.*

Caria Peloponeſusbeli Város, Perſiabeliekel egyebe adá magat Görög orſág ellen, hazaiokrol, nemzetekrol, ſentſegekrol, törvényekrol, es ſöverſegekrol el feletkezvén, mely Város egéz Görög orſágot Xerxesnec el arulta vala, Xerxes meg győzetvén à Gorôgöktol: Ezt értven Görög Orſág, koz akarattal Cariatube lakos ellen hadat indita, kiknec Városokat meg vevén, minden ferſiat benne meg ölenec, Városat földeból ki rontac, aſſonyallatokat rabſagra vünek. Annac felette, ezeknec leanyrol azt végezek, noha ſolgalatra adatattanac vala, hogy ſe palaſtokat, ſe aſſony ember ruhaiokat lene tehetnec, ugy hogy nem czak egy triumphuba latatatnanac vitetetni, hanem ez ſokatlan példa altal, mind örücke gyalaztatatnanac, és mind örocke büntetetnenec. P. Aerod. ex M. Vitruvio Pollione.

Athenasbeliec Chio ſügetbelieknec baratſagokal elven, mikor ezekbe vöttek volna, bütöknec meg ſegeſet, minden baratſagokat meg vetek, pénzeket is, al pénznek itilec, és X. botüt nyomanac rea.

Carthagobeliec, mikor hetven ezer magockal, Annibal és Amilcar hadnagyokal, mennenec Timelen Chorintusbeli ellen Siracuſaba. Ez nagy ſokaſagnac jo vetelinec hire miat annira meg iedenec Siracuſabeliec, hogy hatvan ezer fegyver foghato ember közul nem talaltatec, toб ki Timeleon után ki merre menni harom ezernel, fizetet népe negy ezer vala, de meg azok közül-is ezeren el maradanac, mindazaltal mind ani ero ellen

keveſed magaval batorſagal meg via és gyózedelmes lon; fizetet népenec engedvén Carthagobeliec birodalmanac puztitatáſt, ó maga viſſa tervén Siracuſaba, az ezer fizetet népet kik tóle el maradtanac vala, meg hagia, hogy nap haladatig Városabol ki mennenec, kik Olaz orſágba menvén, arultataſokért meg öletenec. Plutarchus in Timeleonte.

Mikor Rheginum ellen Campaniabeli legio küldetetet volna, Decius Iubileus Capitanſaga alat, latvan à vitézec Rheginumbelieknec nagy gazdagſágokat hütóket meg ſegec, és Capitanyokat meg ölék, és annac helyébé M. Cœliuſt valaztac elöttöc járonak, és Rhegiumot meg vevén, Városbeliec közül nemelyeket ki üzenec, nemelyeket joßagokrol meg foztanac: nemelyeket le vaganac. Illyen hütötlenſegekért és minden nemzeteknec törvényec ellen valo czelekedetekért, kik magokat meg adgyac, Romai tánacz meg paranczola Genutius Conſulnac, hogy ez nagy halhatatlan gonoſſagot, keményen meg buntetne. Genutius meg ßalvan ujalag magoc vitezire à városſt, és meg vevén, meg fogata öket, nemelyeket erdemec ßerént meg büntete ugyan ottan, harom ßazat azoc közül, kik Romajac valanac, fogva vün Romaba. Ez noha ezeket tizti ßerént M. Furius Elaccus Tribunus plebis otalmazna, hogy régi ßokaſoc ßerént, mint Romabeli emberec meg ne büntetetnec: mindazaltal à tánacz igy büntete, hogy azok közül mindnn nap ötven meg vezzöztetnec, és az után feiek vetetnec, és hogy ſenki azok közül el ne temetetnec, ſe ne ſiratatnec, Val. Max. lib. 2. cap. 2. Paulus Oroſius li. 4. c. 3.

Mikor Annibal olaz orſágba altal jót volna, és egy néhány ellene valo harczokba az Romaiac meg győzeteneć volna, elſők lonec Brutiuſoc, kik Annibalhoz allanac, kit az Romaiac felette gonoz nevel vovek. De minec utánna, Annibal olaz orſágbol ki ment volna, és az pœnuſoc meg győzetenec volna Brutiuſoknac gyalazattyokra, ſem hozzáioc tarta köze nem vetetenec, ſem vitézek közibe nem iratatanac, hanem tiztartoknac ßolgalok helyen lonec, kik ſok fele tartomanyokba küldetetnec vala. Aerodius ex Strab. lib. 5.

Az Gottuſok ſok képpen probalac, mint lopua meg vehetnec Romat,

de minden ügyekezetekbe meg czalatatanac, végre ket Romai embert pénzel arultatasra vónek, hogy azoc altál az eyeli ſtraſakat meg czalhatnac, de ez arultatas ki jelentetvén egik altál bizonyos jelekbol, Belliſſarius orrat és fület el meczete, és ßamarra ültetvén, Gothuſoc Királyahoz taboraba küldetik, hogy abol-is ezebe venne czalardſaganac végére valo menetelit. Sab. lib. 3. En. 8.

Baſilius Conſtantinopoli Czáſßár, Leo Macedoniabeli és Thraciabeli tiztartot, noha Saracenuſoc ellen jo ßerenczével hadakozot vala, de mivel hogy Procopiuſt nem ſegittete vala, egymas közöt valo gyülöſeg miat, ßanki vetette. Cedrenus in vita Baſilij.

Diodorus Triphonnac minden czelekedeti, és egéz elete hütötlenſegnel és arulaſnal egyéb nem volt. Holot ez Demeter Siriabeli Király hada népenec fő generaliſſa volna, mikor parthuſoc ellen hadakoznék, Vra ellen kardot vona, és Antiochushoz ki Iſtennec neveztetik vala ragazkodek, kit Siriai Királyſagra fel emele. Ki minec utánna hallotta volna, hogy Demeter Király parthuſoktol meg öletetet volna, maga közével Antiochuſt meg öle. Fulgoſ. lib. 9. cap. 6.

Darius Alexandertol meg győzetetvén, maga vitézitol Király ruhaiaba öltöztetvén meg öletetik, könyörögvén az Iſteneknec, hogy Alexandernec jo ßerenczét adnanac, ki noha ellenſege volna, mindazaltal nagyob kegyelmeſſeget hozza ertette volna, hogy ſem mint tulaydon vitézinec. Volat. in Alex. vita lib. 13. cap. 3. Ant.

Galbat ki minden tiztekbe maga jo viſelese altal, nagy méltoſagokra emeltetet vala. Kit Romai tanacz, Hiſpaniabol vitézekel egyut hivattator vala, hogy Nero kegyetlen és Iſtentelen Czáſßár birodalmatol meg menekednenec, ſajat teſte örizö vitézek meg ölik: nem egyebért, hanem czak hogy fizeteſec felet valo adakozaſat nem latnac, tulaydon czak magoc jutalma kereſeſeért, az piacz közepet kegyetlenül meg ölenec. Fulg. lib. 9. cap. 7.

Mihály Vayda, kit Bathori Sigmond Tórők kegyetlen biroda mato sok hadakozasival meg ßabadita, és maga orßágabol bo udvarrépel boczületesen tarta, Erdelyekre saiat orßág fiaival tamada, és Bathori Andra keves hadat meg verven, sok Istentelen kegyetlensegi után, orßág népe fel tamadvan udvara lovagyaval és Romai Czáßár nepeivel meg verek, és Erdelybôl ki üzek. Az utan Romai Czáßárhoz esek sok alnac hizelkedesi után, népet ada melle Georgi Bastaual együt, hogy vißontag Erdelt Czáßár ßamara meg vennek, kik meg gyözvén Bathori Sigmondot ßokot kegyetlenseget akarvan kovetni, Basta ellen arultatast tevén, minden lovo ßerzamit satora ellen igazgatvan, maga satoraba Basta akarattyabol Balonoktol meg ölettetek. A. 1601. Tordanal.

Erdely fejedelmet Bathori Gabort, meg ölek maga fizetet vitézi Varadi Istvan prædikator kiztetesebôl, sót ugyan kerßeritesbol mint Szilasi és Ladani fó gyilkosi meg vallottac, kiket Megyesen orßág gyülesenec ideien, egy Bastyaba ßoritvan ßörnyü halallal meg öle az udvar népe, 1614

HARMINTZKILENCZEDIK RESZE.

EZ VILAGI IO SZERENCZES ALLAPATROL.

Ez világy ßerenczes állapat sok fele bünnek nyugoto parnaia.

Gen. 19. Ezec. 16 *SOdomabeliec, ßornyü veßedelmenec nagy oka lôn az kenyérnec és bornac bösege, ki miat fertelmes vetkekbe meritetenec.*

1 Mac. 9 *Zambri fiai nagy hires menyegzöiöknec, nagy örömebe le vagatatanac Iudas Machabæustol, vigasagoc siralomra es jaygatasokra fordulvan.*

Iob fiai és leany, mikor kedves vendegsegekbe mulatnanac, nagy hertelensegel reaioc ßakadvan à haz meg öletenec. Iob. 1.

Izrael fiainac nagy gyönyörüsegbe valo életec oka lön, sok bünnec czelekedetire, és azokért nagy romlasoc és rabsagoc következek. Neh. 9.

Az gazdag embernec jo lakasi és gyönyörüsegi, karhozattyanac okai lönek. Luc. 16

Az embernek kedve ßerént valo élete, és gazdagsagbeli gyönyörüsege meg bolondittya, és karhozatra vißi.

SAlamon Király ideiebe, semmi bôczületi nem vala az ezüstnec, mert anni bösege vala az ezüstnec Hyerusalembe, mint à könec Mely kincznec bösege tobet arta veßedelmere, hogy sem mint bölczesege Isteni ßolgalatba valo meg maradasra. 3 Reg. 10 3 Reg. 11

Ez világi gazdagsagnak és gyönyörüsegnek ßerelme, nagy oka az lelki veßedelemnek.

CHristus Vrunc jeles példaiat adgya az gazdagrol, kinec gabonaia böven terem vala, és mikor azon volna ßorgalmatos, hogy czurit meg tagasitana, monda néki az Vr, bolond, ez eyel meg keriktöled lelkedet. Luc. 14.

A gazdag ifiu ki udvessege felol valo ertekezesre jot vala Iesushoz, monda néki Iesus, hogy mindeneket el adna, és oztana az ßegényeknec, nagy ßomorun mene el Iesus elol. Matt. 19.

A gazdag ki biborba es barsonyba öttözik vala minden nap, és ugyan lakik vala, oly nagy ßegénysegre juta holta után, hogy czak egy czep vizet kivel nyelvet meg huvesitene, sem találna. Luc. 16

Ez világi kedü ßerént valo elet, sok vetkekbe keveri az embert.

1 Reg. 9 & 15. *Saul minec-elötte Királyságra valaztatnec, igen jambor vala, minden Izrael fiai felet, de annac utánna el hiven magat, Istén paranczolatit meg utala, ki miat Istentöl még ez világon az Satan gyötrésére vetetek.*

2 Reg. 24 *David Király népenec sokaságaba fel sualkodvan, népet meg számlaltata, ki miat Isten az öldöklö Angyal által, sok ezer népe közül meg öle.*

3. Reg. 12 *Ieroboam minec elötte Királya valaztotatnec Istentol, Izrael fiainac tiz nemzeti közi, jeles és sereny ifiu vala. Királya leven el szakada Istentol, népet-is Isténi szolgalattol el szakazta, és balvant imada.*

2 Par. 26 *Mikor Ozias Kiraly hatalmassa lót volna, fel sualkodék szivebe veszedelmere. Mert Istén templomaba aldozatot akárvan tenni Istén törvenye ellen, bélpoklossagal veretec meg Istentol.*

2 Par. 33. *Manasses felette gonoz vala, Király méltossagaba, kiért Istén büntetéséért Babilonia tömleczebe vitettetec, holot mélto pœnitentiat kelletek tartani büneinek sokaságaért.*

Keves ideig tart az világi Vrásag, és aba valo maga vigaztalas.

Esther 3. & 7 *Aman ki masodik Király vala, Asuerus Király ideiebe, ugy hogy mindenektol imadtatnec, hamar üdön mindenektol meg foztatatek, es fel akaztatek.*

Dan. 7 *Nabugodonozor ozlopa, kit latot vala álmaba, hogy az magatol el valt közal le törot vala, jegyzi ez világi jo szerencsénec rövid ideig valo gyönyöruseget, minden szépségevel, draga voltaval, hatalmaval, és ereievel.*

Matth. 21 Mar. 11 *Nagy tiszteséget tének à Sidok Iesus üdvezitönknek halála elöt, mikor Ieruſalembe nagy pompaval be mene, de ki jüven Ieruſalembol, nem kövétek, hanem estvere, keves minden napi tavitvanyval mene Bethaniaba nagy ehen, mert Ieruſalembe nem találá szallast.*

Ioan. 19 *Vgyan azon Sidoktol, batad nap mulva meg fezetetek, kik nagy diczöretel be vittek vala Ieruſalembe.*

Act. 12. *Mikor az kosseg Isténi diczöretet adot volna Herodesnec ekesen valo szolasaert, az Angyaltol meg veretek.*

Ellenségeken valo győzedelem gyakorta nagy ok az veszedelemre, mikor aba el hiui magat az ember.

Iudic. 6 *Gedeon, mikor buzat czepelne szerüebe, igen jo vala, ugy hogy az Vrnac Angyalanac jelen volt aba gyönyörködtetnec, és ö altala Izrael fiainac szabadulasa igirtetnec: de ellenségin valo győzedelme után, el tavozek Istentol, hazanal prædabol Ephodot czinaltatvan.*

1. Reg. 11 2 Reg 11 *David ifiusagatol fogva Z. életet vise le, sok haborusagi közöt, de minec utánna egéz Izrael nepet birodalma ala hayta, és tunyasagba hazaba hivolkodnec, paraznasagba, és gilkossagba esek.*

Keveset tart effele győzedelem.

1 Mac. 11 *Ptolomæus minec utánna veit meg győzte volna orszagaval együt, és birodalma ala hayotta volna, czak harmad napig ele.*

4 Reg. 14 *Amasias Király, minec utánna meg győzte volna Edomot, győzedelmebe fel sualkodék, Ioas Király ellen valo útközete veszedelmer e lón.*

Ez világi győzedelemnek és jo hirnek nevnek ez jutalma, hogy baratinak sokaságat gyüti, kik anak utánna nyavalyaiaba el hadgyak.

Tob. 2. *Tobiasnac sok barati valanac jo egésségebe, vaksagaba pediglen, keves segitö baratya találkozék.*

Tob. 11 *Vgyan ezen Tobiasnac szegény koraba, keves barattya találkozék, de mikor meg gazdagodék sok ismerui találkozanac.*

Iob. 3. *Z. Iobnac keves barati talaltatanac nyomorusagaba, sót à kik latogatni jotek vala-is nehezsegere valanac, véle valo vetelkedesekbe, de*

Iob. 41. *nyomorusaga után minden felol hozza gyülnek vala atyafiai és barati.*

Dion hadat inditvan Dionisius kegyetlen Tyrranus ellen, nem annira bizik vala vitézi ereiebe, mint sokaknac Dionisius ellen valo gyülösegekbe, ötven fegyveres birodalom ellen, kik öt ßaz hozzu haiokal meg erössitetenec vala, tiz ezer lovagal, és ßaz ezer gyalogal, mind ezeknec ostromlasara és meg vetelére, czak ket terhes hajoval megyen, kinec bator czelekedeti annira minden nemzetnel czudalatosnac lattatek, hogy em keves erövel, ily nagy erot meg vót, ki minec utánna, harmad nap mulva, Siciliaba be erkezet volna, Siracusum Városba-is be mene, Király fó lako helyére. Honnat eßebe veheti minden ember, hogy egy birodalom sem batorsagos, hanem czak az, à mely jo akaratbol erossitetik. Vgyan azon Dion ki Dionisius Tyrranust ki üze Királysagabol, mikor modnélkül latatnek magat viselni à birodalomba, nem talala otalmot, mikor ellensegitol kornyül vetetet volna, hogy meg ne öl tettetnec, sót inkáb oly talaltatec, ki ablakrol fegyvert vete ellenseginec, kivel meg öletetnec. Ludovicus Vives de Concor. & discordia lib. 3.

Trasibulus mikor Sicilia orßágat jo modal Gelontol nemzetinec meg vötte volna, latorsaga miat, és vetkeivel rutul el vezte, ki üzetetvén Siracusabeliektol, locrusokhoz futvan, és magánac lakvan életet ßegenyül vegeze. Diodor. lib. 11.

Tarquinius, superbus elsö lön Romaiac közül, ki fejedelemsegetol meg foztatec, magába valo fel fualkodasért, és hazaia ellen valo sok ektelen czelekedetyért, ki Romaiaktol felesegestol és gyermekestol örök ßanki vetesbe vettetec. Livius lib. 1. decadis primæ.

Martianus, Anthemius Czáßár fia, Zeno Czáßar ellen hadakozvan meg gyózi, de mivel hogy dolgat holnapra halazta, lassan, lassan

mindenektol el hagyatek, egyedül futa be az Apostolok templomaba Constantinapolyba kegyelmet kervén, onnat ki vonatatvan, Capadociaba kul letek az után Tharsisba, holot Pappa lön. Niceph lib. 16. cap. 22.

Leontius Czáßár, mikor harom eztendeig uralkodot volna, Tiberius Apsimarustol, kenßeritetek kalastoromba valo menetelre, holot barata lön.

Harmadik Theodosius Czáßár birodalmabol le vettetèk, Leo Cononeustol nap keleti orßágoknac hadnagyatol, meg eskûvén néki, hogy barata lenne. Cuspinianus.

Anastasius Arthemius, Theodosiustol ki ado Zedo ßolgaia vala Czáßársagabol le vettetik, és Papa ßenteltetik, hogy birodalomrol ne gondolkodhatek tobe. Constantinapolbol Thessalonicaba kuldetec, holot mikor pamadasokrol gondolkodnec, és Bolgarokhoz futot volna segitsegert, harmadik Leotol meg öletik. Cuspinianus.

Romanus Lacopenus, fiatol Istvantol kivel az egéz birodalmot huszon harom eztendeig birta vala, erövel kalastoromba tazitatek.

Rancabes Mihály, mind fiaval együt, birodalmanac eztendöie után, ötödik Leo Czáßártol, eröszagal kalastoromba küldetetik. Zonaras.

Ezen Rancabes Mihály, Stauratius Nicephorus Czáßár fiat, birodalmanac hetedik eztendeiebe, le vete szekibol, kalastoromba kulde, hogy barata lenne, kit ö maga baratoknac epitetet vala. Zonaras.

Hetedik Mihály Czáßár, birodalmanac hatodik eztendöiebe, le vettetek szekibol, Nicephorus Botamatestol, barata lészen és Ephesusba Metropolitana szenteltetik, és kalastoromba hal meg. Zonaras.

Basiliscus Czáßár, Püspöke ßenteltetik.

Nicephorus, Christophorus és Nicetas, hatodik Constantinus Copronimus Czáßar fiai, kik atyokal és Leoval batyokal tiz eztendeig ural-

kodtac volna, unokaioktol hetedik Constantinustol ßekekbol le vetetetnec és Papa léznec.

Lampertus meg gyözven, Luitperdus tutorat Auſſprandot, longobarduſoc orßágat magánac foglalya, ki eztendö mulva ki üzetik orßágabol. Ennec Aripertus nevü fia hadat kezitvén ujonan, Luitperduſt meg gyözi, és à herczon elevenen meg fogya, kit fürödöiebe az után meg fojtata. Auſſprandus Bavariai herczeghez futa, kinec fia Sigiprandus nevu Aripertuſtol meg fogatatvan, ßemet ki vaiac, és tüb attyafiai ſok kinzaſoc altál meg öletenec. Maſodik Auſſprandus fia ßábad örizet alat tartatatvan, fejedelemſegre emeltetec, kinec anyanac és nenyenec orrat, fulet el metzetec vala. Bonf. lib. 8. Dec. 1.

Harmadik Caroly Czáßár, vezetek nevel Craſſus beteg ſege miat, nem czak teſti fogyatkozaſokba eſek, hanem, elmeiebe-is meg fogyatkozec, ki midön orßág gyüleſet hirdetet volna Francofordiaba, mindon fö emberitol el hagyatatec. Caroly huga fiat Arnulphuſt Olaz orßági Carolomanus fiat, Czáßárſagra hivatyac, ki ellen huga fia hadat akarvan inditani, mindenektol el hagyatatik meg ſaiat ßolgaitol-is, harmadnapig, ki ehel-is meg holt volna, hogy ha Mogunciai Puſpök egy nehany napig nem taplalta volna, meg eſvenßüve rayta, gondolvan ßerenczeienec nagy valtozaſat, egéz nap nyugati orßagoknac hatalmas fejedelmenec, ily kulſó ßegényſegre valo menetelit. Ki magat meg alazvan fiaval együt, nenye fia elöt, ezak taplalaſara valo életet kivana tole. Arnulphus mint batyanac egy falut ada Sueniaba Nidiga nevüt, kinec jövedelmebol elhetne. Aventinus lib. 4 Annalium Boiorum.

Margareta Norvegiai Királné aſſony fia halala után Naupolenſis Albert Herczeget hadal meg gyözven, és gyözedelemel fogva vivén, ö utánna valo Királyſagra valaztya. Pomeraniabeli Henrich Herczeget. Ki midön Danyaba Norvegiaba, és Sueciabalotven öt eztendeig uralkodot volna, Bavariai Herczegtol orßágabol ki üzetetec, czak egy ßugeteczkebe maradaſa engedtetec, holot mint nagy Vraſagatol meg ſoztatvan, gyideig

lakik

lakek Bavariai Chriſtoph eleteig. Viſſontag holta után Carolytol vénſegenec ideien onnat-is ki üzetetik, és elobi Herczegſegere gyalazatal Pomeraniaba megyen. De Carolynac ſem ſokaig ßolgala à ßerenecze, mert ſok gonoz czelekedetyért, mind Iſten ſ-mind emberec ellen, ßanki vetetetek, hol'ot egy kiczin ßügeteczkebe nyavalyaſul mulik ki ez világbol: Fulgoſius lib. 6. cap. 11.

Venceſlaus vezetek nev Ignavus, az az tunya Czáßárſagra ajandékok altal fel emeltetek, ez bornak advan magat, és paraznaſagra, ſemmi gondot orßagara nem viſelvén, fó Vraktol meg fogattatik; kit Luſaciai Ianos Herczeg attyafia levén meg ßabadit, de magat meg nem jobitvan, Attyafiatol Sigmondtol viſſontag meg fogatatik, és Auſtriai Herczegnec fogva küldetik, ki fogſagabol el ßaladvan, és orßágat viſſa vevén, végezetre az Electoroktol birodalombol ki vettetik Æmil. lib. 10. & cuſp.

Eötödik Alexander Papa, Neapol orßáganac hatalmas Királyatol fejedelemſeget el veßi, és Andegavi Laios Herczegnec adgya, miért hogy Papaſaghoz valo joßagokat hatalmaſul el vót vala. Platina.

Baiazates Török Czáßár, mivel hogy termezeti ßerént békeſeg ßeretö fejedelem vala, hogy ſem mint hadakozo, fiai közöt valo veßekedeſebe, Ianczarokiol birodalmatol meg foztatik, kibe feletteigen bißik vala Török ßerzeteſec közi mene, nagy banattya és keſeruſege miat, ki nem ſok üdö mulva kiſſebik fiatol mereg altal meg öletik, birodalmanac harmincz egy eztendöiebe. Cuſpinianus.

Szerenczes fejedelmekrol és egyéb köz rendekr l.

POlicrates Samiabeli Tyrranus fejedelem, oly ßerenczes allapattal elt ez világon, hogy egéz életébe ſemmi fele banattya nem volt. Ez magat akarvan valami ſzomoruſagra inditani, nagy drága gyureiet à tengerbe veti, de rövid nap, egy halat fogvan gyomraba meg talalyac à gyürut, végre mindazaltal meg fezitetec.

Gyges Lydiai Király, oly drága gyürüt viselt ujaba, hogy az altal valakit akarna latni, lathatna ötet, pediglen senki nem lathatna, ez okon gyüreienec drága voltaért mindenec, kedve ßerént tortinnec vala.

Xenophilus Musicus, ßaz öt eztendeig élt minden testi nyavalyak nélkül. Plin.

Enhippus Arginusoc Királya, czuda ßerenczes volt minden ügibe: Ennec paysat az hordozza vala, nagy pompaval az Városon, ki vala mi nagy jeles dolgot czelekedik vala, nagy fo tiztessegért.

Athenasbeli Timothæus hadviselô hadnagy, minden hadakozasiba oly ßerenczes volt, mint ha mindenkor bizonyos volna gyözedelme felol. Kinec nagy ßerenczeienec irigy tamadvan, kik az ßerenczet ugy irak, mint ha Timothæus aluvan varsaiaba menne, és városokat ßábad akarat ßerént boczatana halotaba. Kit latvan Timothæus, monda, ha alua Városokat megh veßek, mit itilnetes, hogy czelekednem ha vigyaznek.

Apollo bodognac mondotta lenni Aglaus Psophidiust, ki jol lehet Arcadianac, czak egy ßegeletzkeiebe venhedet vala meg, maga kerti gyümölczevel élven.

Egy Datilus nevü ember volt Athenasba oly ßerenczes, hogy minden nap ujab, ujab tiztessege nevekednek.

Plinius nagy bodogsaganac itili, hogy Lampedo Lacedæmoni aßßonyallat Király Leanya, és Király felesege volt.

De sockal bodogbnac méltan itilhetni, masodik Rudolphus Czáßár annyat, ki Czáßár leanya volt, Czaßár felesege és Czaßárfia volt, ki ßentül maganac valo helyen elvén Hispaniaba ez elöt harom eztendovel mult ki ez világbol, mindeneket ßegényeknec oztvan halala elöt.

Marius hetßer valo Romai Consul levén, vénsegeben hazaba hal meg.

Q. Metellusnac, minden ez vilagon valo kivánsaga be tellyesedek, tudnya illik az kivánvan, hogy elsö hadakozo lenne, jeles Orator, eros Imperator

perator, és maga ßerenczeievel nagy dolgokat végezne, nagy tiztesseg be lenne, fö bolcz, fo tanacz, nagy kinczet jo modgyaval találna, sok fiakat hadna holta után, és az Városba hires neves lenne. Ravisius.

NEGYVENEDIK RESZE.

AZ ESZESSEGRŐL ES ELMEnek gyorsaságarol.

Nagy eßessęg, neha ugy ßolani, és tetetni magat, hogy ki legyen ember, el titkolhassa.

ABraham Egyptusba menvén, el titkola magat élete meg tartasáért, hogy Sara nem felesége volna, hanem huga. Gen. 13

Hasonloképen czelekedek Abimelech Királyal-is. Gen. 20

Nagy eßessen czelekedék Iosue Hai városbeli nép elöt futásat jelentvén, hogy öket városbol kü czalhatna. Iosue 9

Aod teretvén magat, mintha nagy ajándékot vinne Eglon Királynac, és titok dolgot mondana néki, Isten akarattyabol, el reytet törivel altal véri. Iudic. 3

Achis Király elöt, David bolondnac tettete magat, hogy ki ßábadulna kezébol. 1. Reg. 21

Iehu nagy eßesen czelekedék, és ravassagal özve gyüitven, minden Bal Prophetait, mintha nagy aldozatra hina oket, kivel Balt akarna tiztelni, és mind egyg le vagata öket, Bal Templomaba. 4 Reg. 19

Nagy

Luc. 16. *Nagy eßeſen czelekedek az gazdag ember Satara-ir, ki uranal be vadoltatéc, mint ha el tekozlotta volna uranac jovait, hogy tiztibe meg maradhatna, elö hivan Vranac adoſit, és ßamot vetvén vélek.*

Eßes emberhez illik az vißavonokat egyéſſe tenni, az haragoſokat meg bekeltetni édes beßédek altál.

Gen. 13 *ABraham nagy eßeſen bekeltete megh Loth paztorit az ö paztorival.*

Ioſuc. 22 *Ezeſen ſolanac Izrael fiainac követi, Ruben nemzetſegenec és meg czendezitek.*

Iudic. 8 *Gedeon ellen fel zendult Ephraim nemzetſeget nagy lagy beßédel le czendeſzite.*

1 Reg. 25 *Abigail aſzſzony, nagy ezeſen czendezite David fel geriedet haragiat Nabal ellen.*

2 Reg. 24. *Az eſzes azzonyalatnac ſzava lagita meg David ſzivet, Abſolon ellen, ki öczet meg ölette vala lakodalmaba.*

2 Reg. 20 *Abela Városſt, egy eſzes aſzzonyallat mente meg veßedelemtol, mikor Ioabtol meg ſzallattotot volna.*

Iudic. 20 *Izrael fiai futaſokat tetetvén Benyamin nemzetſegi elöt, vizza tervén ellenek le vagac öket.*

Nagy eßeſęg fel geriet harag elöt el menni.

Gene. 27 *REbeca minek utána Iakobnak tanátſul adta volna, hogy attya áldaſat elöb el venne Eſaunal: tanácsul ada viſſontagh, hogy el menne Eſau haragya elot.*

Ioſue 2 *Az mely kimeket bocsátot va'a Ioſue az igiret földenek látaſara, eßeſen reitezenek el Ierichoba, Raab házanal.*

4 Reg. 18 *Nagy eßeſen tilta meg Ezechias Király az Város falain vigyazo népnek, hogy ſemmit ne felelnenek az karomlo Sennacherib követinec, kiket küldet vala hozzáiok.*

Az eßes ember ßávabol itiltetik meg kerdeſre valo feleletbol, és jo tanacz adasbol.

Gen. 41 *IOſeph minec utánna nagy eßeſen Pharaho Király almait meg feytette volna, tanaczatis ada Pharahonac, mit kellene czelekedni.*

Exod. 18. *Eſzes tanaczot ada Ietro Moyſes Ipa, pogan levén Izrael népenek, jo mogyaval valo gondviſeleſere.*

2 Reg. 12 *David Király feddeſere jeles háſonlatoſſagot gondola Nathan Prophet a.*

3 Reg. 20 *Achab Királyt eßeſen meg akarvan feddeni egy az Prophetak fiai közül, jeles példa beßédet hoza elö az emberrol, kit más kezebe bizot vala és meg nem örizte volna.*

2. Eſd. 9. *Nagy eßes beßédet ſola Zorobabel Babiloniai Király elöt, az igazſagnac, és az aßßonyallatnac eroſſegerol,*

Tob. 4 *Nagy eßeſen tanittya vala Tobias az ö fiat, hogy eßes embertol kérdene tanaczot.*

Dan. 2 *Daniel Propheta Nabugodonozor álmait nagy eßeſen magyaraza meg.*

Luc. 1. *Nagy eßes beßédi lönek ßüz Marianac Gabriel Angyalal és Erſebethtel.*

Nagy eßeſſeg az boßßuſag teltelt el halgatni.

1. Reg. 18 *SAul, mikor Iſtentol Királyſagra valaztatéc, ſokaknac halvan ragalmaza ſokat, és meg utalaſokat eßeſen el halgata.*

3 Ma. 7 *Eßebe veve Nicanornac álnakſagat Iudas Machabæus, és eßeſen el vona magát töle.*

Act. 25

Z. Pal eßebe vevén Siriaba valo menetelibe, hogy leßeket vetetienec volna elötte, eßesen el kerule.

Pogánok példái.

REgen Ægiptusbeli Papoknac bölcz tudomanyoknac oly hire volt, hogy Görög orßágbol ßó ßo bölczek tanußagnac okaért hozzájok mentenec.

Plín. lib. 7. cap. 2.

Indiabeli Brachmanesek, kik Gymnosophistaknac neveztetnec, czudalatos tudomanyu bolczek voltanac kivaltképpen, az eghnek ßorgaßiba, és termeßzet ßzerént valo dolgoknac tudomanybakit naturalis magyanac ßoktac nevezni.

Ennek igaz voita bizonyoßon czak ez elöt 1593. eztendöbe, Sina orßágbol küldöt levelbol is meg tecznk, mely nagy boczuleti legyen közötök az tudos emberßnec, holot czak azok altal egéz orßágnac jo modgyaval vala birodalma igazgattatik Király utan, mely orßágnac czak egy tartomanyaba hatvan ezer Doctor vagyon. Ez egéz orßag pedíglen tizen harom tartomanybol al, innet gondolhattya minden ember, mi böczuleti legyén az eßes embernec. Közöttök Görög orßágnac het ßó bölczinek tudomanya az vad termeßetü elmeknek, anni ßelig és minden joßágos czelekedeteknec követeßen valo utat mutatot, hogy azok altal jo Városoknac törvény iratattanac, gonoz és feßlet erkölczök, ßok helyeken meg ßuntenek, ez világi Pompak meg utaltattanac, mint Diogenes Laertius azoknac eletekbe bizonßagot teßen.

Pythagoras Samius bölczeßeg tanulaßáért ez világon budosvan, anni tudonyant hoza Görög orßágba, hogy nem czak azokért bolcznek neveztetnec, hanem meg Istennek-is mondatnec. Socrates Apollo oraculumia ßerént bölcznek itültetet, talam ez egy okért, hogy maga felöl azt merne vallani, hogy ö ßemmit nem tudna. Mely bizonyßagtetel altal, az alnak órdög nagy irigyßegbe hoza az emberek közöt, kinec ßok haborußagi miat, alhatatoßßagat felette igen akaria vala meg rontani, hogy ily nagy dicziretet halvan magaba hü duczoßegnec ßzelestol fel emeltetnec, hogy igaz Philosophusbol maga hanyo veto, és kerkedö Sophista lenne. Laert lib. 2.

Cyrus Perßiabeli Király, mikor Cræßus Lidiai Király orßágatol meg ßoztotta volna, mindazáltal nagy eßzeiért felette igen tiztelte és tanácz adaßáért, kik ßok ajandékokalu meg ajándékoza. Herodotus lib. 1.

Darius Király, Mitileabeli Cæßi, Mitilleniai fejedelme teve, miért hogy jo tanáczot adot vala néki, hogy az Nezteren czinaltatot hidat el ne hanyatna, mely tanacz meg otalmaza Dariußt, hogy az Scythiabeliektol kornyül vetetetvén el ßaladna nilvan vala veßedelme elöt. Herod lib. 5.

Lacedæmoniak Városa, mikor nagy föld rendules miat le töretet volna, öt bazon kövul. Archidamus latvan, hogy az emberec futnanac hazokba marhaoknac kiragadaßáért, feltvén, hogy az hazaknac romlaßi miat Városbeliec elne veßnenec, kürtit meg futattya jelentvén, mintha ellenßegec raytoc volnanac, és igy özze futvan, meg tartatanac nilvan valo veßedelmektol.

Cræßus Királt, mikor Cyrus Perßiai Király meg fogta volna, és látna, hogy Sardis nevü Városat Cyrus vitézi foztanac. Monda Cyrusnac Gyözedelmes Király, mit czelekedtec azok. Mond Cyrus, az te városodat dullyák. Monda Cræßus, régen enim volt, moßan tyedet. Kit halván Cyrus, meg tilta vitézit az Város dulaßatol, Polyen. lib. 8.

Azon Cræßus ertvén Cyrus Királynac nagy haragiat Sardis Város ellen, hogy földebol ki akarna töretetni, miert hogy támadaßt inditottanac vala Cyrus ellen, tanaczul ada, hogy pactiaßt ki ßó oka vala a támadasnac meg öletetne, az Városbelieket pedíglen hadakozasra haßontalánocka tenne ily modal, hogy paranczolna nékik, hogy fegyvert ne hordoznánac, hogy dolmányokon felyul palaßtot viselnenek, czizmaba járnanac, hegedülvén tanczolnánac, es kufarkodnánac. Cyrus ily tanaczat halvan Cræßusnak, meg fogada, és czak hamar nagy erös hadakozo ferßiakbol tunya, ßunetlen és reßt embereket ßerze. Igy jo tanáczaval Cræßus régi birt városanak-is otalma lön, Cyrus birodalmának-is engedelmes népet ada. Ibidem.

Arany zaiu Z. Iános iria egy orvos Doctorrol, kitól mikor egy beteg nagy hideglelesbe levén, bort kivánna, és semmi egyéb orvossagara valo italt nem akarna be venni, egy uy fazakaczkat jo erös borba meg aztatata, ki az jo és erös bornac ereiet hozza vonvan, ugy hogy meg tartana bor ßagat, orvos itallal meg tóltven, itilvén à beteg, hogy borral volna teli mind meg izza, melynec itala után mindgyart meg konyebedék. In fine lib. 1. de sacerdotio.

Taxiles egy az Indiabeli Királyok közül, nagy Alexander eleibe jüven, igy ßol. Alexander én tégedet baira hilak, nem harczra, sem hadra, hanem mas fele viadalra. Ha alab valo vagy nalunknal vegyed jo akaratunkat, avagy adomanyunkat. Ha nagyob vagy czelekedgyel jol velünk. Mond Alexander. Bator ez legyén közöttünk à harcz melnik halad huttya meg az masikat jo tetemenyel. Kit nagy embersegel fogadvan Alexander, nem czak orßágat el nem veve, hanem megis töbite. Plut. in Regum & Impe. Apoph.

Meton jeles egh forgasanac tanito mestere, mikor Górógökel Siciliaba haion ment volna, ertvén nagy veßedelmeknec következeset, bolondnak tetete magat ßallasat meg gyüytvan, ez dolgaért bolondnak itiltetuen el boczatatik, Aelianus lib. 13. de var. Hist.

Apuleius és Aruntius, ßanki vetettek, hogy haláltol meg menekednenek, ily okossagal élenek, hogy ruhaiokat meg valtoztatak, ßolgaiokat-is felfégyverkeztetek, Városbol ki menvén, tettetik magokat mint ha ßanki vetetteknek kergetoi volnanac. Valahul el mennec vala, mindenüt rabokat ßabaditanac vala, nagy sereget gyüytvén Siciliaba együt altál menenek. Fulg. lib. 7. cap. 3.

Marcus Volsius Romaba ßanki vetetven kuldus ruhaba öltözek, uczakon ßerröl ßerre kuldul vala, és egy békesegel halatol meg menekedik, ki menven lassan az városbol.

Athanasiust Alexandriai Püspököt, mikor Iulianus Apostata szanki vetette volna, haioba ülven Nilus vizen Thebaisba akárvan menni, egy hadnagyot utánna kuld à Czászár, hogy utába Athanasiust meg ölne.

Kit mikor gyors haion üzne és latnak, hogy elötte el nem ßaladhatnanak, meg forditvan haioiokat, viz ellenebe kezdenek menni, kiket elol talalvan à Czáßár embere, kerdi ha Athanasiust lattac volnae? mondanac: hogy czak nem régen ment volna ot elö egy haioba. Es igy menekedek meg, nilvan valo halaltol. Ruffinus lib. 1. cap. 33 & 34.

Thasus nevü Várost, meg ßallottak vala az Athenasbeliek. Kik ily törvent adtanac vala, hogy valaki azt irna, hogy Athenasbeliekel frigyet kellene vetni meg öletetnek. Hegyetorides Thasius, latvan az Városnac meg ßallasaba, sok Város népenec halalat ehseg, és fegyver miat, kötólet vétven nyakaba tanaczhazhoz megyen, mondvan. Városbeli népek én vélem az mint kedveteknec léßen kivánsaga, ugy czelekedgyetec, de czak azon kérlek, hogy az én halalomal tarczatok meg az Város népet, és az végezet törvént el törölyetek. Azt halvan à Városbeliec törvenyeket meg vetèk Hegyetoridest-is meg tartac. Polyæn. lib. 2.

NEGYVEN EGYEDIK RESZE.

AZ IO ERKÖLCZŰ GYERMEKEKROL:

Az tizta erkölczü gyermeket, könyen meg ismerhetni, ha gonoz tarsasagtol magokat el vonßak, és fertelmesseget gyulölnec.

Ioseph tizta erkölczü levén, attyafiainac fertelmes vetkeket, meg monda attyanac. Gene. 37

Tobias gyermec koraba, oly jeles erkölczü volt, hogy semmi gyermeki dolgot nem czelekedet. Tob. 1

Az het atyafiaknat, oly gyülöſegek vala az fertelmes etel ellen, kit Iſten meg tiltot vala, hogy kezek lonek halat ſſenvedni, hogy ſemmit vetkezni.

Az jo erkölczü gyermekek attyoknak engedelmeſek.

Gen. 22 — *Isac nagy engedelmeſſeget mutata attya akarattyahoz, mikor meg akara aldozni.*

1 Reg. 16 — *David, mikor Iſtentol Királyſagra valaztaték gyermec koraba, attya Iuhait örizi vala.*

1 Reg. 17 — *Vgyan ezen David attyafiainac eledelt vün Saul taboraba, attya paránczolattyara.*

Gen. 37 — *Ioſeph nagy engedelmes lön attya paránczolattyara, mikor bátyai latogatni küldé à puztaba.*

Az jo erkölczü gyermekek Iſtennek aytaioſon ſolgalnak.

1 Reg. 3. — *Samuel kiczin gyermec koraba ſolgal vala Iſten elöt à békeſeg ſekrenyebe.*

4 Reg. 12 — *Ioas, het eztendös koraba koronaztatek meg Ieruſalembe, és à mi kedves vala Iſten elot azt czelekede.*

Dan. 1 — *Daniel tarſaival egyut meſter nélkül meg tartyac vala az Iſten törvenyet, és ſentül éltenec az pogan gyermekec közöt.*

Luc. 2. — *Kereszelö Z. Ianos, kiczinſegetol fogva à puztaba lakik vala, mig Iſtentol prædikalasra nem küldetnek.*

Luc. 2 — *Ieſus üdvezitönk tizenket eztendös korába, Ieruſalem templomaba találtaték à Doctoroc közöt. Es ſuletivel ala menvén Nazarethbe engedelmes lön.*

Romabelieknel, noha ſenkinec ſerént Conſulſag tizt viſeles nem adatik vala negyven eztendö alat, mindazaltál ha ki magat jol viſelt vala, ideie elöt-is fel vetettetik vala tiztekre,

Vallerius Corvinus etenec hußon haetmadik eztendeiebe jeles erkölczeért, és ezeért Conſulſara valaztatik. Vöal. Max. lib. 8. cap. 6.

Háſonlo képpen, ſiabik Marius, Scipio Africanus, Pompejus magnus. Octavianus Auguſtus.

Quintus Metellus, pius, oly jo erkölczü iſiu volt, hogy biroſag viſelö tiztet, es Papi fejedelemſegnek keresebe, ſok Conſulſag viſelt embereknel felyeb böczültetet. Plinius de Viris illuſtribus.

Octavius Auguſtus, Romaiac közöt valo hadakba, oly vitézül viſele magat, hogy ideie elot tiz eztendövel Conſulſag keresre tanacz akarattyaboi ſabad kereſe volt, és ſok egyeb tizteket adot legyen néki à tanacz. Appianus in tertio Civillium.

Alexander Severus, Siriabeli Arcena városbeli, még gyermec koraba Czáſárſagra valaztatik. Lamp. & Volat. lib. 23. Anthrop.

Nyolczadik Karoly, Király Franciábeli, jeles erkölczet, és jo maga viſeleſet muratvan, tizen harom eztendos koraba Királyſagra válaztatik. Ritius. lib. 3. Franc. Reg.

Raymirus, harmadic Spaniol orßágbeli Király, öt eztendös koraba válaztatik à Kiralyſagra. Ritius lib. 2. Regum Hiſpaniæ.

Alfonſus Calabriai Király, még iſiaczka levén attyatol orßágnac gondviſelö tárſának válaztatik, kinec oly kegyes maga viſeleſe vala, hogy minden népeknel jeles erkölczeért tekintetekbe vala. Pont. de Principe.

NEGYVENKETŏDIK RESZE.

GONOZ ERKŏLCZŏKNEK MEG VALTOZTATASIROL.

Cimon gyermekſegebe fél bolondnak lattatot modnélkül valo czelekedetyért, de idere ezevel egyűt nevekedven, minden elöbi gonoz hiret nevet nagy diczíretre fordita, ugy hogy Athenaſbeliec kozót, leg fövebnek latatnec adakozaſſal, és minden joßagos dolgoknac tudomanyaval, kiért Themiſtocleshez haſonlitatot, ki Görög orßágnac meg tartoia, és otalmazoia volt. Sabel. lib. 8. cap. 8. Val. Max. lib. 6, cap. 11.

Agis Eudamidas fia, gyermec koraba nagy gyönyörüſegebe tartatek fel, ki mibelt feiedelemſegre valaztatek, czudalatos valtozaſaval gyönyorüſeges eletet, nagy ßorgalmatos gondviſelesre fordita, hogy ſpartabeliecnec el fordult régi jo ßokaſokrol, ſok idegen nemzetſegeknec peldaiokat kovetven erkölczeket meg jobithatna. Plutarchus in Lacon.

Themiſtocles ifiuſagaba tellyeſſegel réßeg ſegnec, és parazna életnec adta vala magat, ugy annira, hogy attya hazabol és örekſegebol ki vetete gonoſſaga miat, edes anya pediglen, nagy gyalazattyaert magat fel akaztotta. Mint Val. Max lib. 6. cap. 11 iria. De minec utánna Miltiades hadviſelö feiedelme valaztatot volna, és az barbaruſokat meg győzte volna, tóbe ſoha Themiſtoleſt nem lattak ektelen dolognac czelekedetibe, hanem mindenkor tizteſſegeſekben. Kerdvén egyßer barattya töle, mi dolog inditotta legyén erkölczenec, ily hertelen valo valtoztataſara, mond. Az viteſſeg nem enged hivolkodaſt, ſem aluvaſt. Plut. in Apopht.

Vgyan ezen ifiunac alhatatlan és valtozo elmejenec, nagy tökelleteſſeget és alhatatoſſagra valo valtozaſat, mikor ſokan czudalnac, ſoktac vala mondani, az kemény és ßeligiteſre nehez gyermec lovakbol ßoktanac lenni jeles lovak, ha ki azokat tudgya igazgatni modgya ßerént, és tanitani. Plut. in ejus vita.

Alcibiades Athenaſbeli ifiuſagaba, töb ßodasba és egyéb gyönyörüſegekbe el vala meritetve, kit Socrates jeles erkölczve ton. Mivel hogy bolczeſeg tanulaſanac ßerelmet kezde kedvelni: ez okon minden egyéb heaba valo dolgoknac ßeretetit, kibe annac elötte gyönyörködik vala, meg utala,

Socratesboz adván magat, ki melöl ſoha el nem zakadhata, nagy gyülölſégel gyülölven az aßonyállatokat, mint Euripides Tragedus zokta vala gyülölni. Guido ex plut.

Matedoniái Philóp Király zokta vala mondani, Athenaſbeli fó tanács Vraknac, hogy nékic felette igen köſönne, hogy az ó ſidalmazáſok által, azt czelekedtek volna véle, hogy ö mind beßédebe, mind erkölcsebe, meg jobitatot volna, mikor tudnia illik, ſomal és cselekedetemel ügyekezem azon, hogy hazugságba találtaſſanac. Eraſm. in Apoph:

Plato Ariſtones fia, feletre idegen leven minden jeles tudományoknac, tanuláſitol vitézſegre ada magat. Socrates tanáſsából katonáſagot el hagyván, és vitézi fegyveret el adván. Socrates tanitványa leven, oly ſorgalmatos és álhatatos lón bolcseſeg tanuláſaba, hogy Philoſophuſoknac, nem csak fejedelmének neveztetnek, hanem Iſteneknek-is. Élian: lib. 3. de varia Hiſtor.

Ariſtoteles attyától maradot joßágit, el tekozolván vitézekhez ada magat. De mikor latna hogy kedve ßerent néki nem ßolgalna az vitézi kenyér kereſet, Pattzariushoz al bogy orvoſſaghoz valo ßerzamoknac keßiteſet tanulna, azomba gyakorta jarvan az Philoſophuſoc közi-is tellyeſſegel annac tanulaſara ada magat, kibe megis vénhedek nagy jo birel nevel ez egéz világon bölczeſſege hirdettetek. Aelia. de Var. Hiſt. lib. 3.

Antigonus Macedoniai Király birodalmanac elsö eztendeibe nagy keményſegel biria vala orßagat, de annac utánna meg venhedven, nagy kegyeſen mutata magat feiedelmeknec. Kitöl kérdven mi okon valtozot volna meg erkölczebe, mond. Elößor ßükſeg vala az orßágnac à keményſeg, moſtan pediglen diczíret és jo akarat, kivel az meg niert orßág meg tartaſſek. Plut. in Apoph. regum.

Manlius Torquatus, fó Romabeli tanacz Vrfi, mivel hogy ifiuſagaba oly bot elmevel és ßüvetlenſegel környül vetetet vala, hogy attya itileti ßerént közönſeges hazaianac gondviſeleſere hazontal annac latatek, ßanto veto munkara boczata maiorſagaba. Ki annac utánna attyat ſententiatol

birac elöt meg otalmaza nagy eßesen. Ez én Manlius édes gyermekenec feiet vetete, hogy hire nélkül ellensegel meg harczolt vala à hadba, hazaiat latinusok tamadasa ellen jeles gyözedelmevel meg mente. Val. Max. lib. 6. cap. 9.

Publius Scipio Africanus kiröl azt mondgyac vala az Romaiac hog azt az embert az halhatatlan Istenec adtak az emberec közibe, hogy meg teczenec minden emberek felet valo josaga az joßagos czelekedetnec, ifiusagaba vasot erkölczünek iriak, az buiasagot el tavoztatvan. Val. Max. lib. 6. cap. 9.

Quintus Fabius ki Galliat Romai birodalom ala hayta oly undok eletü, és gonoz erkölczü volt, hogy annal senkit nem irnac fertelmesbnek, meg öregedven pediglen, senki tißtessegesb és böczuletesb nalanal nem volt Idem Val.

Henrich ötödik Angliai Király, vele együt fel tartot nemes urfiakat, kikel gyermeksegebe minden faytalansagba nevekedet vala, mihelt Királysagra emelteték, palotaiabol minden ifiakat ki külde, és azok helyebe eßes és bölcz hadakozo ferfiakat tarta, kiknec tanaczaval igazgattaték.

Mediolanumi Mainus nevü ifiu nagy költsegel Papiaba küldetek hogy törvény tudomanyba magat gyakorlana, azonba minden fele fertelmessegre ada magat, de fó képpen kartya jaczasra és igy költseget el veztegete, ugy hogy meg irt törvény dolgarol valo könyvet-is nagy ßegénysege miat zalagba kelletet vetni. Végre el uetet ruhaba, nirt fövel sok serke miat, mindeneknec nevetsege lön. De ily nagy ßuksegebe valo undoc elobi életet meg utalvan, sót nagy ßegénysege miat kenßeritetek ugy magat à tanusagra adni, hogy mindeneknec czudaiara lenne, Doctorsagra fel emeltetvén, nagy diczíretire tanita az Iurisprudentiat mind halalaig tökellete életevel együt. Ionius in elogijs.

NEGY-

NEGYVEN HARMADIK RESZE.

SZEGENYSEGBÖL NAGY VRASAGRA, FEIEDELEMSEGRE, ES Királysagra valo fel emelesek.

Demosthenes fó Athenasbeli orator ßegény kovacz fia volt.

Agatocles Siciliabeli Király, fazakas gyermeke volt.

Thelephanes ßeker gyarto, Lidiai Királysagra valaztattatek.

Darius Király, Cyrus Királynac tegez hordozoia és porozloia volt, ki Persiat birta.

Ptolomeus lagus fia Alexander kôz vitézi közül Ægiptusbeli Királya valaztatik.

Rodope közönseges tiztatalan ßemely, testi fertelmes keresetivel Ægiptusbeli Királyne aßßonya koronaztatot.

Viriatus Lusitaniabeli, paztorbor vadaz léßen, vadazasbol tolvai, az utan egez Lusitaniat birta.

Euripides hires Poeta, ßegény pare arulo anyatol ßülettetet.

Adrianus és Marcus Antonius Romai feiedelmek Arrianus nevü Historicust Consulsagra emeltek.

Licastus és Parrasius annyoktol el vetetetvén paztortol neveltettenec fel, Kik Archadiai fejedelmekke löttenec.

Tullius Hostilius ßegény mezön valo kalibaba ßülettetet, barmok paztorsagabol Romai fejedelemsegre valaztatot.

Gadarcus

Gadareus Sophista ki kuldusok modgyara budosik vala Roma Consulsagot visele.

Cajus Marius nagyobik, igen ßegény nemból valo. Romaba hetßer volt Consul.

Lucius Tarius ßegény ember gyermeke levén vitézsegevel Romai Consulsagra ment.

Venditius Bassus igen ßegény ember levén özver vakarasaval elig eßik vala elege dendö kenyéret C. Czáßár jo akarattyabol fö tiztekre valaztatek, és Consulla levén ßerenczes hadakat nagy gyözedelemel visele, kiért az Romaiaknal nagy irigysegbe esek.

Valentinianus Czáßár attya kötelverö volt.

Iustinus Czáßár dizno paztorbol vilag biro fejedelme löt.

Bonosus Czáßár schola mester fia volt.

Aurelius Czáßár attya, jobagi fia volt.

Basilius Macedoniai rabsagra Constantinapolyba vitetetvén, ugyan ottan Czáßárra valaztatik.

Primislaus Czeh orßág Király barom paztor volt.

Gordius ßanto emberbol Királysagra emeltetet ex Ravisio.

NEGYVENNEGYEDIK RESZE.

KIK NAGY VRASAGBOL SZEGENYSEGRE IVTOTTANAK.

Dionisius Siracusabeliec feiedelme sok kegyetlensegi után ßanki vetetvén, Corinthusba oskola mesterseget viselt.

Xerxes hatalmas Király, ki Aegiptust birodalma ala vetette vala Themistoclestol meg gyözetetik és Artanustol meg öletetik.

Legitimus nevü Perseus Macedoniaibeli Király fia, oly ßegénysegre jutot volt, hogy minden napi ßuksegeért kovacz miet kelletet tanulni.

Az öregbik Marius ki hetßer viselt vala Romaba Consulsagot, végre Sillatol meg gyözetetuén, egy néhany ideig lappungot felelme miat vensegenek nagy gyalazattyara. Minturiai tokba.

Cassius ki ketßer gyözedelmet vót vala ellensegin, haromßor Romai Consul levén, végre feie vetettetik.

Nagy Pompeius sok ßerenczes gyözedelmi után, Iulius Czáßartol meg gyözettetik Ptolomeus Kiraly paranczolatttyabol feie vetettetik, kihez biztaba folyamodot vala ellensege elöt valo futtaba.

Iulius Czaßar, hires nagy gyözedelmes hadviselesivel. Cajus Cassiustol és L. Brutustol hazaba hußon harom sebbe esvén meg öletetik.

Cyrus hatalmas Persiai Kiraly, Scithiabeli Thomiris Kiralyne aßßonytol meg gyözetetek és meg öletek fia halalaért, kit Cyrus meg ölt vala Herodotus. lib. 1.

Bellissarius fö hadakozo vitéz fejedelem, meg gyözvén az Vandalus eretnekeket, parthusokat hasonlo képpen, és Roma Varosat sok ellensegektól meg otalmazta és sok egyeb ßerenczes gyözedelmenec utan, Iustinianus Czaßar paranczolattyabol ket szeme ki tolyatik és minden napi eledelere valo költseget kuldulasaval kér vala.

Baiazetes Törökök fejedelme, meg gyözetetvē Tamburlantol vala menyßer lovat hatara akart ülni Tamburlan, mindenkor vallat Baiazates meg haytotta és vallarol ült lovara.

Hásonlo képpen Valerianus Czáßár-is rabsagba esven, Sapor Persiai Király elöt meg haytya vala magat mikor lovara fel ült.

Suadocopus Czeh orßág és Morva Királya meg gyözetetven Arnulphus Czáßártol ruhait meg valtoztata, és nagy kietlen erdöbe, ket Remetevel lakek vensegeig.

Cœlestinus ötödik Papa, Ianos elsö és tizen negyedik Papak tömleczbe holtanac meg. Hæc Ravisius in sua officina.

NEGYVEN ÖTÖDIK RESZE.

AZ BŰNŐSŐKNEK BŰNTETESERŐL.

Meg bünteti Isten az bünösöket paranczolatinak meg ßegeseért.

Gen. 3 *Az elsö atyaink erös büntetessel meg buntetetenec Isten paránczolattyanac meg ßegeseért.*

Num. 15 *Szombat nap az mely ember forgaczot ßed vala à puztaba, Isten paranczolattyarr à néptol kovel veretek agyon.*

1 Reg. 15 *Saul Király, miért hogy nem lön engedelmes Isten paránczolattyanac, Amalech ellen valo hadaba, el vettetek Istentol.*

3 Reg. 13 *Az Isten embere, ki az Vr parránczolattya ellen öt vala, mas Propheta hazanal meg oletek az Orozlantol.*

4 Reg. 25 *Ierusalem Városat le törettete Isten Izrael fiainac engedetlensegeért, és Templomat meg foztata, és meg ferteztete.*

Meg bünteti Isten az bujaságot.

Az

Az elsö világot buiaság miat ezen vizevel el bonta nyoltzembertöl meg valva. Gen. 7

Az öt Várost büdös kinkeves tüzmia à testi buia eletért el sullyezte. Gen. 19

Az Levita felesegen töt testi fertelmessegért, közel mind le vagata Benyamin nemzetseget az önen attyok fiaival. Iudic. 19 & 20.

Az kevélyseget meg bünteti Isten.

Pharaho Király mind népestol á kevélysegért, az veres tengerbe meritetek. Exod. 14.

David kevélysegeért Izrael fiai közül, hetven ezer ember hala meg Isten Angyala köze miat. 2 Reg. 24

Az Istentelen kevély Antiochus Király nagy ostorral verettetek meg Istentol, ugy hogy fergek maznanac ki testebol. 2 Mac. 9

Az kevély Herodes Isten Angyaltol verettetek meg, és az fergektöl meg emeztettetek. Act. 12

Az balvany imádast meg bünteteti Isten.

Izrael fiai közul az balvany imadasert Moyses paranczolattyara levi fiai, ugy mint harminez harom ezer embert le vaganac. Exod. 32

Miért hogy Nadab, és Abiu idegen tüzel aldozni akaranac Isten elöt Aaron fiai levén, meg emeztettenek à tüztol. Levit. 10

Az haragot meg bünteti Isten.

Az ifiat à ki haragiaba Isten ellen karomlozot mondot vala. kövel verete Isten agyon Izrael fiaival. Levit. 24

Az ha-

Az harag tarto ſolga Chriſtus példa beſédebe, ki nem akara meg engedni, ados attyafia könyörgeſere, tömleczbe vetteték külſő ſötetſegere.

Az morgaſt meg bűnteti Iſten.

Num: 11 *Izrael fiainac morgaſara tüz jöve ki az Vr, paránczolattyara és meg emezte taborokat.*

Num. 12 *Maria, Moyſes huga bélpoklosſaga! veretek meg, miért hogy Moyſes ellen morgot vala.*

Num. 21 *Izrael népe morgaſáért tüzes kigyokat boczata Iſten, kikőket mardoſſak vala.*

Az főſvenyſeget meg bűnteti Iſten.

Ioſue 7 *Acham minden marhaſtol meg egetteték lopaſáért, Iſten tilalma ellen, kit Iericho városa meg vetelébe ſatoraba el reytet vala.*

4 Reg: 5 *Geyzire Eliſeus Prophéta ſolgaiara, Naaman Sirus bélpoklosſaga ragada, miért hogy öttő ruhakat és pénzt vot vala el Eliſeus ſavaval Naman Siruſtol maga öltözőtire.*

2 Mac. 3 *Heliodorus igen meg veretek Iſten Angyalitol az Hyeruſalemi templomaba, ki el akaria vala vinni az özvegyek le tőt kinczet a templom tarhazabol.*

Act. 5. *Ananias és Saphira főſvényſegek, hertelen halallal büntetteték meg.*

Az tobzodaſt meg bűnteti Iſten.

Gen. 9 *Az elſő atyáknac tobzodaſokat keſerves atokal büntete meg Iſten.*

1 Reg. 2 & 4 *Heli fiainac tobzodaſok, halalokkal büntetteték meg.*

Num. 11. *Izrael fiainak husra valo kivánſagok, és mikor ſaiokba kedveſen ennek, nagy ſokan meg öletenek Iſtentől.*

Az

Az Iſteni és emberi tizteletlenſegért, meg bűnteti Iſten az embert.

2 Reg. 6 *Beözületlen illetven Oza az Iſten békeſſegenek ſekrenyet, hertelen halállal hal meg.*

4 Reg. 2. *Negyven ket gyermec ſaggatatek el az medvektől, Eliſeus Prophéta czufolaſáért.*

2 Par. 26 *Ozias Király, tiztéletlenül nyulvan az Papok tiztibe valo aldozatra, bélpoklosſagal veretik meg.*

Az hű dűczőſeget meg bűnteti Iſten.

4 Reg: 20 *Ezechias Király, meg mutatvan kinczeit Babiloniabeli Király követinek, maga mutatasabol, fia mindeneket el vezte, és Babiloniaba viteték.*

Meg bűnteti Iſten az tunyaſagot.

Matt: 25 *Az haſznotalan ſolga, Chriſtus példa beſéde ſerént, ki munkalodni nem akara Vra talentomaval, külső ſötetſegre vettetik.*

Nagy Caroly Czáſzár, mikor egy jeles nap Miſet hallana, és maga Diaconuſſa ſokas ſerént ſolgalna az Oltar körül, és Evangeliomot eneklene, egy nagy pok feiere erezkedven haromſzor, és azt meg czipven az Czáſzár láttara, azoraba meg hal, ki az elől valo eyel teſti vetekbe fertezteted vala. Ex lib. exemp.

Ket ſzerzetes atyáſiak, nagy ſzeretetbe elnek vala egy mas közöt, és Iſteni felelembe, kik közül meg halvan egik, meg jelenik attyafiainac, nagy ſomoru abrazatba és alavalo ruhaba: kitől kerdvén attyafia, miért volna ily ſomoru, és ektelen öltözet be mond az haromſzor. Senki nem hiſi ſenki nem hiſi, senki nem hiſi, mely kemény itilettel itilyen Iſten, és mely kegyetlenül büntet. Ezt mondvan attya fia elől el enizik és nagy felelembe

hagyatik. Doctor Iacobus de Paradiſo Carth. in lib. de mortalibus Criminibus.

Vrunk ßületeſe utan kilentz ßáz és nyolczvan ötödik eztendőbe, harmadik Otto Czáſár ideiebe, Magdeburgumba Saxoniaba, vala egy ßegény tanulo Déak. Ki mivel hogy böt elmeiü vala Vdonak neveztetek, ez nagy ſokßor tudatlanſagaert oſtoroztatik vala meſteritol. Egyßer ektelen vereſegi után, Scholabol ki menvén Z. Mauritius egyhazaba megyen, és ßuvenek nagy keſerüſegebe kezde imádkozni, ßüz Marianac eſedezeſe altal, és Z. Mauritius közbejaraſa altál, hogy elmeie világoſitatnek meg. Ki midőn könyörgeſi után, vala menyre el ßunyadot volna, meg jelenikek ßüz Maria mondvan. Hallottamá te imadſagodat, és laitam keſeruſegedet: Ime nem czak tudomanynac ajándékat adom te nèked, hanem, meg az Puſpök halala után-is, ki biria az én fejedelmem Mauritius egyhazat te hüſeged ala adom. Kit ha jol birand az nagy jutalmat vez, ha pediglen gonoßul, mind teſtedbe, ſ mind lelkedbe meg halz. Ez mondaſok után ßüz Maria el mene, és az iſiu fel ſerkenvén, ßokaſa ßerént ſcholaba mene. Ki minec utánna ßolani kezdet volna, mindeneket diſputalaſaba meggyöz vala, mindennemü tudomanyoknac nemelibe. Mindnyajan czudalkoznac ily nagy tudomanyan, mondvan egymas közöt. Nem de nem ezẽ az Vdo, ki tegnap veretik vala mint az barom, ime ma Philoſophuſalot.

Ket eztendő mulva, meg halazon városbeli Erſek, és közönſeges akaratbol Vdo valaztatik helyebe. De mivel hogy az tizteſſeg meg ßokta valoztatni az erkolczet, Vdo laſſan, laſſan kezde meg vetni ßüz Maria tanaczat, maga-udveſſeget-is hatra hadni, gyönyörüſeges életre advan teſtet, egyhaz joßagat kezde tekezlani, és nem czak köz aſzszonyalatokat meg ferteztet vala, de még kalaſtorombeli Apaczakat-is meg ßegyéniteni, minden Iſteni felelmeket hatra hagyvan, ſenkivel ſemmit nem gondol, vala noha mindeneknel, ily gonoz czelekedetyért grüloſegbe forgana. Ez undok Vdo, mikoron fertelmes életével az egheket es ez világot meg dögletette volna. Egy ejel, mikor fekete Apaczaknac feredelemek aßonyat nala tartana, ily zozatot halla, Hadgy beket à jateknak Vdo, mert eleget jadczotal. Melyzozatot halvan, czak nevetſegre veve. Regel meg ßokot gyónyoruſe es

életre

életre ada magat, meg ſem emlekezec, az rettenetes intö zozatrol. Másod ejelis háſonlo zozatot halla, de aval ſem gondola, keményſegebe meg maradvan harmad ejel mikor az Apaczak fejedelme aßonyel együt feküinnek, rettenetes zörduleſſel meg zozatadatek. Hadgy beket à jateknak, mert eleget jadczotal Vdo. Ez ßo halvan czudalkozek, és valamenire ſohazkodék, de magat meg nem iobita, hollo modra Craſt, Craſt emlegetvén pœnitentia nélkül laſſan laſſan közelgetven karhozattyara.

Czudalatos dolgot mondok, kit ha az Szazok tagadnanak-is az kövek bizonyſagot teznek.

Ez után harom holnap mulva, egy az Magdeburgiai Canonok közül, Fridericus nevü, Z. Mauritius egyhazanac Choruſaba, könyörög vala eyel, Iſtennek az egéz anyaßentegyhaznak meg tartaſaért, de fökeppen az Z. Mauritius egyhazánac elomenetyért, és hogy ennec az egy haznac meg dögletet feiet Vdo Püſpököt ki venne, ez vilaghol, avagy job életre teritene. Megis halgta Iſten, mert ez könyörgeſek után, ily rettenetes latafok következenek azon oraba. Elöſör nagy zugo ßel tamada à templomba, mely megolta minden egho lampaſokat: kit latvan à Canonok, magába felette igen meg ijede, debeliebol ki nem mene. Ez után elö jöveket iſiu ket ßövetnek levén kezekbe, és az Oltar ket ßegere terdeplenek. Meg ezek után ketten jövenek, egik ßönyeget leteritvén az Oltar elöt nagy ekeſen, az maſik az zönyegen felyul, ket igen ßep ßeket helyhezrete. Ezek után, egy jöve mint egy hartzboz kezult eles fegyvere kezebe levén, és meg alvan à templom közepet, nagy eröſſen kialta. Minden ßentek kiknek tetemi vadnac it az templomba jertek az Iſteni itiletire. Ez ßo után nagy ßenteknec ſeregi mindenrend-k közül elö alla, nemélyek vitézi öltözetekbe, neméllyek Puſpöki zkophiumokba, kik mindnyajan be menvén à Choruſba rendek, és erdemek ßerént magokat helyhezteték. Azonba be jöve, tizenket ferfiu, kik közöt megyen vala egy az napnalis fenyesb. Király méltoſagot ruhaiaba, kezébe levén Király palczaia, kit mindnyajan latvan alazatoſon imádak, és az meg keziretet ßekbe ültetek. Elö jöve ßüz Maria-is, Czillagoknal és holdnal ekesb nagy ßüzeknec ſeregivel, kit az ſzentek nagy tizteſ-

ſegel latanac és térd haytaſſul böczülek. Kinec eleibe menvén Chriſtus, és kezet fogvan böczületeſen melleie ültete. Végezetre Z. Mauritius Mártyr, egéz legyöjaval elöjove, az az 6666. kik egy ſzerſmind le borulvan, imadac az Vrat mondvan. Igaz biro, ki ez világnac nagy teremtöie adgy itiletet. Ezt mondvan meg allanac varvan az Z. Vr akarattyat, az Vr monda: En ſentim mit akartok? hozzátoc ide Vdot. Ezt halvan az környül allo közül, nemellyek el menenec, és Vdot az Apacza feiedelem aſſony kariai közül ki vevén, nyomorultul elö hozak. Kire Z. Mauritius, kemény ſemecskel tekintven monda. En Vram tegy itiletet. Ime ez az Vdo nem Puſpök, hanem farkas, nem paztor, hanem tolvay, tenyaiadnac ferteztetöie es meg emeztoie.

Ez az kinec az én aſſonyom à te anyat tudomant ajándékozot, kinec ezt az én tizteſſegemre és tar ſaimera epitetet egyházat gondviſelesre bizta vala, meg mondvan néki, ha tiztibe jol el járna örök elete lenne, ha pedíglen gonoz lenne, teſtebe és lelkebe meg halna. Ez az nyavalyas ember, egyſzer, kétſzer, haromſzor intetetven mágat, meg nem jobita. Ki nem czak ezt az egyházat, hanem egyebeket-is, kiket birt meg puztitot. Annac felette à te jegyeſidet ekelenul meg ferteztette mindenüt, azért igaz biro tegy itiletet felole.

Ezek után forditvan ſemeit az Vr körüle allo ſentire, monda: mi teczik tü nektek? Monda az harczhoz kezült eles törivel, mélto az halálra, Eözze gyüjtvén az Vr elötte valo ſentit végeze velek, mi halállal kellene meg halni. Ez után monda à biro feie vezteſet erdemlette, à ki feie meg nem böczülötte, hanem undokſagba hevert. Ezt halvan az eles törü, monda Vdonac: nyujcz ki nyakadat, ki mikor kezet törivel fel emelte volna, hogy feiet venne, egy kiálta mondvan, tartoztaid meg kezedet, miglen nyakabol ki veſik az Z. erekiet. Ez után ez à feie felet allo baynak öklevel, nyakat vervén, minden ütes után az urtartoba meg ferteztetet Vrnac teſtet ſáiabol ki vetne, kiket vevén az irgalmaſſagnac anyja, nagy böczületeſen meg tiztogata, és az oltarra teve, ezek után ſeregivel el mene. Végezetre ragadvan à baynac Vdot feiet veve. Es igy az egéz gyüleke zet el ozlek.

Frideri

Fridericus Canonoc, ki ezeket nem álmaba, hanem vigyazaſaba ſemeivel latta vala, nagy felelemel helyerol, fel kele, és az egyházbeli lampaſokat meg gyuitya. Mind ezek közot, mikor magába ketelkednec, magat meg batoritvan az itiletnec helyére megyen, és lata az oltaron az Vrnac teſtet az kehelybe, és Vdo feiet teſte tól kulon lenni nagy mezze, és à templom padimentomat vereſnek lenni, minden lataſat bizonyosnac itile. Ezek után be ſegeze à templomnac minden aytait, és nap keletkor özze gyüytvén minden egyházi rendet, és kulſó Városbelieket, meg nita à templom aytaiat, és meg mutata ne kik az Iſtennec rettenetes boſſzu allaſat, teſtet Vdonac, és feiet verbe kevertetetet, mindeneket à mikes latot vala, meg beſzélle nekik.

Azon napon egy az Vdo Caplani közül, Puſpöc paránczolattyabol követſegebol viſzza tervén, jü vala Magdeburgum fele, ſolgait elol boczata ázomba utába, nagy alom erkezekrea, és egy leveles ſürü agu fa ala menvén, lovanac fekit kariara tekere és el aluvek. Es ime nagy ſokaſagu tiztatalan lelkeknec feregi trombitakal, dobal, ſipockal, fegyvereket, és dorongockal nagy ſietſegel azon helyre ſietenec. Es mikor mindnyajan egy helyre jutottanac volna, az à ki fónek lattatic vala közöttöc, rettenetes tekintetü, és magos allapatu ſeket kezitvén néki le ultetetek. Az után nem ſok üdö mulvan, mas sereg erkezec, nagy nevetſegel és habotaval, kik közul faskeſelüknel gyorſabac erkezvén, nagy eröſſen kiáltanac, mondvan. Adgyatoc helyet, adgyatoc helyet. Ime az mi ſzerelmes feiedelmünk az Vdo kozelgez.

Ezt mondvan ime az nyomorult Vdo lelket tüzes lanczal kötözve emberi abrazatba, elo hozac az Satan ſolgai az ö feiedelmekhez. Kit hogy láta az fó Satan, fel kele ſekiból elötte közöntvén, békeſeges közönetel. Sokzor jöttel mi fejedelmünk otalma, és mi orſzágunknac ſaporitoia. Ime kez vagyoc teneked, és minden baratinknac fizeteſeket meg adni. Es mikor ezekre Vdo hallgatna. Monda à Satan az körül álloknac. Még faradot ez az mi ſzerelmeſunk ide valo jövetelibe, azért vigaztaltaſſek akaratunc ſzerént. Adgyatoc etelt néki Vdo pediglen rezketvén, és feievel ellen tartvan, az kegyetlen ſolgac kiczakat, és bekakat tolyanac ſáiaba, es ez után kenkóves italt adánac. Mind ennt gyotrelmi közot sem ſolvat.

Paránczola azonba az Satan, hogy förödöbe vitetetnec. Es ime nem mezze levén egy mély kut kinec fedele vala, kit fel vevén oly ßörnyü nagy lang latatek ki jüni az kutbol, hogy az eghet lattatnek fel erni: mely lang nem czak fakat, és hegyeket, de köveket-is, és mellette valo vizet-is, mint egy pozdoriat ugy meg emezt vala, és oda be vetec bodogtalan Vdo lelket: Honnat egy keves vartatva, ki vevén nagy tüzesen fejedelmec eleibe vißik. Ki mosolyogvan monda. Nem de gönyörüseges förödöd volte? O feicdelem. Ackor latvan Vdo bizonyos karhozattyat, kezde karomlasokat ßolani. Atkozot legy te Sathan, és minden hozzad tartozo, minden kiztetesed, és minden biredalmod. Atkozot legyén az Isten ki engemet teremptet. Atkozot az föld mely engemet hordozot. Atkozottac az én ßuleim, kik engemet ßultenec. Legyén atkozot minden teremptet allat az eghen és à földön. Halvan ezeket az ördögok, kezdének kezeckel tápsolni fejedelmeckel együt mondvan. Bizonyara alkolmatos ember ez mi közöttünk valo lakasra, mert jol tudgya az mi tiztünket. Azokaert boczatassek mostan az karhozottaknac fó Scholaiaba, hogy lasson, hallyon, erezzen, és tobet tanullyon mind ötöcke.

Ezeket mondvan, mindgyárt nagy rohanassal ragadac, és ugy be vetek az pokolbeli mélysegbe, mint ha az egh, és az föld hegyeckel együt özze töretetnec.

Mind ezeket az Vdo Sacellanussa, álmaba halvan, és látvan felette igen meg remüle. Kit uiaval mutatvan az pokolbeli fejedelem, monda az kornyül allo ördögeknec, meg lassatoc, hogy ez az Pap se ßaladgyon el, à ki mi reánc néz, mert ez-is minden gonoz czelekedetinec tarsa volt, és otalmazora. Ez okon à mint oltalmazoia volt vetkeinec, igy legyén réße büntetesebenis. Mely ßora meg akarac ötet-is fogni az ördögöc, ázonba el akarvan futni, lova meg ijed, kinec feket kariara tekerte vala, idestova vondoza, ugy hogy karsai helyébol ki mennenec. Végre nagy nehezen fel ülvén lova hatara, Parthenopolisba mene, holot Vra halálat meg ertvén, igaz latasat meg ismere: kit mindeneknec meg beßélle, az mint hallotta és latta vala. Az Város népe latvan, és halvan ily rettenetes Istennec itiletit meg felelmec, és undoc testet Városon kövül valo toba vetec. Kit az oktalan allatoc nagy jo kedvel latvan, fogokal meg ßagatac, és az ot közel valo lakos embereknec nagy sok karvallasokra lonec, de végre onnat-is ki vonak

az atkozot testet, meg egetek és porat Albu folyo vizbe vetek. Czuda dolog, az egéz folyo vizbe levö halak, ez atkozot hammu elöt, mind az tengerbe menenec, végre tiz eztendö mulva, imádsagok, lytaniac, és Psalmusoc altál, az meg haragut Isten meg engezteltetec, és igy az halak vizza jövenec.

Ez rettenetes dolognac jele mostannis, meg tetzik az fejer marvany kövön Vdonac vere bizonysagul, kit semmiképpen el nem moshatnac, azon pediglen à helyen holot fete vetettetet mindenkor ßonyeg ál. Holot, mikor Puspököket ßentelnec, fel emelik az zönyeget, mikor Te Deum laudamust enekelnek, hogy latvan felyenec, hogy ök-is kikarra à tiztre hivatattanac el ne vezzenec. Trithemius in Cronico Hirsagiensis, Monasterij Nauclemus generatione 34. Fol. 111. Fulgosus lib. 9. cap. 12. Gostalcus & alij.

NEGYVEN HATODIK RESZE.

AZ FELELMES ES GYENGE SZÜV EMBEREKRÖL.

AZ gyenge ßüvek, és gyenge hütüvek kiczin dologtol meg ijednec, és nagy veßedelmekbe esnek.

Loth ki haláltol fele az hegyeken, az barlangba nagy fertelmesseget czelekedék réßegsegebe, maga gyermekével vetkezvén. Gen. 19

Sedechias Király, hogy fó embert kivánsagoc ellen ne veteni, Ieremias halalaba rezesülni akara. Ier: 38.

Darius Királis vitézlö rendek ellen, nem akarvan veteni, Daniel Prophetat az orozlanoc vermebe boczata ártatlanul. Dan. 6

Z. Peter egy ßolgalo leány kerdesere, felelmebe haromßor tagada meg Christust. Matt. 26.

Az felelmes ßüvek morgasra haylandok.

IZrael fiai latvan Pharaho Királynac nagy népel utánoc jövetelit, meg ijedenec és Moyses ellen morganac, nem gondolvan Istennec sok czudai kit ßemekel lattak vala Ægyptusba. Exod. 14.

Me

Nu: 13. & 14 *Meg jüven az kimec, kik az igiret földe kim'eni mentenec vala, és meg beßelven menenü erös nep birna azt à foldet. Moyses ellen morganac.*

Az felelmes ßűvek ot-is felnek à hul semmi felelmek ninczen.

Exod. 20 *Halvan Izrael fiai Isten ßovat Sina hegyerol, meg ÿedenec és mondanac Moysesnec: ne ßolyon nekünk az Vr, hanem te ßoly nékunk.*

Num. 22 *Balach Király meg remüle Izrael fiaitol, és Baalamhoz külde, tőbet bizvan annac atkozasaba, hogy sem mint fegyverebe Izrael ellen.*

Iosuc. 9 *Gabaonitac, hogy hallac Ierichonac, és Hai erös városoknak ßörnyü romlasokat meg ÿedenec es követeket küldenec Iosuehoz, hogy békeseget nyernenec.*

Mate. 14. *Latvan Z. Peter az kemény ßelet, meg ÿede mikor az tengeren jarna és Iesushoz akarna menni.*

Ioan. 3 *Nicodemus fel vala az Sidoktol, és ez okon jöve Iesushoz eyel.*

Matt. 8 *Meg fedde Iesus tanitvanit felelmekrol, az ö jelen letébe, tengeri veßedelemtol.*

Mar. 14 *Meg ÿedenec à tánitványoc, mikor Iesust à kertbe meg fogac, és el futanac mellöle.*

Ioan. 9 *Az vakon ßületet embernec ßülei felenec az Sidoktol Iesus felol valo vallas tetelekbe, hogy gyülekezetekbol ki nevetetnenec.*

Hadakba veßedelmes az felelmes ßű.

Ios. 7 *Mikor Izrael fiai vetkeztenec volna Isten paránczolattya ellen, el reytven satorba Ierichobol vöt prædabol. Hai Városbeliecki ütenec Izrael fiaira, és harmintz hatot bennec le vagánac: ezt látvan, Izrael fiai ßuvök meg felelmec, és mint à viz meg olvada, Iosueis ruháiat meg ßakazta.*

Monda

KERESZTYEN OLVASONAK.

EZ Kőnyvnek, egyéb registromot nem irhatok, az levelek ßamlalasa fogyatkozása miatt, annál, az mellyek ki jegyeztettenek, az Kőnyvnek részei után: mivel hogy, oly fogyatkozást tőtt az nyavalyas Kőnyvnyomtato-, ki miat mind tisztessége, mind nyomtato ezkőze el veßet volna, patientia, holta után, ugyan nagy kár-vallások után-is, nem kel gonoßt ßolni. Caputoknak summáit, ki jedzettem. Az első kőnyvnek bőtűje E léßen. Masodiknak M. Ezek utan kővetkeznek az Caputoknak ßámai.

A

Adakozásrol es annak haßnairol, M. k. 3 Reßébe.
Ayándek kivanasa veßedelmes. E. k. 2. R.
Angyalokrol es azoknak tißtekről. E. k. 11 R. 80.
Gonoß Angyalokrol, es azoknak gonossagokrol. (E. k. 12 R.
Alazatossagnak tekintetes gyűmölczeről. E k. 57 R.
Arulokrol es árultatasokrol. M. k. 38 R.
Atokrol. M. k. 6. R.
Atyakhoz fiaknak halaadasokrol. E. k. 76. R.
Atyaknak tißteletekről. E. k. 56. R.
Atyaknak fiakhoz valo kegyetlensęgekről. M. k. 31 r.
Alomnak nem kel hinni. E. k. 12. R.
Aszszony allatoknak sok hiaba valo kivansagirol. E. (k. 20. R.
Aszszony allatoknak czalardsagirol. E. k. 46. R.

Aſſonyàllatok pœnitentia tartaſarol. E. k. 86. R.
Aſzſzonyallatoknak modnêlkûl valo czaczogaſirol. [M. k. 4. R.
Aſſonyallatok ekeſitô ruhajokrol. M. k. 22. R.
Az Aſſonj allatok ſok veſſedelemnek okai. E. k. 47. r.
Aſſonyallatok kegyetlenſęgêrôl. M. k. 33. R.
Aſſonyallatok kegyeſsêgêrôl. M. k. 33. R.

B

Balvany imadaſnak undok vêtkeirôl. E. k. 59. R.
Baratſagnak modgyarol. E. k. 81. R.
Bôytôleſnek es ſanyaru eletnek pêldairol. E. k. 75. R.
Bekeſęg ſenvedeſrôl. M. k. 23. R.
Birak tiſztirôl. E. k. 82. R.
Bekeſęgrôl. M. k. 26. R.
Bizodalommal valo ſolaſrol. E. k. 30. R.
Birak itiletirôl. E. k. 70. R.
Bujaſagnak undok vêtkeirôl. M. k. 5. R.
Bûnrôl es bûnnek bûntetêſerôl. M. k. 26. R. es 46. r.
Bûnbe valo eſetrôl. E. k. 24. R.
Boſorkanyokrol. E. k. 92. R.

C

Czalard igeretrôl es remênſegrôl. E. k. 78. R.
Czalard ajandekokrol. E. k. 60. R.
Io Czelekedetrôl. M. k. 16. R.
Czudalatos ſûleteſekrôl. E. k. 78. R.
Czudaſatos Iſten teremtet allatinak erejrôl. E k. 79. r
Czudalatos jelenêſekrôl. E. k. 78. R. es 15. r

D

Dezmarol. E. k. 38. R.

E

Elôk imadſaga holtaknak is haſznal. E. k. 84 R.
Ellen-

Ellenſęghez valo ſeretetrôl. E k. 88. R. es 10. r.
Emberi gonoſsagrol. M. k. 11 R.
Emberek, embereknek ſokat engednek . M. k. 30 R.
Emberek atkairol. M. k. 7. R.
Emberekhez valo halaadaſrol. E. k. 53. R.
Emberek aldaſirol. E. k. 23 R.
Egyhazi rendek valaſztaſirol. E k. 44. r.
Engedelmeſsęgnek jeles haſznairol. M. k. 14. r.
Erôſsegnek igaſsâgirol. E. k. 51. r.
Eskûvetrôl. E. k. 72. r.
Eordôgi czelekedetekrôl. E. k. 92. r.
Emberi ûgyekezetrôl. E. k. 63. r.
Elmének gyorſaſagarol, es eſſeſsegrôl. M. k. 40. r.

F

Fiak fel tartaſirol. E k. 50 r.
Fejedelmek es Papi rendek valaſztaſarol. E. k. 83. r.
Fejedelmeknek, es egyhazi embereknek tiſztekrôl. [M. k. 36. r.
Fejedelmek es egyhazi rendek vêtkeirôl. M. 37 r.
Félelmes ſûvû emberekrôl. Nota:
Fel tamadaſrol. E. k. 13. r.
Felebarattya ſeretetirôl. E. k. 91 r.
Fôſvenyſęgrôl. E. k. 18. r.
Felebarattya dorgaláſarol. E. k. 36. r.
Gonoſs Fiaknak ſôrnyû veſſedelmekrôl. E. k. 50 r.

G

Gonoſsok kôzôt jok is talaltatnak. M. k. 1. r.
Gonoſsok ſokaſagarol. M. k. 13. r.
Gonoſs erkôlczôknek valtozâſarol. M. k. 42. r.
Gyûlôſsęgek es ellenkezéſekrôl. E. k. 62. r.
Gilkoſsagnak gonoſs vêtkeirôl. E. k. 35. r.
Gyonaſrol. E. k. 29. r.

Gonoſs tanacznak eltavoztataſarol. E. k. 33.
Gonoſs Angyalokrol. E. k. 12. r.

H

Halaadaſrol. E. k. 32. r.
Halaadatlanſagrol. E. k. 6. r.
Hamis emberi itiletről. E. k. 7. r.
Hadakozo fejedelmeknek magok viſeléſeről: E. k. 91. r.
Hazaſsagrol. M. k. 8. r.
Halalrol. M. k. 11. r.
Hazugſagnak vetkeiről. M. k. 9 r.
Hivolkodaſnak el tavoztataſarol. E. k. 81. es 87 r.
Hizelkedeſről. E. k. 81. r. es 4. r.
Hűtről. E. k. 48. r.
Hűſegről ſannak ſok haſznairol. E. k. 49. r.
Heaba valo ertekezeſnek haſztalanſagarol. E. k. 37. r.

I

Iſteni tiſteletről. E. k. 8. r. es 4 r.
Iſteni jelenéſekről. E. k. 14. r.
Iſten igyének halgataſarol. E. k. 19. r.
Iſten aldaſirol. E. k.
Iſtennek emberekhez valo jo voltarol. E. k. 25. r.
Iſteni vigaſztalaſokrol. E. k. 34. r.
Iſteni dolgoknak haſznos elmelkedéſekről. E. k. 35. r.
Io tanaczнak, ſok fęle haſznairol. E. k. 32. r.
Irigyſegnek rut vetkeiről. E. k. 63. r.
Iſten haragſik az bűnősökre. E. k. 66. r.
Iſten titkos itiletinek igaſsagarol. E. k. 63. r. es 69
Igaſsagrol es annak tulaydonſagarol. E. k. 73. r.
Imadſagnak haſznairol. E. k. 81. r.
Iſteni hatalmaſsagnak czudalatos dolgairol. M. k. 10 r.
Iſten-

Iſtenteleneknek rettenetes halalokrol. M. k. 11. r.
Igazaknak dragalatos halalokrol. M. k. 12. r.
Iſten ſokſor czelekedetre tekint. M. k. 15. r.
Iſten ſęlők nyomorgataſarol. M. k. 17. r.
Imadſagrol. M. k. 18. r.
Imadſagnak haſznairol. M. 20. r.
Imadſagat embernek nem mindenkor halgattya meg Iſten. M. 21. r.
Ioba alhatatos męg maradaſrol. M. k. 32. r.
Iſten ſokat meg ſokot engedni. M. 20. r.
Iſten paranczokattyarol. M. 35. r.
Io erkőlczű gyermekekről, M. 41. r.

K

Karomlaſnak vetkeiről. E. 26. r.
Kereſztſegről. E. 21 r.
Képmutataſnak czalard vetkeiről. E. 65 r.
Kereſztyen fő emberek jeles mondaſi. E. 91. r.
Kőſseg alhatatlanſagarol. M. 39. r.

L

Lelki elmélkedeſnek jeles haſznairol. M. 19. r.

M

Modnelkűl valo tekintetekről. E. 16. r.
Maga fel magaſztalaſanak vetkeiről. E. 58. r.
Martyroknak főrnyű ſenvedeſekről. E. 93. r.
Morgaſoknak bűntetéſęről. E. 60. r.
Meltatlan haragrol. E. 67. r.
Mi rendbeli embereket kel megáldani E. 24. r.

O

Oktalan allatoknak ſiligiteſęről. E. 77. r.

P

Pœnitentia tarſrol. E. 88. r. M. 27.
Prædicalaſnak haſnairol. E. 45. r.
Pogan Bőlczek jeles mondaſi. E. 90. r.

R

Ravaſsagnak gonoſsagarol. E. 17 r.
Ragalmazok bűntetéſeről. E. 40. r.
Régi ſent atyaknak jeles mondaſi. E. 74. r.

T

Teſtí ſenvedeſnek jutalma. F. 1. r.
Tiſteſség kivanaſnak veſedelmeről. E. 6 r.
Templum epűletiről. E. 43. r.
Tobzodaſnak bűntetéſeről. E. 54 r.

V

Vraſagbol ſegenyſegre valo menetelről. M 41. r.
Vton jarokrol. M. k. 28 r.
Vilagi ſerenczes allapatrol. M. k. 30 r.

Z

Zegenyſegről nagy Uraſagra valo menetelről. M 43.
Zegenyſegről, es ſűkölködeſről. M 24. r.
Zűkſegnek idejen çzudalatos taplalaſrol. E. 89. r.
Zűzek Martirunſagirol. E. k. 93 r.

IN ELOGIVM.

SPECTABILIS AC MAGNIFICAE FAMILIAE Hallerianæ.

Herculeus,	Hector,	Heros,	Hæmachates,	Hermes,
Audax,	Athanatos,	Adamas,	Adechaſtus,	Achates,
Leucochrís,	Laſer,	Líbanotis,	Lilía,	Lampas,
Longanímis,	Laurus,	Lux,	Leucogæa,	Labizus,
Eupelatos,	Ebenos,	Elatítes,	Exoche,	Echíon,
Reffugium,	Ratío,	Reverētía,	Regula,	Rheon.

Pauli Forro de Haporton.

Epigramma de titulo libri.

ESse ſimul nequeunt quæ ſunt contraria: docta
Inſtituis natos lege Sophia tuos?
Scire libet, doceas, Author nam corpore in uno,
Virtutem & vitium collocat ecce bene.
Eſse ſimul nequeunt contraria: lege Sophia
Hoc doceo, lege hoc continet atq; liber.
Clarius elucent ſemper contraria juxta,
Sic benè fert orbi gratus utramq; liber.

Vt

Vt Vitij tenebras Virtutis lumine pellas,
Hæc mens Authoris; nocte dieq; legas.

Stephanus Kamuthi de Szent Laſzlo.

ALIVD ejuſdem.

QVID fœdum vitium poſsit, quid Martia virtus,
Continet exigui corporis iſta liber.
O quam magna liber tecum fers commoda! quis te
Non legat, & lecto doctior eſſe nequit?
Quot fructus æſtas varijs fulcita racemis
Profert, quam pulchro floreq; pingit humum.
Hunc librum relegas capies tot dona, frueris
Quam benè nectareo flore fruuntur apes.

ALIUD ejuſdem.

ALcidis bivium quisquis cognoſcere geſtis,
Alcidis bivium continet iſte liber.
Hinc etenim virtus illuſtri ſtemmate clara
Deducit nomen, facta, trophæa, decus.
Illinc ſtat vitium fucatâ luce renidens
Blanda licet, verùm noxia facta canens.
Hunc Iuvenis librum meinori ſi mente repones,
Virtutis cuſtos, criminis hoſtis eris.